

Till statsrådet Thomas Bodström

Genom beslut den 21 juni 1990 bemyndigade regeringen chefen för Justitiedepartementet att tillkalla en kommitté med uppdrag att göra en översyn av aktiebolagslagen och att besluta om sakkunniga, experter, sekreterare och annat biträde åt kommittén.

Med stöd av detta bemyndigande förordnades från den 21 juni 1990 justitierådet Bo Svensson av vara ordförande i kommittén. Som ledamöter i kommittén förordnades från den 1 november 1990 dåvarande riksdagsledamoten Nic Grönvall, riksdagsledamoten Inga-Britt Johansson, riksdagsledamoten Bengt Silfverstrand och civilekonomen Ulrika Stuart, från den 10 december 1991 riksdagsledamoten Karin Starrin och från den 9 januari 1992 numera riksdagsledamoten Rolf Åbjörnsson. Inga-Britt Johansson entledigades från kommittén fr.o.m. den 27 oktober 1992 och efterträddes samma dag av riksdagsledamoten Carin Lundberg. Nic Grönvall entledigades från kommittén fr.o.m. den 26 april 1993 och efterträddes samma dag av riksdagsledamoten Stig Rindborg. Som nya ledamöter i kommittén förordnades från den 15 maj 1995 riksdagsledamoten Eva Arvidsson och riksdagsledamoten Lars Granberg. Ulrika Stuart entledigades från kommittén fr.o.m. den 4 mars 1997 och efterträddes samma dag av bolagsjuristen Sussi Kwart. Karin Starrin entledigades från kommittén fr.o.m. den 13 mars 1997 och efterträddes samma dag av riksdagsledamoten Rolf Kenneryd. Eva Arvidsson entledigades från kommittén fr.o.m. den 22 december 1998 och efterträddes samma dag av riksdagsledamoten Raimo Pärssinen.

Som sakkunniga i kommittén förordnades från den 1 november 1990 bankdirektören Jan Bökmark, auktoriserade revisorn Sven Ekholm, advokaten Johan Gernandt, verkställande direktören Per-Ola Jansson, auktoriserade revisorn Sten Lundvall, direktören Ulf Magnusson och juris kandidaten Lars Milberg, från den 6 december 1990 börschefen Lars Bredin, från den 15 maj 1991 juris kandidaten Hans Peter Larsson, från den 29 oktober 1992 chefsjuristen Åsa Breding och från den 15 februari 1993 hovrättslagmannen Lars Hedberg, sakkunnig vid Finansinspektionen. Lars Hedberg entledigades från kommittén fr.o.m. den 1 juli 1996 och efterträddes samma dag av chefsjuristen Hans Schedin. Åsa Breding entledigades från kommittén fr.o.m. den 4 mars 1997.

Att som experter biträda kommittén förordnades från den 1 november 1990 numera avdelningschefen Håkan Klahr, rättschefen Per Erik

Lindeberg och numera finansrådet Annika Lundius, från den 1 oktober 1991 numera kanslichefen Göran Schubert och kommerserådet Christer Lefrell, från den 29 oktober 1992 kanslirådet Ingrid Melbi samt från den 20 januari 1993 numera departementsrådet Sten Andersson. Håkan Klahr entledigades från kommittén fr.o.m. den 19 oktober 1992 och efterträddes samma dag av numera departementsrådet Göran Haag. Göran Haag entledigades från kommittén fr.o.m. den 10 februari 1993. Göran Schubert entledigades från kommittén fr.o.m. den 15 februari 1993. Annika Lundius entledigades från kommittén fr.o.m. den 2 september 1996 och efterträddes samma dag av Göran Haag. Christer Lefrell entledigades från kommittén fr.o.m. den 4 mars 1997. Från samma dag förordnades som expert chefsjuristen Per Nordström. Ingrid Melbi entledigades från kommittén fr.o.m. den 28 oktober 1998 och efterträddes samma dag av hovrättsassessorn Ewa Lindbäck. Chefsjuristen Karin Wallin-Norman förordnades som expert i kommittén fr.o.m. den 30 oktober 1998.

Till sekreterare förordnades från den 1 december 1990 numera ekonomie licentiaten och juris kandidaten Rolf Skog samt numera rådmannen Hans Cappelen-Smith. Den senare entledigades från tjänsten som sekreterare fr.o.m. den 4 mars 1997 och förordnades från samma dag att som expert biträda kommittén. Till sekreterare förordnades fr.o.m. den 9 november 1998 hovrättsassessorn Per-Anders Svensson.

Kommittén, som antagit namnet Aktiebolagskommittén, har tidigare avlämnat delbetänkandena Bundna aktier (SOU 1992:13), Aktiebolagslagen och EG (SOU 1992:83), Aktiebolagets organisation (SOU 1995:44), Aktiebolagets kapital (SOU 1997:22), Vinstutdelning i aktiebolag (SOU 1997:168) samt Likvidation av aktiebolag (SOU 1999:36).

Kommittén får härmed avlämna slutbetänkandet Ny aktiebolagslag.

Stockholm i januari 2001

Bo Svensson

Lars Granberg

Rolf Kenneryd

Sussi Kwart

Carin Lundberg

Raimo Pärssinen

Stig Rindborg

Bengt Silfverstrand

Rolf Åbjörnsson

/Rolf Skog

Per-Anders Svensson

Innehållsförteckning

Förkortningar	9
En ny aktiebolagslag – sammanfattning	11
A New Companies Act – a summary	21
Författningsförslag	31
1 Kommitténs uppdrag	203
2 Aktier utan nominellt värde	205
2.1 Inledning.....	205
2.2 Kommitténs överväganden.....	208
2.2.1 Inledning.....	208
2.2.2 Förbudet mot emission till underkurs.....	209
2.2.3 Avsättning av överkurs till överkursfond och reservfond.....	216
2.2.4 Uppgift på aktiebrev om nominellt belopp.....	217
2.2.5 Fondemission genom ökning av nominella beloppet.	217
2.2.6 Nedsättning av aktiekapitalet genom minskning av nominella beloppet	218
2.2.7 Nedsättning av aktiekapitalet genom indragning av egna aktier och åtföljande avsättning till reservfond.....	219
2.2.8 Registrering av ändring av bolagsordningens bestämmelser om nominella beloppet.....	220
2.2.9 Minoritetsskyddets utformning	220
3 Aktiebokens offentlighet	223
3.1 Inledning.....	223
3.2 Gällande rätt	223
3.2.1 Aktiebokens innehåll.....	223
3.2.2 Aktiebokens offentlighet	224

3.2.3	Flaggning.....	224
3.2.4	Emissionsprospekt.....	225
3.2.5	Insynsregistret	226
3.3	Vissa utländska rättsordningar	226
3.3.1	Danmark	226
3.3.2	Norge	227
3.3.3	Finland.....	228
3.3.4	Storbritannien	229
3.4	Bulvanutredningens överväganden	230
3.5	Kommitténs överväganden.....	231
3.5.1	Inledning.....	231
3.5.2	Offentlighetsfunktionen	231
3.5.3	Brottsförebyggande åtgärder	233
3.5.4	Begränsningsregeln	235
3.5.5	Förvaltares uppgiftsskyldighet	239
4	Vissa frågor rörande bolagsstämma	243
4.1	Aktieägars rätt att delta i bolagsstämma i avstämningsbolag	244
4.2	Rätt för utomstående att vara närvarande vid bolagsstämma..	244
4.3	Ny teknik vid kallelse, föransmälan och information inför bolagsstämma	245
4.4	Aktieägars rätt att delta i stämman utan att vara närvarande i stämmolokalen.....	247
4.5	Elektronisk omröstning vid bolagsstämma	247
4.6	”Poströstning”	248
4.6.1	Inledning.....	248
4.6.2	Kommitténs principiella uppfattning	249
4.6.3	Ett renodlat poströstningsinstitut eller ett reformerat fullmaktsinstitut?	250
4.6.4	Fullmaktsinsamling på bolagets bekostnad.....	251
4.7	Ny teknik för tillhandahållande av stämmoprotokoll.....	253
5	Om beteckningen ”lekmannarevisor”	255
5.1	Inledning.....	255
5.2	Kommitténs överväganden.....	256
6	Ansvar för fel och brister i emissions- och erbjudande- prospekt.....	259
6.1	Inledning.....	259
6.2	Gällande rätt	259
6.3	Styrelseledamöters och revisors prospektansvar.....	260

6.4	Bolagets prospektansvar.....	261
6.5	Kommitténs tidigare förslag.....	261
6.6	Kommitténs förnyade överväganden rörande bolagets prospektansvar.....	262
6.6.1	Behovet av en ny reglering av bolags prospektansvar.....	262
6.6.2	Vilka typer av prospekt bör omfattas av den nya regeln?	266
6.6.3	Hur bör kretsen skadelidande bestämmas?	267
6.6.4	Hur skall skadan beräknas?	268
6.6.5	Bör utrymmet för skadestånd vara begränsat till bolagets fria egna kapital?.....	269
6.6.6	Regressanspråk.....	269
7	Fission	271
7.1	Inledning.....	271
7.2	Borgenärsskyddet.....	274
7.2.1	Borgenärsskyddet vid fusion.....	274
7.2.2	Borgenärsskyddet vid fission	276
8	Ansvarsgenombrott	279
8.1	Inledning.....	279
8.2	Frågans tidigare behandling i lagstiftningssammanhang	281
8.3	Regeringens lagrådsremiss och Lagrådets yttrande	283
8.4	Kommitténs uppdrag och arbete med frågan om att i aktiebolagslagen införa en generell ansvarsgenom- brottsregel.....	285
8.5	Det aktuella behovet av en generell ansvarsgenombrotts- regel.....	286
8.6	Behovet av en regel om ansvarsgenombrott på miljö- balkens område.....	289
8.7	Kommitténs förslag om ansvarsgenombrott på miljöbalkens område	290
	Författningskommentar	293
	Reservationer och särskilda yttranden	427
	BILAGA	
	Kommitténs direktiv.....	443

Förkortningar

ABF	Aktiebolagsförordningen (1975:1387)
ABL	Aktiebolagslagen (1975:1385)
EES	Europeiska ekonomiska samarbetsområdet
EG	Europeiska gemenskaperna
EU	Europeiska unionen
LBC	Lagen (1992:543) om börs- och clearingverksamhet
LHF	Lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument
NBK	Näringslivets Börskommitté
NJA	Nytt Juridiskt Arkiv avd I
PRV	Patent- och registreringsverket
SPAR	Statens person- och adressregister
ÅRL	Årsredovisningslagen (1995:1554)

En ny aktiebolagslag – sammanfattning

Aktiebolaget anses av många vara en viktig förklaring till Västerlandets ekonomiska framgångar under det senaste århundradet. Möjligheterna att ackumulera kapital genom små bidrag från ett stort antal investerare har skapat förutsättningar för dagens multinationella storföretag. Men det förhållandet att aktieägarna i ett aktiebolag inte svarar personligen för bolagets förpliktelser gör företagsformen attraktiv också för småföretagare. I Sverige och många andra länder är merparten aktiebolag enmans- eller fåmansbolag.

Aktiebolagslagstiftningen skall således på en gång tillgodose internationella och nationella behov och vara tillräckligt flexibel för att passa både i stora och små förhållanden. Den kategoriindelning i publika och privata bolag som genomförts som ett led i Sveriges EG-anpassning ger denna flexibilitet och har åtminstone för tillfället tystat den debatt som länge förts i Sverige om en särskild bolagsform för de mindre företagen.

En aktiebolagslag måste vidare vara utformad på ett sådant sätt att den inte på kort tid blir omodern på grund av ändrade förhållanden. Förändringstrycket i den internationella miljö i vilka de stora svenska aktiebolagen verkar är mycket starkt. Vår nuvarande aktiebolagslag är från år 1975. Under det kvarts sekel som den har funnits har Sverige hunnit gå med i EU, järnridån har försvunnit och kapitalet flödar i stort sett fritt mellan länderna. Det är inte någon överdrift att säga att de svenska aktiebolagen i dag verkar i en helt annan internationell miljö än när den nuvarande aktiebolagen skrevs.

Det har föranlett den svenske lagstiftaren att företa en rad ändringar i aktiebolagslagen för att tillgodose uppkommande behov. Det är emellertid en generell iakttagelse att det är svårt att i en lag genomföra ett så stort antal ändringar som det här är fråga om utan att lagen så småningom förlorar en del av sin struktur och blir mera svåröverskådlig och svårbegriplig. Det räcker i detta sammanhang med att nämna att de nuvarande bestämmelserna om allmän och särskild granskning respektive byte av bolagskategori placerades i 11 och 17 kapitlet uteslutande av den anledningen att sistnämnda kapitel, som ursprungligen innehöll bestämmelser om redovisning respektive om

bundna och fria aktier, hade upphävts som ett led i den svenska EG-anpassningen. Det är givet att sådana ändringar, som kan ske också på paragrafnivå, bryter ner den ursprungliga logiken mellan bestämmelserna och gör lagen svårbegriplig. De svenska aktiebolagslagarna har sällan överlevt mer än 30 år. Med hänsyn till de stora omvärldsförändringar som har skett är det närmast överraskande att 1975 års lag inte redan har ersatts med en ny aktiebolagslag.

Aktiebolagskommittén har anslutit sig till den traditionella synen i svensk aktiebolagsrätt och har i bl.a. betänkandet Aktiebolagets organisation (SOU 1995:44) framhållit den viktiga roll som företagets ägare spelar:

I en marknadsekonomi är utsikterna till ekonomisk framgång ojämnt fördelade mellan olika verksamheter och olika företag. De som vill få ut så mycket som möjligt av de ekonomiska fördelar som ett framgångsrikt utvecklingsarbete ger måste styra sina investeringar till de verksamheter och företag som har de bästa vinstutsikterna. De måste också övervaka sina investeringar genom att hålla sig underrättade om hur deras företag utvecklas och söka påverka deras verksamhet. Företagens ägare bidrar på det sättet till att resurserna i enskilda företag och i näringslivet som helhet utnyttjas så effektivt som möjligt. Ägare som tar ansvar för företagets och näringslivets utveckling är därför ett viktigt inslag i en fungerande marknadsekonomi.

Kommitténs uppfattning är att aktiebolagslagen skall ha en utformning som främjar en aktiv ägarfunktion i företagen. Därigenom skapas största möjliga förutsättningar för en fortlöpande och snabb anpassning av företagets organisation och verksamhet till förändringar i omvärlden och för en dynamik i näringslivet. Det kräver att lagen dels garanterar ägarna den yttersta beslutanderätten i bolaget, dels möjliggör förändringar i ägarstrukturen. (SOU 1995:44 s. 154.)

Statsmakterna har också tagit detta synsätt till utgångspunkt för den reformering av aktiebolagslagen som pågår med kommitténs förslag som grund (se bl.a. prop. 1997/98:99 s. 75 f.).

En annan aspekt som är värd att anlägga i detta sammanhang är de stora förändringar i ägarstrukturen bland de svenska börsnoterade aktiebolagen som skett under andra hälften av 1990-talet. Många av våra största aktiebolag ägs i dag till mer än hälften av utländska rättssubjekt. Dessa utländska ägare är ofta pensionsfonder och liknande institutioner som placerar en del av sina tillgångar i aktier men sällan ingriper i bolagets skötsel utan väljer att sälja aktierna vid missnöje med bolagsledningens agerande. Det är emellertid inte bara de utländska ägarna som i ökande utsträckning består av institutioner. Även de svenska ägarna är i hög utsträckning fonder, försäkringsbolag och andra institutioner medan de fysiska personer som för några decennier sedan hade majoriteten i våra börsnoterade företag numera har fått sitt

inflytande reducerat högst betydligt. Aktiebolagskommittén har försökt skapa rutiner som skall ge svenska och utländska institutioner effektiva möjligheter att delta i de svenska aktiebolagens förvaltning och föreslår i detta slutbetänkande ytterligare åtgärder i samma syfte. Det finns emellertid enligt kommitténs mening anledning för statsmakterna att följa utvecklingen på detta område och hålla en beredskap om det skulle framkomma tecken som tyder på att de institutionella ägarna inte tar sitt ansvar för förvaltningen av de bolag i vilka de investerat och därigenom hämmar det svenska näringslivets utvecklingsmöjligheter.

När kommittén nu lägger sitt slutbetänkande är det det sjunde i raden av betänkanden som kommittén har lämnat. Kommittén har således avrapporterat sitt arbete på ett sätt som har underlättat partiella reformer. Sådana har också, som utvecklas i det följande, genomförts och andra är på gång. Detta arbetssätt, där nyheterna så att säga avlöser varandra i en lagom takt, har stora fördelar för slutanvändarna. Från lagstiftningssynpunkt har metoden den fördelen att färdiga förslag inte behöver vänta på att andra förslag skall färdigställas utan kan genomföras direkt. Kommittén tycker sig också se att remissbehandlingen blir effektivare om den sker genom yttranden över en serie betänkanden, där varje betänkande är av förhållandevis måttligt omfång, jämfört med om remissyttrandet avser ett enda men mycket omfattande betänkande; remissynpunkterna på de sista kapitlen i Aktiebolagsutredningens ovannämnda betänkande från år 1971 var ganska få. Kommittén har också i sitt arbete kunnat utnyttja remissutfallet beträffande tidigare delbetänkanden när slutbetänkandet har utformats.

1975 års aktiebolagslag ger vid en första anblick intryck av att vara främst ett excercisreglemente. Den innehåller detaljerade checklistor över vilka handlingar som skall finnas i varje ärende som lagen behandlar, ofta med föreskrift dessutom om att dessa handlingar skall innehålla en rad detaljupplysningar. Den lag som kommittén föreslår avviker inte från denna tradition. Det är snarare så att antalet checklistor har utökats liksom listornas längd. Kommittén har nämligen uppfattningen att det blir enklare för alla parter, inklusive Patent- och registreringsverket, om det finns mycket klara regler för vilka handlingar som skall hanteras i olika sammanhang, inklusive när beslutet skall registreras i aktiebolagsregistret. Kommittén har dessutom försökt att undvika hänvisningar och har därför skrivit ut varje checklista utan hänsyn till att listan beträffande en typ av ärende inte sällan är identisk med listan avseende en annan ärendetyp.

Av det faktum att det finns många checklistor i kommitténs lagförslag skall man emellertid inte dra den felaktiga slutsatsen att kommittén föreslår en allmänt skärpt kontroll över aktiebolagen.

Tvärtom är kommitténs arbete präglad av en vilja att låta marknaden ta hand om många problem som äldre lagstiftare ville reglera. Kommittén vill i detta sammanhang bara nämna de nya möjligheterna till återköp av egna aktier och kommitténs förslag att tillåta kapitalandelslån men fler exempel på liberalisering och överlämnande åt självreglering ges i det följande.

En viktig del av kommitténs arbete, som särskilt har uppmärksamats i samband med att kommittén nu lägger fram förslag till en helt ny, komplett aktiebolagslag, har gått ut på att göra lagen begriplig och så långt det är möjligt lättläst. Kommittén har använt sig av en konsekvent genomförd systematik, strävat efter att begränsa paragrafernas omfång och arbetat mycket med mellanrubriker och paragrafrubriker för att göra det lätt att hitta bland bestämmelserna. Kommittén har också försökt använda ett så enkelt språk som ämnet tillåter.

Mycket av innehållet i slutbetänkandet är genom tidigare delbetänkanden och genomförda delreformer redan känt. Det gäller exempelvis avskaffandet av de bundna aktierna, anpassningen till EG:s bolagsdirektiv med en kategoriindelning av aktiebolagen i privata och publika bolag, de nya reglerna om bolagets organisation samt de nya möjligheterna för aktiemarknadsbolag att återköpa egna aktier.

Arbete pågår för närvarande i regeringskansliet med en lagrådsremiss på basis av kommitténs förslag om vinstutdelning, nedsättning av aktiekapitalet och likvidation.

Därefter skulle det av de tidigare betänkandena återstå att behandla bl.a. vad kommittén föreslagit om bolagsbildning, överlåtelsebegränsningar beträffande aktier, ökning av aktiekapitalet och tvångsinlösen av minoritetsaktier.

I det nu framlagda slutbetänkandet inskränker sig kommittén emellertid inte till att sammanställa sina tidigare förslag utan behandlar också en rad nya frågor. Skillnaden mellan den nuvarande ordningen och den nya aktiebolagslag som kommittén föreslår kan sammanfattningsvis sägas var följande.

I 1 kap. upptas liksom i den nuvarande lagen vissa allmänna bestämmelser om aktiebolag. I lagens portalparagraf läggs aktiebolagsformens mest grundläggande kännetecken fast, nämligen ägarnas frihet från personligt ansvar för bolagets förpliktelser. Kommittén har övervägt om den bestämmelsen bör förse med ett generellt undantag, s.k. ansvarsgenombrott, men funnit att så inte bör ske. På ett särskilt delområde, nämligen miljöområdet, anser kommittén visserligen att institutet ansvarsgenombrott bör komma till uttryck i lag, men det bör ske i miljöbalken, inte i aktiebolagslagen.

I första kapitlet slås vidare fast att aktiebolag kan vara privat aktiebolag eller publikt aktiebolag och att lagen gäller alla aktiebolag,

om inte annat föreskrivs. Indelningen av bolagen i två kategorier infördes som nämnts i samband med EG-anpassningen. Den fick genom de nya reglerna om aktiebolagets organisation en ökad betydelse och kommer i den nya lagen till ytterligare användning.

Till skydd för bolagets borgenärer föreskrivs i första kapitlet också att det i bolaget skall finnas ett aktiekapital av viss minsta storlek. Aktiekapitalet kan vara fördelat på en eller flera aktier. En principiellt viktig nyhet i den nya lagen är att aktierna inte längre skall lyda på ett visst nominellt belopp. Systemet med ett nominellt värde på aktierna avskaffas och ersätts av ett kvotaktiesystem, där varje aktie representerar en lika stor andel av aktiekapitalet (kvotvärdet) och därmed av bolagsförmögenheten. Övergången till kvotaktiesystemet påverkar lagens utformning bl.a. såvitt avser reglerna om bolagsbildning, kapitalökning och kapitalminskning.

I första kapitlet finns också en definition av koncernbegreppet. Definitionen har, sedan redovisningsreglerna i aktiebolagslagen år 1996 ersattes av särskild lagstiftning, en förhållandevis begränsad betydelse. Lagen upptar endast ett fåtal koncernregler. Kommittén har övervägt men inte funnit något uttalat intresse för att i lagen ta in bestämmelser om styrning och ledning i koncerner, s.k. materiell koncernrätt.

I 2 *kap.* finns bestämmelser om bildande av aktiebolag. Den nya lagen innebär på detta område en väsentlig förenkling i förhållande till gällande rätt. Det numera sällan eller aldrig använda institutet successivbildning utmönstras och reglerna om simultanbildning ges en ny utformning. Den eller de som vill bilda ett aktiebolag skall enligt den nya lagen upprätta en stiftelseurkund, teckna sig för samtliga aktier direkt i stiftelseurkunden, betala aktierna, upprätta och låta en auktoriserad eller godkänd revisor granska en öppningsbalansräkning för bolaget, färdigställa stiftelseurkunden samt ansöka om bolagets registrering. En viktig nyhet i detta sammanhang är att stiftarna själva, med beaktande av lagens krav på ett visst minsta aktiekapital, avgör i vilken utsträckning betalningen för aktierna skall tillföras aktiekapitalet eller utgöra fritt eget kapital i bolaget.

I 3 *kap.* finns bestämmelser om aktier och aktiers överlåtbarhet. Där läggs två grundläggande principer fast. Den ena är att alla aktier har lika rätt i bolaget, om inte annat anges i bolagsordningen. Den andra principen är att en aktie är fritt överlåtbar. I bolagsordningen kan föreskrivas begränsningar i överlåtbarheten, men endast med uttryckligt stöd i lag. Medan sådana inskränkningar i överlåtbarheten enligt gällande rätt bara kan göras i form av s.k. hembudsklausuler öppnar den nya lagen möjlighet för alla bolag att använda sig av såväl hembuds- som förköpsklausuler. Privata aktiebolag får också använda

sig av samtyckesklausuler. Genom dessa regler tillgodoses ett behov av större flexibilitet på detta område, framför allt i bolag med en begränsad ägarkrets, samtidigt som grundprincipen om fri överlåtbarhet bibehålls.

Alla aktier i ett aktiebolag skall antecknas i en aktiebok. Bestämmelser därom finns i 4 kap. Den nya lagen gör här på ett mer systematiskt sätt än vad som i dag är fallet en åtskillnad mellan reglerna för kupongbolag och reglerna för avstämningsbolag. På regeringens uppdrag har kommittén i detta sammanhang särskilt övervägt om den nuvarande principen om aktiebokens offentlighet bör inskränkas på grund av de risker för brott i form av framför allt bedrägerier riktade mot aktieägare som offentligheten innebär. Enligt kommitténs mening skulle emellertid en hemligstämpling av uppgifterna i aktieboken inte vara någon effektiv brottsförebyggande åtgärd. Kommittén föreslår därför att aktieboken även fortsättningsvis skall vara offentlig och därigenom bl.a. möjliggöra forskning och debatt om ägar- och inflytandeförhållandena i näringslivet. I avstämningsbolag gäller i dag den begränsningsregeln att en offentlig utskrift av aktieboken inte upptar ägare med högst 500 aktier i bolaget. Kommittén föreslår att begränsningsregeln i stället utformas så att utskriften inte upptar ägare med innehav representerande mindre än en tusendel av röstetalet för samtliga aktier i bolaget.

I kupongbolag skall, om någon aktieägare begär det, utfärdas aktiebrev för dennes aktier. Bestämmelser om aktiebrev finns i 5 kap. I avstämningsbolag får aktiebrev inte utfärdas; aktieinnehavet manifesteras där av en registrering i ett avstämningsregister fört av en central värdepappersförvarare.

På förslag av kommittén och i linje med den under 1990-talet allt intensivare debatten om vad som med en engelsk term brukar kallas corporate governance infördes i lagen år 1999 nya bestämmelser om aktiebolagets organisation. Kommittén föreslår att dessa bestämmelser, som regelbundet skall tillämpas av alla bolag, ges en något mer framskjuten plats i den nya lagen och att den hierarkiska strukturen med aktieägarna som bolagets yttersta beslutsfattare markeras genom att bestämmelserna om bolagsstämma placeras före bestämmelserna om styrelse och verkställande direktör. Sålunda upptas i 6 kap. bestämmelser om bolagsstämma och i 7 kap. bestämmelser om styrelse och verkställande direktör.

En viktig tanke bakom reglerna om bolagsstämma, sådana som de på basis av kommitténs tidigare framlagda förslag i dag är utformade, är att skapa förutsättningar för en aktiv ägarfunktion, framför allt i bolag med många ägare. I den nya lagen tas ytterligare steg i denna riktning bl.a. genom ökade möjligheter till utnyttjande av elektroniska

hjälpmedel och modern kommunikationsteknik vid bolagsstämma. Ett exempel på det är att i lagen införs en uttrycklig bestämmelse om att stämman kan besluta om stämmodeltagande via Internet eller annat datanät.

Till blocket om bolagets organisation hör också *8 kap.* om revision och *9 kap.* om allmän granskning. Dessa överensstämmor, med ett par mindre undantag, med gällande rätt. En nyhet gäller lagens benämning på de personer som utför allmän granskning. Den i nuvarande lag använda termen lekmannarevisor har kritiserats bl.a. under riksdagens behandling av regeringens förslag till dessa bestämmelser. I den nya lagen har benämningen lekmannarevisor ersatts av allmän granskare.

Den nya lagen innebär väsentliga förändringar i bestämmelserna om kapitalökning. Aktiekapitalet kan ökas genom fondemission. Utmärkande för en fondemission är att den sker utan tillskott från aktieägarna. Men en ökning av aktiekapitalet kan också ske genom tillskott från blivande aktieägare. Det handlar då om kapitalökning genom nyemission, emission av konvertibler eller emission av teckningsoptioner. Vid nyemission sker tillskottet genom att aktietecknarna betalar för nya aktier, kontant eller med annan egendom. Vid emission av konvertibler görs ett tillskott till bolaget i samband med att hela eller delar av konvertibellånet omvandlas till aktiekapital. I fråga om teckningsoptioner slutligen sker tillskottet i form av betalning för aktier som tecknas med optionsrätt på samma sätt som vid nyemission.

I den nuvarande lagen behandlas de fyra metoderna för ökning av aktiekapitalet på så sätt att fond- och nyemission regleras i ett kapitel och emission av konvertibler och teckningsoptioner i ett annat. Indelningen bygger på att det är osäkert om en emission av teckningsoptioner eller konvertibler kommer att leda till en ökning av aktiekapitalet.

I den nya lagen har bestämmelserna i stället disponerats med utgångspunkt i den skillnad som enligt det anförda finns mellan fondemission på ena sidan och nyemission samt emission av konvertibler och teckningsoptioner på den andra. I *10 kap.* upptas vissa för kapitalökning gemensamma bestämmelser. Därefter regleras i *11 kap.* fondemission och i *12 kap.* tillskottsemission. En nyhet i sammanhanget är att den nya lagen tillåter bolagen att emittera fristående teckningsoptioner.

I likhet med vad som ovan sagts i fråga om bolagsbildning innebär den nya lagen ökade möjligheter för ägarna att besluta huruvida betalningen för emitterade aktier, eller för den delen teckningsoptioner eller konvertibler, skall utgöra bundet eller fritt kapital i bolaget. Det är en fråga som ägarna skall ta ställning till i emissionsbeslutet. Annorlunda uttryckt har kommittén i detta sammanhang släppt den

traditionella kopplingen mellan aktiekapitalet och antalet aktier. Aktiekapitalet kan ökas utan att antalet aktier ökas, och antalet aktier kan ökas utan att aktiekapitalet ökas.

När ett publikt aktiebolag eller en aktieägare i ett sådant bolag offentliggör eller på annat sätt till en vidare krets riktar en inbjudan att förvärva aktier eller teckningsrätter i bolaget skall styrelsen i dag, enligt bestämmelser i aktiebolagslagen, upprätta ett prospekt, om summan av de belopp som till följd av inbjudan kan komma att betalas uppgår till ett visst, i lagen angivet, belopp. Bestämmelser om emissionsprospekt finns förutom i aktiebolagslagen bl.a. i lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument. I fråga om fondpapper som är inregistrerade vid eller avsedda att inregistreras vid börs finns bestämmelser om börsprospekt bl.a. i lagen (1992:543) om börs- och clearingverksamhet. Båda lagarna kompletteras av Finansinspektionens prospektföreskrifter.

Kommittén anser det vara olyckligt att aktiebolag och aktieägare, som avser att emittera eller sälja fondpapper skall behöva beakta prospektregler i flera olika lagar. I den nya lagen har därför inte upptagits några prospektregler. I stället föreslås vissa nya bestämmelser om prospekt i lagen om handel med finansiella instrument och lagen om börs- och clearingverksamhet.

I detta sammanhang behandlar kommittén också frågan om vilket ansvar som skall kunna utkrävas av bolaget för felaktigheter och brister i ett upprättat prospekt. Rättsläget på denna punkt är i dag i viss mån oklart. Enligt den i doktrinen förhärskande uppfattningen kan ett aktiebolag inte på kontraktsrättslig grund bli skadeståndsskyldigt mot aktieägare eller den som i väsentlig mån är att likställa med aktieägare, när dessa personers anspråk hänför sig till teckning eller förvärv av aktier eller andra fondpapper som givits ut av bolaget. Det är en inställning som skiljer sig från vad som är fallet i bl.a. Förenta staterna och Storbritannien, något som inte sällan leder till svårutredda rättsliga frågeställningar vid svenska bolags emissioner på den internationella kapitalmarknaden. Kommittén föreslår mot denna bakgrund att aktiebolag skall kunna åläggas ett skadeståndsansvar för felaktigheter och brister i prospekt som upprättats av bolaget vid en emission eller en aktieägarers utförsäljning av en större aktiepost i bolaget. Bestämmelserna om sådant ansvar föreslås tas in i lagen om handel med finansiella instrument.

I 13 kap. har upptagits särskilda bestämmelser om vissa riktade emissioner m.m. Bestämmelserna svarar med smärre ändringar, bl.a. i fråga om tillämpningsområdet, mot vad som i dag är lagen (1987:464) om vissa riktade emissioner i aktiemarknadsbolag, m.m. (LEO-lagen). Kommittén föreslår att den lagen upphävs. En av de materiella ny-

heterna i sammanhanget är att ett moderbolag som vill överlåta aktierna i ett dotter- eller dotterdotterbolag till det bolagets företagsledning eller anställda – en s.k. management buy out – inte behöver underställa beslutet moderbolagets bolagsstämma för godkännande.

Till aktiebolagslagens hårda kärna hör reglerna till skydd för bolagets bundna egna kapital. Dit kan räknas, förutom reglerna om bolagsbildning, reglerna om nedsättning av aktiekapitalet, förvärv av egna aktier och vinstutdelning. I dag finns bestämmelser om dessa förfaranden på olika ställen i lagen. Bestämmelserna är emellertid inte samordnade utan skiljer sig på flera punkter omotiverat från varandra. Kommittén föreslår att bestämmelserna samlas till ett gemensamt block, som inleds med ett för alla tre förfaranden gemensamt kapitel om värdeöverföringar. Sålunda finns i den nya lagens *14 kap.* vissa grundläggande bestämmelser om värdeöverföringar, i *15 kap.* bestämmelser om vinstutdelning, i *16 kap.* bestämmelser om förvärv av egna aktier och i *17 kap.* bestämmelser om minskning av aktiekapitalet. De föreslagna reglerna innebär genomgående ökade möjligheter för företagen att fortlöpande anpassa sin kapitalstruktur till vad som vid varje tidpunkt anses vara mest gynnsamt för bolaget och dess ägare. Kommittén har också haft ambitionen att i lagen ge uttryck för den rättsutveckling som under de senaste decennierna ägt rum i praxis och doktrin på framför allt vinstutdelningsområdet.

I delbetänkandet Aktiebolagets kapital (SOU 1997:22) föreslog kommittén bl.a. att svenska aktiebolag, privata såväl som publika, skulle tillåtas förvärva egna aktier. Förslaget ledde i denna del till lagändringar våren 2000. Vissa publika aktiebolag, huvudsakligen aktiemarknadsbolag, fick då rätt att förvärva egna aktier. Frågan om huruvida även övriga publika aktiebolag och privata aktiebolag skall tillåtas förvärva egna aktier skall avgöras efter ytterligare utredning rörande skattemässiga frågeställningar som uppkommer i sammanhanget. Kommittén har i det nu presenterade lagförslaget inte lagt fram något nytt författningsförslag avseende egna aktier, men står fast vid den principiella uppfattningen att alla aktiebolag bör tillåtas förvärva egna aktier.

Till kapitalskyddsreglerna kan också räknas *18 kap.* om lån från bolaget till aktieägare m.fl. Kommittén föreslog i delbetänkandet Vinstutdelning (SOU 1997:168) att det i dag absoluta förbudet mot sådana lån skulle ersättas av mindre långtgående restriktioner. I det nu framlagda förslaget till en ny aktiebolagslag tar kommittén ytterligare steg i denna riktning. I korthet innebär förslaget att medel som skulle kunna användas för utdelning till aktieägarna också skall kunna lånas ut till ägare och andra särskilt nämnda personer.

Kommittén föreslår ett nytt *19 kap.* om inlösen av minoritetsaktier och därefter ett *20 kap.* om fusion och ett *21 kap.* om fission. Medan fusionsbestämmelserna i allt väsentligt överensstämmer med gällande rätt är fissionsinstitutet en nyhet i svensk rätt. Det handlar, enkelt uttryckt, om en spegelbild av fusion – en uppdelning av ett aktiebolag i två eller flera nya aktiebolag. De nya reglerna ger svenskt näringsliv ännu ett instrument för omstrukturering och anpassning till nya förhållanden. Bestämmelsernas närmare utformning styrs i betydande utsträckning av EG:s sjätte bolagsdirektiv.

I *22 kap.* har upptagits bestämmelser om likvidation svarande mot kommitténs så sent som år 1999 avlämnade delbetänkande Likvidation av aktiebolag (SOU 1999:36).

I *23 kap.* regleras byte av bolagskategori på samma sätt som i dag sker i 17 kap. ABL.

Till de centrala bestämmelserna i lagen hör *24 kap.* om registrering. Kapitlet motsvarar 18 kap. ABL och är materiellt sett oförändrat. Inte heller föreslås några materiella ändringar i reglerna om aktiebolags firma, vilka upptagits i *25 kap.* i den nya lagen.

Sist i den nya lagen regleras i *26 kap.* skadestånd och i *27 kap.* straff och vite. Skadestandsreglerna fick, på kommitténs förslag, en ny utformning år 1999. Bestämmelserna om straff och vite hålls även i den nya lagen på ett minimum.

Kommittén har av regeringen fått i uppdrag att lägga fram ett fullständigt förslag till ett aktieägarregister. Uppdraget redovisas i en bilaga till betänkandet. Beträffande förslaget till aktieägarregister hänvisas till den sammanfattning som återfinns i bilagan.

A New Companies Act – a summary

The corporation – or *aktiebolag*, as it is known in Swedish – is considered by many to be an important reason for the economic success of the Western World during the past century. The opportunity to accumulate capital through small contributions from a large number of investors has paved the way to today's multinational companies. The fact that shareholders in a corporation are not personally liable for the company's obligations has made this type of legal entity attractive to small business owners as well. As in many other countries, in Sweden the majority of companies are closely held corporations.

As a result, Swedish company law must not only meet international and national demands but also be flexible enough to accommodate both large and small enterprises. The classification into public and private companies implemented in Sweden as part of its EU harmonization provides this flexibility and, for now at least, has silenced a longstanding debate on the need for a special business form for small companies.

A national companies act must also be designed so that it won't quickly become outdated due to changing conditions. The pressure to change in the international arena in which large Swedish companies compete is very strong. Our current Companies Act dates back to 1975. During the quarter-century it has been in force, Sweden has joined the EU, the Iron Curtain has fallen, and capital now flows almost freely between nations. It is no exaggeration to say that Swedish companies today operate in a completely different international environment than they did when the current Companies Act was written.

Because of this, Swedish legislators have adopted a number of amendments to the Companies Act to meet new needs as they arise. In general, however, it is difficult to add a large number of amendments to an act of this significance without eventually losing some of its structure and making it difficult to comprehend. One example is that the current provisions on general and special reviews and on changes in company categories, respectively, were placed in chapters 11 and 17 solely for the reason that the latter chapter, which originally contained provisions on accounting and restricted versus unrestricted shares, was

abolished as part of Sweden's EU harmonization. It is obvious that such amendments, which can also be made at the paragraph level, affect the original logic of the provisions and make the Act more difficult to understand. Rarely has a version of the Swedish Companies Act survived more than 30 years. Considering the tremendous changes that have taken place in the world, it is surprising that the Act of 1975 has not already been replaced.

The Company Law Committee has held to the traditional view of Swedish company law and underscored, in among other places its report entitled, "The Structure of the Corporation" (SOU 1995:44), the important role of a company's shareholders:

In a market economy, the prospects of financial success are unevenly dispersed between various types of businesses and various companies. Those who wish to gain the maximum financial advantage of successful development work must steer their investments to businesses and companies with the best earnings prospects. They also have to manage their investments by staying informed of how well these companies are developing and by trying to positively impact their operations. Corporate shareholders help to ensure that the resources of individual companies and the business sector as a whole are utilized as effectively as possible. Shareholders who take responsibility for the corporate and business development are therefore an important element in a prosperous market economy.

In the opinion of the Committee, the Swedish Companies Act should be designed in a way that promotes an active ownership function. This ensures the best opportunities for companies to quickly and continuously adapt their organizations and operations to changes in the operating environment as well as for a dynamic business sector. This requires in part that the Act guarantees shareholders the ultimate decision-making authority in a company and in part that it facilitates changes in ownership (SOU 1995:44, p. 154).

The Government has applied the same logic in its current reform of the Companies Act, using the Committee's proposal as a basis (see Bill 1997/98:99, p. 75 f.).

Another aspect worth mentioning here are the major changes in the ownership structures of listed Swedish companies during the latter half of the 1990's. Foreign investors now own more than half of many of our largest companies. These foreign owners in many cases are pension funds or other institutions that invest in stocks but rarely get involved in a company's management. Instead, they sell their shares if they become displeased with how the company is run. Of course, it is not only foreign owners that increasingly are institutions. Swedish owners also consist to a large extent of funds, insurance companies and other

institutional investors. Individual investors, who a few decades ago had majority interests in our listed companies, have seen their influence wane considerably. The Company Law Committee, which has tried to create routines that give Swedish and international institutional investors an effective opportunity to participate in the management of Swedish companies, is proposing in this final report further measures to that end. The Committee feels, however, the Government would be wise to follow developments in this area and remain prepared should there be any indications that institutional investors are not taking responsibility for management of the companies they have invested in and, as a result, are impeding the development opportunities of the Swedish business sector.

This final report is the seventh in a series issued by the Committee. By presenting its work in this way, the Committee has helped to smooth the way for partial reforms. Many changes have, in fact, been implemented, and others are in the process. This way of working, in which findings are presented gradually over time, has major advantages for end users. From a legislative standpoint, finished proposals can be adopted right away, without waiting for other proposals. The whole process of circulating proposals for review is also more effective, in the opinion of the Committee, if the proposals are spread over a series of reports, each relatively modest in scope, rather than in a single, comprehensive report; the comments on the last chapter of the above-mentioned Companies Act proposal of 1971 were relatively few in number, for example. In addition, the Committee has been able to utilize the opinions garnered on its earlier reports in designing the final edition.

At first glance, the Companies Act of 1975 seems mainly to be a rulebook. It contains detailed checklists of the documents needed for every area covered by the Act, often with detailed instructions on their contents. The Act proposed by the Committee is in keeping with this tradition. In fact, the number of checklists has increased, as has the length of the lists. The Committee namely feels that it will be easier for all the parties involved, including the Swedish Patent and Registration Office, if there are clear rules on which documents are required in different situations, including when it comes to recording decisions in the share register. In addition, the Committee has tried to avoid cross-references and has therefore written out each checklist, despite that the list for a specific issue may be identical to one used for another type of issue.

The mere fact that there are so many checklists in the Committee's proposal should not be misinterpreted to mean that the Committee is suggesting tighter overall control over companies. On the contrary, the

Committee's work is marked by a willingness to allow the market to handle many of the problems that previous legislators tried to regulate. The new opportunities for companies to repurchase their own shares and the Committee's proposal to permit stock loans are just two examples of a liberalization and shift toward self-regulation, more of which follow below.

One important part of its work has drawn particular attention now that the Committee is presenting its proposal for a completely new Companies Act, i.e. its effort to make the Act as understandable and easy to read as possible. The Committee has tried to apply consistent systematics, limiting the length of the provisions and making extensive use of headings and subheadings, so it will be easier for readers to find the information they need. Lastly, the Committee has tried to use as simple a language as the subject matter will allow.

Much of the contents of the final report has already been made known through previous reports and partial reforms that have already been implemented – e.g. the elimination of restricted shares, harmonization with the EU's company law directives on private and public companies, the new organizational rules, and the opportunities for listed companies to repurchase their own shares.

The Swedish Government is currently reviewing a report by the Council on Legislation based on the Committee's proposal regarding profit distributions, reductions in share capital, and liquidations.

What then remains to be addressed from the Committee's previous reports are its proposals on incorporation, limitations on the transfer of shares, increases in share capital, and the mandatory redemption of minority shares.

In the final report it now presents, the Committee not only summarize its previous proposals, however, but also address a number of new issues. The difference between the current and new Companies Act proposed by the Committee can be summarized as follows:

Chapter 1 contains general provisions on corporations, as does the current Act. The Act's portal paragraph dictates the fundamental characteristic of the corporation – i.e. the freedom of shareholders from personal liability for the company's obligations. The Committee has considered whether to add a general exception to this provision for the concept of "lifting the corporate veil," but has ruled against it. There is one area where the Committee finds good reason for this concept to be set forth in law - namely, the environment – although this should be done in the Environmental Code, not the Companies Act.

The first chapter also stipulates that a company can be private or a public and that the Act applies to all companies unless stated otherwise. This categorization, as mentioned above, was introduced in

connection with Sweden's EU harmonization. Due to the new rules on the structure of the corporation, it has increased in importance, and in the new Act will be utilized to an even greater extent.

To protect a company's creditors, the first chapter also mandates that it must maintain a minimum share capital, which can be divided into one or more classes of shares. One important new principal in the revised Act is that shares will no longer need to have a specific par value. The system of par values will be abolished and replaced by a ratio system in which each share represents an equal percentage of the company's share capital (ratio value) and thus of its assets. The transition to a ratio system also affects the new Act's rules on forming a company and increasing or decreasing its share capital.

Moreover, the first chapter defines the concept of a group. Since the accounting rules in the Companies Act were replaced by special legislation in 1996, this definition is of relatively limited significance. The Act, in fact, contains few rules concerning groups, and the Committee has found no interest in adding provisions on so-called group law.

Chapter 2 contains provisions on the formation of a company. In this respect, the new Act is a major simplification of the current law. The concept of successive formations, which is rarely used, is being eliminated, and the rules on simultaneous formations are redesigned. According to the new Act, a person or persons who want to form a company must draw up a deed of formation, subscribe for all the shares directly in the deed, pay for the shares, establish and allow an authorized or approved public accountant to review an opening balance sheet, finalize the deed of formation and apply to register the company. One important change is that the founders themselves, while taking into consideration that they maintain a specific minimum share capital, can determine the extent to which payment for shares is applied to share capital or constitutes unrestricted shareholders' equity in the company.

Chapter 3 contains provisions on shares and their transferability. Two fundamental principles are laid down. One is that all shares have an equal right in the company unless otherwise stated in the articles of association. The second principle is that shares are freely transferable. Limitations on this transferability may be stipulated in the articles of association, but only with the support of the law. While current law only permits limitations in the form of preemption clauses, the new Act opens the possibility for all companies to use both preemption and right of first refusal clauses, and for private companies to apply consent clauses as well. This satisfies the demand for greater flexibility in this

area, primarily in companies with a limited ownership base, while leaving the basic principle on free transferability in place.

All shares in a company must be recorded in a register, the provisions for which are covered in *chapter 4*. The new Act distinguishes more systematically between the rules for coupon companies (e.g. privately held family-owned companies) and VPC-registered companies. At the request of the Government, the Committee has given special consideration to limiting the current principle that makes share registers public information, due to the risk of fraud perpetrated against shareholders. In the opinion of the Committee, keeping the information in the share register confidential would not be an effective preventive. The Committee is therefore proposing that the share register remain public information and thereby facilitate research and debate on share ownership and influence in public companies. VPC-registered companies are currently bound by a limitation rule that prohibits them from issuing printouts of their share registers that include the names of shareholders with up to 500 shares. The Committee instead is proposing that the limitation rule be designed so that printouts exclude shareholders whose holdings represent less than one thousandth of the voting rights of all shares in the company.

In coupon companies, a shareholder, upon request, may have his or her share certificates issued. The provisions on share certificates are in *chapter 5*. VPC-registered companies may not issue share certificates. Instead, shareholdings are manifested as listings in a share register maintained by a central custodian.

At the suggestion of the Committee and in line with the growing debate on corporate governance in the 1990's, new provisions on the structure of corporations were added to the Act in 1999. The Committee is proposing that these provisions, which must be applied consistently by all companies, be given a more prominent place in the new Act and that the hierarchal structure with shareholders as the ultimate decision-makers be underscored by placing the provisions on general meetings ahead of the provisions on the board of directors and managing director. Thus, *chapter 6* contains the provisions on general meetings, while *chapter 7* covers the board of directors and managing director.

An important idea behind the rules on general meetings, as currently designed on the basis of the Committee's previous proposals, is to promote an active ownership role primarily in companies with many shareholders. The new Act takes several further steps in this direction, including an increase in the opportunities to utilize electronic aides and modern communication technology at the general meeting. For example, the Act is introducing a provision permitting the general

meeting to approve participation via the Internet or other computer network.

The rules on the structure of the corporation are also covered in *chapter 8* on auditing and *chapter 9* on accounting in general. With a couple of minor exceptions, they coincide with current regulations. One change pertains to the designation of those who review a company's accounting records. The term used in the current Act, *lekmanntarevisor* ("laymen accountants"), has been criticized, including in the Parliamentary review of the Government's proposal on these provisions. In the new Act, the term has been replaced by "general examiner."

The new Act contains significant changes in the provisions on increasing capital. One way to raise the share capital is through a bonus issue, which is implemented without further payment from the shareholders. The share capital can also be raised through contributions from prospective shareholders – through the issuance of new shares, convertibles or warrants. With share issues, subscribers can pay for their new shares in cash or by contribution in kind. In the case of convertible issues, the company receives a contribution in connection with the conversion of all or parts of the convertible loan to share capital. Lastly, with warrants, the contribution comes in the form of payment for the shares subscribed for by exercising the warrants, in the same way as a new share issue.

In the current Act, the methods for raising share capital are divided up in such a way that bonus issues and new share issues are covered in one chapter, while issues of convertibles and warrants are in another. The reasoning behind this is the uncertainty whether an issue of warrants or convertibles will ultimately lead to an increase in share capital.

In the new Act, the provisions instead are divided up based on the difference, as described, between bonus issues on the one hand and issues of new shares, convertibles and warrants on the other. *Chapter 10* covers certain provisions common to all increases in share capital, while *chapter 11* covers bonus issues and *chapter 12* covers issues involving payments at some point in time. Another change is that the new Act permits companies to issue naked warrants.

As mentioned above with regard to the formation of a company, the new Act provides greater opportunities for shareholders to decide whether their payment for issued shares, or warrants or convertibles for that matter, should constitute restricted or non-restricted equity in the company. This is a question shareholders must decide on when approving the issue. Expressed another way, the Committee has severed the traditional tie between the share capital and number of

shares. The share capital can be increased without raising the number of shares, and the number of shares can be increased without raising the share capital.

When a public company or a shareholder in such a company announces or in some other way makes an offer to a wider circle of investors to acquire shares or subscription rights in the company, the board of directors, according to the provisions of the current Act, must prepare a prospectus if the total amount that could be received as a result of the offer passes a level stipulated by law. In addition to the Companies Act, the provisions on issue prospectuses are included in, among other places, the Financial Instruments Trading Act (1991:980). With regard to securities registered with, or intended to be registered with, a stock exchange, the provisions on prospectuses are contained in, among other places, the Securities and Clearing Operations Act (1992:543). Both acts are complemented by the Financial Supervisory Authority's prospectus regulations.

The Committee feels that it is unfortunate that companies and shareholders that intend to issue or sell securities have to abide by the prospectus rules in several different acts. The new Act therefore does not include any prospectus rules. Instead, several new provisions on prospectuses are proposed in the Financial Instruments Trading Act and the Securities and Clearing Operations Act.

The Committee also addresses the issue of whether a company can be held responsible for errors or inadequacies in a prospectus it has prepared. Today's law to some extent is ambiguous on this point. According to the prevailing opinion in legal doctrine, a company cannot, based on the law of contracts, be held liable for damages by shareholders or those who, to a significant extent, are equated with shareholders, when the claims of these individuals pertain to the subscription for, or acquisition of, shares or other securities issued by the company. This differs from the position held, for example, in the U.S. and UK, frequently leading to problematical legal issues when Swedish companies float issues in the international capital market. Against this background, the Committee is proposing that a company can be held responsible for damages caused by errors or inadequacies in a prospectus it has prepared for an issue or a shareholder's sale of a major shareholding in the company. As proposed, the provisions on such responsibility would be added to the Financial Instruments Trading Act.

Chapter 13 contains special provisions on certain private placements, etc. With the exception of minor changes regarding their application, among other things, the provisions correspond to the current stipulations of the Act on Certain Directed Placements in Stock

Market Companies, etc. (1987:464), also known as the LEO law. The Committee is proposing that this act be abolished. One of the tangible changes is that a parent company that wants to transfer the shares in a subsidiary or second tier subsidiary to the company's management or employees – otherwise known as a management buyout, MBO – would not require the approval of its general meeting.

Included in the core of the Companies Act are the rules on protecting a company's restricted shareholders' equity. In addition to the formation of a company, they cover reductions in share capital, share repurchases, and profit distributions. At present, the provisions on these procedures are distributed throughout the Act. They are not coordinated and differ from each other in several respects without justification. The Committee is proposing that these provisions be brought together in a single block, beginning with a chapter on equity transfers common to all three procedures. The new Act contains certain fundamental provisions on equity transfers in *chapter 14*, provisions on profit distributions in *chapter 15*, provisions on share repurchases in *chapter 16*, and provisions on reductions in share capital in *chapter 17*. Without exception, the proposed rules offer companies greater opportunities to continuously adapt their capital structure to what at any given time they feel to be most favorable for the company and its owners. The Committee has also designed the new Act to reflect developments in legal doctrine and practice in recent decades with regard to profit distributions.

In its report entitled, "Corporate capital" (SOU 1997:22), the Committee proposed, among other things, that Swedish companies, both private and public, be allowed to acquire their own shares. This part of its proposal led to legal amendments in the spring of 2000. Certain public companies, primarily listed companies, were given the right to repurchase their own shares. The question of whether other public companies as well as private companies should also be allowed to buy back their own shares will be resolved after a further evaluation of the relevant tax issues. The Committee has not presented a new constitutional draft on share repurchases in its latest proposal, but it remains firm in its opinion that all companies should be permitted to buy back their own shares.

Creditor protection rules are also covered in *chapter 18*, on loans from companies to shareholders, etc. In a previous report, "Profit distributions" (SOU 1997:168), the Committee proposed that the current rule strictly forbidding such loans be replaced by less extensive restrictions. In its current proposal, the Committee is taking even further steps. Briefly, its proposal would allow funds that could be used

for dividends to shareholders to also be loaned to shareholders and other specific individuals.

The Committee is proposing a new *chapter 19* on the redemption of minority shares, followed by *chapter 20* on mergers and *chapter 21* on demergers. While the merger provisions largely conform to current law, the demerger clause is new. A demerger is essentially the opposite of a merger – the separation of one company into two or more new ones. Thus, the new rules provide Swedish businesses with one more instrument to restructure and adapt to new conditions. The details of the provisions were designed in large part to be consistent with the EU's sixth company law directive.

The provisions in *chapter 22* on liquidations correspond to the recommendations in the Committee's report, issued as recently as 1999, entitled "Liquidation of companies" (SOU 1999:36).

Chapter 23 covers changes in company categories, in the same way as is in chapter 17 of the current Companies Act.

Among the key provisions in the Act is *chapter 24* on registration, which remains materially unchanged from chapter 18 of the current Companies Act. Nor have any significant changes been proposed in the rules on corporate names in *chapter 25* of the new Act.

Lastly, the Act includes *chapter 26* on damages and *chapter 27* on penalties and fines. At the suggestion of the Committee, the damage provisions were redesigned in 1999. The provisions on penalties and fines in the new Act have again been kept to a minimum.

The Committee has been assigned by the Government to present a complete proposal on shareholder registers, a Swedish summary of which is included in the appendix.

Författningsförslag

1. Förslag till aktiebolagslag (2003:000)

Härigenom föreskrivs följande

1 kap. Inledande bestämmelser

Aktieägarnas betalningsansvar

1 § I ett aktiebolag har aktieägarna inte något personligt betalningsansvar för bolagets förpliktelser, om inte annat följer av 22 kap. 14 eller 15 §.

Trots vad som sägs i första stycket svarar aktieägare i aktiebolag som bedriver advokatverksamhet solidariskt med bolaget för sådana förpliktelser mot klienter som bolaget ådrar sig medan han är aktieägare, såvitt avser uppdrag för vilket han är ansvarig.

Privata och publika aktiebolag

2 § Ett aktiebolag är privat aktiebolag eller publikt aktiebolag. Denna lag gäller alla aktiebolag, om inte annat föreskrivs.

Aktiekapital

3 § Ett aktiebolag skall ha ett aktiekapital. Aktiekapitalet skall vara bestämt i bolagets redovisningsvaluta. Av 4 kap. 6 § bokföringslagen (1999:1078) framgår att redovisningsvalutan får vara antingen svenska kronor eller euro.

Om aktiekapitalet är bestämt i kronor, skall det i ett privat aktiebolag uppgå till minst 100 000 kr och i ett publikt aktiebolag till minst 500 000 kr.

Om aktiekapitalet är bestämt i euro och har varit bestämt i euro sedan bolaget bildades, skall det uppgå till minst det belopp i euro som enligt den av Europeiska centralbanken då fastställda växelkursen motsvarande 100 000 kr eller, i fråga om publika aktiebolag, 500 000

kr. Har aktiekapitalet tidigare varit bestämt i kronor, skall det uppgå till minst det belopp i euro som vid bytet av redovisningsvaluta motsvarade 100 000 kr respektive 500 000 kr.

Om aktiekapitalet är fördelat på flera aktier, representerar varje aktie en lika stor andel av aktiekapitalet.

Förbud mot spridning av aktier m.m. i privata aktiebolag

4 § Ett privat aktiebolag eller en aktieägare i ett sådant bolag får inte genom annonsering söka sprida aktier eller teckningsrätter i bolaget eller av bolaget utgivna skuldebrev eller optionsbevis.

Ett bolag eller en aktieägare som avses i första stycket får inte heller på annat sätt söka sprida i första stycket angivna värdepapper genom att erbjuda fler än 200 personer att teckna eller förvärva värdepapperen. Detta gäller dock inte om erbjudandet riktar sig enbart till en krets som i förväg har anmält intresse av sådana erbjudanden och antalet utbudna poster inte överstiger 200.

Begränsningarna i första och andra styckena gäller inte erbjudanden som avser överlåtelse till högst tio förvärvare.

I första stycket angivna värdepapper som har givits ut av ett privat aktiebolag får, så länge bolaget är privat, inte noteras vid en svensk eller utländsk börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad.

Avstämningsbolag och kupongbolag

5 § I bolagsordningen kan tas in ett förbehåll om att bolagets aktier skall vara registrerade i ett avstämningsregister enligt lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument (avstämningsförbehåll). Sådana bolag benämns i denna lag avstämningsbolag.

Bolag som inte är avstämningsbolag benämns kupongbolag.

Koncern

6 § Ett aktiebolag är moderbolag och en annan juridisk person är dotterföretag, om aktiebolaget

1. innehar mer än hälften av rösterna för samtliga aktier eller andelar i den juridiska personen,

2. äger aktier eller andelar i den juridiska personen och på grund av avtal med andra delägare i denna förfogar över mer än hälften av rösterna för samtliga aktier eller andelar,

3. äger aktier eller andelar i den juridiska personen och har rätt att utse eller avsätta mer än hälften av ledamöterna i dess styrelse eller motsvarande ledningsorgan, eller

4. äger aktier eller andelar i den juridiska personen och har rätt att ensamt utöva ett bestämmande inflytande över denna på grund av avtal med den juridiska personen eller på grund av föreskrift i dess bolagsordning, bolagsavtal eller därmed jämförbara stadgar.

Vidare är en juridisk person dotterföretag till moderbolaget, om ett annat dotterföretag till moderbolaget eller moderbolaget tillsammans med ett eller flera andra dotterföretag eller flera andra dotterföretag tillsammans

1. innehar mer än hälften av rösterna för samtliga aktier eller andelar i den juridiska personen,

2. äger aktier eller andelar i den juridiska personen och på grund av avtal med andra delägare i denna förfogar över mer än hälften av rösterna för samtliga aktier eller andelar, eller

3. äger aktier eller andelar i den juridiska personen och har rätt att utse eller avsätta mer än hälften av ledamöterna i dess styrelse eller motsvarande ledningsorgan.

Om ett dotterföretag äger aktier eller andelar i en juridisk person och på grund av avtal med den juridiska personen eller på grund av föreskrift i dess bolagsordning, bolagsavtal eller därmed jämförbara stadgar har rätt att ensamt utöva ett bestämmande inflytande över den juridiska personen, är även denna dotterföretag till moderbolaget.

Moderbolag och dotterföretag utgör tillsammans en koncern.

Med koncernföretag avses i denna lag företag i samma koncern.

7 § I de fall som avses i 6 § första stycket 1–3 och andra stycket skall sådana rättigheter som tillkommer någon som handlar i eget namn men för en annan fysisk eller juridisk persons räkning anses tillkomma den personen.

Vid bestämmandet av antalet röster i ett dotterföretag beaktas inte de aktier och andelar i dotterföretaget som innehas av företaget självt eller av dess dotterföretag. Detsamma gäller aktier och andelar som innehas av den som handlar i eget namn men för dotterföretagets eller dess dotterföretags räkning.

Aktie som innehas av aktiebolaget självt

8 § En aktie som innehas av aktiebolaget självt eller av dess dotterföretag skall inte räknas med när det i denna lag eller bolagsordningen för giltigt beslut eller för utövande av befogenhet föreskrivs samtycke av

ägare till en viss andel av aktierna. En sådan aktie skall inte heller räknas med vid tillämpning av bestämmelser i denna lag eller bolagsordningen som förutsätter att någon eller några innehar en viss andel av aktierna eller rösterna i bolaget.

2 kap. Aktiebolags bildande

Bolagsbildning

1 § Den som vill bilda ett aktiebolag (stiftare) skall

1. upprätta en stiftelseurkund och en bolagsordning,
2. teckna sig för samtliga aktier i stiftelseurkunden,
3. betala de tecknade aktierna,
4. upprätta och låta en auktoriserad eller godkänd revisor granska en öppningsbalansräkning för bolaget,
5. färdigställa, dagteckna och underteckna stiftelseurkunden, samt
6. ansöka om bolagets registrering hos Patent- och registreringsverket.

Teckning av aktier blir bindande för stiftaren när han betalat aktierna och samtliga stiftare undertecknat stiftelseurkunden.

Bolaget anses bildat den dag stiftelseurkunden undertecknats av samtliga stiftare, om Patent- och registreringsverket bifaller ansökan.

Stiftelseurkundens innehåll

2 § Stiftelseurkunden skall innehålla uppgift om det antal aktier som skall ges ut, det belopp som skall betalas för varje aktie och hur stor del av betalningen för aktierna som skall tillföras aktiekapitalet.

Stiftelseurkunden skall ange,

1. om aktie skall kunna tecknas med rätt eller plikt att mot aktien tillskjuta någon annan egendom än pengar,
2. om aktie skall kunna tecknas med rätt eller plikt för bolaget att överta egendom mot någon annan ersättning än aktier,
3. om aktie skall kunna tecknas med andra villkor,
4. om bolaget skall ersätta kostnader för bolagets bildande, eller
5. om någon på annat sätt skall få särskilda rättigheter eller förmåner av bolaget.

Bestämmelse som avses i 1–5 skall återges i sin helhet.

Med egendom som avses i andra stycket 1 och 2 (apportegendom) får inte jämföras åtagande att utföra arbete eller att tillhandahålla tjänst.

Stiftelseurkunden skall innehålla en redogörelse för de omständigheter som kan vara av betydelse för att bedöma värdet på apportegendom och bestämmelse enligt andra stycket i övrigt. Särskilt skall anges

1. namn, personnummer, organisationsnummer eller annat identifieringsnummer samt hemvist beträffande den som avses med bestämmelsen,

2. det värde till vilket apportegendom beräknas komma att tas upp i balansräkningen och antalet aktier eller annan ersättning som skall lämnas för egendomen, samt

3. det högsta beräknade beloppet av sådan kostnad för bolagets bildande som angetts i bestämmelsen.

3 § Om skriftligt avtal upprättats rörande sådan bestämmelse som avses i 2 § andra stycket, skall stiftelseurkunden innehålla avtalet eller en kopia av det eller hänvisning till avtalet med uppgift om den plats där det hålls tillgängligt för aktietecknarna. Muntligt avtal skall i sin helhet tas upp i stiftelseurkunden.

När en rörelse tillskjuts eller övertas, skall vad som sägs i första stycket om skriftligt avtal gälla även balans- och resultaträkningar för rörelsen under de senaste två räkenskapsåren. Om sådana räkningar inte upprättats för rörelsen, skall det i stiftelseurkunden lämnas upplysning om rörelsens resultat under den aktuella tiden. I stiftelseurkunden skall upplysning också lämnas om rörelsens resultat under tiden därefter.

4 § I stiftelseurkunden skall stiftarna ange

1. fullständigt namn, personnummer eller, om sådant saknas, födelsedatum samt postadress för styrelseledamot, styrelsesuppleant, verkställande direktör, vice verkställande direktör, firmatecknare, revisor, revisorssuppleant, allmän granskare och särskild delgivningsmottagare, samt

2. hur bolagets firma tecknas.

Bolagsordningens innehåll

5 § Bolagsordningen skall ange

1. bolagets firma,

2. den ort i Sverige där bolagets styrelse skall ha sitt säte,

3. föremålet för bolagets verksamhet, angivet till sin art,

4. aktiekapitalet eller, om detta skall kunna utan ändring av bolagsordningen bestämmas till lägre eller högre belopp, minimikapitalet och

maximikapitalet, varvid minimikapitalet inte får vara mindre än en fjärdedel av maximikapitalet,

5. antalet eller, om i bolagsordningen angivits ett minimikapital och maximikapital, lägsta och högsta antalet aktier,

6. antalet eller lägsta och högsta antalet styrelseledamöter och styrelsesuppleanter, om sådana skall finnas, samt tiden för styrelseledamots uppdrag,

7. antalet eller lägsta och högsta antalet revisorer och revisorsuppleanter, om sådana skall finnas,

8. sättet för sammankallande av bolagsstämma,

9. vilka ärenden som skall förekomma på ordinarie bolagsstämma, samt

10. vilken tid bolagets räkenskapsår skall omfatta.

I avstämningsbolag skall i bolagsordningen anges på vilken dag aktieägaren skall vara införd i aktieboken för att få delta i bolagsstämma (avstämningsdag). Denna dag får inte infalla tidigare än fem vardagar före bolagsstämman.

I fråga om publika aktiebolag, vars firma inte innehåller ordet publikt, skall i bolagsordningen anges beteckningen (publ) efter firman.

Bestämmelserna i första stycket 6 gäller inte arbetstagarrepresentanter som har utsetts enligt lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda.

6 § Om bolaget skall ha euro som redovisningsvaluta, skall detta anges i bolagsordningen. I så fall skall det i bolagsordningen också anges att aktiekapitalet skall vara bestämt i euro.

Vid byte av redovisningsvaluta får ändring av uppgifter som avses i 5 § första stycket 4 anstå till den första ordinarie bolagsstämman efter det att beslutet om byte av redovisningsvaluta fick verkan.

7 § I förekommande fall skall i bolagsordningen anges att bolagets verksamhet helt eller delvis skall ha annat syfte än att ge vinst till fördelning bland aktieägarna. I så fall skall uppgift också lämnas om hur vinst och behållna tillgångar vid bolagets likvidation skall användas.

8 § I bolagsordningen kan föreskrivas att styrelsen får samla in fullmakter på bolagets bekostnad. En sådan föreskrift skall innebära att styrelsen i samband med kallelse till bolagsstämma får tillhandahålla ett formulär åt aktieägarna som de kan använda för att ge viss av styrelsen angiven person i uppdrag att företräda dem på bolagsstämman. Det angivna ombudet får inte vara ledamot av styrelsen eller verkställande direktör i bolaget.

Aktieteckning med villkor

9 § Om en aktie tecknats med villkor som inte stämmer överens med stiftelseurkunden, kan aktietecknaren inte åberopa villkoret.

Efter det att samtliga aktietecknare undertecknat stiftelseurkunden kan inte en aktietecknare som grund för aktieteckningens ogiltighet åberopa att ett villkor i stiftelseurkunden inte har uppfyllts.

Betalning av aktierna

10 § Betalning för tecknade aktier som skall erläggas i pengar skall ske genom insättning på ett särskilt konto som stiftarna öppnat för ändamålet hos en bank i Sverige. Annan egendom som skall lämnas som betalning för sådana aktier skall tillföras bolaget på ett sätt som skyddar egendomen mot anspråk från aktietecknarens borgenärer.

Om frågan om bolagets bildande har förfallit skall stiftarna genast betala tillbaka vad som har betalats för tecknade aktier samt uppkommen avkastning.

Granskning av öppningsbalansräkningen

11 § Vid granskning av öppningsbalansräkningen skall en auktoriserad eller godkänd revisor särskilt pröva att

1. det belopp som skall betalas i pengar för aktierna är inbetalt till en bank i Sverige,

2. all apportegendom avskilts för bolagets räkning på ett sätt som skyddar egendomen mot anspråk från aktietecknarens borgenärer,

3. apportegendom i stiftelseurkunden inte åsatts högre värde än det verkliga värdet för bolaget,

4. förpliktelse som bolaget enligt villkor i stiftelseurkunden skall fullgöra efter bildandet, redovisats och värderats enligt god redovisningssed.

Sedan revisorn slutfört granskningen skall han yttra sig över denna. Om yttrandet inte tecknas på balansräkningen, skall revisorn på räkningen teckna hänvisning till yttrandet.

I yttrandet skall revisorn beskriva apportegendomen och ange vilken metod som använts vid värderingen av den. Särskilda svårigheter att uppskatta värdet av egendomen skall anmärkas.

Registrering

12 § Bolaget skall anmälas för registrering inom sex månader från stiftelseurkundens undertecknande.

Patent- och registreringsverket skall pröva om bolagsbildningen skett i enlighet med denna lag och annan författning.

Bolaget får inte registreras om

1. det sammanlagda beloppet som tillförts aktiekapitalet (bolagets aktiekapital) inte motsvarar det i bolagsordningen angivna aktiekapitalet eller uppgår till minimikapitalet, eller

2. full och godtagbar betalning inte erlagts för samtliga aktier.

Om Patent- och registreringsverket genom lagakraftägande beslut avskrivit ansökan om att ett bolag skall registreras eller vägrat registrera bolaget, är frågan om bolagets bildande förfallen. Stiftarna ansvarar solidariskt för återbetalningen av de belopp som betalats för tecknade aktier och uppkommen avkastning. Detsamma gäller i fråga om apportegendom.

Rättshandlingar som företagits före bolagets registrering

13 § Innan ett aktiebolag har registrerats, kan det inte förvärva rättigheter eller åta sig skyldigheter. Det kan inte heller föra talan vid domstol eller någon annan myndighet.

Uppkommer en förpliktelse genom åtgärd på bolagets vägnar före registreringen, svarar de som deltagit i åtgärden eller beslut om den solidariskt för förpliktelsen. När bolaget registrerats övergår ansvaret på bolaget, om förpliktelsen följer av stiftelseurkunden eller tillkommit sedan stiftelseurkunden undertecknats av samtliga stiftare.

Om det slutits avtal för bolaget före registreringen med någon som visste att bolaget inte var registrerat, kan denne, såvida annat inte följer av avtalet, frånträda detta, om Patent- och registreringsverket genom lagakraftägande beslut avskrivit ansökan om att bolaget skall registreras eller vägrat registrering av bolaget. Var avtalsparten okunnig om att bolaget inte var registrerat, kan han frånträda avtalet, innan registrering skett.

Uppskjuten apport

14 § Om bolaget inom två år från registreringen träffar avtal med en stiftare eller en aktieägare, som innebär att bolaget förvärvar egendom mot en ersättning som motsvarar minst en tiondel av aktiekapitalet, skall styrelsen underställa bolagsstämman avtalet för godkännande. Det

gäller dock inte om förvärvet sker på en svensk eller utländsk börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad eller som ett led i bolagets löpande affärsverksamhet.

Styrelsen skall lämna en redogörelse för de omständigheter som kan vara av betydelse för en bedömning av värdet på egendomen och av avtalet i övrigt. Bestämmelserna i 3 § andra stycket tillämpas på redogörelsen.

En auktoriserad eller godkänd revisor skall yttra sig över redogörelsen. Yttrandet skall innehålla de uppgifter som avses i 11 §.

Avtalet skall tillsammans med styrelsens redogörelse och revisorns yttrande hållas tillgängligt hos bolaget för aktieägarna under minst en vecka före den bolagsstämma vid vilken beslutet skall fattas.

15 § Om bolagsstämman inte godkänner ett avtal som avses i 14 § inom sex månader från avtalsdagen, är avtalet utan verkan. Har 14 § inte iakttagits beträffande någon viss bestämmelse i avtalet, är den bestämmelsen utan verkan mot bolaget.

16 § Styrelsen skall genast för registrering anmäla bolagsstämmans beslut att godkänna avtal som avses i 14 §.

3 kap. Aktieslag och aktiers överlåtbarhet

Likhetsprincipen

1 § Alla aktier har lika rätt i bolaget, om inte annat följer av 2–4 §§.

Aktieslag

2 § I bolagsordningen kan föreskrivas att aktier av olika slag skall finnas eller kunna ges ut. En sådan föreskrift skall ange

1. olikheterna mellan aktieslagen, och
2. antalet eller andelen aktier av varje slag.

I en föreskrift enligt första stycket 2 är det tillåtet att ange det högsta och det lägsta antalet eller den högsta och den lägsta andelen aktier av ett visst slag.

Föreskrifter om företrädesrätt vid nyemission och rätt till fondaktier

3 § Om aktierna inte skall medföra lika rätt till andel i bolagets tillgångar eller vinst eller om aktierna skall ha olika röstvärde, skall i bolagsordningen anges vilken företrädesrätt aktieägarna skall ha vid

ökning av aktiekapitalet genom nyemission. Föreskrift om olika företrädesrätt får meddelas endast om skillnaderna mellan aktierna skall vara av nu angivet slag.

Föreskrift om olika företrädesrätt skall innebära att gammal aktie skall ge företrädesrätt till ny aktie av samma slag, att aktier som inte tecknas av de i första hand berättigade aktieägarna skall erbjudas samtliga aktieägare samt att, om inte hela antalet aktier som tecknas på grund av sistnämnda erbjudande kan ges ut, aktierna skall fördelas mellan tecknarna i förhållande till det antal aktier de förut äger och, i den mån detta inte kan ske, genom lottning.

Om aktierna inte skall medföra lika rätt till andel i bolagets tillgångar eller vinst, skall i bolagsordningen också anges vilken rätt aktieägarna skall ha till nya aktier vid ökning av aktiekapitalet genom fondemission.

Röstvärdesskillnader

4 § Ingen aktie får ha ett röstvärde som överstiger tio gånger röstvärdet för någon annan aktie.

Omvandlingsbara aktier

5 § I bolagsordningen kan tas in förbehåll om att aktie av ett visst slag skall på närmare angivet sätt kunna omvandlas till aktie av annat slag. Omvandling skall genast anmälas för registrering och är verkställd när registrering skett och omvandlingen antecknats i aktieboken eller, om bolaget är avstämningsbolag, i avstämningsregistret.

Fri överlåtbarhet

6 § Aktie kan fritt överlåtas och förvärvas, om inte annat följer av 7, 13 eller 18 § eller annars av lag.

Samtyckesförbehåll

7 § I bolagsordningen för ett privat aktiebolag kan tas in förbehåll om att aktie får överlåtas till en ny ägare endast med bolagets samtycke (samtyckesförbehåll). Förbehållet skall ange

1. om styrelsen eller bolagsstämman skall pröva fråga om samtycke,

2. vilka slags överlåtelse som fordrar bolagets samtycke, varvid överlåtelse av utmätt aktie eller aktie som ingår i konkursbo inte får anges,

3. om bolaget beträffande en ansökan om samtycke till en överlåtelse som omfattar flera aktier skall kunna ge eller vägra samtycke för ett mindre antal aktier än överlåtelsen omfattar,

4. vilka som skall erbjudas att överta aktierna, om samtycke vägras och ägaren inte vill behålla aktierna, med uppgift om den inbördes ordning i vilken erbjudandet skall lämnas dem,

5. hur villkoren för övertagande enligt 4 skall bestämmas,

6. den tid, inte överstigande två månader från behörig ansökan, inom vilken bolaget skall meddela beslut i frågan om samtycke,

7. hur en tvist om bolagets rätt att ge eller vägra samtycke och om villkoren för övertagande enligt 4 skall prövas och den tid, minst två och högst fyra veckor räknat från den dag bolaget i rekommenderat brev skickat meddelande till aktieägaren om sitt beslut, inom vilken en sådan talan skall väckas, samt

8. den tid inom vilken övertagna aktier skall betalas, vilken tid inte får överstiga en månad räknat från den tidpunkt då lösenbeloppet blev bestämt.

Om tillämpningen av en föreskrift i bolagsordningen om villkoren för övertagande enligt första stycket 4 skulle ge någon en otillbörlig fördel eller nackdel, kan jämkning ske.

8 § Ansökan om samtycke till aktieöverlåtelse skall göras skriftligen hos bolagets styrelse. Ansökningshandlingen skall vara undertecknad av överlåtaren och innehålla uppgift om den tilltänkte förvärvaren. I ansökan skall överlåtaren ange om han önskar att bolaget erbjuder aktierna åt någon annan för det fall samtycke till överlåtelsen vägras. Om överlåtaren har en sådan önskan, skall han samtidigt ange samtliga villkor för överlåtelsen.

9 § Av bolagets beslut i fråga om samtycke skall de skäl som bestämt utgången framgå. Om samtycke vägrats, skall det av beslutet framgå vem som i stället skall förvärva aktierna, om överlåtaren begärt det.

Anvisar bolaget inte någon som förvärvar aktierna trots att överlåtaren begärt det, får samtycke inte vägras.

10 § Bolagets beslut i fråga om samtycke skall sändas till överlåtaren i rekommenderat brev. Har samtycke lämnats av styrelsen, skall kopia av beslutet samtidigt sändas till samtliga aktieägare med känd postadress.

11 § Har samtycke lämnats till överlåtelse gäller samtycket överlåtelse som sker inom sex månader från underrättelse enligt 10 § till den förvärvare som anges i beslutet och på villkor som inte är förmånligare för förvärvaren än de villkor aktieägaren uppgivit i sin ansökan om samtycke.

12 § Överlåtelse av aktie i strid med ett samtyckesförbehåll är ogiltig. Detsamma gäller överlåtelse som strider mot 11 §.

Förköpsförbehåll

13 § I bolagsordningen kan tas in förbehåll om att aktieägare eller någon annan skall erbjudas att köpa en aktie innan den överlåts till en ny ägare (förköpsförbehåll). Förbehållet skall ange

1. vilka slags överlåtelser som omfattas av förköpsförbehållet,
2. om ett erbjudande om förköp av flera aktier skall kunna utnyttjas för ett mindre antal aktier än erbjudandet omfattar,
3. vilka som skall ha förköpsrätt med uppgift om den ordning i vilken de inbördes skall erbjudas förköp,
4. hur villkoren för förköp enligt 3 skall bestämmas,
5. den tid, minst en och högst två månader räknat från anmälan hos styrelsen om möjlighet att utöva förköp, inom vilken förköpsanspråk skall framställas hos bolaget,
6. hur en tvist om förköpsrätt och om villkoren för förköp skall prövas och den tid, minst en och högst två månader räknat från den dag förköpsanspråket framställdes hos bolaget, inom vilken en sådan talan skall väckas,
7. den tid inom vilken köpesumman skall erläggas, vilken tid inte får överstiga en månad räknat från den tidpunkt då köpesumman blev bestämd.

Om tillämpningen av en föreskrift i bolagsordningen om villkoren för förköp skulle ge någon en otillbörlig fördel eller nackdel, kan jämkning ske.

14 § Anmälan med erbjudande om förköp görs skriftligen hos bolagets styrelse. Anmälningshandlingen skall vara undertecknad av aktieägaren och innehålla uppgift om de villkor han ställer för förköp.

15 § När anmälan gjorts med erbjudande om förköp, skall styrelsen genast göra anteckning om detta med uppgift om dagen för anmälan samt skriftligen lämna meddelande om erbjudandet till varje förköpsberättigad med känd postadress.

Förköpsberättigade som önskar utöva sin förköpsrätt, skall anmäla detta till bolagets styrelse. En sådan anmälan skall genast antecknas med uppgift om dagen för anmälan.

Den som väcker talan enligt 13 § första stycket 6 skall genast anmäla detta skriftligen hos bolagets styrelse. En sådan anmälan skall genast antecknas med uppgift om dagen för anmälan.

Anteckning enligt första–tredje styckena görs i kupongbolag i aktieboken och i avstämningsbolag i en särskild bok som förs av styrelsen. Styrelsen skall på begäran av aktieägare utfärda intyg om anteckningar som rör hans aktier.

16 § Har aktier erbjudits enligt 14 § utan att förköp kommit till stånd, har aktieägaren rätt att utan nytt erbjudande överlåta aktierna på villkor som inte är förmånligare för förvärvaren än de villkor aktieägaren uppgav i sin anmälan till styrelsen. Denna rätt gäller dock endast under sex månader räknat från den dag förköpsrätten upphörde enligt 13 § första stycket 5 eller 6 eller det blev slutligt fastställt att förköpsrätt inte förelåg.

17 § Överlåtelse av aktie i strid med ett förköpsförbehåll är ogiltig. Detsamma gäller överlåtelse som strider mot 16 §.

Hembud

18 § I bolagsordningen kan tas in förbehåll om att aktieägare eller någon annan skall ha rätt att lösa en aktie, som övergått till en ny ägare (hembudsförbehåll). Förbehållet skall ange

1. vilka slags fång som omfattas av hembudsförbehållet,
2. om flera aktier förvärvats genom samma fång, huruvida lösningsrätt skall få utövas för ett mindre antal aktier än fångets omfattar,
3. vilka som skall ha lösningsrätt med uppgift om den inbördes ordning i vilken de skall erbjudas att lösa hembjudna aktier,
4. hur villkoren för inlösen enligt 3 skall bestämmas,
5. den tid, inte överstigande två månader från det anmälan eller underrättelse enligt 19 § om aktieövergången gjordes till bolaget, inom vilken lösningsanspråk skall framställas hos bolaget,
6. hur en tvist om villkoren för inlösen skall prövas och den tid, inte överstigande två månader räknat från den dag lösningsanspråket framställdes hos bolaget, inom vilken en sådan talan skall väckas,
7. den tid inom vilken lösenbeloppet skall erläggas, vilken tid inte får överstiga en månad räknat från den tidpunkt då beloppet blev bestämt, samt

8. vem som skall kunna utöva rösträtten för hembudspliktig aktie under tiden från det att aktien övergått till en ny ägare och till dess att den definitiva ägaren är införd i aktieboken.

Avlider ägare av aktier som omfattas av hembudsförbehåll tillämpligt på arv och övergår aktierna inte inom sex månader från dödsfallet till ny ägare, skall hembudsförbehållet tillämpas gentemot dödsboet.

Om tillämpningen av föreskrift i bolagsordningen rörande villkoren för inlösen skulle ge någon en otillbörlig fördel eller nackdel, kan jämkning ske.

19 § Anmälan om aktieövergång görs skriftligen till bolagets styrelse. Anmälningshandlingen skall vara undertecknad av förvärvaren och innehålla uppgift om den ersättning som lämnats för aktierna och de villkor förvärvaren ställer för inlösen.

Övergår hembudspliktig aktie i avstämningsbolag till ny ägare skall den centrala värdepappersförvararen underrätta styrelsen om övergången i samband med att frågan om införande av den nye ägare i aktieboken prövas. Styrelsen skall underrätta den nye ägaren om den i första stycket föreskrivna anmälningskyldigheten.

20 § När anmälan som avses i 19 § första stycket har skett i kupongbolag skall styrelsen genast göra anteckning om aktieövergången i aktieboken med uppgift i om dagen för anmälan.

Vid underrättelse som avses i 19 § andra stycket skall styrelsen genast göra anteckning om dagen för underrättelsen i en särskild bok som förs av styrelsen.

Styrelsen skall skriftligen underrätta varje lösningsberättigad med känd postadress om anmälan.

21 § Innan det visar sig att lösningsrätten inte utnyttjas, får den som aktien övergått till inte utöva någon annan rätt som aktien ger i bolaget än rätt till vinstutdelning och företrädesrätt till teckning vid tillskottsemission enligt 12 kap. samt rösträtt om så föreskrivits i bolagsordningen enligt 18 § första stycket 8. Rättigheter och skyldigheter på grund av teckning övergår till den som utnyttjar lösningsrätten.

4 kap. Aktiebok

Gemensamma bestämmelser för kupongbolag och avstämningsbolag

Uppgifter i aktieboken

1 § Bolagets samtliga aktier och aktieägare skall antecknas i en aktiebok.

Aktieboken skall innehålla uppgift om

1. aktieägarnas namn och personnummer, organisationsnummer eller annat identifieringsnummer samt postadress,
2. vilket slag varje aktie tillhör, om det finns mer än ett slags aktier i bolaget, samt
3. i förekommande fall, att aktien omfattas av förbehåll enligt 3 kap. 5, 7, 13 eller 18 § eller 17 kap. 23 §.

Aktierättigheternas anknytning till aktieboken

2 § Aktieägare får inte utöva de rättigheter gentemot bolaget som hans aktier ger innan han är införd i aktieboken.

Är aktie underkastad lösningsrätt enligt 3 kap. 18 § gäller i fråga om rättigheternas utövande vad som föreskrivs i 21 § samma kapitel.

Om en aktie ägs av flera kan dessa personer endast genom gemensam företrädare utöva aktieägares rätt gentemot bolaget.

Nyttjanderätt och rätt till avkastning av aktie

3 § Den som genom testamente fått nyttjanderätt till aktier skall behandlas som aktieägare, om han skall ha rätt att företräda aktierna. Detsamma gäller den som genom testamente fått rätt till avkastning av aktier som skall stå under särskild förvaltning, om han skall ha rätt att företräda aktierna.

I fall som avses i första stycket skall såväl ägaren som rättighetsinnehavaren föras in i aktieboken med uppgift om namn och personnummer, organisationsnummer eller annat identifieringsnummer samt postadress. Dessutom skall i aktieboken antecknas vad som gäller beträffande rättigheten. När det styrks att rättigheten förändrats eller upphört, skall anteckning göras om detta i aktieboken.

Om en god man på grund av förordnande enligt 11 kap. 3 § första stycket 5 föräldrabalken förvaltar aktier för en blivande aktieägares räkning, skall den blivande ägaren på anmälan av den gode mannen föras in såsom ägare i aktieboken med anteckning om förordnandet och grunden för detta.

Värdepappersfond

4 § Ingår aktier i en värdepappersfond enligt lagen (1990:1114) om värdepappersfonder, skall i aktieboken i stället för fondandelsägarna införas det fondbolag som förvaltar fonden, liksom fondens beteckning.

Arkivering

5 § Aktieboken skall bevaras så länge bolaget består och minst tio år efter bolagets upplösning. Förs aktieboken med hjälp av dator skall uppgifter som har tagits bort ur aktiebok bevaras i minst tio år. Har bolaget övergått från att föra aktieboken manuellt till att föra den med hjälp av dator, skall den gamla aktieboken bevaras i minst tio år efter det att uppgifter om bolagets samtliga aktier förts in i den nya aktieboken.

Kupongbolag*Ansvar för aktieboken*

6 § Aktieboken skall upprättas så snart stiftelseurkunden undertecknats av samtliga stiftare. Styrelsen har ansvaret för att aktieboken förs, bevaras och hålls tillgänglig.

Hur aktieboken skall föras

7 § Aktieboken förs i bunden bok, i ett betryggande lösblads- eller kortsystem eller med hjälp av dator.

Aktierna skall antecknas i nummerföljd.

Införing av aktieägare i aktieboken

8 § När någon visar upp ett aktiebrev och enligt 5 kap. 10 § eller på annat sätt styrker sitt förvärv, skall styrelsen eller den styrelsen bemyndigar genast föra in honom som ägare i aktieboken. Är sista överlåtelsen på aktiebrevet tecknad in blanco, skall namnet sättas ut på aktiebrevet innan införing sker. Aktiebrevet skall föras med påskrift att aktieägaren förts in i aktieboken en viss angiven dag.

Anmäler en aktieägare eller någon annan behörig person att ett förhållande som angivits i aktieboken ändrats på annat sätt än som avses i första stycket, skall ändringen genast antecknas.

Datum för införeling i aktieboken enligt första stycket och anteckning enligt andra stycket skall anges i aktieboken, såvida tidpunkten inte framgår av annat tillgängligt material.

Bestämmelser om anteckning i aktieboken av anmälan om förköp och hembud finns i 3 kap. 15 och 20 §§.

Utövande av vissa ur aktien uppkomna ekonomiska rättigheter

9 § Aktieägare eller annan som visar upp eller avlämnar aktiebrev, kupong eller annat särskilt bevis som givits ut av bolaget, skall anses vara behörig att

1. ta emot fondaktierättsbevis eller ny aktie vid fondemission,
2. ta emot teckningsrättsbevis eller utöva företrädesrätt vid tillskottsemission,
3. ta emot utdelning,
4. ta emot betalning i samband med minskning av aktiekapitalet för återbetalning till aktieägarna, samt
5. ta emot betalning i samband med utskiftning vid bolagets likvidation.

Aktiebokens offentlighet

10 § Aktieboken eller, om aktieboken förs med hjälp av dator, en utskrift eller annan framställning av aktieboken, skall hållas tillgänglig hos bolaget för alla som vill ta del av den.

Avstämningsbolag

Ansaret för aktieboken

11 § Tas ett avstämningsförbehåll in i bolagsordningen vid bolagets bildande tillämpas 6 och 7 §§ innan bolaget har registrerats och avstämningsregister upprättats. Införels ett sådant förbehåll genom ändring av bolagsordningen tillämpas 6 och 7 §§ innan förbehållet registrerats och avstämningsregister upprättats.

När avstämningsregister upprättats skall den centrala värdepappersförvararen

1. föra aktiebok,
2. pröva frågor om införelande av aktieägare i aktieboken,
3. svara för utskrift av aktieboken, samt
4. avstämma aktieboken.

*Hur aktieboken skall föras***12 §** Aktieboken förs med hjälp av dator.

I aktieboken anges för varje ägare det antal aktier han äger av olika slag.

Överföring av uppgifter från aktiebok i kupongbolag

13 § Har avstämningsförbehåll införts genom ändring av bolagsordningen och har aktiebrev som dessförinnan utfärdats inte visats upp enligt 4 kap. 6 § lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument, får uppgifter om aktien i tidigare aktiebok föras över till den av den centrala värdepappersförvararen förda aktieboken. Därvid skall anges att aktiebrevet inte har avlämnats. Om uppgifterna inte förs över, utgör den äldre aktieboken fortfarande aktiebok i fråga om aktien.

14 § Ägare till aktie som det utfärdats aktiebrev för innan bolaget blivit avstämningsbolag, kan inte, i fråga om därefter beslutad utdelning eller emission, få utdelning, utöva aktieägares företrädesrätt att delta i tillskottsemission eller, vid fondemission, få ny aktie, förrän anteckning på ett avstämningskonto har skett enligt 4 kap. 6 § lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument och införing gjorts i den av den centrala värdepappersförvararen förda aktieboken. Innan detta skett får avstämningsförbehåll inte tillämpas.

15 § Om fem år har förflutit sedan avstämningsförbehållet registrerades och ingen har införts som ägare eller som förvaltare enligt 17 § till en aktie i den av den centrala värdepappersförvararen förda aktieboken, får bolaget uppmana aktiens ägare att, med upplysning om att aktierätten annars går förlorad, anmäla sig till den centrala värdepappersförvararen. Uppmaningen skall kungöras i Post- och Inrikes Tidningar och i den eller de ortstidningar som styrelsen bestämmer. Om anmälan inte kommer in inom ett år från uppmaningen, får bolaget sälja aktien genom värdepappersinstitut. Det vid försäljningen influtna beloppet tillfaller bolaget, men aktiens tidigare ägare har rätt att av bolaget mot avlämnande av aktiebrev få ut samma belopp med avdrag för kostnaderna för uppmaningen och försäljningen. Det avlämnade aktiebrevet skall makuleras på betryggande sätt av bolaget.

Införing av aktieägare i aktieboken

16 § När någon antecknas som aktieägare på avstämningskonto enligt lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument skall aktieägaren genast föras in i aktieboken.

Införing av förvaltare i aktieboken

17 § Har en aktieägare i ett avstämningsbolag lämnat sina aktier till någon annan för förvaltning, kan förvaltaren på aktieägarens uppdrag föras in i aktieboken i stället för aktieägaren, om han fått medgivande av den centrala värdepappersförvararen till registrering som förvaltare.

I fall som avses i första stycket skall det i aktieboken anmärkas att aktien innehas för en annans räkning. Beträffande förvaltaren antecknas i aktieboken samma uppgifter som enligt 1 § skall föras in om aktieägare.

För rätt till registrering som förvaltare krävs, utöver vad som sägs i första stycket, att förvaltaren uppfyller de villkor som gäller för införing av ägare i aktieboken.

I lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument finns bestämmelser om

1. medgivande enligt första stycket,
2. förvaltares åligganden, samt
3. skyldighet för bolaget och den centrala värdepappersförvararen att tillhandahålla en sammanställning av uppgifter från förvaltare om aktieägare, som har förvaltarregistrerade aktier med en sammanlagd röstandel som uppgår till en tusendel eller mer av antalet röster i bolaget.

Utövande av vissa ur aktien uppkomna ekonomiska rättigheter

18 § Aktieägare eller förvaltare som avses i 17 §, som på avstämningsdagen är införd i aktieboken och antecknad i ett avstämningsregister enligt 4 kap. lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument skall anses vara behörig att

1. ta emot ny aktie vid fondemission,
2. ta emot teckningsrätt vid tillskottsemission,
3. ta emot vinstutdelning,
4. ta emot betalning i samband med minskning av aktiekapitalet för återbetalning till aktieägarna, samt
5. ta emot betalning i samband med utskiftning vid bolagets likvidation.

Om den som mottagit ny aktie, teckningsrätt eller betalning enligt första stycket inte var rätt mottagare, skall bolaget ändå anses ha fullgjort sin skyldighet. Detta gäller dock inte om bolaget eller den centrala värdepappersförvararen insåg eller bort inse att det var fel mottagare och inte heller om mottagaren var omyndig eller hade en förvaltare enligt föräldrabalken med uppdrag att förvalta hans aktier.

Den som är antecknad i avstämningsregister enligt 4 kap. 18 § andra stycket lagen om kontoföring av finansiella instrument skall i stället för aktieägaren vara behörig att utöva de rättigheter som avses i första stycket 1–3.

Rösträttsregistrering

19 § Om den som äger förvaltarregistrerade aktier vill delta i en bolagsstämma, skall han på begäran av förvaltaren tillfälligt föras in i aktieboken. Efter avstämningsdagen skall aktieägaren föras av från aktieboken.

Aktiebokens offentlighet

20 § En utskrift eller annan framställning av aktieboken skall hållas tillgänglig hos bolaget och hos den centrala värdepappersförvararen för alla som vill ta del av den. I sådan utskrift eller framställning skall aktieägarna och förvaltarna tas upp i alfabetisk ordning. Utskriften eller framställningen får inte vara äldre än tre månader.

Var och en som begär det har rätt att mot ersättning för kostnaderna få en aktuell utskrift av aktieboken eller del av den.

Utskrift eller framställning enligt denna paragraf får inte innehålla uppgifter om aktieägare vars röstandel är mindre än en tusendel av antalet röster i bolaget.

5 kap. Aktiebrev

Kupongbolag

Skyldighet att utfärda aktiebrev på begäran

1 § Bolaget skall, om någon aktieägare begär det, utfärda aktiebrev för dennes aktier.

Interimsbevis

2 § Innan aktiebrev utfärdas får bolaget utfärda bevis om rätt till en eller flera aktier (interimsbevis). Beviset skall vara ställt till viss man och innehålla förbehåll om att aktiebrev endast lämnas ut mot återställande av beviset.

På interimsbeviset antecknas på begäran betalningar och återbetalningar för de aktier som avses med beviset. I övrigt gäller bestämmelserna i denna lag om aktiebrev i tillämpliga delar interimsbevis.

Uppgifter i aktiebrev

3 § Aktiebrev skall ange

1. bolagets firma, organisationsnummer och bolagskategori,
2. aktieägarens namn och personnummer, organisationsnummer eller annat identifieringsnummer,
3. ordningsnummer på de aktier som avses med brevet,
4. aktiernas slag, om aktier av olika slag kan finnas enligt bolagsordningen,
5. förbehåll enligt 3 kap. 5, 7, 13 eller 18 § eller 17 kap. 23 §, om aktierna omfattas av sådant förbehåll, samt
6. dagen för utfärdande av aktiebrevet.

I fall som avses i 4 kap. 4 § skall aktiebrevet i stället för fondandelsägarna ange det fondbolag, som förvaltar fonden, liksom fondens beteckning.

Uppgift som avses i första stycket 5 kan ges i förkortad form. Förkortningsformer fastställs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Undertecknande av aktiebrev

4 § Aktiebrev skall undertecknas av styrelsen eller enligt styrelsens bemyndigande av ett värdepappersinstitut. Namnteckningen får återges genom tryckning eller på annat liknande sätt.

Första stycket tillämpas också på emissionsbevis, konvertibler som emitterats i form av skuldebrev och teckningsoptionsbevis.

Utlämnande av aktiebrev

5 § Aktiebrev får lämnas ut endast till den aktieägare som enligt 3 § första stycket 2 antecknats på aktiebrevet. För att aktiebrevet skall få lämnas ut krävs dessutom att

1. aktieägaren är införd i aktieboken som ägare till de aktier som avses med brevet,
2. full betalning erlagts för aktierna,
3. bolaget registrerats, om aktierna tecknats vid bolagets bildande,
4. tillskottsemission eller fondemission registrerats, om aktierna tillkommit genom emissionen, samt att
5. registrering skett enligt 12 kap. 35 eller 39 §, om aktierna tillkommit genom teckning med utnyttjande av optionsrätt eller konvertering.

Påskrift om införeling i aktiebok

6 § Att aktiebrev skall förses med påskrift om att aktieägare införts i aktieboken föreskrivs i 4 kap. 8 §.

Påskrift om begagnande av rätt till fondaktie, företrädesrätt, utbetalning och indragning

7 § Aktiebrev skall förses med påskrift om att

1. aktieägaren begagnat sin rätt till nya aktier vid fondemission,
2. aktieägaren begagnat sin företrädesrätt att delta i tillskottsemission,
3. aktieägaren erhållit betalning i samband med inlösen av aktier,
4. aktieägaren erhållit betalning i samband med skifte av bolagets tillgångar.

Om en aktie har dragits in utan återbetalning, skall aktiebrevet förses med påskrift om detta så snart det kan ske.

Bestämmelserna i första stycket 1–3 ska inte tillämpas om till aktiebreven hörande kuponger skall användas som emissionsbevis eller ges in vid anmälan för inlösen.

Utbyte av aktiebrev

8 § Ett aktiebrev, som i samband med dödning eller vid utbyte ges ut i stället för ett annat, skall innehålla uppgift om detta. Byts aktiebrev ut mot ett eller flera andra aktiebrev, skall det äldre aktiebrevet med tillhörande kuponger makuleras på ett betryggande sätt.

Innehållande av utdelning eller emissionsbevis

9 § Bolaget får hålla inne utdelning och emissionsbevis som belöper på aktie till dess att aktiebrevet tillhandahålls för påskrift eller utbyte, om aktiebrevet

1. enligt denna lag skall förses med påskrift, eller
2. skall bytas ut på grund av att aktie av ett visst slag skall omvandlas till aktie av annat slag.

Överlåtelse och pantsättning av aktiebrev m.m.

10 § Överlåts eller pantsätts ett aktiebrev eller till viss man ställt emissionsbevis eller teckningsoptionsbevis, tillämpas bestämmelserna om skuldebrev till viss man eller order i 13, 14 och 22 §§ lagen (1936:81) om skuldebrev. Härvid likställs den som innehar aktiebrev och enligt bolagets påskrift på brevet är införd som ägare i aktieboken med den som enligt 13 § andra stycket nämnda lag förmodas ha rätt att göra skuldebrevet gällande.

Överlåts eller pantsätts ett emissionsbevis eller teckningsoptionsbevis som inte är ställt till viss man, tillämpas bestämmelserna om skuldebrev till innehavaren i 13, 14 och 22 §§ lagen om skuldebrev.

Bestämmelser om utdelningskuponger finns i 24 och 25 §§ lagen om skuldebrev.

Avstämningsbolag

11 § Av 4 kap. 5 § lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument framgår att aktiebrev, emissionsbevis eller interimbevis inte får utfärdas för aktier eller andra finansiella instrument som registrerats enligt den lagen.

6 kap. Bolagsstämma*Utövande av aktieägares beslutanderätt i bolaget*

1 § Aktieägarnas rätt att besluta i bolagets angelägenheter utövas vid bolagsstämma.

Rätt att delta i bolagsstämma

2 § Rätten att delta i bolagsstämma tillkommer i kupongbolag den aktieägare som på dagen för bolagsstämman är införd i aktieboken. I

avstämningsbolag gäller i stället att rätten att delta i bolagsstämma tillkommer den som har upptagits som aktieägare i sådan utskrift eller annan framställning av aktieboken som avses i 20 §.

I bolagsordningen får det bestämmas att en aktieägare får delta i bolagsstämma endast om han anmäler detta till bolaget senast den dag som anges i kallelsen till bolagsstämman. Denna dag får inte vara söndag, annan allmän helgdag, lördag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton och inte infalla tidigare än femte vardagen före bolagsstämman.

Bolagsstämman kan besluta att annan än aktieägare får närvara eller på annat sätt följa stämmoförhandlingarna. I privat aktiebolag är sådant beslut giltigt endast om det biträds av samtliga aktieägare som är närvarande vid bolagsstämman.

3 § En aktieägare utövar sin rätt vid bolagsstämman antingen personligen eller genom ett ombud med skriftlig, egenhändigt undertecknad och daterad fullmakt. En fullmakt gäller högst ett år från utfärdandet. Med egenhändigt undertecknade jämföras en kvalificerad elektronisk signatur enligt lagen (2000:832) om kvalificerade elektroniska signaturer.

Fullmakter får inte samlas in på bolagets bekostnad.

Trots vad som sägs i andra stycket får fullmakter samlas in på bolagets bekostnad med sådant stöd i bolagsordningen som avses i 2 kap. 8 §. Vid sådan insamling av fullmakter skall fullmaktsformuläret upprättas av bolaget och innehålla förslag till beslut i de aktuella ärendena samt tre likvärdigt presenterade svarsalternativ med rubrikerna Ja, Nej respektive Avstår. Av formuläret skall framgå att aktieägaren inte kan instruera ombudet på annat sätt än genom att markera ett av de angivna svarsalternativen och att det inte är tillåtet att modifiera eller villkora svaren. Av formuläret skall också framgå vilken dag fullmakten skall vara ombudet tillhanda samt hur aktieägaren skall gå till väga för att återkalla fullmakten.

4 § Varje aktieägare eller ombud får vid bolagsstämman medföra högst två biträden. Biträden får yttra sig vid bolagsstämman.

I bolagsordningen får det bestämmas att biträde åt aktieägare får medföras vid bolagsstämman endast om aktieägaren till bolaget anmäler antalet biträden på det sätt som anges i 2 § andra stycket.

Egna aktiers ställning vid bolagsstämman

5 § En aktie som innehas av bolaget självt eller dess dotterföretag kan inte företrädas vid bolagsstämman.

Aktieägares rösträtt

6 § En aktieägare får rösta för det fulla antalet aktier som han äger eller företräder, om inte annat föreskrivs i bolagsordningen.

7 § Om två eller flera allmänna pensionsfonder enligt lagen (2000:192) om allmänna pensionsfonder (AP-fonder) och lagen (2000:193) om Sjätte AP-fonden förvaltar aktier i bolaget, får varje fond för sig utöva rösträtt för de aktier fonden förvaltar.

Ordinarie bolagsstämma

8 § Inom sex månader från utgången av varje räkenskapsår skall aktieägarna hålla en ordinarie bolagsstämma vid vilken styrelsen skall lägga fram årsredovisningen och revisionsberättelsen samt, i moderbolag som har att upprätta koncernredovisning, koncernredovisningen och koncernrevisionsberättelsen.

Vid bolagsstämman skall beslut fattas

1. om fastställelse av resultaträkningen och balansräkningen samt, i moderbolag, koncernresultaträkningen och koncernbalansräkningen,

2. om dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust enligt den fastställda balansräkningen,

3. om ansvarsfrihet gentemot bolaget för styrelseledamöterna och den verkställande direktören, samt

4. i annat ärende som ankommer på bolagsstämman enligt denna lag eller bolagsordningen.

I bolagsordningen får det bestämmas att aktieägarna varje år skall hålla ytterligare en eller flera ordinarie bolagsstämmor.

Extra bolagsstämma

9 § Om styrelsen anser att det finns skäl att hålla bolagsstämma före nästa ordinarie bolagsstämma, skall den kalla till extra bolagsstämma.

Styrelsen skall även kalla till extra bolagsstämma, om en revisor i bolaget eller ägare till minst en tiondel av samtliga aktier i bolaget skriftligen begär att en sådan bolagsstämma sammankallas för att behandla ett angivet ärende. Kallelsen skall i så fall utfärdas inom två veckor från det att begäran kom in till bolaget.

Fortsatt bolagsstämma

10 § Vid bolagsstämman får det beslutas att fortsatt bolagsstämma skall hållas en senare dag.

Ett beslut i en fråga som avses i 8 § andra stycket 1–3 skall anstå till fortsatt bolagsstämma, om bolagsstämman beslutar därom eller ägare till minst en tiondel av samtliga aktier i bolaget begär det. En sådan bolagsstämma skall hållas minst fyra veckor och högst åtta veckor därefter. Ytterligare uppskov är inte tillåtet.

Om beslut som avses i 8 § andra stycket 1 eller 2 skall anstå till fortsatt bolagsstämma, skall styrelsen anmäla detta till Patent- och registreringsverket för registrering. Anmälan skall göras inom fyra veckor efter det att beslut om fortsatt bolagsstämma fattades.

Ort för bolagsstämma

11 § Bolagsstämman skall hållas på den ort där styrelsen har sitt säte. I bolagsordningen får det dock bestämmas att den skall eller kan hållas på annan angiven ort i Sverige.

Om extraordinära omständigheter kräver det, får bolagsstämman hållas på annan ort än som anges i första stycket.

Aktieägares initiativrätt

12 § En aktieägare som vill få ett ärende behandlat vid en bolagsstämma skall skriftligen begära detta hos styrelsen.

Ärendet skall tas upp vid bolagsstämman, om begäran har kommit in till styrelsen

1. senast en vecka före den tidpunkt då enligt 14 § första stycket kallelse tidigast får utfärdas, eller

2. efter den tidpunkt som anges i 1 men i sådan tid att ärendet kan tas upp i kallelsen till bolagsstämman.

Samman kallande av bolagsstämma

13 § Styrelsen kallar till bolagsstämma.

Om en bolagsstämma som skall hållas enligt denna lag, bolagsordningen eller ett stämmobeslut inte sammankallas på föreskrivet sätt, skall länsstyrelsen på anmälan av en styrelseledamot, den verkställande direktören, en revisor eller en aktieägare genast på bolagets bekostnad sammankalla bolagsstämman på det sätt som anges i 14–17 §§.

Tid för kallelse

14 § Kallelse till ordinarie bolagsstämma samt kallelse till extra bolagsstämma där fråga om ändring av bolagsordningen kommer att behandlas skall utfärdas tidigast sex veckor och senast fyra veckor före bolagsstämman. Kallelse till annan extra bolagsstämma skall utfärdas tidigast sex veckor och senast två veckor före bolagsstämman.

I bolagsordningen för ett privat aktiebolag får det bestämmas att kallelse till sådan bolagsstämma som avses i första stycket första meningen får utfärdas senare än vad som där anges, dock senast två veckor före bolagsstämman.

Om fortsatt bolagsstämma skall hållas fyra veckor eller senare räknat från och med bolagsstämmans första dag, skall det utfärdas en särskild kallelse till den fortsatta bolagsstämman. Därvid skall bestämmelserna i första stycket om tid för kallelse till extra bolagsstämma tillämpas.

Om det enligt bolagsordningen krävs att ett bolagsstämmobeslut fattas vid två bolagsstämmor för att bli giltigt, får kallelse till den andra bolagsstämman inte ske innan den första bolagsstämman har hållits. I kallelsen till den andra bolagsstämman skall styrelsen ange det beslut som den första bolagsstämman har fattat.

Kallelsesätt

15 § Kallelse skall ske enligt bolagsordningen. Styrelsen skall sända skriftlig kallelse till varje aktieägare vars postadress är känd för bolaget, om

1. ordinarie bolagsstämma skall hållas på annan tid än som föreskrivs i bolagsordningen, eller

2. bolagsstämman skall

a) behandla en fråga om sådan ändring av bolagsordningen som avses i 32–35 §§,

b) ta ställning till om bolaget skall gå i likvidation,

c) granska likvidators slutredovisning, eller

d) behandla fråga om upphörande av bolagets likvidation.

I ett publikt aktiebolag skall kallelse alltid ske genom annonsering i Post- och Inrikes Tidningar och minst en i bolagsordningen angiven rikstäckande dagstidning.

Kallelsens innehåll

16 § Kallelsen skall innehålla ett förslag till dagordning för bolagsstämman. I förslaget till dagordning skall styrelsen tydligt ange de ärenden som skall behandlas vid bolagsstämman. Ärendena skall vara numrerade.

Det huvudsakliga innehållet i varje framlagt förslag skall anges, om förslaget inte rör en fråga av mindre betydelse för bolaget. Avser ett ärende ändring av bolagsordningen, skall det huvudsakliga innehållet i förslaget till ändring alltid anges.

Om aktieägare skall kunna utöva rösträtt vid bolagsstämma med stöd av sådan fullmakt som avses i 2 kap. 8 § skall det av kallelsen framgå hur aktieägaren skall gå till väga för att erhålla fullmaktsformulär.

Särskilda bestämmelser om innehållet i kallelse finns i 2 § detta kapitel, i 12 kap. 13 § andra stycket, 13 kap. 3 § sista stycket samt i 16 kap. 16 §.

Tillhandahållande av handlingar inför bolagsstämman

17 § Under minst två veckor närmast före sådan bolagsstämma som avses i 8 § första stycket skall redovisningshandlingar och revisionsberättelse eller kopior av dessa handlingar hållas tillgängliga hos bolaget för aktieägarna. Kopior av handlingarna skall genast och utan kostnad sändas till de aktieägare som begär det och uppger sin postadress.

Fel i kallelse m.m.

18 § Om en bestämmelse i denna lag eller bolagsordningen som rör kallelse till bolagsstämman eller tillhandahållande av handlingar har åsidosatts i något ärende, får bolagsstämman inte besluta i ärendet utan samtycke av de aktieägare som berörs av felet. Bolagsstämman får dock även utan sådant samtycke avgöra ett ärende som inte har tagits upp i kallelsen, om ärendet enligt bolagsordningen skall förekomma vid bolagsstämman eller omedelbart föranleds av ett annat ärende som skall avgöras. Den får också besluta att en extra bolagsstämma skall sammankallas för att behandla ärendet.

Bolagsstämmans öppnande

19 § Bolagsstämman öppnas av styrelsens ordförande eller av den som styrelsen har utsett. Om det i bolagsordningen har föreskrivits vem som skall vara ordförande vid bolagsstämman, öppnas dock bolagsstämman alltid av denne.

Tillhandahållande av aktiebok

20 § Vid bolagsstämman skall aktieboken eller om aktieboken förs med hjälp av dator en utskrift eller annan framställning av den hållas tillgänglig för aktieägarna. I avstämningsbolag skall i stället en utskrift eller annan framställning av hela aktieboken avseende förhållandena på den dag som anges i 2 kap. 5 § andra stycket hållas tillgänglig.

Röstlängd

21 § Vid bolagsstämman skall det upprättas en förteckning över närvarande aktieägare, ombud och biträden med uppgift om hur många aktier och röster varje aktieägare och ombud företräder vid bolagsstämman (röstlängd). Röstlängden skall upprättas av bolagsstämmans ordförande, om denne har valts av bolagsstämman utan omröstning. I annat fall skall röstlängden upprättas av den som har öppnat bolagsstämman.

Röstlängden skall godkännas av bolagsstämman. Den gäller till dess att bolagsstämman har beslutat att ändra den.

Om bolagsstämman skjuts upp till en senare dag än nästföljande vardag, skall en ny röstlängd upprättas.

Hur bolagsstämmans ordförande utses

22 § Ordföranden vid bolagsstämman skall utses av bolagsstämman, om inte annat föreskrivs i bolagsordningen.

Dagordning

23 § Det förslag till dagordning som fogats till kallelsen skall läggas fram för bolagsstämmans godkännande. Ärendenas numrering får inte ändras.

Styrelsens och den verkställande direktörens upplysningsplikt

24 § Styrelsen och den verkställande direktören skall, om någon aktieägare begär det och styrelsen anser att det kan ske utan väsentlig skada för bolaget, vid bolagsstämman lämna upplysningar om

1. förhållanden som kan inverka på bedömningen av ett ärende på dagordningen, och

2. förhållanden som kan inverka på bedömningen av bolagets ekonomiska situation.

I publika aktiebolag är styrelsen och den verkställande direktören skyldiga att lämna upplysningar enligt första stycket 2 endast vid en bolagsstämma där årsredovisningen behandlas.

I koncernbolag avser upplysningsplikten även bolagets förhållande till annat koncernföretag. Om bolaget är moderbolag, avser upplysningsplikten också koncernredovisningen samt sådana förhållanden beträffande dotterföretagen som avses i första stycket.

Om en begärd upplysning kan lämnas endast med stöd av uppgifter som inte är tillgängliga vid bolagsstämman, skall upplysningen inom två veckor därefter hållas skriftligen tillgänglig hos bolaget för aktieägarna samt sändas till den aktieägare som har begärt upplysningen.

25 § Om styrelsen finner att en upplysning som har begärts enligt 24 § inte kan lämnas till aktieägarna utan väsentlig skada för bolaget, skall den aktieägare som har begärt upplysningen omedelbart underrättas om det.

Styrelsen skall lämna upplysningen till bolagets revisorer, om aktieägaren begär det inom två veckor från underrättelsen enligt första stycket. Upplysningen skall lämnas till revisorerna inom två veckor efter aktieägarens begäran om det.

Revisorerna skall inom två veckor efter det att den begärda upplysningen har lämnats till dem avge ett skriftligt yttrande till styrelsen. Av yttrandet skall det framgå om upplysningen enligt deras mening borde ha föranlett ändring i revisionsberättelsen eller, i förekommande fall, koncernrevisionsberättelsen eller på annat sätt ger anledning till erinran. Om så är fallet, skall ändringen eller erinran anges i yttrandet.

Styrelsen skall hålla revisorernas yttrande tillgängligt för aktieägarna hos bolaget och sända en kopia av det till de aktieägare som har begärt upplysningen.

Aktieägares rätt till insyn i aktiebolag med högst tio aktieägare

26 § I ett aktiebolag med högst tio aktieägare gäller utöver vad som följer av 24 och 25 §§ att varje aktieägare och ombud eller biträde som

denne anlitar skall ges tillfälle att ta del av räkenskaper och andra handlingar som rör bolagets verksamhet, i den omfattning det behövs för att aktieägaren skall kunna bedöma bolagets ställning och resultat eller ett visst ärende som skall behandlas vid bolagsstämman.

Om det kan ske utan oskäligen kostnader eller besvär, skall styrelsen och den verkställande direktören dessutom på begäran biträda aktieägaren med den utredning som behövs för ändamålet och tillhandahålla behövliga kopior.

Första och andra styckena gäller inte, om det skulle medföra en påtaglig risk för allvarlig skada för bolaget att aktieägaren får del av uppgifter om bolagets verksamhet.

Omröstningsförfarande

27 § Omröstning skall ske om någon av aktieägarna begär det.

28 § Vid omröstning som avser andra beslut än val skall omröstningen ske öppet, om bolagsstämman inte beslutar om slutet omröstning.

Om det vid omröstning som inte avser val uppkommer lika röstetal är ordföranden, om inte annat föreskrivs i bolagsordningen, skyldig att tillkännage vilken mening han biträder.

29 § Vid val skall omröstning ske öppet. I ett publikt aktiebolag får dock bolagsstämman besluta att omröstningen skall vara slutet. I ett privat aktiebolag skall omröstningen alltid vara slutet om någon röstberättigad begär det.

Majoritetskrav vid andra beslut än val

30 § I ärenden som inte avser val utgörs bolagsstämmans beslut av den mening som har fått mer än hälften av de avgivna rösterna eller, vid lika röstetal, den mening som ordföranden biträder.

Första stycket gäller inte, om annat följer av denna lag eller föreskrivs i bolagsordningen. Beträffande beslut som avses i 2 § sista stycket och 32–35 §§ i detta kapitel, 12 kap. 2, 26 och 30 §§, 13 kap. 6 §, 16 kap. 11 § och 19 § andra stycket, 17 kap. 4 §, 20 kap. 11 §, 21 kap. 11 § samt 23 kap. 1 och 3 §§ får det dock i bolagsordningen endast föreskrivas längre gående villkor än som anges i nämnda bestämmelser. Beträffande beslut om att entlediga en styrelseledamot som har utsetts av bolagsstämman får längre gående villkor än som anges i första stycket förekomma endast i bolagsordningen för ett privat aktiebolag.

Majoritetskrav vid val

31 § Vid val anses den vald som har fått de flesta rösterna. Vid lika röstetal avgörs valet genom lottdragning, om bolagsstämman inte före valet beslutar att en ny omröstning skall genomföras i händelse av lika röstetal.

I bolagsordningen får det inte föreskrivas längre gående villkor än som anges i första stycket första meningen.

Majoritetskrav vid beslut om ändring av bolagsordningen

32 § Ett beslut om ändring av bolagsordningen fattas av bolagsstämman. Beslutet är giltigt om det har biträtts av aktieägare med två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid bolagsstämman företrädde aktierna, om inte annat följer av 33–35 §§.

33 § I följande fall är ett beslut om ändring av bolagsordningen giltigt endast om det har biträtts av samtliga aktieägare som är närvarande vid bolagsstämman och dessa tillsammans företräder minst nio tiondelar av samtliga aktier i bolaget, nämligen om beslutet när det gäller redan utgivna aktier innebär att

1. aktieägarnas rätt till bolagets vinst eller övriga tillgångar minskas genom en föreskrift enligt 2 kap. 7 §,
2. rätten att förvärva aktier i bolaget inskränks genom ett förbehåll enligt 3 kap. 7, 13 eller 18 §, eller
3. rättsförhållandet mellan aktier rubbas.

34 § I följande fall är ett beslut om ändring av bolagsordningen giltigt endast om det har biträtts av aktieägare med två tredjedelar av de avgivna rösterna och nio tiondelar av de vid bolagsstämman företrädde aktierna, nämligen om beslutet innebär att

1. det antal aktier för vilka aktieägarna får rösta vid bolagsstämman begränsas,
2. av nettovinsten för räkenskapsåret, efter avdrag för vad som går åt för att täcka balanserad förlust, viss del skall avsättas till bunden fond, eller
3. användningen av bolagets vinst eller dess behållna tillgångar vid dess upplösning regleras på annat sätt än som avses i 33 § 1 eller punkten 2 i denna paragraf.

35 § I följande fall är ett beslut om en sådan ändring av bolagsordningen som avses i 33 och 34 §§, trots vad som sägs där, giltigt, om

det har biträtts av aktieägare med två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid bolagsstämman företrädde aktierna, nämligen om

1. ändringen försämrar endast viss eller vissa aktiers rätt och samtycke till ändringen lämnas av samtliga vid bolagsstämman närvarande ägare av sådana aktier och dessa ägare tillsammans företräder minst nio tiondelar av alla aktier vars rätt försämras, eller

2. ändringen försämrar endast ett helt aktieslags rätt och ägare till hälften av alla aktier av detta slag och nio tiondelar av de vid bolagsstämman företrädde aktierna av detta slag samtycker till ändringen.

Regeringens tillstånd till ändring av bolagsordningen

36 § Om det i bolagsordningen på grund av lag eller annan författning eller efter regeringens medgivande har tagits in en bestämmelse enligt vilken en annan bestämmelse i bolagsordningen inte får ändras utan att regeringen har lämnat tillstånd till det, får inte heller den förstnämnda bestämmelsen ändras utan regeringens tillstånd.

Panthavares samtycke till borttagande av avstämningsförbehåll ur bolagsordningen

37 § Ett beslut om ändring av bolagsordningen som innebär att avstämningsförbehåll tas bort blir giltigt endast om de som innehar pant-rätt i bolagets aktier skriftligen har samtyckt till beslutet.

Anmälan och verkställighet av beslut om ändring av bolagsordningen

38 § Ett beslut om ändring av bolagsordningen skall genast anmälas för registrering och får, utom i fall som avses i 24 kap. 11 §, inte verkställas förrän registrering har skett.

Ett beslut om att införa eller ändra en sådan bestämmelse i bolagsordningen som avses i 2 kap. 7 § får verkan vid ingången av det räkenskapsår som inleds närmast efter beslutet. Har beslutet vid den tidpunkten inte registrerats, skall dock ändringen av bolagsordningen sakna verkan.

39 § Har Patent- och registreringsverket registrerat ett beslut om ändring av bolagsordningen av innebörd att aktiekapitalet skall vara bestämt i annan valuta än tidigare, skall myndigheten vid ingången av närmast följande räkenskapsår räkna om det registrerade aktiekapitalet till den nya valutan. Omräkningen skall göras enligt den växelkurs som

har fastställts av Europeiska centralbanken den sista svenska bankdagen under föregående räkenskapsår.

Styrelsen skall senast till första ordinarie bolagstämma efter det att beslutet fick verkan lägga fram förslag om nödvändiga följdändringar av bolagsordningen avseende aktiekapitalets storlek.

Jäv

40 § En aktieägare får inte själv eller genom ombud rösta i fråga om

1. talan mot honom,
2. hans befrielse från skadeståndsansvar eller någon annan förpliktelse mot bolaget, eller
3. talan eller befrielse som avses i 1 och 2 som gäller någon annan, om aktieägaren i frågan har ett väsentligt intresse som kan strida mot bolagets.

Bestämmelserna i första stycket om aktieägare tillämpas också på ombud för aktieägare.

Generell inskränkning i bolagsstämmans beslutanderätt

41 § Bolagsstämman får inte fatta ett beslut som kan ge en otillbörlig fördel åt en aktieägare eller någon annan till nackdel för bolaget eller någon annan aktieägare.

Stämmoprotokoll

42 § Genom ordförandens försorg skall protokoll föras vid bolagsstämman.

I protokollet skall antecknas dag och ort för bolagsstämman samt vilka beslut som bolagsstämman har fattat. Om ett beslut har fattats genom omröstning, skall i protokollet antecknas vilka yrkanden som har ställts och utfallet av omröstningen. Röstlängden skall tas in i eller fogas som en bilaga till protokollet.

Protokollet skall undertecknas av protokollföraren. Det skall justeras av ordföranden, om denne inte har fört protokollet, och minst en av bolagsstämman utsedd justeringsman. Om bolagets styrelse består av en ledamot, vilken äger samtliga aktier i bolaget, behövs inte någon justeringsman.

Senast två veckor efter bolagsstämman skall protokollet hållas tillgängligt hos bolaget för aktieägarna. En kopia av protokollet skall sändas till de aktieägare som begär det och uppger sin postadress.

Protokollen skall förvaras på ett betryggande sätt.

Klander av bolagsstämmobeslut

43 § Om ett bolagsstämmobeslut inte har tillkommit i behörig ordning eller på annat sätt strider mot denna lag, tillämplig lag om årsredovisning eller bolagsordningen, får en aktieägare, styrelsen, en styrelseledamot eller den verkställande direktören föra talan mot bolaget om att beslutet skall upphävas eller ändras. Även den som styrelsen obehörigen har vägrat att föra in som aktieägare i aktieboken har rätt att föra en sådan talan.

44 § Talan enligt 43 § skall väckas inom tre månader från dagen för beslutet. Om talan inte väcks inom denna tid, är rätten till talan förlorad.

Talan får väckas senare än vad som anges i första stycket när

1. beslutet är sådant att det inte lagligen kan fattas ens med alla aktieägares samtycke,

2. samtycke till beslutet krävs av alla eller vissa aktieägare och något sådant samtycke inte har getts, eller

3. kallelse till bolagsstämman inte har skett eller de för bolaget gällande bestämmelserna om kallelse väsentligen har eftersatts.

Bestämmelserna i andra stycket om tiden för att väcka talan gäller inte i fall som avses i 20 kap. 29 § första stycket och 21 kap. 21 § första stycket.

45 § En dom genom vilken bolagsstämmans beslut upphävs eller ändras gäller även för de aktieägare som inte har fört talan.

Rätten får ändra bolagsstämmans beslut endast om det kan fastställas vilket innehåll beslutet rätteligen borde ha haft.

Styrelsens talan mot bolaget

46 § Om styrelsen vill väcka talan mot bolaget, skall en bolagsstämma sammankallas för val av ställföreträdare som skall föra bolagets talan i tvisten. Stämningen skall delges den valde ställföreträdaren.

Skiljeförfarande

47 § Ett förbehåll i bolagsordningen att tvister mellan bolaget och styrelsen, en styrelseledamot, den verkställande direktören, en likvidator eller en aktieägare skall hänskjutas till skiljemän har samma verkan som ett skiljeavtal.

Om styrelsen begär skiljeförfarande mot bolaget, tillämpas 46 §. Är det fråga om klandertalan av styrelsen mot bolagsstämmans beslut, är

rätten till talan inte förlorad enligt 44 § första stycket, om styrelsen inom där angiven tid har kallat till bolagsstämma enligt 46 §.

Om bolaget är ett publikt aktiebolag, skall bolaget svara för ersättningen till skiljemännen. Skiljemännen får dock på yrkande av bolaget förplikta bolagets motpart att helt eller delvis ersätta bolaget för dessa kostnader, om det finns särskilda skäl för det.

7 kap. Bolagets ledning

Styrelsen

1 § Ett aktiebolag skall ha en styrelse med minst tre ledamöter. I ett privat aktiebolag får styrelsen dock bestå av en eller två ledamöter, om det finns minst en suppleant.

Bestämmelser om arbetstagarrepresentanter i styrelsen finns i lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda.

Styrelsesuppleanter

2 § Vad som sägs i denna lag om styrelseledamot skall i tillämpliga delar även gälla suppleant.

Styrelsens uppgifter

3 § Styrelsen svarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter.

Styrelsen skall se till att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska förhållanden i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt.

Styrelsen skall i skriftliga instruktioner ange arbetsfördelningen mellan å ena sidan styrelsen och å andra sidan den verkställande direktören och de andra organ som styrelsen inrättar.

4 § Styrelsen skall fortlöpande bedöma bolagets och, om bolaget är moderbolag i en koncern, koncernens ekonomiska situation.

Styrelsen skall meddela skriftliga instruktioner för när och hur sådana uppgifter som behövs för styrelsens bedömning enligt första stycket skall samlas in och rapporteras till styrelsen. Instruktioner behöver dock inte meddelas om dessa med hänsyn till bolagets begränsade storlek och verksamhet skulle sakna betydelse för rapporteringen till styrelsen.

Arbetsordning

5 § Styrelsen skall årligen fastställa en skriftlig arbetsordning för sitt arbete. I arbetsordningen skall det anges hur arbetet i förekommande fall skall fördelas mellan styrelsens ledamöter, hur ofta styrelsen skall sammanträda samt i vilken utsträckning suppleanterna skall delta i styrelsens arbete och kallas till dess sammanträden.

Om arbetsordningen innehåller anvisningar om arbetsfördelning mellan styrelsens ledamöter, skall styrelsen fortlöpande kontrollera att arbetsfördelningen kan upprätthållas.

Första och andra styckena gäller inte i fråga om bolag vars styrelse har endast en ledamot.

Hur styrelsen utses

6 § Styrelsen utses av bolagsstämman. I bolagsordningen får det föreskrivas att en eller flera styrelseledamöter, i publika aktiebolag dock mindre än hälften av samtliga, skall utses på annat sätt. Styrelsen eller en styrelseledamot får inte ges rätt att utse styrelseledamöter.

7 § Bolagsstämmans ordförande skall innan styrelseval förrättas i ett publikt aktiebolag lämna uppgift till bolagsstämman om vilka uppdrag den som valet gäller innehar i andra företag.

Bosättningskrav

8 § Minst halva antalet styrelseledamöter skall vara bosatta inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, om inte regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer för ett särskilt fall tillåter annat.

Obehörighetsgrunder

9 § Den som är underårig eller i konkurs eller som har en förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken kan inte vara styrelseledamot. Att det samma gäller den som har näringsförbud följer av 6 § lagen (1986:436) om näringsförbud.

Styrelseledamots mandattid

10 § En styrelseledamots uppdrag gäller för den tid som anges i bolagsordningen. Uppdragstiden skall bestämmas så att uppdraget

upphör vid slutet av en bolagsstämma enligt 6 kap. 8 § första stycket som hålls senast under det fjärde räkenskapsåret efter det då styrelseledamoten utsågs.

Styrelseledamots förtida avgång

11 § Ett uppdrag som styrelseledamot upphör i förtid, om styrelseledamoten eller den som har utsett honom anmäler att uppdraget skall upphöra. Anmälan om detta skall göras hos styrelsen. Om en styrelseledamot som inte är vald av bolagsstämman vill avgå, skall han anmäla det också hos den som har utsett honom.

12 § Om en styrelseledamots uppdrag upphör i förtid eller om bestämmelserna i 9 § hindrar honom att vara styrelseledamot och det inte finns någon suppleant som kan inträda i hans ställe, skall övriga styrelseledamöter vidta åtgärder för att en ny styrelseledamot utses för den återstående mandattiden. Sådana åtgärder behöver dock inte vidtas, om den förutvarande styrelseledamoten var en arbetstagarrepresentant. Skall styrelseledamoten väljas av bolagsstämman, får trots bestämmelserna i 1 § valet anstå till nästa ordinarie bolagsstämma vid vilken styrelseval förrättas, om styrelsen är beslutför med kvarstående ledamöter och suppleanter.

Domstolsförordnande om ersättare för styrelseledamot

13 § Om en styrelseledamot som enligt bolagsordningen skall utses på ett annat sätt än genom val av bolagsstämman inte har utsetts, skall rätten på ansökan förordna en ersättare. Ansökan får göras av en styrelseledamot, en aktieägare, en borgenär eller någon annan vars rätt kan vara beroende av att det finns någon som kan företräda bolaget.

Styrelsens ordförande

14 § I styrelser som består av mer än en ledamot skall en av ledamöterna vara ordförande. Ordföranden skall leda styrelsens arbete och bevaka att styrelsen fullgör de uppgifter som anges i 3–5 §§.

Om annat inte föreskrivs i bolagsordningen eller har beslutats av bolagsstämman, väljer styrelsen ordförande. Vid lika röstetal avgörs valet genom lottning.

I ett publikt aktiebolag får den verkställande direktören inte vara styrelsens ordförande.

Styrelsens sammanträden

15 § Ordföranden skall se till att sammanträden hålls när det behövs. Styrelsen skall alltid sammankallas om en styrelseledamot eller den verkställande direktören begär det.

16 § Den verkställande direktören har rätt att närvara och yttra sig vid styrelsens sammanträden, om styrelsen inte i ett särskilt fall bestämmer något annat.

17 § Om en styrelseledamot inte kan närvara vid ett sammanträde och det finns en suppleant som skall träda in i hans ställe, skall denne ges tillfälle till det.

En sådan suppleant för arbetstagarrepresentant som har utsetts enligt lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda skall alltid få underlag och ges tillfälle att delta i behandlingen av styrelsens ärenden på samma sätt som en styrelseledamot.

Styrelsens beslutförhet

18 § Styrelsen är beslutför, om mer än hälften av hela antalet styrelseledamöter eller det högre antal som föreskrivs i bolagsordningen är närvarande. Vid bedömningen av om styrelsen är beslutför skall styrelseledamöter som är jäviga enligt 20 § anses som inte närvarande.

Beslut får inte fattas i ett ärende, om inte såvitt möjligt samtliga styrelseledamöter dels har fått tillfälle att delta i ärendets behandling, dels har fått ett tillfredsställande underlag för att avgöra ärendet.

Majoritetskrav vid styrelsebeslut

19 § Som styrelsens beslut gäller, om bolagsordningen inte föreskriver särskild röstmajoritet, den mening som mer än hälften av de närvarande röstar för vid sammanträdet eller, vid lika röstetal, den mening som ordföranden biträder. Är styrelsen inte fulltalig, skall de som röstar för beslutet dock utgöra mer än en tredjedel av hela antalet styrelseledamöter, om inte annat föreskrivs i bolagsordningen.

Jäv för styrelseledamot

20 § En styrelseledamot får inte handlägga en fråga om

1. avtal mellan styrelseledamoten och bolaget,

2. avtal mellan bolaget och en tredje man, om styrelseledamoten i frågan har ett väsentligt intresse som kan strida mot bolagets, eller

3. avtal mellan bolaget och en juridisk person som styrelseledamoten ensam eller tillsammans med någon annan får företräda.

Bestämmelserna i första stycket gäller inte om styrelseledamoten, direkt eller indirekt genom en juridisk person, äger samtliga aktier i bolaget. Bestämmelsen i första stycket 3 gäller inte heller om bolagets motpart är ett företag i samma koncern eller i en företagsgrupp av motsvarande slag.

Med avtal som avses i första stycket jämställs rättegång eller annan talan.

Styrelseprotokoll

21 § Vid styrelsens sammanträden skall protokoll föras. I protokollet skall de beslut som styrelsen har fattat antecknas.

Protokollet skall undertecknas av den som har varit protokollförare. Det skall justeras av ordföranden, om denne inte har fört protokollet. Om styrelsen består av flera ledamöter, skall det justeras även av en ledamot som utses av styrelsen.

Styrelseledamöterna och den verkställande direktören har rätt att få en avvikande mening antecknad till protokollet.

Protokollen skall föras i nummerföljd och förvaras på ett betryggande sätt.

22 § Om ett bolag har endast en aktieägare skall alla avtal mellan aktieägaren och bolaget, som inte avser löpande affärstransaktioner på sedvanliga villkor, antecknas i eller fogas till styrelsens protokoll.

Verkställande direktör

23 § I ett publikt aktiebolag skall styrelsen utse en verkställande direktör. I ett privat aktiebolag får styrelsen utse en verkställande direktör.

Vice verkställande direktör

24 § Om bolaget har en verkställande direktör, får styrelsen utse en eller flera vice verkställande direktörer. Vad som sägs i denna lag om den verkställande direktören skall i tillämpliga delar även gälla vice verkställande direktör.

Om styrelsen har utsett flera vice verkställande direktörer, skall den meddela skriftliga instruktioner om i vilken inbördes ordning dessa skall träda in i den verkställande direktörens ställe.

Den verkställande direktörens uppgifter

25 § Den verkställande direktören skall sköta den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar. Den verkställande direktören får dessutom utan styrelsens bemyndigande vidta åtgärder som med hänsyn till omfattningen och arten av bolagets verksamhet är av ovanlig beskaffenhet eller stor betydelse, om styrelsens beslut inte kan avvaktas utan väsentlig olägenhet för bolagets verksamhet. I sådana fall skall styrelsen så snart som möjligt underrättas om åtgärden.

Den verkställande direktören skall vidta de åtgärder som är nödvändiga för att bolagets bokföring skall fullgöras i överensstämmelse med lag och för att medelsförvaltningen skall skötas på ett betryggande sätt.

Bosättningskrav för den verkställande direktören

26 § Den verkställande direktören skall vara bosatt inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, om inte regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer för ett särskilt fall tillåter något annat.

Obehörighetsgrunder för den verkställande direktören

27 § Den som är underårig eller i konkurs eller som har en förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken kan inte vara verkställande direktör. Att detsamma gäller den som har näringsförbud följer av 6 § lagen (1986:436) om näringsförbud.

Jäv för den verkställande direktören

28 § Den verkställande direktören får inte handlägga en fråga om

1. avtal mellan den verkställande direktören och bolaget,
2. avtal mellan bolaget och en tredje man, om den verkställande direktören i frågan har ett väsentligt intresse som kan strida mot bolagets, eller
3. avtal mellan bolaget och en juridisk person som den verkställande direktören ensam eller tillsammans med någon annan får företräda.

Bestämmelserna i första stycket gäller inte om den verkställande direktören, direkt eller indirekt genom en juridisk person, äger samtliga aktier i bolaget. Bestämmelsen i första stycket 3 gäller inte heller om bolagets motpart är ett företag i samma koncern eller i en företagsgrupp av motsvarande slag.

Med avtal som avses i första stycket jämställs rättegång eller annan talan.

Styrelsen som bolagets ställföreträdare

29 § Styrelsen företräder bolaget och tecknar dess firma.

Handlingar som enligt denna lag skall undertecknas av styrelsen skall skrivas under av minst hälften av hela antalet styrelseledamöter.

Den verkställande direktören som bolagets ställföreträdare

30 § Den verkställande direktören får alltid företräda bolaget och teckna dess firma beträffande uppgifter som han skall sköta enligt 25 §.

Särskild firmatecknare

31 § Styrelsen får bemyndiga en styrelseledamot, den verkställande direktören eller någon annan att företräda bolaget och teckna dess firma.

Minst en av dem som bemyndigas att företräda bolaget och teckna dess firma skall vara bosatt inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, om inte regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer för ett särskilt fall tillåter något annat. I övrigt skall bestämmelserna i 27 och 28 §§ tillämpas på en firmatecknare som inte är styrelseledamot eller verkställande direktör.

Styrelsen får när som helst återkalla ett bemyndigande som avses i första stycket.

I bolagsordningen får det föreskrivas att styrelsen inte får meddela ett bemyndigande som avses i första stycket eller att ett sådant bemyndigande får meddelas endast på vissa villkor.

Kollektiv firmateckning

32 § Styrelsen får föreskriva att rätten att företräda bolaget och teckna dess firma får utövas endast av två eller flera personer i förening. Någon annan inskränkning får inte registreras.

Särskild delgivningsmottagare

33 § Om bolaget inte har någon behörig ställföreträdare som är bosatt här i landet, skall styrelsen bemyndiga en i Sverige bosatt person att på bolagets vägnar ta emot delgivning. Ett sådant bemyndigande får inte lämnas till någon som är underårig eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

Generella inskränkningar i ställföreträdarens kompetens

34 § Styrelsen eller någon annan ställföreträdare för bolaget får inte företa en rättshandling eller någon annan åtgärd som kan ge en otillbörlig fördel åt en aktieägare eller någon annan till nackdel för bolaget eller någon annan aktieägare.

En ställföreträdare får inte heller följa en anvisning av bolagsstämman eller något annat bolagsorgan, om anvisningen inte gäller därför att den strider mot denna lag, tillämplig lag om årsredovisning eller bolagsordningen.

Kompetensöverskridande

35 § Om styrelsen eller en särskild firmatecknare har företagit en rättshandling för bolaget och därvid har handlat i strid med bestämmelserna i denna lag om bolagsorganens behörighet, gäller rättshandlingen inte mot bolaget. Detsamma är fallet om en verkställande direktör när en rättshandling företogs överskred sin behörighet enligt 30 § och bolaget visar att motparten insåg eller bort inse behörighetsöverskridandet.

En rättshandling gäller inte heller mot bolaget om styrelsen, den verkställande direktören eller en särskild firmatecknare har överskridit sin befogenhet och bolaget visar att motparten insåg eller bort inse befogenhetsöverskridandet. Detta gäller dock inte när styrelsen eller den verkställande direktören har överträtt en föreskrift om föremålet för bolagets verksamhet eller andra föreskrifter som har meddelats i bolagsordningen eller av ett annat bolagsorgan.

Registrering

36 § Bolaget skall för registrering anmäla

1. bolagets postadress,
2. vem som utsetts till styrelseledamot, styrelsesuppleant, styrelsens ordförande, verkställande direktör och vice verkställande direktör,

3. vem som enligt 33 § har bemyndigats att på bolagets vägnar ta emot delgivning, och

4. av vilka och hur bolagets firma tecknas.

Anmälan skall innehålla uppgift om de i första stycket 2–4 angivna personernas postadress. Om postadressen avviker från personernas hemvist, skall även hemvistet anges. Anmälan skall vidare innehålla uppgift om de angivna personernas personnummer eller, om sådant saknas, födelsedatum. Om en styrelseledamot eller en styrelsesuppleant har utsetts enligt lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda, skall detta anges.

Anmälan skall göras första gången när bolaget enligt 2 kap. 12 § anmäls för registrering och därefter genast när ett förhållande som har anmälts eller skall anmälas för registrering har ändrats.

Rätt att göra anmälan har även den som anmälan gäller.

Anmälan av aktieinnehav

37 § En styrelseledamot och en verkställande direktör skall när de tillträder för införelse i aktieboken anmäla sitt innehav av aktier i bolaget och i andra bolag inom samma koncern, om det inte har skett dessförinnan. Förändringar i aktieinnehavet skall anmälas inom en månad.

Första stycket gäller inte om anmälningsskyldighet föreligger enligt lag (2000:1087) om anmälningsskyldighet för vissa innehav av finansiella instrument

8 kap. Revision

Antalet revisorer

1 § Ett aktiebolag skall ha minst en revisor.

2 § För en revisor får en eller flera revisorssuppleanter utses. Vad som sägs i denna lag om revisor skall i tillämpliga delar även gälla suppleant.

Revisorns uppgifter

3 § Revisorn skall granska bolagets årsredovisning och bokföring samt styrelsens och den verkställande direktörens förvaltning. Granskningen skall vara så ingående och omfattande som god revisionsred kräver.

Om bolaget är moderbolag, skall revisorn även granska koncernredovisningen och koncernföretagens inbördes förhållanden.

4 § Revisorn skall följa anvisningar som meddelas av bolagsstämman, om de inte strider mot lag, bolagsordningen eller god revisionssed.

5 § Revisorn skall efter varje räkenskapsår lämna en revisionsberättelse till bolagsstämman. Bestämmelser om berättelsens innehåll och den tidpunkt då den skall lämnas till bolagets styrelse finns i 27–33 §§.

Om bolaget är moderbolag som är skyldigt att upprätta koncernredovisning, skall revisorn även lämna en koncernrevisionsberättelse enligt bestämmelserna i 34 §.

6 § I samband med revisionen skall revisorn till styrelsen och den verkställande direktören framställa de erinringar och göra de påpekanden som följer av god revisionssed. Bestämmelser om erinringar finns i 35 §.

Tillhandahållande av upplysningar m.m.

7 § Styrelsen och den verkställande direktören skall ge revisorn tillfälle att genomföra granskningen i den omfattning revisorn anser vara nödvändig. De skall lämna de upplysningar och det biträde som revisorn begär.

Samma skyldigheter har styrelsen, den verkställande direktören och revisorn i ett dotterbolag gentemot en revisor i moderbolaget.

Hur revisor utses

8 § En revisor väljs av bolagsstämman.

Om bolaget skall ha flera revisorer, får det i bolagsordningen föreskrivas att en eller flera av dem, dock inte alla, skall utses på annat sätt än genom val på bolagsstämma.

I 9, 24 och 25 §§ finns bestämmelser om att länsstyrelsen i vissa fall skall förordna revisor.

Minoritetsrevisor

9 § En aktieägare kan väcka förslag om att en av länsstyrelsen förordnad revisor skall delta i revisionen tillsammans med övriga revisorer.

Förslaget skall framställas på bolagsstämma där revisorsval skall ske eller förslaget enligt kallelsen till bolagsstämman skall behandlas. Om förslaget biträds av ägare till minst en tiondel av samtliga aktier i bolaget eller till minst en tredjedel av de vid bolagsstämman företrädde aktierna och om någon aktieägare framställer en begäran om det till länsstyrelsen, skall länsstyrelsen förordna en revisor.

Länsstyrelsen skall ge bolagets styrelse tillfälle att yttra sig, innan förordnande meddelas. Förordnandet skall avse tiden till och med ordinarie bolagsstämma under nästa räkenskapsår.

Obehörighetsgrunder

10 § Den som är i konkurs eller har fått näringsförbud eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken kan inte vara revisor.

Kompetenskrav

11 § Endast den som är auktoriserad eller godkänd revisor kan vara revisor i ett aktiebolag.

En revisor skall ha den insikt i och erfarenhet av redovisning och ekonomiska förhållanden som med hänsyn till arten och omfattningen av bolagets verksamhet fordras för att fullgöra uppdraget.

12 § Minst en av bolagsstämman utsedd revisor skall vara auktoriserad revisor om

1. tillgångarnas nettovärde enligt fastställda balansräkningar för de två senaste räkenskapsåren överstiger ett gränobelopp som motsvarar 1 000 gånger det prisbasbelopp enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring som gällde under den sista månaden av respektive räkenskapsår,

2. antalet anställda hos bolaget under de två senaste räkenskapsåren i medeltal har överstigit 200, eller

3. bolagets aktier, teckningsoptioner eller skuldebrev är noterade vid en svensk eller utländsk börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad.

13 § Bestämmelserna i 12 § gäller även för moderbolag i en koncern om

1. nettovärdet av koncernföretagens tillgångar enligt fastställda koncernbalansräkningar för de två senaste räkenskapsåren överstiger det gränobelopp som anges i 12 § 1,

2. antalet anställda vid koncernföretagen under den tid som anges i 1 i medeltal har överstigit 200, eller

3. moderbolaget inte upprättar koncernredovisning och nettovärdet av koncernföretagens tillgångar, enligt fastställda balansräkningar för koncernföretagens två senaste räkenskapsår, på moderbolagets balansdag överstiger det gränslöpp som anges i 12 § 1.

14 § För ett bolag som omfattas av bestämmelserna i 12 § 1 eller 2 eller 13 § får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer besluta att bolaget får utse en viss godkänd revisor i stället för en auktoriserad revisor. Ett sådant beslut gäller i högst fem år.

15 § I andra bolag än de som avses i 12 och 13 §§ skall en auktoriserad revisor utses, om ägare till minst en tiondel av samtliga aktier i bolaget begär det vid den bolagsstämma där revisorsval skall ske.

Jäv

16 § Den får inte vara revisor som

1. äger aktie i bolaget eller annat bolag i samma koncern,
2. är ledamot av styrelsen eller verkställande direktör i bolaget eller dess dotterföretag eller biträder vid bolagets bokföring eller medelsförvaltning eller bolagets kontroll däröver,
3. är anställd hos eller på annat sätt har en underordnad eller beroende ställning till bolaget eller någon som avses under 2,
4. är verksam i samma företag som den som yrkesmässigt biträder bolaget vid grundbokföringen eller medelsförvaltningen eller bolagets kontroll däröver,
5. är make eller sambo till en person som avses under 2, eller
6. står i låneskuld till bolaget eller ett annat bolag i samma koncern eller har en förpliktelse som ett sådant bolag har ställt säkerhet för.

Den som enligt första stycket inte är behörig att vara revisor i ett moderbolag får inte vara revisor i dess dotterbolag.

Anlitande av biträde

17 § En revisor får vid revisionen inte anlita någon som enligt 16 § inte är behörig att vara revisor. Om bolaget eller dess moderbolag i sin tjänst har anställda med uppgift att uteslutande eller huvudsakligen sköta den interna revisionen, får revisorn dock vid revisionen anlita sådana anställda i den utsträckning det är förenligt med god revisions-sed.

Revisionsbolag

18 § Till revisor får även ett registrerat revisionsbolag utses.

Bestämmelser om vem som får vara huvudansvarig för revisionen när ett revisionsbolag utses att vara revisor och om underrättelseskyldighet finns i 12 § lagen (1995:528) om revisorer. Följande bestämmelser i detta kapitel tillämpas på den huvudansvarige:

- 16 § om jäv,
- 17 § om anlitan­de av biträde,
- 36 § om närvaro vid bolagsstämma och
- 43 § om registrering.

Revisor i dotterföretag

19 § Till revisor i ett dotterföretag bör minst en av moderbolagets revisorer utses.

Revisorns mandattid

20 § Uppdraget som revisor gäller till slutet av den bolagsstämma enligt 6 kap. 8 § första stycket som hålls under det fjärde räkenskapsåret efter revisorsvalet.

Förtida avgång

21 § Ett uppdrag som revisor upphör i förtid, om revisorn eller den som har utsett revisorn anmäler att uppdraget skall upphöra. Anmälan skall göras hos styrelsen. Om en revisor som inte är vald på bolagsstämma vill avgå, skall han anmäla det också hos den som har utsett honom.

22 § En revisor vars uppdrag upphör i förtid skall genast anmäla detta till Patent- och registreringsverket för registrering. Han skall lämna en kopia av anmälan till bolagets styrelse.

Revisorn skall i anmälan lämna en redogörelse för vad han har funnit vid den granskning som han har utfört under den del av löpande räkenskapsår som uppdraget har omfattat. För anmälan gäller vad som föreskrivs i 30 § andra stycket, 31 § första stycket och 32 § om revisionsberättelse. Patent- och registreringsverket skall sända en kopia av anmälan till skattemyndigheten.

23 § Om en revisors uppdrag upphör i förtid eller om bestämmelserna i 10–16 §§ eller bestämmelser i bolagsordningen hindrar honom att vara

revisor och det inte finns någon suppleant, skall styrelsen vidta åtgärder för att en ny revisor utses för den återstående mandattiden.

Länsstyrelseförordnande av revisor

24 § Efter anmälan skall länsstyrelsen förordna revisor,

1. när auktoriserad revisor eller godkänd revisor inte är utsedd enligt 11 § första stycket och 12–14 §§,

2. när revisorn är obehörig enligt 10 eller 16 § och det inte finns någon behörig revisorssuppleant, eller

3. när en bestämmelse i bolagsordningen om antalet revisorer eller om revisorns behörighet har åsidosatts.

Anmälan enligt första stycket kan göras av var och en.

Styrelsen är skyldig att göra anmälan, om inte rättelse utan dröjsmål sker genom den som utser revisor.

25 § Om bolagsstämman, trots en begäran enligt 15 §, inte har utsett någon auktoriserad revisor och om någon aktieägare inom en månad från bolagsstämman begär det hos länsstyrelsen, skall länsstyrelsen förordna en sådan revisor.

26 § Länsstyrelsen skall ge bolagets styrelse tillfälle att yttra sig innan den förordnar en revisor enligt 24 eller 25 §. Förordnandet skall avse tiden till dess annan revisor har blivit utsedd på föreskrivet sätt.

Vid förordnande enligt 24 § första stycket 2 skall länsstyrelsen entlediga den obehörige revisorn.

Revisionsberättelsen

27 § Revisionsberättelsen skall lämnas till bolagets styrelse senast tre veckor före sådan bolagsstämma som avses i 6 kap. 8 § första stycket.

Revisorn skall på årsredovisningen teckna en hänvisning till revisionsberättelsen.

Revisionsberättelsen skall innehålla uppgift om bolagets firma, organisationsnummer och den räkenskapsperiod som revisionsberättelsen avser.

28 § Revisionsberättelsen skall innehålla ett uttalande om huruvida årsredovisningen har upprättats i överensstämmelse med tillämplig lag om årsredovisning.

Om det i årsredovisningen inte har lämnats sådana upplysningar som skall lämnas enligt tillämplig lag om årsredovisning, skall revisorn

ange detta och, om det kan ske, lämna behövliga upplysningar i sin berättelse.

29 § Revisionsberättelsen skall innehålla uttalanden om huruvida

1. bolagsstämman bör fastställa balansräkningen och resultaträkningen,

2. bolagsstämman bör besluta om dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust enligt förslaget i förvaltningsberättelsen, och

3. styrelsen och den verkställande direktören i förekommande fall har upprättat en förteckning enligt 18 kap. 9 § över vissa lån och säkerheter.

Om revisorn anser att balansräkningen eller resultaträkningen inte bör fastställas, skall han anteckna det på årsredovisningen.

30 § Revisionsberättelsen skall innehålla ett uttalande om huruvida styrelseledamöterna och den verkställande direktören bör beviljas ansvarsfrihet gentemot bolaget.

Om revisorn vid sin granskning har funnit att en styrelseledamot eller den verkställande direktören har företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningskyldighet, skall det anmärkas i berättelsen. Detsamma gäller om revisorn vid granskningen har funnit att en styrelseledamot eller den verkställande direktören på annat sätt har handlat i strid med denna lag, tillämplig lag om årsredovisning eller bolagsordningen.

31 § I revisionsberättelsen skall revisorn anmärka om han har funnit att bolaget inte har fullgjort sin skyldighet

1. att göra skatteavdrag enligt skattebetalningslagen (1997:483),

2. att anmäla bolaget för registrering enligt 3 kap. 2 § skattebetalningslagen,

3. att lämna skattedeklaration enligt 10 kap. 9 eller 10 § skattebetalningslagen, eller

4. att i rätt tid betala skatter och avgifter som omfattas av 1 kap. 1 och 2 §§ skattebetalningslagen.

Om revisionsberättelsen innehåller en anmärkning om att bolaget inte har fullgjort en skyldighet som avses i första stycket 1–3, skall revisorn genast sända en kopia av revisionsberättelsen till skattemyndigheten.

32 § Utöver vad som följer av 28–31 §§ får en revisor i revisionsberättelsen lämna sådana upplysningar som han anser att aktieägarna bör få kännedom om.

33 § Om en tidigare revisor har gjort en anmälan enligt 22 §, skall en kopia av den fogas till revisionsberättelsen.

Koncernrevisionsberättelsen

34 § I fråga om koncernrevisionsberättelsen gäller 27 § första stycket om tidpunkten för lämnande av revisionsberättelsen samt 28 §, 29 § första stycket 1, 32 och 33 §§ om revisionsberättelsens innehåll.

Koncernrevisionsberättelsen skall innehålla uppgift om moderbolagets firma, organisationsnummer och den räkenskapsperiod som revisionsberättelsen avser.

På koncernredovisningen skall det tecknas en hänvisning till koncernrevisionsberättelsen. Om revisorn anser att koncernbalansräkningen eller koncernresultaträkningen inte bör fastställas, skall också detta antecknas på koncernredovisningen.

Erinringar

35 § Om revisorn har framställt en erinran till styrelsen eller den verkställande direktören, skall den antecknas i ett protokoll eller i en annan handling. Handlingen skall lämnas till styrelsen och bolaget skall förvara den på ett betryggande sätt.

Styrelsen skall ta upp erinran till behandling vid ett sammanträde. Sammanträdet skall hållas inom fyra veckor från det att erinran har överlämnats. Om erinran framställs senast i samband med att revisionsberättelsen avlämnas till bolaget, skall dock sammanträde alltid hållas före den bolagsstämma där revisionsberättelsen läggs fram.

Revisorns närvaro vid bolagsstämma

36 § Revisorn har rätt att närvara vid bolagsstämma. Han är skyldig att närvara, om det med hänsyn till ärendena kan anses nödvändigt.

Revisorns tystnadsplikt

37 § En revisor får inte till en enskild aktieägare eller utomstående obehörigen lämna upplysningar om sådana bolagets angelägenheter som han får kännedom om när han fullgör sitt uppdrag, om det kan vara till skada för bolaget.

Åtgärder vid misstanke om brott

38 § En revisor skall vidta de åtgärder som anges i 39 och 40 §§, om han finner att det kan misstänkas att en styrelseledamot eller den verkställande direktören inom ramen för bolagets verksamhet har gjort sig skyldig till brott enligt något av följande lagrum:

1. 9 kap. 1, 3, 6 a och 9 §§, 10 kap. 1, 3, 4 och 5 §§, 11 kap. 1, 2, 4 och 5 §§, 17 kap. 7 § samt 20 kap. 2 § brottsbalken, och

2. 2, 4, 5 och 10 §§ skattebrottslagen (1971:69).

39 § En revisor som finner att det föreligger sådan brottsmisstanke som avses i 38 § skall utan oskäligt dröjsmål underrätta styrelsen om sina iakttagelser.

Någon underrättelse behöver dock inte lämnas, om det kan antas att styrelsen inte skulle vidta några skadeförebyggande åtgärder med anledning av underrättelsen eller en underrättelse av annat skäl framstår som meningslös eller stridande mot syftet med underrättelseskyligheten.

40 § Senast fyra veckor efter det att styrelsen har underrättats enligt 39 § första stycket skall revisorn avgå från sitt uppdrag. När han anmäler detta enligt 22 §, skall han i en särskild handling till åklagare redogöra för misstanken samt ange de omständigheter som misstanken grundar sig på.

Vad som sägs i första stycket om avgång och anmälan gäller inte om

1. den ekonomiska skadan av det misstänkta brottet har ersatts och övriga menliga verkningar av gärningen har avhjälpats,

2. det misstänkta brottet redan har anmälts till polismyndighet eller åklagare, eller

3. det misstänkta brottet är obetydligt.

I fall som avses i 39 § andra stycket skall revisorn, om anmälan om det misstänkta brottet inte redan har lämnats till polismyndighet eller åklagare, utan oskäligt dröjsmål avgå från sitt uppdrag och lämna en sådan handling som anges i första stycket.

Revisorns upplysningsplikt

41 § Revisorn är skyldig att till bolagsstämman lämna alla upplysningar som bolagsstämman begär, i den mån det inte skulle vara till väsentlig skada för bolaget.

42 § Revisorn är skyldig att lämna medrevisor, ny revisor, allmän granskare, särskild granskare och, om bolaget har försatts i konkurs,

konkursförvaltaren de upplysningar som behövs om bolagets angelägenheter.

Revisorn är dessutom skyldig att på begäran lämna upplysningar om bolagets angelägenheter till undersökningsledaren under förundersökning i brottmål.

Revisorn i ett aktiebolag som omfattas av 1 kap. 9 § sekretesslagen (1980:100) är även skyldig att på begäran lämna upplysningar om bolagets angelägenheter till de förtroendevalda revisorerna i kommunen eller landstinget.

Registrering

43 § Bolaget skall för registrering anmäla vem som har utsetts till revisor och, om revisorn är ett registrerat revisionsbolag, vem som är huvudansvarig för revisionen.

Anmälan skall innehålla uppgift om revisorns postadress. Om postadressen avviker från revisorns hemvist, skall även hemvistet anges. Anmälan skall vidare innehålla uppgift om revisorns personnummer eller, om sådant saknas, födelsedatum. Är revisorn ett registrerat revisionsbolag, skall bolagets organisationsnummer anges.

Anmälan skall göras första gången när bolaget enligt 2 kap. 12 § anmäls för registrering och därefter genast efter det att någon ändring har inträffat i ett förhållande som har anmälts eller skall anmälas för registrering.

Rätt att göra anmälan har även den som anmälan gäller.

9 kap. Allmän och särskild granskning

Allmän granskning

1 § Om inte annat föreskrivs i bolagsordningen, får det i ett aktiebolag utses en eller flera personer (allmän granskare) att utföra sådan granskning som anges i 3 §.

2 § För en allmän granskare får en eller flera suppleanter utses. Vad som sägs i denna lag om allmän granskare skall i tillämpliga delar även gälla suppleant.

Allmän granskares uppgifter

3 § Allmän granskare skall granska om bolagets verksamhet sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt

och om bolagets interna kontroll är tillräcklig. Granskningen skall vara så ingående och omfattande som god sed vid detta slag av granskning kräver.

4 § Allmän granskare skall följa de anvisningar som meddelas av bolagsstämman, såvida de inte strider mot lag, bolagsordningen eller god sed.

5 § Allmän granskare skall efter varje räkenskapsår lämna en granskningsrapport till bolagsstämman. Bestämmelser om rapportens innehåll och den tidpunkt då den skall lämnas till bolagets styrelse finns i 12 §.

Tillhandahållande av upplysningar m.m.

6 § Styrelsen och den verkställande direktören skall ge allmän granskare tillfälle att genomföra granskningen i den omfattning granskaren anser vara nödvändig. De skall lämna de upplysningar och det biträde som granskaren begär.

Samma skyldigheter har styrelsen, den verkställande direktören, revisorn och allmän granskare i ett dotterbolag gentemot allmän granskare i moderbolaget.

Hur allmän granskare utses

7 § En allmän granskare väljs av bolagsstämman, om inte bolagsordningen innehåller bestämmelser om att denne skall utses på annat sätt.

Obehörighetsgrunder

8 § Den som är underårig eller i konkurs eller har fått näringsförbud eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken kan inte vara allmän granskare.

Jäv

9 § Den får inte vara allmän granskare som

1. äger aktie i bolaget eller annat bolag i samma koncern,
2. är ledamot av styrelsen eller verkställande direktör i bolaget eller dess dotterföretag eller biträder vid bolagets bokföring eller medelsförvaltning eller bolagets kontroll däröver,

3. är anställd hos eller på annat sätt har en underordnad eller beroende ställning till bolaget eller någon som avses under 2,

4. är verksam i samma företag som den som yrkesmässigt biträder bolaget vid grundbokföringen eller medelsförvaltningen eller bolagets kontroll däröver,

5. är make eller sambo till en person som avses under 2, eller

6. står i låneskuld till bolaget eller ett annat bolag i samma koncern eller har en förpliktelse som ett sådant bolag har ställt säkerhet för.

Den som enligt första stycket inte är behörig att vara allmän granskare i ett moderbolag får inte vara allmän granskare i dess dotterbolag.

Anlitande av biträde

10 § En allmän granskare får vid granskningen inte anlita någon som enligt 9 § inte är behörig att vara allmän granskare. Om bolaget eller dess moderbolag i sin tjänst har anställda med uppgift att uteslutande eller huvudsakligen sköta den interna revisionen, får den allmänne granskaren dock vid granskningen anlita sådana anställda i den utsträckning det är förenligt med god sed.

Avgång

11 § Ett uppdrag som allmän granskare upphör, om granskaren eller den som har utsett granskaren anmäler att uppdraget skall upphöra. Anmälan skall göras hos styrelsen. Om en allmän granskare som inte är vald på bolagsstämma vill avgå, skall han anmäla det också hos den som har utsett honom.

Granskningsrapport

12 § Granskningsrapporten skall lämnas till bolagets styrelse senast tre veckor före sådan bolagsstämma som avses 6 kap. 8 § första stycket.

I rapporten skall den allmänne granskaren uttala sig om sådana förhållanden som avses i 3 § och om sådana förhållanden som han har varit skyldig att granska enligt 4 §. Om den allmänne granskaren finner anledning till anmärkning mot någon styrelseledamot eller mot den verkställande direktören, skall han upplysa om detta i rapporten och lämna uppgift om anledningen till anmärkningen.

Den allmänne granskaren får i granskningsrapporten lämna även andra upplysningar som han anser att aktieägarna bör få kännedom om.

13 § Granskningsrapporten skall hållas tillgänglig för och sändas till aktieägare på samma sätt som anges i 6 kap. 17 § samt läggas fram på bolagsstämman.

Om bolagets verksamhet är reglerad i lag eller annan författning eller om staten som ägare eller genom tillskott av anslagsmedel eller genom avtal eller på något annat sätt har ett bestämmande inflytande över verksamheten, skall granskningsrapporten hållas tillgänglig hos bolaget för samtliga som vill ta del av den.

Allmän granskares närvaro vid bolagsstämma

14 § Den allmänne granskaren har rätt att närvara vid bolagsstämma. Han är skyldig att närvara, om det med hänsyn till ärendena kan anses nödvändigt.

Allmän granskares tystnadsplikt

15 § Den allmänne granskaren får inte till en enskild aktieägare eller utomstående obehörigen lämna upplysningar om sådana bolagets angelägenheter som han får kännedom om när han fullgör sitt uppdrag, om det kan vara till skada för bolaget.

Allmän granskares upplysningsplikt

16 § Den allmänne granskaren är skyldig att till bolagsstämman lämna alla upplysningar som bolagsstämman begär, i den mån det inte skulle vara till väsentlig skada för bolaget.

17 § Den allmänne granskaren är skyldig att lämna bolagets revisor, allmän granskare, särskild granskare som avses i 19 § och, om bolaget har försatts i konkurs, konkursförvaltaren de upplysningar som behövs om bolagets angelägenheter.

Den allmänne granskaren är dessutom skyldig att på begäran lämna upplysningar om bolagets angelägenheter till undersökningsledaren under förundersökning i brottmål.

Allmän granskare i ett aktiebolag som omfattas av 1 kap. 9 § sekretesslagen (1980:100) är även skyldig att på begäran lämna upplysningar om bolagets angelägenheter till de förtroendevalda revisorerna i kommunen eller landstinget.

Registrering

18 § Bolaget skall för registrering anmäla vem som har utsetts till allmän granskare.

Anmälan skall innehålla uppgift om den allmänne granskarens postadress. Om postadressen avviker från granskarens hemvist, skall även hemvistet anges. Anmälan skall vidare innehålla uppgift om granskarens personnummer eller, om sådant saknas, födelsedatum.

Anmälan skall göras genast efter det att den allmänne granskaren har utsetts och därefter genast efter det att någon ändring har inträffat i förhållande som har anmälts eller skall anmälas för registrering.

Rätt att göra anmälan har även den som anmälan gäller.

Särskild granskning

19 § En aktieägare kan väcka förslag om särskild granskning av bolagets förvaltning och räkenskaper under en viss förfluten tid eller av vissa åtgärder eller förhållanden i bolaget.

Förslaget skall framställas på ordinarie bolagsstämma eller på den bolagsstämma där ärendet enligt kallelsen till bolagsstämman skall behandlas. Om förslaget biträds av ägare till minst en tiondel av samtliga aktier i bolaget eller till minst en tredjedel av de vid bolagsstämman företrädde aktierna, skall länsstyrelsen på begäran av en aktieägare förordna en eller flera särskilda granskare. Länsstyrelsen skall ge bolagets styrelse tillfälle att yttra sig innan den förordnar särskild granskare.

Följande bestämmelser skall tillämpas på en särskild granskare:

6 § om tillhandahållande av upplysningar m.m.,

8 § om obehörighetsgrunder,

9 § om jäv,

10 § om anlitande av biträde,

14 § om närvaro vid bolagsstämma,

15 § om tystnadsplikt,

16 och 17 §§ om upplysningsplikt samt

8 kap. 18 § om revisionsbolag.

Yttrande över den särskilda granskningen

20 § Den särskilde granskaren skall avge ett yttrande över sin granskning. Yttrandet skall hållas tillgängligt för och sändas till aktieägare på samma sätt som anges i 6 kap. 17 § samt läggas fram på bolagsstämman.

Samma rätt som en aktieägare har att ta del av yttrandet har den som inte längre är aktieägare men var upptagen i röstlängden för den bolagsstämma där frågan om särskild granskare behandlades.

10 kap. Ökning av aktiekapitalet, utgivande av nya aktier och upptagande av vissa penninglån

Ökning av aktiekapitalet, ökning av antalet aktier

1 § Aktiekapitalet kan ökas utan att antalet aktier samtidigt ökas.
Antalet aktier kan ökas utan att aktiekapitalet samtidigt ökas.

Ökning av aktiekapitalet genom fondemission eller tillskottsemission

2 § Aktiekapitalet kan ökas genom fondemission eller tillskottsemission.

Vid fondemission ökas aktiekapitalet genom att det tillförs belopp som hämtas från fritt eget kapital, reservfond eller uppskrivningsfond eller som erhålls genom att värdet av en anläggningstillgång skrivs upp.

Vid tillskottsemission ökas aktiekapitalet genom att nya aktier tecknas mot betalning enligt beslut om nyemission av aktier, nya aktier tecknas mot betalning med utnyttjande av teckningsoptioner, eller nya aktier lämnas i utbyte mot konvertibler, under förutsättning att det i emissionsbeslutet har föreskrivits att vederlaget för aktierna helt eller delvis skall tillföras aktiekapitalet.

Beslutsordning

3 § Beslut om fond- eller tillskottsemission fattas av bolagsstämman. Beslut om tillskottsemission kan dessutom fattas av styrelsen enligt 12 kap. 26 eller 30 §.

Om ett förslag till beslut om emission inte skulle vara förenligt med bolagsordningen, skall beslut om erforderlig ändring av denna fattas innan stämman beslutar om emissionen.

*Definitioner***4 §** I denna lag betyder

fondaktierätt: aktieägares rätt enligt 11 kap. 1 § till ny aktie vid fondemission,

fondaktierättsbevis: bevis avseende fondaktierätt,

teckningsrätt: aktieägares företrädesrätt enligt 12 kap. 1 § till teckning vid tillskottsemission,

teckningsrättsbevis: bevis avseende teckningsrätt,

konvertibel: av aktiebolag mot vederlag utgiven skuldförbindelse som ger fordringshavaren rätt att helt eller delvis byta sin fordran mot aktier i bolaget,

konvertering: utbyte av konvertibel mot nya aktier,

teckningsoption: av aktiebolag gjord utfästelse avseende rätt att teckna nya aktier i bolaget mot kontant betalning,

teckningsoptionsbevis: bevis som ger innehavaren, viss man eller viss man eller order rätt att teckna nya aktier i bolaget mot kontant betalning.

Utfärdande av emissionsbevis i kupongbolag

5 § I kupongbolag skall bolaget på begäran av aktieägare med fondaktierätt eller teckningsrätt utfärda särskilda emissionsbevis för de gamla aktierna. I beviset skall det anges hur många fondaktierättsbevis eller teckningsrättsbevis som skall lämnas för varje ny aktie, konvertibel eller teckningsoption. Emissionsbeviset skall lämnas ut till aktieägaren mot uppvisande av det aktiebrev på vilket fondaktierätten eller teckningsrätten grundas för anteckning på brevet om att rätten har utnyttjats.

I stället för ett särskilt emissionsbevis enligt första stycket får kupong som hör till aktiebrev användas som emissionsbevis.

Första stycket tillämpas också när bolaget tillförsäkrat innehavare av konvertibler eller teckningsoptioner företrädesrätt till teckning i tillskottsemission.

Registrering av fondaktierätt och teckningsrätt i avstämningsbolag

6 § I avstämningsbolag skall aktieägares fondaktie och teckningsrätt registreras enligt lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument för den som anses behörig enligt 4 kap. 18 §.

Första stycket tillämpas också när bolaget tillförsäkrat innehavare av teckningsoptioner eller konvertibler företrädesrätt till teckning i till-

skottsemission och teckningsoptionerna eller konvertiblerna registreras enligt lagen om kontoföring av finansiella instrument.

Den som registreras enligt denna paragraf skall genast av bolaget underrättas härom med uppgift om i vilken omfattning fondaktierätt eller teckningsrätt krävs för varje ny aktie, teckningsoption eller konvertibel.

Försäljning av överskjutande fondaktierätter och teckningsrätter

7 § I beslut om emission får förordnas att överskjutande fondaktierätter och teckningsrätter skall säljas genom bolagets försorg. Vid fondemission skall försäljningen avse varje aktieägares fondaktierätt som inte motsvarar en hel fondaktie och vid tillskottsemission aktieägares teckningsrätt som inte motsvarar en hel ny aktie, teckningsoption eller konvertibel.

Försäljningen skall verkställas av värdepappersinstitut. Det vid försäljningen influtna beloppet skall efter avdrag för försäljningskostnaderna fördelas mellan dem som enligt 11 kap. 1 § respektive 12 kap. 1 § skulle varit berättigade att erhålla respektive teckna de nya aktierna, teckningsoptionerna eller konvertiblerna.

Rätt till utdelning på nya aktier

8 § Nya aktier medför rätt till utdelning enligt vad som bestämts i beslutet om emission. Beslutet får dock inte innebära att sådan rätt inträder senare än för räkenskapsåret efter det år då emissionen registreras. Utbetalning av utdelning på nya aktier får inte ske innan kapitalökningen har registrerats.

Prospekt vid emission och aktieägares utförsäljning

9 § Bestämmelser om prospekt vid tillskottsemission och vid aktieägares utförsäljning av aktier finns i lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument.

Kapitalandelslån och vinstandelslån

10 § Om bolaget ska ta upp ett lån där räntan eller det belopp med vilket återbetalning skall ske helt eller delvis är beroende av utdelningen till aktieägarna eller av bolagets resultat eller finansiella ställ-

ning skall beslut härom fattas av bolagsstämman eller, efter bolagsstämmans bemyndigande av styrelsen.

11 kap. Fondemission

Rätt till fondaktier

1 § Vid fondemission där nya aktier (fondaktier) ges ut har aktieägarna rätt till dessa aktier i förhållande till det antal aktier de förut äger, om inte annat följer av denna paragraf.

Om bolaget har aktier av olika slag och det görs skillnad mellan aktieslagen i fråga om rätt till andel i bolagets tillgångar eller vinst, har aktieägarna rätt till fondaktier enligt vad som enligt 3 kap. 3 § har bestämts i bolagsordningen.

Har bolaget aktier av olika slag utan sådan skillnad mellan aktieslagen som anges i andra stycket, och skall fondaktierna vara av samma slag som dessa, skall fondaktierna emitteras i förhållande till det antal aktier av samma slag som finns sedan tidigare. Därvid skall de gamla aktierna ge rätt till nya aktier av samma slag i förhållande till sin andel i aktiekapitalet.

Förslag till beslut om fondemission

2 § Om bolagsstämman skall pröva fråga om fondemission, skall styrelsen eller, om förslaget väcks av någon annan, förslagsställaren upprätta ett förslag till beslut. I förslaget skall anges:

1. det belopp varmed aktiekapitalet skall ökas, samt
2. i vilken uträkning emissionsbeloppet skall tillföras aktiekapitalet från
 - a. fritt eget kapital,
 - b. reservfond,
 - c. uppskrivningsfond, eller
 - d. genom uppskrivning av anläggningstillgångs värde.

Om fondemission skall ske genom att nya aktier ges ut skall vidare anges:

3. hur många nya aktier som belöper på varje gammal aktie,
4. från vilken tidpunkt de nya aktierna skall medföra rätt till utdelning, samt
5. de nya aktiernas aktieslag, om det i bolaget finns eller kan ges ut aktier av olika slag.

I förekommande fall skall i förslaget dessutom anges:

6. att emissionsbeslutet förutsätter ändring av bolagsordningen,

7. att visst förbehåll enligt 3 kap. 5, 13 eller 18 §, 17 kap. 23 § eller, i privat aktiebolag, 3 kap. 7 § skall gälla beträffande de nya aktierna,

8. att till aktiebrevens hörande kuponger skall användas som fondaktierättsbevis,

9. att överskjutande fondaktierätter skall försäljas enligt 10 kap. 7 §, samt

10. avstämningsdagen, om bolaget är ett avstämningsbolag och emissionen skall ske genom att nya aktier ges ut.

Avstämningsdag som avses i första stycket 10 får inte bestämmas så att den infaller innan beslutet om fondemission registrerats. Avstämningsdagen får inte heller sättas tidigare än en vecka från det att beslutet kungjorts enligt 5 §.

Kompletterande information

3 § Om årsredovisningen inte skall behandlas på stämman, skall följande handlingar fogas till förslaget till beslut:

1. en kopia av den årsredovisning som innehåller senast fastställda balans- och resultaträkningar, försedd med en anteckning om bolagsstämmans beslut om bolagets vinst eller förlust,

2. en kopia av revisionsberättelsen för det år årsredovisningen avser,

3. en av styrelsen undertecknad redogörelse för händelser av väsentlig betydelse för bolagets ställning, vilka har inträffat efter det att årsredovisningen lämnades, och

4. ett yttrande från revisorerna över den redogörelse som avses i 3.

Tillhandahållande av förslag till beslut m.m.

4 § Under minst två veckor närmast före den bolagsstämma vid vilken frågan om fondemission skall prövas skall förslaget till beslut och de handlingar som anges i 3 § hållas tillgängliga hos bolaget för aktieägarna. Kopior av handlingarna skall genast och utan kostnad sändas till de aktieägare som begär det och uppger sin postadress. Handlingarna skall läggas fram på stämman.

Kungörande av beslutet

5 § Ett beslut om fondemission eller en redogörelse för det väsentliga innehållet i beslutet skall genast kungöras. Om bolaget är ett privat aktiebolag skall kungörelse ske dels i den eller de ortstidningar som styrelsen bestämmer, dels i Post- och Inrikes Tidningar. Om bolaget är

ett publikt aktiebolag skall kungörelse ske dels i en rikstäckande dagstidning, dels i Post- och Inrikes Tidningar. Kungörs inte beslutet i dess helhet, skall det i kungörelsen lämnas uppgift om var beslutet hålls tillgängligt.

Kungörelse enligt första stycket behövs inte, om samtliga aktieägare varit företrädare vid den bolagsstämma som beslutat emissionen.

Registrering av beslutet

6 § Ett beslut om fondemission skall genast anmälas för registrering och får inte verkställas förrän registrering har skett.

Aktiekapitalet är ökat när registrering har skett.

I kupongbolag skall nya aktier genom styrelsens försorg genast tas upp i aktieboken. I avstämningsbolag skall styrelsen genast anmäla till den centrala värdepappersförvararen att emissionen registrerats. Den centrala värdepappersförvararen skall därefter genast ta upp aktierna i aktieboken.

Preskription av fondaktie

7 § Om behörigt anspråk på fondaktie inte har framställts inom fem år från registreringen av emissionsbeslutet, kan styrelsen anmana den berättigade att ta ut aktien med underrättelse om att han annars förlorar den.

Anmaningen skall sändas till den berättigade, om hans namn och adress är kända för bolaget. I annat fall skall anmaningen kungöras i Post- och Inrikes Tidningar och, i ett privat aktiebolag, den eller de ortstidningar som styrelsen bestämmer eller, i ett publikt aktiebolag, en rikstäckande dagstidning.

Om den anmanade inte gör anspråk på aktien inom ett år från anmaningen, kan aktien säljas genom värdepappersinstitut för hans räkning. Om han därefter visar upp aktiebrev eller lämnar fondaktierättsbevis eller på annat sätt styrker sin rätt, kan han få ut försäljningssumman efter avdrag för kostnaderna för anmaningen och försäljningen. Belopp som inte lyfts inom fyra år från försäljningen tillfaller bolaget.

12 kap. Tillskottsemission

Företrädesrätt till nya aktier, teckningsoptioner och konvertibler

1 § Vid tillskottsemission genom emission av nya aktier, teckningsoptioner eller konvertibler, som skall betalas med pengar (kontantemission), har aktieägarna företrädesrätt till de nya aktierna, teckningsoptionerna eller konvertiblerna i förhållande till det antal aktier de förut äger, om inte annat

1. föreskrivits i bolagsordningen enligt 3 kap. 3 §,
2. följer av villkor som enligt 5 § första stycket 1 meddelats vid emission av teckningsoptioner eller enligt 7 § första stycket 4 meddelats vid emission av konvertibler, eller
3. bestäms i emissionsbeslutet.

Motsvarande gäller om teckningsoptioner utfärdas utan betalning.

Aktier som bolaget självt eller dess dotterföretag innehar ger inte någon företrädesrätt till nya aktier, teckningsoptioner eller konvertibler.

Avvikelse från företrädesrätten

2 § Ett beslut av bolagsstämman enligt 1 § första stycket 3 om kontantemission som innebär avvikelse från aktieägarnas företrädesrätt är giltigt om det biträts av aktieägare med två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid stämman företrädde aktierna.

Förslag till beslut om tillskottsemission

3 § Om bolagsstämman skall pröva fråga om tillskottsemission, skall styrelsen eller, om förslaget väcks av någon annan, förslagsställaren upprätta ett förslag till beslut med det innehåll som anges i 4–8 §§.

Tillskottsemission genom nyemission av aktier

4 § I förslag till beslut om tillskottsemission genom emission av aktier skall följande anges:

1. det belopp eller högsta belopp, varmed bolagets egna kapital och, i förekommande fall, aktiekapitalet skall ökas, eller det lägsta och högsta beloppet för ökningen,
2. det antal aktier, högsta antal aktier eller lägsta och högsta antal aktier som skall emitteras, det belopp som skall betalas för varje ny aktie (teckningskursen) och hur stor del av betalningen som skall tillföras aktiekapitalet,

3. den företrädesrätt att teckna aktier som tillkommer aktieägarna eller annan eller vem som annars får teckna aktier,
4. den tid inom vilken aktieteckning skall ske,
5. den fördelningsgrund som styrelsen skall tillämpa beträffande aktier som inte tecknas med företrädesrätt,
6. den tid inom vilken aktierna skall betalas eller, i förekommande fall, att teckning skall ske genom betalning enligt 16 § tredje stycket, samt
7. från vilken tidpunkt de nya aktierna skall medföra rätt till utdelning.

I förekommande fall skall också följande anges i förslaget:

8. att emissionsbeslutet förutsätter ändring av bolagsordningen,
9. de nya aktiernas aktieslag, om det i bolaget finns eller kan ges ut aktier av olika slag,
10. att visst förbehåll enligt 3 kap. 5, 13 eller 18 §, 17 kap. 23 § eller, i privat aktiebolag, 3 kap. 7 § skall gälla beträffande de nya aktierna,
11. att till aktiebrevens hörande kuponger skall användas som emissionsbevis,
12. att överskjutande teckningsrätter skall säljas enligt 10 kap. 7 §,
13. att nya aktier skall betalas med apportegendom eller i annat fall på villkor som avses i 2 kap. 2 § första stycket 1–3 och 5 eller att aktie skall tecknas med kvittningsrätt,
14. avstämningsdagen, om i avstämningsbolag aktieägare skall ha företrädesrätt att delta i emissionen,
15. bemyndigande för styrelsen eller den som styrelsen inom sig utser att innan teckningstiden börjar löpa besluta om vilket belopp som bolagets egna kapital och, i förekommande fall, aktiekapitalet skall ökas med, vilket belopp som skall betalas för varje ny aktie och hur stor del av betalningen som skall tillföras aktiekapitalet.

Innebär förslaget en avvikelse från aktieägarnas företrädesrätt, skall skälen till avvikelserna samt grunderna för teckningskursen anges i förslaget eller i en handling som fogas till förslaget.

Teckningstiden får inte understiga två veckor, om aktieägarna skall ha företrädesrätt till de nya aktierna. I kungörelsebolag räknas denna tid från det att kungörelse enligt 14 § skett, eller, om samtliga aktieägare varit företrädde på den stämma som beslutat om emissionen, från beslutet. I avstämningsbolag räknas tiden från avstämningsdagen.

Avstämningsdagen får inte sättas tidigare än en vecka från det att beslutet kungjorts enligt 14 §.

Ett bemyndigande som avses i första stycket 15 får meddelas bara om aktierna skall noteras vid en svensk eller utländsk börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad. I

avstämningsbolag skall bemyndigandet utformas så att villkoren bestäms senast på avstämningsdagen, om aktieägare skall ha företrädesrätt att delta i emissionen.

Tillskottsemission genom emission av teckningsoptioner

5 § I förslag till beslut om emission av teckningsoptioner skall i fråga om emissionsvillkoren följande anges:

1. den företrädesrätt att teckna teckningsoptioner som tillkommer aktieägarna eller någon annan eller vem som annars får teckna teckningsoptioner,

2. den tid inom vilken teckning av teckningsoptioner skall ske, samt

3. den fördelningsgrund som styrelsen skall tillämpa beträffande teckningsoptioner som inte tecknas med företrädesrätt.

I förekommande fall skall också följande anges i förslaget:

4. det vederlag som skall lämnas för varje teckningsoption,

5. att till aktiebrevens hörande kuponger skall användas som emissionsbevis,

6. att överskjutande teckningsrätter skall säljas enligt 10 kap. 7 §,

7. avstämningsdagen, om i avstämningsbolag aktieägare skall ha företrädesrätt att delta i emissionen,

8. bemyndigande för styrelsen eller den styrelsen inom sig förordnar att innan teckningstiden börjar löpa bestämma det antal teckningsoptioner som skall emitteras, i förekommande fall det belopp som skall betalas för varje teckningsoption samt teckningskursen.

Innebär förslaget en avvikelse från aktieägarnas företrädesrätt, skall skälen till avvikelsen samt, om teckningsoptionerna emitteras mot betalning, grunderna för teckningskursen anges i förslaget eller i en handling som fogas till förslaget.

Teckningstiden får inte understiga två veckor, om aktieägarna skall ha företrädesrätt till teckningsoptionerna. I kupongbolag räknas denna tid från det att kungörelse enligt 14 § skett, eller, om samtliga aktieägare varit företrädade på den stämma som beslutat om emissionen, från beslutet. I avstämningsbolag räknas tiden från avstämningsdagen.

Avstämningsdagen får inte sättas tidigare än en vecka från det att beslutet kungjorts enligt 14 §.

Ett bemyndigande som avses i första stycket 8 får meddelas bara om teckningsoptionerna skall noteras vid en svensk eller utländsk börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad. I avstämningsbolag skall bemyndigandet utformas så att beslut om det antal teckningsoptioner som skall emitteras, det belopp som i förekommande fall skall betalas för varje teckningsoption samt villkor för

teckning av aktier med utnyttjande av teckningsoptionerna fattas senast på avstämningsdagen, om aktieägare skall ha företrädesrätt att delta i emissionen.

6 § I förslag till beslut som avses i 5 § skall, utöver vad som där sägs, följande anges:

1. det belopp eller högsta belopp, varmed bolagets egna kapital och, i förekommande fall, aktiekapitalet skall kunna ökas,

2. det belopp som skall betalas för varje aktie som tecknas och hur stor del av betalningen som skall tillföras aktiekapitalet,

3. den tid inom vilken optionsrätten får utnyttjas,

4. från vilken tidpunkt de nya aktierna skall medföra rätt till utdelning,

5. den rätt som skall tillkomma innehavare av teckningsoption för den händelse bolaget innan optionsrätten utnyttjats

a. lägger samman eller delar upp aktier,

b. genomför en fondemission eller tillskottsemission,

c. minskar aktiekapitalet med återbetalning till aktieägarna,

d. på annat sätt än genom fondemission eller tillskottsemission riktar ett erbjudande till aktieägarna att i förhållande till aktieinnehavet förvärva värdepapper eller rättighet av något slag eller beslutar att på motsvarande sätt till aktieägarna dela ut sådana värdepapper eller rättigheter utan vederlag,

e. beslutar om kontant utdelning till aktieägarna med belopp som väsentligt överstiger den genomsnittliga utdelning som bolaget lämnat för de tre senaste räkenskapsåren,

f. går i likvidation,

g. försätts i konkurs,

h. blir föremål för företagsrekonstruktion, eller

i. beslutar att bolaget skall upplösas genom fusion enligt 20 kap. 1 eller 22 §,

j. beslutar att bolaget skall upplösas genom fission enligt 21 kap. 1 §, samt

6. den rätt som skall tillkomma innehavare av teckningsoption för den händelse bolagets aktier, innan optionsrätten utnyttjas, blir föremål för inlösen enligt 19 kap.

I förekommande fall skall också följande anges i förslaget:

7. att emissionsbeslutet förutsätter ändring av bolagsordningen,

8. de nya aktiernas aktieslag, om det i bolaget finns eller kan ges ut aktier av olika slag, samt

9. att visst förbehåll enligt 3 kap. 5, 13 eller 18 §, 17 kap. 23 § eller, i privat aktiebolag, 3 kap. 7 § skall gälla beträffande de nya aktierna.

Tillskottsemission genom emission av konvertibler

7 § I förslag till beslut om emission av konvertibler skall följande anges i fråga om det lån som bolaget därigenom tar:

1. det belopp eller högsta belopp som bolaget skall låna eller det lägsta och högsta lånebeloppet,
2. konvertiblernas nominella belopp,
3. det belopp som skall betalas för varje konvertibel (teckningskursen),
4. den företrädesrätt att teckna konvertibler som tillkommer aktieägarna eller någon annan eller vem som annars får teckna konvertibler,
5. den tid inom vilken teckning av konvertibler skall ske,
6. den fördelningsgrund som styrelsen skall tillämpa beträffande konvertibler som inte tecknas med företrädesrätt, samt
7. den tid inom vilken konvertiblerna skall betalas eller, i förekommande fall, att teckning skall ske genom betalning enligt 15 § tredje stycket.

I förekommande fall skall också följande anges i förslaget:

8. att till aktiebrevens hörande kuponger skall användas som emissionsbevis,
9. att överskjutande teckningsrätter skall säljas enligt 10 kap. 7 §,
10. att konvertiblerna skall betalas med apportegendom eller i annat fall på villkor som avses i 2 kap. 2 § första stycket 1–3 och 5 eller att konvertibel skall tecknas med kvittningsrätt,
11. avstämningsdagen, om i avstämningsbolag aktieägare skall ha företrädesrätt att delta i emissionen,
12. bemyndigande för styrelsen eller den som styrelsen inom sig utser att innan teckningstiden börjar löpa besluta om lånebelopp, det belopp som skall betalas för varje konvertibel samt konverteringskursen.

Innebär förslaget en avvikelse från aktieägarnas företrädesrätt, skall skälen till avvikelsen samt grunderna för teckningskursen anges i förslaget eller i en handling som fogas till förslaget.

Teckningskursen för en konvertibel får inte vara lägre än konvertibelns nominella belopp såvida inte konverteringskursen bestämts så att bolaget vid konvertering kommer att ha tillförts vederlag till ett värde som minst motsvarar den sammanlagda andel av aktiekapitalet som representeras av de aktier som lämnas i utbyte.

Teckningstiden får inte understiga två veckor, om aktieägarna skall ha företrädesrätt till konvertiblerna. I kupongbolag räknas denna tid från det att kungörelse enligt 14 § skett, eller, om samtliga aktieägare varit företrädda på den stämma som beslutat om emissionen, från beslutet. I avstämningsbolag räknas tiden från avstämningsdagen.

Avstämningsdagen får inte sättas tidigare än en vecka från det att beslutet kungjorts enligt 14 §.

Ett bemyndigande som avses i första stycket 12 får meddelas bara om konvertiblerna skall noteras vid en svensk eller utländsk börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad. I avstämningsbolag skall bemyndigandet utformas så att beslut om lånebelopp, det belopp som skall betalas för varje konvertibel samt villkor för konvertering fattas senast på avstämningsdagen, om aktieägare skall ha företrädesrätt att delta i emissionen.

8 § I förslag till beslut som avses i 7 § skall, utöver vad som där sägs, följande anges:

1. det belopp eller högsta belopp, varmed bolagets egna kapital och, i förekommande fall, aktiekapitalet skall kunna ökas,

2. konverteringskursen och hur stor del av vederlaget som skall tillföras aktiekapitalet,

3. den tid inom vilken konvertering får ske,

4. från vilken tidpunkt de nya aktierna skall medföra rätt till utdelning,

5. den rätt som skall tillkomma innehavare av konvertibel för den händelse bolaget innan konvertering sker

a. lägger samman eller delar upp aktier,

b. genomför en fondemission eller tillskottsemission,

c. minskar aktiekapitalet med återbetalning till aktieägarna,

d. på annat sätt än genom fondemission eller tillskottsemission riktar ett erbjudande till aktieägarna att i förhållande till aktieinnehavet av bolaget förvärva värdepapper eller rättighet av något slag eller beslutar att på motsvarande sätt till aktieägarna dela ut sådana värdepapper eller rättigheter utan vederlag,

e. beslutar om kontant utdelning till aktieägarna med belopp som väsentligt överstiger den genomsnittliga utdelning som bolaget lämnat för de tre senaste räkenskapsåren,

f. går i likvidation,

g. försätts i konkurs,

h. blir föremål för företagsrekonstruktion, eller

i. beslutar att bolaget skall upplösas genom fusion enligt 20 kap. 1 eller 22 §,

j. beslutar att bolaget skall upplösas genom fission enligt 21 kap. 1 §, samt

6. den rätt som skall tillkomma innehavare av konvertibel för den händelse bolagets aktier, innan konvertering sker, blir föremål för inlösen enligt 19 kap.

I förekommande fall skall också följande anges i förslaget:

7. att emissionsbeslutet förutsätter ändring av bolagsordningen,
8. de nya aktiernas aktieslag, om det i bolaget finns eller kan ges ut aktier av olika slag,
9. att visst förbehåll enligt 3 kap. 5, 13 eller 18 §, 17 kap. 23 § eller, i privat aktiebolag, 3 kap. 7 § skall gälla beträffande de nya aktierna.

Gemensamma bestämmelser

Kompletterande information

9 § Om årsredovisningen inte skall behandlas på bolagsstämman, skall följande handlingar fogas till förslaget till beslut om tillskottsemission:

1. en kopia av den årsredovisning som innehåller senast fastställda balans- och resultaträkningar, försedd med en anteckning om bolagsstämmans beslut om bolagets vinst eller förlust,
2. en kopia av revisionsberättelsen för det år årsredovisningen avser,
3. en av styrelsen undertecknad redogörelse för händelser av väsentlig betydelse för bolagets ställning, vilka har inträffat efter det att årsredovisningen lämnades, och
4. ett yttrande från revisorerna över den redogörelse som avses i 3.

Apport och kvittning

10 § I förslaget till beslut skall styrelsen lämna en redogörelse för de omständigheter som kan vara av betydelse för en bedömning av värdet på apportegendom och av någon annan bestämmelse som avses i 4 § första stycket 13 eller 7 § första stycket 10. Av redogörelsen skall framgå hur vederlaget för aktierna eller konvertiblerna har bestämts och vilka rättsliga och ekonomiska synpunkter som därvid har beaktats. Med apportegendom får inte jämföras åtagande att utföra arbete eller att tillhandahålla tjänst. Bestämmelserna i 2 kap. 3 och 4 §§ skall tillämpas.

Innebär förslaget att aktie eller konvertibel skall tecknas av någon som har en fordran på bolaget med rätt för denne att betala för vad han tecknar genom kvittning mot fordringen skall det av styrelsens redogörelse framgå vem som är fordringsägare, fordringens belopp samt hur stort belopp av fordringen som skall kvittas.

Revisorsgranskning

11 § Styrelsens redogörelse enligt 10 § skall granskas av en auktoriserad eller godkänd revisor. Därvid skall bestämmelserna i 2 kap. 11 § tillämpas.

Revisorns yttrande skall fogas till förslaget.

Tillhandahållande av förslag till beslut m.m.

12 § Under minst två veckor före den bolagsstämma vid vilken frågan om tillskottsemission skall prövas skall förslaget till beslut, i förekommande fall tillsammans med handlingar som anges i 9–11 §§, hållas tillgängligt hos bolaget för aktieägarna. Kopior av handlingarna skall genast och utan kostnad sändas till de aktieägare som begär det och uppger sin postadress. Handlingarna skall läggas fram på stämman.

Kallelsens innehåll

13 § Kallelsen till bolagsstämman skall innehålla uppgift om den företrädesrätt att teckna aktier, teckningsoptioner eller konvertibler som enligt förslaget till beslut tillkommer aktieägarna eller annan eller vem som annars får delta i emissionen.

Kallelsen skall ange förslagets huvudsakliga innehåll, om aktieägarna inte skall ha företrädesrätt till teckning i förhållande till det antal aktier de förut äger eller enligt vad som föreskrivs i bolagsordningen.

Kungörande av beslutet

14 § Ett beslut om tillskottsemission eller en redogörelse för det väsentliga innehållet i beslutet skall genast kungöras. Om bolaget är ett privat aktiebolag skall kungörelse ske dels i den eller de ortstidningar som styrelsen bestämmer, dels i Post- och Inrikes Tidningar. Om bolaget är ett publikt aktiebolag skall kungörelse ske dels i en rikstäckande dagstidning, dels i Post- och Inrikes Tidningar. Kungörs inte beslutet i dess helhet, skall det i kungörelsen lämnas uppgift om var beslutet hålls tillgängligt.

Om bolagsstämman enligt 4 § första stycket 15, 5 § första stycket 8 eller 7 § första stycket 12 har bemyndigat styrelsen eller den styrelsen inom sig utser att besluta om vissa emissionsvillkor, skall beslut som fattas med stöd av bemyndigandet kungöras med tillämpning av första stycket.

I kupongbolag skall beslut som avses i första och andra styckena genast sändas till aktieägare, vars postadress är känd för bolaget, om aktieägaren skall ha företrädesrätt att delta i emissionen.

Kungörelse enligt första och andra styckena och underrättelse enligt tredje stycket behövs inte, om samtliga aktieägare varit företrädade vid den bolagsstämma som beslutat om emissionen.

Teckning

15 § Teckning av nya aktier, teckningsoptioner och konvertibler skall ske på en teckningslista som innehåller beslutet om emission. En kopia av bolagsordningen samt förslaget till beslut, i förekommande fall tillsammans med handlingar som anges i 9–11 §§, skall vara fogade vid teckningslistan eller hållas tillgängliga för aktietecknare på en plats som anges i listan.

Teckning får i stället ske i stämmans protokoll, om alla aktierna, teckningsoptionerna eller konvertiblerna tecknas av de därtill berättigade vid den stämma där emissionsbeslutet fattas.

I avstämningsbolag får teckning i fråga om hela eller en viss del av emissionen i stället ske genom betalning. I sådant fall skall emissionsbeslutet samt en kopia av bolagsordningen och av förslaget till beslut, i förekommande fall tillsammans med handlingar som anges i 9–11 §§, hållas tillgängliga för tecknarna hos bolaget.

Felaktig teckning

16 § Har aktie, teckningsoption eller konvertibel tecknats på annat sätt än som anges i 15 §, kan teckningen inte göras gällande av bolaget, om tecknaren anmäler felet hos Patent- och registreringsverket innan emissionen registrerats.

Om teckning har skett med villkor som inte stämmer överens med emissionsbeslutet, är teckningen ogiltig. Har ogiltigheten inte anmälts hos Patent- och registreringsverket innan emissionen registrerats, är dock aktietecknaren bunden fastän han inte kan åberopa villkoret.

Tecknare kan inte efter emissionens registrering som grund för tecknings ogiltighet åberopa att villkor i emissionsbeslutet inte uppfyllts.

Tilldelning

17 § När teckningen har avslutats skall styrelsen besluta om tilldelning av nya aktier, teckningsoptioner eller konvertibler till tecknarna. Anser styrelsen att någon teckning är ogiltig, skall tecknaren genast under rättas om detta.

I kupongbolag skall tilldelade aktier genom styrelsens försorg genast tas upp i aktieboken. I avstämningsbolag skall styrelsen genast anmäla till den centrala värdepappersförvararen att tilldelning skett.

Underteckning

18 § Om det för en tillskottsemission genom emission av aktier eller konvertibler bestämts ett visst belopp eller lägsta belopp varmed bolagets egna kapital skall öka, upphör beslutet om emissionen att gälla, om beloppet inte tecknats inom teckningstiden. Detsamma gäller om det för en emission av teckningsoptioner bestämts ett visst antal eller ett visst minsta antal optioner och detta antal inte tecknas inom teckningstiden. Vad som har betalats för de tecknade aktierna, konvertiblerna eller, i förekommande fall, teckningsoptionerna samt uppkommen avkastning skall i sådant fall genast betalas tillbaka.

Om ett emissionsbeslut upphör att gälla enligt första stycket, gäller detta också beslut om sådan ändring av bolagsordningen som förutsätter att aktiekapitalet ökas.

Betalningssätt

19 § Kontant betalning för tecknade aktier eller konvertibler skall erläggas genom insättning på en särskild bankräkning som bolaget öppnat för ändamålet hos en bank i Sverige. I publikt aktiebolag får betalningen dock ske direkt till bolaget.

Apportegendom som skall lämnas som betalning för aktier eller konvertibler skall tillföras bolaget på ett sätt som skyddar egendomen mot anspråk från tecknarens borgenärer.

Kvittning av skuld på grund av aktieteckning

20 § En skuld på grund av teckning av aktier får kvittas mot fordran hos bolaget, om en bestämmelse om detta finns i emissionsbeslutet. I ett publikt aktiebolag får kvittning dessutom ske om styrelsen finner det lämpligt och kvittning kan ske utan skada för bolaget eller dess borgenärer.

Överlåtelse av fordran på grund av aktieteckning

21 § En fordran på betalning för aktie kan inte överlåtas eller pantsättas av bolaget.

Om en aktie som inte betalats till fullo överlåts, är förvärvaren, sedan han anmält sig för införing i aktieboken, tillsammans med överlåtarens ansvarig för betalningen.

Förverkande av aktierätt

22 § Om aktie inte betalas i rätt tid, kan styrelsen en månad efter anmaning förklara aktierätten förverkad för den betalningsskyldige. Anmaningen, som skall innehålla meddelande att aktierätten kan förklaras förverkad, skall sändas med rekommenderat brev, om den betalningsskyldiges adress är angiven vid aktieteckningen eller införd i aktieboken eller på annat sätt är anmäld till bolaget, och i annat fall kungöras i den eller de ortstidningar som styrelsen bestämmer.

Styrelsen kan innan aktierätten förverkas låta någon annan överta aktien och betalningsansvaret för det tecknade beloppet.

Registrering av beslutet

23 § Ett beslut om tillskottsemission genom emission av aktier, teckningsoptioner eller konvertibler skall anmälas för registrering inom sex månader från beslutet, om det inte har upphört att gälla enligt 18 §.

Patent- och registreringsverket skall pröva om beslutet tillkommit i enlighet med denna lag och annan författning.

Beslutet får inte registreras om

1. vid tillskottsemission genom emission av aktier det sammanlagda beloppet som betalats för tecknade och tilldelade aktier inte uppgår till det belopp eller lägsta belopp varmed bolagets egna kapital skall ökas genom emissionen eller full och godtagbar betalning inte har erlagts för dessa aktier,

2. vid tillskottsemission genom emission av teckningsoptioner det sammanlagda antalet teckningsoptioner tecknats och tilldelats inte uppgår till det antal eller lägsta antal optioner som bestämts för emissionen,

3. vid tillskottsemission genom emission av konvertibler det sammanlagda beloppet som skall betalas för tecknade och tilldelade konvertibler inte uppgår till det belopp eller lägsta belopp som bestämts för emissionen eller full och godtagbar betalning inte har erlagts

för konvertiblerna med beaktande av bestämmelserna i 7 § tredje stycket.

Att full och godtagbar betalning erlagts enligt tredje stycket 2 eller 3 skall bolaget styrka med intyg från en auktoriserad eller godkänd revisor.

Registrering får ske av del av en tillskottsemission, om bestämmelsen i tredje stycket 1 inte hindrar det.

Rättsverkningar av registrering av tillskottsemission genom emission av aktier

24 § Vid registrering av en tillskottsemission genom emission av aktier skall aktiekapitalet anses ökat med det sammanlagda belopp som betalats för tecknade och tilldelade nya aktier efter avdrag för aktier som förklarats förverkade och inte övertagits av någon annan, till den del detta belopp enligt emissionsbeslutet skall tillföras aktiekapitalet.

Aktiekapitalet är ökat när registrering skett. Aktier som har förklarats förverkade för den betalningsskyldige och inte övertagits av någon annan blir då ogiltiga.

Registreringsvägran m.m.

25 § Om någon anmälan enligt 23 § för registrering av beslut om tillskottsemission inte har gjorts inom föreskriven tid eller om Patent- och registreringsverket genom lagakraftvägande beslut avskrivit en sådan anmälan eller vägrat registrering, skall 18 § tillämpas.

Styrelsebeslut under förutsättning av bolagsstämmans godkännande

26 § Styrelsen får besluta om tillskottsemission under förutsättning av bolagsstämmans godkännande och samtidigt med stöd av 1 § första stycket 3 bestämma att emissionen skall ske med avvikelse från aktieägarnas företrädesrätt. Bestämmelserna i 4–11 §§ skall tillämpas på ett sådant beslut av styrelsen.

27 § När styrelsen har beslutat om tillskottsemission enligt 26 § skall kungörelse och underrättelse till aktieägare med företrädesrätt ske med tillämpning av 14 §.

När kungörelse och underrättelse skett får teckning och tilldelning av nya aktier, teckningsoptioner eller konvertibler äga rum. Bestämmelserna i 15–18 §§ skall då tillämpas. Nya aktier får emellertid inte

tas upp i aktieboken förrän bolagsstämman har godkänt emissionsbeslutet.

I fråga om betalningen för tilldelade aktier, konvertibler och, i förekommande fall, teckningsoptioner tillämpas 19–22 §§.

28 § När bolagsstämman skall pröva fråga om godkännande av ett sådant beslut av styrelsen som avses i 26 §, skall styrelsens beslut tillhållas aktieägarna enligt 12 § och, i fall som avses i 13 § andra stycket, framgå av kallelsen.

29 § Styrelsens beslut om emission skall anmälas för registrering inom ett år från beslutet, om det inte har upphört att gälla enligt 27 § andra stycket jämfört med 18 §. Anmälan får dock inte ske innan bolagsstämman lämnat sitt godkännande. Bestämmelserna om registrering i 23 § andra–fjärde styckena, 24 och 25 §§ skall tillämpas på anmälan.

Styrelsebeslut enligt bolagsstämmans bemyndigande

30 § Bolagsstämman får bemyndiga styrelsen att fatta beslut om tillskottsemission i den mån emissionen kan ske utan ändring av bolagsordningen. Styrelsen kan därvid ges rätt att med stöd av 1 § första stycket 3 bestämma att emissionen skall ske med avvikelse från aktieägarnas företrädesrätt.

Bolagsstämmans beslut om bemyndigande skall genast anmälas för registrering. Innan registrering har skett, får styrelsen inte fatta beslut om emission.

31 § Skall bolagsstämman pröva fråga om bemyndigande, skall styrelsen upprätta ett förslag till beslut. I förslaget skall det särskilt anges om styrelsen skall kunna besluta om tillskottsemission med bestämmelse som avses i 4 § första stycket 13 eller 7 § första stycket 10 eller med avvikelse från aktieägarnas företrädesrätt. I förslaget skall vidare anges den tid, före nästa ordinarie bolagsstämman, inom vilken bemyndigandet får utnyttjas.

Förslaget skall tillhandahållas aktieägarna inom den i 12 § angivna tiden. I fall som avses i 14 § andra stycket skall förslagets huvudsakliga innehåll framgå av kallelsen.

32 § När styrelsen beslutar om emission med stöd av bemyndigande enligt 30 § skall 4–11 §§, 14 § första–tredje styckena samt 15–25 §§ tillämpas.

Aktieteckning med utnyttjande av optionsrätt m.m.*Teckning*

33 § Vid teckning med utnyttjande av optionsrätt skall 15–17 och 19–22 §§ tillämpas.

Upptagande av aktierna i aktieboken m.m.

34 § Tilldelade aktier skall genast tas upp i aktieboken. Om teckningsoptionsbevis utfärdats, skall de förses med påskrift om att optionsrätten utnyttjats.

Anmälan för registrering

35 § Senast tre månader efter det att tiden för utnyttjande av optionsrätt gått ut skall styrelsen för registrering anmäla hur många aktier som tecknats och betalats till fullo. Om teckningstiden är längre än ett år, skall anmälan göras senast tre månader efter utgången av varje räkenskapsår under vilket teckning har skett.

36 § Patent- och registreringsverket får inte registrera teckning som avses i 35 § om inte full betalning har erlagts för de nya aktierna. Att full betalning erlagts skall bolaget styrka med intyg från en auktoriserad eller godkänd revisor.

Rättsverkningar av registrering

37 § Genom registrering enligt 35 § är aktiekapitalet ökat med den till aktiekapitalet förda delen av det sammanlagda belopp som betalats för de aktier som tecknats med utnyttjande av teckningsoptioner.

Konvertering*Upptagande av aktierna i aktieboken m.m.*

38 § Vid konvertering skall aktierna genast tas upp i aktieboken. Om konvertiblerna emitterats i form av skuldebrev, skall dessa förses med påskrift om utbytet.

Anmälan för registrering

39 § Senast tre månader efter det att tiden för utnyttjande av konverteringsrätt gått ut skall styrelsen för registrering anmäla hur många aktier som tillkommit genom utbyte. Om konverteringstiden är längre än ett år, skall anmälan göras senast tre månader efter utgången av varje räkenskapsår under vilket konvertering har skett.

Rättsverkningar av registrering

40 § Genom registrering enligt 39 § är aktiekapitalet ökat med den till aktiekapitalet förda delen av det sammanlagda nominella beloppet av de konvertibla skuldebrev.

Övriga bestämmelser*Registrering av konvertibler och teckningsoptioner*

41 § Av lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument framgår att utfästelse i konvertibel eller teckningsoption får registreras enligt den lagen och att skuldebrev eller teckningsoptionsbevis inte får utfärdas om registrering skall ske. I sådana fall gäller bestämmelserna i detta kapitel i tillämpliga delar.

13 kap. Särskilda bestämmelser om vissa riktade emissioner m.m.

1 § Bestämmelserna i detta kapitel tillämpas när publika aktiebolag eller dotterbolag till sådana bolag fattar beslut om

1. tillskottsemission, eller
2. överlåtelse av aktier, teckningsoptioner eller konvertibler som utfärdats av ett bolag inom samma koncern.

2 § Ett beslut om tillskottsemission som avses i 1 § 1 skall för att bli giltigt fattas eller godkännas av bolagsstämman i det emitterande bolaget, om aktieägarna i bolaget inte skall ha företrädesrätt till teckning i förhållande till det antal aktier de förut äger eller enligt vad som föreskrivs i bolagsordningen och om rätt att teckna i stället skall lämnas

1. styrelseledamöter i det emitterande aktiebolaget eller annat företag inom samma koncern,
2. verkställande direktör i det emitterande aktiebolaget eller annat företag inom samma koncern,

3. andra anställda hos det emitterande aktiebolaget eller annat företag inom samma koncern,

4. make eller sambo till någon som avses i 1–3,

5. omyndigt barn som står under vårdnad av någon som avses i 1–3,

6. juridisk person över vilken någon som avses i 1–5, ensam eller tillsammans med någon annan som avses där, har ett bestämmande inflytande.

Första stycket gäller inte aktier som emitteras för att infria bolagets utfästelse i teckningsoption eller konvertibel.

3 § För att ett beslut i ett dotterbolag till ett publikt aktiebolag om en sådan emission som avses i 2 § skall bli giltigt, fordras dessutom att emissionen godkänns på bolagsstämma i moderbolaget.

I fråga om sådan bolagsstämma i moderbolag gäller föreskrifterna i 12 kap. 12–13 §§ om tillhandahållande av förslag till beslut samt om innehållet i kallelsen till bolagsstämma. De handlingar som enligt 12 kap. 12 § skall läggas fram på dotterbolagets bolagsstämma skall läggas fram även på moderbolagets bolagsstämma.

4 § Om ett aktiebolag som är dotterbolag till ett publikt aktiebolag har emitterat aktier, teckningsoptioner eller konvertibler med rätt till teckning för ett annat aktiebolag inom samma koncern, får det senare bolaget inte överlåta dessa till någon som avses i 2 § första stycket 1–6 utan att beslut om detta har fattats av bolagsstämman i det bolaget.

Är det emitterande bolaget dotterbolag till det bolag som tecknat aktierna, teckningsoptionerna eller konvertiblerna, får dock det senare bolaget utan att iaktta bestämmelserna i första stycket överlåta dessa till någon annan än någon som avses i 5 § första stycket 1–5.

För att ett beslut om överlåtelse från ett dotterbolag enligt första stycket skall bli giltigt fordras dessutom att överlåtelsen godkänns av bolagsstämman i moderbolaget.

5 § Ett publikt aktiebolag eller ett dotterbolag till ett sådant bolag får inte heller i annat fall överlåta aktier i ett dotterbolag eller teckningsoptioner eller konvertibler som utfärdats av ett sådant bolag till

1. styrelseledamöter i det publika aktiebolaget eller dess moderbolag,

2. verkställande direktör i det publika aktiebolaget eller dess moderbolag,

3. make eller sambo till någon som avses i 1–2,

4. omyndiga barn som står under vårdnad av någon som avses i 1–3,

5. juridisk person över vilken någon som avses i 1–4, ensam eller tillsammans med någon annan som avses där, har ett bestämmande inflytande,

utan att överlåtelsen har godkänts av bolagsstämman i det publika bolaget.

Om det publika bolaget är dotterbolag till ett publikt aktiebolag, fordras för att överlåtelsen skall bli giltig dessutom att överlåtelsen godkänns av bolagsstämman i moderbolaget.

6 § Ett beslut som enligt 2–5 §§ skall fattas eller godkännas av bolagsstämman, är giltigt om det har biträts av aktieägare med nio tiondelar av såväl de avgivna rösterna som de vid bolagsstämman företrädde aktierna.

Om ett beslut enligt nämnda paragrafer skall godkännas av bolagsstämman i ett moderbolag och det finns flera moderbolag, skall godkännandet lämnas av bolagsstämman i det publika aktiebolag som är moderbolag i den största koncernen.

7 § Ett aktiebolag som har genomfört en emission som avses i 2 §, skall lämna uppgift om emissionsbeslutets innehåll och om den tilldelning av nya aktier, teckningsoptioner eller konvertibler som har skett på grundval av beslutet i förvaltningsberättelsen. Har ett aktiebolag genomfört en sådan överlåtelse som avses i 4 eller 5 §, skall uppgift om överlåtelsen lämnas i förvaltningsberättelsen. Ingår ett aktiebolag som genomfört en emission eller överlåtelse av nu angivet slag i en koncern, skall uppgift om emissionen eller överlåtelsen lämnas även i förvaltningsberättelsen för det publika aktiebolag som är moderbolag i koncernen. Finns det flera moderbolag, gäller detta det publika aktiebolag som är moderbolag i den största koncernen.

14 kap. Värdeöverföringar från bolaget till aktieägare eller annan

Begreppet värdeöverföring

1 § Med värdeöverföring avses i denna lag

1. vinstutdelning,
2. förvärv av egna aktier,
3. minskning av aktiekapitalet eller reservfonden för återbetalning till aktieägarna,
4. utskiftning vid likvidation, samt
5. annan affärshändelse, om den innebär att bolaget av annat än rent affärsmässiga skäl minskar sin förmögenhet.

Tillåtna former för värdeöverföring

2 § Värdeöverföringar från bolaget får ske endast enligt bestämmelserna i denna lag om

1. vinstutdelning,
2. förvärv av egna aktier,
3. minskning av aktiekapitalet eller reservfonden för återbetalning till aktieägarna,
4. likvidation, och
5. gåva som avses i 5 §.

Trots vad som sägs i första stycket får en värdeöverföring ske, om samtliga aktieägare samtycker därtill.

Skyddet för bolagets bundna egna kapital och försiktighetsregeln

3 § Bolaget får inte genomföra en värdeöverföring till aktieägare eller annan om det inte finns full täckning för det bundna egna kapitalet efter överföringen. Fattas beslut om värdeöverföring vid ordinarie bolagsstämma som fastställer bolagets resultaträkning och balansräkning skall beräkningen av täckningen för det bundna egna kapitalet göras enligt den på bolagsstämman fastställda balansräkningen. Fattas beslutet vid annan bolagsstämma eller av styrelsen skall beräkningen göras på grundval av följande handlingar:

1. en kopia av den årsredovisning som innehåller senast fastställda balans- och resultaträkningar, försedd med en anteckning om bolagsstämmans beslut om bolagets vinst eller förlust,

2. en kopia av revisionsberättelsen för det år årsredovisningen avser,

3. en av styrelsen undertecknad redogörelse för händelser av väsentlig betydelse för bolagets ställning, vilka har inträffat efter det att årsredovisningen lämnades med uppgift om förändringar i det bundna egna kapitalet som har skett under samma tid, och

4. ett yttrande av revisorerna över den redogörelse som avses i 3 med uttalande om huruvida bolagsstämman bör besluta i enlighet med förslaget.

Även om hinder inte möter enligt första stycket får en värdeöverföring från bolaget till aktieägare eller annan ske endast i den mån det med hänsyn till bolagets och, om bolaget är moderbolag, koncernens konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt framstår som försvarligt. Därvid skall särskilt beaktas de krav som verksamhetens art, omfattning och risker ställer på storleken av det egna kapitalet.

Vad som sägs i första och andra styckena om värdeöverföring gäller även vid minskning av aktiekapitalet eller reservfonden för avsättning till fritt eget kapital.

Värdeöverföringar under löpande räkenskapsår

4 § Under tiden från och med den ordinarie bolagsstämma på vilken resultaträkningen och balansräkningen för ett räkenskapsår har fastställts till den ordinarie bolagsstämma på vilken årsredovisningen för närmast följande räkenskapsår skall behandlas får värdeöverföringar ske med ett sammanlagt belopp som uppgår till högst det fria egna kapitalet enligt den fastställda balansräkningen.

Gåva till allmännyttigt ändamål

5 § Bolagsstämman eller, om saken med hänsyn till bolagets ställning är av ringa betydelse styrelsen, får besluta om gåva till allmännyttigt eller därmed jämförligt ändamål, om det med hänsyn till ändamålets beskaffenhet, bolagets ställning och omständigheterna i övrigt får anses skäligt och gåvan inte strider mot 3 §.

Rättsföljderna vid olaglig värdeöverföring

6 § Om en värdeöverföring till aktieägare eller annan i form av vinstutdelning, återbetalning vid minskning av aktiekapitalet eller reservfonden, likvidation eller gåva enligt 5 § sker i strid med denna lag, skall mottagaren betala ersättning till bolaget med ett belopp som motsvarar det olagligen överförda värdet, om bolaget visar att han insåg eller bort inse att värdeöverföringen stred mot denna lag. Har värdeöverföringen skett på annat sätt är mottagaren ersättningsskyldig om bolaget visar att han insåg eller bort inse att transaktionen innefattade en värdeöverföring från bolaget.

På belopp som skall betalas enligt första stycket skall mottagaren betala ränta beräknad enligt 5 § räntelagen (1975:635) från det att värdeöverföringen ägde rum till dess att ränta skall betalas enligt 6 § räntelagen till följd av 3 eller 4 § samma lag.

För brist som uppkommer vid ersättning enligt första eller andra stycket ansvarar styrelseledamot, verkställande direktör, revisor och aktieägare samt annan som medverkat till beslutet om värdeöverföringen eller verkställandet av denna eller till upprättande eller fastställande av en till grund för beslutet liggande oriktig balansräkning. För bristtäckningsansvar förutsätts i fråga om styrelseledamot, verkställande direktör och revisor uppsåt eller oaktsamhet, och, i fråga om aktieägare och annan, uppsåt eller grov oaktsamhet. Bestämmelserna i 26 kap. 4 § skall tillämpas.

Bestämmelser om rättsföljderna vid olagliga förvärv av egna aktier finns 16 kap.

15 kap. Vinstutdelning

Bolagsverksamhetens syfte

1 § Bolagets verksamhet skall bedrivas i syfte att ge vinst till fördelning bland aktieägarna, om inte annat föreskrivs i bolagsordningen.

Beslutsordning vid vinstutdelning

2 § Beslut om vinstutdelning fattas av ordinarie bolagsstämma eller av extra bolagsstämma.

Förslag till beslut om vinstutdelning

3 § Inför ordinarie bolagsstämma som skall besluta om fastställelse av resultaträkningen och balansräkningen, skall styrelsen i förvaltningsberättelsen lämna ett med hänsyn till försiktighetsregeln i 14 kap. 3 § andra stycket motiverat förslag till resultatdispositioner. I förekommande fall skall i förslaget anges hur stor del av det egna kapitalet som beror på att vissa i berättelsen angivna tillgångar eller skulder upptagits till marknadsvärdet på balansdagen eller värderats till balansdagens kurs.

Kompletterande information

4 § Om annan bolagsstämma än som anges i 3 § skall pröva fråga om vinstutdelning, skall styrelsen eller, om förslaget väcks av någon annan, förslagsställaren upprätta ett förslag till beslut med angivande av hur stor del av det fria egna kapitalet enligt den senast fastställda balansräkningen som enligt 14 kap. 4 § finns kvar efter det senaste fattade beslutet om värdeöverföring. Till förslaget skall i sådant fall också fogas sådana handlingar som anges i 14 kap. 3 § första stycket tredje meningen.

Bestämmelsen i 3 § sista meningen tillämpas på förslaget.

Avstämningsdag

5 § Om bolagsstämman i avstämningsbolag skall pröva fråga om vinstutdelning, skall i kallelsen till bolagsstämman lämnas förslag till avstämningsdag eller förslag om att bolagsstämman skall bemyndiga styrelsen att fastställa avstämningsdagen. Avstämningsdagen får inte infalla senare än dagen före nästkommande ordinarie bolagsstämma.

Bemyndigande som avses i första stycket får inte avse utdelning som beslutas på yrkande enligt 8 § av minoritet.

Tillhandahållande av förslag till beslut m.m.

6 § Förslaget till beslut, i förekommande fall tillsammans med handlingar som avses i 4 § och 14 kap. 3 § första stycket tredje meningen, skall hållas tillgängligt för aktieägarna under minst två veckor före den bolagsstämma vid vilken frågan om vinstutdelning skall prövas. En kopia av handlingarna skall genast sändas till de aktieägare som begär det och uppger sin postadress. Handlingarna skall läggas fram på bolagsstämman.

Förfalldag för beslutad utdelning

7 § I kpongbolag förfaller beslutad utdelning till betalning omedelbart eller vid den tidpunkt som bolagsstämman beslutar. Bolagsstämman kan också, utom i fall som avses i 8 §, bemyndiga styrelsen att besluta om när utdelningen förfaller till betalning. Förfallotidpunkten får inte infalla senare än dagen före nästkommande ordinarie bolagsstämma.

I avstämningsbolag skall utdelning utbetalas genast efter avstämningsdag.

Vinstutdelning på yrkande av aktieägarminoritet

8 § Ordinarie bolagsstämma skall på yrkande av ägare till minst en tiondel av samtliga aktier besluta om utdelning av åtminstone ett belopp som motsvarar hälften av vad som återstår av årets vinst enligt den fastställda balansräkningen, sedan avdrag skett för balanserad förlust, som överstiger fritt eget kapital och belopp som enligt lag eller bolagsordning skall avsättas till bundet eget kapital eller enligt bolagsordningen skall användas för något annat ändamål än utdelning till aktieägarna. Ett sådant yrkande skall framställas innan bolagsstämman fattar beslut om disposition av vinsten. Bolagsstämman är inte skyldig att besluta om högre utdelning än fem procent av bolagets eget kapital.

Utdelning enligt första stycket får inte ske i strid med 14 kap. 3 §. Har bolagsstämman avslagit ett yrkande enligt första stycket och klandras beslutet, åligger det bolaget att visa att ett bifall till yrkandet skulle ha stått i strid med 14 kap. 3 §.

16 kap. Förvärv och överlåtelse av egna aktier m.m.

Teckning av egna aktier

1 § Ett aktiebolag får inte teckna egna aktier.

Om ett aktiebolag har tecknat egna aktier, skall stiftarna eller vid nyemission styrelsen och den verkställande direktören anses ha tecknat aktierna för egen räkning med solidariskt ansvar för betalningen. Det gäller dock inte stiftare, styrelseledamot eller verkställande direktör som visar att han inte kände till eller bort känna till aktieteckningen.

Om aktier i ett bolag har tecknats av någon i eget namn men för bolagets räkning, skall han anses ha tecknat aktierna för egen räkning.

Bestämmelserna i första–tredje styckena gäller även i fråga om dotterföretags teckning av aktier i moderbolag.

Egna aktier som pant

2 § Ett aktiebolag får inte ta emot egna aktier som pant. Dotterföretag får inte heller ta emot aktier i moderbolag som pant.

Ett avtal i strid med förbudet i första stycket är ogiltigt.

Förvärv av egna aktier

3 § Ett publikt aktiebolag vars aktier är noterade vid en svensk eller utländsk börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad får förvärva egna aktier enligt bestämmelserna i 7–9 §§. Beslut om förvärv skall i så fall fattas med tillämpning av 10–16 §§. Om bolaget har förvärvat aktier i strid med 7–8 §§ gäller bestämmelserna i 9 §. Ett bolag som nu sagts får även förvärva egna aktier enligt 4 §.

Andra publika aktiebolag samt privata aktiebolag får inte förvärva egna aktier utom i de fall som anges i 4 §. Ett avtal som strider häremot är ogiltigt.

Vad som sägs i första och andra styckena samt i 4–16 §§ om förvärv av egna aktier gäller även förvärv som görs av någon annan som handlar i eget namn men för bolagets räkning.

4 § Aktiebolag får

1. förvärva egna aktier för vilka ersättning inte skall betalas,
2. förvärva egna aktier som ingår i en affärsrörelse som bolaget övertar,
3. lösa in egna aktier enligt 22 kap. 18 §, och
4. på auktion ropa in egna aktier som har utmätts för bolagets fordran.

5 § Aktier som har förvärvats enligt 4 § och som inte har dragits in genom minskning av aktiekapitalet skall avyttras så snart det kan ske utan förlust, dock senast tre år efter förvärvet. Aktier som inte har avyttrats inom denna tid skall av bolaget förklaras ogiltiga. Bolaget skall i sådant fall minska aktiekapitalet med aktiernas andel av aktiekapitalet. Ett förslag till beslut om minskning skall läggas fram på den första bolagsstämma som hålls sedan ogiltighet har inträtt. Nedsettningsbeloppet skall föras över till reservfonden.

6 § Ett publikt aktiebolag som avses i 3 § första stycket behöver inte avyttra aktier enligt 5 §, om det skulle ha varit tillåtet att inneha dem vid en tillämpning av 8 §.

Förvärv enligt 3 § första stycket*Tillåtna förvärvsmetoder*

7 § Förvärv som avses i 3 § första stycket får ske endast

1. på en börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet,
2. på en börs eller någon annan reglerad marknad utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet efter tillstånd av Finansinspektionen, eller
3. i enlighet med ett förvärvserbjudande som har riktats till samtliga aktieägare eller samtliga ägare till aktier av ett visst slag.

Ett tillstånd enligt första stycket 2 skall ange på vilken börs eller marknad förvärvet av egna aktier får ske samt under vilken tid tillståndet får utnyttjas. Tillstånd skall lämnas, om

1. det för verksamheten vid börsen eller marknaden finns regler som motsvarar vad som enligt lagen (1992:543) om börs- och clearingverksamhet gäller för verksamhet vid en börs eller en auktoriserad marknadsplats i Sverige, och
2. börsen eller marknaden står under tillsyn av en myndighet eller något annat behörigt organ.

Hur stor andel egna aktier som får förvärfvas

8 § Ett publikt aktiebolag som avses i 3 § första stycket får inte förvärva egna aktier i den mån bolagets innehav av egna aktier efter förvärvet kommer att uppgå till mer än en tiondel av samtliga aktier i bolaget. Aktier i bolaget som innehas av dess dotterföretag skall vid beräkningen anses som bolagets.

Otillåtna förvärv av egna aktier

9 § Aktier som har förvärvats i strid med 14 kap. 3 § eller någon av bestämmelserna i 7 och 8 §§ skall avyttras inom sex månader från förvärvet. Aktier som inte har avyttrats inom denna tid skall av bolaget förklaras ogiltiga. Bolaget skall i sådant fall minska aktiekapitalet med aktiernas andel av aktiekapitalet. Ett förslag till beslut om minskning skall läggas fram på den första bolagsstämma som hålls sedan ogiltighet har inträtt. Nedsättningsbeloppet skall föras över till reservfonden.

Beslutsordning vid förvärv av egna aktier

10 § I fall som avses i 3 § första stycket skall ett beslut om förvärv av egna aktier fattas av ordinarie bolagsstämma eller av extra bolagsstämma.

Bolagsstämman kan bemyndiga styrelsen att fatta beslut om förvärv av aktier i bolaget.

Majoritetskrav

11 § Ett beslut av bolagsstämman om förvärv av egna aktier eller om bemyndigande för styrelsen att fatta ett sådant beslut är giltigt endast om det har biträts av aktieägare med minst två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid bolagsstämman företrädde aktierna.

Förslag till beslut om förvärv av egna aktier

12 § Inför bolagsstämma som skall pröva fråga om förvärv av egna aktier enligt 10 § första stycket skall styrelsen eller, om förslaget väcks av någon annan, förslagsställaren upprätta ett förslag till beslut som anger på vilket sätt aktierna skall förvärfvas.

Om aktierna skall förvärfvas i enlighet med ett erbjudande som riktas till samtliga aktieägare eller samtliga ägare till aktier av ett visst slag, skall i förslaget vidare anges:

1. den tid, före nästa ordinarie bolagsstämma, inom vilken bolagsstämmans beslut skall verkställas,
2. det antal aktier, i förekommande fall fördelat på aktieslag, som erbjudandet skall avse,
3. den ersättning som skall lämnas för aktierna,
4. om ersättningen skall bestå av annan egendom än pengar, egendomens art och mängd, samt
5. övriga villkor för förvärvet.

Om aktierna skall förvärfvas på annat sätt än som avses i andra stycket, skall i förslaget anges:

1. den tid, före nästa ordinarie bolagsstämma, inom vilken bolagsstämmans beslut skall verkställas,
2. det högsta antal aktier, i förekommande fall fördelat på aktieslag, som får förvärfvas,
3. det lägsta och högsta pris som får betalas för aktierna, samt
4. övriga villkor för förvärvet.

Förslag till bemyndigande för styrelsen att besluta om förvärv av egna aktier

13 § I förslag till beslut om till bemyndigande för styrelsen att fatta beslut om förvärv av egna aktier skall anges:

1. det sätt som aktier får förvärfvas på,
2. den tid, före nästa ordinarie bolagsstämma, inom vilken bemyndigandet får utnyttjas,
3. det högsta antal aktier, i förekommande fall fördelat på aktieslag, som får förvärfvas,
4. det lägsta och högsta pris som får betalas för aktierna,
5. om ersättningen skall bestå av annan egendom än pengar, egendomens art och mängd, samt
6. övriga villkor för förvärvet.

Kompletterande information

14 § Om frågan om förvärv av egna aktier eller om bemyndigande för styrelsen att fatta ett sådant beslut skall prövas av annan bolagsstämma än den som skall behandla årsredovisningen, skall i förslag enligt 12 eller 13 § även anges hur stor del av det fria egna kapitalet enligt den senast fastställda balansräkningen som enligt 14 kap. 4 § finns kvar

efter det senaste fattade beslutet om värdeöverföring. Till förslaget skall i sådant fall också fogas sådana handlingar som anges i 14 kap. 3 § första stycket tredje meningen.

Tillhandahållande av förslag till beslut m.m.

15 § Förslaget till beslut, i förekommande fall tillsammans med handlingar som avses i 14 §, skall hållas tillgängligt för aktieägarna under minst två veckor före den bolagsstämma vid vilken frågan om förvärv av egna aktier skall prövas. En kopia av handlingarna skall genast sändas till de aktieägare som begär det och uppger sin postadress. Handlingarna skall läggas fram på bolagsstämman.

Kallelsens innehåll

16 § Kallelsen till bolagsstämman skall ange förslagets huvudsakliga innehåll samt syftet med förvärvet.

Publika aktiebolags överlåtelse av egna aktier

17 § När ett publikt aktiebolag överlåter egna aktier, skall det ske med tillämpning av 18–20 §§ eller 21 och 22 §§.

Första stycket gäller inte vid avyttring som avses i 5 och 9 §§.

Överlåtelse av egna aktier på börs, auktoriserad marknadsplats eller annan reglerad marknad

18 § Ett publikt aktiebolag får överlåta egna aktier

1. på en börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, eller

2. på en börs eller någon annan reglerad marknad utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet efter tillstånd av Finansinspektionen.

Ett tillstånd enligt första stycket 2 skall ange på vilken börs eller marknad överlåtelsen av egna aktier får ske samt under vilken tid tillståndet får utnyttjas. Tillstånd skall lämnas, om

1. det för verksamheten vid börsen eller marknaden finns regler som motsvarar vad som enligt lagen (1992:543) om börs- och clearingverksamhet gäller för verksamhet vid en börs eller en auktoriserad marknadsplats i Sverige, och

2. börser eller marknaden står under tillsyn av en myndighet eller ett annat behörigt organ.

19 § Ett beslut om överlåtelse av egna aktier enligt 18 § skall fattas av bolagsstämman. Bolagsstämman kan även bemyndiga styrelsen att fatta ett sådant beslut.

Ett beslut av bolagsstämman enligt första stycket är giltigt endast om det har biträtts av aktieägare med minst två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid bolagsstämman företrädde aktierna.

20 § Ett beslut av bolagsstämman om överlåtelse av egna aktier enligt 18 § eller om bemyndigande för styrelsen att fatta ett sådant beslut skall innehålla uppgifter om

1. den tid, före nästa ordinarie bolagsstämma, inom vilken bolagsstämmans beslut om överlåtelse skall verkställas eller styrelsens bemyndigande får utnyttjas,

2. det högsta antal aktier, i förekommande fall fördelat på aktieslag, som får överlåtas,

3. det lägsta pris som aktierna får överlåtas för, och

4. övriga villkor för överlåtelsen.

Bestämmelserna i 12 kap. 9 och 12 §§ tillämpas i fråga om förslag till beslut enligt första stycket.

Överlåtelse av egna aktier som inte sker på börs, auktoriserad marknadsplats eller annan reglerad marknad

21 § Vid ett publikt aktiebolags överlåtelse av egna aktier på annat sätt än som anges i 18 § tillämpas

1. vad som gäller om tillskottsemission i:

10 kap. 3 § första stycket om beslutanderätt,

12 kap. 1 § första stycket om företrädesrätt,

10 kap. 5 och 6 §§ om emissionsbevis m.m.,

10 kap. 7 § om försäljning av udda företrädesrätter,

12 kap. 3, 9, 12 och 13 §§ om förslag till beslut m.m.,

12 kap. 10 och 11 §§ om information om apport m.m.,

12 kap. 14 § om kungörelse m.m.,

12 kap. 15 § om aktieteckning,

12 kap. 17 § om tilldelning av aktier m.m., samt

12 kap. 26 §, 27 § första stycket och andra stycket första och andra meningen, 28 §, 30 § första stycket samt 31 och 32 §§ om styrelsens beslut om nyemission,

2. vad som enligt 13 kap. om vissa riktade emissioner m.m. gäller vid tillskottsemission eller överlåtelse av aktier.

22 § I fall som anges i 21 § skall ett beslut om överlåtelse av egna aktier innehålla uppgifter om

1. det högsta antal aktier, i förekommande fall fördelat på aktieslag, som skall överlåtas,

2. den företrädesrätt att förvärva aktier som tillkommer aktieägarna eller annan eller vem som annars får förvärva aktier,

3. den tid inom vilken aktieägare kan utnyttja sin företrädesrätt,

4. den tid inom vilken aktierna skall betalas eller, i förekommande fall, det förhållandet att teckning skall ske genom betalning,

5. den fördelningsgrund som styrelsen vid överteckning skall tillämpa beträffande aktier som inte tecknas med företrädesrätt, och

6. det belopp som skall betalas för en aktie.

I förekommande fall skall ett beslut enligt första stycket även innehålla

1. ett förordnande som avses i 10 kap. 7 §,

2. ett förordnande om att kuponger som hör till aktiebrevens skall användas som teckningsrättsbevis,

3. en bestämmelse om apport eller att aktie skall tecknas med kvittningsrätt eller med andra villkor, samt

4. upplysningar om att redogörelse och yttrande som avses i 12 kap. 9 och 10 §§ har avgetts.

I avstämningsbolag skall en avstämningsdag anges i beslutet, om aktieägare skall ha företrädesrätt att förvärva aktier. Avstämningsdagen får inte sättas tidigare än tre veckor från det att beslutet har kungjorts enligt 12 kap. 14 §.

Den tid som anges i första stycket 3 får inte understiga två veckor från utfärdandet av kungörelse enligt 12 kap. 14 § eller, om samtliga aktieägare har varit företrädda vid den bolagsstämma som har beslutat om överlåtelsen, från beslutet eller, i fråga om avstämningsbolag, från avstämningsdagen.

Dotterföretags förvärv och innehav av aktier i moderbolag

23 § Ett dotterföretag får inte förvärva aktier i moderbolag. Ett avtal som strider mot detta förbud är ogiltigt.

Trots vad som sägs i första stycket får ett dotterföretag förvärva aktier i moderbolag i fall som avses i 4 § 1, 2 och 4.

24 § Om ett dotterföretag har förvärvat aktier i moderbolaget med stöd av 23 § andra stycket, gäller bestämmelserna i 5 §.

25 § Om ett aktiebolag har blivit moderbolag och dess dotterföretag innehar aktier i moderbolaget, skall bestämmelserna i 5 § tillämpas på dessa aktier. Aktierna skall därvid avyttras senast tre år efter det att koncernförhållandet uppstod.

Förvärv och överlåtelse av egna teckningsoptioner och konvertibler

26 § Vid aktiebolags förvärv av egna teckningsoptioner eller konvertibler får det belopp som avser options- eller konverteringsrätten inte överstiga vad som är disponibelt enligt 14 kap. 3 och 4 §§.

27 § Om ett aktiebolag förvärvat en egen konvertibel får denna inte överlåtas av bolaget.

28 § Senast tre månader efter det att bolaget förvärvat egna konvertibler skall styrelsen för registrering anmäla hur många konvertibler som på grund av 27 § upphört att gälla. Om förvärven skett på grund av ett erbjudande som gäller för längre tid än ett år, skall anmälan göras senast tre månader efter utgången av varje räkenskapsår under vilket förvärvet har skett.

17 kap. Minskning av aktiekapitalet och reservfonden

Minskning av aktiekapitalet genom beslut av bolagsstämma

Minskingsändamål

1 § Minskning av aktiekapitalet får ske för

1. täckning av förlust, om förlusten inte kan täckas av fritt eget kapital,
2. avsättning till fritt eget kapital, samt
3. återbetalning till aktieägarna.

Om minskning av aktiekapitalet enligt förbehåll i bolagsordningen finns bestämmelser i 23–26 §§.

Minskningmetoder

2 § Minskning av aktiekapitalet kan genomföras med eller utan indragning av aktier.

Beslutsordning vid minskning av aktiekapitalet

3 § Beslut om minskning av aktiekapitalet fattas av bolagsstämman, om inte annat följer av 23 §.

Om ett förslag till beslut om minskning av aktiekapitalet inte skulle vara förenligt med bolagsordningen, skall beslut om erforderlig ändring av denna fattas innan bolagsstämman beslutar om minskningen.

Majoritetskrav

4 § Ett beslut av bolagsstämman om minskning av aktiekapitalet är giltigt endast om det har biträtts av aktieägare med minst två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid bolagsstämman företrädde aktierna.

Innebär minskningen att rättsförhållandet mellan redan utgivna aktier rubbas, är beslutet giltigt, om det har biträtts av samtliga aktieägare som är närvarande vid bolagsstämman och dessa tillsammans företräder minst nio tiondelar av aktierna i bolaget. I följande fall räcker det för giltigt beslut att det har biträtts av aktieägare med två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid bolagsstämman företrädde aktierna, nämligen om

1. minskningen försämrar endast viss eller vissa aktiers rätt och samtycke till minskningen lämnas av samtliga vid bolagsstämman närvarande ägare av sådana aktier och dessa ägare tillsammans företräder minst nio tiondelar av alla sålunda berörda aktier, eller

2. minskningen försämrar endast helt aktieslags rätt och ägare till hälften av alla aktier av detta slag och nio tiondelar av de vid bolagsstämman företrädde aktierna av detta slag samtycker till minskningen.

Förslag till beslut om minskning av aktiekapitalet

5 § Inför bolagsstämma som skall pröva fråga om minskning av aktiekapitalet skall styrelsen eller, om förslaget väcks av någon annan, förslagsställaren upprätta ett förslag till beslut som anger:

1. minskningsändamålet,
2. det belopp eller högsta belopp, varmed aktiekapitalet skall sättas ned, eller det lägsta och högsta beloppet för minskningen, samt
3. minskningsmetoden.

I förekommande fall skall också anges:

4. vilka aktier som skall dras in, och
5. att minskningsbeslutet förutsätter ändring av bolagsordningen.

6 § Skall minskning av aktiekapitalet ske för återbetalning till aktieägarna genom att aktier dras in (inlösen) skall, utöver vad som följer av 5 §, följande anges i förslaget till beslut:

1. den rätt att få aktier inlösta som tillkommer aktieägarna,
2. den tid inom vilken anmälan för inlösen skall göras,
3. det belopp som skall betalas för varje aktie som löses in, i förekommande fall med angivande av hur stor del av beloppet som överstiger aktiens andel av aktiekapitalet,
4. den tid inom vilken de inlösta aktierna skall betalas, eller i förekommande fall att anmälan för inlösen skall ske mot ingivande av aktiebrevet för erhållande av betalning.

I förekommande fall skall också anges:

5. att anmälan för inlösen skall ske genom ingivande av till aktiebrevens hörande kuponger,
6. att inlösta aktier skall betalas med annan egendom än pengar eller i övrigt på villkor som avses i 2 kap. 3 § eller att inlösen skall ske genom kvittning av en bolagets fordran på aktieägaren, samt
7. bemyndigande för styrelsen eller den som styrelsen inom sig utser att innan inlösen påbörjas bestämma med vilket belopp aktiekapitalet skall minskas och det belopp som skall betalas för varje aktie som löses in.

Anmälningstiden får inte understiga två veckor, om inte alla aktieägare som så önskar kan få sina aktier inlösta. I kupongbolag räknas denna tid från det att kungörelse enligt 13 § skett, eller, om samtliga aktieägare varit företrädde på den bolagsstämma som beslutat om minskningen, från beslutet. I avstämningsbolag räknas tiden från avstämningsdagen.

Bemyndigande som avses i första stycket 7 får meddelas bara om aktierna noteras vid en svensk eller utländsk börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad. I avstämningsbolag skall bemyndigandet utformas så att beslut om minskningsbeloppet och det belopp som skall betalas för varje aktie som löses in fattas senast på avstämningsdagen.

Kompletterande information

7 § Om frågan om minskning av aktiekapitalet för återbetalning till aktieägarna skall prövas av annan bolagsstämma än den som skall behandla årsredovisningen, skall i förslag enligt 5 och 6 §§ även anges hur stor del av det fria egna kapitalet enligt den senast fastställda balansräkningen som enligt 14 kap. 4 § finns kvar efter det senast fattade beslutet om värdeöverföring. Till förslaget skall i sådant fall

också fogas sådana handlingar som anges i 14 kap. 3 § första stycket tredje meningen.

Särskild redogörelse

8 § I förslaget till beslut skall styrelsen lämna en redogörelse för de omständigheter som kan vara av vikt vid bedömandet av bestämmelse som avses i 6 § första stycket 6. Av redogörelsen skall framgå hur vederlaget för aktierna har bestämts och vilka rättsliga och ekonomiska synpunkter som därvid har beaktats. Bestämmelserna i 2 kap. 3 och 4 §§ skall därvid tillämpas.

Innebär förslaget att inte alla aktieägare kan få aktier inlösta skall skälen för detta anges.

I fall som avses i 16 § första stycket andra meningen skall styrelsens redogörelse innehålla uppgift om hur bolagets bundna egna kapital och aktiekapital skulle komma att påverkas av den föreslagna minskningen och övriga föreslagna åtgärder.

Revisorsgranskning av redogörelse enligt 8 §

9 § Styrelsens redogörelse enligt 8 § skall granskas av en auktoriserad eller godkänd revisor.

Revisorns yttrande skall fogas till förslaget.

Avstämningsdag

10 § Om bolagsstämman i avstämningsbolag skall pröva fråga om minskning av aktiekapitalet för återbetalning till aktieägarna skall ske genom indragning av aktier, skall i kallelsen till bolagsstämman lämnas förslag till avstämningsdag eller förslag om att bolagsstämman skall bemyndiga styrelsen att fastställa avstämningsdagen. Avstämningsdagen får inte infalla tidigare än en vecka från det beslutet kungjorts enligt 13 § och inte senare än dagen före nästkommande ordinarie bolagsstämma.

Tillhandahållande av förslag till beslut m.m.

11 § Förslaget till beslut, i förekommande fall tillsammans med handlingar som avses i 7–9 §§, skall hållas tillgängligt för aktieägarna under minst två veckor före den bolagsstämma vid vilken frågan om minskning skall prövas. En kopia av handlingarna skall genast sändas

till de aktieägare som begär det och uppger sin postadress. Handlingarna skall läggas fram på bolagsstämman.

Kallelsens innehåll

12 § Kallelsen till bolagsstämman skall ange förslaget huvudsakliga innehåll samt syftet med minskningen av aktiekapitalet.

Kungörande av beslutet och underrättelse

13 § Ett beslut om minskning av aktiekapitalet eller en redogörelse för det väsentliga innehållet i beslutet skall genast kungöras. Om bolaget är ett privat aktiebolag skall kungörelse ske dels i den eller de ortstidningar som styrelsen bestämmer, dels i Post- och Inrikes Tidningar. Om bolaget är ett publikt aktiebolag skall kungörelse ske dels i en rikstäckande dagstidning, dels i Post- och Inrikes Tidningar. Kungörs inte beslutet i dess helhet, skall det i kungörelsen lämnas uppgift om var beslutet hålls tillgängligt.

Om bolagsstämman enligt 6 § första stycket 7 bemyndigat styrelsen eller den styrelsen inom sig utser att besluta om vissa minskningsvillkor skall beslut som fattas med stöd av bemyndigandet kungöras med tillämpning av första stycket.

I kupongbolag skall beslut som avses i första och andra styckena genast sändas till aktieägare, vars postadress är känd för bolaget, om aktieägarens aktier kan eller skall dras in.

Kungörelse enligt första och andra styckena och underrättelse enligt tredje stycket behövs inte, om

1. samtliga aktieägare varit företrädare vid den bolagsstämma som beslutat minskningen, eller
2. aktiekapitalet minskas för förlusttäckning.

Registrering

14 § Ett beslut om minskning av aktiekapitalet skall anmälas för registrering inom fyra månader från beslutet.

Om någon anmälan för registrering av beslut om minskning inte har gjorts inom den tid som anges i första stycket eller om Patent- och registreringsverket genom lagakraftägande beslut avskrivit en sådan anmälan eller vägrat registrering, förfaller beslutet. Detsamma gäller beslut om sådan ändring av bolagsordningen som förutsätter att aktiekapitalet minskas.

Förlusttäckning

15 § Skall minskningsbeloppet användas för förlusttäckning, är aktiekapitalet minskat när beslutet registrerats.

Återbetalning till aktieägarna m.m.

16 § Skall minskningsbeloppet helt eller delvis användas för avsättning till fritt eget kapital eller återbetalning till aktieägarna, får bolaget inte verkställa minskningsbeslutet utan Patent- och registreringsverkets eller, i tvistiga fall, rättens tillstånd. Tillstånd behövs dock inte om bolaget samtidigt vidtar åtgärder som medför att varken bolagets bundna egna kapital eller dess aktiekapital minskar till följd av minskningsbeslutet.

I fall då tillstånd krävs skall bolaget skriftligen underrätta sina kända borgenärer om minskningsbeslutet. Underrättelserna skall innehålla uppgift om att bolaget avser att ansöka om tillstånd att verkställa minskningsbeslutet samt uppgift om borgenärernas rätt enligt 19 § att motsätta sig att beslutet verkställs.

Borgenärerna behöver inte underrättas om bolagets revisorer skriftligen uttalar att de inte har funnit att minskningen medför någon fara för borgenärerna. Inte heller behöver underrättelse sändas till borgenär, vars anspråk avser en fordran på lön eller annan ersättning som har förmånsrätt enligt 12 § förmånsrättslagen (1970:979) eller en fordran på pension som har förmånsrätt enligt 12 eller 13 § samma lag.

Ansökan om tillstånd att verkställa minskningsbeslutet

17 § Bolaget skall ansöka om tillstånd att verkställa minskningsbeslutet enligt 16 §. Ansökan skall göras hos Patent- och registreringsverket. Den skall ges in inom två månader efter det att minskningsbeslutet registrerats.

Till ansökan skall i förekommande fall fogas ett intyg från bolagets styrelse eller verkställande direktör om att bolagets kända borgenärer har underrättats enligt 16 § andra stycket. Om bolaget inte fogat ett sådant intyg till ansökan, skall Patent- och registreringsverket förelägga bolaget att avhjälpa bristen. Underlåter bolaget detta, skall ansökan avvisas.

Kallelse på bolagets borgenärer

18 § Patent- och registreringsverket skall kalla bolagets borgenärer, med föreläggande för den som vill bestrida ansökan att senast viss dag skriftligen anmäla detta vid påföljd att han annars anses ha medgivit ansökan.

Patent- och registreringsverket skall dock inte kalla borgenär, vars anspråk avser en fordran på lön eller någon annan ersättning som har förmånsrätt enligt 12 § förmånsrättslagen (1970:979) eller en fordran på pension som har förmånsrätt enligt 12 eller 13 § samma lag.

Genom Patent- och registreringsverkets försorg skall kallelsen skyndsamt kungöras i Post- och Inrikes Tidningar. Patent- och registreringsverket skall vidare skicka en särskild underrättelse om kallelsen till kronofogdemyndigheten i den region där bolaget skall ha sitt säte.

Patent- och registreringsverkets tillstånd till minskning av aktiekapitalet

19 § Om en borgenär som har blivit kallad enligt 18 § bestrider ansökan inom förelagd tid, skall Patent- och registreringsverket överlämna ärendet till rätten i den ort där bolagets styrelse skall ha sitt säte. Har sådant bestridande inte gjorts, skall Patent- och registreringsverket lämna bolaget tillstånd att verkställa minskningsbeslutet.

Rättens tillstånd till minskning av aktiekapitalet

20 § Om ett ärende om tillstånd till verkställande av minskningsbeslut har överlämnats till rätten, skall tillstånd lämnas om det visas att de borgenärer som har bestritt ansökan har fått full betalning eller betryggande säkerhet för sina fordringar. I annat fall skall ansökan avslås.

Rätten skall underrätta Patent- och registreringsverket om laga-kraftvunnet beslut som meddelats med anledning av ansökan.

Registrering

21 § Om ansökan enligt 17 § bifallits, är aktiekapitalet minskat när beslutet registrerats.

Minskingsbeslutet förfaller

22 § Om någon ansökan enligt 17 § om tillstånd att verkställa minskningsbeslutet inte har gjorts inom föreskriven tid eller om Patent- och registreringsverket genom lagakraftägande beslut avskrivit en sådan ansökan eller vägrat registrering, förfaller beslutet. Detsamma gäller beslut om sådan ändring av bolagsordningen som förutsätter att aktiekapitalet sätts ned.

Minskning av aktiekapitalet enligt förbehåll i bolagsordningen*Inlösenförbehåll*

23 § I aktiebolag, vars aktiekapital kan utan ändring av bolagsordningen bestämmas till ett lägre eller högre belopp, kan i bolagsordningen tas in förbehåll att aktiekapitalet kan minskas genom inlösen av aktier (inlösenförbehåll). Förbehållet får inte utformas så att aktiekapitalet kan minskas under minimikapitalet.

Ett inlösenförbehåll skall ange dels ordningen för inlösen, dels inlösenbeloppet eller grunderna för dess beräkning.

Om förbehållet införs genom ändring av bolagsordningen, får det endast avse aktier som kan tecknas eller ges ut efter det att ändringen registrerats.

Majoritetskrav

24 § Vid beslut om minskning av aktiekapitalet enligt inlösenförbehåll gäller 6 kap. 30 §.

Tillstånd till minskning av aktiekapitalet

25 § Bestämmelserna i 17–22 §§ tillämpas också vid minskning av aktiekapitalet enligt inlösenförbehåll.

Tillstånd till minskning behövs dock inte, om denna

1. genomförs genom inlösen med ett sammanlagt belopp som inte överstiger vad som är disponibelt enligt 14 kap. 3 § första stycket, och
2. ett belopp som motsvarar minskningsbeloppet avsätts till reservfonden.

Registrering

26 § I fall som avses i 25 § andra stycket skall bolaget, när beslut har fattats om inlösen av aktier och avsättning till reservfonden, genast anmäla detta för registrering.

När registrering har skett är aktiekapitalet minskat med de inlösta aktiernas sammanlagda andel av aktiekapitalet.

Minskning av reservfond*Minskingsändamål*

27 § Minskning av reserfond får ske för

1. täckning av förlust, om förlusten inte kan täckas av fritt eget kapital,
2. ökning av aktiekapitalet genom fondemission, samt
3. annat ändamål, om Patent- och registreringsverket eller rätten med motsvarande tillämpning av 16 § ger tillstånd till minskningen.

Beslutsordning

28 § Beslut om minskning av reservfond fattas av bolagsstämman.

18 kap. Lån från bolaget till aktieägare m.fl.*Lån till aktieägare, styrelseledamot, verkställande direktör m.fl.*

1 § Ett aktiebolag får lämna penninglån till den som äger aktier i eller är styrelseledamot eller verkställande direktör i bolaget eller i annat bolag i samma koncern endast under förutsättning att det därefter finns full täckning för det bundna egna kapitalet. Detsamma gäller i fråga om penninglån till

1. make eller sambo till gäldenären,
2. omyndigt barn som står under gäldenärens vårdnad, eller
3. juridisk person över vilken någon som avses i 1 eller 2, ensam eller tillsammans med någon annan som avses där, har ett bestämmande inflytande.

Ett aktiebolag får ställa säkerhet för lån till person som avses i första stycket endast under förutsättning att det därefter finns full täckning för det bundna egna kapitalet.

Även om hinder inte möter enligt första eller andra stycket får ett aktiebolag lämna penninglån eller ställa säkerhet för lån till person som avses i första stycket endast i den mån det med hänsyn till bolagets

konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt framstår som försvarligt. Därvid skall särskilt beaktas de krav som verksamhetens art, omfattning och risker ställer på storleken av det egna kapitalet.

Beräkningen enligt första och andra styckena av täckningen för det bundna egna kapitalet sker enligt den senast fastställda balansräkningen med den justeringen att samtliga enligt förevarande paragraf lämnade lån och säkerheter skall behandlas som fordringar utan värde respektive som bolagets skulder.

2 § Trots vad som sägs i 1 § får ett aktiebolag lämna penninglån eller ställa säkerhet om

1. gäldenären är kommun eller landstingskommun,
2. gäldenären är företag i koncern i vilken det långivande bolaget ingår,
3. lånet är avsett uteslutande för gäldenärens rörelse och lämnas av affärsmässiga skäl, eller
4. gäldenären eller honom närstående fysisk eller juridisk person som avses i 1 § första stycket 1–3 är aktieägare i bolaget och det sammanlagda aktieinnehavet inte uppgår till en procent av aktiekapitalet.

Med koncern som avses i första stycket 2 likställs en företagsgrupp av motsvarande slag i vilken moderföretaget är

1. en svensk juridisk person som är bokföringsskyldig enligt bokföringslagen (1999:1078), eller
2. en motsvarande utländsk juridisk person med hemvist inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

3 § Som aktieinnehav enligt 1 och 2 §§ räknas inte innehav i en värdepappersfond.

Lån till förvärv av aktier i bolaget eller överordnat bolag i samma koncern

4 § Aktiebolag får inte ge förskott, lämna lån eller ställa säkerhet för lån i syfte att gäldenären eller honom närstående fysisk eller juridisk person skall förvärva aktier i bolaget eller överordnat bolag i samma koncern. Med närstående person avses

1. make eller sambo till gäldenären,
2. omyndigt barn som står under gäldenärens vårdnad, eller
3. juridisk person över vilken någon som avses i 1 eller 2, ensam eller tillsammans med någon annan som avses där, har ett bestämmande inflytande.

5 § Är gäldenären anställd i bolaget eller i ett annat bolag i samma koncern gäller inte förbudet mot förskott, lån eller säkerhet i 4 §, om

1. värdet av det erbjudna förskottet, lånebeloppet eller säkerheten, jämte tidigare förskott, lån och säkerheter enligt denna paragraf från bolaget eller annat bolag i samma koncern inte överstiger ett belopp som motsvarar två gånger gällande prisbasbelopp enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, och

2. erbjudandet riktar sig till minst hälften av de anställda i bolaget samt, i fråga om förskott eller lån, innebär att det erbjudna beloppet skall återbetalas inom fem år genom regelbundna amorteringar.

Förskott, lån eller säkerhet enligt första stycket får inte lämnas, om det, efter avdrag för sammanlagda beloppet av sådana förskott, lån och säkerheter, inte finns full täckning för det bundna egna kapitalet.

6 § Som aktieförvärv eller aktieinnehav enligt 4 eller 5 § räknas inte förvärv eller innehav i en värdepappersfond.

7 § I fråga om förskott, lån eller säkerhet för förvärv av aktier i bolaget eller överordnat bolag i samma koncern får skattemyndigheten på ansökan av bolaget medge undantag från 4 § om det behövs på grund av särskilda omständigheter. Vid förvärv av aktier i det bolag som lämnar förskott eller lån eller ställer säkerhet får dock sådant undantag medges endast om bolaget är ett privat aktiebolag.

För aktiebolag som står under Finansinspektionens tillsyn prövas frågor om undantag enligt första stycket av inspektionen.

8 § Bolagets kända borgenärer skall höras över en ansökan som avses i 7 §. Det behöver dock inte ske, om borgenärernas ställning uppenbarligen inte påverkas av att ansökan bifalls. Om en borgenär begär det, skall hans fordran betalas eller betryggande säkerhet ställas för den innan ansökan får bifallas.

9 § Sådana förskott, lån och säkerheter som lämnats med stöd av undantag som meddelats enligt 7 § skall tas upp i en av styrelsen och verkställande direktören för varje räkenskapsår upprättad förteckning, såvida inte tillståndsmyndigheten särskilt föreskrivit att förskottet, lånet eller säkerheten inte behöver tas upp i en sådan förteckning. Förteckningen skall avse dels under räkenskapsåret tillkomna, dels från tidigare räkenskapsår kvarstående förskott, lån och säkerheter. I förteckningen skall anges namnet på de personer till vilka förskott eller lån lämnats eller för vilka säkerhet ställts.

Bolaget skall bevara en förteckning som avses i första stycket under minst tio år efter utgången av det räkenskapsår till vilket förteckningen hänförs sig.

Rättsföljderna vid olagligt lämnande av lån eller ställande av säkerhet

10 § Har ett aktiebolag lämnat lån i strid med bestämmelserna i detta kapitel skall lånet genast återbetalas om bolaget visar att motparten insåg eller bort inse att det var olagligt. Har säkerhet ställts i strid med bestämmelserna i detta kapitel gäller rättshandlingen inte mot bolaget om bolaget visar att mottagaren av säkerheten insåg eller bort inse att den var olaglig.

19 kap. Inlösen av minoritetsaktier

Förutsättningar för inlösen

1 § Äger en aktieägare (majoritetsaktieägaren) ensam eller tillsammans med dotterföretag mer än nio tiondelar av aktierna i ett aktiebolag, har han rätt att av de övriga aktieägarna i bolaget lösa in återstående aktier. Den vars aktier kan lösas in har rätt att få sina aktier inlösta av majoritetsaktieägaren.

2 § En majoritetsaktieägare som utnyttjar sin rätt enligt 1 § att lösa in återstående aktier i bolaget har rätt att också lösa in teckningsoptioner och konvertibler som bolaget givit ut. Innehavare av sådan teckningsoption eller konvertibel har rätt att få denna inlöst av majoritetsaktieägaren, även om denne inte utnyttjar sin rätt till inlösen av aktier. Om teckningsoptionen emitterats tillsammans med en skuldförbindelse, omfattar inlösenrätten också skuldförbindelsen under förutsättning att denna och teckningsoptionen befinner sig i samma ägares hand.

Har majoritetsaktieägaren enligt 7 § begärt att tvist om inlösen skall hänskjutas till skiljemän, får teckningsoptionerna eller konvertiblerna inte utnyttjas för teckning eller konvertering förrän inlösentvisten avslutats genom lagakraftvägande dom eller beslut.

Bestämmelserna i första stycket skall dock inte tillämpas, om annat föreskrivits i emissionsvillkor som avses i 12 kap. 6 § första stycket 6 eller 8 § första stycket 6.

Lösenbeloppet

3 § Om frågan om lösenbeloppet för aktie som skall lösas in enligt detta kapitel är tvistig, skall lösenbeloppet bestämmas med tillämpning av 4 §.

4 § Lösenbeloppet för aktie skall bestämmas så, att det motsvarar det pris för aktien som kan påräknas vid en försäljning under normala förhållanden. För aktie som är föremål för handel vid börs eller auktoriserad marknadsplats skall lösenbeloppet motsvara det noterade värdet, om inte särskilda skäl föranleder något annat. Lösenbeloppet skall bestämmas efter aktiens värde en dag som inte infaller senare än den dag någon av parterna hänsköt tvisten till prövning av skiljemän.

Har ett yrkande om inlösen av aktie enligt detta kapitel föregåtts av ett offentligt erbjudande att förvärva samtliga aktier som budgivaren inte redan innehar och har detta erbjudande antagits av ägare till mer än nio tiondelar av de med erbjudandet avsedda aktierna, skall lösenbeloppet motsvara det erbjudna vederlaget, om inte särskilda skäl föranleder något annat.

5 § Aktieägare har rätt till ränta på lösenbeloppet från den dag någon av parterna hänsköt tvisten till prövning av skiljemän till dess att lösenbeloppet fastställs genom lagakraftäggande dom. Räntan skall motsvara den av Riksgäldskontoret fastställda, vid varje tid gällande statslåneräntan.

Prövning av inlösentvist

6 § En tvist om huruvida rätt eller skyldighet till inlösen föreligger eller om lösenbeloppet, skall prövas av tre skiljemän. Om inte något annat följer av bestämmelserna i detta kapitel, gäller i fråga om skiljemännen och förfarandet inför dem i tillämpliga delar vad som är föreskrivet i lagen (1999:116) om skiljeförfarande.

Om talan mot skiljedomen finns bestämmelser i 20 §.

Särskilda bestämmelser om förfarandet när majoritetsaktieägare hänskjutit tvisten till prövning av skiljemän

7 § Om en majoritetsaktieägare vill lösa in aktier i ett bolag enligt 1 § och överenskommelse om detta inte kan träffas, skall han hos bolagets styrelse skriftligen begära att tvisten hänskjuts till skiljemän och uppge sin skiljeman. Bolagets styrelse skall genast efter en begäran enligt

första stycket genom kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar och den eller de tidningar som styrelsen bestämmer anmoda aktieägare, mot vilka lösningsanspråket riktas, att skriftligen uppge sin skiljeman till bolaget senast två veckor från kungörelsen. Anmodan skall även genom brev sändas till varje sådan aktieägare, om hans postadress är känd för bolaget.

Har majoritetsaktieägaren hänskjutit såväl en tvist om inlösen av aktier som en sådan tvist avseende konvertibler eller teckningsoptioner till prövning av skiljemän, skall tvisterna handläggas i samma skiljeförfarande.

8 § Har inte samtliga i aktieboken införda aktieägare, mot vilka lösningsanspråket riktas, inom föreskriven tid uppgivit en gemensam skiljeman, skall bolaget hos rätten i den ort där styrelsen har sitt säte begära förordnande av god man. Rätten skall skyndsamt pröva bolagets begäran. Den gode mannen skall utse en gemensam skiljeman för aktieägarna och underrätta bolagets styrelse om vem som utsetts.

9 § Den gode mannen skall i tvisten bevaka frånvarande aktieägars rätt. Utöver vad som särskilt anges i denna lag, gäller om den gode mannens behörighet vad som föreskrivs i 12 kap. 14 § första stycket 2–6 rättegångsbalken.

10 § Sedan skiljemännen utsetts, skall de anmoda de aktieägare som själva önskar föra sin talan, att inom två veckor anmäla detta till skiljenämndens ordförande. I fråga om denna anmodan skall 7 § andra stycket tillämpas.

11 § Prövas en tvist om inlösen enligt 1 § av skiljemän eller domstol och är parterna överens om att lösningsrätt föreligger eller förklaras genom lagakraftvunnen dom att sådan rätt är för handen utan att lösenbeloppet samtidigt fastställs, är ägarna till de aktier som skall lösas in skyldiga att till majoritetsaktieägaren överlämna sina aktiebrev med påskrift om överlåtelse eller, när det är fråga om aktier i avstämningsbolag, att låta majoritetsaktieägaren registreras som ägare till aktierna enligt lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument.

Vad som föreskrivs i första stycket gäller endast under förutsättning att majoritetsaktieägaren ställer av skiljemännen eller, om tvisten prövas av domstol, av domstolen godkänd säkerhet för kommande lösenbelopp jämte ränta.

Mot beslut i fråga om godkännande av säkerhet enligt andra stycket får talan inte föras.

12 § När aktieägare på grund av 11 § första stycket överlämnar aktiebrev till majoritetsaktieägaren, är denne skyldig att till aktieägaren lämna ett skriftligt bevis om aktieägarens rätt till kommande lösenbelopp jämte ränta (lösenbevis). Av lösenbeviset skall framgå att det utställts av majoritetsaktieägaren, den betalningsberättigade aktieägarens namn samt det antal aktier, i förekommande fall med angivande av aktieslag, för vilka han är berättigad att uppbära lösenbelopp.

I avstämningsbolag är majoritetsaktieägaren, när han på grund av 11 § första stycket registreras som ägare till aktier, skyldig att i enlighet med lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument låta registrera aktieägarens rätt till kommande lösenbelopp jämte ränta.

13 § Har aktiebrev eller lösenbevis inte överlämnats till majoritetsaktieägaren inom en månad från den dag dom avseende lösenbeloppet vann laga kraft eller är, i fråga om avstämningsbolag, aktieägare i sådant bolag okänd, skall majoritetsaktieägaren utan dröjsmål låta nedsätta lösenbeloppet för sådan aktie eller för aktie som avses med sådant lösenbevis enligt lagen (1927:56) om nedsättning av pengar hos myndighet. Därvid får förbehåll om rätt att återta det nedsatta beloppet inte göras.

I avstämningsbolag är majoritetsaktieägaren, när dom avseende lösenbelopp vunnit laga kraft, skyldig att betala ut lösenbeloppet till den som enligt 17 § andra stycket har rätt till betalning.

14 § Om säkerhet ställts enligt 11 § eller nedsättning skett enligt 13 §, är majoritetsaktieägaren ägare till aktierna. Innan aktiebrev i ett bolag överlämnats till majoritetsaktieägaren medför aktiebrev i sådant fall endast rätt för innehavaren att mot överlämnande av aktiebrev till majoritetsaktieägaren eller länsstyrelsen få ut lösenbeloppet jämte ränta.

15 § Har aktiebrev inte överlämnats inom en månad från det att majoritetsaktieägaren blivit ägare till aktien, får nytt aktiebrev utfärdas till majoritetsaktieägaren. Det nya aktiebrevet skall innehålla uppgift om att det ersätter äldre brev. Om det äldre aktiebrevet därefter överlämnas till majoritetsaktieägaren, skall det överlämnas till bolaget för att makuleras.

Aktier i avstämningsbolag skall i fall som avses i 14 § första meningen på begäran av majoritetsaktieägaren registreras med denne som ägare enligt lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument.

Dom i inlösentvist

16 § Är frågan om majoritetsaktieägarens rätt eller skyldighet till inlösen tvistig, får skiljemännen på yrkande av part eller den gode mannen avgöra frågan genom särskild skiljedom.

17 § Dom avseende lösenbeloppet skall fastställa vad majoritetsaktieägaren skall betala för varje aktie som skall lösas in. I domen skall majoritetsaktieägaren förpliktas att till den som överlämnar aktiebrev med påskrift om överlåtelse eller överlämnar lösenbevis utge det lösenbelopp som följer av aktiebrevet eller lösenbeviset jämte ränta.

I avstämningsbolag skall betalningsförpliktelsen gälla i förhållande till den som enligt lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument är

1. registrerad som ägare till aktierna, eller
2. antecknad på konto i avstämningsregister som berättigad till lösenbeloppet.

Återkallelse av talan

18 § Om majoritetsaktieägaren återkallar sin talan om inlösen sedan den gode mannen eller aktieägare gått i svaromål, är majoritetsaktieägaren ändå skyldig att på yrkande av den som gått i svaromål lösa in dennes eller, om yrkandet framställts av den gode mannen, frånvarande aktieägares aktier. Detsamma gäller om majoritetsaktieägaren sedan aktieägare eller den gode mannen gått i svaromål underrättar skiljemännen eller, om tvisten prövas av domstol, domstolen att han överlåtit aktier i sådan omfattning att han inte längre är berättigad till inlösen enligt 1 §. I sistnämnda fall får dock yrkande om inlösen framställas endast beträffande aktie som ägdes av någon annan än majoritetsaktieägaren eller dotterföretag till denne den dag majoritetsaktieägaren begärde att tvisten skulle hänskjutas till prövning av skiljemän.

Om majoritetsaktieägaren har ställt säkerhet enligt 11 §, får han inte därefter återkalla sin talan.

Har någon annan än majoritetsaktieägaren hänskjutit tvisten till prövning av skiljemän och återkallar han sin talan, skall tvisten ändå prövas om majoritetsaktieägaren yrkar det.

Kostnaderna för skiljeförfarandet

19 § Kostnaderna för skiljeförfarandet skall bäras av majoritetsaktieägaren, om inte skiljemännen på särskilda skäl ålägger någon annan

aktieägare att helt eller delvis svara för dessa kostnader. Som kostnad för skiljeförfarandet anses även ersättning till den gode mannen för arbete och kostnader. Beträffande aktieägares kostnader gäller 18 kap. 8 § rättegångsbalken. I ett bolag vars aktier är noterad vid en svensk eller utländsk börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad, har dock aktieägare inte rätt till ersättning för sina kostnader om det noterade värdet av hans aktier inte översteg ett prisbasbelopp enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring den dag tvisten hänsköts till prövning av skiljemän.

Klander av skiljedom

20 § Part eller god man som är missnöjd med skiljedomen har rätt att väcka talan i Svea hovrätt inom sextio dagar från det han fick del av skiljedomen i original eller bestyrkt kopia.

Prövningstillstånd krävs för att Högsta domstolen skall pröva hovrättens dom eller slutliga beslut.

Rättegångskostnader i Svea hovrätt och Högsta domstolen

21 § I högre rätt svarar majoritetsaktieägaren för sina egna kostnader och för kostnader som uppkommit för motpart eller god man genom att majoritetsaktieägaren fullföljt talan, om inte annat följer av 18 kap. 6 eller 8 § rättegångsbalken. I övrigt gäller 18 kap. rättegångsbalken beträffande skyldigheten att svara för kostnader i högre rätt.

Särskilda bestämmelser om inlösen av teckningsoptioner och konvertibler

22 § I tvist om inlösen av teckningsoptioner eller konvertibler skall 3–7, 10 och 13–21 §§ tillämpas.

Om en tvist om inlösen avser såväl aktier som teckningsoptioner eller konvertibler och god man har förordnats enligt 8 §, är denne behörig att också företräda frånvarande innehavare av teckningsoptioner eller konvertibler.

20 kap. Fusion

Absorption och kombination

Vad en fusion innebär m.m.

1 § Ett aktiebolags samtliga tillgångar och skulder kan övertas av ett annat aktiebolag mot vederlag till aktieägarna i det överlåtande bolaget i form av aktier i det övertagande bolaget varvid det överlåtande bolaget upplöses utan likvidation (fusion). Som fusionsvederlag får också lämnas pengar.

Fusion kan ske

1. mellan det övertagande bolaget på ena sidan och ett eller flera överlåtande bolag på den andra (absorption), eller

2. mellan två eller flera överlåtande bolag genom att de bildar ett nytt, övertagande bolag (kombination).

Fusion får ske endast om bolagen har samma redovisningsvaluta.

Fusion när det överlåtande bolaget gått i likvidation

2 § Fusion får ske även om överlåtande bolag har gått i likvidation, under förutsättning att skifte av bolagets tillgångar inte har påbörjats.

I fall som avses i första stycket skall likvidatorerna, när en fusionsplan har upprättats enligt 4 §, avge slutredovisning över sin förvaltning. Slutredovisningen skall, sedan fusionsplanen har blivit gällande i bolaget, läggas fram på bolagsstämman. För slutredovisningen och dess granskning gäller i övrigt vad som föreskrivs i 22 kap. 38 §.

Likvidationen skall anses avslutad när anmälan enligt 18 § har registrerats eller registrering enligt 27 § har skett.

3 § Innehavare av teckningsoptioner, konvertibler, kapitalandelsbevis, vinstandelsbevis eller andra värdepapper med särskilda rättigheter i överlåtande bolag skall i det övertagande bolaget ha minst motsvarande rättigheter som i det överlåtande bolaget, om de inte enligt fusionsplanen har rätt att få sina värdepapper inlösta av det övertagande bolaget.

Fusionsplan

4 § Styrelserna för överlåtande och, vid absorption, övertagande bolag skall upprätta en gemensam, dagtecknad fusionsplan. Planen skall undertecknas av styrelsen i vart och ett av bolagen. I planen skall det för varje bolag anges

1. firma, bolagskategori, organisationsnummer och den ort där styrelsen skall ha sitt säte,
2. hur många aktier i det övertagande bolaget som skall lämnas för ett angivet antal aktier i överlåtande bolag samt vilken kontant ersättning som skall lämnas som fusionsvederlag,
3. den tidpunkt och de övriga villkor som skall gälla för utlämnandet av fusionsvederlaget,
4. från vilken tid och på vilka villkor de aktier som lämnas som fusionsvederlag medför rätt till utdelning i det övertagande bolaget,
5. den planerade tidpunkten för överlåtande bolags upplösning,
6. vilka rättigheter i det övertagande bolaget som skall tillkomma innehavare av aktier, skuldebrev och andra värdepapper med särskilda rättigheter i överlåtande bolag eller vilka åtgärder som i övrigt skall vidtas till förmån för de nämnda innehavarna,
7. arvode och annan särskild förmån som med anledning av fusionen skall lämnas till en styrelseledamot, en verkställande direktör eller en revisor i överlåtande eller övertagande bolag.

Till fusionsplanen skall fogas

1. en kopia av bolagens årsredovisningar för de senaste tre räkenskapsåren samt
2. uppgifter motsvarande delårsrapport enligt 9 kap. 3 och 4 §§ årsredovisningslagen (1995:1554) eller, i förekommande fall, 9 kap. 3 § 3 lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag, om fusionsplanen har upprättats senare än sex månader efter utgången av det senaste räkenskapsår för vilket årsredovisning och revisionsberättelse har lämnats. Uppgifterna skall avse tiden från utgången av nämnda räkenskapsår till en dag som infaller tidigast tre månader innan fusionsplanen upprättas.

5 § Vid kombination tjänar fusionsplanen som stiftelseurkund för det övertagande bolaget. Planen skall då innehålla en bolagsordning för det övertagande bolaget och ange

1. fullständigt namn, personnummer eller, om sådant saknas, födelsedatum samt postadress för styrelseledamot, styrelsesuppleant, verkställande direktör, vice verkställande direktör, firmatecknare, revisor, revisorssuppleant, allmän granskare och särskild delgivningsmottagare, samt
2. hur bolagets firma tecknas.

6 § I fusionsplanen skall lämnas en redogörelse för de omständigheter som kan vara av vikt vid bedömningen av fusionens lämplighet för bolagen. Av redogörelsen skall framgå hur fusionsvederlaget har bestämts och vilka rättsliga och ekonomiska synpunkter som därvid har

beaktats. Särskilda svårigheter att uppskatta värdet av egendomen skall anmärkas.

Revisors granskning av fusionsplanen

7 § Fusionsplanen skall granskas av en auktoriserad eller godkänd revisor. Granskningen skall vara så omfattande och ingående som god revisionssed kräver. Revisorn skall för varje bolag avge skriftligt yttrande över sin granskning. Av yttrandena skall framgå huruvida fusionsvederlaget och grunderna för dess fördelning har bestämts på ett sakligt och korrekt sätt. Därvid skall anges vilken eller vilka metoder som har använts vid värderingen av bolagens tillgångar och skulder, resultatet av de tillämpade värderingsmetoderna samt deras lämplighet och vilken vikt som har tillmätts dem vid den samlade bedömningen av värdet på vart och ett av bolagen. Särskilda svårigheter att uppskatta värdet av egendomen skall anmärkas.

I yttrandena skall särskilt anges,

1. vid absorption, om revisorn vid sin granskning har funnit att fusionen medför fara för att borgenärerna i det övertagande bolaget inte skall få sina fordringar betalda, och

2. vid kombination, huruvida de överlåtande bolagens sammanlagda verkliga värde för det övertagande bolaget uppgår till minst aktiekapitalet i detta.

Revisorns yttranden skall fogas till fusionsplanen.

8 § Styrelsen, verkställande direktören och revisorerna i de bolag som skall delta i fusionen skall ge den revisor som skall verkställa granskning som avses i 7 § tillfälle att utföra sådan granskning i den omfattning denne finner det nödvändigt. De skall också lämna de upplysningar och den hjälp som begärs.

Registrering av fusionsplanen

9 § Inom en månad från upprättandet av fusionsplanen skall det övertagande bolaget eller, vid kombination, det äldsta av de överlåtande bolagen ge in planen med därtill fogade handlingar till Patent- och registreringsverket för registrering. Uppgift om registreringen skall enligt 24 kap. 4 § kungöras. Om planen inte kungörs i sin helhet, skall det i kungörelsen lämnas uppgift om var den hålls tillgänglig.

Bolagsstämmans godkännande av fusionsplanen

10 § Fusionsplanen skall underställas bolagsstämman i samtliga överlåtande bolag.

Om ägare till minst fem procent av samtliga aktier i det övertagande bolaget begär det, skall fusionsplanen även underställas bolagsstämman i det övertagande bolaget. En sådan begäran skall göras inom två veckor från det att uppgift om fusionsplanens registrering har kungjorts enligt 24 kap. 4 §.

Stämman får hållas tidigast en månad eller, om samtliga fusionerande aktiebolag är privata aktiebolag, tidigast två veckor efter det att uppgift om fusionsplanens registrering har kungjorts.

Innan bolagsstämman fattar beslut, skall fusionsplanen med därtill fogade handlingar ha hållits tillgänglig för aktieägarna under minst en månad efter kungörandet eller, om samtliga fusionerande aktiebolag är privata aktiebolag, minst en vecka efter kungörandet. Tillhandahållandet skall ske hos bolaget på den ort där styrelsen har sitt säte. En kopia av planen och därtill fogade handlingar skall genast och utan kostnad sändas till de aktieägare som begär det och uppger sin postadress.

Om fusionsplanen inte godkänns i sin helhet av samtliga bolag, är frågan om fusionen förfallen.

11 § Bolagsstämmans beslut om godkännande av fusionsplanen är giltigt endast om det har biträtts av aktieägare med två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid bolagsstämman företrädde aktierna.

Om ett överlåtande bolag är ett publikt aktiebolag och det övertagande bolaget är ett privat aktiebolag, är det publika aktiebolagets beslut om godkännande av fusionsplanen giltigt endast om det har biträtts av samtliga på bolagsstämman närvarande aktieägare företrädande nio tiondelar av aktierna.

Om fusionsplanen innebär att rättsförhållandet mellan redan utgivna aktier rubbas, är beslutet om godkännande av planen giltigt endast om det har biträtts av samtliga vid bolagsstämman närvarande aktieägare företrädande nio tiondelar av aktierna. I följande fall räcker det dock för giltigt beslut att det har biträtts av aktieägare med två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid bolagsstämman företrädde aktierna, nämligen om

1. den planerade fusionen försämrar endast viss eller vissa aktiers rätt och samtycke till fusionen lämnas av samtliga vid bolagsstämman närvarande ägare av sådana aktier och dessa ägare tillsammans företräder minst nio tiondelar av alla sålunda berörda aktier, eller

2. den planerade fusionen försämrar endast helt aktieslags rätt och ägare till hälften av alla aktier av detta slag och nio tiondelar av de vid bolagsstämman företrädda aktierna av detta slag samtycker till fusionen.

Underrättelse av bolagets kända borgenärer

12 § När fusionsplanen har godkänts av bolagen skall vart och ett av dem skriftligen underrätta sina kända borgenärer om beslutet. Underrättelserna skall innehålla uppgift om att bolaget avser att ansöka om tillstånd att verkställa fusionsplanen samt uppgift om borgenärernas rätt enligt 15 § att motsätta sig att fusionsplanen verkställs.

Borgenärerna i det övertagande bolaget behöver inte underrättas, om revisorerna i yttrande över fusionsplanen har uttalat att de inte har funnit att fusionen medför någon fara för dessa borgenärer. Inte heller behöver underrättelse sändas till borgenärer, vilkas anspråk avser en fordran på lön eller annan ersättning som har förmånsrätt enligt 12 § förmånsrättslagen (1970:979) eller en fordran på pension som har förmånsrätt enligt 12 eller 13 § samma lag.

Ansökan om tillstånd att verkställa fusionsplanen

13 § Det övertagande bolaget eller, vid kombination, det äldsta av de överlåtande bolagen skall ansöka om tillstånd att verkställa planen. Ansökan skall göras hos Patent- och registreringsverket. Den skall ges in inom en månad efter det att fusionsplanen godkänts i samtliga bolag och senast två år efter det att uppgift om fusionsplanens registrering kungjorts enligt 9 §.

Till ansökan skall fogas

1. två kopior av protokollet från bolagsstämman som avses i 10 §,
2. en kopia av fusionsplanen, och
3. intyg från bolagens styrelser eller verkställande direktörer om att bolagens kända borgenärer har underrättats enligt 12 §.

Om sökanden inte fogat de handlingar som anges i andra stycket till ansökan, skall Patent- och registreringsverket förelägga denne att avhjälpa bristen. Om sökanden inte gör detta, skall ansökan avvisas.

Patent- och registreringsverkets prövning av ansökan

14 § Patent- och registreringsverket skall avslå en ansökan enligt 13 § om

1. fusionen har förbjudits enligt konkurrenslagen (1993:20) eller om prövning av fusionen pågår enligt den lagen, eller

2. det, vid kombination, inte av fusionsplanen framgår att de överlåtande bolagens sammanlagda verkliga värde för det övertagande bolaget uppgår till minst aktiekapitalet i detta.

Om ansökan inte kan bifallas på grund av att prövning pågår enligt konkurrenslagen och prövningen kan antas bli avslutad inom kort tid, får Patent- och registreringsverket förklara tillståndsfrågan vilande under högst sex månader.

Kallelse på bolagens borgenärer

15 § Om Patent- och registreringsverket finner att det inte finns något hinder mot ansökan enligt 14 § skall den kalla bolagens borgenärer. Patent- och registreringsverket skall dock inte kalla borgenärerna i det övertagande bolaget om revisor i yttrande över fusionsplanen enligt 7 § har uttalat att han inte har funnit att fusionen medför någon fara för dessa borgenärer. Inte heller skall Patent- och registreringsverket kalla de borgenärer, vilkas anspråk avser en fordran på lön eller annan ersättning som har förmånsrätt enligt 12 § förmånsrättslagen (1970:979) eller en fordran på pension som har förmånsrätt enligt 12 eller 13 § samma lag.

Kallelsen skall innehålla föreläggande för den som vill bestrida ansökan att senast viss dag skriftligen anmäla detta vid påföljd att han annars anses ha medgivit ansökan.

Genom Patent- och registreringsverkets försorg skall kallelsen skyndsamt kungöras i Post- och Inrikes Tidningar. Patent- och registreringsverket skall vidare skicka en särskild underrättelse om kallelsen till kronofogdemyndigheten i regionen där bolagen har sitt säte.

16 § Om en borgenär som har blivit kallad enligt 15 § bestrider ansökan inom förelagd tid, skall Patent- och registreringsverket överlämna ärendet till rätten i den ort där styrelsen i det övertagande bolaget skall ha sitt säte. Har sådant bestridande inte gjorts, skall Patent- och registreringsverket lämna bolagen tillstånd att verkställa fusionsplanen.

17 § Om ett ärende om tillstånd till verkställande av fusionsplan har överlämnats till rätten, skall tillstånd lämnas om det visas att de borgenärer som har bestritt ansökan har fått full betalning eller betryggande säkerhet för sina fordringar. I annat fall skall ansökan avslås.

Registrering av fusionen

18 § Styrelsen för det övertagande bolaget skall anmäla fusionen för registrering. Därvid skall styrelsen även för registrering anmäla, vid absorption, aktiekapitalets ökning och, vid kombination, vilka som utsetts till styrelseledamöter och revisorer.

Anmälan ersätter teckningen av aktierna och skall göras senast två månader från Patent- och registreringsverkets tillstånd till verkställighet av fusionsplanen eller, när tillstånd meddelats av rätten, senast två månader från det att rättens beslut har vunnit laga kraft. Till anmälan skall fogas ett intyg från en auktoriserad eller godkänd revisor om att överlåtande bolags tillgångar har överlämnats till det övertagande bolaget.

Fusionens rättsverkningar

19 § När en anmälan enligt 18 § har registrerats, är överlåtande bolag upplöst. Överlåtande bolags tillgångar och skulder med undantag för skadeståndsanspråk enligt 26 kap. 1–3 §§ övergår samtidigt till det övertagande bolaget och aktieägare i överlåtande bolag blir, om aktier ingår i fusionsvederlaget, aktieägare i det övertagande bolaget.

Trots vad som sägs i första stycket kan ägare till minst en tiondel av samtliga aktier i ett överlåtande bolag hos styrelsen begära att det hålls bolagsstämma för behandling av fråga om talan enligt 26 kap. 7 §. Därvid skall 6 kap. 13 § andra stycket tillämpas. Om sådan talan väcks, gäller 22 kap. 43 § i tillämpliga delar.

Frågan om fusion förfaller

20 § Om någon ansökan enligt 13 § om tillstånd att verkställa fusionsplanen eller om någon anmälan enligt 18 § för registrering av fusionen inte har gjorts inom föreskriven tid eller om Patent- och registreringsverket genom lagakraftägande beslut avskrivit en sådan ansökan eller anmälan eller vägrat registrering, förfaller fusionsbeslutet.

Absorption av helägt dotterbolag*Fusionsplan*

21 § Om ett moderbolag äger samtliga aktier i ett dotterbolag, kan bolagens styrelser, fatta beslut om att dotterbolaget skall gå upp i moderbolaget. De skall därvid upprätta en fusionsplan. Planen skall för vart och ett av bolagen ange

1. firma, bolagskategori, organisationsnummer och den ort där styrelsen skall ha sitt säte,
2. den planerade tidpunkten för dotterbolagets upplösning,
3. vilka rättigheter i moderbolaget som skall tillkomma innehavare av skuldebrev och andra värdepapper med särskilda rättigheter i dotterbolaget eller vilka åtgärder som i övrigt skall vidtas till förmån för de nämnda innehavarna,
4. arvode och annan särskild förmån som med anledning av fusionen skall lämnas till en styrelseledamot, en verkställande direktör eller en revisor.

I fusionsplanen skall det lämnas en redogörelse för de omständigheter som kan vara av vikt vid bedömning av fusionens lämplighet för bolagen.

Fusion får ske endast om bolagen har samma redovisningsvaluta.

Revisors granskning av fusionsplanen

22 § Fusionsplanen skall granskas av en auktoriserad eller godkänd revisor. Granskningen skall vara så omfattande och ingående som god revisionssed kräver. Vid granskningen gäller bestämmelserna i 7 §.

Revisorn skall för vart och ett av bolagen lämna skriftligt yttrande över sin granskning. I yttrandet skall revisorn särskilt ange om han vid sin granskning har funnit att fusionen medför någon fara för att borgenärerna i moderbolaget inte skall få sina fordringar betalda.

Revisorns yttranden skall fogas till fusionsplanen.

Registrering av fusionsplanen

23 § Inom en månad från upprättandet av fusionsplanen skall moderbolaget ge in planen med därtill fogade yttranden till Patent- och registreringsverket för registrering. Uppgift om registreringen skall enligt 24 kap. 4 § kungöras. Om planen inte kungörs i sin helhet, skall det i kungörelsen lämnas uppgift om var den hålls tillgänglig.

Bolagsstämmans godkännande av fusionsplanen

24 § Om ägare till minst fem procent av samtliga aktier i moderbolaget begär det, skall fusionsplanen underställas bolagsstämman i detta bolag. En sådan begäran skall framställas inom två veckor från det att uppgift om fusionsplanens registrering har kungjorts enligt 24 kap. 4 §.

Bestämmelserna i 10 § tredje och fjärde styckena samt 11 § första stycket skall tillämpas.

Underrättelse av bolagets kända borgenärer

25 § Skall fusionsplanen inte underställas bolagsstämman i moderbolaget enligt 24 § eller har planen godkänts av bolagsstämman åligger det vart och ett av bolagen att skriftligen underrätta sina kända borgenärer om att planen blivit gällande. Därvid tillämpas bestämmelserna i 12 §.

Ansökan om tillstånd att verkställa fusionsplanen

26 § Tidigast en och senast två månader efter det att uppgift om fusionsplanens registrering har kungjorts skall moderbolaget ansöka om tillstånd att verkställa planen. Ansökan skall göras hos Patent- och registreringsverket.

Till ansökan skall fogas

1. en kopia av fusionsplanen,
2. intyg från bolagens styrelser eller verkställande direktörer om att bolagens kända borgenärer underrättats enligt 12 §.

Vid handläggningen av tillståndsärendet gäller bestämmelserna i 13 § tredje stycket samt 15–17 §§. Därvid skall vad som sägs om överlåtande bolag avse dotterbolag och vad som sägs om övertagande bolag avse moderbolag.

Fusionens rättsverkningar

27 § När Patent- och registreringsverket har registrerat beslutet om tillstånd att verkställa fusionsplanen, är dotterbolaget upplöst.

Frågan om fusion förfaller

28 § Om någon ansökan enligt 26 § om tillstånd att verkställa fusionsplanen inte har gjorts inom föreskriven tid eller om Patent- och registreringsverket genom lagakraftgående beslut avskrivit en sådan ansökan eller vägrat registrering, förfaller fusionsbeslutet.

Ogiltighet

29 § Talan om upphävande av stämmobeslut om godkännande av fusionsplan skall i fall som avses i 6 kap. 44 § andra stycket väckas inom sex månader från beslutet. Väcks inte talan inom denna tid, är rätten till talan förlorad.

Om rätten genom lagkraftvunnet avgörande bifallit en talan om upphävande av stämmobeslut om godkännande av fusionsplan, skall fusionen gå åter även om överlåtande bolag har upplösts. För förpliktelse som har uppkommit genom någon åtgärd på det övertagande bolagets vägnar sedan överlåtande bolag upplösts men innan rättens avgörande har kungjorts i Post- och Inrikes Tidningar, svarar de överlåtande bolagen och, vid absorption, det övertagande bolaget solidariskt.

21 kap. Fission

Vad en fission innebär m.m.

1 § Ett aktiebolags samtliga tillgångar och skulder kan övertas av två eller flera aktiebolag mot vederlag till aktieägarna i det överlåtande bolaget i form av aktier i de övertagande bolagen eller något av dem, varvid det överlåtande bolaget upplöses utan likvidation (fission). Som fissionsvederlag får också lämnas pengar.

Bestämmelserna i detta kapitel om fission får tillämpas också när ett aktiebolag överlåter tillgångar och skulder på ett eller flera andra aktiebolag utan att det överlåtande bolaget upplöses.

Fission när det överlåtande bolaget gått i likvidation

2 § Fission får ske även om det överlåtande bolaget har gått i likvidation, under förutsättning att skifte av bolagets tillgångar inte har påbörjats.

I fall som avses i första stycket skall likvidatorerna, när en fissionsplan har upprättats enligt 4 §, avge slutredovisning över sin förvaltning. Slutredovisningen skall, sedan fissionsplanen har blivit gällande i bolaget, framläggas på bolagsstämma. För slutredovisningen och dess granskning gäller i övrigt vad som föreskrivs i 22 kap. 38 §.

Likvidationen skall anses avslutad när anmälan enligt 19 § har registrerats.

Övertagande bolags betalningsansvar

3 § För skuld i det överlåtande bolaget som enligt fissionsplanen överförs till övertagande bolag svarar det senare bolaget utan begränsning. Förmår det övertagande bolaget inte betala skulden, svarar de övriga övertagande bolagen solidariskt för skulden, dock högst med ett belopp som för varje bolag motsvarar den nettobehållning som tilldelats bolaget i fissionen.

Innehavare av teckningsoptioner, konvertibler, kapitalandelsbevis, vinstandelsbevis eller andra värdepapper med särskilda rättigheter i det överlåtande bolaget skall i övertagande bolag ha minst motsvarande rättigheter som i det överlåtande bolaget, om de inte enligt fissionsplanen har rätt att få sina värdepapper inlösta av det övertagande bolaget

Fissionsplan

4 § Styrelserna för det överlåtande och de övertagande bolagen skall upprätta en gemensam, dagtecknad fissionsplan. Planen skall undertecknas av styrelsen i vart och ett av bolagen. I planen skall det för varje bolag anges

1. firma, bolagskategori, organisationsnummer och den ort där styrelsen för de övertagande bolagen skall ha sitt säte,

2. en noggrann beskrivning av de tillgångar och skulder som skall överföras till vart och ett av de övertagande bolagen,

3. hur många aktier i övertagande bolag som skall lämnas för ett angivet antal aktier i det överlåtande bolaget samt vilken kontant ersättning som skall lämnas som fissionsvederlag,

4. den tidpunkt och de övriga villkor som skall gälla för utlämnandet av fissionsvederlaget,

5. från vilken tidpunkt och på vilka villkor de aktier som lämnas såsom fissionsvederlag medför rätt till utdelning i det övertagande bolaget,

6. den planerade tidpunkten för det överlåtande bolagets upplösning,

7. vilka rättigheter i det övertagande bolaget som skall tillkomma innehavare av aktier, skuldebrev och andra värdepapper med särskilda rättigheter i det överlåtande bolaget eller vilka åtgärder som i övrigt skall vidtas till förmån för de nämnda innehavarna,

8. arvode och annan särskild förmån som med anledning av fissionen skall lämnas till en styrelseledamot, en verkställande direktör eller en revisor i det överlåtande eller i något övertagande bolag.

Till fissionsplanen skall fogas

1. en kopia av bolagens årsredovisningar för de senaste tre räkenskapsåren, samt

2. uppgifter motsvarande delårsrapport enligt 9 kap. 3 och 4 §§ årsredovisningslagen (1995:1554) eller, i förekommande fall, 9 kap. 3 § 3 lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag, om fissionsplanen har upprättats senare än sex månader efter utgången av det senaste räkenskapsår för vilket årsredovisning och revisionsberättelse har lämnats. Uppgifterna skall avse tiden från utgången av nämnda räkenskapsår till en dag som infaller tidigast tre månader innan fissionsplanen upprättas.

5 § Skall de övertagande bolagen eller något av dem bildas i samband med fissionen, tjänar fissionsplanen som stiftelseurkund bolaget. Planen skall då innehålla en bolagsordning för det övertagande bolaget och ange

1. fullständigt namn, personnummer eller, om sådant saknas, födelsedatum samt postadress för styrelseledamot, styrelsesuppleant, verkställande direktör, vice verkställande direktör, firmatecknare, revisor, revisorssuppleant, allmän granskare och särskild delgivningsmottagare, samt

2. hur bolagets firma tecknas.

6 § I fissionsplanen skall det lämnas en redogörelse för de omständigheter som kan vara av vikt vid bedömningen av fissionens lämplighet för bolagen. Av redogörelsen skall det framgå hur fissionsvederlaget har bestämts och vilka rättsliga och ekonomiska synpunkter som därvid har beaktats. Särskilda svårigheter att uppskatta värdet av egendomen skall anmärkas.

Revisors granskning av fissionsplanen

7 § Fissionsplanen skall granskas av en auktoriserad eller godkänd revisor. Granskningen skall vara så omfattande och ingående som god revisionssed kräver. Revisorn skall för varje bolag avge skriftligt yttrande över sin granskning. Av yttrandena skall framgå huruvida fissionsvederlaget och grunderna för dess fördelning har bestämts på ett sakligt och korrekt sätt. Därvid skall anges vilken eller vilka metoder som har använts vid värderingen av bolagens tillgångar och skulder, resultatet av de tillämpade värderingsmetoderna samt deras lämplighet och vilken vikt som har tillmätts dem vid den samlade bedömningen av värdet på vart och ett av bolagen. Särskilda svårigheter att uppskatta värdet av egendomen skall anmärkas.

I yttrandena skall särskilt anges,

1. om revisorn vid sin granskning har funnit att fissionen medför fara för att borgenärerna i det övertagande bolaget inte skall få sina fordringar betalda, och

2. om de övertagande bolagen eller något av dem skall nybildas i samband med fissionen, huruvida den del av det överlåtande bolaget som skall övertas av ett övertagande bolag har ett verkligt värde för det övertagande bolaget som uppgår till minst aktiekapitalet i detta.

Skall bolag bildas i samband med fissionen skall revisorns yttrande även avse öppningsbalansräkningen.

Revisorns yttranden skall fogas till fissionsplanen.

8 § Styrelsen, verkställande direktören och revisor i ett bolag som skall delta i fissionen skall ge den revisor som skall verkställa granskning som avses i 7 § tillfälle att utföra sådan granskning i den omfattning dessa finner det nödvändigt. De skall också lämna de upplysningar och den hjälp som begärs.

Styrelsen i överlåtande bolaget skall genast underrätta styrelsen i övertagande bolag, som inte hållit bolagsstämma som avses i 10 § första stycket, om väsentliga förändringar i överlåtande bolagets tillgångar och skulder som inträffat efter det att fissionsplanen upprättats.

Registrering av fissionsplanen

9 § Inom en månad från upprättandet av fissionsplanen skall det överlåtande bolaget ge in planen med därtill fogade handlingar till Patent- och registreringsverket för registrering. Uppgift om registreringen skall enligt 24 kap. 4 § kungöras. Om planen inte kungörs i sin helhet, skall det i kungörelsen lämnas uppgift om var den hålls tillgänglig.

Bolagsstämmans godkännande av fissionsplanen

10 § Fissionsplanen skall underställas bolagsstämman i det överlåtande bolaget.

Om ägare till minst fem procent av samtliga aktier i ett övertagande bolag begär det, skall fissionsplanen underställas även bolagsstämman i det övertagande bolaget. En sådan begäran skall göras inom två veckor från det att uppgift om fissionsplanens registrering har kungjorts enligt 24 kap. 4 §.

Stämman får hållas tidigast en månad eller, om samtliga fissionerande bolag är privata aktiebolag, tidigast två veckor efter det att uppgift om fissionsplanens registrering har kungjorts.

Innan bolagsstämman fattar beslut, skall fissionsplanen med därtill fogade handlingar ha hållits tillgänglig för aktieägarna under minst en månad efter kungörandet eller, om samtliga fissionerande bolag är privata aktiebolag, minst en vecka efter kungörandet. Tillhandahållandet skall ske hos bolaget på den ort där styrelsen har sitt säte. Planen med därtill fogade handlingar skall genast och utan kostnad sändas till de aktieägare som begär det och uppger sin postadress.

Om underrättelse enligt 8 § andra stycket har lämnats skall styrelsen lämna upplysningar om detta på bolagsstämman innan frågan om godkännande av fissionsplanen avgörs.

Om fissionsplanen inte godkänns i sin helhet av samtliga bolag, är frågan om fissionen förfallen.

11 § Bolagsstämmans beslut om godkännande av fissionsplanen är giltigt endast om det har biträtts av aktieägare med två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid bolagsstämman företrädde aktierna.

Om det överlåtande bolaget är ett publikt aktiebolag och de övertagande bolagen eller något av dem är ett privat aktiebolag, är det publika aktiebolagets beslut om godkännande av fissionsplanen giltigt endast om det har biträtts av samtliga på bolagsstämman närvarande aktieägare företrädande nio tiondelar av aktierna.

Om fissionsplanen innebär att rättsförhållandet mellan redan utgivna aktier rubbas, är beslutet om godkännande av planen giltigt endast om det har biträtts av samtliga vid bolagsstämman närvarande aktieägare företrädande nio tiondelar av aktierna. I följande fall räcker det dock för giltigt beslut att det har biträtts av aktieägare med två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid bolagsstämman företrädde aktierna, nämligen om

1. den planerade fissionen försämrar endast viss eller vissa aktiers rätt och samtycke till fissionen lämnas av samtliga vid bolagsstämman närvarande ägare av sådana aktier och dessa ägare tillsammans företräder minst nio tiondelar av alla sålunda berörda aktier, eller

2. den planerade fissionen försämrar endast helt aktieslags rätt och ägare till hälften av alla aktier av detta slag och nio tiondelar av de vid bolagsstämman företrädde aktierna av detta slag samtycker till fissionen.

Underrättelse av bolagets kända borgenärer

12 § När fissionsplanen har godkänts av bolagen skall vart och ett av dem skriftligen underrätta sina kända borgenärer om beslutet. Underrättelserna skall innehålla uppgift om att bolaget avser att ansöka om tillstånd att verkställa fissionsplanen samt uppgift om borgenärernas rätt enligt 15 § att motsätta sig att fissionsplanen verkställs.

Borgenärerna i det övertagande bolaget behöver inte underrättas, om revisorerna i yttrande över fissionsplanen har uttalat att de inte har funnit att fissionen medför någon fara för dessa borgenärer. Inte heller behöver underrättelse sändas till borgenärer, vilkas anspråk avser en fordran på lön eller annan ersättning som har förmånsrätt enligt 12 § förmånsrättslagen (1970:979) eller en fordran på pension som har förmånsrätt enligt 12 eller 13 § samma lag.

Ansökan om tillstånd att verkställa fissionsplanen

13 § Det överlåtande bolaget skall ansöka om tillstånd att verkställa planen. Ansökan skall göras hos Patent- och registreringsverket. Den skall ges in inom en månad efter det att fissionsplanen har godkänts i samtliga bolag och senast två år efter det att uppgift om fissionsplanens registrering har kungjorts enligt 9 §.

Till ansökan skall fogas

1. två kopior av protokollet från bolagsstämman som avses i 10 §,
2. en kopia av fissionsplanen, och
3. ett intyg från bolagens styrelser eller verkställande direktörer om att bolagets kända borgenärer har underrättats enligt 12 §.

Om sökanden inte fogat de handlingar som anges i andra stycket till ansökan, skall Patent- och registreringsverket förelägga denne att avhjälpa bristen. Om sökanden inte gör detta, skall ansökan avvisas.

Patent- och registreringsverkets prövning av ansökan

14 § Patent- och registreringsverket skall avslå en ansökan enligt 13 §, om

1. fissionen har förbjudits enligt konkurrenslagen (1993:20) eller om prövning av fissionen pågår enligt den lagen, eller
2. det inte av fissionsplanen framgår att vart och ett av de övertagande bolag, som skall nybildas i samband med fissionen, från det överlåtande bolaget tillförs tillgångar som efter avdrag för de överförda skulderna har ett verkligt värde för det övertagande bolaget som uppgår till minst aktiekapitalet i detta.

Om ansökan inte kan bifallas på grund av att prövning pågår enligt konkurrenslagen och prövningen kan antas bli avslutad inom kort tid, får Patent- och registreringsverket dock förklara tillståndsfrågan vilande under högst sex månader.

Kallelse på bolagens borgenärer

15 § Om Patent- och registreringsverket finner att det inte finns något hinder mot ansökan enligt 13 § skall den kalla bolagens borgenärer. Patent- och registreringsverket skall dock inte kalla borgenärerna i övertagande bolag, om revisor i yttrande över fissionsplanen enligt 7 § har uttalat att han inte har funnit att fissionen medför någon fara för dessa borgenärer. Inte heller skall Patent- och registreringsverket kalla de borgenärer, vilkas anspråk avser en fordran på lön eller annan ersättning som har förmånsrätt enligt 12 § förmånsrättslagen (1970:979) eller en fordran på pension som har förmånsrätt enligt 12 eller 13 § samma lag.

Kallelsen skall innehålla föreläggande för den som vill bestrida ansökan att senast viss dag skriftligen anmäla detta vid påföljd att han annars anses ha medgivit ansökan.

Genom Patent- och registreringsverkets försorg skall kallelsen skyndsamt kungöras i Post- och Inrikes Tidningar. Patent- och registreringsverket skall vidare skicka en särskild underrättelse om kallelsen till kronofogdemyndigheten i region där bolagen har sitt säte.

16 § Om en borgenär som har blivit kallad enligt 15 § bestrider ansökan inom förelagd tid, skall Patent- och registreringsverket överlämna ärendet till rätten i den ort där styrelsen i det överlåtande bolaget skall ha sitt säte. Har sådant bestridande inte gjorts, skall Patent- och registreringsverket lämna bolagen tillstånd att verkställa fissionsplanen.

17 § Om ett ärende om tillstånd till verkställande av fissionsplan har överlämnats till rätten, skall tillstånd lämnas, om det visas att de borgenärer som har bestritt ansökan har fått full betalning eller betryggande säkerhet för sina fordringar. I annat fall skall ansökan avslås.

Registrering av fissionen

18 § Styrelsen för varje övertagande bolag skall anmäla fissionen för registrering. Är bolaget tidigare infört i aktiebolagsregistret, skall styrelsen för registrering anmäla aktiekapitalets ökning. Om bolaget

skall nybildas i samband med fissionen, skall styrelsen för registrering anmäla vilka som utsetts till styrelseledamöter och revisorer.

Anmälan ersätter teckningen av aktierna och skall göras senast två månader från Patent- och registreringsverkets tillstånd till verkställighet av fissionsplanen eller, när tillstånd meddelats av rätten, från det att rättens beslut har vunnit laga kraft. Till anmälan skall fogas ett intyg från en auktoriserad eller godkänd revisor om att det överlåtande bolagets tillgångar har överlämnats till det övertagande bolaget.

Fissionens rättsverkningar

19 § När en anmälan enligt 18 § har registrerats, är det överlåtande bolaget upplöst. Det överlåtande bolagets tillgångar och skulder med undantag för skadeståndsanspråk enligt 26 kap. 1–3 §§ övergår samtidigt till de övertagande bolagen och aktieägare i det överlåtande bolaget blir, om aktier ingår i fissionsvederlaget, aktieägare i övertagande bolag.

Trots vad som sägs i första stycket kan ägare till en tiondel av samtliga aktier i det överlåtande bolaget begära hos styrelsen att det hålls bolagsstämma för behandling av fråga om talan enligt 26 kap. 7 §. Därvid skall 6 kap. 12 § andra stycket tillämpas. Om sådan talan väcks, gäller 22 kap. 43 § i tillämpliga delar.

Frågan om fission förfaller

20 § Om någon ansökan enligt 13 § om verkställande av fissionsplanen eller om någon anmälan enligt 18 § för registrering av fusionen inte har gjorts inom föreskriven tid eller om någon ansökan enligt 13 § om tillstånd att verkställa fissionsplanen inte har gjorts inom föreskriven tid eller om Patent- och registreringsverket genom lagakraftätagande beslut avskrivit en sådan ansökan eller anmälan eller vägrat registrering, förfaller fusionsbeslutet.

Ogiltighet

21 § Talan om upphävande av stämmobeslut om godkännande av fissionsplan skall i fall som avses i 6 kap. 44 § andra stycket väckas inom sex månader från beslutet. Väcks inte talan inom denna tid, är rätten till talan förlorad.

Om rätten genom lagakraftvunnet avgörande bifallit en talan om upphävande av stämmobeslut om godkännande av fissionsplan, skall

fissionen gå åter även om det överlåtande bolaget har upplösts. För förpliktelser som har uppkommit genom någon åtgärd på det övertagande bolagets vägnar sedan det överlåtande bolaget upplösts men innan rättens avgörande har kungjorts i Post- och Inrikes Tidningar, svarar det överlåtande bolaget och de övertagande bolagen solidariskt.

22 kap. Likvidation och konkurs

Likvidationsgrunder m.m.

Frivillig likvidation

1 § Bolagsstämman kan besluta att bolaget skall gå i likvidation.

Att bolaget i vissa fall är skyldigt att gå i likvidation föreskrivs i 20 och 21 §§.

2 § Beslut av bolagsstämman om likvidation är giltigt om det har biträttats av aktieägare med mer än hälften av de avgivna rösterna, om inte annat föreskrivs i bolagsordningen.

Även om i bolagsordningen föreskrivits kvalificerad majoritet för beslut om likvidation, fattas giltigt beslut om likvidation med enkel majoritet, när grund för tvångslikvidation enligt 20 eller 21 § föreligger.

3 § Bolagsstämmans beslut om likvidation har verkan omedelbart eller från och med den dag bolagsstämman bestämmer. Denna dag får inte sättas senare än det närmast följande räkenskapsårets första dag. När grund för tvångslikvidation föreligger har beslutet alltid omedelbar verkan.

Förslag till beslut om likvidation

4 § Om bolagsstämman skall pröva fråga om likvidation, skall styrelsen upprätta ett förslag till beslut.

I förslaget skall anges

1. skälen för att likvidera bolaget och vilka alternativ till likvidation som finns,

2. från vilken dag bolaget föreslås gå i likvidation,

3. den beräknade tidpunkten för skifte,

4. skifteslikvidens beräknade storlek, samt

5. i förekommande fall, vem som föreslås till likvidator i anmälan enligt 8 §.

Kompletterande information vid förslag till beslut på extra bolagsstämma

5 § Om extra bolagsstämma skall pröva fråga om likvidation, skall följande handlingar fogas till förslaget till beslut:

1. en kopia av den årsredovisning som innehåller senast fastställda balans- och resultaträkningar, försedd med en anteckning om bolagsstämmans beslut om bolagets vinst eller förlust,
2. en kopia av revisionsberättelsen för det år årsredovisningen avser,
3. en av styrelsen undertecknad redogörelse för händelser av väsentlig betydelse för bolagets ställning, vilka har inträffat efter det att årsredovisningen lämnades, och
4. ett yttrande av revisorerna över den redogörelse som avses i 3.

Tillhandahållande av förslag till beslut m.m.

6 § Förslaget till beslut, i förekommande fall tillsammans med handlingar som avses i 5 §, skall hållas tillgängligt för aktieägarna under minst två veckor före den bolagsstämma vid vilken frågan om likvidation skall prövas. En kopia av handlingarna skall genast sändas till aktieägare som begär det och uppger sin postadress. Handlingarna skall läggas fram på bolagsstämman.

Kallelsens innehåll

7 § Kallelsen till bolagsstämman skall ange likvidationsförslagets huvudsakliga innehåll.

Registrering

8 § När bolagsstämman har fattat beslut om likvidation skall styrelsen, verkställande direktören eller den som bolagsstämman utser genast anmäla detta till Patent- och registreringsverket.

Täckningskontroll

Skyldighet att upprätta kontrollbalansräkning

9 § Styrelsen är skyldig att genast upprätta och låta revisorerna granska en kontrollbalansräkning så snart det finns skäl att antaga att bolagets eget kapital, beräknat enligt 10 §, understiger hälften av det registrerade aktiekapitalet. Samma skyldighet föreligger om bolaget vid verk-

ställighet enligt 4 kap. utsökningsbalken befunnits sakna utmätningsbara tillgångar.

Kontrollbalansräkningen skall skrivas under av samtliga styrelseledamöter och av verkställande direktören. Har en avvikande mening om balansräkningen antecknats till styrelsens protokoll, skall yttrandet fogas till balansräkningen. Kontrollbalansräkningen skall innehålla uppgift om den dag då den undertecknades.

Kontrollbalansräkningens innehåll

10 § Kontrollbalansräkningen upprättas enligt tillämplig lag om årsredovisning under antagande att bolagets verksamhet skall fortsätta. Vid beräkningen av det egna kapitalets storlek får följande justeringar göras.

1. Tillgångar får redovisas till försäljningsvärdet med avdrag för försäljningskostnaderna eller, beträffande sådana anläggningstillgångar som undergår fortlöpande värdeminskning, anskaffningsvärdet minskat med erforderliga avskrivningar och nedskrivningar.

2. Skuld på grund av statligt stöd för vilket återbetalningsskyldigheten är beroende av bolagets ekonomiska ställning får utelämnas i kontrollbalansräkningen, om stödet – för det fall att bolaget försätts i konkurs eller går i likvidation – skall återbetalas först sedan övriga skulder betalats.

3. Skuld avseende betalning av framtida skatt får tas upp till nuvärde.

4. Obeskattade reserver delas upp på eget kapital och skuld avseende framtida skatt.

5. Pensionsåtaganden som enligt god redovisningssed kunnat utelämnas i årsredovisningen men som upptagits som skuld i balansräkningen får utelämnas i kontrollbalansräkningen. Det gäller dock inte sådana åtaganden som redovisats under rubriken ”Avsatt till pensioner” och som enligt 7 § lagen (1967:531) om tryggnadsavkastning av pensionsutlämning m.m. inte får minskas.

Justeringar enligt 1–5 skall redovisas särskilt.

Första kontrollstämman

11 § Visar kontrollbalansräkningen att bolagets eget kapital understiger hälften av det registrerade aktiekapitalet, skall styrelsen snarast möjligt utfärda kallelse till bolagsstämman som har att pröva om bolaget skall gå i likvidation (första kontrollstämman). Därvid skall bestämmelserna i

4–7 §§ tillämpas. Kontrollbalansräkningen skall läggas fram på bolagsstämman.

Andra kontrollstämman

12 § Har första kontrollstämman inte beslutat att bolaget skall gå i likvidation, skall styrelsen upprätta en ny kontrollbalansräkning och sammankalla bolagsstämman för att inom åtta månader från första kontrollstämman på nytt pröva frågan om bolaget skall gå i likvidation (andra kontrollstämman). Därvid skall bestämmelserna i 4–7 §§ tillämpas. Kontrollbalansräkningen skall läggas fram på bolagsstämman.

Ansökan om tvångslikvidation

13 § Godkänner inte den andra kontrollstämman en kontrollbalansräkning som utvisar att det egna kapitalet vid tiden för bolagsstämman uppgår till det registrerade aktiekapitalet, skall styrelsen, om inte bolagsstämman beslutar att bolaget skall gå i likvidation, inom två veckor hos rätten ansöka om att bolaget försätts i likvidation. En sådan ansökan kan även göras av styrelseledamot, verkställande direktör, revisor eller aktieägare.

Personligt betalningsansvar

14 § Om styrelsen underlåtit att

1. i enlighet med 9 § upprätta och låta revisorerna granska en kontrollbalansräkning,

2. i enlighet med 11 § sammankalla en första kontrollstämman, eller

3. i enlighet med 13 § ansöka hos rätten om att bolaget försätts i likvidation,

svarar styrelsens ledamöter solidariskt för de förpliktelser som därefter uppkommer för bolaget. Om verkställande direktören med vetskap om sådan underlåtenhet handlar på bolagets vägnar, svarar han solidariskt med styrelseledamöterna för de förpliktelser som därigenom uppkommer för bolaget.

Styrelseledamot och verkställande direktör svarar dock inte enligt första stycket 1 för en bolagets förpliktelse med mindre fordringsägaren visar att bolagets aktiekapital inte var täckt av eget kapital i den omfattning som avses i 9 § vid den tidpunkt då skyldighet att upprätta kontrollbalansräkning förelåg.

Ansvar enligt första stycket gäller inte för styrelseledamot som visar att underlåtenheten inte beror på att han varit försumlig.

15 § Solidariskt ansvar enligt 14 § för de förpliktelser som uppkommer för bolaget inträder även för aktieägare som, i fall som avses i 13 §, med vetskap om likvidationsplikten deltar i beslut att fortsätta bolagets verksamhet.

16 § Ansvarighet enligt 14 § och 15 § gäller inte för förpliktelser som uppkommer sedan likvidationsfrågan har hänskjutits till rättens prövning eller sedan en kontrollbalansräkning, som utvisar att bolagets eget kapital uppgår till det registrerade aktiekapitalet, blivit granskad av revisorerna och godkänd av bolagsstämman. Sådan ansvarighet gäller inte heller förpliktelser som uppkommit sedan bolagsstämman eller Patent- och registreringsverket beslutat om likvidation.

Majoritetsmissbruk

17 § Har aktieägare uppsåtligen genom missbruk av sitt inflytande i bolaget medverkat till överträdelse av denna lag, tillämplig lag om årsredovisning eller bolagsordningen, kan rätten, om det finns särskilda skäl till det på grund av missbrukets långvarighet eller annan anledning, på talan av ägare till en tiondel av samtliga aktier i bolaget besluta att bolaget skall gå i likvidation.

Har talan väckts enligt första stycket och finns det påtaglig risk att fortsatt missbruk väsentligt förringar kärandens rätt, får rätten förordna en eller flera syssломän att i styrelsens och verkställande direktörens ställe förvalta bolaget till dess frågan om likvidation har blivit slutligt avgjord.

18 § I fall som avses i 17 § kan rätten på yrkande av bolaget i stället för att besluta om likvidation ålägga bolaget att inom viss tid lösa in kärandens aktier. Försummar bolaget att lösa aktierna inom den av rätten fastställda tiden, skall rätten på talan av den vars aktier skulle ha lösts in besluta att bolaget skall gå i likvidation.

Vid avgörande av frågan om beslut om likvidation eller beslut om inlösen av aktier skall meddelas, skall särskild hänsyn tas till de anställdas och fordringsägarnas intressen. Inlösen enligt första stycket får inte ske, om bolagets eget kapital, beräknat enligt 10 §, efter inlösen skulle understiga hälften av det registrerade aktiekapitalet. Vid beräkningen av bolagets eget kapital skall de aktier som skall lösas in tas upp som tillgång utan värde.

19 § Om en aktieägare, sedan talan enligt 17 § behörigen väckts, för sin del återkallar talan, kan övriga aktieägare som deltagit i väckande av talan fullfölja denna.

Tvångslikvidation

20 § Rätten förordnar att bolaget omedelbart skall gå i likvidation,

1. i fall som avses i 13 §, om bolagsstämman inte fattat beslut som anges där, samt

2. i fall som avses i 17 §, om rätten inte i stället förordnar om inlösen enligt 18 §.

Beslut om likvidation enligt första stycket 1 meddelas inte, om det under ärendets handläggning i tingsrätten visas att bolagsstämman godkänt en kontrollbalansräkning som avses i 13 §. Detsamma gäller om det under angivna tid visas att den i första stycket 2 angivna likvidationsgrunden upphört.

Fråga om likvidation enligt första stycket prövas på ansökan av styrelsen, styrelseledamot, verkställande direktör eller aktieägare eller, i fall som avses i nämnda stycke 1, revisor i bolaget.

21 § Patent- och registreringsverket förordnar att bolaget omedelbart skall gå i likvidation, om

1. bolaget inte på föreskrivet sätt till registret har inkommit med anmälan av sådan behörig styrelse, verkställande direktör, delgivningsbar person eller revisor som skall finnas enligt denna lag,

2. bolaget inte har inkommit till Patent- och registreringsverket med årsredovisning och revisionsberättelse enligt 8 kap. 3 § första stycket årsredovisningslagen (1995:1554) och, i förekommande fall, koncernredovisning och koncernrevisionsberättelse enligt 8 kap. 16 § samma lag, inom elva månader från räkenskapsårets utgång,

3. likvidationsskyldighet föreligger enligt bolagsordningen, eller

4. bolaget är i konkurs som avslutats med överskott och bolagsstämman inte inom föreskriven tid fattar beslut om likvidation enligt 48 § andra stycket.

Beslut om likvidation meddelas dock inte, om likvidationsgrunden har upphört under ärendets handläggning hos Patent- och registreringsverket och avgift som påförts enligt 26 § har betalats.

Fråga om likvidation enligt första stycket tas upp av Patent- och registreringsverket självmant eller på ansökan av styrelsen, styrelseledamot, verkställande direktör, aktieägare, borgenär eller annan vars rätt kan vara beroende av att det finns någon som kan företräda bolaget.

22 § Om ansökan som avses i 20 § görs, skall rätten genast kalla bolaget samt aktieägare och borgenärer som vill yttra sig i ärendet att inställa sig för rätten på utsatt dag, då fråga om skyldighet för bolaget att gå i likvidation skall prövas. Kallelsen skall delges bolaget om det kan ske på annat sätt än enligt 15–17 § delgivningslagen (1970:428).

Kallelsen skall genom rättens försorg kungöras i Post- och Inrikes Tidningar minst en månad före inställeldagen.

23 § I ärende enligt 21 § skall Patent- och registreringsverket förelägga bolaget att komma in med skriftligt yttrande eller efterfrågade handlingar till myndigheten inom viss tid. Föreläggandet skall delges bolaget, om det kan ske på annat sätt än enligt 15–17 §§ delgivningslagen (1970:428). Föreläggandet skall genom Patent- och registreringsverkets försorg kungöras i Post- och Inrikes Tidningar minst en månad före utgången av den utsatta tiden.

24 § När en ansökan om likvidation eller om utseende av likvidator har kommit in till rätten skall detta genast anmälas till Patent- och registreringsverket. Rätten skall också anmäla beslut om likvidation och förordnande av likvidator till Patent- och registreringsverket.

25 § Har sökanden haft kostnader för delgivning eller kungörelse samt för expeditioner i ärende enligt 20 eller 21 §, skall ersättning för detta lämnas av bolagets medel, om bolaget förpliktas att gå i likvidation. Sådan ersättning skall också i andra fall lämnas om rätten, eller i fall som avses i 21 §, Patent- och registreringsverket finner det skäligt.

26 § Om Patent- och registreringsverket självmant meddelar bolaget ett likvidationsföreläggande enligt 23 § på den grunden att bolaget inte har anmält behörig styrelse, verkställande direktör, delgivningsbar person eller revisor för registrering, skall bolaget förpliktas att betala en särskild avgift för kostnaderna i likvidationsärendet.

Bolaget får förpliktas betala avgift enligt första stycket endast om Patent- och registreringsverket senast sex veckor innan föreläggandet meddelades har skickat en påminnelse till bolaget på dess senast anmälda postadress om den brist som föreläggandet avser. Påminnelsen skall ha innehållit en upplysning om att bolaget kan bli skyldigt att betala en avgift om bristen inte avhjälpes.

Kommer det fram i likvidationsärendet att det inte fanns grund för tvångslikvidation när föreläggande enligt 23 § meddelades, skall avgiftsbeslutet upphävas.

Bestämmelserna i 8 kap. 9 och 10 §§ årsredovisningslagen (1995:1554) tillämpas även i fråga om avgift enligt första stycket.

Regeringen får meddela föreskrifter om avgiftens storlek.

Genomförande av likvidation

Utseende av likvidator

27 § När anmälan gjorts om att bolagsstämman fattat beslut om att bolaget skall gå i likvidation skall Patent- och registreringsverket genast utse en eller flera likvidatorer.

När en domstol eller Patent- och registreringsverket beslutar att bolaget skall gå i likvidation skall en eller flera likvidatorer samtidigt utses.

Saknar aktiebolag, som gått i likvidation, till registret anmäld behörig likvidator, skall Patent- och registreringsverket förordna en eller flera likvidatorer.

Registrering

28 § Beslut om likvidation och om förordnande av likvidator skall registreras.

Styrelse och verkställande direktör

29 § Likvidator träder i styrelsens och verkställande direktörs ställe och har i uppdrag att genomföra likvidationen. Bestämmelserna om styrelse och styrelseledamöter i denna lag och tillämplig lag om årsredovisning gäller även i fråga om likvidator, om inte annat följer av detta kapitel.

Om bolagsstämman beslutat att bolaget skall gå i likvidation företräds bolaget av styrelsen och, i förekommande fall, verkställande direktören till dess likvidator förordnats.

Revisor

30 § Uppdrag att vara revisor, allmän granskare eller särskild granskare upphör inte genom att bolaget går i likvidation. Bestämmelserna i 8 och 9 kap. skall tillämpas under likvidation. I revisionsberättelsen skall revisorerna uttala sig om huruvida likvidationen enligt deras mening onödigt fördröjs.

Bolagsstämma

31 § I fråga om bolagsstämma under likvidation gäller i tillämpliga delar bestämmelserna i denna lag om bolagsstämma, i den mån inte

annat följer av att bolaget skall gå i likvidation och bestämmelserna i detta kapitel.

Redovisning för tiden före likvidators förordnande

32 § När bolaget gått i likvidation och likvidator förordnats skall styrelsen och verkställande direktören genast avge redovisning för sin förvaltning av bolagets angelägenheter under den tid, för vilken redovisningshandlingar inte förut har lagts fram på bolagsstämma. Redovisningen skall läggas fram på bolagsstämma så snart det kan ske. Bestämmelserna om årsredovisning i tillämplig lag om årsredovisning samt om revisionsberättelse enligt denna lag skall tillämpas.

Omfattar den tid, för vilken redovisningshandlingar inte förut har lagts fram på bolagsstämma även föregående räkenskapsår, skall särskild redovisning, i moderbolag i förekommande fall omfattande även koncernredovisning, avges för det året.

33 § Likvidatorerna skall genast söka kallelse på bolagets okända borgenärer.

Avveckling av rörelsen

34 § Likvidatorerna skall så snart det kan ske genom försäljning på offentlig auktion eller på annat lämpligt sätt förvandla bolagets egendom till pengar, i den mån det behövs för likvidationen, samt betala bolagets skulder. Bolagets rörelse får fortsättas, om det behövs för en ändamålsenlig avveckling eller för att de anställda skall få skälig tid att skaffa sig ny anställning.

Årsredovisning

35 § Likvidatorerna skall för varje räkenskapsår avge en årsredovisning, som skall läggas fram på ordinarie bolagsstämma för godkännande. I fråga om bolagsstämman och redovisningen skall 6 kap. 7 § andra stycket 1 och 2 denna lag samt 5 kap. 17–23 §§, 6 kap. 2 § och bestämmelserna om finansieringsanalys i 2 kap. 1 § tredje stycket och 6 kap. 3 § årsredovisningslagen (1995:1554) inte tillämpas. I förekommande fall behöver inte heller bestämmelserna i 5 kap. 2 § 3 och 6 kap. 3 § lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag tillämpas.

I balansräkningen tas det egna kapitalet upp i en post. Aktiekapitalet anges särskilt, i förekommande fall fördelat på olika aktieslag.

En tillgång får inte tas upp till högre värde än den beräknas inbringa efter avdrag för försäljningskostnaderna. Om en tillgång kan beräknas inbringa ett väsentligt högre belopp än det i balansräkningen upptagna värdet, skall det beräknade beloppet anges särskilt vid tillgångsposten. Om en skuld eller likvidationskostnad kan beräknas kräva ett belopp som väsentligt avviker från redovisad skuld skall det beräknade beloppet anges vid skuldposten.

Bestämmelserna i 8 kap. årsredovisningslagen tillämpas på årsredovisning under likvidation. Vad som där sägs om fastställd årsredovisning gäller i stället den godkända årsredovisningen.

Skifte

36 § När den i kallelsen på okända borgenärer utsatta inställeldagen är förbi och alla kända skulder har betalats, skall likvidatorerna skifta bolagets behållna tillgångar. Om en skuld är tvistig eller inte förfallen till betalning eller av annan orsak inte kan betalas, skall erforderliga medel sättas av till betalning av skulden och återstoden skiftas.

I avstämningsbolag bestämmer likvidatorerna avstämningsdag som avses i 4 kap. 18 §.

Klander av skifte

37 § Aktieägare som vill klandra skiftet skall väcka talan mot bolaget senast tre månader efter det slutredovisning enligt 38 § lades fram på bolagsstämma.

Slutredovisning

38 § Sedan likvidatorerna fullgjort sitt uppdrag, skall de så snart det kan ske avge slutredovisning för sin förvaltning genom en förvaltningsberättelse rörande likvidationen i dess helhet. Berättelsen skall även innehålla en redogörelse för skiftet. Till berättelsen skall fogas redovisningshandlingar för hela likvidationstiden.

Berättelsen och redovisningshandlingarna skall avlämnas till bolagets revisorer, som inom en månad därefter skall avge en revisionsberättelse över slutredovisningen och förvaltningen under likvidationen.

Efter det revisionsberättelsen avlämnats till likvidatorerna skall denne genast kalla aktieägarna till bolagsstämma för granskning av slutredovisningen. Slutredovisningen med bifogade redovisningshandlingar och revisionsberättelsen skall hållas tillgängliga för och i kopia sändas till aktieägare enligt 6 kap. 16 § och läggas fram på bolagsstämman. Bestyrkta kopior därav skall ges in till Patent- och registreringsverket. Föreskrifterna i 6 kap. 8 § andra stycket 3 och 6 kap. 9 § andra stycket skall tillämpas.

Upplösning

39 § När likvidatorerna lagt fram slutredovisning, är bolaget upplöst. Anmälan därom skall genast göras för registrering.

Preskription

40 § Har aktieägare inte inom fem år efter det slutredovisning lades fram på bolagsstämma anmält sig för att lyfta vad han erhållit vid skiftet, har han förlorat sin rätt till det som i skiftet tillagts honom. Med tillämpning av 43 § skall kvarvarande tillgångar då skiftas mellan bolagets övriga aktieägare. Är tillgångarna av obetydligt värde, kan rätten på anmälan av likvidator förordna att tillgångarna skall tillfalla allmänna arvsfonden.

Skadeståndstalan

41 § Trots vad som sägs i 39 § kan ägare till en tiondel av samtliga aktier hos likvidator påkalla bolagsstämma för behandling av fråga om talan enligt 26 kap. 7 §. Bestämmelsen i 6 kap. 12 § andra stycket skall tillämpas.

Obestånd

42 § Om likvidatorerna finner att bolaget är på obestånd eller inte kan betala likvidationskostnaderna, skall de ansöka om att bolaget försätts i konkurs.

Fortsatt likvidation

43 § Om en tillgång framkommer för bolaget efter dess upplösning enligt 39 § eller om talan väcks mot bolaget eller det av annat skäl uppkommer behov av likvidationsåtgärd, skall likvidationen fortsättas.

Anmälan om fortsatt likvidation skall genast göras av likvidatorerna för registrering. Kallelse till första bolagsstämman efter återupptagandet skall ske enligt bolagsordningen. Dessutom skall skriftlig kallelse sändas till varje aktieägare vars postadress är känd för bolaget.

Är tillgång som avses i första stycket av obetydligt värde, kan rätten på anmälan av likvidatorerna förordna att tillgången skall tillfalla allmänna arvsfonden.

Upphörande av likvidation

44 § Har bolaget trätt i likvidation på grund av bolagsstämmans beslut enligt 1 § eller 48 § andra stycket eller, i fall som avses i 13 §, på grund av rättens beslut, kan bolagsstämman sedan revisorerna avgivit yttrande besluta att likvidationen skall upphöra och bolagets verksamhet återupptas. Sådant beslut får dock inte fattas, om likvidationsanledning på grund av denna lag eller bolagsordningen föreligger eller om bolagets eget kapital beräknat enligt 10 § enligt revisorernas yttrande inte uppgår till det registrerade aktiekapitalet eller om utskiftning ägt rum.

När bolagsstämman fattar beslut enligt första stycket, skall den samtidigt välja styrelse.

Bolagsstämmans beslut om likvidationens upphörande och val av styrelse skall av likvidatorerna genast anmälas för registrering. Beslutet får inte verkställas förrän registrering skett.

45 § Om ett likvidationsbeslut som avses i 1, 20 eller 21 § blivit upphävt genom domstols lagakraftäggande dom eller beslut, skall likvidatorerna genast göra anmälan därom för registrering samt kalla till bolagsstämma för val av styrelse.

46 § När likvidation upphört enligt 44 eller 45 § skall 38 § tillämpas.

Konkurs

47 § Om ett aktiebolag försätts i konkurs eller beslut om företagsrekonstruktion enligt lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion meddelas, skall tingsrätten för registrering underrätta Patent- och registreringsverket om beslutet, vem som har utsetts till konkurs-

förvaltare eller rekonstruktör och vilken tillsynsmyndighet som utövar tillsyn över förvaltningen.

Under konkursen företräds bolaget som konkursgäldenär av den styrelse och verkställande direktör eller de likvidatorer som finns vid konkursens början. Dock gäller även under konkursen bestämmelserna i denna lag om rätt att avgå, entledigande och nytillsättning.

När en konkurs har avslutats, eller en företagsrekonstruktion enligt lagen om företagsrekonstruktion har upphört, skall tingsrätten för registrering underrätta Patent- och registreringsverket samt i det förra fallet ange om överskott finns eller inte. Tingsrätten skall även för registrering underrätta Patent- och registreringsverket när högre rätt har upphävt ett beslut att försätta bolaget i konkurs eller ett beslut om företagsrekonstruktion.

48 § Om ett aktiebolag är försatt i konkurs och denna avslutas utan överskott, är bolaget upplöst när konkursen avslutas. Finns det efter konkursens avslutande kvar tillgångar som inte omfattas av konkursen, skall på ansökan av den vars rätt berörs därav bolaget gå i likvidation och en eller flera likvidatorer förordnas av rätten. Kallelse till första bolagsstämman skall ske i enlighet med vad som föreskrivs i 43 §.

Om konkurs avslutas med överskott eller läggs ned efter frivillig uppgörelse eller om egendomen i konkursboet återställs till bolaget till följd av att ackord fastställts, skall bolagsstämman inom en månad från det konkursen avslutades besluta att bolaget skall gå i likvidation.

Var bolaget i likvidation när det försattes i konkurs, skall likvidationen fortsättas enligt 43 §, om konkursen avslutas med överskott.

23 kap. Byte av bolagskategori

Byte från privat till publikt aktiebolag

1 § Ett beslut om att ett privat aktiebolag skall bli publikt fattas av bolagsstämman enligt bestämmelserna i 6 kap. om beslut om ändring av bolagsordningen.

Om bolagsstämman hålls senare än sex månader efter utgången av det senaste räkenskapsår för vilket årsredovisning och revisionsberättelse har avgivits, skall det på bolagsstämman läggas fram uppgifter motsvarande delårsrapport enligt 9 kap. 3 och 4 §§ årsredovisningslagen (1995: 1554) eller, i förekommande fall, 9 kap. 3 § 3 lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag. Uppgifterna skall avse tiden från utgången av nämnda räkenskapsår till en dag som infaller tidigast tre månader före dagen för bolagsstämman.

Beslutet får registreras endast om

1. bolagets registrerade aktiekapital uppgår till minst det belopp som anges i 1 kap. 3 § andra eller tredje stycket i fråga om publikt aktiebolag,

2. yttrande företes från en auktoriserad eller godkänd revisor av vilket framgår att bolagets eget kapital uppgår till minst det registrerade aktiekapitalet, och

3. bolagets firma inte strider mot föreskrifterna i 25 kap. 1 § om publikt aktiebolags firma.

Ett privat aktiebolag skall anses ha blivit publikt, när bolagsordningen uppfyller de bestämmelser som gäller för publika aktiebolag och beslutet om övergång till publikt aktiebolag har blivit registrerat.

2 § Bestämmelserna i 2 kap. 14–16 §§ tillämpas också när ett aktiebolag som har blivit publikt enligt 1 § inom två år från registreringen av beslutet träffar avtal som avses i 2 kap. 14 §.

Byte från publikt till privat aktiebolag

3 § Ett beslut om att ett publikt aktiebolag skall bli privat fattas av bolagsstämman enligt bestämmelserna i 6 kap. om beslut om ändring av bolagsordningen. Beslutet är dock giltigt endast om det har biträtts av samtliga aktieägare som är närvarande vid bolagsstämman och dessa tillsammans företräder minst nio tiondelar av samtliga aktier i bolaget.

Beslutet får registreras endast om bolagets firma inte strider mot föreskrifterna i 25 kap. 1 § om privat aktiebolags firma. Ett publikt aktiebolag skall anses ha blivit privat, när bolagsordningen uppfyller de bestämmelser som gäller för privata aktiebolag och beslutet om övergång till privat aktiebolag har blivit registrerat.

24 kap. Registrering, överklagande m.m.

Registreringsmyndighet

1 § Registreringsmyndighet för aktiebolag är Patent- och registreringsverket.

Aktiebolagsregister

2 § Hos Patent- och registreringsverket förs ett aktiebolagsregister för registrering enligt denna lag eller annan författning. Hos Finansinspektionen förs ett bankregister enligt 8 kap. 1 § bankrörelselagen

(1987:617). När det i denna lag hänvisas till aktiebolagsregistret skall hänvisningen beträffande bankaktiebolag avse bankregistret.

Registreringsavgifter

3 § Föreskrifter om avgifter i registreringsärenden enligt denna lag meddelas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, av Patent- och registreringsverket.

Kungörande i Post- och Inrikes Tidningar

4 § Patent- och registreringsverket skall utan dröjsmål i Post- och Inrikes Tidningar kungöra vad som införs i aktiebolagsregistret med undantag av registrering av underrättelse enligt 22 kap. 47 §. En kungörelse som avser ändring i ett förhållande som tidigare har införts i registret skall endast ange ändringens art.

Verkan av kungörande

5 § Det som enligt denna lag eller särskilda bestämmelser har blivit infört i aktiebolagsregistret skall anses ha kommit till tredje mans kännedom, om det enligt 4 § har kungjorts i Post- och Inrikes Tidningar. Vad som nu sagts gäller dock inte beträffande rättshandlingar eller andra åtgärder som har vidtagits före den sextonde dagen efter kungörandet, om tredje man visar att det var omöjligt för honom att känna till det som kungjorts.

I fråga om rättshandlingar och andra åtgärder vilka har vidtagits innan kungörande som avses i första stycket har skett, kan bolaget inte åberopa det förhållande som blivit eller bort bli infört i registret mot någon annan än den som bolaget visar har känt till förhållandet.

Om det som har kungjorts i Post- och Inrikes Tidningar inte överensstämmer med vad som har införts i aktiebolagsregistret, kan bolaget inte åberopa kungörelsens innehåll mot tredje man. Denne kan dock åberopa kungörelsens innehåll mot bolaget, om bolaget inte visar att han kände till vad som införts i aktiebolagsregistret.

6 § Om en anmälan om vem som har utsetts till styrelseledamot eller verkställande direktör har förts in i aktiebolagsregistret och kungjorts i Post- och Inrikes Tidningar enligt 4 §, kan bolaget inte mot tredje man åberopa fel eller brister vid beslutet att utse den registrerade personen.

Vad som nu sagts gäller dock inte, om bolaget visar att tredje man kände till felet eller bristen.

Handläggning av registreringsärende

7 § Har sökande vid anmälan för registrering inte iakttagit vad som är föreskrivet om anmälan, skall sökanden föreläggas att inom viss tid avge yttrande eller vidta rättelse. Detsamma gäller, om Patent- och registreringsverket finner att beslut som anmäls för registrering eller handling som bifogas anmälningen inte har tillkommit i behörig ordning eller till sitt innehåll strider mot lag eller annan författning eller mot bolagsordningen eller har i något viktigare hänseende otydlig eller vilseledande avfattning. Om sökanden inte fullgör föreläggandet, skall anmälningen avskrivas. Underrättelse om denna påföljd skall tas in i föreläggandet. Föreligger även efter det yttrande avgivits hinder för registrering och har sökanden haft tillfälle att yttra sig över hindret, skall registrering vägras, om det inte finns anledning att ge sökanden ett nytt föreläggande.

Trots vad som sägs i första stycket får ett bolagsstämmobeslut registreras, om rätten till talan mot beslutet gått förlorad enligt 6 kap. 44 § första stycket.

Underrättelse om beslut

8 § Patent- och registreringsverket skall genast skriftligen underrätta bolaget när Patent- och registreringsverket fattar beslut enligt 17 kap. 22 §, 20 kap. 14 § första stycket, 20 eller 28 §, 21 kap. 14 § första stycket eller 20 §, 22 kap. 26 § eller 27 kap. 2 §.

Avregistrering

9 § Om styrelseledamot, verkställande direktör, särskild firmatecknare, annan ställföreträdare för bolaget, revisor eller allmän granskare har försatts i konkurs, fått förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken eller fått näringsförbud, skall Patent- och registreringsverket avföra ställföreträdaren, revisorn eller den allmänne granskaren ur aktiebolagsregistret. Detsamma gäller om godkännandet eller auktorisationen för en revisor upphör att gälla.

Avregistreringen skall vid beslut om konkurs eller tillfälligt näringsförbud ske omedelbart.

Avregistreringen skall också ske omedelbart om det i samband med ett beslut att avslå ansökan om fortsatt godkännande eller auktorisation av revisor eller ett beslut att upphäva godkännande eller auktorisation av revisor har bestämts att beslutet skall gälla omedelbart.

I övrigt skall avregistrering ske sedan beslutet har vunnit laga kraft.

10 § Om avförande av firma ur registret sedan dom om hävande av firmaregistrering vunnit laga kraft finns bestämmelser i firmalagen (1974:156).

Ändring av aktiekapitalet m.m.

11 § Registrering av beslut om ändring av bolagsordningens bestämmelser om aktiekapitalet, maximikapitalet eller minimikapitalet och registrering av beslut om ökning eller minskning av aktiekapitalet skall ske samtidigt, om ändringen av bolagsordningen eller ökningen eller minskningen av aktiekapitalet är nödvändig för att aktiekapitalets storlek skall bli förenlig med bolagsordningen.

Överklagande

12 § En myndighets beslut i tillståndsärende enligt 7 kap. 8, 26 eller 31 § eller 8 kap. 14 § får överklagas till regeringen.

Finansinspektionens beslut enligt 16 kap. 7 § första stycket 2 och 17 § första stycket 2 får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Länsstyrelsens beslut enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Ett beslut av Patent- och registreringsverket att avskriva anmälan eller vägra registrering enligt 7 § första stycket får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol inom två månader från beslutets dag. Det samma gäller ett sådant beslut av Patent- och registreringsverket som avses i 11 §, 17 kap. 13 § andra stycket eller 21 §, 20 kap. 14 § första stycket, 20 och 28 §§, 21 kap. 14 § första stycket och 20 § samt 27 kap. 2 §.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

13 § Ett beslut av Patent- och registreringsverket i ärende enligt 20 kap. 21 eller 27 § överklagas till tingsrätten i den ort där bolagets styrelse har sitt säte. Skrivelsen med överklagandet skall ges in till Patent- och registreringsverket inom tre veckor från dagen för beslutet.

Vid överklaganden av Patent- och registreringsverkets beslut i ärenden enligt 22 kap. 21 eller 27 § gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden.

25 kap. Aktiebolags firma

Firma

1 § Aktiebolags firma skall innehålla ordet aktiebolag eller förkortningen AB. Ett publikt aktiebolags firma skall åtföljas av beteckningen (publ), såvida det inte av bolagets firma framgår att bolaget är publikt.

Firman skall tydligt skilja sig från annan förut i aktiebolagsregistret eller filialregistret införd, ännu bestående firma. Ett privat aktiebolags firma får inte innehålla ordet publikt, och ett publikt aktiebolags firma får inte innehålla ordet privat. För registrering av aktiebolags firma gäller i övrigt vad som föreskrivs i firmalagen (1974:156).

Skall bolagets firma registreras på två eller flera språk, skall varje lydelse anges i bolagsordningen

Bifirma

2 § Bolagets styrelse kan anta bifirma. Vad som sägs i 1 § om firma gäller även bifirma. Orden aktiebolag, privat eller publikt eller förkortningen AB får dock inte tas in i en bifirma.

Underskrifter

3 § Skriftliga handlingar, som utfärdas för ett aktiebolag, skall, om inte firman framgår på annat sätt, undertecknas med bolagets firma. I fråga om publika aktiebolag, vars firma inte innehåller ordet publikt, skall firman därvid åtföljas av beteckningen (publ).

Om styrelsen eller annan ställföreträdare för bolaget har utfärdat en handling utan firmateckning och det inte framgår av dess innehåll att den utfärdats på bolagets vägnar, är de som undertecknat handlingen solidariskt ansvariga för förpliktelse enligt handlingen såsom för egen skuld. Detta gäller dock inte om det av omständigheterna vid handlingens tillkomst framgick att den utfärdades för bolaget och den till vilken handlingen ställts av bolaget får ett behörigen undertecknat godkännande av handlingen utan oskäligt dröjsmål efter det att detta begärts eller personlig ansvarighet gjorts gällande mot undertecknarna.

Brev, fakturor och orderblanketter

4 § Ett aktiebolags brev, fakturor och orderblanketter skall ange bolagets firma, den ort där styrelsen skall ha sitt säte samt bolagets organisationsnummer enligt lagen (1974:174) om identitetsbeteckning för juridiska personer m.fl. Om bolaget har trätt i likvidation, skall också detta anges. I fråga om publika aktiebolag, vars firma inte innehåller ordet publikt, skall firman åtföljas av beteckningen (publ).

Förbud mot användning av firma

5 § Om förbud mot användning av firma och om hävande av firma-registrering finns bestämmelser i firmalagen (1974:156).

26 kap. Skadestånd m.m.*Stiftares, styrelseledamots och verkställande direktörs skadeståndsansvar*

1 § En stiftare, styrelseledamot eller verkställande direktör som när han fullgör sitt uppdrag uppsåtligen eller av oaktsamhet skadar bolaget, skall ersätta skadan. Detsamma gäller när skadan tillfogas en aktieägare eller någon annan genom överträdelse av denna lag, tillämplig lag om årsredovisning, 2 kap. 1–3 §§ lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument eller 5 kap. 5 c § lagen (1992:543) om börs- och clearingverksamhet eller bolagsordningen.

Revisors, allmän granskares och särskild granskares skadeståndsansvar

2 § En revisor, allmän granskare eller särskild granskare är ersättnings-skyldig enligt de grunder som anges i 1 §. Han skall även ersätta skada som uppsåtligen eller av oaktsamhet vållas av hans medhjälpare. I fall som avses i 8 kap. 40 § svarar dock revisorn endast för skada på grund av oriktiga uppgifter som han eller hans medhjälpare har haft skälig anledning att anta var oriktiga.

Om ett registrerat revisionsbolag är revisor eller särskild granskare, är det detta bolag och den för revisionen eller granskningen huvud-ansvarige som är ersättningskyldiga.

Aktieägares skadeståndsansvar

3 § En aktieägare skall ersätta skada som han uppsåtligen eller av grov oaktsamhet tillfogar bolaget, en aktieägare eller någon annan genom att medverka till överträdelse av denna lag, tillämplig lag om årsredovisning eller bolagsordningen.

Aktieägares inlösenkyldighet vid missbruk m.m.

4 § Om det är motiverat med hänsyn till faran för fortsatt missbruk och förhållandena i övrigt, är en aktieägare som avses i 3 § också skyldig att lösa in skadelidande aktieägares aktier. Lösenbeloppet skall bestämmas till ett belopp som är skäligt med hänsyn till bolagets ställning och övriga omständigheter.

Jämkning

5 § Om någon är ersättningsskyldig enligt 1–3 §§, kan skadeståndet jämkas efter vad som är skäligt med hänsyn till handlingens art, skadans storlek och omständigheterna i övrigt.

Gemensamt skadeståndsansvar

6 § Om flera skall ersätta samma skada, svarar de solidariskt för skadeståndet i den mån inte skadeståndsskyldigheten har jämkats för någon av dem enligt 5 §. Vad någon av dem har betalat i skadestånd får han återkräva av de andra efter vad som är skäligt med hänsyn till omständigheterna.

Talan om skadestånd till bolaget

7 § Talan om skadestånd till bolaget enligt 1–3 §§ får väckas, om majoriteten eller en minoritet bestående av ägare till minst en tiondel av samtliga aktier i bolaget, vid bolagsstämma har biträtt ett förslag om att väcka en skadeståndstalan eller, när det gäller en styrelseledamot eller den verkställande direktören, har röstat mot ett förslag om ansvarsfrihet.

8 § En uppgörelse i fråga om skadeståndsskyldighet till bolaget får träffas endast av bolagsstämman och endast under förutsättning att inte ägare till minst en tiondel av samtliga aktier i bolaget, röstar mot förslaget om uppgörelse.

Om en aktieägare för skadeståndstalan för bolagets räkning, får en uppgörelse inte träffas utan hans samtycke.

9 § Ägare till minst en tiondel av samtliga aktier i bolaget, får föra talan om skadestånd till bolaget. Om en aktieägare sedan talan har väckts avstår från talan, kan de övriga ändå fullfölja denna.

Den som har väckt talan svarar för rättegångskostnaderna men har rätt till ersättning av bolaget för kostnader som täcks av vad som har kommit bolaget till godo genom rättegången.

Tiden för väckande av talan

10 § Talan för bolagets räkning mot en styrelseledamot eller den verkställande direktören om skadestånd på grund av beslut eller åtgärd under ett räkenskapsår skall väckas senast ett år från det att årsredovisningen och revisionsberättelsen för räkenskapsåret lades fram på bolagsstämman.

11 § Har bolagsstämman beslutat att bevilja ansvarsfrihet eller att inte föra en skadeståndstalan utan att aktieägare till sådant antal som anges i 7 § har röstat emot det eller har tiden för att väcka talan gått ut enligt 10 §, får talan enligt 7 eller 9 § ändå väckas, om det i årsredovisningen eller i revisionsberättelsen eller på annat sätt inte har lämnats i väsentliga hänseenden riktiga och fullständiga uppgifter till bolagsstämman om det beslut eller den åtgärd som talan grundas på. Att tiden för väckande av talan kan vara begränsad även i fall som avses i första stycket framgår av 13 §.

12 § Trots vad som sägs i 7–11 §§ får styrelsen föra en skadeståndstalan som grundas på brott.

13 § Talan för bolagets räkning enligt 1–3 §§ som inte grundas på brott får inte väckas mot

1. en stiftare sedan fem år har förflutit från bolagets bildande,
2. en styrelseledamot eller den verkställande direktören sedan fem år har förflutit från utgången av det räkenskapsår då beslut eller åtgärder som talan grundas på, fattades eller vidtogs,
3. en revisor sedan fem år har förflutit från utgången av det räkenskapsår som revisionsberättelsen avser,
4. en allmän granskare sedan fem år har förflutit från utgången av det räkenskapsår som granskningsrapporten avser,

5. en särskild granskare sedan fem år har förflutit från den dag när yttrandet över den särskilda granskningen lades fram på bolagsstämman,

6. en aktieägare sedan två år har förflutit från beslut eller åtgärder som talan grundas på.

Konkursbos talerätt

14 § Om bolaget har försatts i konkurs efter en ansökan som har gjorts innan den tid som anges i 13 § har gått ut, får konkursboet föra talan enligt 1–3 §§ trots att frihet från skadeståndsansvar har inträtt enligt 7, 8 eller 10 §. Efter utgången av den tid som anges i 13 § får en sådan talan dock inte väckas senare än sex månader från edgångssammanträde.

27 kap. Straff och vite

Böter, fängelse

1 § Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som

1. uppsåtligen bryter mot 1 kap. 4 §,
2. uppsåtligen eller av oaktsamhet underlåter att enligt denna lag föra aktiebok eller hålla aktiebok tillgänglig,
3. uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 7 kap. 15 § andra meningen, 17 § första stycket eller 18 § andra stycket.

I fall som avses i 8 kap. 37 § och 9 kap. 15 § skall inte följa ansvar enligt 20 kap. 3 § brottsbalken.

Vite

2 § Patent- och registreringsverket kan vid vite förelägga verkställande direktören eller styrelseledamot att fullgöra skyldighet enligt denna lag eller annan författning att

1. hos myndigheten göra behörig anmälan för registrering,
2. på bolagets brev, fakturor och orderblanketter lämna sådana uppgifter som anges i 25 kap. 4 §.

Föreläggande enligt första stycket 1 får inte meddelas, om underlåtenheten att göra anmälan medför att bolagsstämman eller styrelsens beslut förfaller eller bolaget blir skyldigt att gå i likvidation.

Fråga om utdömande av vite prövas av Patent- och registreringsverket.

2. Förslag till lag om införande av aktiebolagslagen (2003:000)

Härigenom föreskrivs följande

1 § Aktiebolagslagen (2003:000) och denna lag träder i kraft den 1 januari 2004.

2 § Genom aktiebolagslagen (2003:000) upphävs

1. aktiebolagslagen (1975:1385),
2. lagen (1975:1386) om införande av aktiebolagslagen (1975:1385).

3 § Förekommer i lag eller någon annan författning hänvisning till föreskrift som ersatts genom bestämmelse i aktiebolagslagen (2003:000) eller denna lag, tillämpas i stället den nya bestämmelsen.

4 § För bolag som registrerats före den 1 januari 2004 gäller aktiebolagslagen (2003:000) med nedan angivna undantag.

5 § Aktiebolag, som bildats innan aktiebolagslagen (2003:000) trätt i kraft, får registreras enligt äldre bestämmelser.

6 § Innehåller bolagsordningen förbehåll om att värdeöverföring skall ske i förhållande till nominella beloppet, gäller bestämmelsen fortfarande varvid aktierna skall anses ha det nominella belopp som gällde vid ikraftträdandet av aktiebolagslagen (2003:000).

7 § Finns i bolag aktier, vilkas röstvärde överstiger tio gånger röstvärdet för aktie av annat slag, får bolaget ge ut aktier med de röstvärden som tillkommer redan utgivna aktier.

8 § Innehåller bolagsordningen förbehåll som avses i 3 kap. 3 § aktiebolagslagen (1975:1385), gäller förbehållet även om det avviker från 3 kap. 18 § aktiebolagslagen (2003:000).

9 § Äldre bestämmelser om uppgifter i aktiebrev gäller fortfarande i fråga om aktiebrev som givits ut före ikraftträdandet av aktiebolagslagen (2003:000).

10 § Vid registrering och verkställande av bolagsstämmobeslut som fattats före ikraftträdandet av aktiebolagslagen (2003:000) gäller äldre bestämmelser.

11 § Om styrelsen före utgången av år 2003 har fattat beslut om nyemission enligt 4 kap. 14 eller 15 §, emission av skuldebrev enligt 5 kap. 8 eller 9 § eller nedsättning av aktiekapitalet enligt 6 kap. 8 § aktiebolagslagen (1975:1385), gäller äldre bestämmelser vid registrering av beslutet.

12 § Har inlösen av aktier enligt 14 kap. 31 § aktiebolagslagen (1975:1385) påkallats före utgången av år 2003, gäller äldre bestämmelser i fråga om förutsättningarna för inlösen, om bestämmande av lösenbelopp och om förfarandet. Väcks talan mot skiljemännens avgörande efter ikraftträdandet av aktiebolagslagen (2003:000), gäller dock de nya bestämmelserna om sådan talan.

13 § Om en bolagsordning efter utgången av år 2003 strider mot bestämmelse i aktiebolagslagen, skall styrelsen till första ordinarie bolagsstämma lägga fram förslag till ändring av bolagsordningen till överensstämmelse med bestämmelsen.

3. Förslag till lag om upphävande av lagen (1987:464) om vissa riktade emissioner i aktiemarknadsbolag, m.m.

Härigenom föreskrivs att lagen (1987:464) om vissa riktade emissioner i aktiemarknadsbolag, m.m. skall upphöra att gälla.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2004.
 2. Bestämmelserna i den upphävda lagen skall dock alltjämt tillämpas vid registrering och verkställighet av bolagsstämmobeslut som fattats före denna lags ikraftträdande.

4. Förslag till lag om ändring i lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument

Härmed föreskrivs att 1 kap. 3 §, 3 kap. 12 och 13 §§, 4 kap. 2, 5, 6, 9, 17, 18 och 19 §§ samt 9 kap. 3 § lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap. Allmänna bestämmelser

3 §

I denna lag betyder:

central värdepappersförvarare: företag som har auktorisation enligt 2 kap. att kontoföra finansiella instrument i avstämningsregister,

<i>avstämningsbolag</i> : sådant avstämningsbolag som avses i <i>aktiebolagslagen (1975:1385)</i> eller försäkringsrörelselagen (1982:713),	<i>avstämningsbolag</i> : sådant avstämningsbolag som avses i <i>aktiebolagslagen (2003:000)</i> eller försäkringsrörelselagen (1982:713),
---	--

emittent: i fråga om aktier aktiebolaget och i fråga om annat finansiellt instrument utgivaren eller utfärdaren av instrumentet,

kontoförande institut: den som av en central värdepappersförvarare medgetts rätt att vidta registreringsåtgärder i avstämningsregister,

finansiellt instrument: detsamma som i 1 kap. 1 § lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument,

skuldförbindelse: ensidig skuldförbindelse avsedd för allmän omsättning,

värdepappersinstitut: detsamma som i 1 kap. 2 § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse,

kvalificerat innehav: ett direkt eller indirekt ägande i ett företag, om innehavet representerar 10 procent eller mer av kapitalet eller av samtliga röster eller annars möjliggör ett väsentligt inflytande över ledningen av företaget,

koncern: detsamma som i 1 kap. 5 och 6 §§ aktiebolagslagen, varvid vad som sägs om moderbolag skall tillämpas även på andra juridiska personer än aktiebolag.

koncern: detsamma som i 1 kap. 6 och 7 §§ aktiebolagslagen, varvid vad som sägs om moderbolag skall tillämpas även på andra juridiska personer än aktiebolag.

3 kap. Kontoförande institut och förvaltarregistrering

Förvaltarregistrering

12 §

På begäran av den centrala värdepappersförvararen skall en förvaltare lämna uppgifter till värdepappersförvararen om de aktieägare vars aktier han förvaltar. Uppgifterna skall avse aktieägarnas namn, personnummer eller annat identifieringsnummer samt postadress. Förvaltaren skall dessutom ange det antal aktier av olika slag som varje aktieägare äger. Uppgifterna skall avse förhållandena vid den tidpunkt som den centrala värdepappersförvararen bestämmer.

Den centrala värdepappersförvararen skall på begäran av ett avstämningsbolag kräva in sådana uppgifter om bolagets aktieägare som avses i första stycket.

Avstämningsbolag har rätt att hos den centrala värdepappersförvararen få tillgång till de uppgifter som har lämnats om bolagets aktieägare.

Om det finns särskilda skäl, får Finansinspektionen medge förvaltare undantag från den uppgiftsskyldighet som följer av första och andra styckena.

På begäran av den centrala värdepappersförvararen skall en förvaltare lämna uppgifter till värdepappersförvararen om de aktieägare vars aktier han förvaltar. Uppgifterna skall avse aktieägarnas namn *och* personnummer, *organisationsnummer* eller annat identifieringsnummer samt postadress. Förvaltaren skall dessutom ange det antal aktier av olika slag som varje aktieägare äger. Uppgifterna skall avse förhållandena vid den tidpunkt som den centrala värdepappersförvararen bestämmer.

13 §

Hos den centrala värdepappersförvararen skall det för varje avstämningsbolag finnas en sammanställning över aktieägare med *mer än femhundra förvaltarregistrerade aktier i bolaget*. Sammanställningen skall innehålla de uppgifter som anges i 12 § första stycket. En utskrift av sammanställningen skall hållas tillgänglig för var och en *på bolagets huvudkontor*

Hos den centrala värdepappersförvararen skall det för varje avstämningsbolag finnas en sammanställning över aktieägare med *förvaltarregistrerade aktier som motsvarar en tusen del eller mer av antalet röster i bolaget*. Sammanställningen skall innehålla de uppgifter som anges i 12 § första stycket. En utskrift av sammanställningen skall hållas tillgänglig för var

och hos den centrala värdepappersförvararen. Utskriften får inte vara äldre än *sex* månader. Var och en har rätt att mot ersättning för kostnaderna få en utskrift av sammanställningen från den centrala värdepappersförvararen.

och en *hos bolaget* och hos den centrala värdepappersförvararen. Utskriften får inte vara äldre än *tre* månader. Var och en *som begär det* har *vid var tid* rätt att mot ersättning för kostnaderna få en *aktuell* utskrift av sammanställningen från den centrala värdepappersförvararen.

4 kap. Avstämningsregister och avstämningskonton

2 §

Aktier i ett avstämningsbolag skall vara registrerade i ett avstämningsregister för bolaget. Aktier i svenska bolag som inte är avstämningsbolag får inte registreras i avstämningsregister.

Bestämmelserna i denna lag om aktier i avstämningsbolag tillämpas också på följande rättigheter i sådana bolag, nämligen

1. företrädesrätt att delta i emission som avses i 4 kap. aktiebolagslagen (1975:1385) och 4 kap. försäkringsrörelselagen (1982:713),

2. rätt på grund av teckning av aktier *vid nyemission* enligt 4 kap. aktiebolagslagen och 4 kap. försäkringsrörelselagen, samt

3. rätt på grund av *nyteckning* av aktier enligt 5 kap. aktiebolagslagen.

1. *fondaktierätt och teckningsrätt som avses i 10 kap. 4 eller 6 § aktiebolagslagen (2003:000) samt företrädesrätt att delta i emission som avses i 4 kap. försäkringsrörelselagen (1982:713),*

2. rätt på grund av teckning av aktier enligt 12 kap. aktiebolagslagen och 4 kap. försäkringsrörelselagen *utan utnyttjande av teckningsoption*, samt

3. rätt på grund av *teckning* av aktier enligt 12 kap. aktiebolagslagen *med utnyttjande av teckningsoption*.

5 §

För finansiella instrument som registreras enligt denna lag får inte utfärdas aktiebrev, emissionsbevis, interimsbevis eller *optionsbevis* som avses i *aktiebolagslagen* eller försäk-

För finansiella instrument som registreras enligt denna lag får inte utfärdas aktiebrev, emissionsbevis, interimsbevis eller *teckningsoptionsbevis* som avses i *aktiebolagslagen*

ringsrörelselagen eller skuldebrev eller motsvarande handling. Har en sådan handling utfärdats, gäller den inte som förbindelse. Bestämmelserna i aktiebolagslagen gäller inte heller för handlingen.

Första stycket tillämpas inte i fråga om finansiella instrument utfärdade i ett annat land än Sverige.

Om aktiebrev, skuldebrev eller annan motsvarande handling har utfärdats för ett sådant instrument som avses i andra stycket skall handlingen vara inlämnad för förvaring hos den centrala värdepappersförvararen eller för detta företags räkning innan registrering i avstämningsregister får ske, om det inte på annat sätt är säkerställt att handlingen inte kommer i omlopp. Handlingen skall vara kvar i sådant förvar så länge instrumentet är registrerat i avstämningsregister.

(2003:000) eller försäkringsrörelselagen eller skuldebrev eller motsvarande handling. Har en sådan handling utfärdats, gäller den inte som förbindelse. Bestämmelserna i aktiebolagslagen gäller inte heller för handlingen.

6 §

I fråga om aktiebolag som övergår till att bli avstämningsbolag gäller följande. Behörighet att första gången antecknas som aktieägare eller förvaltare på ett avstämningskonto tillkommer den som visar upp ett aktiebrev och enligt 3 kap. 6 § aktiebolagslagen eller på annat sätt styrker sitt förvärv. Aktiebrevet skall makuleras på betryggande sätt av den centrala värdepappersförvararen. Vad som nu har sagts tillämpas på motsvarande sätt i fråga om interimisbevis och emissionsbevis som utfärdats av ett aktiebolag innan denna lag blev tillämplig på bolaget.

I fråga om aktiebolag som övergår till att bli avstämningsbolag gäller följande. Behörighet att första gången antecknas som aktieägare eller förvaltare på ett avstämningskonto tillkommer den som visar upp ett aktiebrev och enligt 5 kap. 10 § aktiebolagslagen (2003:000) eller på annat sätt styrker sitt förvärv. Aktiebrevet skall makuleras på betryggande sätt av den centrala värdepappersförvararen. Vad som nu har sagts tillämpas på motsvarande sätt i fråga om interimisbevis och emissionsbevis som utfärdats av ett aktiebolag innan denna lag blev tillämplig på bolaget.

9 §

Om ett emissionsbevis eller *optionsbevis* har utfärdats för en rättighet som avses i 5 kap.

Om ett emissionsbevis eller *teckningsoptionsbevis* har utfärdats för en rättighet som

aktiebolagslagen innan denna lag blev tillämplig på rättigheten gäller följande. Behörighet att första gången antecknas som ägare eller förvaltare av rättigheten på ett konto för skuldförbindelser tillkommer den som visar upp beviset och enligt 3 kap. 6 § *aktiebolagslagen* eller på annat sätt styrker sitt förvärv. Beviset skall makuleras på betryggande sätt av den centrala värdepappersförvararen.

avses i 12 kap. *aktiebolagslagen* (20003:000) innan denna lag blev tillämplig på rättigheten gäller följande. Behörighet att första gången antecknas som ägare eller förvaltare av rättigheten på ett konto för skuldförbindelser tillkommer den som visar upp beviset och enligt 5 kap. 10 § *aktiebolagslagen* eller på annat sätt styrker sitt förvärv. Beviset skall makuleras på betryggande sätt av den centrala värdepappersförvararen.

Avstämningskonton

17 §

På ett avstämningskonto skall anges

1. kontohavarens namn, personnummer eller annat identifieringsnummer samt postadress,

2. panthavarens namn, personnummer eller annat identifieringsnummer samt postadress,

3. det antal finansiella instrument som kontot omfattar,

4. i förekommande fall att kontohavaren har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken med uppdrag som omfattar förvaltning av aktierna eller att aktierna företräds av en förvaltare som förordnats enligt 7 kap. 14 a § bankrörelselagen (1987:617), 5 kap. 15 a § lagen (1992:1610) om finansieringsverksamhet, 6 kap. 3 g § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse, 11 kap. 2 h § lagen (1992:543) om börs- och clearingverksamhet eller 3 kap. 2 e § försäkringsrörelselagen (1982:713),

5. pantsättning och förekomst av annan särskild rätt som gäller ett finansiellt instrument,

6. konkurs avseende kontohavaren samt utmätning, kvarstad eller betalningssäkring avseende ett finansiellt instrument eller avseende panträtt i detta,

7. inskränkning enligt 13 kap. 19 § andra stycket eller 14 kap. 21 § andra stycket föräldrabalken.

1. kontohavarens namn *och* personnummer, *organisationsnummer* eller annat identifieringsnummer samt postadress,

2. panthavarens namn *och* personnummer, *organisationsnummer* eller annat identifieringsnummer samt postadress,

18 §

Utöver vad som följer av 17 § skall på ett avstämningskonto be-
träffande aktier anges

1. *aktiernas nominella be-
lopp och* för varje aktie om full
betalning har erlagts för aktien
till avstämningsbolaget,

2. till vilket slag varje aktie hör, om aktier av olika slag kan finnas
enligt bolagsordningen,

3. om en aktie av visst slag kan omvandlas till en aktie av annat
slag,

4. *förbehåll att aktieägare
eller annan skall vara be-
rättigad att lösa aktie som över-
går till ny ägare,*

5. utbetalning som görs vid
inlösen av en aktie *eller minsk-
ning av aktiens nominella be-
lopp* eller vid skifte av bolagets
tillgångar,

6. inskränkning i rätten att
fritt föfoga över en aktie som
avses i 3 kap. 12 och 15 §§
aktiebolagslagen (1975:1385)
eller 3 kap. 12 och 15 §§ för-
säkringsrörelselagen samt namn,
personnummer eller annat iden-
tifieringsnummer och postadress
för den som har en rättighet på
grund av en sådan inskränkning.

Har utan återbetalning en
aktie dragits in *eller det nomi-
nella beloppet ändrats*, skall
detta anges på kontot så snart
som möjligt.

1. för varje aktie om full be-
talning har erlagts för aktien till
avstämningsbolaget,

4. *om en aktie omfattas av
förbehåll som avses i 3 kap. 7,
13 eller 18 § aktiebolagslagen
(2003:000),*

5. utbetalning som görs vid
inlösen av en aktie eller vid
skifte av bolagets tillgångar.

6. inskränkning i rätten att
fritt föfoga över en aktie som
avses i 4 kap. 3 § aktiebolags-
lagen eller 3 kap. 12 och 15 §§
försäkringsrörelselagen *eller
annan lag* samt namn och per-
sonnummer, *organisationsnum-
mer* eller annat identifierings-
nummer och postadress för den
som har en rättighet på grund av
en sådan inskränkning.

*Har någon rätt att i stället
för den i aktieboken införde
aktieägaren lyfta utdelning och
vid fondemission ta emot ny
aktie samt att utöva företrädes-
rätt att delta i emission skall på
avstämningskontot antecknas
namn och personnummer, orga-
nisationsnummer eller annat
identifieringsnummer samt post-
adress för den berättigade, om
denna rätt grundas på*

1. uppdrag

2. pantsättning eller

3. villkor i testamente eller gåvobrev

eller den berättigade är

4. förmyndare för aktieägare

5. god man för aktieägare

6. förvaltare enligt föräldrabalken för aktieägare

7. konkursförvaltare i aktieägars konkurs

8. kronofogdemyndighet som fattat eller verkställt beslut att aktie skall utmätas, beläggas med kvarstad eller bli föremål för betalningssäkring.

Anteckning enligt andra stycket görs på begäran av den som med skriftlig handling förmår visa att han har sådan rätt som anges där. Av anteckningen skall framgå vilken slags rätt som den berättigade har. Anteckningen skall tas bort när aktieägaren eller någon annan behörig person visar att rätten upphört.

Har utan återbetalning en aktie dragits in skall detta anges på kontot så snart som möjligt.

19 §

Utöver vad som följer av 17 § skall på ett avstämningskonto be-
träffande skuldförbindelser anges

1. skuldbelopp, valuta och skuldförbindelsernas nominella belopp,
2. verkställd utbetalning av kapitalbelopp eller ränta,
3. om utbyte skett av kon-
vertibel fordran enligt 5 kap.
aktiebolagslagen,
4. om utnyttjande skett av
optionsrätt vid nyteckning på
grund av fordran som är för-
enad med optionsrätt vid ny-
teckning enligt 5 kap. aktie-
bolagslagen,
3. om utbyte skett av kon-
vertibel fordran enligt 12 kap.
aktiebolagslagen (2003:000),
4. om utnyttjande skett av till
skuldebrevet hörande optionsrätt
vid teckning av aktie enligt 12
kap. aktiebolagslagen,
5. andra inskränkningar för
borgenären att ta emot betalning

5. andra inskränkningar för borgenären att ta emot betalning eller att i övrigt göra betalningsutfästelsen gällande samt namn, personnummer eller annat identifieringsnummer och postadress för den som har en rättighet på grund av en sådan inskränkning.

eller att i övrigt göra betalningsutfästelsen gällande samt namn *och* personnummer, *organisationsnummer* eller annat identifieringsnummer och postadress för den som har en rättighet på grund av en sådan inskränkning.

9 kap. Tillsyn

3 §

Auktorisation som central värdepappersförvarare skall återkallas av Finansinspektionen, om

1. värdepappersförvararen genom att överträda denna lag eller någon föreskrift som har meddelats med stöd av lagen eller på annat sätt visat sig olämplig att utöva verksamheten,

2. värdepappersförvararen inte bedriver sådan verksamhet som auktorisationen avser,

3. såvitt gäller ett svenskt aktiebolag, bolagets egna kapital understiger två tredjedelar av det registrerade aktiekapitalet och bristen inte har täckts inom tre månader från det att den blev känd för bolaget, eller

4. någon som ingår i värdepappersförvararens styrelse eller är verkställande direktör eller dennes ställföreträdare inte uppfyller de krav som anges i 2 kap. 2 § första stycket 4.

Om det är tillräckligt får Finansinspektionen i fall som avses i första stycket 1 meddela varning i stället för att återkalla auktorisationen.

Vid tillämpning av första stycket 3 skall det egna kapitalet beräknas enligt *13 kap. 2 § tredje stycket aktiebolagslagen (1975: 1385)*.

Vid tillämpning av första stycket 3 skall det egna kapitalet beräknas enligt *22 kap. 10 § aktiebolagslagen (2003:000)*.

I fall som avses i första stycket 4 får auktorisationen återkallas bara om Finansinspektionen först invänt mot att personen ingår i styrelsen eller är verkställande direktör eller dennes ställföreträdare och om han, efter en av inspektionen bestämd tid av högst tre månader, fortfarande finns kvar i styrelsen eller är verkställande direktör eller dennes ställföreträdare.

Vid återkallelse av auktorisation får Finansinspektionen besluta om hur verksamheten skall avvecklas.

5. Förslag till lag om ändring i lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument

Härmed föreskrivs i fråga om lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument

dels att 2 kap. 4–6 §§ skall betecknas 2 kap. 14–16 §§,

dels att 2 kap. 1–3 §§ skall ha följande lydelse,

dels att i 2 kap. skall införas nya paragrafer 4–13 §§ samt närmast före 2 kap. 1 och 4 §§ nya rubriker av följande lydelse,

dels att det i lagen närmast före 2 kap. 14 § skall införas rubriken ”Registrering och offentliggörande av prospekt”.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

Gemensamma bestämmelser om prospekt

1 §¹

Vid emissioner som avses i 2 § och erbjudanden som avses i 3 §, som är riktade till en *öppen* krets, skall prospekt upprättas om summan av de belopp som till följd av emissionen eller erbjudandet kan komma att erläggas uppgår till minst 300 000 kronor. Ett sådant prospekt skall innehålla de upplysningar som, med hänsyn till de finansiella instrument som avses, behövs för en välgrundad bedömning av emissionen eller erbjudandet.

Prospekt behöver inte upprättas om

1. emissionen *eller erbjudandet* görs av en stat inom EES,

2. emissionen eller erbjudandet avser andelar i en värdepappersfond eller i ett utländskt

Vid emissioner som avses i 2 § och erbjudanden som avses i 3 §, som är riktade till en *vidare* krets, skall prospekt upprättas om summan av de belopp som till följd av emissionen eller erbjudandet kan komma att erläggas uppgår till minst 300 000 kronor. Ett sådant prospekt skall innehålla de upplysningar som, med hänsyn till de finansiella instrument som avses, behövs för en välgrundad bedömning av emissionen eller erbjudandet.

Prospekt behöver inte upprättas om

1. emissionen görs av en stat inom EES,

2. *erbjudandet lämnas av en stat inom EES och inte avser fondpapper som givits ut av ett*

¹ Senaste lydelse 1992:1713.

fondföretag med säte i ett land inom EES,

3. emissionen eller erbjudandet avser fordringsrätter med kortare löptid än ett år,

4. lägsta beloppet som skall erläggas av en enskild investerare är 300 000 kronor eller mer.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen får meddela föreskrifter om ytterligare undantag från skyldigheten att upprätta prospekt.

publikt aktiebolag, eller ett publikt försäkringsaktiebolag,

3. emissionen eller erbjudandet avser andelar i en värdepappersfond eller i ett utländskt fondföretag med säte i ett land inom EES,

4. emissionen eller erbjudandet avser fordringsrätter med kortare löptid än ett år,

5. lägsta beloppet som skall erläggas av en enskild investerare är 300 000 kronor eller mer,

6. emissionen eller erbjudandet omfattas av ett börsprospekt enligt 5 kap. 5 § lagen (1992: 543) om börs- och clearingverksamhet som i sin helhet godkänts av börser.

Avser emissionen eller erbjudandet skuldförbindelser, vilka emitteras fortlöpande inom en viss given ram eller återkommande av kreditinstitut som avses i 1 kap. 1 § lagen (1995: 1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag, behöver prospekt upprättas endast när skuldförbindelser av samma slag ges ut för första gången.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen får meddela föreskrifter om ytterligare undantag från skyldigheten att upprätta prospekt. *Sådana undantag får inte avse publika aktiebolag eller publika försäkringsaktiebolag eller, vid erbjudande om försäljning av fondpapper, aktieägare i sådana bolag.*

Vid emission av fondpapper som inte är inregistrerade eller föremål för ansökan om inregistrering vid en börs, skall utgivaren upprätta prospekt.

Vid erbjudande om köp eller försäljning av finansiella instrument, skall den som lämnar erbjudandet upprätta prospekt.

2 §²

Vid emission av fondpapper som inte är inregistrerade eller föremål för ansökan om inregistrering vid en börs, skall utgivaren upprätta prospekt (*emissionsprospekt*).

3 §³

Vid erbjudande om köp eller försäljning av finansiella instrument skall den som lämnar erbjudandet upprätta prospekt (*erbjudandeprospekt*), om inte annat följer av 5 §.

Särskilda bestämmelser om vissa slag av prospekt

4 §

För publika aktiebolag, och publika försäkringsaktiebolag samt aktieägare i sådana bolag gäller i fråga om emissionsprospekt och erbjudandeprospekt som avser försäljning även bestämmelserna i 5–13 §§.

5 §

När en aktieägare säljer fondpapper som givits ut av bolaget under sådana förhållanden att prospektskyldighet föreligger enligt 3 §, skall prospektet upprättas av bolaget. Aktieägaren skall underrätta styrelsen om sin försäljningsavsikt senast sex veckor för den dag då förvärv tidigast avses kunna ske.

² Senaste lydelse 1992:1713.

³ Senaste lydelse 1992:558.

6 §

Prospekt skall innehålla

1. balansräkningar avseende utgången av de tre senaste räkenskapsår, för vilka årsredovisning och revisionsberättelse avgivits,

2. resultaträkningar för dessa tre räkenskapsår samt

3. ett sammandrag av de uppgifter som bolaget varit skyldigt att ta in i förvaltningsberättelserna för de tre räkenskapsåren.

Om bolaget är ett publikt aktiebolag och skyldigt att upprätta finansieringsanalys som avses i 2 kap. 1 § tredje stycket årsredovisningslagen (1995:1554), skall handlingarna innehålla en sådan analys.

Ett bolag som är skyldigt att upprätta en kapitaltäckningsanalys enligt 2 kap. 1 § tredje stycket lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag, skall till handlingarna också foga en sådan.

Bestämmelserna i 3 kap. 5 § andra stycket och tredje stycket årsredovisningslagen skall tillämpas på prospekt.

Om bolaget är moderbolag, skall bolaget i prospektet ta in koncernresultaträkning och koncernbalansräkning för de tre senaste räkenskapsåren. När redovisningshandlingar och andra uppgifter för koncern tas in i prospektet får häremot svarande uppgifter för bolaget utelämnas i den mån de kan anses sakna väsentlig betydelse

för bedömningen av de fondpapper bolaget ger ut. Dock får bolagets resultaträkning och balansräkning för det senaste räkenskapsåret enligt första stycket inte utelämnas.

7 §

I prospektet skall upplysning lämnas om sådana för bedömningen av bolagets resultat och ställning viktiga förhållanden och händelser i övrigt av betydelse för bolaget, vilka hänför sig till tiden efter den period som omfattas av de i 6 § angivna handlingarna.

Om bolaget är ett publikt aktiebolag och det offentliggör prospektet senare än åtta månader efter utgången av det senaste räkenskapsår, för vilket årsredovisning och revisionsberättelse avgivits, skall prospektet innehålla uppgifter motsvarande delårsrapport enligt 9 kap. 3 och 4 §§ årsredovisningslagen (1995:1554) och, i förekommande fall, 9 kap. 3 § 3 lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag. Dessa uppgifter skall avse tiden från utgången av nämnda räkenskapsår till en dag som infaller tidigast fyra månader innan prospektet offentliggörs enligt 15 §.

8 §

I prospektet skall följande uppgifter lämnas, nämligen

1. kortfattad historik över bolaget och dess verksamhet,

2. redogörelse för bolagets och, om dotterföretag finns, koncernens verksamhet, råvarutillgångar, produkter och driftställen samt för dess ställning inom branschen,

3. uppgifter om bolagets styrelseledamöter, revisorer och ledande befattningshavare och

4. redogörelse för ägar- och rösträttsförhållanden i fråga om bolagets aktier.

Ett bolag som omfattas av lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag skall i prospektet lämna uppgift om kapitaltäckningen enligt nämnda lag och dess betydelse för bolaget.

Uppgifter enligt första stycket 1 får utelämnas av bolag, vilkas fondpapper är noterade vid en börs eller auktoriserad marknadsplats.

9 §

Ett publikt aktiebolag, som vid offentliggörandet av prospektet inte driver någon verksamhet och inte heller har dotterföretag som driver någon verksamhet, behöver i prospektet endast ta med senast fastställda balansräkning, i förekommande fall koncernbalansräkning, upplysningar enligt 8 § 1, 3 och 4 samt redogörelse för den verksamhet bolaget avser att driva.

10 §

Uppgift i prospekt enligt 6 §, 7 § första stycket samt 8 § skall granskas av bolagets revisorer. Deras berättelse över granskningen skall tas in i prospektet.

11 §

Prospekt skall tillhandahållas på de platser där teckning eller inköpsanmälan tas emot före den dag då teckning eller inköp tidigast kan ske.

12 §

Upprättas prospekt med anledning av erbjudande från aktieägare, får bolaget från aktieägaren uppbära ersättning för sina kostnader för prospektet samt för revisionskostnaden. Uppträder flera aktieägare som säljare, skall kostnaderna fördelas mellan dem i förhållande till det antal fondpapper av samma slag, som var och en utbjudit till försäljning.

13 §

Upprättar ett bolag vid emission av fondpapper ett emissionsprospekt enligt 2 § eller ett börsprospekt enligt 5 kap. 5 § lagen (1992:534) om börs- och clearingverksamhet eller, vid aktieägars försäljning av fondpapper, ett erbjudandeprospekt enligt 5 §, och är prospektet på grund av uppsåt eller vårdslöshet från bolagets sida, felaktigt eller bristfälligt, svarar bolaget för skada som däri- genom vållas den som tecknat

eller köpt fondpapper av bolaget, av den aktieägare som gjort erbjudandet eller av det värdepappersinstitut som bolaget eller aktieägaren anlitat för att placera fondpapperen på kapitalmarknaden.

6. Förslag till lag om ändring i lagen (1992:543) om börs- och clearingverksamhet

Härmed föreskrivs att det i lagen (1992:543) om börs- och clearingverksamhet skall införas en ny paragraf 5 kap. 5 c § av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

5 c §

I fråga om börsprospekt som upprättas av publika aktiebolag, eller publika försäkringsaktiebolag tillämpas 2 kap. 5–11 §§ lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument.

Om ett börsprospekt avser skuldförbindelser, vilka emitteras av en utgivare som redan har fondpapper inregistrerade vid samma börs, tillämpas dock endast 2 kap. 6, 7 och 10 §§ lagen om handel med finansiella instrument på prospektet. Detsamma gäller om emissionen av skuldförbindelserna har helt eller delvis garanterats av någon som redan har fondpapper inregistrerade vid samma börs. Prospektet skall i sådant fall dessutom innehålla uppgifter enligt 2 kap. 6 och 7 §§ samma lag i fråga om garantigivaren.

Denna paragraf gäller inte börsprospekt avseende skuldförbindelser, vilka emitteras förlöpande inom en viss given ram eller återkommande av kreditinstitut som avses i 1 kap. 1 § lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag.

7. Förslag till lag om ändring i lagen (2000:1087) om anmälningsskyldighet för vissa innehav av finansiella instrument

Härmed föreskrivs att 15 § lagen (2000:1087) om anmälningsskyldighet för vissa innehav av finansiella instrument skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

15 §

Om den som enligt 3 § första stycket 1–3 har insynsställning i ett aktiemarknadsbolag förvärvar aktier i bolaget, får aktier av samma slag upp till motsvarande antal inte avyttras mot vederlag tidigare än tre månader efter förvärvet.

Detsamma gäller för

1. fysiska och juridiska personer som förvärvar aktier i aktiemarknadsbolaget och vilkas aktier enligt 5 § skall likställas med aktier som innehas av personer som avses i första stycket, samt

2. aktiemarknadsbolag som förvärvar egna aktier.

Vad som sägs i andra stycket 2 skall inte tillämpas vid förvärv av egna aktier med stöd av 4 kap. 5 § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse eller när en tidigare avyttring föreskrivs i lag.

Vad som sägs i andra stycket 2 skall inte tillämpas vid förvärv av egna aktier med stöd av 4 kap. 5 § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse eller när en tidigare avyttring föreskrivs i lag *eller om aktierna överlåts enligt 16 kap. 21 § aktieföretagslagen (2003:000).*

8. Förslag till lag om ändring i årsredovisningslagen (1995:1554)

Härmed föreskrivs i fråga om årsredovisningslagen (1995:1554)
dels att 8 kap. 7 § i skall ha följande lydelse,
dels att Bilaga 1 skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Har registrering skett av beslut om att bolaget försatts i konkurs *eller trätt i likvidation*, får beslut om förseningsavgift inte meddelas.

Föreslagen lydelse

8 kap.

7 §

Har registrering skett av beslut om att bolaget försatts i konkurs, får beslut om förseningsavgift inte meddelas.

Bilaga 1*Uppställningsform för balansräkningen (kontoform)*

EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER

A. Eget kapital, med uppgift om vad som utgör fritt eget kapital och bundet eget kapital

Aktiebolag:*I. Aktiekapital**II. Överkursfond**III. Uppskrivningsfond**IV Andra fonder**1. Reservfond**2. Övrigt**V. Balanserad vinst eller förlust**VI. Årets resultat***Aktiebolag:***I. Aktiekapital**II. Uppskrivningsfond**III. Andra fonder**1. Reservfond**2. Övrigt**IV. Balanserad vinst eller förlust**V. Årets resultat*

9. Förslag till lag om ändring i miljöbalken

Härmed föreskrivs att 10 kap. 2 och 6 §§ miljöbalken skall ha följande lydelse

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 kap. Förorenade områden

2 §

Ansvarig för efterbehandling av sådana områden, byggnader eller anläggningar som anges i 1 § är den som bedriver eller har bedrivit en verksamhet eller vidtagit en åtgärd som har bidragit till föroreningen (verksamhetsutövaren).

Om verksamhetsutövaren inte förmår att uppfylla sina förpliktelser enligt detta kapitel ansvarar i skälig omfattning den, som genom att utöva ett bestämmande inflytande över verksamheten, i avsevärd grad medverkat till denna oförmåga.

6 §

Om flera verksamhetsutövare är ansvariga enligt 2 §, skall de svara solidariskt i den utsträckning inte annat följer av att ansvaret är begränsat enligt 4 § första stycket. En verksamhetsutövare som visar att hans eller hennes bidrag till föroreningen är så obetydligt att det inte ensamt motiverar efterbehandling skall dock ansvara endast för den del som motsvarar bidraget.

Om flera är ansvariga enligt 2 §, skall de svara solidariskt i den utsträckning inte annat följer av att ansvaret är begränsat enligt 4 § första stycket. En verksamhetsutövare som visar att hans eller hennes bidrag till föroreningen är så obetydligt att det inte ensamt motiverar efterbehandling skall dock ansvara endast för den del som motsvarar bidraget.

Vad de solidariskt ansvariga har betalat skall fördelas mellan dem efter vad som är skäligt med hänsyn till den omfattning i vilken var och en har medverkat till föroreningen och till omständigheterna i övrigt.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2004. Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om talan som väckts före ikraftträdandet.

1 Kommitténs uppdrag

Genom beslut den 21 juni 1990 tillkallade regeringen en kommitté (Ju 1990:08) med uppdrag att göra en översyn av aktiebolagslagen (Dir. 1990:46). Kommitténs ledamöter, sakkunniga och experter förordnades under hösten 1990 och kommittén höll sitt första sammanträde den 5 december samma år. Kommittén antog då namnet *Aktiebolagskommittén*.

Kommitténs uppdrag omfattar två delar. Kommittén skall först lämna förslag till de ändringar i aktiebolagslagen som föranleds av den europeiska integrationen. Därefter skall kommittén överväga en rad andra frågor som rör aktiebolagslagens utformning.

Kommitténs uppdrag i den första delen omfattade ursprungligen en anpassning av aktiebolagslagen till bl.a. EG:s samtliga bolagsdirektiv. Genom beslut av regeringen den 13 februari 1992 (Dir. 1992:18) överfördes emellertid ansvaret för de redovisningsinriktade bolagsdirektiven till Redovisningskommittén (Ju 1991:07). Samtidigt meddelades att anpassningen till det s.k. revisorsdirektivet skulle utredas i särskild ordning. Kommitténs uppdrag begränsades därigenom till att avse endast de rent bolagsrättsliga direktiven.

Kommittén avrapporterade den första delen av sitt uppdrag i delbetänkandena *Bundna aktier* (SOU 1992:13) och *Aktiebolagslagen och EG* (SOU 1992:83).

Den återstående delen av kommitténs uppdrag avser frågor som inte har något omedelbart samband med EG-anpassningen. I direktiven anges kommitténs uppgifter under rubrikerna *Aktiebolagets kapital och finansiella instrument*, *Aktiebolagets organisation*, *Minoritetsskyddet m.m.* och *Andra aktiebolagsrättsliga frågor*. Under sistnämnda rubrik anges särskilt att kommittén bör vara oförhindrad att ta upp även andra frågor avseende aktiebolagsrätten i den mån utredningsuppdraget föranleder det.

På regeringens begäran avrapporterade kommittén i maj 1995 den del av uppdraget som rör bolagsorganens roller och ansvar samt därmed sammanhängande frågor rörande skadestånd och straff. Det skedde i delbetänkandet *Aktiebolagets organisation* (SOU 1995:44).

I delbetänkandet Aktiebolagets kapital (SOU 1997:22), som överlämnades till regeringen i mars 1997, behandlade kommittén lagens bestämmelser om bl.a. bolagsbildning, aktiers överlåtbarhet, ökning och nedsättning av aktiekapitalet, aktiebolags förvärv av egna aktier samt inlösen av minoritetsaktier. Kommittén tog i betänkandet också upp frågan om en s.k. erbjudandeplikt bör införas på den svenska aktiemarknaden.

I delbetänkandet Vinstutdelning i aktiebolag (SOU 1997:168), som överlämnades i december 1997, behandlade kommittén frågor rörande vinstutdelning och andra värdeöverföringar från aktiebolag.

I delbetänkandet Likvidation av aktiebolag (SOU 1999:36), som överlämnades i mars 1999, behandlade kommittén dels vissa frågor om s.k. styrelselösa bolag, dels likvidation av aktiebolag.

Kommittén överlämnar nu sitt slutbetänkande.

2 Aktier utan nominellt värde

2.1 Inledning

Ett aktiebolag skall ha ett aktiekapital som uppgår till minst 100 000 kr i privata aktiebolag och till minst 500 000 kr i publika aktiebolag. Om aktiekapitalet är fördelat på flera aktier, skall dessa lyda på lika belopp (1 kap. 3 § ABL).

I bolagsordningen skall aktiernas nominella belopp anges (2 kap. 4 § första stycket 5 ABL).

Kravet på ett nominellt belopp infördes genom 1895 års aktiebolagslag och motiverades i första hand av ordningsskäl och praxis (se NJA II 1895 s. 58 f.).

Det finns ingen gräns i lagen för hur lågt nominella beloppet får vara. Nominella belopp på 1 kr eller mindre är inte helt ovanliga.

Utredningen om aktiekapital och redovisning i euro och annan utländsk valuta föreslog i betänkandet Redovisning och aktiekapital i euro (SOU 1998:136) att aktiebolag skulle ges rätt att upprätta sin redovisning i euro. Förslaget ledde till lagändringar under år 2000 (SFS 2000:32). Fr.o.m. det räkenskapsår som inleds den 1 januari 2001 eller senare kan ett aktiebolag välja mellan kronor och euro som redovisningsvaluta (1 kap. 3 § första stycket ABL). Väljer bolaget euro, skall aktiekapitalet vara bestämt i euro (2 kap. 4 § fjärde stycket ABL) och motsvara minst 100 000 kr i ett privat aktiebolag och minst 500 000 kr i ett publikt aktiebolag (1 kap. 3 § tredje stycket ABL).

I det tidigare avlämnade delbetänkandet Redovisning och aktiekapital i euro och annan utländsk valuta (SOU 1997:181) föreslog utredningen också att systemet med ett nominellt värde på aktier skulle avskaffas och ersättas av vad utredningen kallar ett kvotaktiesystem där alla aktier representerar lika stora andelar i bolaget. Bakgrunden till förslaget var framför allt att det med ett kvotaktiesystem skulle bli lättare för bolag att övergå till att upprätta sin redovisning i euro och annan utländsk valuta (jfr senare Ds 2000:15) Utredningen skriver (s. 123 ff.):

Ett nästan ofrånkomligt element i en sådan ny lagstiftning [som gör det möjligt att upprätta redovisningen och denominera aktiekapitalet i utländsk

valuta] är, som utredningen bedömer det, ett avskaffande av det nuvarande kravet på att alla aktier skall ha ett nominellt värde. Om nämligen aktiernas nominella värde uttrycks i en främmande valuta som är föremål för kursförändringar, kommer det nominella beloppet att fluktuera på ett sätt som strider mot grunderna för systemet med ett nominellt värde.

Det är emellertid de problem som är förenade med ett nominellt värde vid en övergång till euro, om Sverige skulle inträda i EMU, som har övertygat utredningen om att tiden nu är mogen att lämna systemet med nominella belopp på alla aktier och övergå till en ordning där inga aktier åsätts nominella värden utan representerar lika andelar i bolaget, s.k. kvotaktier eller med en amerikansk term *no-par value shares*. Vid ett svenskt inträde i EMU händer nämligen följande.

Antag att Sverige skulle inträda i EMU den 1 januari 1999 och att aktiekapitalet därmed skall anges i euro. Omräkningen sker enligt en fast växelkurs som gäller sedan den 1 januari 1999. Enligt uppgift från Europakommissionen (*Legal framework for the use of the euro, working document of the commission services den 26 juli 1996 (II/395/96-EN-Rev.1)*), kommer växelkursen att anges med sex signifikanta siffror som inte får avrundas i samband med omräkning.

I mitten av juli 1997 fick man 11.56 ecu för 100 svenska kr, dvs. växelkursen var 0,1156. Ingen vet i dag vilken växelkurs för euron som skall gälla fr.o.m. den 1 januari 1999, men man kan utgå ifrån att kursen bestäms till ett tal med sex signifikanta siffror. I det följande förutsätts att kursen bestäms till 0,115600.

En första effekt av nyordningen blir att bestämmelserna i 1 kap. 3 § ABL om aktiekapitalets storlek måste ändras till $(100\ 000 \times 0,1156 =) 11\ 560$ euro för privata respektive $(500\ 000 \times 0,1156 =) 57\ 800$ euro för publika aktiebolag. En avrundning till exempelvis 12 000 och 60 000 euro skulle innebära krav på ökning av aktiekapitalet i ett stort antal bolag, något som kan genomföras endast med en omfattande övergångsreglering. En avrundning nedåt till exempelvis 11 000 och 57 000 euro är lättare att genomföra. Någon skyldighet för bolag som har ett aktiekapital som överensstämmer med det lägsta tillåtna beloppet enligt aktiebolagslagen i dess nuvarande lydelse att sätta ned aktiekapitalet till det nya minimibeloppet kan nu inte komma ifråga.

Samtidigt med den angivna lagändringen måste samtliga uppgifter i aktiebolagsregistret om aktiekapitalets storlek ändras. Ändringen berör drygt 250 000 aktiebolag och avser dels det registrerade aktiekapitalet, dels aktiekapitalet eller högsta och lägsta aktiekapitalet enligt bolagsordningen. Med nuvarande lagstiftning blir det vidare nödvändigt att ändra samtliga uppgifter i aktiebolagsregistret om aktiernas nominella belopp enligt bolagsordningen.

De lagstiftningsåtgärder och ändringar i bolagsregistret som angivits nu får ses som kostnader för Sveriges deltagande i EU och är en ofrånkomlig följd av anslutningsbeslutet. Vid sidan av dessa kostnader för det offentliga får emellertid nyordningen betydande konsekvenser för aktiebolagen själva. Om man först ser på aktiekapitalet skall det alltså anges i euro enligt en fast

växelkurs. Det innebär för att ta ett konkret exempel att de omkring 200 000 aktiebolag som vid EMU-anslutningen har ett aktiekapital på jämna 100 000 kr tvingas redovisa sitt aktiekapital som 11 560 euro. Reservfonden skall i konsekvens härmed uppgå till minst 2 312 euro för att vinstutdelning skall få ske. Uppenbarligen leder nyordningen till mycket opraktiska tal i redovisningen.

Problemen med udda tal ger sig emellertid framför allt till känna beträffande aktiernas nominella belopp. I de omkring 200 000 aktiebolagen med lägsta tillåtna aktiekapital är nominella beloppet i dag ofta 100 eller 200 kronor. I den nya ordningen blir motsvarande belopp 11,56 respektive 23,12 euro.

Det är sannolikt att decimaltal av nu beskrivet slag kommer att upplevas som obekväma ute i företagen. Man kan därför räkna med att bolagen i samband med ökning eller minskning av aktiekapitalet, sammanläggning eller split av aktier och andra sådana åtgärder kommer att utforma besluten så att resultatet blir nominella belopp och därmed också registrerade aktiekapital på jämna 10-, 100- eller 1000-tal euro. Det finns emellertid en risk att de ojämna talen i sig driver fram öknings- eller nedsättningsbeslut. Med tanke på att praktiskt taget samtliga aktiebolag får udda nominella värden på sina aktier vid övergången till euro, räcker det med att en bråkdel av dem söker nå jämna 10-, 100- eller 1000-tal utan att de har något egentligt behov av att öka eller minska aktiekapitalet för att de samhällsekonomiska kostnaderna skall bli betydande.

I EG:s andra bolagsdirektiv (det s.k. kapitaldirektivet) föreskrivs att aktierna i ett publikt bolag inte får ges ut mot vederlag som understiger det nominella beloppet eller, om sådant saknas, det bokförda parivärdet (artikel 8 punkten 1). Redan av denna artikel framgår att EG:s bolagsdirektiv inte ålägger Sverige någon förpliktelse att åsätta aktierna ett nominellt belopp. Några andra internationella förpliktelser med denna innebörd finns inte heller. Saken får avgöras med hänsyn till vad som framstår som lämpligast för svensk del. Som utvecklas i det följande framstår vid denna lämplighetsbedömning systemet med nominella belopp som en onödig omgång när det gäller att säkra de ändamål som nominella beloppet i dag tjänar.

På grund av det anförda förordar utredningen att systemet med nominella belopp på aktierna nu ersätts med ett sådant system med s.k. kvotaktier (no-par value shares) som finns i bl.a. Förenta staterna och som innebär att aktierna inte åsätts några nominella värden.

Frågan om ett avskaffande systemet med ett nominellt värde på aktier har av regeringen överlämnats till Aktiebolagskommittén för fortsatta överväganden (Dir. 1998:90).

2.2 Kommitténs överväganden

2.2.1 Inledning

Kommittén har i sitt remissyttrande över betänkandet Redovisning och aktiekapital i euro och annan utländsk valuta (SOU 1997:181) tillstyrkt förslaget att övergå till ett kvotaktiesystem. Som kommittén ser det skulle en sådan reform inte bara underlätta för bolag som önskade övergå till att ha sin redovisning i euro utan också öppna möjligheter till förenklingar av lagen.

Till detta kan läggas att flera europeiska länder redan infört eller är på väg att införa ett kvotaktiesystem. Det gäller bl.a. Tyskland, Storbritannien och Finland. Det är troligt att flertalet länder i Europa inom en inte alltför avlägsen framtid kommer att ha infört ett sådant system.

Kommittén föreslår mot denna bakgrund att den nya aktiebolagslagen baseras på ett kvotaktiesystem. Någon anledning att i det sammanhanget göra en åtskillnad mellan privata och publika aktiebolag finns inte. Det skulle göra regelverket mer komplicerat och svår-förståeligt och dessutom kräva särskilda regler för bolag som byter bolagskategori.

En övergång från ett system med nominella värden till kvotaktier bör komma till uttryck i aktiebolagslagen. Kommittén föreslår därför att bestämmelsen 1 kap. 3 § ABL om att alla aktier skall lyda på lika belopp ersätts med en bestämmelse om att varje aktie representerar en lika stor andel i bolaget.

I aktiebolagslagen i övrigt har det nominella beloppet i dag betydelse i följande sammanhang:

1. förbud mot emission till underkurs (2 kap. 2, 4, 9 och 12 a §§, 4 kap. 1, 5, 12, och 13 §§ samt 5 kap. 1 och 14 §§ ABL),
2. avsättning av överkurs till överkursfond och reservfond (2 kap. 12 a §, 4 kap. 13 a § och 12 kap. 4 § första stycket 4 ABL),
3. uppgift på aktiebrev om nominella beloppet (3 kap. 4 § ABL),
4. fondemission genom ökning av nominella beloppet (4 kap. 1 och 16 §§ ABL),
5. nedsättning av aktiekapitalet genom minskning av nominella beloppet (6 kap. 1 § ABL),
6. nedsättning av aktiekapitalet genom indragning av egna aktier och åtföljande avsättning till reservfond (7 kap. 5 och 10 §§ ABL), samt

7. registrering av ändring av bolagsordningens bestämmelser om nominella beloppet (18 kap. 6 § ABL).

Baserat på de överväganden som gjorts av Utredningen om aktiekapital och redovisning i utländsk valuta i det ovan nämnda delbetänkandet gör kommittén på dessa punkter följande överväganden.

2.2.2 Förbudet mot emission till underkurs

2.2.2.1 Nuvarande ordning

Vid *bolagsbildning* skall enligt gällande rätt iakttas att betalningen för en aktie inte får understiga det belopp på vilket aktien skall lyda (2 kap. 2 § ABL). Det nominella beloppet skall anges i bolagsordningen (2 kap. 4 § första stycket 5 ABL). Vid registreringen av bolaget antecknas bolagets aktiekapital i aktiebolagsregistret. Det registrerade aktiekapitalet utgörs av det sammanlagda nominella beloppet av tecknade och tilldelade aktier efter avdrag för aktier som förklarats förverkade och inte övertagits av annan (2 kap. 9 § ABL).

Förbudet mot underkurs i samband med bolagsbildning äger motsvarande tillämpning vid *nyemission*. Vid nyemission i bolag vars aktier är noterade vid en börs eller auktoriserad marknadsplats får aktier tecknas mot betalning av lägre belopp än det nominella, under förutsättning att skillnaden mellan vad som skall betalas för de nya aktierna och deras sammanlagda nominella belopp tillförs aktiekapitalet genom överföring från bolagets eget kapital i övrigt eller genom uppskrivning av värdet av anläggningstillgångar. Sådan överföring eller uppskrivning skall ske innan beslutet om nyemission registreras (4 kap. 1 § ABL). Beslut om nyemission skall ange aktiernas nominella belopp och det belopp som skall betalas för tecknad aktie (4 kap. 5 § första stycket 8 ABL). Hinder mot registrering av beslut om nyemission föreligger, om inte det sammanlagda nominella beloppet av tecknade och tilldelade nya aktier efter avdrag för aktier som förklarats förverkade och inte övertagits av annan (ökningen av aktiekapitalet) uppgår till det ökningsbelopp eller lägsta ökningsbelopp som bestämts i beslutet (4 kap. 12 § ABL). Vid nyemission i större bolag kan hela ökningsbeloppet registreras innan det har till fullo inbetalats till bolaget. Om bolaget inte inom sju månader från registreringen anmäler till PRV att full betalning erlagts för aktierna, skall PRV efter bolagets hörande registrera dels att aktiekapitalet nedsatts med sammanlagda nominella beloppet av de inte betalda aktierna, dels, om det fordras, att bolagsordningens bestämmelse om

aktiekapitalet ändrats. De aktier som inte betalats blir ogiltiga när nedsättningen registrerats (4 kap. 13 § ABL).

Vid *fondemission* får inte till aktiekapitalet överföras belopp som understiger summan av de nya aktiernas nominella belopp eller den sammanlagda höjningen av aktiernas nominella belopp (4 kap. 1 § ABL).

Vid utgivande av *konvertibelt skuldebrev* får inte vederlaget för skuldebrevet understiga det nominella beloppet på aktie som skall utlämnas vid utbyte, om inte mellanskillnaden täcks genom kontant betalning vid utbytet (5 kap. 1 § ABL). Hinder mot registrering av utbyte föreligger, om inte yttrande företes från auktoriserad eller godkänd revisor eller, i avstämningsbolag, från den centrala värdepappersförvararen av vilket framgår att bolaget på grund av emissionen tillförts vederlag till ett värde motsvarande minst sammanlagda beloppet av de aktier som utgivits i utbyte (5 kap. 14 § ABL). I lagen finns inte några bestämmelser om minsta tillåtna vederlag vid utgivande av *skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning*. Hinder mot registrering av nyteckning med stöd av sådan optionsrätt föreligger, om inte yttrande företes från auktoriserad eller godkänd revisor eller, i avstämningsbolag, från den centrala värdepappersförvararen av vilket framgår att aktierna till fullo betalats (5 kap. 14 § ABL).

2.2.2.2 Kommitténs överväganden

Det nominella beloppet utnyttjas i dag framför allt för att förhindra bolagsbildning och emissioner till underkurs.

För aktieägarna innebär en emission av aktier till underkurs inte något problem. För dem gäller att de vid kontantemission har företrädesrätt till nya aktier enligt aktiebolagslagen eller bolagsordningen. En avvikelse från företrädesrätten kan beslutas av stämman eller styrelsen och då liksom vid apportemission gäller att teckningskursen skall bestämmas på ett sätt som är rättvist. Sätts i sistnämnda fall teckningskursen under marknadsvärdet på de nya aktierna, favoriseras de teckningsberättigade på bekostnad av de aktieägare som inte får delta i emissionen, något som kan medföra att emissionsbeslutet efter klander förklaras ogiltigt. Huruvida teckningskursen satts under aktiernas nominella belopp är emellertid i detta sammanhang irrelevant.

Förbudet mot underkurs gäller alltså av hänsyn till bolagets borgenärer. De skall kunna utgå från att tillgångar svarande mot det registrerade aktiekapitalet faktiskt har tillförts bolaget. För att garantera borgenärerna detta krävs emellertid inte ett system med nominella

värden på varje aktie. Ett sådant skydd kan uppnås också inom ramen för det av kommittén föreslagna kvotaktiesystemet.

Aktiebolags bildande

Utgångspunkten vid bolagsbildning är i dag att betalningen skall tillföras aktiekapitalet. Bestäms teckningskursen till ett högre belopp än aktiernas nominella belopp skall skillnaden mellan teckningskursen och nominella beloppet tillföras överkursfonden (2 kap. 12 a § ABL). I ett system utan något nominellt värde på aktierna ligger det nära till hands att föra hela det inbetalade beloppet till aktiekapitalet, eftersom någon ”överkurs” inte finns i ett sådant system. En sådan ordning skulle också ligga i linje med gällande rätt där hela beloppet blir bundet eget kapital. Något sakligt skäl för att hela det belopp som betalas för aktierna skall vara bundet eget kapital finns emellertid inte. Det är en ordning som synes grundad mer på tradition än sakliga överväganden och som inte är invändningsfri. Tvärtom är det ett välkänt faktum att många nystartade bolag, med inledningsvis begränsade intäkter, ofta har en för liten andel fritt eget kapital för att möta kostnaderna i verksamheten, något som kan leda till att bolaget blir likvidationspliktigt enligt 13 kap. 2 § ABL. För att möta dessa problem är det inte ovanligt att aktierna vid bolagsbildningen ges ut till nominellt belopp och att aktietecknarna samtidigt gör ett s.k. aktieägartillskott.

Kommittén föreslår mot denna bakgrund en ordning, som innebär att stiftarna i stiftelseurkunden anger hur många aktier som skall ges ut, hur mycket som skall betalas för varje aktie och hur stor del av betalningen för aktierna som skall tillföras aktiekapitalet. Skall inte hela betalningen för aktierna tillföras aktiekapitalet, blir resterande del av betalningen fritt eget kapital, om det inte av stiftelseurkunden framgår att beloppet skall tillföras bunden fond. Om det i bolaget skall finnas exempelvis 10 000 aktier som ges ut till kursen 100 kr, kan av stiftelseurkunden framgå att exempelvis 50 kr per aktie skall tillföras aktiekapitalet. Sedan samtliga aktier tecknats och betalats kommer alltså 500 000 kr att tillföras aktiekapitalet, medan 500 000 kr blir fritt eget kapital. Stiftarna måste naturligtvis utforma stiftelseurkunden så att det sammanlagda belopp som skall tillföras aktiekapitalet inte understiger det i förslaget till bolagsordning angivna aktiekapitalet eller minimikapitalet. En förutsättning för registrering av bolaget är nämligen att det sammanlagda belopp som betalats för aktierna och tillförts aktiekapitalet minst motsvarar det i bolagsordningen angivna aktiekapitalet eller uppgår till minimikapitalet.

Det finns i detta sammanhang skäl att uppmärksamma EG:s andra bolagsdirektiv (77/91/EEG). I artikel 8 föreskrivs beträffande bolagsbildning att aktierna inte får ges ut mot vederlag som understiger aktiernas nominella belopp eller det bokförda parivärdet. Bestämmelsen kan i det förstone synas hindra en övergång till ett system med aktier utan nominellt värde. Bestämmelsens syfte torde emellertid vara att garantera att bolaget vid bildandet tillförs tillgångar som minst motsvarar det registrerade aktiekapitalet (SOU 1992:83 s. 252). Det av kommittén föreslagna kvotaktiesystemet ger sådana garantier.

Nyemission och fondemission

I ett kvotaktiesystem behöver ändringar också göras i bestämmelserna om ökning av aktiekapitalet genom nyemission och fondemission (10–12 kap.).

Vid *nyemission* gäller i dag att betalningen för tecknade och tilldelade aktier, precis som vid bolagsbildning, skall tillföras aktiekapitalet och, i förekommande fall, överkursfonden. Kommittén föreslår också här en nyordning som innebär att bolagsstämman eller, i förekommande fall, styrelsen i emissionsbeslutet får ange att endast en viss del av betalningen, eller ingenting alls, skall tillföras aktiekapitalet eller annat eget bundet kapital och resten utgöra fritt eget kapital. Därigenom öppnas nya finansieringsmöjligheter för företagen. Ett bolag kan t.ex. genom en emission av aktier dra in fritt eget kapital till investeringar som endast med viss sannolikhet kommer att genomföras. Blir investeringen inte av kan pengarna återbetalas genom utdelning i stället för genom nedsättning av aktiekapitalet med allt vad det innebär. På motsvarande sätt kan en emission av aktier användas för att finansiera investeringar där kostnaderna inledningsvis inte får redovisas som tillgång.

Den föreslagna nyordningen inkräktar inte på borgenärsskyddet. Från borgenärssynpunkt är en nyemission välkommen under förutsättning att den ger ett tillskott till bolaget som överstiger emissionskostnaderna. Varje ökning av bolagets bundna egna kapital gynnar definitionsmässigt bolagets borgenärer. Vad som är viktigt i sammanhanget är att förhindra att bolaget i aktiebolagsregistret står antecknat med ett aktiekapital som aldrig tillförts bolaget. Det gäller därför att se till att bolaget genom nyemissionen tillförs värden motsvarande det registrerade ökningsbeloppet. För att garantera detta behålls i fråga om privata aktiebolag de nuvarande kraven på inbetalning i bank av kontanta tillskott och revisorsintyg vid tillskott i form av appor-

egendom. I publika bolag tillåts enligt förslaget kontant betalning direkt till bolaget (12 kap. 19 §).

För innehavare av konvertibler och teckningsoptioner som bolaget har givit ut får en nyemission till låg kurs en särskild betydelse. En nyemission till en kurs under de förut registrerade aktiernas kvotvärde sänker detta värde. Det påverkar konverterings- eller teckningskursen för utestående konvertibler och teckningsoptioner, se nedan.

Som anförts ovan innebär en emission till underkurs i dag inte några problem för aktieägarna. För dem gäller att de vid kontantemission har företrädesrätt till nya aktier enligt aktiebolagslagen eller bolagsordningen. Avvikelse från företrädesrätten kan beslutas av stämman eller styrelsen och då liksom vid apportemission gäller att teckningskursen skall bestämmas på ett sätt som är rättvist. Sätts i sistnämnda fall teckningskursen under marknadsvärdet på de nya aktierna, favoriseras de teckningsberättigade på bekostnad av de aktieägare som inte får delta i emissionen, något som kan medföra att emissionsbeslutet efter klander förklaras ogiltigt. Huruvida teckningskursen sätts under aktiernas nominella värde, får i detta sammanhang anses vara irrelevant. Detsamma gäller om aktiekursen i den nya ordningen sätts under de redan utgivna aktiernas kvotvärde.

I registreringsärendet skall kontrolleras att det sammanlagda belopp som betalats för tecknade och tilldelade aktier efter avdrag för aktier som förklarats förverkade och inte övertagits av någon annan, uppgår till det belopp eller lägsta belopp varmed bolagets egna kapital enligt emissionsbeslutet skall ökas (12 kap. 23 §). Genom registreringen fastställs ökningen av aktiekapitalet till det sammanlagda belopp som betalats för tecknade och tilldelade nya aktier efter avdrag för aktier som förklarats förverkade och inte övertagits av någon annan (12 kap. 24 §).

En *fondemission* sker enligt gällande rätt genom utgivande av nya aktier eller genom höjning av det nominella värdet på de gamla aktierna. Någon betalning för aktierna erläggs inte. I stället överförs till aktiekapitalet belopp från bolagets övriga egna kapital. Det överförda beloppet eller summan av de överförda beloppen skall överensstämma med summan av de nya aktiernas nominella belopp eller den sammanlagda höjningen av aktiernas nominella belopp.

Det är tydligt att denna reglering är framtvungad av systemet med nominella värden. Aktiekapitalet skall vara fördelat på aktier som alla har samma nominella värde och då står valet mellan att ge ut nya aktier eller höja det nominella värdet på de gamla för att ekvationen skall gå i hop. Avskaffas de nominella värdena har lagstiftaren en större frihet att utforma regleringen efter vad som är lämpligt.

I ett kvotaktiesystem behövs i själva verket inte något förbud mot underkurs vid fondemission. Från borgenärssynpunkt är det viktiga att ökningen av aktiekapitalet är reell i den meningen att ökningsbeloppet hämtas från fria eller bundna fonder och binds i bolaget som aktiekapital. Det är från deras synpunkt likgiltigt om fondemissionen genomförs genom utgivande av fondaktier eller ej.

För innehavare av konvertibler och teckningsoptioner som bolaget har givit ut får fondemissionen en särskild betydelse. En fondemission utan utgivande av nya aktier får till effekt att aktiernas kvotvärde, dvs. kvoten mellan det registrerade aktiekapitalet och antalet registrerade aktier, höjs. Det påverkar konverterings- eller teckningskursen för utestående konvertibler och teckningsoptioner, se nedan. Den saken bör emellertid inte tillmätas någon betydelse för registreringen av fondemissionen. Även från aktieägarnas synpunkt är det likgiltigt om fondemissionen genomförs genom utgivande av fondaktier eller ej, deras andel av aktiekapitalet förblir densamma. De förväntningar om oförändrad utdelning per aktie som aktiemarknaden ofta knyter till emission av fondaktier, kan inte tilläggas någon betydelse i detta sammanhang.

Bestämmelserna i 10 kap. 2 § och 11 kap. 2 § har utformats i enlighet med det anförda.

Det skall i sammanhanget påpekas att den föreslagna nyordningen vid emission av nya aktier inte heller inkräktar på aktieägarskyddet; det konstitueras att alla tecknade och tilldelade aktier skall vara till fullo betalda vid registrering av emissionen och av den grundläggande likhetsprincip som gäller för vinstutdelning och annan värdeöverföring till aktieägarna (12 kap. 23 §).

Konvertibla skuldebrev och skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning

De skäl som anförts ovan för ett avskaffande av det nuvarande förbudet mot nyemission till underkurs utan att ersätta det med något motsvarande förbud mot nyemission till en kurs som understiger kvotvärdet på de redan utgivna aktierna, gäller också emission av konvertibler och teckningsoptioner. Från borgenärssynpunkt är varje ökning av aktiekapitalet som motsvaras av ett verkligt tillskott till bolaget välkommen och för aktieägarna är det egentliga problemet emissioner till en kurs som understiger marknadsvärdet, medan emissioner till en kurs som motsvarar marknadsvärdet men som understiger det nominella värdet eller kvotvärdet inte skapar några svårigheter för dem.

Enligt gällande rätt får konverteringskursen inte sättas under aktiernas nominella belopp. Men det räcker inte med detta. Konvertering innebär att konvertibeln byts mot aktier, varvid skuldförbindelsens belopp avräknas mot konverteringskursen. Om konvertiblerna emitterats till underkurs kan det leda till komplikationer när konvertering påkallas. Antag att konverteringskursen överensstämmer med aktiernas nominella belopp och att konvertiblerna emitterats till underkurs. I så fall skall konvertering vägras eftersom ett utbyte skulle innebära att aktier emitteras till underkurs. Bolaget har ju inte tillförts vederlag motsvarande skuldförbindelsens belopp. En emission av konvertibler till underkurs kan emellertid hjälpas upp genom en lämplig konverteringskurs. Antag att konvertibler med ett nominellt värde av 100 kr emitteras till underkursen 50 kr kontant. Aktiernas nominella belopp är 100 kr. Om konverteringskursen är 200 kr, dvs. två konvertibler byts mot en aktie, tillförs bolaget genom konvertibel-emissionen 100 kr kontant per aktie, vilket är godtagbart (se SOU 1997:22 s. 350).

Det är tydligt att om systemet med nominella värden på aktierna överges, de nuvarande reglerna för konvertering måste ses över. En nära till hands liggande lösning är att behålla systemet med nominella belopp på konvertiblerna och låta dessa belopp liksom f.n. gå i avräkning mot en konverteringskurs, som emellertid relateras inte till nominella värdet utan till aktiernas kvotvärde vid tiden för emissionsbeslutet.

I de emissionsvillkor som tillämpas på den svenska kapitalmarknaden i dag finns bestämmelser om den rätt som skall tillkomma innehavare av konvertibel för den händelse bolaget innan konvertering sker lägger samman eller delar upp aktier, genomför en fondemission, en nyemission eller en emission av konvertibler eller teckningsoptioner, sätter ned aktiekapitalet med återbetalning till aktieägarna, på annat sätt än genom en fondemission eller en nyemission eller en emission av konvertibler eller teckningsoptioner riktar ett erbjudande till aktieägarna att i förhållande till aktieinnehavet av bolaget förvärva värdepapper eller rättighet av något slag eller beslutar att på motsvarande sätt till aktieägarna dela ut sådana värdepapper eller rättigheter utan vederlag, beslutar om kontant utdelning till aktieägarna med belopp som väsentligt överstiger den genomsnittliga utdelning som bolaget lämnat för de tre senaste räkenskapsåren, träder i likvidation, försätts i konkurs, blir föremål för företagsrekonstruktion, eller beslutar att bolaget skall upplösas genom fusion, samt den rätt som skall tillkomma innehavare av konvertibel för den händelse bolagets aktier, innan konvertering sker, blir föremål för inlösen (jfr kommitténs lagförslag i SOU 1997:22 s. 71 beträffande 8 kap. 10 §

första stycket 6 och 7). Det faller utanför kommitténs uppdrag att mera i detalj överväga vilka ändringar som måste företas i de villkor som i dag förekommer på kapitalmarknaden. Det finns emellertid inte någonting som talar för att en konverteringskurs som relateras till det vid varje konverteringsperiod gällande kvotvärdet skulle vara svårare att administrera än den konverteringskurs relaterad till nominella värdet som används i dag.

I enlighet med det anförda bör underkursförbudet vid utgivande av konvertibler (5 kap. 1 § tredje stycket ABL) ersättas av en bestämmelse av innebörd att teckningskursen får vara lägre än konvertibelns nominella belopp om konverteringskursen bestäms så att bolaget vid konvertering kommer att ha tillförts vederlag till ett värde som minst motsvarar den sammanlagda andel av aktiekapitalet som representeras av de aktier som lämnas som utbyte (12 kap. 7 § tredje stycket). Det ankommer på PRV att vid registrering av konvertibelemissionen pröva om det sammanlagda beloppet som skall betalas för tecknade och tilldelade konvertibler uppgår till det belopp eller högsta belopp som kan ha bestämts för emissionen och att full och godtagbar betalning har erlagts för konvertiblerna med beaktande av denna bestämmelse (12 kap. 23 § tredje stycket 3).

Enligt gällande rätt får en konvertering registreras endast om bolaget förmår visa att det på grund av emissionen av konvertibler tillförts vederlag till ett värde motsvarande minst det sammanlagda beloppet av de aktier som utgivits i utbyte. Med kommitténs ovan redovisade förslag bortfaller behovet av denna regel.

2.2.3 Avsättning av överkurs till överkursfond och reservfond

2.2.3.1 Nuvarande ordning

Belopp som bolaget på grund av aktieteckning har fått som betalning för aktierna utöver det nominella beloppet skall enligt gällande rätt sättas av till överkursfonden (2 kap. 12 a § och 4 kap. 13 a § ABL). Belopp som vid utbyte av fordran enligt skuldebrev mot aktie motsvarar skillnaden mellan fordringsbeloppet och aktiens nominella belopp skall avsättas till reservfond (12 kap. 4 § första stycket 4 ABL).

Fondemission kan ske genom överföring till aktiekapitalet av ett belopp svarande mot kapitalökningen från bl.a. överkursfond och reservfond (4 kap. 16 § ABL).

2.2.3.2 Kommitténs överväganden

Kommitténs förslag innebär att belopp som bolaget på grund av aktieteckning eller konvertering har fått som betalning för aktierna skall tillföras aktiekapitalet i den utsträckning som framgår av emissionsbeslutet. Någon ”överkurs” finns inte och någon motsvarighet till bestämmelserna om överkursfond i 2 kap. 12 a §, 4 kap. 13 a § eller 12 kap. 4 § första stycket 4 ABL behövs inte.

Genom avskaffandet av överkursfonden bortfaller också definitions- mässigt möjligheten att genomföra en fondemission genom överföring till aktiekapitalet av överkursfonden. Däremot kvarstår möjligheten att göra en fondemission genom överföring från reservfonden (10 kap. 2 § andra stycket).

2.2.4 Uppgift på aktiebrev om nominellt belopp

2.2.4.1 Nuvarande ordning

Aktiebrev skall enligt gällande rätt ange bl.a. akties nominella belopp. Brevet skall förses med påskrift så snart det kan ske när det nominella beloppet ändrats (3 kap. 4 § ABL).

2.2.4.2 Kommitténs överväganden

Vid en övergång till ett kvotaktiesystem bortfaller definitionsmässigt kravet på att ange ett nominellt belopp på aktiebrev. Men inte heller kvotvärdet behöver anges. Förslaget underlättar bl.a. genomförandet av en nedsättning av aktiekapitalet genom minskning av aktiernas kvotvärde eftersom aktiebrev då inte behöver lämnas in för påteckning.

2.2.5 Fondemission genom ökning av nominella beloppet

2.2.5.1 Nuvarande ordning

Aktiekapitalet kan enligt gällande rätt ökas genom att aktier tecknas mot betalning (nyemission) eller genom att aktier ges ut eller aktiernas nominella belopp höjes utan ny betalning (fondemission) (4 kap. 1 § ABL). Vid beslut om fondemission skall enligt gällande rätt anges på vilket sätt och med vilket belopp aktiekapitalet ökas, de nya aktiernas

aktieslag eller det belopp vartill aktiernas nominella belopp höjes (4 kap. 16 § ABL).

2.2.5.2 Kommitténs överväganden

Kommitténs förslag till nya regler om kapitalökning innebär att en fondemission kan ske genom överföring till aktiekapitalet av belopp från fritt eget kapital, reservfond eller uppskrivningsfond eller genom uppskrivning av anläggningstillgångs värde. Fondemission kan genomföras med eller utan utgivande av nya aktier (jfr 10 kap. 1 §).

I förslag till beslut om fondemission skall anges det belopp varmed aktiekapitalet skall ökas samt i vilken utsträckning emissionsbeloppet skall tillföras aktiekapitalet från fritt eget kapital, reservfond, uppskrivningsfond eller genom uppskrivning av anläggningstillgångs värde. Om fondemission skall ske genom att nya aktier ges ut skall vidare bl.a. anges hur många nya aktier som belöper på varje gammal aktie (11 kap. 2 §).

2.2.6 Nedsättning av aktiekapitalet genom minskning av nominella beloppet

2.2.6.1 Nuvarande ordning

En nedsättning av aktiekapitalet kan enligt gällande rätt ske för förlusttäckning, återbetalning till aktieägarna eller avsättning till reservfond eller fri fond. Nedsättningen kan genomföras med eller utan indragning av aktier. I det senare fallet minskas i stället aktiernas nominella belopp. (6 kap. 1 § ABL).

I aktiebolag, vars aktiekapital kan utan ändring av bolagsordningen bestämmas till ett lägre eller högre belopp, kan i bolagsordningen tas in ett förbehåll att aktiekapitalet kan nedsättas genom inlösen av aktier, dock inte under minimikapitalet (6 kap. 8 § ABL). Har det i sådant förbehåll blivit bestämt att vissa aktier skall lösas in och att ett belopp motsvarande nedsättningsbeloppet skall avsättas till reservfonden, skall bolaget, när beslut fattats om inlösen och avsättning till reservfonden, genast anmäla för registrering att aktiekapitalet sätts ned med ifrågasvarande aktiers sammanlagda nominella belopp. När registrering har skett, är aktiekapitalet nedsatt (6 kap. 10 § ABL).

2.2.6.2 Kommitténs överväganden

I kommitténs förslag görs en tydligare åtskillnad än vad som i dag är fallet mellan nedsättningsändamål och nedsättningsmetoder. Nedsättning av aktiekapitalet får enligt förslaget ske för förlusttäckning, avsättning till fritt eget kapital eller återbetalning till aktieägarna (17 kap. 1 §). Nedsättningen kan genomföras med eller utan indragning av aktier (17 kap. 2 §). I det senare fallet kommer nedsättningen i kvotaktiesystemet att resultera inte i ett lägre nominellt värde utan i ett lägre kvotvärde.

I förslag till beslut om nedsättning av aktiekapitalet skall anges bl.a. det belopp som skall betalas för varje aktie som löses in, i förekommande fall med angivande av hur stor del av beloppet som överstiger aktiens andel av aktiekapitalet, dvs. kvotvärdet (17 kap. 6 § första stycket 3).

Även enligt kommitténs förslag kan nedsättning av aktiekapitalet ske enligt ett inlösenförbehåll i bolagsordningen (17 kap. 23 §). Har det i sådant förbehåll blivit bestämt att vissa aktier skall lösas in och att ett belopp motsvarande nedsättningsbeloppet skall avsättas till reservfonden, skall bolaget, när beslut har fattats om inlösen och avsättning till reservfonden, genast anmäla detta för registrering. När registrering har skett, är aktiekapitalet nedsatt med de inlösta aktiernas sammanlagda andel av aktiekapitalet (17 kap. 26 §).

2.2.7 Nedsättning av aktiekapitalet genom indragning av egna aktier och åtföljande avsättning till reservfond

2.2.7.1 Nuvarande ordning

Ett publikt aktiebolag vars aktier är noterade vid en börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad får numera förvärva egna aktier på vissa i lagen angivna villkor. Andra publika aktiebolag samt privata aktiebolag får inte förvärva egen aktie (7 kap. 3 § ABL). Detta förbud hindrar inte aktiebolag att förvärva aktier vederlagsfritt, att vid övertagande av affärsrörelse förvärva aktier som ingår i rörelsen, att lösa in aktier enligt 13 kap. 3 § ABL på grund av aktieägares maktmissbruk eller att på auktion ropa in aktier som har utmätts för bolagets fordran. Om ett aktiebolag olagligen förvärvat egen aktie skall aktien inom viss tid avyttras. Aktier som inte avyttras inom den föreskrivna tiden skall enligt gällande rätt förklaras ogiltiga, varefter bolaget skall sätta ned aktiekapitalet med aktiens nominella

belopp och avsätta motsvarande belopp till reservfonden (7 kap. 5 och 10 §§).

2.2.7.2 Kommitténs överväganden

Vid en övergång till ett kvotaktiesystem bör skyldigheten att efter ogiltigförklaring av de olagligen förvärvade aktierna sätta ned aktiekapitalet med aktiernas nominella belopp ersättas av en skyldighet att sätta ned aktiekapitalet med aktiernas andel av aktiekapitalet. Skyldigheten att i detta sammanhang göra en avsättning till reservfonden behålls oförändrad (16 kap. 5 och 9 §§).

2.2.8 Registrering av ändring av bolagsordningens bestämmelser om nominella beloppet

2.2.8.1 Nuvarande ordning

Registrering av beslut om ändring av bolagsordningens bestämmelser om aktiekapitalet, maximikapitalet eller minimikapitalet eller om aktiernas nominella belopp och registrering av beslut om ökning eller nedsättning av aktiekapitalet skall ske samtidigt, om ändringen av bolagsordningen eller ökningen eller nedsättningen av aktiekapitalet är nödvändig för att aktiekapitalets storlek skall bli förenlig med bolagsordningen (18 kap. 6 § ABL).

2.2.8.2 Kommitténs överväganden

Vid ett avskaffande av systemet med ett nominellt värde och en övergång till ett kvotaktiesystem kommer i bolagsordningen inte att finnas någon uppgift om nominellt belopp på aktierna. Följaktligen aktualiseras inte heller frågan om ändring av det nominella beloppet vid ökning eller nedsättning av aktiekapitalet. Den aktuella registreringsbestämelsen har anpassas därtill (24 kap. 11 §).

2.2.9 Minoritetsskyddets utformning

En övergång till ett kvotaktiesystem påverkar inte aktiebolagslagens minoritetsskydd. Det är uppbyggt så att en aktieägarminoritet som tillsammans har aktier motsvarande en viss andel av bolagets aktiekapital kan föra talan för bolagets räkning, påkalla särskild granskning

etc. Dessa regler påverkas inte av om det finns ett nominellt värde eller inte. Kvotvärdet anger varje akties andel i det registrerade aktiekapitalet och är en lika effektiv mätare av kapitalandelen som det nominella beloppet i vårt nuvarande system. Det blir först om lagstiftaren tillåter att aktiebolag har aktier i olika valutor och därmed efter kursförändringar aktier med olika kvotvärden som de nuvarande minoritetsskyddsreglerna måste ses över.

3 Aktiebokens offentlighet

3.1 Inledning

Kommittén har genom tilläggsdirektiv den 15 oktober 1998 (Dir. 1998:90) fått i uppdrag att analysera de skäl som finns för respektive mot att behålla de nuvarande reglerna om aktiebokens offentlighet för avstämningsbolag. Kommittén skall därvid överväga om de skäl som talar för att aktieboken skall vara offentlig kan tillgodoses på annat sätt, t.ex. genom de flaggningsregler som finns i lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument. Vidare skall kommittén uppmärksamma i vilken utsträckning principen behövs för att tillgodose myndigheternas behov av information, t.ex. när det gäller skatter eller brottsförebyggande verksamhet.

Kommittén skall vidare bedöma om bestämmelsen att en utskrift av aktieboken för avstämningsbolag inte får avse aktieägare som har högst 500 aktier är lämplig och har en ändamålsenlig utformning. Därvid skall de överväganden som Bulvanutredningen har gjort i sitt betänkande Bulvaner och annat (SOU 1998:47) beaktas.

3.2 Gällande rätt

Varje aktiebolag skall föra aktiebok över bolagets samtliga aktier och aktieägare. Det är styrelsen i bolaget som har ansvaret för att aktieboken förs. I avstämningsbolag är det bolagets centrala värdepappersförvarare som för aktieboken.

Aktieboken kan bestå av betryggande lösblads- eller kortsystem men den kan också föras med dator eller på annat liknande sätt. I avstämningsbolag förs aktieboken alltid med dator.

3.2.1 Aktiebokens innehåll

I aktieboken skall aktieägarnas postadress och yrke eller titel antecknas. Om det finns aktier av olika slag skall det även framgå till

vilket slag varje aktie hör. Kommittén föreslår i detta slutbetänkande (jfr betänkandet Aktiebolagets kapital SOU 1997:22) att uppgift om yrke och titel inte längre skall anges. I stället skall aktieägarnas personnummer, organisationsnummer eller annat identifieringsnummer antecknas. Vidare föreslås att det av aktieboken skall framgå huruvida aktie är underkastad samtyckes-, förköps- eller hembudsförbehåll och om aktie enligt bestämmelse i bolagsordningen skall kunna omvandlas till aktie av annat slag eller bli föremål för inlösen.

I avstämningsbolag kan i stället för aktieägaren en förvaltare föras in i aktieboken, under förutsättning att förvaltaren fått tillstånd att registreras som förvaltare. I aktieboken skall då antecknas att aktien innehas för annans räkning.

3.2.2 Aktiebokens offentlighet

Aktieboken är offentlig och skall hållas tillgänglig hos bolaget för var och en. Om boken förs med hjälp av dator skall i stället en utskrift av boken, som inte är äldre än sex månader, på begäran tillhandahållas hos bolaget. I avstämningsbolag skall en sådan utskrift även finnas hos den centrala värdepappersförvararen. Den som vill ha en aktuell utskrift av aktieboken har rätt till det, men får i så fall betala utskriftskostnaderna.

I avstämningsbolag som har mer än en aktieägare får en utskrift av aktieboken inte innehålla uppgifter om aktieägare som har högst 500 aktier i bolaget.

En förvaltare är skyldig att till den centrala värdepappersförvararen lämna uppgift om varje aktieägare som har mer än 500 aktier i samma bolag registrerade i förvaltarens namn. Uppgifterna skall sammanställas för varje aktiebolag och sammanställningen, som inte får vara äldre än sex månader, skall hållas tillgänglig för envar hos bolaget och den centrala värdepappersförvararen.

3.2.3 Flagging

Uppgifter om ägarna i vissa bolag blir även offentliga genom bestämmelser som finns dels i lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument, dels i rekommendationer som givits ut av Näringslivets Börskommitté (NBK). Bestämmelserna i lagen om handel med finansiella instrument innebär att den som genom förvärv eller överlåtelse av aktier i ett aktiebolag, vars aktier är inregistrerade vid börs inom EES eller är noterade vid en börs eller auktoriserad marknadsplats här i landet, passerar vissa nivåer för rösträttsandel i bolaget skall anmäla

förvärvet eller överlåtelsen till bolaget och till börsen alternativt den auktoriserade marknadsplatsen. Om aktierna inte är noterade här i landet skall anmälan ske till Finansinspektionen. Anmälan skall göras inom sju dagar från förvärvet respektive överlåtelsen. De andelar av röstetalet som inte i någon riktning får passeras utan anmälan är 10, 20, 33 1/3, 50 och 66 2/3 procent. Bolaget, börsen eller den auktoriserade marknadsplatsen skall inom nio dagar offentliggöra överlåtelsen. I vissa fall får börsen, den auktoriserade marknadsplatsen eller Finansinspektionen besluta att offentliggörande inte behöver ske, nämligen om ett offentliggörande skulle strida mot något allmänt intresse, om ett offentliggörande allvarligt skulle kunna skada bolaget eller om ett värdepappersinstitut förvärvat eller överlåtit aktierna i sin värdepappersrörelse.

NBK:s rekommendation om offentliggörande vid förvärv och överlåtelse av aktier m.m. (Flaggningsrekommendation) är tillämplig när fysisk eller juridisk person, svensk eller utländsk, förvärvar eller överlåter aktier i svenskt aktiebolag, som har aktier noterade vid OM Stockholmsbörsen AB eller vid annan svensk börs eller auktoriserad marknadsplats. När ett innehav av aktier jämte andra finansiella instrument i bolaget i någon riktning passerar 5 procent och därefter 10, 15, 20 procent osv. upp till 90 procent av antalet röster eller aktier i bolaget är aktieägaren skyldig att offentliggöra förändringen. Offentliggörande skall ske senast kl. 09.00 den börsdag som följer närmast efter dagen för förvärvet eller överlåtelsen genom meddelande till en etablerad nyhetsbyrå och minst en rikstäckande dagstidning. Meddelande skall samtidigt lämnas till den börs eller auktoriserade marknadsplats, vid vilken bolagets aktier är noterade, samt till bolaget.

3.2.4 Emissionsprospekt

Enligt 4 kap. 22 § 4 ABL skall ett emissionsprospekt innehålla en redogörelse för ägar- och rösträttsförhållandena i fråga om bolagets aktier. I Finansinspektionens föreskrifter (FFFS 1995:21) om prospekt anges att ett emissionsprospekt skall innehålla uppgift om större aktieägare och deras aktieinnehav, med angivande av den procentuella andel av aktiekapitalet och röstetalet som var och en av dessa, direkt eller indirekt, innehar. Sådan uppgift skall, i den mån den är känd för utgivaren, i vart fall omfatta aktieägare vars andel av aktiekapitalet eller röstetalet uppgår till tre procent eller mer.

3.2.5 Insynsregistret

Enligt 9 § lagen (2000:1087) om anmälningsskyldighet för vissa innehav av finansiella instrument skall Finansinspektionen föra ett insynsregister med uppgifter om aktier som ägs av personer med insynsställning i aktiemarknadsbolag. Registret är offentligt.

3.3 Vissa utländska rättsordningar

3.3.1 Danmark

I Danmark finns två bolagsformer utan personligt ägaransvar, nämligen aktieselskab och anpartsselskab. Bestämmelser om aktieselskab finns i lov om aktieselskaber nr. 545 af 20. juni 1996 och om anpartsselskab i lov om anpartsselskaber nr. 378 af 22. maj 1996.

3.3.1.1 Aktieselskab

I ett aktieselskab skall det finnas en aktiebok, som förs av styrelsen. Om bolaget är registrerat hos Vaerdipapircentralen (VP) kan bolaget träffa avtal med VP om att den i stället skall föra aktieboken.

Bolagets styrelse har tillgång till aktieboken. Detsamma gäller sådana offentliga myndigheter som har ett berättigat intresse av insyn i boken. Dessutom skall aktieboken vara tillgänglig för bolagets arbetstagarrepresentant. Aktieboken är däremot inte tillgänglig för allmänheten eller för bolagets aktieägare.

Aktieägare som har ett större innehav måste anmäla sig till ett särskilt register. Det gäller aktieägare med ett aktieinnehav som motsvarar minst 100 000 DKR och innehavet dessutom motsvarar 5 procent av bolagets röstetal. Detsamma gäller för den som äger aktier motsvarande minst 5 procent av aktiekapitalet i bolaget. För registrerade aktieägare finns också en skyldighet att anmäla varje större förändring av aktieinnehavet. I registret skall aktieägare i såväl noterade som onoterade bolag tas upp. Var och en har rätt att ta del av uppgifterna i registret.

Styrelseledamöter och direktörer samt i börsbolag även andra ledande befattningshavare måste alltid ha sitt aktieinnehav infört under eget namn i aktieboken.

3.3.1.2 Anpartsselskab

I ett anpartsselskab motsvaras aktieboken av en anpartshavarförteckning. Förteckningen är tillgänglig för anpartshavarna och, om bolaget har ett kapital om 500 000 DKR, även för envar. Om kapitalet understiger 500 000 DKR anses allmänheten inte ha något berättigat intresse av information om bolagets ägare.

3.3.2 Norge

I Norge finns två bolagsformer utan personligt ägaransvar, aksjeselskaper och allmennaksjeselskaper. Bestämmelser om aksjeselskaper finns i lov 13 juni 1997 nr 44 om aksjeselskaper och bestämmelser om allmennaksjeselskaper i lov 13 juni 1997 nr 45 om allmennaksjeselskaper.

3.3.2.1 Aksjeselskaper

I aksjeselskaper finns det inte några aktiebrev. Rättsverkningarna av innehavet av aktiebrevet har i stället knutits till införingen i aktieboken. Aktieboken är offentlig. Vem som helst har således rätt att kräva att få se aktieboken eller en avskrift av den. Var aktieboken skall finnas tillgänglig framgår inte av lagen, men det norska justitiedepartementet har rätt att utfärda närmare föreskrifter om bl.a. aktiebokens tillgänglighet. Några sådana föreskrifter har såvitt känt ännu inte utfärdats.

Ett aksjeselskap kan låta registrera aktierna hos Verdipapirsentralen (VPS). Om så sker behöver bolaget inte föra aktiebok. När bolaget beslutar att övergå till en registrering hos VPS skall bolaget först varsla om övergången. Varslet skall innehålla uppgift om att den som aktieboken anger som aktieägare kommer att bli registrerad på sätt som aktieboken visar. Senast två månader före registreringen skall varslet sändas till alla aktieägare enligt aktieboken och kungöras i den norska motsvarigheten till Post- och inrikes Tidningar samt minst en ortstidning.

En förvärvare av en aktie kan utöva sina rättigheter i bolaget först när han är införd som aktieägare i aktieboken. Aktieboken innehåller uppgift om aktieägarna med angivande av namn eller firma, födelsedatum eller organisationsnummer, adress, antal aktier och aktiernas nummer, samt i de fall bolaget har olika aktieslag, det aktieslag till vilket aktien hör. Aktieboken innehåller dessutom uppgift om panträtt och innehavare av panträtt.

För att överlåta aktier i ett aksjeselskap krävs samtycke av styrelsen. När någon förvärvat aktier i ett aksjeselskap skall denne lämna ett meddelande till bolaget om detta. Bolaget skall därefter genast föra in den nya ägaren i aktieboken. Bolaget skall även göra en sådan anteckning om det på annat sätt blir känt för bolaget att aktie överlåtit. När en ny aktieägare har införts skall bolaget meddela aktieägaren det. Meddelandet, som kallas för aktieägarbevis, skall dateras och ange vad som har förts in i aktieboken. När det gäller rättsverkan av en aktieöverlåtelse är meddelandet till bolaget om att aktierna bytt ägare av avgörande betydelse. Vid tvesalu har den överlåtelse företräde som bolaget först fick kännedom om och skyddet mot en överlåtares borgenärer uppkommer först när bolaget meddelats om överlåtelsen.

3.3.2.2 Allmennaksjeselskaper

Aktier i ett allmennaksjeselskap är fritt överlåtbara men några aktiebrev finns inte. I stället skall överlåtare och förvärvare vända sig till VPS vid en överlåtelse. VPS registrerar aktieägarna i ett särskilt register och innehållet i registret motsvarar vad som för aksjeselskaper skall antecknas i aktieboken. Registret är offentligt och således tillgängligt för envar. I likhet med vad som gäller för aksjeselskaper finns det ännu inte några föreskrifter som rör frågan var uppgifterna i registret skall finnas tillgängliga.

3.3.3 Finland

I Finland finns endast en bolagsform utan personligt ägaransvar, aktiebolaget. Regleringen finns i lag om aktiebolag (734/78).

I ett aktiebolag skall finnas en aktiebok, som förs av styrelsen. Det finns inte någon skyldighet för aktieägare att låta föra in sig i aktieboken. Om man som aktieägare inte är införd kan man emellertid inte rösta på bolagsstämma. Aktieboken är offentlig.

Ett finländskt aktiebolag kan välja att ansluta sig till det dematerialiserade systemet för aktiehantering (värdeandelssystemet). Bolag som är anslutna till systemet behöver inte föra aktiebok och inte heller utfärda aktiebrev. Värdepapperscentralen tar då över dessa uppgifter. Finländska börsbolag måste vara anslutna till det dematerialiserade systemet. Aktieboken hos värdepapperscentralen är offentlig.

3.3.4 Storbritannien

I Storbritannien finns det två kategorier av aktiebolag, private och public companies. Reglerna om aktieboken och dess offentlighet är desamma för private som för public companies.

Den lag som reglerar aktiebolagsrätten i Storbritannien är Companies Act 1985, vilken efterhand har kompletterats och ändrats främst genom Companies Act 1989.

I Storbritannien måste varje bolag föra en aktiebok över sina aktieägare. Boken kan föras manuellt eller med hjälp av dator. Aktieboken skall innehålla uppgifter om aktieägares namn, adress samt det antal aktier varje innehavare äger med angivande av aktiernas nummer och om det finns flera aktieslag det slag till vilket varje aktie hör. Av aktieboken skall framgå hur mycket varje aktieägare har betalat för sina aktier och vilket datum aktieägaren skrivits in i aktieboken. Det datum som en person upphör att vara aktieägare skall också antecknas.

Om ett bolag har mer än 50 ägare måste bolaget föra ett separat namnindex under förutsättning att inte ett sådant finns i aktieboken. Avsikten är att göra aktieboken mer lättöverskådlig.

Vid överlåtelse av aktier skall säljare och köpare underteckna en överlåtelsehandling. Aktiebrevet skall överlämnas till köparen, som vidarebefordrar det tillsammans med överlåtelsehandlingen till bolaget för registrering. Därefter måste bolaget inom två månader utfärda ett nytt aktiebrev utställt på köparen, eller om styrelsen vägrar den nye ägaren införelse, skicka honom ett meddelande om det.

När köparen har registrerats i aktieboken är han legitimerad gentemot bolaget att uppbära utdelning och rösta på bolagsstämma.

Aktieboken är offentlig, liksom det till aktieboken hörande namnindexet. Boken skall finnas tillgänglig där bolaget har sitt säte alternativt på det kontor där boken upprättats. Om bolaget har uppdragit åt någon att föra aktieboken kan den hållas tillgänglig hos denne.

En aktieägare har rätt att ta del av aktieboken utan att betala för det medan andra personer inom tio dagar kan få tillgång till hela eller del av boken mot betalning.

Något register över förvaltarregistrerade aktier finns inte i Storbritannien. I stället skall den som förvärvar eller disponerar över minst 3 procent (i särskilda fall 10 procent) av röstetalet i ett publikt bolag informera bolaget om detta. Bolaget skall föra ett register över aktieägare som innehar aktier över de fastlagda procentgränserna. Även det registret är offentligt.

3.4 Bulvanutredningens överväganden

Bulvanutredningen har behandlat bl.a. frågan om ett obligatoriskt ägarregister för kupongbolagen. I det sammanhanget har utredningen kommit in på frågan om aktiebokens offentlighet och särskilt på frågan om den s.k. begränsningsregelns utformning. Bulvanutredningen har beträffande dessa frågor anfört (SOU 1998:47 s. 150 f.):

Aktieböckerna skall enligt nuvarande ordning hållas tillgängliga för envar (3 kap. 13 § aktiebolagslagen). Om aktieboken förs med hjälp av ADB eller på annat liknande sätt gäller dock att den utskrift av boken som bolaget är skyldigt att tillhandahålla får vara upp till sex månader gammal.

Det torde få förutsättas att aktieboken i det nya systemet kommer att fortlöpande kunna tillhandahållas genom PRV:s försorg. Med denna utgångspunkt saknas skäl att det nya registret ej skulle vara offentligt med avseende på uppgifter om aktieägare. Från utredningens synpunkter skulle det vara en fördel om registret kunde vara helt och hållet offentligt. Utredningen har svårt att se annat än att detta måste vara möjligt. Den enda typen av uppgifter där viss tvekan kan råda gäller pantsättningar.

Enligt 3 kap. 13 § första stycket aktiebolagslagen gäller i fråga om avstämningsbolag som har mer än en aktieägare att en utskrift av aktieboken inte skall avse aktieägare som har högst femhundra aktier i bolaget. Skälet till detta är att varken samhället eller allmänheten anses ha något berättigat intresse av att få reda på namnen på de personer som har småposter och saknar möjlighet att påverka bolagets förvaltning (prop. 1970:99 s. 60). Denna föreskrift har varit livligt omdiskuterad, eftersom den gäller oavsett vilken andel av bolagsförmögenheten eller röstetalet som femhundra aktier representerar. Ett aktiebolag med femhundra aktier som har mer än en ägare kan således helt mörklägga sin aktiebok, om det gör sig till avstämningsbolag (jfr Kedner-Roos, Aktiebolagslagen, vid 3:13.04 samt Rodhe, Aktiebolagsrätt, 15 uppl s. 153). Detsamma gäller ett bolag med flera aktier, under förutsättning att ingen av ägarna har mer än femhundra aktier.

Med den här förutsatta ordningen bör föreskriften inte behållas i sin nuvarande utformning. En utväg skulle vara att begränsa dess räckvidd till publika bolag, men då uppkommer en motsvarande möjlighet för ett aktiebolag att hemlighålla aktieboken genom att förklara sig vara publikt. Som förut har anmärkts förutsätter detta för närvarande i princip endast att aktiekapitalet är minst 500.000 kr.

I utredningens promemoria ifrågasätts om inte regeln om att småposter inte skall tas med i utskrifter av aktieböckerna helt enkelt skulle kunna avskaffas. Med den grundläggande utgångspunkten att aktieböckerna skall vara offentliga väger enligt utredningens mening inte det integritetsintresse som föranlett att föreskriften införts så särdeles tungt. I stora bolag blir emellertid aktieböckerna då mycket omfattande. En annan utväg kan därför enligt promemorian vara att behålla en begränsning men relatera den till aktiekapitalet i bolaget. Exempelvis skulle föreskriften kunna få det inne-

hållet att en utskrift inte skall innehålla uppgift om en aktieägare vars aktieinnehav svarar mot – förslagsvis – mindre än en tiotusendel av aktiebolagets registrerade aktiekapital. Utredningen förordar sistnämnda lösning.

3.5 Kommitténs överväganden

3.5.1 Inledning

Kommitténs uppdrag är begränsat till frågan om aktiebokens offentlighet i fråga om avstämningsbolag. Bland kommitténs övriga uppgifter ingår emellertid att ta ställning till alla de frågor som inrättandet av ett obligatoriskt aktieägarregister aktualiserar. Sistnämnda del av utredningsuppdraget redovisas i en bilaga till detta betänkande. Som redovisas i det sammanhanget är det kommitténs uppfattning att det inte går att driva in de uppgifter som behövs för ett tillförlitligt aktieägarregister med böter eller viten utan att man i stället måste skapa en ordning där aktieägarna i eget intresse lämnar de erforderliga uppgifterna om sina aktieinnehav till registret. Kommittén föreslår därför att de nuvarande reglerna om avstämningsbolag med några modifieringar görs tillämpliga på samtliga aktiebolag. Det innebär att aktiebrevens avskaffas och att den som förvärvat en aktie måste anmäla sitt förvärv till aktieägarregistret för att skydda sig mot att överlåtaren säljer aktierna på nytt och mot att aktierna utmäts för betalning av överlåtarens skulder.

Om det inrättas ett helt nytt system för ägarregistrering måste offentlighetsfrågan bedömas från delvis andra utgångspunkter, se bilagan avsnitt 6.5. I förevarande avsnitt har kommittén valt att analysera frågan om aktiebokens offentlighet i fråga om avstämningsbolag enligt den ordning som gäller i dag.

3.5.2 Offentlighetsfunktionen

Principen om aktiebokens offentlighet har en lång tradition i vårt land. Att aktieboken skall vara offentlig fyller huvudsakligen två funktioner. Det är för det första önskvärt att varje aktieägare skall kunna få reda på namnen på övriga aktieägare. Uppgift härom kan ha betydelse för den som önskar förbereda en aktion på en bolagsstämma genom exempelvis fullmaktsinsamling eller utöva någon rättighet som tillkommer en aktieägarminoritet av viss storlek. En sådan uppgift kan vara av intresse också för den som överväger att köpa aktier i bolaget. Sistnämnda förhållande är naturligtvis ett starkt argument för att aktieboken skall

vara tillgänglig inte bara för dem som redan är aktieägare utan för var och en.

För det andra spelar aktiebolagen en viktig roll i samhället och många av dem dominerar näringslivet på de orter där de bedriver verksamhet. För anställda, leverantörer, kunder och andra intressenter i bolaget är det viktigt att veta vem eller vilka som äger bolaget och har makt att förändra. I kampen mot den ekonomiska brottsligheten är det också angeläget att kunna få information om ägarförhållandena i aktiebolagen och på så sätt komma till rätta med bl.a. bulvaner (jfr Rodhe, Aktiebolagsrätt, 19 uppl. s. 142 f.).

De funktioner som principen om aktiebokens offentlighet sålunda tjänar är också viktiga i forsknings- och utredningssammanhang, se t.ex. Ägarutredningens betänkande Ägande och inflytande i svenskt näringsliv (SOU 1988:38). Forskningsrapporter och utredningsbetänkanden grundade på innehållet i aktieböcker skapar förutsättningar för en saklig debatt om ägarstrukturer i svenskt näringsliv. När det gäller de större ägarna i de större aktiebolagen finns det visserligen lagregler som innebär en skyldighet att i vissa fall offentliggöra namnen på dessa med uppgift om storleken på aktieinnehaven. Vid sidan av de flaggningsregler som nämns i kommitténs direktiv kan nämnas bl.a. reglerna om emissionsprospekt och insiderregister. För den som vill ha en heltäckande bild av vem som är vem i svenskt näringsliv finns det emellertid knappast något riktigt bra alternativ till aktieböckerna. Kommittén menar därför att det finns skäl att hålla fast vid principen att aktieboken skall vara offentlig.

Som närmast alla principer kan göra kommer aktiebokens offentlighet någon gång i konflikt med andra principer eller intressen. I kommitténs direktiv framhålls sålunda två problem som är förenade med denna offentlighet. För det första kan tillgången till detaljerade uppgifter om enskilda aktieägare utnyttjas i brottsligt syfte. För det andra kan varken samhället eller allmänheten anses ha något berättigat intresse av att få reda på namnen på personer som har små aktieposter och saknar möjlighet att påverka bolagets förvaltning. För att tillgodose småspararnas intresse av anonymitet finns en begränsningsregel som innebär att aktieägare som har högst 500 aktier inte tas med i utskriften av aktieboken. Bulvanutredningen har menat att denna regel inte är lämpligt utformad.

Kommittén har alltså att pröva om det finns skäl att modifiera de nuvarande reglerna om aktiebokens offentlighet med hänsyn till dels intresset av att förebygga brott, dels intresset av att skydda medborgarna mot insyn i vad de helt legitimt uppfattar som sin personliga sfär.

3.5.3 Brottsförebyggande åtgärder

Aktiebokens offentlighet har vid flera tillfällen under de senaste åren utnyttjats för ekonomisk brottslighet. Oseriösa personer har hos VPC tagit del av eller begärt utskrift av ett bolags aktiebok för att få reda på vem som innehar aktier i bolaget. Med hjälp av förfalskade legitimationer har personerna därefter vänt sig till en bank och utgivit sig för att vara aktieägare i bolaget samt uppdragit åt banken att föra över innehavet till ett nyöppnat VP-konto i en annan bank. När överföringen skett har aktierna sålts, varvid försäljningslikviden förts till ett konto som kunnat disponeras av brottslingarna.

Enligt uppgifter från polisen rapporterades de första fallen av denna typ av brottslighet år 1996 eller 1997 och förfarandet har hittills kommit till användning i 8-10 fall. I samtliga dessa fall har det rört sig om aktier för miljonbelopp; i något fall hade aktierna ett marknadsvärde på sex miljoner kronor. Eftersom försäljningslikviden inte är disponibel omedelbart utan först efter ett antal bankdagar har aktieägarna i vissa fall av VPC blivit underrättade om innehavsförändringen innan gärningsmännen hunnit lyfta beloppet vilket givit polisen möjlighet att avslöja dem innan brottet fullbordats. Vid andra tillfällen har gärningsmännen kommit över ansenliga summor.

Uppgifterna i aktieboken om vem som äger aktier i bolaget kan alltså missbrukas. Det är i och för sig ett förhållande som inte är unikt för aktieboken. Varje offentligt register som innehåller uppgifter om egendom av värde torde kunna utnyttjas för ekonomisk kriminalitet. Som exempel kan nämnas att uppgifter ur inskrivningsregistren har utnyttjats för bedrägerier som genomförts med hjälp av falska köpebrev som givits in till inskrivningsmyndigheten för erhållande av lagfart på fastigheter. Därefter har bedragarna sålt fastigheterna utan att de rättmätiga ägarna haft en aning om saken. Som ett annat exempel kan nämnas att uppgifter ur bilregistret används som ett led i brottslig verksamhet som går ut på att stjäla och exportera lyxbilar från vårt land till framför allt Östeuropa.

Av vad som sagts nu följer inte att samhället skall acceptera missbruk av offentliga register. Blir missbruket omfattande kan det motivera att ett register stängs för obehöriga. En sådan åtgärd bör emellertid inte vidtas utan att man är förhållandevis säker på att den verkligen förebygger den aktuella brottsligheten och att stängningen inte heller innebär allvarliga olägenheter för enskilda eller det allmänna.

Den första frågan är därför om det skulle innebära ett effektivt hinder mot bedrägerier av det slag som har beskrivits i det föregående

om aktieboken i avstämningsbolag i högre utsträckning än för närvarande hölls hemlig i förhållande till allmänheten.

Det kan då konstateras att det beträffande de större ägarna i de större aktiebolagen finns regler som innebär att ägarna skall namnges med uppgift om storleken på aktieinnehaven. Vid sidan av flaggningsreglerna finns exempelvis bestämmelser om att emissionsprospekt och insiderregister skall innehålla ägaruppgifter. I årsredovisningen för ett börsbolag redovisas regelmässigt vilka som är de största aktieägarna i bolaget. Till saken hör också att nära nog varje dags- och veckotidning innehåller namn och bilder på förmögna personer som förknippas med välkända svenska bolag. Den som är intresserad av vilka som äger också små aktieposter i ett avstämningsbolag kan dessutom vända sig till PRV och ta del av protokollet över den senaste bolagsstämman inklusive röstlängden. Alternativt kan han köpa en aktie i bolaget och därmed försäkra sig om en aktieägars rätt att se den fullständiga aktieboken i samband med bolagsstämma.

För den som planerar ett bedrägeri av det slag som beskrivits ovan behövs alltså inte någon aktiebok för att finna lämpliga brottsoffer. Inte heller i övrigt innehåller aktieboken information som är en nödvändig förutsättning för ifrågavarande bedrägerier. Aktieboken innehåller exempelvis inte uppgift om på vilket VP-konto aktierna finns registrerade. Enligt kommitténs bedömning skulle en hemligstämpling av uppgifterna i aktieboken därför inte vara någon effektiv brottsförebyggande åtgärd.

Av intresse i detta sammanhang är också att kommittén av integritetsskyddsskäl föreslår att begränsningsregeln (se nedan), som innebär att endast aktieägare med mer än 500 aktier skall tas med i den offentliga aktieboken, skall ändras på det sättet att gränsen höjs väsentligt i alla avstämningsbolag. Därigenom tillgodoses i någon mån de önskemål som ligger bakom framställningen till regeringen och kommitténs uppdrag. Det är emellertid enligt kommitténs mening inte möjligt att gå längre och hemlighålla hela aktieboken för allmänheten. Som utvecklas i det följande ger nämligen aktieboken såvitt avser de större aktieposterna viktig information om ägarstrukturen i det svenska näringslivet. Det är inte heller rimligt att med hänvisning till ett tiotal bedrägerifall under en femårsperiod upphäva offentligheten rörande de stora och medelstora ägarnas innehav och därmed försvåra det offentliga samtalet om ägarstrukturerna i de viktigaste företagen i Sverige, i all synnerhet som det framstår som övervägande sannolikt att åtgärden skulle få en högst obetydlig brottsförebyggande effekt.

På grund av det anförda föreslår kommittén att en utskrift av aktieboken i avstämningsbolag även i fortsättningen skall hållas tillgänglig för allmänheten.

3.5.4 Begränsningsregeln

3.5.4.1 Tidigare förslag

I 3 kap. 13 § första stycket sista meningen ABL föreskrivs att en utskrift av aktieboken i avstämningsbolag, som har mer än en aktieägare, inte får innehålla uppgifter om aktieägare som har högst 500 aktier i bolaget (begränsningsregeln). Denna regel kom till i samband med lagen (1970:569) om förenklad aktiehantering och motiverades med att varken samhället eller allmänheten har något berättigat intresse av att känna till namnet på de personer som har små aktieposter och saknar möjlighet att påverka bolagets förvaltning (se prop. 1970:99 s. 60). Begränsningsregeln har emellertid alltsedan den infördes fortlöpande varit föremål för diskussion.

1986 års VPC-rapport

Begränsningsregeln kritiserades sålunda i en VPC-rapport år 1986 rörande det s.k. VP-Projektet. Regeln ansågs stelbent och tog inte hänsyn till de skiftande förhållandena i de enskilda aktiebolagen. Många bolag hade genomfört s.k. split, vilket fått till följd att många små innehav kommit att överskrida 500-gränsen och förts in i den offentliga aktieboken. Det medförde i sin tur att de offentliga aktieböckerna blev mycket omfattande och svåra att hitta i. De omfattande aktieböckerna ledde också till att bolagen och de som beställde kopior av aktieboken drabbades av stora kostnader. Ett bolag med mindre än 500 aktier kunde dessutom mörklägga sin aktiebok genom att införa ett avstämningsförbehåll.

I rapporten diskuterades huruvida begränsningen i stället skulle kunna knytas till en viss andel av aktiekapitalet eller till en viss del av röstetalet för samtliga aktier i bolaget eller till bådadera. En annan möjlighet som övervägdes var att basbeloppsrelatera offentlighetsgränsen med utgångspunkt i aktiernas nominella värde.

Uttalandena i rapporten ledde inte till lagstiftning utan departementschefen hänvisade i propositionen 1987/88:108 om ett kontobaserat system för registrering av aktier m.m (s. 45 f.) till att frågor om insyn i värdepappershandeln och bolagens ägarförhållanden skulle behandlas av Värdepappersmarknadskommittén (Fi 1987:03).

Värdepappersmarknadskommittén

Värdepappersmarknadskommittén föreslog i betänkandet Värdepappersmarknaden i framtiden (SOU 1989:72 s. 133 f.) dels att en utskrift av aktieboken i avstämningsbolag inte skulle få innehålla uppgifter om aktieägare som innehade aktier med ett marknadsvärde som understeg fyra basbelopp, dels att uppgifter om aktieägare med aktier motsvarande minst en tusendel av antalet aktier eller röster i bolaget skulle vara offentliga. Förslaget har inte lett till lagstiftning.

Bulvanutredningen

Bulvanutredningen har i betänkandet Bulvaner och annat (SOU 1998:47 s. 150 f.) föreslagit att begränsningsregeln skall relateras till aktiekapitalet i bolaget, se ovan under 5.4.

3.5.4.2 Kommitténs överväganden

Begränsningsregeln har till syfte att skydda namnet på personer som har små aktieposter och saknar möjlighet att påverka bolagets förvaltning. Regelns utformning har emellertid kritiserats under lång tid.

Kommittén har i det föregående anfört att uppgifterna i den offentliga aktieboken är viktiga av olika skäl. Många avstämningsbolag spelar en betydelsefull roll i samhället och dominerar näringslivet på de orter där de bedriver verksamhet. För anställda, leverantörer, kunder och andra intressenter i bolaget är det viktigt att veta vem eller vilka som äger bolaget och har makt att förändra. Aktiebokens offentlighet gör det möjligt att föra ett på fakta grundat offentligt samtal om ägarstrukturen i det svenska näringslivet. För dessa ändamål behövs emellertid inte detaljerade uppgifter om aktieposter som inte representerar något nämnvärt inflytande i bolaget eller någon nämnvärd förmögenhet. Det är de stora aktieinnehavarna och förmögenheterna som är av intresse i detta sammanhang.

Offentligheten har också till syfte att ge aktieägarna information om vilka som äger aktier i bolaget, något som kan ha betydelse när aktieägare vill gå samman för att genomdriva ett beslut av visst innehåll. Här är det självklart ägarna av de stora aktieposterna som är av störst intresse och det är naturligt att den som vill verka för ett stämmobeslut av visst innehåll uppvaktar dem före stämman och försöker påverka dem att lägga sin röst på ett visst sätt. Ett annat sätt att

verka är att organisera fullmaktsinsamlingar bland dem som har små eller medelstora aktieinnehav.

Erfarenhetsmässigt är det emellertid svårt att i ett avstämningsbolag få in fullmakter i en sådan omfattning att fullmäktigen kan avgöra utgången på stämman. Om begränsningsregeln ändras så att endast aktieägare med en betydande andel i bolaget tas med i den offentliga aktieboken måste det nuvarande sättet att organisera fullmaktsinsamlingar bland småsparare göras om. Bland aktieägare som är medlemmar av Aktiespararnas riksförbund eller annan sådan organisation kan fullmakterna samlas in med utnyttjande av organisationens adressregister. Annars hänvisas den som vill samla fullmakter till att använda exempelvis dagspressannonsering.

Till dem som kan ha anledning att söka information i en offentlig aktiebok hör också de som överväger att skaffa sig ett kontrollerande aktieinnehav i bolaget. De får emellertid antas lägga fokus på de stora aktieinnehaven eftersom det är dessa som ger det bestämmande inflytandet i bolaget.

Det finns därför inte någon motsättning mellan å ena sidan kravet på att aktieboken i avstämningsbolag skall vara offentlig och önskemålen om att skydda de små aktieinnehaven från samma offentlighet. I själva verket ger en aktiebok som inte innehåller mängder av aktieposter som saknar varje intresse från maktsynpunkt bättre information om den effektiva ägarstrukturen i bolaget. En rensad aktiebok kostar också mindre att skriva ut.

Med detta som utgångspunkt framstår den nuvarande 500-gränsen som mycket låg, om man betänker att det finns många noterade avstämningsbolag som har en aktiekurs som ligger under 50 kr. I ett sådant bolag ger en post på högst 500 aktier inte något inflytande och posten representerar inte heller något förmögensvärde av allmänt intresse.

Samtidigt skall sägas att det finns onoterade avstämningsbolag med få aktier och en begränsad ägarkrets. I ett sådant avstämningsbolag kan en post på 500 aktier ge ett betydande inflytande på bolagets förvaltning och representera en ansevärd förmögenhet.

Det väcker frågan om det finns skäl att göra skillnad mellan sådana avstämningsbolag som är aktiemarknadsbolag och övriga avstämningsbolag. Kommittén tror emellertid att det är möjligt att finna en lösning som är godtagbar för alla avstämningsbolag.

Det är tydligt att den avgörande svagheten med den nuvarande begränsningsregeln är det fixa antalet aktier. Det framgår inte minst av att man i ett aktiebolag med högst 500 aktier och mer än en ägare kan undandra hela aktieboken från offentligheten genom att införa ett avstämningsförbehåll, ett förhållande som uppenbart kan utnyttjas för

att dölja vilka som står bakom ett aktiebolag som nyttjas i brottsliga syften. För kommittén framstår det som klart att det inte räcker med att enbart höja den nuvarande 500-gränsen till ett högre värde. Det krävs en helt ny konstruktion av begränsningsregeln.

Den nya regeln bör konstrueras med hänsyn till sitt syfte, nämligen att skydda namnet på personer som har små aktieposter och saknar möjlighet att påverka bolagets förvaltning. Gränsen bör alltså bestämmas så att det i den offentliga aktieboken återfinns endast personer med förhållandevis stora andelar i bolaget.

Makten i bolaget kommer emellertid inte nödvändigtvis till uttryck genom det värde aktierna har på marknaden. Aktiebolagskommittén menar därför att det inte är lämpligt att utforma begränsningsregeln med hjälp av aktiernas marknadsvärde relaterat till basbeloppet såsom Värdepappersmarknadskommittén föreslog. En sådan regel skulle för övrigt vara svår att tillämpa, något som i sig är en avgörande invändning. För Aktiebolagskommittén är det viktigt att den nya begränsningsregeln blir enkel, klar och lättillämpad.

Traditionellt brukar man i aktiebolag räkna med att såväl röst- som kapitalstyrka har betydelse för maktförhållandena i bolaget. Det talar för att gränsen bör bestämmas genom en regel som kombinerar kapitalandel och röstandel. Värdepappersmarknadskommittén föreslog att uppgifter om aktieägare med aktier motsvarande minst en tusendel av antalet aktier eller röster i bolaget skulle vara offentliga.

Aktiebolagskommittén menar emellertid att begränsningsregeln inte behöver vara så finstämd. För de syften som regeln skall tjäna räcker det att gränsen bestäms med hänsyn till antingen kapital- eller röstandel. Maktförhållandena i bolagen kännetecknas i första hand av vilken andel varje aktieägare har av antalet röster i bolaget. I konsekvens med detta föreslår kommittén att den nya begränsningsregeln utformas som en ren röstandelsregel.

Vad härefter gäller vilken andel av röstetalet som skall utlösa offentlighet menar Aktiebolagskommittén att en tusendel av det totala antalet röster i bolaget skulle innebära lämplig avgränsning.

På grund av det anförda föreslår kommittén att en utskrift av aktieboken i ett avstämningsbolag inte skall innehålla uppgift om en aktieägare vars aktieinnehav motsvarar en röstandel som är mindre än en tusendel av antalet röster i bolaget. Tabell 1 nedan illustrerar vad en sådan regel skulle innebära i fråga om det antal ägare som kommer med i en offentlig utskrift av aktieboken i de 20 avstämningsbolag som i dag har flest aktieägare.

Tabell 1. De 20 avstämningsbolag som har det största antalet ägare med uppgift om hur många ägare som finns med i den offentliga utskriften av aktieboken enligt gällande rätt och hur många som skulle ha funnits med vid den av kommittén föreslagna regleringen. 1999-12-30

Bolag	Antal ägare	Antal ägare som enligt gällande rätt finns med i utskrift av aktieboken	Antal ägare som med kommitténs förslag skulle finnas med i utskrift av aktieboken
Föreningssparbanken	437 610	25 036	118
SEB	374 219	7 472	69
Ericsson	317 788	76 913	22
AssiDomän	250 732	4 251	53
Volvo	239 092	37 884	88
Diligentia	156 302	4 565	78
Investor	134 675	43 105	66
Columna	115 226	73 345	19
SwedishMatch	113 914	19 717	70
Tornet	99 904	1 065	84
HM	99 310	20 143	56
Nordea	90 833	65 361	53
Handelsbanken	83 412	42 604	105
Gambro	80 720	27 879	72
Trelleborg	65 054	14 736	53
Skanska	62 176	10 197	75
Electrolux	52 739	15 778	110
Skandia	51 207	18 446	133
Netcom	50 527	8 246	82
Drott	50 355	9 341	113

Källa: VPC

3.5.5 Förvaltares uppgiftsskyldighet

Uppgifter om ägarna till förvaltarregistrerade aktier ingår inte i aktieboken. Däremot har en förvaltare enligt 3 kap. 12 § lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument skyldighet att på begäran lämna uppgifter till den centrala värdepappersförvararen om de aktieägare vars aktier han förvaltar. Hos förvararen skall det finnas en sammanställning över aktieägare med mer än 500 förvaltarregistrerade aktier i bolaget. En utskrift av sammanställningen, som inte får vara

äldre än sex månader, skall hållas tillgänglig för var och en på bolagets huvudkontor och hos förvararen (3 kap. 13 § lagen om kontoföring av finansiella instrument). Bestämmelserna motiverades vid tillkomsten med att innehav av högst 500 aktier i ett bolag borde åtnjuta sekretesskydd och att det saknades anledning att genom förvaltarregistrering vidga möjligheterna till sådant skydd (prop. 1970:99 s. 66).

Ursprungligen fanns det inte någon skyldighet för utländska förvaltare att lämna uppgifter om förvaltarregistrerade aktier men en sådan skyldighet infördes under år 1996 (SFS 1996:179). Avsikten med reformen var att öka insynen i de svenska aktiebolagen. Reformen har emellertid inte fått avsedd effekt. Trots att mycket tyder på att svenska aktier i allt större omfattning förvaltas av utländska institut, förekommer det nästan inte alls att utländska institut begär tillstånd som förvaltare hos Finansinspektionen (se prop. 1997/98:160 s. 124). Numera prövas sådan fråga av VPC.

Departementschefen anger i ovannämnda proposition flera orsaker till att så blivit fallet. Han anför bl.a.: ”Till en början kan man inte bortse från att de utländska instituten kan tänkas låta sig registreras på individuellt konto trots att aktierna innehas för annans räkning, och från VPC:s eller ett kontoförande instituts sida är det i sådana fall svårt att göra någonting åt saken. Till detta kommer att ett utländskt institut har möjlighet att anmäla sig som kund hos en svensk förvaltare. Ibland är sålunda den ”ägare” som är registrerad hos en svensk förvaltare ett utländskt värdepappersinstitut som i sin tur innehar aktierna för annans räkning. Så t.ex. kan en svensk bank vara förvaltare för Euroclear, som innehar aktierna för en fransk banks räkning. Den sistnämnda banken är i sin tur förvaltare för en kund, vilken är den egentlige ägaren av instrumenten. I det angivna exemplet följer Euroclears och den franska bankens förvaltarskap utländska rättsordningar, som kan innehålla sekretessbestämmelser vilka gör det omöjligt att offentliggöra uppgifter om den verkliga ägaren. Även om detta inte skulle vara fallet, ställs den svenska banken inför stora problem när det gäller att få fram uppgifter om de egentliga ägarna, och det är tveksamt om det över huvud taget finns en sådan skyldighet enligt nuvarande regler” (prop. 1997/98:160 s. 124 f.).

Departementschefen anvisade två vägar att gå för att komma till rätta med det beskrivna problemet, nämligen att återgå till den ordning som gällde före den 1 april 1996 och undanta utländska förvaltare från uppgiftsskyldigheten eller att befria såväl utländska som svenska förvaltare från densamma. Aktiebolagskommitténs uppdrag får därför anses innefatta också en analys av förvaltarnas uppgiftsskyldighet.

Kommittén har tidigare konstaterat att en offentlig aktiebok fyller viktiga funktioner i samhället och att andra tillgängliga uppgifter om

ägarförhållandena i det svenska näringslivet inte är tillräckliga för att allmänheten skall få en klar bild av maktförhållandena. Nuvarande ordning innebär att aktieägare med någorlunda stora aktieinnehav inte kan dra sig undan offentligheten genom att låta förvaltarregistrera sina aktier. Därmed kan allmänheten få en helhetsbild av ägarstrukturen i de svenska aktiebolagen oavsett om aktierna är förvaltarregistrerade eller ej.

Det kan visserligen hävdas att intresset av offentlighet inte gör sig lika starkt gällande beträffande förvaltarregistrerade aktier, eftersom ägarna till dessa inte har något inflytande i bolaget och därmed inte kan påverka bolagets förvaltning eller utöva de rättigheter som tillkommer aktieägarna på exempelvis en bolagsstämma utan omregistrering till individuella konton. Förvaltarregistrerade aktier betraktas därför i allmänhet endast som en finansiell tillgång för ägarna.

Det kan emellertid finnas många orsaker till att en aktieägare låter förvaltarregistrera sina aktier. Ett skäl kan givetvis vara att han inte önskar att delta i bolagets förvaltning men aktieägaren kan också anse att bolaget styrs på ett för honom tillfredsställande sätt och att han inte har någon annan uppfattning än aktieägarmajoriteten i de frågor som behandlas på en bolagsstämma. I en situation då det på en bolagsstämma skulle komma upp en fråga av väsentlig betydelse för aktieägaren är det mycket enkelt för honom att tillfälligt eller permanent omregistrera aktierna till ett individuellt konto och då utöva det inflytande som tillkommer en aktieägare. I många fall är det säkert rent praktiska skäl som motiverar att aktieägaren låter förvaltarregistrera sina aktier.

Som kommittén ser saken finns det inte något belegg för att innehavare av förvaltarregistrerade aktier har mindre intresse av att påverka bolagets utveckling än aktieägare i allmänhet. Kommittén menar därför att samhällsintresset av att veta vem som innehar förvaltarregistrerade aktier är lika stort som intresset av upplysningar om andra aktieägare.

En annan sak är att det inte är möjligt att kontrollera att utländska institut agerar i enlighet med den ordning som är avsedd och föreskriven. Det är givetvis inte godtagbart att utländska institut uppträder som bulvaner för de egentliga aktieägarna och låter sig själva registreras på ett individuellt konto. Ett sådant förfarande innebär bl.a. att institutet kan rösta på en bolagsstämma trots att det inte är ägare till aktierna. Förfarandet får förmodas inte heller vara helt riskfritt för det utländska institutet. En inte helt orimlig tanke är att den egentlige ägarens avsikt med det beskrivna upplägget är att undandra aktierna eller behållningen vid en försäljning från beskattning. Institutet kan därmed bli indraget i en skatteprocess eller till och med misstänkas för medverkan till skattebrottslighet. Men som departementschefen i det

tidigare lagstiftningsärendet anfört är det svårt att komma till rätta med problemet.

Mera allvarligt är om sekretessbestämmelser i utländska rättsordningar hindrar förvaltarna att fullgöra sin uppgiftsskyldighet. Förvaltarna ställs då inför problemet att olika rättsordningar kolliderar med varandra och att de inte kan uppfylla de krav som ställs på dem enligt lagen om kontoföring av finansiella instrument. En ordning som innebär att endast utländska förvaltare undantas skulle inte lösa problemet eftersom sekretessbestämmelser i utländska rättsordningar även kan hindra svenska förvaltare att lämna uppgifter om ägarna till aktierna. Emellertid finns det redan enligt nuvarande ordning en möjlighet för förvaltarna att söka dispens från kravet att lämna uppgifter om ägare till förvaltarregistrerade aktier. Sålunda stadgas i 3 kap. 12 § fjärde stycket lagen om kontoföring av finansiella instrument att Finansinspektionen får medge förvaltarna undantag från nämnda uppgiftsskyldighet om det finns särskilda skäl. Om uppgifter inte kan lämnas med hänsyn till sekretessbestämmelser i utländska rättsordningar är det enligt kommitténs uppfattning en självklarhet att särskilda skäl föreligger. Den nuvarande lagstiftningen är således inte i formell mening oförenlig med utländska rättsordningars eventuella sekretessbestämmelser.

Kommittén har nyss konstaterat att en ordning som innebär att endast utländska förvaltare undantas från uppgiftsskyldigheten inte skulle lösa de problem som har beskrivits. Dessutom skulle risken vara stor att olika regler om uppgiftsskyldighet beroende på om aktierna förvaltas av svensk eller utländsk förvaltare skulle leda till en överströmning av uppdrag till utländskt förvaltarskap (prop. 1997/98:160 s. 125).

Det alternativ som återstår att pröva är om det är lämpligt att befria såväl utländska som svenska förvaltare från all uppgiftsskyldighet. Kommittén har dock svårt att se vinsterna med en sådan ordning. Visserligen kan hävdas att förvaltarna skulle avlastas från ett administrativt krångligt merarbete och möjligen skulle utländska institut i större utsträckning än idag begära tillstånd som förvaltare hos VPC. Det finns emellertid inte något självständigt intresse av det senast sagda. Däremot skulle nackdelarna vara betydande. I stort sett all insyn avseende ägandet av förvaltarregistrerade aktier skulle upphöra. Det skulle i sin tur kunna leda till att allt fler personer lät förvaltarregistrera sina aktier, vilket till slut skulle innebära att den offentliga aktieboken inte alls skulle utvisa maktförhållandena i bolaget. Mot den bakgrunden avvisar kommittén förslaget att undanta samtliga förvaltare från uppgiftsskyldighet. Något skäl att ändra lagen i detta hänseende föreligger alltså inte.

4 Vissa frågor rörande bolagsstämma

I den under 1990-talet allt intensivare debatten om, vad som med en engelsk term brukar kallas corporate governance har uppmärksamheten riktats bl.a. mot bolagsstämmans roll och funktionssätt i de stora, publika aktiebolagen. Från flera håll har framförts krav på att genom ändringar i regelverk och praxis skapa förutsättningar för mer aktiva bolagsstämmor.

I ljuset av bl.a. denna debatt föreslog Aktiebolagskommittén i betänkandet Aktiebolagets organisation (SOU 1995:44) nya bestämmelser om bolagsstämma i 9 kap. ABL. En uttalad strävan med förslaget var att skapa förutsättningar för en aktiv ägarfunktion i bolagen. Förslaget resulterade i lagändringar den 1 januari 1999.

Genom de nya stämmoreglerna svarar det svenska regelverket på detta område numera i de flesta hänseenden väl mot de krav som framförts i debatten. Det är inte heller någon tvekan om att de svenska reglerna betonar stämmans och därmed aktieägarnas roll som bolagets yttersta beslutsfattare i större utsträckning än vad som är fallet i många andra länder.

Det faktiska stämmodeltagandet är också högt i Sverige jämfört med många andra länder. Vid ordinarie bolagsstämma i börsbolagen år 1997 var i genomsnitt 60–70 procent av röstetalet företrätt vid stämman. Som jämförelse kan nämnas att motsvarande andel i exempelvis Storbritannien var omkring 40 procent. En viktig förklaring till den höga röstandelen på de svenska stämmorna är att de svenska bolagen också har en genomsnittligt sett förhållandevis koncentrerad ägarstruktur.

Vad nu sagts hindrar emellertid inte att det på enskilda punkter alltjämt finns utrymme för förtydliganden och förbättringar. Kommittén behandlar nedan några sådana punkter.

4.1 Aktieägares rätt att delta i bolagsstämma i avstämningsbolag

Aktieägarnas rätt att besluta i bolagets angelägenheter utövas vid bolagsstämma. Rätten att delta i bolagsstämman tillkommer den aktieägare som på dagen för stämman är införd i aktieboken. I kupongbolag är det aktieboken i dess lydelse på stämmodagen som är avgörande medan i avstämningsbolag det är lydelsen tio dagar före stämman som avgör om aktieägaren får delta i denna. Tiodagarsregeln ger bolagen tid att vidtaga praktiska arrangemang inför stämman, men medför att förvärv och avyttringar av aktier som skett under en förhållandevis lång tid inte återspeglas på stämman. Ett annat problem i sammanhanget är att en aktieägare som har sina aktier förvaltarregistrerade riskerar att få mycket kort tid på sig för den rösträtsregistrering som krävs för att han skall få delta i bolagsstämman. Kallar bolaget till bolagsstämma med kortast tillåtna kallelsefrist, två veckor, står endast ett par dagar till buds för rösträtsregistrering.

Kommitténs uppfattning är att tiodagarsfristen är för lång. Kommittén föreslår därför att bolagen själva i bolagsordningen får bestämma vilken dag utskriften skall avse. Denna dag bör dock inte få infalla tidigare än fem vardagar före stämman. I övergångsregleringen föreslås en skyldighet för styrelsen att på den ordinarie bolagsstämma som infaller närmast efter ikraftträdandet lägga fram de förslag till ändringar i bolagsordningen som påkallas av den nya lagstiftningen.

4.2 Rätt för utomstående att vara närvarande vid bolagsstämma

Bolagsstämman är bolagets högsta beslutande organ. Stämman skall ge aktieägarna möjlighet att diskutera och fatta beslut om bolaget.

Vid stämman får i princip endast aktieägarna vara närvarande. Vissa undantag görs emellertid. I lagen anges uttryckligen att aktieägare kan låta sig företrädas av ombud på stämman och att aktieägare och ombud kan medföra biträden vid stämman. Vidare förutsätts i lagen att styrelseledamöter, verkställande direktör och revisor kan delta i stämman. Detsamma gäller personer med särskilda funktioner vid stämman, t.ex. en stämмоordförande eller protokollförare som inte själv är aktieägare eller styrelseledamot i bolaget.

Personer som inte tillhör de nu nämnda kategorierna har inte någon obetingad rätt att närvara vid stämman. Det gäller t.ex. journalister.

Lagen ger inte något besked om huruvida stämman kan medge utomstående att övervara förhandlingarna.

Kommittén finner inte skäl att ändra på den grundläggande principen att stämman är en sluten sammankomst för aktieägarna. Det kan emellertid ligga i bolagets intresse att utomstående, t.ex. representanter för massmedia, bevakar bolagsstämman och sprider information om vad som förekommer där. För att tillgodose det praktiska behov som sålunda finns föreslår kommittén att det i lagen upptas en bestämmelse som anger under vilka förutsättningar stämman kan besluta att utomstående personer skall få vara personligen närvarande vid stämman eller på annat sätt följa stämmoförhandlingarna.

Vid utformningen av bestämmelsen bör enligt kommitténs mening en åtskillnad göras mellan privata och publika aktiebolag. I ett privat aktiebolag är aktieägarkretsen typiskt sett mycket liten och aktieägarna ingår ofta i styrelsen eller har andra funktioner i bolaget. I sådana bolag kan stämman ofta komma att diskutera förhållandevis detaljerade frågor om bolagets organisation och verksamhet. Det talar enligt kommitténs mening för att personer utanför den krets som nu har beskrivits inte bör tillåtas övervara stämmoförhandlingarna annat än om samtliga vid stämman närvarande aktieägare är överens därom.

I ett publikt bolag återigen är ägarkretsen typiskt sett väsentligt större. I sådana bolag bör det räcka att stämmans beslut om att tillåta att förhandlingarna följs av utomstående fattas med sedvanlig enkel majoritet.

4.3 Ny teknik vid kallelse, föranmälan och information inför bolagsstämma

Kallelse till bolagsstämma skall enligt 9 kap. 14 § ABL ske på det sätt som föreskrivs i bolagsordningen.

Bestämmelserna om sättet att kalla till stämma lägger inte några hinder i vägen för att i ett privat bolag föreskriva att kallelse skall ske t.ex. genom annonsering på bolagets s.k. hemsida på Internet eller genom elektronisk post till aktieägarna. Det ligger emellertid i sakens natur att föreskriften inte får innebära att vissa aktieägare i praktiken inte kommer att kunna ta del av kallelsen.

I ett publikt aktiebolag måste kallelse ske genom annonsering i Post- och Inrikes Tidningar samt en rikstäckande dagstidning. Ingenting hindrar att bolaget enligt bestämmelse i bolagsordningen också kallar till stämma genom t.ex. annonsering på bolagets hemsida, något som redan förekommer i större bolag.

I vissa fall skall styrelsen sända skriftlig kallelse till varje aktieägare vars postadress är känd för bolaget. Det gäller t.ex. om ordinarie bolagsstämma skall hållas på annan tid än som föreskrivs i bolagsordningen. Bestämmelsens syfte kan sägas vara att öka sannolikheten för att varje aktieägare nås av kallelsen. Till skillnad från vad som var fallet enligt äldre rätt krävs emellertid inte att kallelse sker genom rekommenderat brev. Kommittén ser för sin del inte några hinder emot att kallelse även i dessa fall sker genom elektronisk post till aktieägare vars e-postadress är känd för bolaget.

I bolagsordningen får enligt 9 kap. 2 § andra stycket ABL föreskrivas att en aktieägare får delta i bolagsstämman endast om han anmäler detta till bolaget senast den dag som anges i kallelsen till stämman. Bestämmelsen innehåller inga begränsningar i fråga om formerna för en sådan föransmälan. En föreskrift om hur föransmälan skall göras kan tas in i bolagsordningen. Om så inte har skett, beslutar styrelsen om sättet för föransmälan i samband med kallelsen till stämman. Det står därvid styrelsen fritt att föreskriva att föransmälan kan ske inte bara genom brev utan också genom t.ex. fax eller elektronisk post, något som redan förekommer i en rad bolag. Oberoende av huruvida sättet för föransmälan regleras i bolagsordningen eller bestäms i samband med kallelsen måste det för alla aktieägare vara praktiskt möjligt att göra anmälan. Eftersom man inte kan räkna med att alla aktieägare vare sig i dag eller i framtiden har tillgång till fax eller elektronisk post måste föreskriften i bolagsordningen eller kallelsen alltid ge möjlighet till föransmälan också genom vanligt brev.

I aktiebolagslagen föreskrivs på flera ställen att bolaget under angiven tid före stämma skall hålla visst material tillgängligt hos bolaget för aktieägarna. Det gäller t.ex. redovisningshandlingar och revisionsberättelse, som skall ligga till grund för fastställande av bolagets årsredovisning (9 kap. 16 § ABL). Kopior av sådana handlingar skall också genast sändas till de aktieägare som begär det och uppger sin postadress. Bestämmelserna medger inte att sådant material uteslutande tillhandahålls på bolagets hemsida, men hindrar givetvis inte att hemsidan används som ett komplement. Även detta förekommer redan.

4.4 Aktieägares rätt att delta i stämman utan att vara närvarande i stämmolokalen

Bolagsstämman skall enligt 9 kap. 10 § ABL hållas på den ort där styrelsen har sitt säte. I bolagsordningen får dock föreskrivas att stämman skall eller kan hållas på annan angiven ort i Sverige.

Av förarbetena framgår att bestämmelsen om orten för stämman inte hindrar att aktieägare med hjälp av modern kommunikationsteknik deltar i stämman från en eller flera andra orter, inom eller utom landet (prop. 1997/97:99 s.102 f.). Stämмоarrangemang av det slaget förekommer redan bland storföretagen.

Som en särskild form av sådant distansdeltagande kan ses det fallet att enskilda aktieägare deltar i stämman från exempelvis sin bostad via en dator uppkopplad på Internet eller annat datanätverk. Kommittén ser inte några principiella hinder mot ett sådant arrangemang under förutsättning att aktieägarens identitet och storleken av hans aktieinnehav kan bestämmas på ett tillförlitligt sätt.

Kommittén har i det föregående föreslagit att det i lagen upptas en bestämmelse som anger under vilka förutsättningar stämman kan besluta att utomstående personer skall få vara personligen närvarande vid stämman eller på annat sätt följa förhandlingarna på denna. Den bestämmelsen får en särskild betydelse när aktieägare får följa stämmoförhandlingarna via exempelvis Internet eller TV-sändning. Det är uppenbart att bolaget inte kan förhindra att en aktieägare som deltar i en bolagsstämma med hjälp av en dator i det egna hemmet eller på den egna arbetsplatsen ger andra möjlighet att följa stämmoförhandlingarna. Med den föreslagna regeln blir det emellertid möjligt att besluta att utomstående får följa stämmoförhandlingarna genom att se på bildskärmen till dator med vilken aktieägare deltar i stämman.

4.5 Elektronisk omröstning vid bolagsstämma

Bolagsstämmans beslut fattas som huvudregel genom acklamation. Om någon av aktieägarna begär det skall omröstning ske.

Vid omröstning som avser andra beslut än val skall i såväl privata som publika aktiebolag omröstningen ske öppet, om bolagsstämman inte beslutar om sluten omröstning. Vid val skall omröstning i publika aktiebolag ske öppet, om inte stämman beslutar annat, medan omröst-

ning vid val i ett privat aktiebolag skall vara sluten så snart någon röstberättigad aktieägare begär det.

Omröstning kan gå till på många olika sätt. Vanligast är handuppräkning, men också andra former förekommer. Vid omröstning i bolag med många stämmodeltagare används i ökande utsträckning elektroniska omröstningsförfaranden. Det kan t.ex. gå till så att varje röstberättigad aktieägare före stämman tilldelas ett röstkort vari finns lagrat uppgifter om aktieinnehavets storlek. Vid omröstningen avläses kortet maskinellt och aktieägaren avger sin röst genom att peka på en elektronisk s.k. pekskärm. Kravet på att omröstningen skall vara öppen får vid sådana och andra elektroniska omröstningsförfaranden anses vara uppfyllt, om bolaget efter omröstningen tillhandahåller resultatet i form av en sammanställning som visar hur varje aktieägare röstat.

4.6 ”Poströstning”

4.6.1 Inledning

En aktieägare utövar sin rätt vid bolagsstämma antingen personligen eller genom ombud med skriftlig daterad fullmakt. Fullmakter förekommer i dag i mycket liten utsträckning i svenska bolag. Sedan den 1 januari 1999 är det också förbjudet för styrelsen att på bolagets bekostnad samla in fullmakter (9 kap. 3 § ABL).

I den svenska och internationella debatten har från flera håll framförts önskemål om en lagändring som skulle göra det möjligt att ”poströsta” på bolagsstämma. Därmed avses, som kommittén förstått saken, en möjlighet för aktieägarna att i förväg avge sin röst i frågor som skall avgöras genom stämmans beslut.

Kravet på ”poströstning” skall ses i ljuset av det alltmer utbredda aktieägandet. Antalet aktieägare i de stora, börsnoterade bolagen har ökat mycket kraftigt under de senaste decennierna. Många av dessa ägare har så begränsade aktieinnehav i de enskilda bolagen att de saknar incitament att personligen delta i stämman. En möjlighet att ”poströsta” skulle, har det sagts, öka dessa aktieägares möjligheter att påverka stämmans beslut.

En annan och kanske viktigare orsak till att önskemål nu framförs om ”poströstning” är den tilltagande internationaliseringen av aktieägandet. Medan utlandsägandet i svenska börsbolag för tio år sedan stannade vid knappt 10 procent är den utlandsägda andelen av börsvärdet i dag närmare 40 procent och i en rad enskilda bolag ännu högre. Bakom siffrorna döljer sig i första hand utländska pensionsfonder, aktiefonder och andra institutionella ägare. Till skillnad från de flesta

större svenska institutionella placerare deltar dessa utländska institutioner i mycket ringa utsträckning i de svenska bolagsstämmorna. I debatten har anförts att en möjlighet till ”poströstning” väsentligt skulle förbättra möjligheterna även för dessa utländska ägare att påverka besluten på stämman.

”Poströstning” och andra åtgärder för att göra det möjligt för utländska aktieägare att rösta på bolagsstämma i börsnoterade bolag har uppmärksammats av bl.a. OECD i det år 1999 antagna dokumentet ”OECD Principles for Corporate Governance”. I dokumentet, som Sverige ställt sig bakom, uppmanas OECD:s medlemsländer att tillåta s.k. proxy voting (se nedan).

4.6.2 Kommitténs principiella uppfattning

Kommitténs principiella uppfattning är att lagen inte i onödan skall hindra utan tvärtom underlätta för aktieägare som inte har vilja eller möjlighet att personligen delta i bolagsstämma att ändå påverka innehållet i de beslut som bolagsstämman fattar. I dag sker det genom att en aktieägare har möjlighet att ställa ombud för sig. Som framgått av det föregående anses denna möjlighet inte ge tillräckligt utrymme att påverka innehållet i de beslut som fattas på bolagsstämma i de svenska börsbolagen. Kommittén kan inte utesluta att det förhåller sig på detta vis. I så fall är det en omständighet som kan försvåra bolagens anskaffning av riskkapital på den internationella kapitalmarknaden. Det talar för att lagen nu bör ändras så att det blir praktiskt möjligt för bolagen att i större utsträckning än vad som i dag är fallet erbjuda aktieägarna att i förväg avge sin röst i frågor som skall avgöras genom stämmans beslut.

En sådan ordning skulle i och för sig kunna inge farhågor. Det är uppenbart att stämmans funktion som mötes- och diskussionsplats för aktieägarna väsentligt skulle minska om merparten av rösterna avgavs genom poströstning eller av ett och samma ombud som fått sitt uppdrag genom en av styrelsen organiserad fullmaktsinsamling. Ägarförhållandena i svenska storföretag talar emellertid emot en sådan utveckling inom överskådlig tid. De svenska storföretagens ägarstruktur kännetecknas av en betydande koncentration och dessutom ett högt stämmodeltagande från de stora svenska ägarnas sida. Det finns ingenting som tyder på att dessa ägare i framtiden skulle komma att föredra att poströsta i stället för att vara fysiskt representerade vid bolagsstämmorna.

4.6.3 Ett renodlat poströstningsinstitut eller ett reformerat fullmaktsinstitut?

Kommittén menar alltså att tiden är mogen att förbättra aktieägarnas möjligheter att påverka stämmobesluten utan att personligen delta i stämman. Frågan blir då om det skall ske genom att man bygger vidare på det redan existerande fullmaktsinstitutet eller genom att man i lagen inför ett nytt institut – poströstning.

En principiell skillnad mellan fullmaktsinstitutet och poströstningsinstitutet är att aktieägaren i det första fallet befullmäktigar ett ombud att närvara och utöva rösträtt vid stämman, medan han i det andra fallet avger sin röst i förväg direkt till bolaget för att räknas vid omröstning på stämman. Tidigare var det inte ovanligt att styrelsen i större svenska aktiebolag på bolagets bekostnad samlade in fullmakter från aktieägarna. Genom fullmakten gav aktieägarna någon fysisk person som ingick i styrelsen eller som stod styrelsen nära i uppdrag att rösta för hans aktier i enlighet med vad ombudet fann för gott. Denna ordning har på goda grunder förbjudits. Om man emellertid modifierar rutinen något så att aktieägarna inte ger in blancofullmakter utan detaljerade instruktioner åt ombudet om hur rösträtten för aktierna i varje fråga skall utövas, får man en ordning som nära överensstämmer med poströstning. Den principiellt viktiga skillnaden blir då att vid poströstning det är styrelsen som redovisar hur aktieägarna lagt sina poströster medan det vid fullmaktsröstning ankommer på ombudet att rösta med stöd av sina fullmakter.

Fullmaktsinstitutet är sedan länge en känd och beprövad del av den svenska aktiebolagslagen medan poströstning skulle innebära en nyhet. Om man med fullmaktssystem kan uppnå samma resultat som med bestämmelser om poströstning så bör man enligt kommitténs mening redan av detta skäl välja det förstnämnda alternativet. En sådan lösning ligger också i linje med de utomlands förekommande ”poströstningssystem” som i stor utsträckning synes ha inspirerat till de i debatten framförda kraven på ”poströstning”. Det främsta förebilden härvidlag torde vara det i Förenta staterna allmänt använda s.k. proxy-systemet, vilket är just ett fullmaktssystem. Även i en rad europeiska länder finns sedan länge regler om sådan fullmaktsinsamling. I sammanhanget kan också noteras att EG-kommissionen i förslaget till det femte bolagsdirektivet föreslagit att fullmaktsinsamlingsregler av detta slag skall införas inom hela den Europeiska unionen. Det är också det alternativ som valdes vid den omfattande revidering som för ett par år sedan gjordes av den finländska aktiebolagslagen.

Bland de länder vi brukar jämföra oss med finns, såvitt kommittén känner till, renodlade poströstningssystem endast i Frankrike, Belgien

och Italien. Tillgängliga uppgifter om systemens utbredning är knapphändiga, men ger intryck av att de används av ett mycket begränsat antal företag. En undersökning i Belgien åren 1994–95 visar att endast tre börsbolag vid denna tidpunkt tillät poströstning. Av undersökningen framgår också att flera bolag i bolagsordningen tagit in ett uttryckligt förbud mot poströstning. Det huvudsakliga skälet till detta förbud var att bolagen ansåg systemet vara krångligt att administrera och att det reste en rad juridiska frågor, som lagstiftaren inte besvarat.

Mot bakgrund av det nu anförda förordar kommittén fullmaktsalternativet.

4.6.4 Fullmaktsinsamling på bolagets bekostnad

Om fullmakter skall fylla samma funktion som poströster kan förbudet mot fullmaktsinsamlingar på bolagets bekostnad inte behålls oförändrad. Kommittén menar att tanken bakom detta förbud alltjämt är bärande och att förbudet i princip bör finnas kvar för att förhindra att styrelsen med stöd av insamlade in blancofullmakter befäster sin position i bolaget. Från det principiella förbudet bör emellertid göras undantag för insamlingar på bolagets bekostnad av fullmakter som i praktiken fungerar som poströster och alltså i detalj talar om hur ombudet skall lägga rösterna för aktierna i de frågor som anges i kallelsen. Huruvida styrelsen i det enskilda bolaget skall kunna använda sig av en sådan möjlighet bör, bl.a. med hänsyn till kostnaderna för ett sådant förfarande, ytterst avgöras av aktieägarna. Kommittén föreslår i enlighet härmed att det i lagen tas in en bestämmelse som gör det möjligt att i bolagsordningen föreskriva att styrelsen i samband med kallelse till bolagsstämma får besluta att på bolagets bekostnad samla in fullmakter av i lagen närmare angivet slag och på i lagen angivet sätt, att utövas vid den aktuella stämman.

En fullmakt av nu aktuellt slag bör endast kunna avse i bolagsordningen angivna slag av ärenden och lämnas på ett av bolaget upprättat fullmaktsformulär, som tillsammans med förslag till stämans beslut innehåller tre likvärdigt presenterade svarsalternativ, nämligen ”Ja”, ”Nej” och ”Avstår”.

Fullmakten skapar ingen rätt för ombudet att företräda aktieägaren i andra frågor än de som angivits i formuläret. Det torde normalt innebära att ombudet inte kan rösta i ordningsfrågor t.ex. val av ordförande vid stämman, men givetvis inte heller i frågor som styrelsen på grund av bolagsordningens föreskrifter eller av andra skäl inte tagit upp i fullmaktsformuläret.

En viktig princip för bolagsstämmans beslutsfattande anses vara att stämman inte får fatta beslut som innebär en reell avvikelse från i kallelsen framlagda förslag med mindre samtliga aktieägare i bolaget är överens därom. Stämman har alltså att välja mellan att godtaga förslaget, eventuellt med mindre, formella justeringar och att avslå det. Som ett undantag från denna princip gäller emellertid att stämman får avgöra ett ärende som inte tagits upp i kallelsen, om ärendet enligt bolagsordningen skall förekomma vid stämman eller omedelbart förandleads av ett annat ärende som skall avgöras. Stämman får också besluta att en extra bolagsstämma skall sammankallas för att behandla ärendet. Inte heller i sådana ärenden kan ombudet rösta för aktieägarens aktier.

För att upprätthålla en tydlig gräns mellan den nu aktuella formen av fullmakt och en sedvanlig stämmofullmakt som kan lämnas till vem som helst bör i lagen också anges att aktieägaren inte kan instruera ombudet på annat sätt än genom att markera ett av de angivna svarsalternativen och att det inte heller är möjligt att genom egna noteringar på formuläret modifiera eller villkora svaren.

Fullmakten innebär ett uppdrag att rösta på det sätt som framgår av det ifyllda formuläret. Av allmänna principer följer emellertid att ombudet kan avvika från aktieägarens instruktioner om ett fullföljande av dessa, till följd av nya omständigheter skulle skada aktieägarens intressen. Det får då också anses ankomma på ombudet att omedelbart underrätta aktieägaren om att så har skett.

En annan frågeställning som aktualiseras vid omröstning där aktieägare företräds av ombud vars uppdrag endast omfattar vissa stämмоärenden är hur röstlängden vid bolagsstämmans skall se ut. Skall aktieägaren i fråga anses vara närvarande vid stämman i samtliga ärenden eller skall han anses vara närvarande endast i de ärenden som uppdraget omfattar, något som skulle innebära betydande praktiska svårigheter. Kommittén menar att en parallell här kan göras med situationen när en aktieägare som personligen deltar i stämman, lämnar stämmolokalen innan stämman är avslutad. Någon skyldighet att ändra röstlängden anses då inte föreligga. De aktier som upptagits i röstlängden anses företrädda på stämman, om inte stämman beslutar ändra röstlängden. På motsvarande sätt bör den som valt att lämna fullmakt av nu diskuterat slag anses närvarande vid samtliga ärenden, om inte stämman beslutar annat.

När det gäller frågan om vem som av styrelsen kan föreslås som ombud är bestämmelserna rörande jäv vid bolagsstämma av intresse. Enligt 9 kap. 36 § andra stycket ABL skall vad som i första stycket samma paragraf sägs om jäv för aktieägare vid bolagsstämma tillämpas också på ombud. Det innebär att ett ombud inte får rösta i fråga om talan mot honom eller i fråga om hans befrielse från skadeståndsansvar

eller annan förpliktelse mot bolaget. Detsamma gäller talan mot annan eller befrielse från skadeståndsansvar eller annan förpliktelse för någon annan, om ombudet i frågan har ett väsentligt intresse som kan strida mot bolagets. Bestämmelsen innebär i praktiken bl.a. att styrelseledamot eller verkställande direktör som är ombud för aktieägare inte kan delta i ett stämmobeslut om sin egen ansvarsfrihet gentemot bolaget. För att aktieägarna i största möjliga utsträckning skall kunna delta även i sådant beslut föreslår kommittén att styrelsen till ombud får föreslå endast den som inte är ledamot av styrelsen eller verkställande direktör i bolaget.

Av formuläret bör framgå vilken dag fullmakten skall vara ombudet tillhanda för att kunna beaktas. Vidare bör framgå att fullmakten är återkallelig och hur aktieägaren skall gå till väga för att återkalla fullmakten, något som kan ske antingen genom ett skriftligt meddelande till ombudet eller genom att aktieägaren, i förekommande fall efter för-anmälan, finner sig för att personligen delta i stämman.

Kallelse till bolagsstämma inför vilken fullmaktsinsamling av nu diskuterat slag skall äga rum bör innehålla uppgift om hur fullmaktsformulär kan erhållas. Beslutar styrelsen att skicka ut fullmaktsformuläret redan tillsammans med en skriftlig kallelse till stämman, får av styrelsens sysslomannalikhande ställning anses följa att formuläret måste tillställas samtliga ägare vilkas postadress är känd för bolaget. Någon särskild bestämmelse därom behövs inte.

4.7 Ny teknik för tillhandahållande av stämmoprotokoll

Vid bolagsstämma skall enligt 9 kap. 38 § ABL föras protokoll. Senast två veckor efter bolagsstämman skall protokollet hållas tillgängligt hos bolaget för aktieägarna. En kopia av protokollet skall sändas till de aktieägare som begär det och uppger sin postadress.

I likhet med vad ovan sagt ifråga om information inför bolagsstämma medger bestämmelsen inte att stämmoprotokollet uteslutande tillhandahålls på bolagets hemsida, men hindrar givetvis inte att hemsidan används som ett komplement.

5 Om beteckningen "lekmannarevisor"

5.1 Inledning

Bestämmelserna i 11 kap. ABL om allmän granskning trädde i kraft den 1 januari 1999. Förarbetena finns i Ds 1996:65, prop. 1997/98:99 och bet. 1997/98:LU26.

En kontroversiell fråga vid tillskapandet av reglerna var vilken benämning som skulle användas på det nya slaget av granskare. Det stod redan från början klart att en annan benämning än revisor måste användas, eftersom granskare av detta slag inte nödvändigtvis skulle motsvara de krav på en revisor som uppställs i EG:s åttonde bolagsrättsliga direktiv. I Ds 1996:65 användes benämningen "förtroenderevisor" (s. 49 f.). Den benämningen torde huvudsakligen ha sin bakgrund i att "förtroenderevisorer" uppfattades som något som framför allt behövdes i kommunalt ägda bolag. Just i dessa bolag uppfattades det som angeläget att kommunala förtroendemän fick delta i granskningen.

Beteckningen "förtroenderevisor" fick emellertid kritik under remissförfarandet. En del remissinstanser menade att man hellre borde använda ett uttryck som inte alls innehöll suffixet "revisor". Från bl.a. revisorsorganisationerna menade man också att prefixet "förtroende-" inte var lämpligt, eftersom det kunde ge intryck av att endast dessa granskare skulle ha förtroende hos dem som har utsett dem. Regeringen tog fasta på kritiken och valde – i enlighet med ett under remissbehandlingen framlagt förslag men utan att utveckla sin mening ytterligare – benämningen "lekmannarevisor" (se prop. 1997/98:99 s. 172). Under riksdagsbehandlingen av propositionen framhöll Lagutskottet följande.

Ordet "lekman" för tankarna till en person som inte är fackman och saknar erforderliga kunskaper för sina uppgifter. Med beaktande av vad som i propositionen redovisats beträffande lekmannarevisorns uppgifter (...) anser utskottet att en sådan revisor otvivelaktigt måste ha gedigna fackkunskaper på en mängd olika områden, särskilt när det gäller aktiebolagsrätt och eko-

nomi. Benämningen lekmannarevisor är därför inte lyckad och kan t.o.m. leda till felaktiga slutsatser beträffande vikten av den granskning som en sådan revisor utför. Enligt utskottets mening är emellertid den i motionen föreslagna benämningen förtroenderevisor inte heller lämplig. Ordet "förtroende" för tankarna till förtroendevalda. Benämningen förtroenderevisor kan också, såsom några av remissinstanserna varit inne på, antyda att auktoriserade och godkända revisorer skulle sakna aktieägarnas förtroende. Även med tanke på att en lekmannarevisor skall kunna utses också i andra aktiebolag än kommunala anser utskottet också av den anledningen att begreppet förtroenderevisor inte bör komma i fråga. Enligt utskottets mening bör regeringen i det fortsatta arbetet med anledning av Aktiebolagskommitténs återstående betänkanden överväga en annan benämning på den person som skall utföra den granskning som anges i 11 kap. aktiebolagslagen.

Riksdagen antog därefter – utan något formellt tillkännagivande i frågan om benämningen "lekmannarevisor" – regeringens lagförslag.

Frågan har senare diskuterats i andra lagstiftningsärenden. I bet. 1998/99:KU30 sade sig konstitutionsutskottet utgå från att Aktiebolagskommittén noggrant och skyndsamt överväger frågan om en riktig och rättvisande benämning samt underströk vikten av att regeringen snarast återkom till riksdagen med ett förslag i frågan.

Kommittén har mot denna bakgrund övervägt hur lekmannarevisor framdeles bör benämnas.

5.2 Kommitténs överväganden

Redan i det tidigare lagstiftningsärenden diskuterades ett antal olika benämningar på det aktuella bolagsorganet. Såsom nämnts föreslogs först benämningen "förtroenderevisor", en benämning som dock både regeringen och riksdagen sedermera valde bort.

En annan beteckning som nämndes under departementsarbetet var "förtroendemannarevisor". Den valdes bort därför att den ansågs alltför lång och dessutom associerade enbart till kommunala granskare.

En remissinstans förordade beteckningen "förvaltningsrevisor". Mot det förslaget kan anföras att också en revisor bedriver förvaltningsrevision.

Det förekom också alternativ där suffixet "-revisor" inte ingick, t.ex. beteckningen "granskningsman" respektive "granskare" (en remissinstans föreslog "förtroendegranskare"). Vissa remissinstanser framhöll att det var en fördel om beteckningen inte anknöt till ordet "revisor". På andra håll ansåg man det ligga ett värde i att ha kopplingen till

begreppet "revisor" kvar, vilket torde ha varit den huvudsakliga anledningen till att alternativ av detta slag inte valdes.

Enligt kommitténs mening bör benämningen på den det aktuella bolagsorganet uppfylla två kriterier. Det ena är att ge uttryck för eller i vart fall skapa associationer till de funktioner som organet skall fullgöra i bolaget. Det andra kriteriet är att inte vara förväxlingsbart med benämningen på något av de andra bolagsorganen eller skapa associationer i sådan riktning. Kommittén föreslår mot denna bakgrund benämningen "allmän granskare". De är en benämning som anknyter till den redan etablerade kapitelrubriken och den beskrivning av uppgifterna som lagen innehåller. Uppdraget betecknas i lagtexten som "allmän granskning" och den rapporten som uppdraget årligen skall utmytna i betecknas "granskningsrapport". Benämningen "allmän granskare" eliminerar också risken för sammanblandning med bolagsorganet revisor. Risken för sammanblandning med "särskild granskare" anser kommittén vara minimal och i vart fall inte av sådan betydelse att den kan tillåtas hindra en i övrigt naturlig benämning.

6 Ansvar för fel och brister i emissions- och erbjudandeprospekt

6.1 Inledning

När ett publikt aktiebolag eller en aktieägare i ett sådant bolag offentliggör eller på annat sätt till en vidare krets riktar inbjudan att förvärva aktier eller teckningsrätter i bolaget skall styrelsen, enligt 4 kap. 18 § ABL, upprätta ett emissionsprospekt, om summan av de belopp som till följd av inbjudan kan komma att betalas uppgår till minst 300 000 kronor. Detsamma gäller, enligt 5 kap. 16 § ABL, vid inbjudan att förvärva av bolaget utgivna konvertibla skuldebrev, skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning eller fristående optionsbevis samt, enligt 7 kap. 27 § ABL, vid inbjudan att förvärva av bolaget utgivna vinstandelsbevis.

Det huvudsakliga syftet med aktiebolagslagens regler om prospekt är att tillgodose behovet av information på aktiemarknaden. Bestämmelserna om prospekt i lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument (LHF) och lagen (1992:543) om börs- och clearingverksamhet (LBC) uppbärs av samma övergripande syfte.

I kommitténs betänkande Aktiebolagets kapital (SOU 1997:22) förklarade kommittén att det är olyckligt att aktiebolag och aktieägare, som avser att emittera eller sälja fondpapper, skall behöva beakta prospektregler i flera olika lagar. Kommittén föreslog därför att bestämmelserna om prospekt i aktiebolagslagen upphävs och ersätts av bestämmelser i LHF och LBC.

Kommittén återkommer nu till frågan om det skadeståndsrättsliga ansvaret för fel eller brister i sådant prospekt.

6.2 Gällande rätt

Fel eller brister i ett emissionsprospekt kan leda till att aktietecknaren betalar ett överpris för de utbudna aktierna och därigenom lider ekono-

misk skada. Fråga uppkommer då om vilka möjligheter aktietecknaren har att av styrelsen respektive bolaget utkräva skadeståndsansvar.

6.3 Styrelseledamöters och revisors prospektansvar

Aktiebolagslagen upptar i 15 kap. bestämmelser om organledamöternas skadeståndsansvar gentemot bolaget liksom gentemot aktieägare eller annan. Styrelseledamot och verkställande direktör, som vid fullgörande av sitt uppdrag uppsåtligen eller av oaktsamhet skadar bolaget, skall enligt 15 kap. 1 § ABL ersätta skadan. Detsamma gäller när skadan vållas aktieägare eller annan genom överträdelse av aktiebolagslagen, tillämplig lag om årsredovisning eller bolagsordningen. Med stöd av den senare regeln kan en styrelseledamot bli skadeståndsskyldig om ett prospekt uppsåtligen eller av oaktsamhet inte erhållit i lagen föreskrivet innehåll och skada därigenom åsamkats aktietecknare. Av 15 kap. 2 § ABL följer att skadeståndsskyldighet även kan drabba revisor som medverkat vid tillkomsten av sådant prospekt.

Om felet eller bristen i prospektet beror på att någon regel utanför aktiebolagslagen, tillämplig lag om årsredovisning eller bolagsordningen överträtts regleras styrelsens skadeståndsansvar inte av aktiebolagslagen. Ansvar får då utkrävas med stöd av allmänna skadeståndsrättsliga principer.

Sådan ekonomisk skada som tillfogas aktietecknare på grund av fel eller brist i prospekt utgör med skadeståndslagens terminologi ren förmögenhetsskada. I kontraktsförhållanden är ren förmögenhetsskada ersättningsgill om den vållats uppsåtligen eller av oaktsamhet. I vissa köprättsliga situationer kan ansvaret t.o.m. vara strikt, dvs. oberoende av culpa. Något kontraktsförhållande föreligger emellertid inte mellan aktietecknaren och styrelsen. Styrelsens skadeståndsansvar för fel och brister i prospekt blir i detta fall därför att pröva enligt reglerna om utomobligatorisk skadeståndsskyldighet.

Utanför kontraktsförhållanden är ren förmögenhetsskada, enligt 2 kap. 4 § skadeståndslagen, ersättningsgill om den vållats genom brott. I den mån styrelsen förfarit brottsligt när den överträtt prospektbestämmelserna – t.ex. när överträdelsen utgjort ett led i ett svindleri-brott – står det alltså klart att styrelsen skall ersätta ren förmögenhetsskada som den åsamkar aktietecknarna. Har styrelsen visserligen förfarit oaktsamt men inte brottsligt, är läget mindre tydligt. I förarbetena till skadeståndslagen uttalades att 2 kap. 4 § inte var avsedd att utgöra någon ändring av gällande rätts principiella uppfattning att

ersättning för ren förmögenhetsskada i utomkontraktuella förhållanden förutsatte att skadan vållats genom brott eller att skadeståndsskyldighet föreskrevs i lag. Paragrafen var dock inte avsedd att utgöra hinder för en rättsutveckling genom praxis i riktning mot ett vidgat ansvar för ren förmögenhetsskada. Den fick därför inte föranleda motsatsslut (NJA II 1972 s. 609). I praxis där HD utvidgat ansvaret för ren förmögenhetsskada i utomkontraktuella förhållanden, har domstolen samtidigt understrukit att ersättningsskyldighet för ren förmögenhetsskada, som inte vållats genom brott, utanför kontraktsförhållanden i princip kräver stöd i lag (NJA 1987 s. 692).

6.4 Bolagets prospektansvar

Aktiebolagslagen upptar inte några bestämmelser om bolagets skadeståndsansvar. Bolagets ansvar för fel eller brist i prospekt blir därför att bedöma enligt allmänna skadeståndsrättsliga principer.

Som konstaterats ovan är ren förmögenhetsskada i kontraktsförhållanden ersättningsgill om den vållats uppsåtligen eller av oaktsamhet. Skadeståndsskyldighet för fel eller brist i prospekt torde i kontraktsförhållanden närmast vara att bedöma enligt reglerna om s.k. culpa in contrahendo. Och aktieteckning får, åtminstone vid nyemission, anses ge upphov till ett kontraktsliknande rättsförhållande mellan tecknaren och bolaget. Emellertid anses enligt den i doktrinen förhärskande uppfattningen ett aktiebolag inte på kontraktsrättslig grund kunna bli skadeståndsskyldigt mot sina aktieägare eller den som i väsentlig mån är att likställa med sådan aktieägare, när dessa personers anspråk hänför sig till teckning eller förvärv av aktier eller andra fondpapper som utgivits av bolaget.

Detta avsteg från allmänna rättsgrundsatser har i doktrinen motiverats av hänsyn till skyddet för bolagets borgenärer, särskilt regeln i 12 kap. 1 § ABL att utbetalning av bolagets medel till aktieägare kan ske endast enligt aktiebolagslagens regler om vinstutdelning, nedsättning av aktiekapital, överkursfond eller reservfond samt utskiftning vid likvidation. Principen anses ha kommit till uttryck i rättsfallet NJA 1935 s. 270.

6.5 Kommitténs tidigare förslag

I 1997 års betänkande konstaterade kommittén att ett upphävande av aktiebolagslagens prospektregler förutsätter en särskild bestämmelse i aktiebolagslagen om *styrelses* och *revisorers* ansvar för emissions-

prospekt enligt LHF och LBC, som gör det möjligt för den som lidit skada på grund av fel eller brist i emissionsprospekt att utkräva skadestånd av styrelsen i samma utsträckning som lagen i dag medger detta. I enlighet härmed föreslog kommittén ett tillägg till 15 kap. 1 § ABL om ersättningskyldighet för styrelsen för skada som vållats aktieägare eller annan genom överträdelse av de föreslagna bestämmelserna i LHF och LBC. På grund av hänvisningen i 15 kap. 2 § ABL till 1 § i samma kapitel underkastades enligt förslaget revisorerna ett motsvarande ansvar.

Vad därefter gäller *bolagets* prospektansvar anförde kommittén att det får anses tveksamt om det i den svenska doktrinen förhärskande synsättet motsvarar en modern syn på prospektansvaret. Utländska rättsordningar ger sålunda exempel på att aktiebolag anses ansvariga för innehållet i bolagets emissionsprospekt. Att svensk rätt för närvarande inte ger möjlighet att ålägga aktiebolag obegränsad inomobligatorisk skadeståndsskyldighet mot aktieägare eller aktietecknare i nu behandlade situationer torde emellertid, konstaterade kommittén, vara tydligt. Kommittén förklarade i 1997 års betänkande att den avsåg att återkomma till denna fråga. Det sker i detta slutbetänkande.

6.6 Kommitténs förnyade överväganden rörande bolagets prospektansvar

6.6.1 Behovet av en ny reglering av bolags prospektansvar

Den svenska aktiemarknaden har under de senaste decennierna vuxit explosionsartat. För tjugo år sedan fanns endast en marknadsplats för handel i aktier, Stockholms Fondbörs. Antalet aktiemarknadsbolag stannade vid 135 bolag, börsvärdet var 60 mdr kr och årsomsättningen 7,5 mdr kr. I dag är bilden en helt annan. Hundratals nya bolag har sökt sig till aktiemarknaden och nya marknadsplatser har etablerats. Närmare 400 bolags aktier är noterade på OM Stockholmsbörsen eller någon av de två auktoriserade marknadsplatserna. Bara under år 1999 introducerades närmare 60 bolag på aktiemarknaden och tillströmningen synes bli minst lika stor under år 2000. Därutöver bedrivs mer eller mindre regelbunden handel genom värdepappersinstitut i ytterligare ett hundratal bolags aktier. Aktiemarknadsbolagens sammanlagda marknadsvärde uppgår till 3 700 mdr kr och omsättningen på aktiemarknaden under en enda dag är 40 procent högre än årsomsättningen för tjugo år sedan.

Ett annat och i förevarande sammanhang betydelsefullt mått på aktiemarknadens utveckling är emissionsvolymen. För tjugo år sedan, 1980, var emissionsvolymen (inkl. emissioner i samband med börsintroduktion) 0,3 mdr kr. År 1999 var emissionsvolymen 18 mdr kr.

Till bilden hör också en i flera hänseenden stark internationalisering av aktiemarknaden. Här kan räcka med att konstatera att såväl aktiehandeln över ländergränserna som det utländska ägandet i svenska aktiemarknadsbolag ökat dramatiskt. Utlandsägandet i de svenska aktiemarknadsbolagen har på mindre än ett decennium stigit från knappt 10 procent till närmare 40 procent. Bakom denna uppgång ligger huvudsakligen amerikanska och brittiska institutioners placeringar på den svenska aktiemarknaden.

Hand i hand med aktiemarknadens expansion har aktieägandet i samhället breddats. Allt fler medborgare placerar en del av sitt spar kapital i aktier, i vissa fall genom direkt ägande, i andra fall indirekt genom försäkringsbolag, aktiefonder och andra institutioner.

Ett aktiebolag som vänder sig till allmänheten för kapitalanskaffning är skyldigt att upprätta ett prospekt. Fel eller brister i ett emissionsprospekt kan medföra att aktietecknare drabbas av en ekonomisk skada i den meningen att han betalar mer för aktien än han skulle ha gjort om prospektet varit korrekt utformat. Skadestånd för sådan skada kan under vissa förutsättningar utkrävas av bolagets styrelse, om den förorsakats uppsåtligt eller av oaktsamhet. Annorlunda förhåller det sig med bolagets eget ansvar. Enligt den i doktrinen förhärskande uppfattningen kan ett aktiebolag inte på kontraktsrättslig grund bli skadeståndsskyldigt mot aktieägare eller den som i väsentlig mån är att likställa med aktieägare, när dessa personers anspråk hänförs sig till teckning eller förvärv av aktier eller andra fondpapper som utgivits av bolaget.

Denna åtskillnad mellan styrelsens och bolagets ansvar för fel och brister i emissionsprospekt är svår att förklara inte bara för småsparare utan för nästan alla som inte har aktiebolagsrätt som specialitet. Till bilden hör också att de skadeståndsbelopp som kan komma i fråga vid större emissioner är så höga att de knappast täcks av de ansvarsförsäkringar som styrelseledamöter kan teckna här i landet.

Det kan visserligen hävdas att den nuvarande ordningen motverkar skadeståndsprocesser som grundas på ett allmänt missnöje med att värdet på bolagets aktier inte ökat som förväntat och att det är angeläget att inte skapa en ordning som inbjuder till teckning eller köp av aktier i syfte främst att föra skadeståndstalan mot bolaget på grund av påstådda felaktigheter i den information som bolaget lämnat i samband med en emission. Samtidigt framstår det emellertid som högst otillfredsställande att bolaget självt, som med hjälp av ett missvisande

prospekt dragit in kanske hundratals miljoner kronor i nyemissionen och som just på grund av detta har betalningsförmåga, i praktiken ofta är fredat mot skadeståndsanspråk från de vilseledda aktietecknarna.

Såvitt avser skyddet för bolagets bundna kapital kan också anmärkas att detta i och för sig inte kan motivera ett totalförbud mot utbetalning av ersättning från bolaget till aktietecknare som lidit skada på grund av att bolaget lämnat felaktig information i samband med en emission. Från kapitalskyddssynpunkt skulle det vara tillfyllest att bolagets bundna kapital efter utbetalningen var täckt. En sådan förmedlande lösning skulle emellertid kunna innebära betydande olägenheter med bl.a. nya processer efter hand som bolaget upparbetar nytt fritt eget kapital.

I ljuset av aktiemarknadens snabba internationalisering är också av intresse att konstatera att den svenska ordningen i fråga om prospektansvar skiljer sig också från länder som vi brukar jämföra oss med i aktiemarknadsrelaterade frågor. På de ledande internationella kapitalmarknaderna, framför allt i Förenta staterna och Storbritannien, kan aktieägare få skadestånd av aktiebolaget för fel eller brister i prospekt.

I Förenta staterna bär bolaget ett strikt ansvar för prospektets innehåll både vid nyemissioner och försäljningar av befintliga aktier, medan övriga medverkande parter kan undgå ansvar genom att visa att de undersökt bolagets verksamhet och övriga förhållanden samt granskat beskrivningen därav i den utsträckning som skäligen kan begäras av dem. Om bolaget åläggs utge skadestånd till en aktieägare, får denne en fordran som är efterställd vanliga oprioriterade fordringar, men har högre prioritet än övriga aktieägares krav på skifteslikvid. Bolag kan alltså försättas i konkurs på grund av en sådan skadeståndsförpliktelse.

Ett amerikanskt aktiebolag ansvarar skadeståndsrättsligt även för sin löpande informationsgivning gentemot aktieägarna. Det förekommer således att aktieägare tilldöms skadestånd från bolag på grund av skada som uppkommit genom vilseledande eller felaktig information i årsredovisningar, pressmeddelanden och dylikt.

I Storbritannien ansågs länge att den som tecknat sig för aktier i ett aktiebolag inte kunde få skadestånd från bolaget på grund av sin teckning, men att han under särskilda omständigheter kunde få teckningen ogiltigförklarad (*Houldsworth v. City of Glasgow Bank* [1880] 5 App Cas 317). Att en aktieägare inte kunde få skadestånd motiverades med att aktieägarna genom upprättandet av "articles of incorporation", ingått ett avtal med varandra om att inte vända sig mot bolaget med sådana anspråk. Denna begränsning av prospektansvaret undanröjdes genom tillkomsten av 1985 års Companies Act, vari uttryckligen stadgas att rätten att i olika sammanhang utkräva skadestånd av bolaget

inte utesluts av att den skadelidande äger eller har rätt att teckna aktier i bolaget. Enligt gällande rätt bär sålunda bl.a. bolaget och styrelsens ledamöter ett solidariskt ansvar för skador som vållas genom fel och brister i prospektet. Ett skadestånd som tillerkänts aktieägare betraktas som en vanlig oprioriterad fordran gentemot bolaget. Överlåts en aktie som någon tecknat eller köpt på grundval av ett bristfälligt prospekt kan förvärvaren stämma bolaget och fordra skadestånd.

Även i flera kontinentaleuropeiska länder, exempelvis Frankrike, Nederländerna och Schweiz, föreligger rätt för aktieägare att erhålla skadestånd från aktiebolaget grundat på felaktigheter i prospekt. Efter nyligen genomförda lagändringar med det uttalade syftet att stärka förtroendet för aktiemarknaden antas motsvarande numera också gälla i Tyskland.

Den internationella bilden stämmer till eftertanke. En väl fungerande handel med finansiella instrument förutsätter att allmänheten och de institutionella placerarna hyser förtroende för marknads funktionssätt. Det kräver inte bara ett betydande mått av säkerhet om innebörden av gällande regler utan också att reglerna erbjuder ett rimligt skyddsnät för investerare. Att den svenska lagstiftningen till skillnad från vad som är fallet i andra länder med väl utvecklade aktiemarknader inte ger uttrycklig möjlighet till skadestånd av bolaget i samband med emissioner och utförsäljningar av aktier och andra fondpapper kan enligt kommitténs mening påverka förtroendet för den svenska aktiemarknaden på ett negativt sätt.

I själva verket är den svenska regleringen enligt vad kommittén erfarit föremål för uppmärksamhet vid i stort sett varje internationell emission som svenska bolag gör. I internationella emissioner medverkar normalt ett eller flera värdepappersinstitut ("underwriters") som garanterar emissionen genom att teckna samtliga aktier och därefter omedelbart vidareförsälja dessa till investerarna. Underwriting-avtal innehåller regelmässigt garantier från bolaget avseende prospektets riktighet. I länder som Förenta staterna och Storbritannien, föreligger ett långtgående ansvar för underwriting-institut gentemot investerare för att transaktionen genomförs på ett korrekt sätt och att informationen i prospektet överensstämmer med verkligheten. Visar sig prospektet innehålla felaktigheter kan ett underwriting-institut således bli skadeståndsskyldigt gentemot investerarna. I Sverige föreligger osäkerhet huruvida underwriting-institutet, även i situationer där det emitterande bolaget självt varit vållande till felaktigheten, kan komma att förvägras skadestånd från bolaget på grund av institutets momentana ställning som aktieägare. Denna situation leder regelmässigt till omfattande diskussioner mellan bolaget och medverkande underwriting-institut om vad som skadeståndsrättsligt gäller vid eventuell felaktighet i

prospektet. Det har förekommit att utländska underwriting-institut till och med har dragit sig ur transaktioner på grund av denna skadeståndsrättsliga osäkerhet, som går utöver den gängse affärsrisken. Ansvarsproblematiken finns alltså alltid med i bilden vid nära nog varje internationell emission och kan antas påverka både prissättningen av aktierna och underwriting-institutens ersättning. Den skadeståndsrättsliga oklarheten rörande prospektansvaret som nu råder torde medföra att kapitalanskaffningen för svenska bolag fördröjas.

Sammanfattningsvis menar kommittén att de argument som kan anföras för att ålägga bolaget ett skadeståndsansvar för fel och brister i emissionsprospekt väger så tungt att den nuvarande principen att ett aktiebolag inte på kontraktsrättslig grund kan bli skadeståndsskyldigt mot sina aktieägare eller den som i väsentlig mån är att likställa med sådan aktieägare, när dessa personers anspråk hänförs till teckning eller förvärv av aktier eller andra fondpapper som utgivits av bolaget måste överges. I likhet med vad som gäller i andra länder som vi i aktiemarknadsfrågor brukar jämföra oss med bör det vara möjligt för en aktieägare att få skadestånd av bolaget på grund av fel eller brister i ett emissionsprospekt och detta utan några begränsningar till bolagets fria egna kapital.

Vad som därvid i första hand behövs är en reglering av skadeståndsansvaret i de emissionssituationer som i dag utlöser skyldighet att upprätta prospekt, dvs. när ett publikt aktiebolag emitterar aktier eller andra fondpapper för minst 300 000 kr och därvid riktar sig till en vidare krets.

6.6.2 Vilka typer av prospekt bör omfattas av den nya regeln?

Den fråga som därefter inställer sig är om det finns skäl att göra en sådan ansvarsregel tillämplig inte bara på emissionsprospekt utan också på sådana erbjudandeprospekt som upprättas vid aktieägares utförsäljning. Starka skäl talar enligt kommitténs mening för en likabehandling.

För det första sker emissioner och utförsäljningar ofta i kombination och på ett sådant sätt att förvärvaren inte kan skilja dem åt. Typfallet är ett familjebolag som skall introduceras på aktiemarknaden och i samband därmed erbjuder allmänheten att förvärva aktier i bolaget. Inte sällan handlar det i dessa fall om dels nyemitterade aktier, dels aktier som huvudägaren erbjuder till försäljning. I erbjudandet och prospektet görs emellertid ingen skillnad mellan aktierna ifråga. Normalt är det inte heller praktiskt möjligt att i efterhand skilja mellan de aktier som är nyemitterade och de aktier som härrör från utförsäljningen. Det stora

flertalet av de aktier som nyemitteras eller erbjuds på grundval av prospekt är nämligen aktier i avstämningsbolag. Det går inte att i ett avstämningsbolags aktiebok skilja de aktier som emitterats eller avyttrats på grundval av visst prospekt från bolagets övriga aktier. Det behöver knappast tilläggas att en skillnad i prospektansvarshänseende mellan nyemitterade och avyttrade aktier i dessa sammanhang säkert också skulle framstå som svårbegriplig för den aktieförvärvande allmänheten.

Ett annat argument för att likställa emissionsprospekt och sådana erbjudandeprospekt som upprättas vid utförsäljningar är, att utförsäljningar i former som kräver prospekt närmast regelmässigt går hand i hand med en börsintroduktion av bolagets aktier och därför ofta också ligger i bolagets intresse. Genom börsintroduktionen får bolaget tillgång till kapitalmarknaden för sin kapitalförsörjning, vilket kan antas reducera bolagets framtida kapitalanskaffningskostnader. En börsnotering leder också normalt till en ökad mediaexponering för bolagets verksamhet och dess produkter, vilket också det ligger i bolagets intresse.

Slutligen är det, som kommittén ser det, angeläget att större investerare i svenska bolag kan utgå från att bolaget, vid en eventuell framtida utförsäljning, är skyldigt att medverka till utförsäljningen genom att upprätta prospekt samt att bolaget därvid åläggs ett ansvar som svarar mot internationell praxis.

På grund av det anförda anser kommittén att emissionsprospekt och erbjudandeprospekt som upprättas vid aktieägares utförsäljning bör behandlas lika i ansvarshänseende.

6.6.3 Hur bör kretsen skadelidande bestämmas?

Nästa fråga att ta ställning till är hur kretsen skadelidande skall bestämmas. Finns det skäl att göra skillnad mellan å ena sidan dem som med stöd av prospektet och under den däri angivna acceptfristen tecknar eller köper aktier eller andra fondpapper direkt hos bolaget respektive hos den aktieägare som föranlett prospektet och å andra sidan dem som under samma tid köper fondpapper av samma slag av annan än bolaget eller aktieägaren? Sakligt är det svårt att hävda att den ena kategorien skulle vara mera skyddsvärd än den andra. Till bilden hör också att många av de publika bolagens emissioner sker med utnyttjande av underwriting-institut. Det framstår då som besynnerligt att den som köpt aktier av ett sådant institut eventuellt skulle gå miste om sin rätt till skadestånd av bolaget till skillnad från den som köpt direkt av bolaget.

Ett starkt argument för att ändå göra en åtskillnad mellan de två kategorierna är att bolagets skadeståndsansvar kan bli synnerligen omfattande och ta i anspråk långt mera pengar än som flutit in på grund av emissionen, om alla som köpt aktier på marknaden under tid då prospektet påverkat kurserna skulle ha rätt till skadestånd av bolaget. Hänsynen till bolagets borgenärer talar för en begränsning av den ersättningsberättigade kretsen av skadelidande. Därvid bör emellertid personer som tecknat eller köpt värdepapperen genom ett underwriting-institut jämföras med dem som tecknat eller köpt direkt av bolaget eller aktieägaren.

Den ursprunglige tecknaren eller förvärvaren av aktierna kan i allmänhet genom anmälningssedel eller motsvarande förvärvshandling styrka att han baserat sin teckning eller sitt förvärv på prospektet. Några praktiska svårigheter med den tänkta kategoriklyvningen bör därför inte uppstå.

Kommittén föreslår sålunda att bolaget skall kunna bli skadeståndsansvarigt i första hand i förhållande till den som tecknat ett av bolaget emitterat fondpapper och därvid lidit skada på grund av felaktigheter eller brister i emissionsprospektet, om dessa felaktigheter eller brister beror på bolagets vårdslöshet. Vidare föreslår kommittén att ett sådant prospektansvar skall åvila bolaget i förhållande till den som köpt fondpapper av aktieägare, om köpet skett genom anmälan i ett av bolaget upprättat erbjudandeprospekt. I båda fallen bör bolaget bära detta ansvar även om ett värdepappersinstitut anlitas för att placera papperen på marknaden.

6.6.4 Hur skall skadan beräknas?

När det gäller frågan om hur skadan skall beräknas ligger enligt kommitténs mening närmast till hands att med skada i samband med prospektansvar avse skillnaden mellan å ena sidan det belopp som den skadelidande med utgångspunkt i prospektet erlagt för fondpapperet i samband med teckningen eller köpet och å andra sidan det belopp som han skulle ha erlagt om uppgifterna i prospektet i aktuellt hänseende hade varit korrekta.

Det är uppenbart att beräkningen av skadans storlek i praktiken kan komma innebära stora svårigheter. I många fall kommer domstolarna att bli tvungna att tillämpa bestämmelsen i 35 kap. 5 § rättegångsbalken och uppskatta skadan till skäligt belopp.

6.6.5 Bör utrymmet för skadestånd vara begränsat till bolagets fria egna kapital?

Den förhärskande restriktiva synen på bolagets kontraktuella prospektansvar har som framgått ovan främst motiverats av hänsyn till skyddet för bolagets bundna kapital. Som påpekats i doktrinen kan detta i och för sig inte motivera ett totalförbud mot utbetalning av ersättning från bolaget till aktietecknare eller förvärvare som lidit skada på grund av att bolaget lämnat felaktig information i samband med en emission eller en utförsäljning. Från kapitalskyddssynpunkt skulle det vara tillfyllest att bolagets bundna kapital efter utbetalningen var täckt.

Frågan kan då ställas om utrymmet för skadestånd i dessa sammanhang bör begränsas på ett sådant sätt att det inte tillåts inkräkta på bolagets bundna egna kapital. Kommittén besvarar av flera skäl den frågan nekande. För det första skulle en sådan lösning avvika från vad som i övrigt gäller för skadeståndsanspråk mot ett aktiebolag. För det andra skulle den innebära betydande olägenheter med bl.a. risk för nya processer efter hand som bolaget upparbetar nytt fritt eget kapital.

Med den av kommittén föreslagna skadeståndsregeln kan bolaget komma att åläggas ett skadeståndsansvar som är så omfattande att bolagets bundna kapital helt eller delvis kommer att sakna täckning. Kommittén menar emellertid att den föreslagna avgränsningen av den skadelidande kretsen ger ett rimligt skydd åt bolagets borgenärer mot att bolaget går under på grund av alltför omfattande ersättningsanspråk. Skadeståndsfordran i fråga är inte efterställd övriga fordringar. I den mån bolaget emellertid saknar förmåga att utge skadestånd till den krets som regeln anger får de vanliga reglerna om tvångslikvidation och konkurs tillämpas.

6.6.6 Regressanspråk

I det föregående har föreslagits en ordning som innebär att om oriktiga uppgifter lämnats i prospekt, bolaget kan åläggas att betala ett skadestånd som skall bestämmas som ett prisavdrag. Det innebär att skadeståndet bestäms med utgångspunkt i att bolaget på grund av emissionen tillförts ett högre värde än som skulle skett om prospektet varit korrekt och att ordningen skall återställas genom att bolaget åläggs betala tillbaka så mycket att vad som därefter återstår motsvarar "det verkliga värdet" på exempelvis aktierna vid tiden för emissionen. Med den beskrivna ordningen finns det inte något utrymme för bolaget att vända sig mot bolagets styrelse med yrkande om ersättning för vad bolaget sålunda tvingas återbetala; bolaget har ju definitionsmässigt

inte lidit någon skada på grund av styrelsens försumlighet vid upprättandet av emissionsprospektet eftersom bolaget alltid får behålla så mycket av emissionsbeloppet som motsvarar de emitterade aktiernas verkliga värde.

Annorlunda ställer det sig om bolaget upprättat emissionsprospektet i samband med att någon aktieägare företar en utförsäljning av en större post aktier i bolaget. Då måste man räkna med möjligheten att aktieägaren lämnar uppgifter som tas in i prospektet men som senare visar sig vara oriktiga och som leder till att bolaget åläggs att betala ett skadestånd bestämt på nyss angivet sätt. Eftersom försäljningsbeloppet i detta fall tillförts aktieägaren innebär skadeståndet en verklig kostnad för bolaget för vilket det bör ha rätt till ersättning från aktieägaren. Någon särskild bestämmelse därom behövs inte.

En annan sak än prisavdraget är att bolaget till följd av det inträffade kan ha åsamkats skada, för vilken bolaget enligt 15 kap. 1 § ABL kan rikta skadeståndsanspråk mot styrelsen. Nära till hands ligger att utkräva ansvar för bolagets rättegångskostnader i prospektansvarsprocessen, men det kan också handla om att bolaget i samband med en emission gjort investeringar t.ex. i konsulttjänster som inte kan användas på avsett sätt till följd av att bolaget tvingas återbetala en del av vad som inlutat för aktierna.

7 Fission

7.1 Inledning

Aktiebolagslagen innehåller inte några särskilda bestämmelser om delning av aktiebolag. En uppdelning av ett bolags förmögenhetsmassa på flera bolag kan emellertid ändå ske.

En överföring, helt eller delvis, av ett bolags tillgångar till ett eller flera andra bolag kan exempelvis ske genom vanlig överlåtelse. En sådan överlåtelse kan antingen avse aktierna i bolaget eller dess s.k. inkråm. Efter överlåtelsen består emellertid det överlåtande bolaget och kan endast upplösas genom likvidation.

Ett delningsförfarande kan vidare genomföras med utnyttjande av aktiebolagslagens bestämmelser om likvidation. De bolag som skall överta tillgångar förvärvar då samtliga aktier i det "överlåtande" bolaget, försätter detta i likvidation och övertar dess tillgångar som skifteslikvid.

Delningsliknande förfaranden kan också genomföras med utnyttjande av andra aktiebolagsrättsliga regler. Ett uppmärksammat exempel på detta är den uppdelning av verksamheten på två bolag som under våren 1991 genomfördes av ASEA. Som en förberedelse till uppdelningen hade ASEA bildat det helägda dotterbolaget Nybroviken AB. Aktiekapitalet i Nybroviken var uppdelat på motsvarande aktieslag och lika många aktier som aktiekapitalet i ASEA. Under år 1990 överförde ASEA vissa tillgångar och skulder till Nybroviken. Uppdelningen genomfördes därefter på så sätt att aktieägarna i ASEA för varje aktie i ASEA erhöll utdelning i form av en aktie av motsvarande slag i Nybroviken. Nybroviken bör noterades sedermera under namnet Incentive.

Ett aktiebolag kan alltså överföra tillgångar till bolagets aktieägare genom utdelning. Överföring av tillgångar till bolagets aktieägare kan också ske genom nedsättning av aktiekapitalet i förening med inlösen av aktier eller återbetalning till aktieägarna. Det är slutligen också möjligt att överföra tillgångar från ett bolag till ett annat t.ex. genom att det överlåtande bolaget tillskjuter egendom som betalning för aktier

eller som ett aktieägartillskott. I samtliga dessa fall består emellertid det överlåtande bolaget efter överlåtelser.

De skattemässiga effekterna i vissa fall av delning av aktiebolag blev år 1991 föremål för lagstiftning. Av 3 § 1 mom. första stycket lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt framgår att till intäkt av kapital hör bland annat utdelning på aktier. Med utdelning avses enligt lagrummets tredje stycke även bland annat utbetalning till aktieägare enligt 12 kap. 1 § ABL vid nedsättning av aktiekapitalet eller reservfonden eller vid bolagets likvidation samt utbetalning av fusionsvederlag i visst fall.

Utdelning av aktier likt den uppdelning som genomfördes av ASEA regleras för närvarande i 3 kap. 7 a § lagen om statlig inkomstskatt. Lagen är emellertid upphävd fr.o.m. 2002 års taxering på grund av den översyn som skett av skilda skattelagar och som resulterat i den nya inkomstskattelagen SFS 1999:1229 (IL). IL tillämpas fullt ut vid 2002 års taxering. I IL återfinns regleringen avseende det s.k. lex ASEA-förfarandet i 42 kap. 16 § (skattefrihet för utdelningen), 48 kap. 8 § är (fördelning av anskaffningsvärdet på aktierna) samt 22 kap. 10 § (underlåten uttagsbeskattning för utdelande bolag). Därutöver finns bestämmelser i Kupongskattelagen (1970:624) om undantag från skattskyldighet till kupongskatt i 1 §.

Lex ASEA regleringen innebär i princip att utdelning från ett svenskt aktiebolag av andelar i ett eller flera svenska eller utländska rörelsedrivande dotterbolag inte skall tas upp till beskattning om vissa förutsättningar är uppfyllda. Utdelningen skall bl.a. ske i förhållande till innehavda aktier i moderbolaget, moderbolaget skall vara marknadsnoterat och samtliga aktier i dotterbolaget(n) skall delas ut. Efter utdelningen får inga aktier finnas kvar i samma koncern som det utdelande bolaget. Anskaffningsvärdet på erhållna aktier beräknas utifrån värdeförändringen av moderbolagets aktier vilka i sin tur får ett motsvarande lägre anskaffningsvärde.

De nämnda skattereglerna som tillkom som ett provisorium i avbidan på särskilda aktiebolagsrättsliga regler om delning av aktiebolag har trots allt kommit till ganska frekvent användning i aktiemarknadsbolag.

Som skäl för att dela upp ASEA på två bolag anförde styrelsen bl.a. att det skulle bereda Nybroviken möjlighet till vidareutveckling och kraftsamling kring de svenska huvudverksamheterna, ge Nybroviken egen tillgång till aktiemarknaden, bereda ABB tillgång till internationella aktiemarknader genom sina ägarbolag samt underlätta värderingen av såväl ASEA som Nybroviken.

Det är emellertid inte bara marknadsmässiga skäl av angivet slag som kan motivera en delning av ett aktiebolag. I bolaget kan råda

oenighet mellan aktieägarna om den fortsatta verksamheten. En delning av bolaget kan då vara ett alternativ till att vissa aktieägare löses ut eller hela bolaget säljs.

Rent organisatoriska skäl för en delning kan också förekomma. Så kan t.ex. en av verksamhetsgrenarna vara så riskfylld att den anses bära ställas under särskild ledning.

Det är i och för sig möjligt att utnyttja reglerna i aktiebolagslagen om bl.a. apport, utdelning, nedsättning och likvidation för att dela upp ett aktiebolag i två eller flera bolag. Det finns som ovan angivits också särskilda skattebestämmelser som reglerar en sådan delning av ett aktiebolag som skedde när ASEA delade ut dotterbolaget Nybroviken (Lex ASEA). Det är emellertid uppenbart att dessa lösningar har tillgripits i brist på bättre.

Enligt kommittén talar starka skäl för att delning av aktiebolag – i likhet med fusion – bör regleras särskilt. En sådan reglering skulle utgöra ett komplement till fusionsreglerna och underlätta önskvärda omstruktureringar av näringslivet. Uttryckliga lagregler är dessutom ägnade att öka rättssäkerheten för bolagets aktieägare och borgenärer när det blir fråga om att dela upp bolaget.

På grund av det anförda föreslår kommittén att i den nya lagen skall finnas ett nytt rättsligt institut, fission, som reglerar delning av aktiebolag.

I Sverige finns sedan EU inträdet skatterättsliga regler om fission där reglerna bygger på att en civilrättslig klyvning genom universal-succession kan genomföras. Reglerna infördes i lagen (1994:1854) om gränsöverskridande omstruktureringar inom EG. Den lagen är numera ersatt med bestämmelser i lagen (1998:1603) om beskattning vid fusioner, fissioner och verksamhetsöverlåtelser. Den lagen är dock upphävd fr.o.m. 2002 års taxering till följd av införandet av IL. Fr.o.m. 2002 års taxering skall istället reglerna i 37 kap. IL tillämpas.

I 37 kap. 5 § IL definieras en fission som en ombildning där ett eller flera övertagande bolag tar över samtliga tillgångar, skulder och andra förpliktelser från det överlåtande bolaget. Det överlåtande bolaget skall upplösas utan likvidation. Är lagens krav uppfyllda, dvs. det är en s.k. kvalificerad fission, inträder som huvudregel det övertagande företaget i det överlåtande bolagets skattemässiga situation. Det överlåtande bolaget får inte ta upp någon inkomst eller dra av någon utgift på grund av fissionen.

För att en fission skall anses kvalificerad krävs bl.a. att det överlåtande bolaget före fissionen varit skattskyldig för näringsverksamhet och att det övertagande bolaget efter fissionen är skattskyldig för motsvarande verksamhet. Om de övertagande bolagen inte äger samtliga aktier i det överlåtande företaget, får fissionsvederlag bara

betalas till andra aktieägare i detta företag än de övertagande företagen. Det finns även regler som hindrar att underskott överläts genom fission.

Även om det således saknas civilrättsliga regler om fissioner i Sverige, har skattereglerna varit anpassade till EG:s skattedirektiv (90/434/EEG) sedan Sveriges inträde i EG. Av naturliga skäl har dock reglerna ännu inte haft någon praktisk betydelse.

EG:s sjätte bolagsdirektiv (82/891/EEG) innebär att i stort sett samma regler, som enligt tredje bolagsdirektivet (78/855/EEG) skall gälla för fusion, också skall tillämpas vid fission.

Kommittén föreslår att bestämmelserna om fission upptas i ett särskilt kapitel, placerat närmast efter kapitlet om fusion. Bestämmelserna överensstämmer mycket nära med de i prop. 1993/94:196 föreslagna och sedermera i 14 kap. ABL införda bestämmelserna om fusion. Vad som i den propositionen sägs om fusion genom kombination har modifierats till att avse fission som innebär att ett eller flera av de övertagande bolagen nybildas.

7.2 Borgenärsskyddet

7.2.1 Borgenärsskyddet vid fusion

Aktiebolagslagens fusionsregler syftar bl.a. till att skydda det eller de överlåtande bolagens fordringsägare. En fusion innebär att dessa förlorar möjligheterna att göra gällande sina fordringar mot den ursprungliga gäldenären och att de i stället får motsvarande fordringar på det övertagande bolaget. Det är alltså fråga om byte av gäldenär, något som enligt svensk rätt i allmänhet fordrar samtycke av borgenären. Gäldenärsbytet kan medföra att borgenärernas rätt försämras, exempelvis om förhållandet mellan tillgångar och skulder är mindre betryggande i det övertagande bolaget än i det överlåtande bolaget.

I fusionsdirektivets artiklar 13 och 23 finns bestämmelser om skyddet för borgenärerna vid fusion. I artikel 13 föreskrivs:

1. Lagstiftningen i medlemsstaterna skall på ett betryggande sätt skydda rättigheterna för de borgenärer i de fusionerande bolagen vilka har fordringar som uppkommit före offentliggörandet av fusionsplanen och som inte var förfallna till betalning vid offentliggörandet.

2. I detta syfte skall lagstiftningen i medlemsstaterna minst föreskriva att dessa borgenärer har rätt till betryggande säkerhet, om ett sådant skydd behövs med hänsyn till de fusionerande bolagens ekonomiska förhållanden och borgenärerna inte redan har sådan säkerhet.

3. Skyddet får vara olika för borgenärerna i det övertagande och det överlåtande bolaget.

Som framgår av artikeltexten anger direktivet att borgenärerna i såväl överlåtande som övertagande bolag skall ha rätt till "betryggande säkerhet". Kravet på ställande av säkerhet är inte absolut utan gäller enbart "om ett sådant skydd behövs med hänsyn till de fusionerande bolagens ekonomiska förhållanden". Hur detta borgenärsskydd skall upprätthållas ger direktivet inte något besked om.

För att uppfylla direktivets krav på ett betryggande borgenärsskydd vid fusion gäller följande.

Skall fusionsplanen inte underställas bolagsstämman i övertagande bolaget eller har planen godkänts av stämman åligger det vart och ett av bolagen att skriftligen underrätta sina kända borgenärer om att planen blivit gällande.

Det är alltså bolagen som ansvarar för att bolagsborgenärerna underrättas om fusionen. Underrättelserna måste vara avsända när ansökan om verkställighet av fusionsplanen prövas av PRV. Underrättelserna skall innehålla uppgift om att bolaget avser att ansöka om tillstånd att verkställa fusionsplanen samt uppgift om borgenärernas rätt att motsätta sig att fusionsplanen verkställs.

Det är inte bara borgenärerna i det överlåtande dotterbolaget som skall underrättas. Också borgenärerna i det övertagande moderbolaget skall i princip få meddelande om fusionen. I kreditinstitut kan ett sådant meddelande ersättas av ett tillstånd från Finansinspektionen.

För borgenärerna i det övertagande moderbolaget innebär fusionen emellertid inte något gäldenärsbyte. Med hänsyn till detta har dessa borgenärer inte givits någon generell rätt att fordra betalning eller säkerhet. Däremot har de en sådan rätt när deras ställning inte framstår som betryggande.

Gränsdragningen har skett på följande sätt. Om revisorer i yttrande över fusionsplanen har uttalat att han vid sin granskning inte funnit att fusionen innebär någon risk för att borgenärerna i det övertagande moderbolaget inte skall få sina fordringar betalda, skall dessa borgenärer inte underrättas. De har i så fall inte heller rätt att påfordra betalning eller ställande av säkerhet. Saknas däremot ett sådant revisorsuttalande, skall borgenärerna i det övertagande moderbolaget underrättas på samma vis som borgenärerna i överlåtande dotterbolag.

Tidigare undantogs från detta kallelseförfarande borgenär som också var gäldenär i samma rättsförhållande. Bland sådana borgenärer märks t.ex. bolagets anställda och avtalsparter som ännu inte har fullgjort den egna avtals prestationen. Dessa borgenärer ansågs ha andra möjligheter att skydda sig mot skadliga effekter av fusionen. En anställd har t.ex. rätt till ersättning enligt lagen om lönegaranti, medan

en säljare – fram till avlämnandet – har säkerhet i den försålda egendomen eller i vart fall möjlighet att kräva bankgaranti.

Fusionsdirektivet innehåller emellertid inte något undantag av detta slag. Borgenärer har alltid rätt till betryggande säkerhet, om ett sådant skydd behövs med hänsyn till de fusionerande bolagens ekonomiska förhållanden och borgenärerna inte redan har sådan säkerhet. Den möjlighet att hålla inne sin prestation som en säljare eller annan avtalspart har kan inte anses som betryggande säkerhet och täcker inte t.ex. eventuella skadeståndsanspråk. Det tidigare undantaget kunde därför inte behållas. I enlighet med det anförda har bestämmelserna om borgenärsskydd gjorts tillämpliga även på borgenärer som tillika är gäldenärer i samma rättsförhållande.

En grupp av borgenärer har dock ansetts ha betryggande säkerhet för sina fordringar. Det gäller bolagets anställda som genom reglerna i lönegarantilagen tillförsäkras betalning för sina fordringar på lön och pension vid arbetsgivarens konkurs. Underrättelse behöver därför inte sändas till borgenärer, vilkas anspråk avser en fordran på lön eller annan ersättning som har förmånsrätt enligt 12 § förmånsrättslagen (1970:979) eller en fordran på pension som har förmånsrätt enligt 12 eller 13 § samma lag.

I 23 § lagen om tryggnad av pensionsutfästelse m.m. finns bestämmelser om att inte heller innehavare av pensionsfordran behöver underrättas om fusionen, om tillsynsmyndigheten medger det. Det har inte ansetts nödvändigt att i aktiebolagslagen särskilt erinra om detta.

En borgenär som enligt det anförda inte behöver underrättas av bolaget omfattas inte heller av PRV:s kallelse på bolagets borgenärer och kan därmed inte förhindra att fusionsplanen verkställs.

Det innebär att de inte kan utnyttja fusionen för att framtvunga betalning eller betryggande säkerhet för sin fordran.

7.2.2 Borgenärsskyddet vid fission

I fissionsdirektivet finns i artiklarna 12.1, 12.2 och 12.4 bestämmelser som mycket nära överensstämmer med artiklarna 13 i fusionsdirektivet. Direktivet anger att borgenärerna i de bolag som deltar i fissionen skall ha rätt till ”betryggande säkerhet”. Kravet på ställande av säkerhet är inte absolut utan gäller enbart ”om ett sådant skydd behövs med hänsyn till de ekonomiska förhållandena i det delade bolaget och i de bolag till vilka skulderna skall överföras enligt delningsplanen samt om borgenärerna inte redan har sådan säkerhet”. Hur detta borgenärsskydd skall upprätthållas ger direktivet inte något besked om.

Det ligger nära till hands vid utformningen av den svenska regleringen att utforma fissionsreglerna i nära överensstämmelse med bestämmelserna om fusion. Fissionsdirektivet skiljer sig emellertid från fusionsdirektivet när det gäller borgenärsskyddet på det sättet att i artiklarna 12.3 och 12.5–12.7 har upptagits bestämmelser som saknar motsvarighet i fusionsdirektivet. Frågan är om dessa bestämmelser preciserar kraven i artiklarna 12.1 och 12.2 så att en reglering enligt 12.3 och 12.5–12.7 anses skydda bolagsborgenärerna rättigheter på ett betryggande sätt respektive ge dem rätt till betryggande säkerhet.

I artikel 12.6 anges ett sätt att skydda borgenärerna. I lagen kan föreskrivas att de övertagande bolagen skall ha ett primärt och solidariskt ansvar för det överlåtande bolagets förpliktelser. Överlåtande bolagets borgenärer skall alltså kunna vända sig mot vilket som helst av det övertagande bolagen och kräva full betalning. Varje övertagande bolag har därmed en ställning som hade det tecknat propriëborgern för det överlåtande bolagets skulder.

Ett alternativt sätt att utforma borgenärsskyddet anges i artiklarna 12.2 och 12.3. Regleringen förutsätter att det överlåtande bolagets skulder fördelas mellan de övertagande bolagen. För det fall det bolag som övertagit det primära ansvaret för skulden inte förmår betala skall enligt artikel 12.3 borgenärerna ha rätt att vända sig mot de övriga mottagande bolagen som alltså svarar subsidiärt solidariskt för skulden. Detta subsidiära betalningsansvar kan emellertid begränsas till ett belopp som motsvarar vad respektiveövertagande bolag mottagit netto i samband med fissionen.

I Danmark och Finland har man valt det sistnämnda alternativet. Kommittén anser att övervägande skäl talar för att också Sverige bör välja detta alternativ. I lagen bör därför upptas en bestämmelse som innebär att för skuld i överlåtande bolaget som enligt fissionsplanen överförs till övertagande bolag det senare bolaget svarar utan begränsning. Förmår det övertagande bolaget inte betala skulden, svarar de övriga övertagande bolagen solidariskt för skulden, dock högst med ett belopp som för varje bolag motsvarar den nettobehållning som tilldelats bolaget i fissionen.

I samband med fission skall upprättas en fissionsplan som redovisar dels alla tillgångar och skulder i överlåtande bolaget, dels fördelningen av dessa tillgångar och skulder på de övertagande bolagen. Fissionsplanen skall granskas av en auktoriserad eller godkänd revisor. Revisorn skall uttala sig särskilt om värdet av egendomen. Övertagande bolag betalar ju normalt för den egendom som det erhåller genom fissionen med aktier som det emitterar för ändamålet. Kontant betalning torde komma att höra till undantagen. Denna ordning får anses innebära att övertagande bolags ställning och betalningsförmåga

typiskt sett inte försämras genom fissionen. Borgenärerna i överlåtande bolaget riskerar emellertid att egendomen från övertagande bolaget tas i anspråk för betalning av gamla skulder i övertagande bolaget.

Risken för att övertagande bolag har en svag ekonomisk ställning uppvägs inte heller av att de övertagande bolagen på det sätt kommittén föreslår svarar subsidiärt solidariskt för överlåtande bolagets förbindelser. Om samtliga övertagande bolag har en svag ekonomi är det solidariska ansvaret för skulderna inte mycket värt.

Som kommittén ser det har bestämmelserna i fissionsdirektivet om solidariskt ansvar tillkommit för att uppnå en slags likhet med fusion där det ju bara finns ett övertagande bolag som svarar för alla skulder i överlåtande bolag. Det finns därför inte skäl att med hänvisning till det solidariska ansvaret utforma borgenärsskyddet i övrigt annorlunda än vid fusion. Vid fission bör borgenärerna i de övertagande och överlåtande bolagen därför ha rätt att förhindra att tillstånd lämnas till fissionen, om de inte får betalt för sina fordringar eller betryggande säkerhet för dessa i samma utsträckning som vid fusion.

8 Ansvarsgenombrott

8.1 Inledning

Aktiebolagsformens främsta kännetecken är att aktieägarna inte är personligen ansvariga för bolagets skulder. Bolagets fordringsägare är hänvisade till att söka få betalning för sina fordringar ur bolagets tillgångar. I aktiebolagslagen finns därför en rad regler som skall garantera att en bolagsförmögenhet skapas vid bolagets bildande och att den såvitt möjligt inte försvinner under bolagets bestånd. Dessa regler återfinns framför allt i nuvarande 2 kap. om bolagsbildning, 6 kap. om nedsättning av aktiekapitalet, 12 kap. om vinstutdelning och 13 kap. om likvidation.

Det finns vidare bestämmelser i 12 kap. om skyldighet för aktieägare att återbära belopp som bolaget utbetalat till dem i strid mot aktiebolagslagen. I 15 kap. finns också föreskrifter om skyldighet för bolagsfunktionärer och aktieägare att i vissa fall betala skadestånd till bolaget och dess borgenärer. Ingen av dessa bestämmelser kan sägas stå i strid med principen om att aktieägarna inte svarar för bolagets förpliktelser. Frågan om vilka belopp som skall återbäras eller betalas som skadestånd har ingenting att göra med bolagets förpliktelser utan bestäms med hänsyn till vilka belopp som har betalats ut respektive vilka skador som uppstått.

Till borgenärsskyddet i vid mening kan också räknas straffbestämmelserna om borgenärsbrott och reglerna om återvinning i konkurs. Även dessa bestämmelser ligger helt vid sidan av den nu diskuterade principen om aktieägarnas ansvarsfrihet.

Av större intresse i detta sammanhang är att borgenärernas intressen också tillgodoses av regler som föreskriver att i vissa bestämda situationer får framför allt bolagets funktionärer ett personligt betalningsansvar för vissa av bolagsskulderna. Detta personliga betalningsansvar påverkar inte bolagets ansvar för samma skulder. Som exempel på en sådan regel kan nämnas 13 kap. 2 § ABL. Den paragrafen innebär att styrelsens ledamöter och verkställande direktören samt aktieägare som röstat för vissa beslut på bolagsstämma blir personligen ansvariga för bolagets uppkommande förpliktelser, om de försummar

att vidta åtgärder som är föreskrivna i fall då det finns anledning att befara att bolaget förlorat viss del av aktiekapitalet. I 8 kap. 12 § årsredovisningslagen finns en liknande bestämmelse som ålägger styrelsens ledamöter och verkställande direktören ett personligt betalningsansvar för bolagets uppkommande förbindelse, om de försummar sin skyldighet att sända in årsredovisningen och revisionsberättelsen till registreringsmyndigheten. Vidare finns i olika skatteförfattningar bestämmelser om att den som företräder bolaget bli personligen ansvarig för bolagets skatter och avgifter om dessa inte betalas i rätt tid.

De nu angivna lagreglerade fallen av personligt betalningsansvar för bolagets skulder har karaktär av påföljd för framför allt bolagsfunktionärer som försummat sina lagfästa skyldigheter eller överträtt vissa bestämda lagregler. Det är tydligt att reglerna om bolagsfunktionärernas betalningsansvar inte har någonting att göra med principen om att aktieägarna inte har något personligt ansvar för bolagets förpliktelser. Det är bara regler som ålägger aktieägarna ett ansvar för bolagsförpliktelser som förtjänar att uppmärksammas när frågan om ansvarsgenombrott diskuteras. Att aktieägare i enmans- eller fåmansbolag ofta utgör styrelsen för bolaget eller ingår i denna ändrar ingenting i den principiella frågeställningen. Det är emellertid värt att notera att bestämmelsen i 13 kap. 2 § ABL ålägger aktieägare, som röstat för att bolaget skall fortsätta sin verksamhet när lagen föreskriver likvidation, ett personligt betalningsansvar för bolagets uppkommande förpliktelser. Här kan man tala om ett begränsat genombrott i principen om aktieägarnas ansvarsfrihet.

Det kan i detta sammanhang också vara värt att peka på bestämmelsen i 1 kap. 1 § ABL andra stycket som föreskriver att i aktiebolag som bedriver advokatverksamhet svarar delägarna/aktieägarna solidariskt med bolaget för sådana förpliktelser mot klienter som bolaget ådrar sig medan han är delägare. Även här är det fråga om ett begränsat genombrott i principen om att aktieägarna inte svarar för bolagets förpliktelser.

Sammanfattningsvis kan alltså konstateras att det i dag inte finns någon lagregel som innebär ett generellt undantag från den grundläggande principen i 1 kap. 1 § första stycket ABL om att aktieägarna inte svarar för bolagets förpliktelser. I rättspraxis har det däremot förekommit att en domstol bortsett från denna princip och ålagt aktieägarna ett generellt ansvar för bolagets samtliga förpliktelser – *ansvarsgenombrott* – när ett fasthållande av principen om aktieägarnas ansvarsfrihet ansetts leda till ett icke godtagbart resultat, se framför allt NJA 1947 s. 647.

Aktiebolagskommittén har fått regeringens uppdrag att lägga fram ett förslag till lagreglering av institutet ansvarsgenombrott.

8.2 Frågans tidigare behandling i lagstiftningsammanhang

Frågan om ansvarsgenombrott har behandlats i riksdagen vid flera tillfällen. Vid 1981/82 års riksmöte begärdes i två motioner [1578 (vpk) och 1713 (s)] en översyn av reglerna om ansvarsgenombrott. I sitt utlåtande över bl.a. dessa motioner förklarade lagutskottet (LU 1982/83:16) att tiden var mogen för en mera övergripande utredning om betalningsansvaret för en juridisk persons skulder. Härför talade inte bara behovet av åtgärder mot den ekonomiska brottsligheten utan också att rättsläget när det gällde ansvarsgenombrott var oklart. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets hemställan (rskr 1982/83:89) och hösten 1984 tillsatte regeringen den s.k. Betalningsansvarighetskommittén med uppdrag att bl.a. utreda frågan om ansvarsgenombrott.

Enligt direktiven skulle Betalningsansvarighetskommittén kartlägga i vilka fall det kunde finnas behov av regler om annans betalningsansvar för skulder i aktiebolag och ekonomiska föreningar, föreslå lämpliga regler samt ange konsekvenserna av dessa. Kommittén skulle enligt sina direktiv inrikta sig på att finna generella lösningar som kunde gälla på alla rättsområden, men ta särskild hänsyn till att missbruket av aktiebolagsformen främst gällde vissa rättsområden, i första hand skatteområdet.

Betalningsansvarighetskommittén avrapporterade sitt arbete i betänkandet Ansvarsgenombrott m.m. (SOU 1987:59). Betänkandet innehåller en redogörelse för det svenska rättsläget och förhållandena enligt vissa utländska rättsordningar men också en systematisk genomgång av olika bolagsintressenters behov av institutet ansvarsgenombrott.

Behöver, frågar sig Betalningsansvarighetskommittén, *stora kreditgivare*, t.ex. banker och huvudleverantörer, ansvarsgenombrottsinstitutet? Kommitténs svar är nekande. Dessa kategorier av kreditgivare får förutsättas bevilja sina krediter på grundval av en ingående analys av bolagets och verksamhetens framtidsutsikter. Om kreditgivaren avstår från att begära säkerhet får det betraktas som ett ordinärt affärsmässigt risktagande. ”Det bör typiskt sett inte föreligga något stort behov av att tillerkänna denna borgenärskategori möjlighet till ansvarsgenombrott”, skriver kommittén (s. 94).

Behöver *mindre kreditgivare*, t.ex. småleverantörer och uppdragstagare, vilkas fordringar uppkommit som led i löpande affärs-

transaktioner institutet ansvarsgenombrott? Kommitténs svar är med viss tvekan jakande. För dessa kategorier, som sällan har praktisk möjlighet att införskaffa kreditupplysning på bolaget, granska bokslut eller liknande och som bara undantagsvis kan påräkna någon utdelning på sina fordringar i en konkursituation, föreligger det, säger kommittén, ett ”jämförelsevis stort behov av rättsskydd”.

Hur förhåller det sig då med fordringsägarna stat och kommun? Har inte dessa borgenärer ett alldeles särskilt behov av ansvarsgenombrottsinstitutet? Nej, svarar kommittén och pekar bl.a. på att staten har favören av att enligt särskilda bestämmelser i skattelagstiftningen kunna utkräva ett personligt ansvar av ett aktiebolags företrädare. Problemet med utebliven betalning för skatt torde till stor del hänga samman med effektiviteten i själva indrivningsförfarandet och ”under alla förhållanden torde ett möjliggörande för staten att föra talan om ansvarsgenombrott få en marginell betydelse när det gäller att tillvarata det allmännas anspråk på betalning för skatter och avgifter”.

Inte heller för löntagarna finns enligt kommittén något framträdande behov av att kunna få till stånd ett ansvarsgenombrott. I händelse av bolagets konkurs skyddas löntagarnas intressen normalt av den statliga lönegarantin.

Vad slutligen gäller den särskilda borgenärskategori, vilkas fordringar uppkommit i utomobligatoriska förhållanden, t.ex. genom att deras egendom skadats till följd av bolagets verksamhet, konstaterar Betalningsansvarighetskommittén att det skydd som skulle kunna uppnås genom regler om ansvarsgenombrott skulle bli ganska slumpartat till sin verkan, helt beroende av ägarnas betalningsförmåga då bolagets resurser inte förslår. ”Någon ökad rättvisa mellan de av skador oförskyllt drabbade skulle det i vart fall inte bli tal om”, skriver kommittén (s. 95).

Inte heller de kontakter som Betalningsansvarighetskommittén under arbetes gång hade med företrädare för skilda delar av rättsväsendet och näringslivet gav stöd för att det skulle föreligga något utbredd behov av lagregler om ansvarsgenombrott. I ett referat av en hearing med företrädare för rättsväsendet, särskilt inom obeståndsrätten, skriver kommittén: ”Bland de inbjudna deltagarna rådde i stort sett enighet om att behovet av regler om ansvarsgenombrott var litet. På något undantag när hade ingen av dem upplevt avsaknaden av sådana regler som en brist. Exempel på missbruk av aktiebolagsformen och på illojala beteenden gentemot borgenärerna fanns visserligen men deltagarna förhöll sig skeptiska eller avvisande till tanken att regler om ansvarsgenombrott i dessa och liknande fall annat än rent undantagsvis skulle ha kunnat vara till någon nytta”. Deltagarna uppfattade inte lagens borgenärsskyddsregler som bristfälliga. Vad som fattades var

kännedom om bestämmelsernas räckvidd samt vilja, resurser, tillförsikt och förmåga att begagna sig av de till buds stående möjligheterna. I lagstiftningshänseende fanns det därför, menade deltagarna, större anledning att inom ramen för det nuvarande regelverket förbättra och effektivisera gällande bestämmelser än att tillskapa ett nytt rättsinstitut i form av ansvarsgenombrott. (s. 228).

När Betalningsansvarighetskommittén – i enlighet med sina direktiv – lade fram ett förslag om att lagfästa möjligheten till ansvarsgenombrott så gjordes detta alltså inte i första hand för att tillgodose ett allmänt och trängande skyddsbehov från fordringsägarnas sida. Kommittén tog i stället fasta på lagutskottets uttalande om det oklara rättsläget och menade att en lagregel om ansvarsgenombrott skulle främja rättssäkerheten. ”Kommitténs slutsats beträffande behovet av ansvarsgenombrott är att regler som klargör rättsläget erfordras men att reglerna bör utformas så att de får karaktären av säkerhetsventil i fall som kan betecknas som särpräglade.” (s. 97).

Med denna utgångspunkt föreslog Betalningsansvarighetskommittén att det i 1 kap. ABL skulle införas en ny paragraf av följande lydelse:

Kan ett aktiebolag inte uppfylla sina förpliktelser mot borgenärerna och beror detta på att en delägare begagnat sitt inflytande över bolaget på ett gentemot borgenärerna otillbörligt sätt, svarar delägaren solidariskt med bolaget för vad som brister. Ansvar inträder dock inte i annat fall än då bolagets ekonomiska underlag varit uppenbart otillräckligt i förhållande till verksamhetens art och omfattning samt till förutsebara risker. För förpliktelser på grund av avtal med viss borgenär inträder ej ansvar för delägare, som gjort vad som på honom skäligen ankommit för att upplysa borgenären om bolagets ekonomiska förhållanden.

Den som utan att vara delägare har ett bestämmande inflytande över bolagets verksamhet är ansvarig enligt de grunder som anges i första stycket.

Ifråga om rätt påkalla betalningsansvar enligt vad nu är sagt och om väckande av talan härom tillämpas bestämmelserna i 4 kap. 19 och 20 §§ konkurslagen (1987:672).

8.3 Regeringens lagrådsremiss och Lagrådets yttrande

Betalningsansvarighetskommitténs förslag fick ett blandat mottagande av remissinstanserna. Företrädare för näringslivet – även de som företrädde kreditgivare – avvisade förslaget, medan arbetstagarorganisationerna och vissa myndigheter som verkade mot ekonomisk brottslighet ställde sig positiva till förslaget. Även bland övriga remiss-

instanser gick uppfattningarna i sär. Hovrätten för Nedre Norrland och Sveriges Advokatsamfund avstyrkte medan Kammarrätten i Göteborg och Stockholms tingsrätt tillstyrkte. Kommerskollegium tillstyrkte medan PRV avstyrkte osv.

Den delade remissopinionen till trots lade regeringen våren 1991 fram en lagrådsremiss som nära anslöt till kommittéförslaget. Den enda skillnaden var att ond tro hos viss borgenär skulle utsläcka aktieägars betalningsskyldighet mot denne oavsett om ägaren själv upplyst borgenären eller om denne på annan grund var försatt i ond tro.

Lagrådets yttrande (prop. 1990/91:198 s. 42) över förslaget var mycket kritiskt. Inledningsvis noterade lagrådet att behovet av lagstiftning rörande ansvarsgenombrott var begränsat, bl.a. som en följd av att ansvarsfrihetsprincipen för länge sedan brutits igenom i rättspraxis. En av de vanligaste invändningarna från remissinstansernas sida mot kommitténs förslag hade varit att det inte förelåg något egentligt behov av en lagstiftningsåtgärd. Den uppfattningen vann enligt lagrådet stöd av att motiveringarna i det till lagrådet remitterade förslaget så klart tonade ned dess praktiska betydelse.

Lagrådet kunde inte heller finna att den föreslagna regleringen skulle öka rättssäkerheten. Rekvisiten att något "otillbörligt" skall ha förekommit och att det ekonomiska underlaget skall ha varit "uppenbart" otillräckligt, var enligt lagrådet mycket allmänt hållna och hade båda utpräglad karaktär av värdeomdömen. I stället för att öka rättssäkerheten riskerade därmed den föreslagna lagstiftningen att medföra "ett nytt osäkerhetsmoment i all näringsverksamhet som sker i aktiebolagsform, genom att principen om ansvarets begränsning till det satsade aktiekapitalet kan genombrytas i efterhand på otillräckligt preciserade grunder".

Med hänsyn till de nämnda rekvisitens vaga karaktär framstod det enligt lagrådet också som tvivelaktigt att lagstiftningen skulle kunna få någon beaktansvärd preventiv effekt.

Den samlade bedömningen från lagrådets sida blev att det remitterade lagförslaget inte borde genomföras i det skick det presenterats. Det var också, menade lagrådet osäkert om någon från rättssäkerhets-synpunkt tillfredsställande lösning över huvud taget gick att åstadkomma.

8.4 Kommitténs uppdrag och arbete med frågan om att i aktiebolagslagen införa en generell ansvarsgenombrottsregel

Efter att ha tagit del av lagrådets synpunkter beslutade regeringen att låta frågan om ansvarsgenombrott utredas vidare av Aktiebolagskommittén. I tilläggsdirektiv (dir. 1991:89), utfärdade i september 1991, ålades kommittén att lägga fram ett förslag till bestämmelser vilka om möjligt i större utsträckning än förslaget i lagrådsremissen skulle precisera rekvisiten för ansvarsgenombrott.

Efter regeringsskiftet något senare samma månad fråntogs kommittén genom nya tilläggsdirektiv (dir. 1991:98) denna del av sitt uppdrag. Tre år senare, sedan regeringsmakten åter skiftat, gavs kommittén ånyo i uppdrag att utreda saken (dir. 1994:143).

Aktiebolagskommittén har ingående behandlat frågan om ansvarsgenombrott och diskuterat olika lagstiftningsmodeller. Kommittén har i det arbetet också biträttats av särskilt anlitad akademisk expertis.

Kommittén har diskuterat tre principiellt olika lagstiftningsmodeller. Den första är en bestämmelse av generalklausulskaraktär, den andra en bestämmelse som bygger på ett eller flera typfall och den tredje en skadeståndsregel. Diskussionen har givit vid handen att endast den första modellen på ett godtagbart sätt skulle tillgodose kravet på att skapa ett generellt lagstöd för ansvarsgenombrott. Det är samma lagstiftningsmodell som Betalningsansvarighetskommittén och sedermera regeringen föreslog.

Vad därefter gäller de omständigheter som skall kunna konstituera ansvarsgenombrott visar diskussionerna i kommittén att en generell regel om ansvarsgenombrott svårligen låter sig utformas på ett mer preciserat sätt än i de tidigare förslagen. Ett av de rekvisit som Betalningsansvarighetskommittén föreslog var att bolaget skulle ha varit underkapitaliserat i förhållande till verksamhetens art, omfattning och risker. Eftersom aktiebolagslagen inte innehåller – och med hänsyn till det vida spektrum av bolag som lagen reglerar inte heller kan innehålla – något preciserat krav på viss konsolidering, reser redan detta rekvisit en rad tolkningsfrågor. Lagrådets synpunkter visar också att dessa oklarheter inte kan undanröjas genom att kvalificera rekvisitet till att avse exempelvis ”uppenbart” underkapitaliserat. Aktiebolagskommittén menar därför att det inte är möjligt att med en annan formulering råda bot på svårigheterna med ett konsolideringsrekvisit.

Betalningsansvarighetskommittén förslag innefattade vidare ett rekvisit som innebar att ansvarsgenombrott inträdde endast under förutsättning att aktieägaren på ett otillbörligt sätt utövat ett bestämmande

inflytande i bolaget och därigenom förorsakat att bolaget inte kunde fullgöra sina förpliktelser mot borgenärerna. Det är tydligt att utan ett krav på otillbörlighet eller liknande skulle bestämmelsen få ett alldeles för vidsträckt tillämpningsområde och riskera att leda till ansvarsgenombrott i en rad fall där detta inte alls vore önskvärt. Rekvizitet ”otillbörligt” gör det möjligt för domstolarna att ta nödvändig hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet. Samtidigt var det just kriterier av det slaget som lagrådet menade skulle öka rättsosäkerheten i näringslivet. Aktiebolagskommittén ser därför också beträffande detta rekvizit stora svårigheter att bara med en annan formulering komma till rätta med olägenheterna med ett otillbörlighetsrekvizit.

Det väcker frågan om det är möjligt att, i stället för en generell ansvarsgenombrottsregel med rekvizit av det slag som angivits nu, identifiera ett eller flera områden där en möjlighet till ansvarsgenombrott framstår som särskilt angelägen och – på samma sätt som skett i 1 kap. 1 § ABL beträffande delägare i aktiebolag som bedriver advokatverksamhet – formulera en regel om ansvarsgenombrott i aktiebolag som bedriver verksamhet av visst slag. En sådan mera begränsad regel skulle kunna utformas utan rekvizit som tar sikte på bolagets konsolideringsgrad eller fäster avseende vid om aktieägare som utövat sin förvaltningsrätt i bolaget kan anses ha agerat otillbörligt.

Innan den möjligheten prövas vill Aktiebolagskommittén något beröra det aktuella behovet av en generell ansvarsgenombrottsregel. Är detta behov påtagligt över hela fältet är det tydligt att en mera begränsad reglering inte räcker; är behovet återigen svårt att belägga över huvud taget eller på stora områden talar det för en mera begränsad lösning som fokuserar på problem om vilka det råder en förhållandevis bred enighet om att de kan och bör lösas genom en regel om ansvarsgenombrott.

8.5 Det aktuella behovet av en generell ansvarsgenombrottsregel

Den utredning som gjordes av Betalningsansvarighetskommittén vid mitten av 1980-talet gav inte stöd för slutsatsen att det vid den tidpunkten – från näringslivets eller de rättsvårdande myndigheternas sida – förelåg något utbrett behov av en sådan reglering. Kommitténs undersökningar pekade i motsatt riktning.

Ingenting talar för att behovet av en sådan reglering är större idag. Tvärtom torde den skärpning av lagstiftningen och den utveckling av rättspraxis som skett på en rad olika rättsområden sedan Betalnings-

ansvarighetskommitténs betänkande lades fram ytterligare ha minskat detta behov. Här kan erinras om bl.a. följande lagändringar och förslag till lagändringar.

- Skärpta regler i aktiebolagslagen om tvångslikvidation av aktiebolag. På förslag av Betalningsansvarighetskommittén infördes dels en skyldighet att upprätta kontrollbalansräkning vid misslyckat utmätningförsök, dels regeln att kontrollbalansräkningen skall granskas av revisor (SFS 1991:1734).
- En ny bokföringslag (SFS 1999:1078).
- Skärpta regler om försenade årsredovisningar (SFS 1994:1826 och 1995:1554).
- Nya regler om revisors anmälningsplikt vid brottsmisstanke (SFS 1998:760) och den utvidgning av dessa som sedermera skett (SFS 1999:165).
- En ny revisorslag (1995:528) och en ny övervakningsmyndighet, Revisorsnämnden.
- En ny lag om näringsförbud (SFS 1986:436 och 1999:181).
- En ny lag om åtgärder mot penningtvätt (SFS 1993:768 och 1999:162) och föreslagna utvidgningar av lagens tillämpningsområde, se prop. 1999/2000:145.
- Föreslagna skärpningar av Bulvanlagen (1985:277), se betänkandet Bulvaner och annat (SOU 1998:47).
- Förslag till ny offentlig konkurstillsyn, se betänkandet Ny konkurstillsyn (SOU 2000:62).
- Föreslagna skärpningar av bestämmelserna om borgenärsbrott i 11 kap. Brottsbalken, se betänkandet Borgenärsbrotten (SOU 1996:30).
- Föreslagna skärpningar av bestämmelserna om företagsbot (36 kap. 7–10 §§ BrB), se betänkandet Straffansvar för juridiska personer (SOU 1997:127).
- Föreslagna skärpningar av reglerna om förverkande av vinning av brott, se betänkandet Effektivare förverkandelagstiftning (SOU 1999:147).
- Skärpt ställföreträdaransvar för kommunal och statlig inkomstskatt samt fastighetsskatt enligt 12 kap. 6 § skattebetalningslagen (1997:483).
- Föreslagen lagstiftning mot skalbolagstransaktioner (Ds 2000:35).

- Föreslagna ändringar i författningar som reglerar register inom skatteförvaltningen, exekutionsväsendet samt hos Tullverket, se betänkandet Skatt. Tull. Exekution. Normer för behandling av personuppgifter (SOU 1999:105).
- Förslag till åtgärder för att förbättra förutsättningarna för myndigheter och andra organ att lämna information mellan sig om sådant som har betydelse för att förebygga, upptäcka och utreda ekonomisk brottslighet, se betänkandet Ekonomiska brottslighet och sekretess (SOU 1999:53).

Vidare pågår utredningsarbete av intresse i sammanhanget bl.a. Skatte-tilläggsutredningen (dir. 1998:34) och Registerförfattningsutredningen (dir. 1998:2).

Sist men inte minst bör här nämnas regeringens, av riksdagen godkända, strategi mot ekonomisk brottslighet (rskr. 1994/95:412) och de åtgärder som denna omfattar, i form av bl.a.

- förstärkt skattekontroll och förenklad skattelagstiftning,
- förbättrad myndighetsstruktur,
- gemensamma kontrollaktioner från myndigheterna,
- snabbare utredning och process,
- effektivare rutiner i samband med konkurs,
- effektivare sanktionsregler, samt
- effektivare styrning och uppföljning av myndigheternas verksamhet.

Regeringen lämnar årligen en lägesrapport till riksdagen angående genomförandet av strategin. Av den senast lämnade rapporten (Skr. 2000/01:25) framgår också att regeringen förbereder ett uppdrag till Brottsförebyggande rådet (BRÅ) att utarbeta en modell för ett kommande nationellt brottsförebyggande program mot ekonomisk brottslighet.

Sammantaget talar det nu sagda enligt kommitténs mening för att behovet av att lagfästa institutet ansvarsgenombrott är ännu mindre i dag än vid mitten av 1980-talet, när Betalningsansvarighetskommitténs förslag utformades. Det är då svårt att motivera en generell regel som skulle ge möjlighet till ansvarsgenombrott i alla aktiebolag. Med hänsyn till de skiftande förhållandena i de drygt 270 000 aktiebolag som skulle omfattas av regeln måste en sådan regel med nödvändighet bli mycket allmänt hållen och uppbyggd med rekvisit av typen ”otillbörlig”, ”i förhållande till omständigheterna” etc., vilka på goda grunder kommer att kritiserars från rättssäkerhetssynpunkt. Aktiebolags-

kommitténs överväganden mynnar därför ut i slutsatsen att kommittén inte nu bör föreslå en generell regel om ansvarsgenombrott.

Vid den genomgång av behovet av lagstiftning på detta område som kommittén har företagit har det inte varit möjligt att undgå den debatt som har förts och de lagförslag som har lagts fram om ansvarsgenombrott på miljöbalkens område. Aktiebolagskommittén, som i och för sig saknar miljörettslig kompetens, har noterat att det här kan finnas möjlighet att med associationsrättslig metod ge mera brett åt bestämmelserna i 10 kap. 2 § miljöbalken om skyldigheten att vidta återställningsåtgärder. Kommittén lämnar därför förslag till en sådan ändring i miljöbalken.

8.6 Behovet av en regel om ansvarsgenombrott på miljöbalkens område

I Miljöbalksutredningens uppdrag att föreslå en miljöbalk ingick att precisera det ansvar som utövare av miljöfarlig verksamhet borde ha för att återställa skadade miljöer. På grundval av en rapport från Naturvårdsverket (Om ansvar för miljöskulder i mark och vatten, 1996) föreslog utredningen att i balken skulle upptas särskilda bestämmelser om efterbehandlingsansvar för förorenade områden. Ansvar för sådan efterbehandling skulle enligt utredningen åvila ”den som i ett sådant område bedriver eller har bedrivit en verksamhet som kan ha orsakat föroreningen, varmed den är jämställd som utövar eller har utövat ett personligt eller ekonomiskt väsentligt inflytande över den verksamhet som kan ha orsakat föroreningen”, eller den som ”förvärvat en fastighet med vetskap om att den var förorenad eller som borde ha upptäckt detta vid en sådan undersökning som anges i 4 kap. 19 § jordabalken” (30 kap. 2 § i utredningens förslag, SOU 1996:103). I motiveringen till förslaget framhöll utredningen att det inte skall vara möjligt att undfly ansvar genom ”segmentering av associationer” och menade att ett moderbolag normalt skulle svara för dotterbolags verksamhet.

Med utgångspunkt i utredningsförslaget föreslog regeringen i lagrådsremissen avseende miljöbalken att i 10 kap., som behandlar förorenade områden, skulle upptas en bestämmelse av följande lydelse.

Ansvarig för efterbehandling av sådana områden, byggnader eller anläggningar som anges i 1 § är den som där bedriver eller har bedrivit en verksamhet eller vidtagit en åtgärd som har bidragit till föroreningen (verksamhetsutövare).

Den som utövar eller har utövat ett bestämmande inflytande över en verksamhetsutövare som avses i första stycket och som därvid i avsevärd grad har medverkat till att föreningen har uppkommit ansvarar såsom verksamhetsutövare.

Förslaget vann inte Lagrådets gillande. Paragrafens andra stycke innebar enligt Lagrådet att en form av ansvarsgenombrott skulle komma att lagfästas för de aktuella fallen, något som inte borde komma ifråga utan att resultatet av Aktiebolagskommitténs arbete avvaktats. Lagrådet avstyrkte därför förslaget i denna del. Om denna uppfattning inte skulle vinna gehör menade Lagrådet att paragrafens andra stycke i vart fall skulle utformas på ett sådant sätt att en skälighetsbedömning kunde göras och därigenom uppenbart orimliga resultat undvikas. Stycket borde vidare preciseras på ett sådant sätt att motivens utgångspunkt – att endast sådant inflytande som grundas på andel i företaget eller på avtal skall beaktas – kom till uttryck i lagtexten. Med hänsyn till vissa frågor om regressanspråk menade Lagrådet vidare att den som har eller har haft ett inflytande av nu angivet slag inte skulle svara som verksamhetsutövare.

Med huvudsakligen dessa utgångspunkter ansåg Lagrådet att andra stycket – om ansvarsgenombrott över huvud taget borde införas – skulle kunna få följande lydelse.

Den som på grund av aktie- eller andelsinnehav eller avtal utövar eller har utövat ett bestämmande inflytande över en verksamhetsutövare och som därvid i avsevärd grad har medverkat till att föreningen har uppkommit eller försvarats skall tillsammans med verksamhetsutövaren ansvara för efterbehandlingen i den mån det med hänsyn till omständigheterna är skäligt.

Regeringen vidhöll i propositionen att det fanns starka skäl för att genomföra den i lagrådsremissen föreslagna regleringen, men godtog Lagrådets uppfattning att detta inte borde ske förrän Aktiebolagskommitténs arbete i denna fråga slutförts.

8.7 Kommitténs förslag om ansvarsgenombrott på miljöbalkens område

Bestämmelserna i 10 kap. miljöbalken skall tillämpas på mark- och vattenområden samt byggnader och anläggningar som är så förorenade att det kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön (1 §). Sådana områden, byggnader och anläggningar skall i vissa

fall efterbehandlas. Ansvarig för att så sker är verksamhetsutövaren. Därmed förstås den som bedriver eller har bedrivit en verksamhet eller vidtagit en åtgärd som har bidragit till föroreningen (2 §).

Definitionen på verksamhetsutövaren är förhållandevis vag och det skulle förmodligen underlätta rättstillämpningen om begreppet precisades ytterligare. Det ligger helt utanför Aktiebolagskommitténs kompetens att definiera verksamhetsutövarbegreppet i miljöbalken. Vad som däremot faller i ögonen är att bestämmelsen, om den tillämpas snävt, fritar juridiska och fysiska personer som medverkat till att det behövs återställningsåtgärder eller till att verksamhetsutövaren saknar medel till sådana åtgärder.

För att komma till rätta med detta föreslår kommittén att det i 2 § införs ett andra stycke som utsträcker det ansvar för återställningsåtgärder m.m. som enligt första stycket åvilar verksamhetsutövaren till en krets av fysiska och juridiska personer som stått eller står verksamhetsutövaren nära och som har påverkat hans möjligheter att sörja för de återställningsåtgärder som miljöbalken föreskriver.

En första förutsättning för ett med verksamhetsutövaren delat ekonomiskt ansvar för efterbehandlingsåtgärder bör vara att verksamhetsutövaren är på obestånd eller att han i vart fall har en så dålig ekonomi att det står klart att han saknar medel till förskrivna återställningsåtgärder. Har verksamhetsutövaren försatts i konkurs eller trätt i likvidation har det allmänna inga svårigheter att visa att detta rekvisit är uppfyllt. I andra fall kan förhållandet beläggas genom företeende exempelvis av den senast fastställda balansräkningen, uppgifter om misslyckade utmätningförsök hos verksamhetsutövaren etc.

En andra förutsättning för ansvaret bör vara att någon fysisk eller juridisk person faktiskt har utövat ett bestämmande inflytande över verksamhetsutövaren. Hur basen för ett sådant inflytande kan etableras framgår bl.a. av koncerndefinitionen i 1 kap. 5 § ABL. Men det bör inte räcka att någon haft exempelvis mer än hälften av rösterna i ett aktiebolag vars verksamhet förorenat miljön för att aktieägaren med stöd av denna bestämmelse skall kunna åläggas ett ekonomiskt ansvar för återställningsåtgärder. Det allmänna bör också kunna visa att aktieägaren också faktiskt har utnyttjat sin maktposition. Det kan i ett koncernförhållande tänkas ske exempelvis genom företeende av protokoll och andra handlingar som upprättats i moderbolaget och som visar att moderbolaget aktivt gripit in i dotterbolagets förhållanden.

Det ekonomiska ansvaret för efterbehandlingsåtgärder bör givetvis inte kunna utlösas av varje påverkan på verksamhetsutövaren. En nödvändig förutsättning bör enligt kommittén vara att påverkan i avsevärd grad har medverkat till att verksamhetsutövaren inte kan uppfylla sina

återställningförpliktelser. Det allmänna har alltså att visa att det finns ett samband mellan verksamhetsutövarens dåliga ekonomi och den påverkan på honom som enligt vad nyss sagts har utövats. I ett koncernförhållande kan det göras exempelvis genom företeende av protokoll med beslut om koncernbidrag från dotterbolaget, internprisättning till förmån för moderbolaget och andra sådana åtgärder som dränerat det verksamhetsutövande dotterbolaget på kapital.

Det är värt att notera att den föreslagna lagtexten inte ställer några krav på att den verksamhet som kräver efterbehandling drivits av ett underkapitaliserat aktiebolag. Även ett ekonomiskt välskött företag kan när den miljöpåverkande verksamheten upphört tömmas på sitt kapital innan behovet av efterbehandling blivit uppmärksammat. I ett koncernförhållande kan exempelvis ett helägt dotterbolag som upphört med sin verksamhet likvideras. I en sådan situation kan det framstå som skäligt att moderbolaget åläggs ett ansvar för efterbehandlingskostnader som föranleds av det upplösta bolagets miljöskadliga verksamhet.

I någon mån kan emellertid en underkapitaliseringssituation beaktas vid prövningen eftersom medansvar för återställningsåtgärder förutsätter att den medansvarige i avsevärd grad har medverkat till att den verksamhetsansvarige hamnat i en situation där han saknar de ekonomiska resurser som krävs för att fullgöra sin återställningsskyldighet. Vad som avses med avsevärd grad blir beroende på förhållandena i verksamhetsutövarens rörelse. Det kan ju tänkas att ett koncernbidrag i avsevärd grad förbättrar moderbolagets ekonomi samtidigt som bidraget i förhållande till den kapitalstyrka som balansräkningen i det verksamhetsutövande dotterbolaget utvisar framstår som en bagatell. I så fall framstår det inte heller som skäligt att ålägga moderbolaget ett ansvar för återställningsåtgärder. Prövningen av rekvisitet ”i avsevärd grad” går således i någon mån samman med den allmänna skälighetsbedömning som ingår i prövningen om ett medansvar skall åläggas.

För att ett ekonomiskt medansvar för efterbehandlingsåtgärder skall kunna åläggas annan än verksamhetsutövaren krävs således att detta vid en helhetsbedömning framstår som skäligt. Vid denna bedömning får hänsyn tas bl.a. till de vinster som den miljöskadliga verksamheten genererat och i vad mån dessa kommit den påstått medansvarige till godo.

Författningskommentar

1. Förslaget till aktiebolagslag (2003:000)

1 kap. Inledande bestämmelser

Aktieägarnas betalningsansvar

1 §

Paragrafens första stycke motsvarar 1 kap. 3 § första stycket i det författningsförslag som kommittén lagt fram i delbetänkandet Aktiebolagets kapital (SOU 1997:22), i det följande kallat 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

Kommittén anser att det räcker med att i första stycket hänvisa till de bestämmelser om personligt betalningsansvar som finns i aktiebolagslagen. Att det finns bestämmelser med sådan innebörd i årsredovisnings- och skattelagstiftningen har inte ansetts böra sägas särskilt. Inte heller kommitténs förslag om ansvarsgenombrott på miljöbalkens område har ansetts böra framgå av paragrafen.

Andra stycket har utformats med utgångspunkt i Advokatkommitténs förslag, se SOU 1999:31.

Privata och publika aktiebolag

2 §

Paragrafen motsvarar 1 kap. 1 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

Aktiekapital

3 §

Paragrafen motsvarar 1 kap. 2 § i 1997 års förslag och 1 kap. 3 § ABL (prop. 1999/2000:23).

Kommittén föreslår att systemet med ett nominellt belopp på aktierna upphävs, se kommitténs allmänna överväganden kapitel 2. Tredje och fjärde styckena har utformats i enlighet därmed. Femte stycket i

gällande rätt har av samma skäl utgått. Fjärde stycket innebär inte att alla aktier vid en likvidation skall tillskiftas samma belopp. Preferensaktier kan exempelvis ha anspråk på ackumulerad utdelning som gör att ägarna av sådana aktier tillskiftas högre belopp än stamaktieägarna.

För en kommentar till paragrafen i övrigt hänvisas till betänkandet.

Förbud mot spridning av aktier m.m. i privata aktiebolag

4 §

Paragrafen motsvarar 1 kap. 4 § i 1997 års förslag och 1 kap. 4 § ABL. I fjärde stycket stadgas i dag att sådana värdepapper som anges i första stycket och som givits ut av ett privat aktiebolag, inte får bli föremål för handel på börs eller annan organiserad marknadsplats. Begreppet organiserad marknadsplats, som är hämtat från insiderlagen (1990:1342), numera insiderstrafflagen (2000:1086), har såvitt avser avista-handel i aktier en oklar innebörd. Av förarbetena framgår att lagstiftarens avsikt framför allt varit att förbjuda handel på börs och auktoriserad marknadsplats (prop. 1993/94:196 s. 144). Kommittén föreslår därför att begreppet organiserad marknadsplats byts ut mot det i 1 kap. 4 § lagen (1992:543) om börs och clearingverksamhet definierade begreppet auktoriserad marknadsplats och bestämmelsen i övrigt utformas på samma sätt som på andra ställen i lagen där motsvarande syftningar görs, t.ex. i 8 kap. 12 § punkten 3. För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

Avstämningsbolag och kupongbolag

5 §

Paragrafen motsvarar närmast 4 kap. 9 § i 1997 års förslag. Den definierar begreppen avstämningsbolag och kupongbolag. Med hänsyn till att dessa begrepp används på en rad olika ställen i lagen föreslår kommittén att bestämmelsen upptas i 1 kap.

I andra meningen har hänvisningen till den s.k. panthavarförteckningen (se 4 kap. 15 § i 1997 års förslag och 3 kap. 12 § ABL) utmönstrats. Kommittén föreslår att kravet på att föra en sådan förteckning upphävs. I praktiken görs noteringar om pantsättning och andra förhållanden som enligt bestämmelsen skall upptas i en sådan förteckning direkt i avstämningsregistret. Något behov av en särskild förteckning för att kunna destinerar utbetalning av utdelning m.m. till exempelvis panthavare finns därför inte.

I gällande rätt definieras avstämningsbolag som ett bolag i vars bolagsordningen intagits ett avstämningsförbehåll. Ett sådant förbehåll skall ange att den som på fastställd avstämningsdag är införd i aktieboken eller i förteckning enligt 3 kap. 12 § ABL skall anses behörig att ta emot utdelning och, vid fondemission, ny aktie som tillkommer aktieägare samt att utöva aktieägares företrädesrätt att delta i emission (3 kap. 8 § ABL).

Bestämmelserna om avstämningsbolag infördes år 1970. De kompletterades år 1989 av aktiekontolagen, som bland annat innebar att aktiebrev inte längre fick ställas ut i avstämningsbolag. I stället infördes ett datorbaserat aktiekontosystem i vilket aktiens legitimationsverkan knöts till notering på ett konto hos Värdepapperscentralen VPC AB. I dag är aktiekontolagen avskaffad och ersatt av lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument. Även den lagen bygger på att aktielegitimationen knyts till registrering på ett konto hos, vad som i dag benämns, en central värdepappersförvarare, och att några aktiebrev inte får ställas ut i bolagen i fråga.

Kommittén menar att tiden nu är inne för en översyn också av aktiebolagslagens bestämmelser om avstämningsbolag. Därvid bör bl.a. eftersträvas att bestämmelserna ger ett tydligt besked om skillnaden består mellan avstämningsbolag och övriga aktiebolag, ofta kallade kupongbolag. Kommittén föreslår också att man redan i 1 kap. lägger fast att det i bolagsordningen för ett aktiebolag, privat eller publikt, kan tas in ett förbehåll om att bolagets aktier skall vara registrerade i ett avstämningsregister enligt lagen om kontoföring av finansiella instrument och att dessa bolag i lagen benämns avstämningsbolag medan övriga bolag benämns kupongbolag. Bestämmelsernas placering redan i lagens inledande kapitel motiveras av att begreppen ifråga används på en rad olika ställen i lagen, första gången i 3 kap.

Koncern

6 §

Paragrafen motsvarar 1 kap. 5 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

7 §

Paragrafen motsvarar 1 kap. 6 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Aktie som innehas av aktiebolaget självt***8 §**

Paragrafen motsvarar 1 kap. 7 § ABL. Bestämmelsen innebär i sin nuvarande lydelse att aktier som innehas av bolaget självt eller dess dotterföretag inte skall räknas med när det i lag eller bolagsordningen, för giltigt beslut eller för utövande av befogenhet föreskrivs samtycke av ägare till en viss del av aktierna. Detsamma gäller vid tillämpning av bestämmelser i lag eller bolagsordningen som förutsätter att någon eller några innehar en viss andel av aktierna eller rösterna.

Att bolagets egna aktier skall räknas bort vid tillämpning av bestämmelser i aktiebolagslagen och bolagsordningen är logiskt. Det är däremot långt mindre klart att så bör vara fallet även vid tillämpning av annan lag. Under riksdagsbehandlingen uppmärksammade lagutskottet (1999/2000:LU9) att regeln kan medföra problem vid tillämpning av 8 § insiderlagen (1990:1342), – numera 4 § lagen (2000:1087) om anmälningsskyldighet för vissa innehav av finansiella instrument – som bl.a. stadgar att den som äger aktier motsvarande minst tio procent av aktiekapitalet eller röstetalet i ett aktiemarknadsbolag är anmälningsskyldig till det s.k. insynsregistret. Tillämpat på den bestämmelsen innebär skyldigheten att räkna bort egna aktier, att den som äger aktier motsvarande drygt 9 procent av aktiekapitalet eller röstetalet i bolaget kan bli anmälningsskyldig utan att själv ha förvärvat ytterligare aktier och kanske också utan att känna till det, om bolaget återköper uppemot 10 procent egna aktier. Vid underlåtenhet att göra sådan anmälan skall Finansinspektionen enligt 20 § nämnda lag besluta att en särskild avgift skall tas ut av den anmälningsskyldige, något som framstår som högst betänkligt i den skisserade situationen.

Till detta kommer att hänvisningar till aktiebolagslagen förekommer i ytterligare ett stort antal lagar, bl.a. på skatteområdet. Att utan en noggrann genomgång av dessa föreskriva att egna aktier alltid skall räknas bort i sammanhanget är enligt kommitténs mening inte tillfredsställande. Kommittén föreslår därför att bestämmelsen utformas så att den tar sikte uteslutande på tillämpning av bestämmelser i aktiebolagslagen och föreskrifter i bolagsordningen.

2 kap. Aktiebolags bildande*Bolagsbildning***1 §**

Paragrafen motsvarar 2 kap. 1 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Stiftelseurkundens innehåll***2 §**

Paragrafen motsvarar 2 kap. 2 § första stycket och 3 § i 1997 års förslag.

Kommittén föreslår att systemet med ett nominellt värde på aktierna avskaffas, att överkursfonden tas bort och att bolaget självt skall få avgöra hur stor andel av betalningen för nya aktier som skall tillföras aktiekapitalet. I enlighet därmed skall stiftelseurkunden innehålla uppgift om det antal aktier som skall ges ut, det belopp som skall betalas för varje aktie och hur stor del av betalningen för aktierna som skall tillföras aktiekapitalet. Självfallet måste till aktiekapitalet i detta sammanhang föras ett belopp som motsvarar det aktiekapital eller minimikapital som anges i bolagsordningen.

För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

3 §

Paragrafen motsvarar i allt väsentligt 2 kap. 4 § i 1997 års förslag.

4 §

Paragrafen motsvarar 2 kap. 7 § i 1997 års förslag. Till uppräknningen i punkten 1 har lagts allmän granskare och sådan delgivningsmottagare som bolaget enligt 7 kap. 33 § skall ha, om det inte har någon behörig ställföreträdare som är bosatt i Sverige. Det är självklart att om bolaget inte skall ha en verkställande direktör eller annan bolagsfunktionär som anges i punkten 1, så skall stiftelseurkunden utformas i enlighet därmed.

För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

*Bolagsordningens innehåll***5 §**

Paragrafen motsvarar med vissa ändringar 2 kap. 5 § i 1997 års förslag.

Kommittén föreslår att systemet med ett nominellt belopp på aktierna upphävs, se kommitténs allmänna överväganden kapitel 2. Till följd härav har föreskriften i första stycket 5 att aktiernas nominella belopp skall anges i bolagsordningen ersatts med en föreskrift att bolagsordningen skall innehålla uppgift om antalet aktier. Om bolagets aktiekapital i bolagsordningen anges till ett minimi- och maximibelopp, kan antalet aktier anges som ett lägsta och högsta antal aktier. Aktiekapitalet dividerat med det utgivna antalet aktier ger det s.k. kvotvärdet.

Andra stycket är nytt. För en kommentar till det stycket hänvisas till framställningen under 6 kap. 20 §.

För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

6 §

Paragrafen är ny. Den motsvarar 2 kap. 4 § fjärde och femte styckena ABL.

7 §

Paragrafen motsvarar 2 kap. 5 § tredje stycket i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

8 §

Paragrafen är ny. Den har kommenterats i kommitténs allmänna överväganden avsnitt 4.6.

Aktieteckning med villkor

9 §

Paragrafen motsvarar 2 kap. 6 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

Betalning av aktierna

10 §

Paragrafen motsvarar med viss redaktionell ändring 2 kap. 2 § tredje och fjärde styckena i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

Granskning av öppningsbalansräkningen

11 §

Paragrafen motsvarar 2 kap. 8 § i 1997 års förslag. En nyhet i förhållande till det förslaget är att öppningsbalansräkningen skall kunna granskas inte endast av bolagets egen revisor utan även annan, auktoriserad eller godkänd, revisor.

Första stycket 1 har anpassats till förslaget att avskaffa aktiernas nominella belopp.

För en kommentar i övrigt hänvisas till 1997 års betänkande.

*Registrering***12 §**

Paragrafen motsvarar 2 kap. 9 § i 1997 års förslag.

Tredje stycket har anpassats till förslaget att avskaffa systemet med ett nominellt värde på aktierna och att låta bolaget bestämma hur stor andel av betalningen för nya aktier som skall tillföras aktiekapitalet (jfr kommentaren till 2 §). Det innebär att PRV skall vägra registrering av det nya bolaget, bl.a. om det belopp som tillförts aktiekapitalet (bolagets aktiekapital) inte motsvarar det i bolagsordningen angivna aktiekapitalet eller uppgår till minimikapitalet. För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

*Rättshandlingar som företagits före bolagets registrering***13 §**

Paragrafen motsvarar 2 kap. 11 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Uppskjuten apport***14 §**

Paragrafen motsvarar 2 kap. 12 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

15 §

Paragrafen motsvarar 2 kap. 13 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

16 §

Paragrafen motsvarar 2 kap. 14 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

3 kap. Aktieslag och aktiers överlåtbarhet*Likhetsprincipen***1 §**

Paragrafen motsvarar 3 kap. 1 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Aktieslag***2 §**

Paragrafen motsvarar med vissa mindre redaktionella ändringar 3 kap. 2 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Föreskrifter om företrädesrätt vid nyemission och rätt till fondaktier***3 §**

Paragrafen motsvarar 3 kap. 3 § i 1997 års förslag.

Sista stycket är nytt i förhållande till 1997 års förslag, men innebär ingen ändring i förhållande till gällande rätt. Bestämmelsen skall läsas tillsammans med 11 kap. 1 §.

För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

*Röstvärdesskillnader***4 §**

Paragrafen motsvarar 3 kap. 4 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Omvandlingsbara aktier***5 §**

Paragrafen motsvarar 3 kap. 5 § i 1997 års förslag.

Vid omvandling av aktier i ett kupongbolag ankommer det på styrelsen att anteckna omvandlingen i aktieboken och därefter göra anmälan till Patent- och registreringsverket. I ett avstämningsbolag är ordningen en annan; omvandlingen anmäls av styrelsen till Patent- och registreringsverket, medan det ankommer på den centrala värdepappersförvararen att göra anteckning därom, i detta fall i avstämningsregistret. Först när sistnämnda anteckning har skett anses omvandlingen vara verkställd. I syfte att klarlägga rättsläget, framför allt beträffande avstämningsbolag, har andra meningens ändrats så att omvandling anses verkställd först när den registrerats såväl i aktiebolagsregistret som i aktieboken eller, i avstämningsbolag, avstämningsregistret.

För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

*Fri överlåtbarhet***6 §**

Paragrafen motsvarar 3 kap. 6 § i 1997 års förslag. Den ger uttryck för den grundläggande principen om aktiens fria överlåtbarhet och de tre möjligheter som lagen öppnar för att genom föreskrift i bolagsordningen inskränka överlåtbarheten. Inget hindrar att det i en bolagsordning tas in mer än ett förbehåll. Det kan t.ex. röra sig om ett köpsförbehåll för vissa slag av överlåtelser och ett samtyckesförbehåll för andra slag. Lagregeln bör emellertid förstås så att varje förbehåll måste anges för sig. Därigenom blir det för existerande och potentiella aktieägare tydligt vilka inskränkningar i överlåtbarheten som råder. En sådan ordning är också en nödvändig förutsättning för att Patent- och registreringsverket skall kunna kontrollera om bolagsordningen uppfyller lagens krav.

För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

*Samtyckesförbehåll***7 §**

Paragrafen motsvarar 3 kap. 7 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

8 §

Paragrafen motsvarar 3 kap. 8 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

9 §

Paragrafen motsvarar 3 kap. 9 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

10 §

Paragrafen motsvarar 3 kap. 10 § i 1997 års förslag.

Andra meningen har ändrats så att kopia av beslutet skall sändas till samtliga aktieägare med känd postadress, oberoende av om ägaren är införd i aktieboken eller ej.

För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

11 §

Paragrafen motsvarar 3 kap. 11 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

12 §

Paragrafen motsvarar 3 kap. 12 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Förköpsförbehåll***13 §**

Paragrafen motsvarar 3 kap. 13 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

14 §

Paragrafen motsvarar 3 kap. 14 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

15 §

Paragrafen motsvarar 3 kap. 15 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

16 §

Paragrafen motsvarar 3 kap. 16 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

17 §

Paragrafen motsvarar 3 kap. 17 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Hembud***18 §**

Paragrafen motsvarar 3 kap. 18 § i 1997 års förslag.

Andra stycket är nytt. Det har sin bakgrund i det faktum att hembudspflichtiga aktier som på grund av aktieägarens dödsfall kommer i händerna på den avlidnes dödsbo, inte anses ha övergått till ny aktieägare så länge dödsboet är oskiftat (NJA 1954 s. 445). Rörsträtten för aktierna kan då utövas av företrädare för dödsboet, vilket kan stå helt i strid med de intentioner som låg bakom hembudsförbehållet. För att undvika att dödsbodelägarna dröjer med skiftet i syfte att undvika hembudsskyldigheten föreslår kommittén att ett hembudsförbehåll som är tillämpligt på arv skall kunna göras gällande mot dödsboet om aktierna inte skiftats ut eller avyttrats inom sex månader från dödsfallet.

Här kan erinras om att det i 6 kap. 1 a § bostadsrättslagen (1991:614) intagits en bestämmelse om hur länge ett dödsbo efter en avliden bostadsrättshavare får utöva bostadsrätten trots att dödsboet inte är medlem i förening. Tre år efter dödsfallet får föreningen uppmana dödsboet att inom sex månader visa att någon som inte får vägras inträde i föreningen har förvärvat bostadsrätten och sökt medlemskap. Om uppmaningen inte följs, får bostadsrätten tvångsförsäljas.

För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

19 och 20 §§

Paragraferna motsvarar 3 kap. 19 och 20 §§ i 1997 års förslag. I syfte att tydliggöra vad som gäller ifråga om avstämningsbolag har vissa mindre ändringar gjorts.

I avstämningsbolag får den centrala värdepappersförvararen kännedom om att hembudspliktig aktie övergått på ny ägare i samband med att den nye ägaren registreras i avstämningsregistret. Den centrala värdepappersförvararen får emellertid inte veta vilket vederlag som lämnats för aktien och i vad mån förvärvaren ställer några villkor för inlösen. Det får anses vara en uppgift för bolagets styrelse att infordra uppgifter i dessa hänseenden. Ett nytt andra stycke, som tydliggör ansvarsfördelningen mellan styrelsen och den centrala värdepappersförvararen har därför fogats till 19 §.

När anmälningsskyldigheten fullgörs i ett kuponbolag antecknar styrelsen på en gång i aktieboken den nye ägaren och dagen för anmälan. I avstämningsbolag är som framgått av det föregående den nye ägaren vanligen redan införd i avstämningsregistret med uppgift om att lösningsrätt föreligger. Det ankommer på bolagets styrelse att efter underrättelse från den centrala värdepappersförvararen, i ett särskilt anmälningsregister anteckna dagen för underrättelsen. 20 § har utformats i enlighet därmed.

För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

21 §

Paragrafen motsvarar 3 kap. 21 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

4 kap. Aktiebok

Gemensamma bestämmelser för kupongbolag och avstämningsbolag

Uppgifter i aktieboken

1 §

Paragrafen motsvarar med vissa redaktionella ändringar 4 kap. 1 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

Aktierättigheternas anknytning till aktieboken

2 §

Paragrafen motsvarar 4 kap. 2 § första och andra stycket i 1997 års förslag. Paragrafen ger uttryck för den grundläggande regeln att aktieägare får utöva de rättigheter gentemot bolaget som hans aktier ger först när han är införd i aktieboken. Regeln gäller för alla aktiebolag och innebär i korthet att den som vill utöva förvaltningsrättigheter eller ekonomiska rättigheter i bolaget dels måste vara rättmätig ägare till aktie i bolaget, dels måste vara införd i aktieboken.

Andra stycket är nytt. Det klargör att bestämmelserna i 3 kap. 21 § gäller i stället för förevarande paragraf i en hembudssituation.

För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

Nyttjanderätt och rätt till avkastning av aktie

3 §

Paragrafen motsvarar 4 kap. 3 § i 1997 års förslag. Den omarbetning som skett är rent redaktionell.

I *första stycket* behandlas två fall av testamentariska förordnanden rörande aktier, det ena avseende nyttjanderätt och det andra avkastningsrätt. Gemensamt för båda fallen är att den rätt som aktierna ger i bolaget skall utövas inte av aktieägaren utan av den som har nyttjanderätten eller avkastningsrätten. Det framgår av formuleringen att rättighetsinnehavaren "skall ha rätt" att företräda aktierna liksom att aktierna "skall stå" under särskild förvaltning, att dessa villkor skall följa av föreskrift i samma testamente som tillskapat nyttjande- eller avkastningsrätten.

Andra stycket innebär att både ägaren och innehavaren av nyttjande- respektive avkastningsrätten skall antecknas i aktieboken. De uppgifter som anges i 1 § andra stycket 1, dvs. namn och personnummer, organisationsnummer eller annat identifieringsnummer samt postadress, skall antecknas också beträffande de sistnämnda rättighetsinne-

havarna. Dessutom skall i aktieboken antecknas vad som gäller beträffande rätten att företräda aktierna, dvs. att det är fråga om en nyttjande- eller avkastningsrätt samt att utdelning och andra ekonomiska förmåner av aktierna tillkommer rättighetsinnehavaren och att det bara är denne som får utöva förvaltningsrättigheter i bolaget, t.ex. rösta för aktierna på bolagsstämma. Denna anteckning kan emellertid utföras i form av en hänvisning till förevarande paragraf.

En anteckning i aktieboken om att annan än aktieägaren företräder aktierna bör inte stå kvar sedan denna rätt har upphört. När den upphör övergår denna rätt normalt på aktieägaren men fall kan tänkas då nyttjande- eller avkastningsrätten vid den berättigades död skall övergå på annan och att rätten att företräda aktierna då skall följa med. Bolaget bör i förekommande fall anteckna i aktieboken att rättigheten förändrats, t.ex. övergått till annan, eller upphört. En sådan anteckning förutsätter normalt att någon av de berörda, t.ex. aktieägaren eller den nye rättighetsinnehavaren, anmäler förhållandet och visar att en förändring har skett. Undantagsvis kan det emellertid vara notoriskt att rättigheten förändrats eller upphört. I testamentet kan exempelvis ha förordnats att någon så länge han lever skall ha nyttjanderätt till aktierna och att bolaget känner till att nyttjanderättshavaren avlidit. I en sådan situation bör det stå bolaget fritt att på eget initiativ i aktieboken anteckna att rättigheten upphört.

I *tredje stycket* behandlas bl.a. den situationen att någon i testamente förordnat att hans kvarlåtenskap, i vilken ingår aktier, skall tillfalla någon med äganderätt när denne uppnått en viss ålder. Om testamentstagaren är underårig vid testators död, kan överförmyndaren med stöd av 11 kap. 3 § första stycket 5 föräldrabalken förordna en god man med uppgift att förvalta egendomen för den blivande ägarens räkning. Då skall den blivande ägaren på anmälan av gode mannen införas såsom ägare i aktieboken med anteckning om att aktierna omfattas av en föreskrift i testamente och att överförmyndaren förordnat god man enligt föräldrabalken. Motsvarande anteckning görs i övriga fall som avses i det nämnda lagrummet. Aktierna företräds därefter av gode mannen så länge förordnandet gäller.

Värdepappersfond

4 §

Paragrafen motsvarar 4 kap. 4 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Arkivering***5 §**

Paragrafen innehåller bestämmelser om arkivering av aktiebok och uppgifter som har avförts ur aktieboken. Bestämmelserna har bl.a. till syfte att göra det möjligt att ta reda på tidigare händelser och förhållanden när det gäller aktieinnehav. Detta kan t.ex. vara av betydelse för aktieägare eller dennes rättsinnehavare i händelse av tvist.

I bolag som har en bunden aktiebok eller en aktiebok bestående av kort eller lösa blad betraktas aktieboken som en fortlöpande enhet. Även om boken blir fullskriven får den inte förstöras utan skall bevaras så länge bolaget består och tio år efter bolagets upplösning. Även för det fall aktieboken förs med dator skall den bevaras tio år efter bolagets upplösning. Dessutom skall avförda datoruppgifter bevaras i minst tio år.

Kupongbolag*Ansvar för aktieboken***6 §**

Paragrafen motsvarar med viss redaktionell ändring 4 kap. 5 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Hur aktieboken skall föras***7 §**

Paragrafen motsvarar 4 kap. 6 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Införing av aktieägare i aktieboken***8 §**

Paragrafen motsvarar 4 kap. 7 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Utövande av vissa ur aktien uppkomna ekonomiska rättigheter***9 §**

Paragrafen motsvarar närmast 4 kap. 2 § första stycket andra meningen i 1997 års förslag. Den reglerar vem som skall anses behörig att utöva vissa ur aktien uppkomna ekonomiska rättigheter. Sett i bolagets

perspektiv innebär bestämmelsen att bolaget vid exempelvis en aktieinlösen kan betala av stämman beslutat inlösenbelopp till den som företer ett aktiebrev och legitimerar sig enligt 5 kap. 10 §. Sett i innehavarens perspektiv innebär bestämmelsen att han har rätt att kräva betalning mot uppvisande av brevet i förening med den nödvändiga legitimationen. Något krav på införelse i aktieboken föreligger inte för utövandet av dessa konkreta, ur aktien redan uppkomna rättigheter.

Aktiebokens offentlighet

10 §

Paragrafen motsvarar i stora drag 4 kap. 8 § i 1997 års förslag.

Beträffande uttrycket ”annan framställning” hänvisas till kommentaren till 6 kap. 20 §.

I förhållande till 1997 års förslag har föreskriften om att utskriften av aktieboken kan avse förhållandena sex månader tillbaka i tiden utmönstrats. Den som vill ta del av färskare uppgifter ur aktieboken har alltså alltid rätt till det utan kostnad. Även föreskriften om att aktieägarna skall tas upp i alfabetisk ordning har utmönstrats.

I 1997 års förslag anges att utskriften av aktieboken skall hållas tillgänglig hos bolaget. Det får sägas vara i viss mån oklart var utskriften då skall finnas. En nära till hands liggande tolkning är att utskriften skall finnas där styrelsen enligt bolagsordningen skall ha sitt säte. Denna ort behöver emellertid inte vara identisk med den plats där bolaget har sitt huvudkontor eller där bolaget bedriver verksamhet. Med den internationalisering av det svenska näringslivet som nu sker måste man räkna med att svenska aktiebolag har sätet för styrelsen i Sverige medan huvudkontoret kan finnas i ett främmande land och verksamheten bedrivs i ett eller flera andra främmande länder. Kommittén har övervägt en bestämmelse om att platsen för tillhandahållande av aktieboken skall anges i bolagsordningen men funnit att en sådan bestämmelse generellt skulle kunna missbrukas i syfte att minska aktiebokens tillgänglighet. Lagtexten behålls alltså oförändrad i förhållande till 1997 års förslag och skall tolkas så att utskriften av aktieboken i princip skall finnas där styrelsen har sitt säte men att det kan godtas att boken tillhandahålls på bolagets huvudkontor i Sverige, om det kontoret finns på en plats som är mera tillgänglig för allmänheten än den ort där styrelsen har sitt säte.

För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

Avstämningsbolag

Ansvar för aktieboken

11 §

Paragrafen motsvarar 4 kap. 10 § första–tredje styckena i 1997 års förslag. Lydelsen har anpassats till lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument.

Första stycket har ändrats så att det framgår att paragrafen gäller både för det fall avstämningsförbehåll införs vid bolagets bildande och för det fall det sker vid senare tidpunkt genom en ändring av bolagsordningen. Vidare har för båda fallen stadgats att 6 och 7 §§ skall tillämpas inte endast till dess bolaget respektive bolagsordningsändringen registrerats, utan tills dess avstämningsregistret upprättats. Därmed undanröjs osäkerheten om rättsläget i fråga om t.ex. ansvaret för att aktieboken förs för det fall bolagsordningen upptar ett avstämningsförbehåll, men något avtal med en central värdepappersförvarare inte kommer till stånd och något avstämningsregister följaktligen inte upprättas.

I *andra stycket* har ur uppräkningsen av den centrala värdepappersförvararens uppgifter utmönstrats dels skyldigheten att sända ut utdelning, dels skyldigheten att efter bolagets beslut vidta åtgärder enligt 14 § i fråga om aktiebrev som inte visats upp och enligt 11 kap. 7 § i fråga om fondaktie som inte tagits ut. Enligt kommitténs mening bör det stå bolaget fritt att välja om det vill utföra dessa åtgärder självt eller anlita någon. Hänvisningarna till den s.k. panthavarförteckningen har utmönstrats ur bestämmelsen, se kommentaren till 1 kap. 5 §.

För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

Hur aktieboken skall föras

12 §

Paragrafen motsvarar med en mindre redaktionell ändring 4 kap. 10 § fjärde och femte styckena i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

Överföring av uppgifter från aktiebok i kupongbolag

13 §

Paragrafen motsvarar 4 kap. 11 § i 1997 års förslag. Lydelsen har anpassats till lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument.

För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

14 §

Paragrafen motsvarar 4 kap. 12 § i 1997 års förslag. Lydelsen har anpassats till lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument.

För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

15 §

Paragrafen motsvarar 4 kap. 13 § i 1997 års förslag. Lydelsen har anpassats till lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument.

För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

*Införing av aktieägare i aktieboken***16 §**

Paragrafen motsvarar 4 kap. 17 § i 1997 års förslag. Den i det betänkandet föreslagna andra meningen av innebörd att det i aktieboken skall anges datum för införing i aktieboken, har utmönstrats eftersom denna uppgift finns att hämta i avstämningsregistret. Lydelsen har anpassats till lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument.

För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

*Införing av förvaltare i aktieboken***17 §**

Paragrafen motsvarar 4 kap. 14 § i 1997 års förslag. Lydelsen har anpassats till lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument.

För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

*Utövande av vissa ur aktien uppkomna ekonomiska rättigheter***18 §**

Första stycket och tredje styckena motsvarar 4 kap. 9 § i 1997 års förslag. I första stycket första meningen har tydliggjorts att behörig mottagare av utdelning etc. är aktieägare som dels är införd i aktieboken, dels är antecknad i avstämningsregistret. Ändringen skall ses mot bakgrund av 4 kap. 19 § som medger s.k. rösträttsregistrering i aktieboken utan att anteckning sker i avstämningsregistret.

Andra stycket motsvarar 6 kap. 5 § andra och tredje meningarna i 1997 års förslag, som behandlade kapitalökning. En hänvisning till denna bestämmelse föreslogs också i kommitténs förslag till nya vinstutdelningsregler (SOU 1997:168). Kommittén föreslår en gemensam

regel för alla former av utbetalningar o.d. som avses i förevarande paragrafs första stycke. Regeln innebär i korthet att bolaget skall anses ha fullgjort sin skyldighet, t.ex. att betala ut beslutad utdelning, om betalning skett till den som på avstämningsdagen var upptagen i avstämningsregistret och aktieboken. Huruvida denne också är den rättmätige ägaren (eller förvaltaren) av aktien spelar som huvudregel ingen roll. Skulle så inte vara fallet blir det den rätte mottagarens sak att vända sig till den faktiske mottagaren och åstadkomma rättelse. Om emellertid bolaget eller den centrala värdepappersförvararen inte är i god tro vid tiden för den åtgärd som vidtagits på grundval av registrering får bolaget inte tillgodoräkna sig åtgärden, dvs. bolagets prestation har inte befriande verkan. Bolaget måste i sådant fall betala ett felsänt utdelningsbelopp ännu en gång, till rätt mottagare, respektive hålla den som bort bli registrerad för en rättighet skadeslös.

Rösträttsregistrering

19 §

Paragrafen motsvarar 3 kap. 10 a § ABL och fanns vid tiden för 1997 års förslag i den numera upphävda aktiekontolagen.

Av paragrafens nuvarande lydelse kan man bibringas uppfattningen att aktieägare själv har möjlighet att hos den centrala värdepappersförvararen begära att tillfälligt föras in i aktieboken. Den centrala värdepappersförvararen har emellertid inte insyn i vem som äger förvaltarregistrerade aktier och kan därför inte genomföra rösträttsregistreringar på begäran av aktieägarna. I stället måste förvaltaren framställa en sådan begäran. Första meningen har anpassats till dessa förhållanden.

I gällande rätt föreskrivs att aktieägaren skall föras av från aktieboken när bolagsstämman har ägt rum. I avstämningsbolag är det emellertid inte nödvändigt att vara aktieägare på stämmodagen för att få delta i stämman. Det räcker att vara upptagen i utskrift av aktieboken på avstämningsdagen. Den nuvarande formuleringen är därför missvisande. Kommittén föreslår att den ändras så att aktieägaren skall föras av från aktieboken efter avstämningsdagen.

Aktiebokens offentlighet

20 §

Paragrafen motsvarar 4 kap. 18 § i 1997 års förslag. Lydelsen har anpassats till lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument.

Beträffande uttrycket ”annan framställning” hänvisas till kommentaren till 6 kap. 20 §.

I *första stycket* har föreskriften att utskriften av aktieboken skall uppta även förvaltare av aktier utmönstrats eftersom detta följer redan av att förvaltaren enligt 14 § första stycket skall föras in i aktieboken i stället för aktieägaren. Vidare har föreskriften om hur gammal en utskrift eller framställning får vara ändrats. Kommittén föreslår att utskriften eller framställningen inte får vara äldre än tre månader.

I *tredje stycket* har den nedre gränsen för vilka aktieinnehav som skall tas med i utskriften av aktieboken ändrats från innehav överstigande femhundra aktier till innehav representerande minst en tusendel av antalet röster i bolaget, se kommitténs allmänna överväganden avsnitt 3.5.4.

För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

5 kap. Aktiebrev

Kupongbolag

Skyldighet att utfärda aktiebrev på begäran

1 §

Paragrafen motsvarar 5 kap. 1 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

Interimsbevis

2 §

Paragrafen motsvarar 5 kap. 2 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

Uppgifter i aktiebrev

3 §

Paragrafen motsvarar 5 kap. 3 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

Undertecknande av aktiebrev

4 §

Paragrafen motsvarar 5 kap. 4 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Utlämnande av aktiebrev***5 §**

Paragrafen motsvarar 5 kap. 5 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Påskrift om införelse i aktiebok***6 §**

Paragrafen motsvarar 5 kap. 6 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Påskrift om begagnande av rätt till fondaktie, företrädesrätt, utbetalning och indragning***7 §**

Paragrafen motsvarar närmast 5 kap. 7 § i 1997 års förslag. Den har, i enlighet med vad som är fallet i gällande rätt (4 kap. 3 § andra stycket ABL), gjorts tillämplig även på emissionsituationer.

För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

*Utbyte av aktiebrev***8 §**

Paragrafen motsvarar 5 kap. 8 § 1 och 2 i 1997 års förslag. Punkten 3 blir inte aktuell i ett kvotaktiesystem där aktiebrev inte innehåller någon uppgift om kvotvärdet. Vid en split reduceras kvotvärdet, men någon påteckning på aktiebrev sker inte.

För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

*Innehållande av utdelning eller emissionsbevis***9 §**

Paragrafen motsvarar med en mindre ändring i punkten 2 5 kap. 10 § 1 och 2 i 1997 års förslag. Punkten 3 blir inte aktuell i ett kvotaktiesystem där aktiebrev inte innehåller någon uppgift om kvotvärdet. Vid en split reduceras kvotvärdet, men någon påteckning på aktiebrev sker inte.

För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

Överlåtelse och pantsättning av aktiebrev m.m.

10 §

Paragrafen motsvarar 5 kap. 9 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

Avstämningsbolag

11 §

Paragrafen motsvarar 5 kap. 11 § i 1997 års förslag. Lydelsen har anpassats till lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument.

För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

6 kap. Bolagsstämma

Utövande av aktieägares beslutanderätt i bolaget

1 §

Paragrafen motsvarar 9 kap. 1 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

Rätt att delta i bolagsstämma

2 §

Paragrafen motsvarar 9 kap. 2 § ABL.

Bestämmelsen i *andra stycket* om föransmälningen till bolagsstämma innehåller inga begränsningar i fråga om formerna för en sådan föransmälning. En föreskrift om hur föransmälningen skall göras kan tas in i bolagsordningen. Om så inte har skett, beslutar styrelsen om sättet för föransmälningen i samband med kallelsen till stämman. Det står därvid styrelsen fritt att föreskriva att föransmälningen kan ske inte bara genom brev utan också genom t.ex. fax eller elektronisk post. Oberoende av huruvida sättet för föransmälningen regleras i bolagsordningen eller bestäms i samband med kallelsen måste det för alla aktieägare vara praktiskt möjligt att göra anmälan, något som i regel torde innebära att föransmälningen alltid måste kunna ske genom brev.

Tredje stycket är nytt. Det skapar en uttrycklig rättslig grund för bolagsstämman att låta exempelvis anställda i bolaget, journalister eller andra personer som inte utövar någon funktion vid stämman övervara förhandlingarna. Dessa personer har, om inte stämman beslutar annat, inte rätt att yttra sig vid stämman. Bestämmelsen kräver inte att personerna i fråga är närvarande i den lokal där stämman hålls. Den

möjliggör också beslut om att stämman får följas via t.ex. television eller Internet.

Stämmans beslut fattas i ett publikt aktiebolag med enkel majoritet. I ett privat aktiebolag, där aktieägarkretsen typiskt sett är väsentligt mer begränsad, kräver beslutet att samtliga vid stämman närvarande aktieägare är överens om saken. I båda fallen rör det sig om ett beslut i en ordningsfråga som inte behöver anges i kallelsen.

För en kommentar i övrigt hänvisas till prop. 1997/98:99.

3 §

Paragrafens *första* och *andra stycke* motsvarar 9 kap. 3 § första och andra styckena ABL. I första stycket har öppnats möjlighet att ersätta en skriftlig, egenhändigt undertecknad fullmakt med ett elektroniskt dokument försett med en kvalificerad elektroniska signatur enligt lagen (2000:832) om kvalificerade elektroniska signaturer (prop. 1999/2000:117). Därigenom förbättras ytterligare förutsättningarna för aktieägare, som inte personligen kan delta i stämman, att göra det genom ombud. Kommittén har inte funnit tiden vara mogen att tillåta elektroniska signaturer som inte är kvalificerade. Det skall emellertid sägas att det i dag sällan tillämpas någon identitetskontroll på bolagsstämmor och att möjligheterna att i det sammanhanget uppträda under annans namn alltså är betydande. Det framstår därför som i viss mån motsägelsefullt att för en elektroniskt överbringad fullmakt tillämpa en så utomordentligt hög säkerhetsnivå som de kvalificerade elektroniska signaturerna innebär. Erfarenheten får visa om det går att lätta på kraven i framtiden.

Det förbud mot fullmaktsinsamling på bolagets bekostnad som finns i andra stycket avser att motverka att styrelsen genom att utnyttja bolagets resurser får ett övertag i förhållande till aktieägare som vill organisera en egen fullmaktsinsamling (prop. 1997/98:99 s. 112 f.). Inget hindrar emellertid, som kommittén ser det, att styrelsen, i samband med att kallelsen till stämman skickas ut, distribuerar ett fullmaktsformulär utan uppgift om ombudets namn.

Som ett undantag från regeln att fullmakter inte får samlas in på bolagets bekostnad föreslår kommittén att det i lagen införs en möjlighet för aktieägarna att i bolagsordningen ta in en föreskrift som tillåter en viss, strängt reglerad, form av sådan fullmaktsinsamling, se 2 kap. 8 §. I förevarande paragrafs *tredje stycke* ges närmare bestämmelser om utformningen av ett sådant fullmaktsformulär. För en kommentar hänvisas till kommitténs allmänna överväganden avsnitt 4.6.

För en kommentar i övrigt hänvisas till prop. 1997/98:99.

4 §

Paragrafen motsvarar 9 kap. 3 § tredje och fjärde styckena ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Egna aktiers ställning vid bolagsstämman***5 §**

Paragrafen motsvarar 9 kap. 4 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99 och prop. 1999/2000:34.

*Aktieägares rösträtt***6 §**

Paragrafen motsvarar 9 kap. 5 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

7 §

Paragrafen motsvarar 9 kap. 6 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1999/2000:46.

*Ordinarie bolagsstämma***8 §**

Paragrafen motsvarar med smärre redaktionella ändringar 9 kap. 7 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Extra bolagsstämma***9 §**

Paragrafen motsvarar 9 kap. 8 § ABL. Andra styckets första mening har förtydligats så att det klart framgår att revisors och minoritets rätt att påkalla extra stämma förutsätter att det finns något ärende att behandla vid stämman. Med ärende avses i detta sammanhang ett för bolaget relevant spörsmål som kan bli föremål för beslut på stämman. Det är alltså inte möjligt för exempelvis en aktieägarminoritet att påkalla extra stämma för endast ställa frågor till styrelsen eller VD (jfr SOU 1995:44 s. 268). För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Fortsatt bolagsstämma***10 §**

Paragrafen motsvarar med smärre redaktionella ändringar 9 kap. 9 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Ort för bolagsstämma***11 §**

Paragrafen motsvarar 9 kap. 10 § ABL.

Av uttalanden i förarbetena framgår att första stycket inte lägger hinder i vägen för att stämman hålls på viss ort i Sverige, medan en del av aktieägarna deltar i stämman med hjälp av modern kommunikationsteknik från annan ort, inom eller utom landet (prop. 1997/98:99 s. 102 f.). Därigenom får också anses klart att enskild aktieägare, utan hinder av denna bestämmelse, kan beredas möjlighet att delta i stämman via Internet eller annat datornät. En annan sak är att ett sådant arrangemang, med hänsyn till att personer utanför aktieägarkretsen då kan tänkas följa stämmoförhandlingarna, kräver aktieägarnas godkännande enligt 2 § tredje stycket.

För en kommentar i övrigt hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Aktieägares initiativrätt***12 §**

Paragrafen motsvarar 9 kap. 11 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Sammanställande av bolagsstämma***13 §**

Paragrafen motsvarar 9 kap. 12 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Tid för kallelse***14 §**

Paragrafen motsvarar 9 kap. 13 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Kallelsesätt***15 §**

Paragrafen motsvarar 9 kap. 14 § ABL. Genom den nya punkten 2 c) i första stycket klargörs att kallelse skall ske skriftligen till stämma som skall granska likvidators slutredovisning (jfr 22 kap. 38 §). I andra stycket har tydliggjorts att det av bolagsordningen skall framgå i vilken eller vilka rikstäckande dagstidningar som kallelsen skall införas.

För en kommentar i övrigt hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Kallelsens innehåll***16 §**

Paragrafen motsvarar 9 kap. 15 § ABL. *Tredje stycket* är nytt. Det hänger samman med kommitténs förslag att tillåta viss slags fullmaktsinsamling, se 3 §. Av kallelsen skall i sådant fall framgå vart aktieägare skall vända sig för att erhålla fullmaktsformulär. För en kommentar i övrigt hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Tillhandahållande av handlingar inför bolagsstämman***17 §**

Paragrafen motsvarar 9 kap. 16 § ABL. Beträffande innebörden av att de nämnda handlingarna skall hållas tillgängliga hos bolaget hänvisas till kommentaren till 4 kap. 10 §. För en kommentar i övrigt hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Fel i kallelse m.m.***18 §**

Paragrafen motsvarar 9 kap. 17 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Bolagsstämmans öppnande***19 §**

Paragrafen motsvarar 9 kap. 18 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Tillhandahållande av aktiebok***20 §**

Paragrafen motsvarar 4 kap. 2 § tredje stycket i 1997 års förslag.

En ändring har gjorts i fråga om den tidpunkt vid vilken sådan utskrift av aktieboken skall göras, som i avstämningsbolag ligger till grund för rätten att delta i bolagsstämma (jfr 2 §). I gällande rätt skall utskriften alltid avse förhållandena tio dagar före stämman. Aktieägare i avstämningsbolag som är upptagen i utskriften har rätt att delta i stämman, oberoende av om han under perioden fram till stämman avyttrat sina aktier. Tiodagarsregeln ger bolagen en förhållandevis lång frist för att vidta praktiska arrangemang inför stämman, men medför att förvärv och avyttringar av aktier som skett under tiodagarsperioden inte återspeglas på stämman. Den kan också skapa problem vid rösträtsregistrering av förvaltarregistrerade aktier. Kommittén föreslår att bolagen själva får bestämma vilken dag utskriften skall avse. Denna dag får dock inte infalla tidigare än fem vardagar före stämman (2 kap. 5 § andra stycket).

Utskriftsdagen får anses ha så stor betydelse för aktieägarna att den skall anges i bolagsordningen. I bolagsordningen måste dagen bestämmas exakt, t.ex. den femte vardagen före stämman. Det är alltså inte tillåtet att föreskriva "en dag som styrelsen bestämmer, dock tidigast fem och senast tre dagar före stämman".

På bolagsstämmor används i allt högre utsträckning avancerade tekniska hjälpmedel för bolagens presentationer. Det har väckt frågan om inte sådana hjälpmedel skulle kunna utnyttjas när aktieboken hålls tillgänglig för aktieägarna. Kommittén ser inget hinder mot det. Lagtexten har därför anpassats så att aktieboken kan förevisas med hjälp av exempelvis datorteknik. Den teknik som används bör emellertid inte hindra aktieägare som inte behärskar tekniken att ta del av uppgifterna. Bolag som tillhandahåller aktieboken i annan än skriftlig form måste därför se till att det finns personal tillgänglig som hjälper enskilda aktieägare att använda de tekniska hjälpmedel som utnyttjas.

För en kommentar i övrigt hänvisas till 1997 års betänkande.

*Röstlängd***21 §**

Paragrafen motsvarar 9 kap. 19 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Hur bolagsstämmans ordförande utses***22 §**

Paragrafen motsvarar 9 kap. 20 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Dagordning***23 §**

Paragrafen motsvarar 9 kap. 21 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Styrelsens och den verkställande direktörens upplysningsplikt***24 §**

Paragrafen motsvarar 9 kap. 22 § ABL. Beträffande innebörden av att upplysning enligt sista stycket skall hållas tillgänglig hos bolaget hänvisas till kommentaren till 4 kap. 10 §.

För en kommentar i övrigt hänvisas till prop. 1997/98:99.

25 §

Paragrafen motsvarar 9 kap. 23 § ABL. Beträffande innebörden av att revisorns yttrande enligt sista stycket skall hållas tillgängligt hos bolaget hänvisas till kommentaren till 4 kap. 10 §.

För en kommentar i övrigt hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Aktieägares rätt till insyn i aktiebolag med högst tio aktieägare***26 §**

Paragrafen motsvarar 9 kap. 24 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Omröstningsförfarande***27 §**

Paragrafen motsvarar 9 kap. 25 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

28 §

Paragrafen motsvarar 9 kap. 26 § ABL.

Vid omröstning i bolag med många stämmodeltagare förekommer i ökande utsträckning elektroniska omröstningsförfaranden. Det kan t.ex.

gå till så att varje röstberättigad aktieägare före stämman tilldelas ett röstkort vari finns lagrat uppgifter om aktieinnehavets storlek. Vid omröstningen läses kortet av maskinellt och aktieägaren röstar genom att peka på en elektronisk s.k. pekskärm. En annan metod är att varje röstberättigad aktieägare tilldelas en elektronisk dosa vari uppgifter om aktieinnehavet finns lagrade. Vid omröstningen avger aktieägaren sin röst genom att trycka på en knapp på dosan som avger en signal till en dator som sammanställer rösterna. Kravet på att omröstningen skall vara öppen får vid sådana och andra elektroniska omröstningsförfaranden anses vara uppfyllt, om bolaget efter omröstningen tillhandahåller en sammanställning av hur varje aktieägare röstat.

För en kommentar i övrigt hänvisas till prop. 1997/98:99.

29 §

Paragrafen motsvarar 9 kap. 27 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

Majoritetskrav vid andra beslut än val

30 §

Paragrafen motsvarar 9 kap. 28 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

Majoritetskrav vid val

31 §

Paragrafen motsvarar 9 kap. 29 § ABL.

Av första styckets första mening framgår att stämmans beslut vid val skall avgöras med relativ majoritet. Den anses vald som får flest röster. I gällande rätt följs bestämmelsen av orden ”om inte annat följer av bolagsordningen”. Tillägget är svårt att förena med paragrafens andra stycke som stadgar att längre gående villkor än vad som anges i första stycket första meningen inte får föreskrivas i bolagsordningen och som enligt uttalanden i motiven innebär att det vid val inte är möjligt att kräva mer än relativ majoritet (prop. 1997/98:99 s. 250). Något motiv till tillägget finns inte i förarbetena. I klarhetens intresse föreslår kommittén att det utmönstras.

För en kommentar i övrigt hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Majoritetskrav vid beslut om ändring av bolagsordningen***32 §**

Paragrafen motsvarar 9 kap. 30 § ABL. Det undantag från kravet på att ändring av bolagsordningen skall beslutas av bolagsstämman som i gällande rätt finns i första styckets första mening har inte upptagits i förslaget. Det hänger samman med kommitténs förslag till ändrade regler om inbetalning på aktier vid nyemission. För en kommentar hänvisas till avsnitt 4.4.3 i 1997 års betänkande.

För en kommentar i övrigt hänvisas till prop. 1997/98:99.

33 §

Paragrafen motsvarar 9 kap. 31 § ABL. Till punkten 2, som i gällande rätt endast omfattar hembudsförbehåll (3 kap. 18 §), har lagts förköpsförbehåll (3 kap. 13 §) och samtyckesförbehåll (3 kap. 7 §).

För en kommentar i övrigt hänvisas till prop. 1997/98:99.

34 §

Paragrafen motsvarar 9 kap. 32 § ABL. Den koppling som i punkten 2 gällande rätt finns till den obligatoriska avsättningen av viss del av årets vinst till reservfond har inte upptagits i förslaget. Det beror på att kommittén föreslår att kravet på obligatorisk avsättning till reservfond utmönstras.

För en kommentar i övrigt hänvisas till prop. 1997/98:99.

35 §

Paragrafen motsvarar 9 kap. 33 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Regeringens tillstånd till ändring av bolagsordningen***36 §**

Paragrafen motsvarar 9 kap. 34 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Panthavares samtycke till borttagande av avstämningsförbehåll ur bolagsordningen***37 §**

Paragrafen motsvarar 4 kap. 16 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Anmälan och verkställighet av beslut om ändring av bolagsordningen***38 §**

Paragrafen motsvarar 9 kap. 35 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99 och prop. 1999/2000:23.

39 §

Paragrafen motsvarar 9 kap. 35 a § ABL. Den har anpassats till kommitténs förslag att avskaffa systemet med nominellt belopp på aktierna.

För en kommentar i övrigt hänvisas till prop. 1999/2000:23.

*Jäv***40 §**

Paragrafen motsvarar 9 kap. 36 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Generell inskränkning i bolagsstämmans beslutanderätt***41 §**

Paragrafen motsvarar 9 kap. 37 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Stämmoprotokoll***42 §**

Paragrafen motsvarar 9 kap. 38 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Klander av bolagsstämmobeslut***43 §**

Paragrafen motsvarar 9 kap. 39 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

44 §

Paragrafen motsvarar 9 kap. 40 § ABL. Tillämpningsområdet för sista stycket har utsträckts till att omfatta inte bara fusion utan också fission.

För en kommentar i övrigt hänvisas till prop. 1997/98:99.

45 §

Paragrafen motsvarar 9 kap. 41 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Styrelsens talan mot bolaget***46 §**

Paragrafen motsvarar 9 kap. 42 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Skiljeförfarande***47 §**

Paragrafen motsvarar 9 kap. 43 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99 och 1998/99:35.

7 kap. Bolagets ledning*Styrelsen***1 §**

Paragrafen motsvarar 8 kap. 1 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Styrelsesuppleanter***2 §**

Paragrafen motsvarar 8 kap. 2 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Styrelsens uppgifter***3 §**

Paragrafen motsvarar 8 kap. 3 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

4 §

Paragrafen motsvarar 8 kap. 4 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Arbetsordning***5 §**

Paragrafen motsvarar 8 kap. 5 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Hur styrelsen utses***6 §**

Paragrafen motsvarar 8 kap. 6 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

7 §

Paragrafen motsvarar 8 kap. 7 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Bosättningskrav***8 §**

Paragrafen motsvarar 8 kap. 8 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Obehörighetsgrunder***9 §**

Paragrafen motsvarar 8 kap. 9 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Styrelseledamots mandattid***10 §**

Paragrafen motsvarar 8 kap. 10 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Styrelseledamots förtida avgång***11 §**

Paragrafen motsvarar 8 kap. 11 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

12 §

Paragrafen motsvarar 8 kap. 12 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Domstolsförordnande om ersättare för styrelseledamot***13 §**

Paragrafen motsvarar 8 kap. 13 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Styrelsens ordförande***14 §**

Paragrafen motsvarar 8 kap. 14 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Styrelsens sammanträden***15 §**

Paragrafen motsvarar 8 kap. 15 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

16 §

Paragrafen motsvarar 8 kap. 16 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

17 §

Paragrafen motsvarar 8 kap. 17 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Styrelsens beslutförhet***18 §**

Paragrafen motsvarar 8 kap. 18 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Majoritetskrav vid styrelsebeslut***19 §**

Paragrafen motsvarar 8 kap. 19 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Jäv för styrelseledamot***20 §**

Paragrafen motsvarar 8 kap. 20 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Styrelseprotokoll***21 §**

Paragrafen motsvarar 8 kap. 21 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

22 §

Paragrafen motsvarar 8 kap. 22 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Verkställande direktör***23 §**

Paragrafen motsvarar 8 kap. 23 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Vice verkställande direktör***24 §**

Paragrafen motsvarar 8 kap. 24 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Den verkställande direktörens uppgifter***25 §**

Paragrafen motsvarar 8 kap. 25 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Bosättningskrav för den verkställande direktören***26 §**

Paragrafen motsvarar 8 kap. 26 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Obehörighetsgrunder för den verkställande direktören***27 §**

Paragrafen motsvarar 8 kap. 27 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Jäv för den verkställande direktören***28 §**

Paragrafen motsvarar 8 kap. 28 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Styrelsen som bolagets ställföreträdare***29 §**

Paragrafen motsvarar 8 kap. 29 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Den verkställande direktören som bolagets ställföreträdare***30 §**

Paragrafen motsvarar 8 kap. 30 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Särskild firmatecknare***31 §**

Paragrafen motsvarar 8 kap. 31 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Kollektiv firmateckning***32 §**

Paragrafen motsvarar 8 kap. 32 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Särskild delgivningsmottagare***33 §**

Paragrafen motsvarar 8 kap. 33 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Generella inskränkningar i ställföreträdares kompetens***34 §**

Paragrafen motsvarar 8 kap. 34 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Kompetensöverskridande***35 §**

Paragrafen motsvarar 8 kap. 35 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Registrering***36 §**

Paragrafen motsvarar 8 kap. 36 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Anmälan av aktieinnehav***37 §**

Paragrafen motsvarar 8 kap. 37 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

8 kap. Revision*Antalet revisorer***1 §**

Paragrafen motsvarar 10 kap. 1 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

2 §

Paragrafen motsvarar 10 kap. 2 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Revisorns uppgifter***3 §**

Paragrafen motsvarar 10 kap. 3 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

4 §

Paragrafen motsvarar 10 kap. 4 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

5 §

Paragrafen motsvarar med ett redaktionellt förtydligande i andra stycket 10 kap. 5 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

6 §

Paragrafen motsvarar 10 kap. 6 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Tillhandahållande av upplysningar m.m.***7 §**

Paragrafen motsvarar 10 kap. 7 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Hur revisor utses***8 §**

Paragrafen motsvarar 10 kap. 8 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Minoritetsrevisor***9 §**

Paragrafen motsvarar 10 kap. 9 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Obehörighetsgrunder***10 §**

Paragrafen motsvarar 10 kap. 10 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Kompetenskrav***11 §**

Paragrafen motsvarar, med en mindre ändring i punkten 3, 10 kap. 11 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

12 §

Paragrafen motsvarar 10 kap. 12 § ABL. I enlighet med den nya terminologin i lagen om allmän försäkring har i punkten 1 ordet basbelopp ersatts av prisbasbelopp. I punkten 3 stadgas i gällande rätt att minst en av de stämموvalda revisorerna skall vara auktoriserad, om bolagets aktier eller skuldebrev är noterade vid en börs eller en auktoriserad marknadsplats. I lagen uppställs också i ett par andra bestämmelser särskilda regler för bolag med anknytning till aktiemarknaden. Någon enhetlig terminologi finns emellertid inte i dessa bestämmelser. Som kommittén förstår saken är dessa skillnader i vissa fall närmast oavsiktliga och i vart fall inte nödvändiga. Kommittén föreslår en enhetlig terminologi av innebörd att bolagets aktier eller i förevarande paragraf aktier eller skuldebrev, är noterade vid en svensk eller utländsk börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad. Se 1 kap. 4 §, 12 kap. 4, 5 och 7 §§, och 16 kap. 3 och 7 §§.

För en kommentar i övrigt hänvisas till prop. 1997/98:99.

13 §

Paragrafen motsvarar 10 kap. 13 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

14 §

Paragrafen motsvarar 10 kap. 14 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

15 §

Paragrafen motsvarar 10 kap. 15 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Jäv***16 §**

Paragrafen motsvarar 10 kap. 16 § ABL. Lagförslaget upptar på tre ställen en s.k. släktkatalog. Det är, förutom i förevarande paragraf, dels i 13 kap. 2 § som rör vissa riktade emissioner m.m. till styrelseledamöter och anställda, dels i 18 kap. 1 och 4 §§ som rör lån från bolaget. Bestämmelserna är i gällande rätt inte anpassade till varandra.

Det följer delvis av att de har olika syften, men skillnaderna synes delvis också sakna skäl. Kommittén föreslår en harmonisering med utgångspunkt i den senast tillskapade släktkatalogen, som är den katalog som gäller för riktade emissioner. Det innebär att katalogen i förevarande paragraf punkten 5 begränsas till make och sambo och i 18 kap. 1 och 4 §§ till make, sambo och omyndiga barn.

För en kommentar i övrigt hänvisas till prop. 1997/98:99.

Anlitande av biträde

17 §

Paragrafen motsvarar 10 kap. 17 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

Revisionsbolag

18 §

Paragrafen motsvarar 10 kap. 18 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

Revisor i dotterföretag

19 §

Paragrafen motsvarar 10 kap. 19 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

Revisorns mandattid

20 §

Paragrafen motsvarar 10 kap. 20 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

Förtida avgång

21 §

Paragrafen motsvarar 10 kap. 21 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

22 §

Paragrafen motsvarar 10 kap. 22 § ABL.

I *andra stycket* behandlas vad en anmälan om förtida avgång skall innehålla. I styckets andra mening föreskrivs i gällande rätt att bestämmelserna om revisionsberättelse i bl.a. 30 § skall tillämpas. Tolkad enligt ordalydelsen innebär bestämmelsen att revisorn i en anmälan om förtida avgång skall uttala sig bl.a. om styrelseledamöternas och verkställande direktörens ansvarsfrihet. Det ligger i sakens natur att ett sådant uttalande inte skall göras annat än inför ordinarie bolagsstämma (se 9 kap. 7 § ABL och 6 kap. 8 § i kommitténs nu framlagda förslag). Av bestämmelsens tillkomsthistoria framgår också att det inte varit lagstiftarens avsikt att kräva ett uttalande om ansvarsfrihet i en anmälan om förtida avgång. I äldre rätt stadgades att reglerna om revisionsberättelse *i tillämpliga delar* gällde för sådan anmälan, vilket i revisorspraxis uppfattades som att något uttalande om ansvarsfrihet inte behövde göras. Kommitténs förslag till nya revisionsregler överensstämde på denna punkt med äldre rätt (se SOU 1995:44 s. 50). Lokutionen ”i tillämpliga delar” bortföll visserligen under det fortsatta beredningsarbetet, men någon ändring i förhållande till äldre rätt åsyftades inte (prop. 1997/98:99 s. 264). I klarhetens intresse föreslår kommittén att hänvisningen begränsas till att avse endast andra stycket i 30 §. Därmed utesluts definitivt skyldigheten för revisor att i detta sammanhang uttala sig om ansvarsfrihet.

För en kommentar i övrigt hänvisas till prop. 1997/98:99.

23 §

Paragrafen motsvarar 10 kap. 23 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Länsstyrelseförordnande av revisor***24 §**

Paragrafen motsvarar 10 kap. 24 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

25 §

Paragrafen motsvarar 10 kap. 25 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

26 §

Paragrafen motsvarar 10 kap. 26 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Revisionsberättelsen***27 §**

Paragrafen motsvarar 10 kap. 27 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

28 §

Paragrafen motsvarar 10 kap. 28 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

29 §

Paragrafen motsvarar 10 kap. 29 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

30 §

Paragrafen motsvarar 10 kap. 30 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

31 §

Paragrafen motsvarar 10 kap. 31 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

32 §

Paragrafen motsvarar 10 kap. 32 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

33 §

Paragrafen motsvarar 10 kap. 33 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Koncernrevisionsberättelsen***34 §**

Paragrafen motsvarar 10 kap. 34 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Erinringar***35 §**

Paragrafen motsvarar 10 kap. 35 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Revisorns närvaro vid bolagsstämma***36 §**

Paragrafen motsvarar 10 kap. 36 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Revisorns tystnadsplikt***37 §**

Paragrafen motsvarar 10 kap. 37 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Åtgärder vid misstanke om brott***38 §**

Paragrafen motsvarar 10 kap. 38 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99 och 1998/99:19.

39 §

Paragrafen motsvarar 10 kap. 39 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

40 §

Paragrafen motsvarar 10 kap. 40 § ABL. I *första stycket* första meningen anges den tidsfrist inom vilken styrelsen har möjlighet att vidtaga åtgärder i anledning av revisorns underrättelse och därigenom hindra att revisorn avgör och gör anmälan till åklagare. Denna frist är enligt gällande rätt två veckor. Kommittén har från flera håll erfarit att detta är en i sammanhanget mycket kort tidsfrist. Det kan redan i ett medelstort bolag vara svårt att över huvud taget samla styrelsen med två veckors varsel. Ännu mindre är sannolikheten att det låter sig göras i de största bolagen. Därtill kommer att styrelsen efter sammanträdet skall hinna vidtaga någon åtgärd inom tvåveckorsfristen. Kommittén föreslår mot denna bakgrund att fristen förlängs till fyra veckor.

För en kommentar i övrigt hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Revisorns upplysningsplikt***41 §**

Paragrafen motsvarar 10 kap. 41 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

42 §

Paragrafen motsvarar 10 kap. 42 § ABL. Termen lekmannarevisor har ersatts av allmän granskare. För en kommentar i övrigt hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Registrering***43 §**

Paragrafen motsvarar 10 kap. 43 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

9 kap. Allmän och särskild granskning**Allmän granskning**

I avsnittet om allmän granskning har benämningen lekmannarevisor ersatts med allmän granskare. För en kommentar hänvisas till kommitténs allmänna överväganden kapitel 5. Till följd av den ändrade terminologin, som tydligt skiljer den allmänna granskningen från revisionen, har någon motsvarighet till 11 kap. 3 och 7 §§ ABL inte upptagits här. Det innebär inte någon ändring i sak.

1 §

Paragrafen motsvarar 11 kap. 1 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

2 §

Paragrafen motsvarar 11 kap. 2 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Allmän granskares uppgifter***3 §**

Paragrafen motsvarar 11 kap. 4 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

4 §

Paragrafen motsvarar 11 kap. 5 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

5 §

Paragrafen motsvarar 11 kap. 6 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Tillhandahållande av upplysningar m.m.***6 §**

Paragrafen motsvarar 11 kap. 8 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Hur allmän granskare utses***7 §**

Paragrafen motsvarar 11 kap. 9 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Obehörighetsgrunder***8 §**

Paragrafen motsvarar 11 kap. 10 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Jäv***9 §**

Paragrafen motsvarar 11 kap. 11 § ABL. Punkten 5 är ändrad. För en kommentar hänvisas till 8 kap. 16 §.

För en kommentar i övrigt hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Anlitande av biträde***10 §**

Paragrafen motsvarar 11 kap. 12 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Avgång***11 §**

Paragrafen motsvarar 11 kap. 13 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Granskningsrapport***12 §**

Paragrafen motsvarar 11 kap. 14 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

13 §

Paragrafen motsvarar 11 kap. 15 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Allmän granskares närvaro vid bolagsstämma***14 §**

Paragrafen motsvarar 11 kap. 16 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Allmän granskares tystnadsplikt***15 §**

Paragrafen motsvarar 11 kap. 17 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Allmän granskares upplysningsplikt***16 §**

Paragrafen motsvarar 11 kap. 18 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

17 §

Paragrafen motsvarar 11 kap. 19 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

*Registrering***18 §**

Paragrafen motsvarar 11 kap. 20 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

Särskild granskning

19 §

Paragrafen motsvarar 11 kap. 21 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

Yttrande över den särskilda granskningen

20 §

Paragrafen motsvarar 11 kap. 22 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1997/98:99.

10 kap. Ökning av aktiekapitalet, utgivande av nya aktier och upptagande av vissa penninglån

Ökning av aktiekapitalet, ökning av antalet aktier

1 §

Som utvecklats i kommitténs allmänna överväganden föreslår kommittén att systemet med ett nominellt värde på aktierna avskaffas. Vidare föreslår kommittén att bolaget självt vid utgivande av nya aktier mot vederlag får bestämma hur mycket av betalningen för aktierna som skall tillföras aktiekapitalet och att det till och med skall vara möjligt att i emissionsbeslutet föreskriva att hela emissionsbeloppet skall tillföras bolagets fria egna kapital. Det innebär att kommittén frikopplar aktierna från aktiekapitalet på så sätt att antalet aktier respektive aktiekapitalets storlek kan ökas oberoende av varandra. Detta principiellt viktiga förhållande bör komma till uttryck i kapitlets portalparagraf.

I *första stycket* läggs fast att aktiekapitalet kan ökas utan att antalet aktier samtidigt ökas. Det kan ske genom en fondemission där belopp överförs från bolagets fria eller bundna egna kapital till aktiekapitalet utan att antalet aktier samtidigt ökas. Fondemissionen leder till att aktiernas kvotvärde ökas.

I *andra stycket* har upptagits en bestämmelse som erinrar om att ett aktiebolag sedan länge har möjlighet att besluta om s.k. split, dvs. att de gamla aktierna delas upp på flera nya utan att aktiekapitalet ökas. Bolaget ger alltså ut nya aktier till de befintliga ägarna i förhållande till deras aktieinnehav utan att tillföras något vederlag.

Med kommitténs förslag att bolaget självt vid utgivande av nya aktier mot vederlag får bestämma hur mycket av betalningen för nya aktier som skall tillföras aktiekapitalet och att det skall vara möjligt att i emissionsbeslutet föreskriva att hela emissionsbeloppet skall tillföras

bolagets fria egna kapital får bestämmelsen emellertid en vidare innebörd. Den gör det också möjligt att ge ut nya aktier mot vederlag som uteslutande tillförs bolagets fria egna kapital eller annan del av det bundna egna kapitalet än aktiekapitalet.

Ökning av aktiekapitalet genom fondemission eller tillskottsemission

2 §

Paragrafen motsvarar 6 kap. 1 § i 1997 års förslag.

Första stycket anger de två principiellt olika sätt på vilka aktiekapitalet kan ökas, nämligen fondemission och tillskottsemission.

Av *andra stycket* framgår att en fondemission alltid innebär en ökning av aktiekapitalet. Att den inte nödvändigtvis behöver innebära att nya aktier ges ut framgår av 1 §.

Tredje stycket behandlar tre olika sätt att genomföra en kapitalökning genom tillskottsemission. Det första sättet är att bolaget emitterar nya aktier som tecknas mot betalning utan utnyttjande av teckningsoption (nyemission). Det andra sättet är att bolaget emitterar nya aktier som tecknas mot betalning med utnyttjande av teckningsoption som bolaget tidigare givit ut. Det tredje sättet att bolaget lämnar nya aktier i utbyte mot tidigare utgivna konvertibler. Gemensamt för de tre formerna är att aktieägarna betalar för aktier eller konvertibler och på så sätt tillskjuter värden till bolaget. Hur denna betalning skall påverka bolagets egna kapital bestäms i emissionsbeslutet (jfr 12 kap. 4, 6 och 8 §§). För endast en del av beloppet till aktiekapitalet utgör resten fritt eget kapital, såvitt inte emissionsbeslutet innehåller föreskrift om att återstoden helt eller delvis skall föras till bunden fond. Av 1 § framgår att en tillskottsemission också kan utformas så att hela beloppet tillförs bolagets fria egna kapital. Det vanligaste torde emellertid bli att emissionsbeloppet åtminstone till en del tillförs aktiekapitalet.

Beslutsordning

3 §

Paragrafen motsvarar 6 kap. 2 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Definitioner***4 §**

Paragrafen motsvarar 8 kap. 1 § och 6 kap. 3 § i 1997 års förslag. Bestämmelserna, som båda innehåller definitioner, har efter synpunkter från remissinstanserna förts samman till en paragraf. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Utfärdande av emissionsbevis i kupongbolag***5 §**

Paragrafen motsvarar 6 kap. 4 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Registrering av fondaktierätt och teckningsrätt i avstämningsbolag***6 §**

Paragrafen motsvarar med redaktionella ändringar 6 kap. 5 § i 1997 års förslag. Lydelsen har anpassats till lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument. Andra och tredje meningarna i 1997 års förslag har flyttats till 4 kap. 18 § andra stycket. För en kommentar hänvisas till den paragrafen.

För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

*Försäljning av överskjutande fondaktierätter och teckningsrätter***7 §**

Paragrafen motsvarar 6 kap. 6 § i 1997 års förslag.

Enligt gällande rätt kan aktieägarna sälja de fondaktierätter och teckningsrätter som inte motsvarar en hel aktie, konvertibel eller teckningsoption. För att transaktionskostnaderna vid en sådan försäljning inte skall bli orimligt höga i förhållande till värdet av rättigheterna har för avstämningsbolagens del möjliggjorts att rättigheterna säljs centralt genom bolagets försorg. En förutsättning för att så skall få ske är att bolagsstämman i emissionsbeslutet tar in ett förbehåll om samordnad försäljning. Själva försäljningen verkställs av ett värdepappersinstitut.

Kommittén föreslår att samtliga aktiebolag skall ges möjlighet att använda sig av förfarandet med samordnad försäljning. Första stycket har justerats i enlighet härmed.

För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

*Rätt till utdelning på nya aktier***8 §**

Paragrafen motsvarar 6 kap. 7 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Prospekt vid emission och aktieägars utförsäljning***9 §**

Paragrafen motsvarar 6 kap. 8 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Kapitalandelslån och vinstandelslån***10 §**

Paragrafen motsvarar med viss redaktionell ändring 6 kap. 9 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

11 kap. Fondemission*Rätt till fondaktier***1 §**

Paragrafen motsvarar 7 kap. 2 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Förslag till beslut om fondemission***2 §**

Paragrafen motsvarar med vissa redaktionella ändringar 7 kap. 3 § i 1997 års förslag.

Kommittén föreslår att systemet med ett nominellt belopp på aktierna upphävs, se kommitténs allmänna överväganden kapitel 2. Bestämelsen har utformats i enlighet därmed.

För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

*Kompletterande information***3 §**

Paragrafen motsvarar 7 kap. 4 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Tillhandahållande av förslag till beslut m.m.***4 §**

Paragrafen motsvarar med viss redaktionell ändring 7 kap. 5 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Kungörande av beslutet***5 §**

Paragrafen motsvarar med smärre ändringar 7 kap. 6 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Registrering av beslutet***6 §**

Paragrafen motsvarar 7 kap. 7 § i 1997 års förslag.

Den i *tredje stycket* föreskrivna skyldigheten att genast ta upp nya aktier i aktieboken åvilar i kupongbolag styrelsen och i avstämningsbolag den centrala värdepappersförvararen. Den i det tidigare förslaget upptagna bestämmelsen har anpassats därtill.

För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

*Preskription av fondaktie***7 §**

Paragrafen motsvarar 7 kap. 8 § i 1997 års förslag.

Om den som är berättigad till fondaktie inte tar ut aktien, gäller enligt förevarande paragraf att bolaget i viss ordning kan sälja aktien för den berättigades räkning. Om beloppet inte lyfts inom fyra år tillfaller det bolaget. Enligt 12 kap. 4 § första stycket 4 ABL skall därvid motsvarande belopp avsättas till reservfonden. Som påpekats i doktrinen (Lindskog, S., Aktiebolagslagen 12:e och 13:e kap., 2 uppl. 1995, 12:4–5.4) finns knappast något hållbart skäl till den senare regeln. Att bolaget inte behöver betala ut försäljningsbeloppet berör inte det bundna egna kapitalet och har inte heller i övrigt någon negativ inverkan på borgenärernas situation. Kommittén föreslår därför att kravet på att beloppet i fråga skall avsättas till reservfond avskaffas. Någon motsvarighet till 12 kap. 4 § första stycket 4 (se också det av kommittén i delbetänkandet Vinstutdelning i aktiebolag, SOU 1997:168 föreslagna tillägget i 7 kap. 8 §) har därför inte upptagits i förslaget.

För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

12 kap. Tillskottsemission

Företrädesrätt till nya aktier, teckningsoptioner och konvertibler

1 §

Paragrafens första stycke motsvarar 8 kap. 3 § i 1997 års förslag. För en kommentar till bestämmelsen hänvisas till betänkandet.

Andra stycket motsvarar 4 kap. 2 a § ABL. Bestämmelsen har utvidgats till att också omfatta teckningsoptioner och konvertibler. Det innebär ingen ändring i förhållande till gällande rätt (jfr 5 kap. 2 § första stycket ABL). För en kommentar hänvisas till prop. 1999/2000:34.

Avvikelse från företrädesrätten

2 §

Paragrafen motsvarar 8 kap. 4 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

Förslag till beslut om tillskottsemission

3 §

Paragrafen motsvarar 8 kap. 5 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

Tillskottsemission genom nyemission av aktier

4 §

Paragrafen motsvarar 8 kap. 6 § i 1997 års förslag.

Kommittén föreslår att systemet med ett nominellt belopp på aktierna upphävs. Bestämmelsen har utformats i enlighet därmed. Som en konsekvens av kommitténs förslag att tillåta tillskottsemission där betalningen för de emitterade aktierna inte med automatik går till bundet kapital utan bolagen lämnas frihet att välja om betalningen helt eller delvis skall gå till fritt eget kapital eller tillföras aktiekapitalet har punkterna 1 och 2 modifierats i förhållande till 1997 års förslag. Av punkten 1 framgår att styrelsen i förslaget till emissionsbeslut för det första skall ange det belopp eller högsta belopp eller det lägsta och högsta belopp varmed bolaget egna kapital skall ökas genom emissionen. Om viss del av betalningen skall gå till aktiekapitalet skall motsvarande uppgift lämnas beträffande aktiekapitalets ökning. Enligt punkten 2 skall styrelsen också upplysa om teckningskursen, dvs. det

belopp som skall betalas för varje aktie. Om viss del av betalningen skall tillföras aktiekapitalet, skall också detta framgå av förslaget. Det är en upplysning som bl.a. underlättar PRV:s kontroll vid registrering av emissionen. Motsvarande justeringar har gjorts i punkten 15.

Tillskottsemission genom emission av teckningsoptioner

5 §

Paragrafen motsvarar 8 kap. 9 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

6 §

Paragrafen motsvarar 8 kap. 10 § i 1997 års förslag.

Kommittén föreslår att systemet med ett nominellt belopp på aktierna upphävs, se kommitténs allmänna överväganden kapitel 2. Bestämmelsen har utformats i enlighet därmed. För en kommentar till punkterna 1 och 2 hänvisas till kommentaren till motsvarande bestämmelser i 4 §.

Punkten j är ny. Den går tillbaka på kommitténs förslag till fissionsregler i 21 kap.

För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

Tillskottsemission genom emission av konvertibler

7 §

Paragrafen motsvarar, med undantag för tredje stycket, 8 kap. 7 § i 1997 års förslag. Tredje stycket motsvarar 8 kap. 2 § tredje stycket i det förslaget. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

8 §

Paragrafen motsvarar 8 kap. 8 § i 1997 års förslag.

Kommittén föreslår att systemet med ett nominellt belopp på aktierna upphävs, se kommitténs allmänna överväganden kapitel 2. Bestämmelsen har utformats i enlighet därmed. För en kommentar till punkterna 1 och 2 hänvisas till kommentaren till motsvarande bestämmelser i 4 §.

Punkten j är ny. Den går tillbaka på kommitténs förslag till fissionsregler i 21 kap.

För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

Gemensamma bestämmelser*Kompletterande information***9 §**

Paragrafen motsvarar 8 kap. 11 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Apport och kvittning***10 §**

Paragrafen motsvarar 8 kap. 12 § i 1997 års förslag.

I remissvaret på 1997 års betänkande har PRV påpekat att kvittningsförfarandet reglerats i alltför begränsad omfattning. I linje med PRV:s synpunkter föreslår kommittén att, om betalning för tecknade aktier och konvertibler skall ske genom kvittning, bolagets styrelse åläggs att upprätta och vid stämman lägga fram en redogörelse för omständigheterna.

För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

*Revisorsgranskning***11 §**

Paragrafen motsvarar 8 kap. 13 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Tillhandahållande av förslag till beslut m.m.***12 §**

Paragrafen motsvarar med viss redaktionell ändring 8 kap. 14 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Kallelsens innehåll***13 §**

Paragrafen motsvarar 8 kap. 15 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Kungörande av beslutet***14 §**

Paragrafen motsvarar 8 kap. 16 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Teckning***15 §**

Paragrafen motsvarar 8 kap. 17 § i 1997 års förslag.

Teckning vid emission av nya aktier, teckningsoptioner och konvertibler skall enligt huvudregeln ske på en särskild teckningslista som innehåller beslutet om emission. En kopia av bolagsordningen, förslaget till beslut, vissa redovisningshandlingar, en redogörelse av styrelsen och ett yttrande av revisorerna skall vara fogade till teckningslistan eller hållas tillgängliga på en plats som anges i listan.

För kupongbolagen tillämpas i dag ett förenklat förfarande som innebär att teckning direkt kan ske i stämmoprotokollet vid den stämma där ökningsbeslutet fattas. Förfarandet är främst avsett för bolag med ett fåtal aktieägare men kan även tillämpas när endast en eller ett fåtal personer har rätt till teckning. Förutsättningen för att denna ordning skall få tillämpas är att alla som är berättigade till teckning är närvarande på stämman som fattar beslut om emissionen och då tecknar rättigheterna.

Det är uppenbart att institutet simultanteckning är ett värdefullt institut som öppnar möjlighet till kapitalanskaffning i smidiga former. Den nuvarande begränsningen till kupongbolag torde ha skett utifrån föreställningen att avstämningsbolag är stora bolag med en vid ägarkrets som inte i praktiken kan tillämpa en ordning med teckning direkt i bolagsstämmoprotokollet. Kommittén ser emellertid inte något egentligt skäl till att göra denna begränsning; om ett avstämningsbolag för att ta ett exempel vill rikta en nyemission till en pensionsfond som har en behörig firmatecknare närvarande på stämman, bör det vara möjligt att denne tecknar aktierna enligt reglerna om simultanteckning. Andra stycket har utformats i enlighet härmed.

För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

*Felaktig teckning***16 §**

Paragrafen motsvarar 8 kap. 18 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Tilldelning***17 §**

Paragrafen motsvarar 8 kap. 19 § i 1997 års förslag.

Den i sista meningen föreskrivna skyldigheten att genast ta upp tilldelade aktier i aktieboken åvilar i kupongbolag styrelsen och i avstämningsbolag den centrala värdepappersförvararen. Lagtexten har utformats i enlighet härmed.

För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

*Underteckning***18 §**

Paragrafen motsvarar 8 kap. 20 § i 1997 års förslag.

Till skydd för dem som i en tillskottsemission tecknat aktier, teckningsoptioner eller konvertibler gäller att emissionsbeslutet förfaller vid underteckning, dvs. om det sammanlagda teckningsbeloppet vid teckningstidens utgång inte uppgår till det belopp eller lägsta belopp varmed bolagets egna kapital enligt emissionsbeslutet skulle öka. Vid en tillskottsemission genom emission av aktier skall i emissionsbeslutet också anges hur stor del av betalningen för varje aktie som skall tillföras aktiekapitalet. Andelen kan emellertid bestämmas till noll, dvs. att hela betalningen skall tillföras fritt eget kapital. Att aktiekapitalet uppgår till det belopp som avsågs med emissionsbeslutet hindrar emellertid inte att beslutet förfaller på grund av underteckning.

I tredje meningen har tydliggjorts att den återbetalningsskyldighet som uppkommer om emissionsbeslutet förfaller omfattar även uppkommen avkastning på inbetalade belopp, jfr 2 kap. 10 §.

Utformas emissionen med endast ett högsta ökningsbelopp uppkommer aldrig något underteckningsproblem.

För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

*Betalningssätt***19 §**

Paragrafen motsvarar 8 kap. 21 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Kvittning av skuld på grund av aktieteckning***20 §**

Paragrafen motsvarar 8 kap. 23 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Överlåtelse av fordran på grund av aktieteckning***21 §**

Paragrafen motsvarar 8 kap. 24 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Förverkande av aktierätt***22 §**

Paragrafen motsvarar 8 kap. 25 § i 1997 års förslag.

I andra meningen har hänvisningen till den s.k. panthavarförteckningen utmönstrats, se kommentaren till 1 kap. 5 §.

Om aktierätten förklarats förverkad och aktien inte övertagits av någon annan som erlagt full betalning, skall enligt 4 kap. 11 § ABL den för vilken aktierätten förverkats, gentemot bolaget svara för en femtedel av full betalning för aktien. Motsvarande belopp skall enligt 12 kap. 4 § första stycket 3 ABL avsättas till reservfonden. Bestämmelsen är en parallell till 2 kap. 11 § ABL, som reglerar förfarandet vid bolagsbildning. Kommitténs förslag till nya regler om bolagsbildning innebär att teckning inte är bindande för aktietecknaren och det därför inte finns något behov av regler om obetald aktie i samband med bolagsbildning. Något förslag därom finns därför inte i 2 kap. Frågan är då om bestämmelserna skall behållas för nyemissionsfallet. Såvitt kommittén har kunnat inhämta har bestämmelsen aldrig tillämpats och dess effekt på aktietecknarnas betalningsvilja torde vara obetydlig. Kommittén föreslår därför att regeln om betalning av en femtedel av aktien utmönstrats också ur bestämmelserna om kapitalökning. Därmed bortfaller även behovet av en bestämmelse motsvarande 12 kap. 4 § första stycket 3 ABL (se också det av kommittén i delbetänkandet Vinstutdelning i aktiebolag, SOU 1997:168 föreslagna tillägget i 8 kap. 25 §) om att beloppet i fråga skall avsättas till reservfonden.

För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

*Registrering av beslutet***23 §**

Paragrafen motsvarar 8 kap. 26 § i 1997 års förslag. Lydelsen har anpassats till lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument.

Kommittén föreslår att systemet med ett nominellt belopp på aktierna upphävs och att bolaget självt avgör hur stor del av vederlaget för nya aktier som skall tillföras aktiekapitalet. Tredje stycket har utformats i enlighet därmed. Medan PRV enligt gällande rätt, vid registrering av en nyemission där emissionsbeloppet bestämts till ett viss belopp eller ett lägsta belopp, har att pröva om det sammanlagda nominella beloppet av tecknade och tilldelade nya aktier efter avdrag för aktier som förklarats förverkade och inte övertagits av någon annan uppgår till ökningsbeloppet avser denna prövning i det nya systemet att bolaget genom emissionen tillförts ett belopp som uppgår till det belopp eller lägsta belopp varmed bolagets egna kapital skall ökas genom emissionen. Vid en tillskottsemission genom emission av aktier kan i emissionsbeslutet anges att viss del av betalningen för varje aktie skall tillföras aktiekapitalet. I så fall kommer PRV:s granskning att innebära en kontroll av att aktiekapitalet tillförts det belopp eller lägsta belopp som angivits i emissionsbeslutet. Jfr också kommentaren till 18 §.

I fjärde stycket regleras möjligheten att styrka att betalning erlagts för tecknade aktier respektive konvertibler. Enligt gällande rätt kan detta ske genom intyg antingen från auktoriserad eller godkänd revisor eller från den centrala värdepappersförvararen. Det senare alternativet förekommer aldrig i praktiken och inte heller synes något behov därav föreligga för framtiden. Kommittén föreslår därför att möjligheten att styrka betalning genom intyg från den centrala värdepappersförvararen utmönstras.

För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

*Rättsverkningar av registrering av tillskottsemission genom emission av aktier***24 §**

Paragrafen motsvarar 8 kap. 27 § i 1997 års förslag.

Enligt gällande rätt innebär PRV:s registrering att aktiekapitalet är ökat med de emitterade aktierna nominella belopp. Kommittén föreslår att systemet med ett nominellt belopp på aktierna upphävs. Första stycket har anpassats därtill. Men kommitténs förslag innebär också att bolaget självt i emissionsbeslutet avgör om, och i så fall i vilken utsträckning, det belopp som betalas för aktierna skall föras till aktie-

kapitalet. Med denna ordning får registreringen den rättsverkan att aktiekapitalet anses ökat med det sammanlagda belopp som betalats för tecknade och tilldelade nya aktier efter avdrag för aktier som förklarats förverkade och inte övertagits av någon annan, till den del detta belopp enligt emissionsbeslutet skall tillföras aktiekapitalet.

För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

Registreringsvägran m.m.

25 §

Paragrafen motsvarar 8 kap. 28 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

Styrelsebeslut under förutsättning av bolagsstämmans godkännande

26 §

Paragrafen motsvarar 8 kap. 28 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

27 §

Paragrafen motsvarar 8 kap. 30 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

28 §

Paragrafen motsvarar 8 kap. 31 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

29 §

Paragrafen motsvarar 8 kap. 32 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

Styrelsebeslut enligt bolagsstämmans bemyndigande

30 §

Paragrafen motsvarar 8 kap. 33 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

31 §

Paragrafen motsvarar med vissa redaktionella ändringar 8 kap. 34 § i 1997 års förslag.

Genom den nya lydelsen av andra styckets andra mening tydliggörs att hänvisningen till 12 § endast avser den däri angivna tiden. Förslaget till bemyndigande skall alltså hållas tillgängligt för aktieägarna under minst två veckor före den stämma vid vilken frågan om bemyndigande skall prövas. Det är däremot inte nödvändigt att, för det fall bemyndigandet skall ge styrelsen rätt att besluta om apportemission, lämna någon styrelseredogörelse enligt 10 § eller revisorsyttrande enligt 11 §, inför denna stämma. Av 32 § följer att dessa handlingar skall upprättas när styrelsen utnyttjar bemyndigandet. Ett krav på att upprätta dem redan inför beslut om bemyndigande skulle kraftigt minska bemyndigandeinstitutets användbarhet för apportemissioner t.ex. vid offentliga uppköpserbjudanden där betalning erbjuds i form av aktier i köparbolaget. Samma sak skulle gälla apportemissionsliknande överlåtelser av egna aktier, eftersom bestämmelserna om sådana överlåtelser hänvisar till de nu aktuella emissionsreglerna.

För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

32 §

Paragrafen motsvarar med smärre ändringar 8 kap. 35 § i 1997 års förslag.

I linje med vad PRV anfört i sitt remissvar på 1997 års betänkande anser kommittén att ett av styrelsen med stöd av bemyndigande fattat beslut om tillskottsemission skall kungöras även om samtliga aktieägare varit företrädde vid den stämma som beslutat om bemyndigandet. Hänvisningen till den föreslagna 14 § har därför begränsats till att avse endast de tre första styckena i paragrafen.

För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

Aktieteckning med utnyttjande av optionsrätt m.m.

Teckning

33 §

Paragrafen motsvarar 8 kap. 39 § första meningen i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

Upptagande av aktierna i aktieboken m.m.

34 §

Paragrafen motsvarar 8 kap. 39 § andra meningen i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Anmälan för registrering***35 §**

Paragrafen motsvarar 8 kap. 40 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

36 §

Paragrafen motsvarar 8 kap. 41 § i 1997 års förslag.

I andra meningen har alternativet att styrka betalning genom intyg från den centrala värdepappersförvararen utmönstrats, se kommentaren till 23 §.

För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

*Rättsverkningar av registrering***37 §**

Paragrafen motsvarar, tillsammans med 40 §, 8 kap. 42 § i 1997 års förslag.

Kommittén föreslår att systemet med ett nominellt belopp på aktierna upphävs, se kommitténs allmänna överväganden kapitel 2. Bestämmelsen har anpassats därtill. Den har också anpassats till den föreslagna ordningen att bolaget självt avgör om, och i så fall i vilken utsträckning, den betalning som erläggs för nya aktier vid teckning med stöd av teckningsoption eller det vederlag som tillförs bolaget vid konvertering skall tillföras aktiekapitalet, jfr kommentaren till 24 §.

För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

Konvertering*Upptagande av aktierna i aktieboken m.m.***38 §**

Paragrafen motsvarar 8 kap. 36 § i 1997 års förslag.

Den i första meningen föreskrivna skyldigheten att genast ta upp nya aktier i aktieboken åvilar i kupongbolag styrelsen och i avstämningsbolag den centrala värdepappersförvararen. Lagtexten har utformats i enlighet härmed.

För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

*Anmälan för registrering***39 §**

Paragrafen motsvarar 8 kap. 37 § i 1997 års förslag.

Vid ett avskaffande av systemet med nominellt belopp på aktierna bortfaller behovet av att Patent- och registreringsverket, vid registrering av att konvertering ägt rum, kontrollerar att bolaget på grund av de utbytta konvertiblerna tillförts vederlag till ett värde som motsvarar minst det sammanlagda nominella beloppet av de aktier som lämnats i utbyte. Någon motsvarighet till 8 kap. 38 § i 1997 års förslag finns därför inte i det nu framlagda förslaget.

För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

*Rättsverkningar av registrering***40 §**

Paragrafen motsvarar, tillsammans med 37 §, 8 kap. 42 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

Övriga bestämmelser*Registrering av konvertibler och teckningsoptioner***41 §**

Paragrafen motsvarar 5 kap. 1 § sjätte stycket ABL. Lydelsen har anpassats till lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument.

13 kap. Särskilda bestämmelser om vissa riktade emissioner m.m.**1 §**

Paragrafen motsvarar 9 kap. 1 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

2 §

Paragrafen motsvarar 9 kap. 2 § i 1997 års förslag. I första stycket 1 och 2 har den uttryckliga referensen till styrelsesuppleanter respektive vice verkställande direktör tagits bort. Att bestämmelsen omfattar även dessa personer framgår av 7 kap. 2 respektive 24 §.

För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

3 §

Paragrafen motsvarar 9 kap. 3 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

4 §

Paragrafen motsvarar 9 kap. 4 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

5 §

Paragrafen motsvarar 9 kap. 5 § i 1997 års förslag. I första stycket 1 och 2 har den uttryckliga referensen till styrelsesuppleanter respektive vice verkställande direktör tagits bort. Att bestämmelsen omfattar även dessa personer framgår av 7 kap. 2 respektive 24 §.

För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

6 §

Paragrafen motsvarar 9 kap. 6 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

7 §

Paragrafen motsvarar 9 kap. 7 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

14 kap. Värdeöverföringar från bolaget till aktieägare eller annan*Begreppet värdeöverföring***1 §**

Paragrafen är ny. Den innehåller en definition av begreppet värdeöverföring i fem punkter.

Punkterna 1–4 torde inte kräva någon kommentar. Det är fråga om utbetalningar som regleras mer eller mindre i detalj i aktiebolagslagen och som av bolaget öppet redovisas som aktiebolagsrättsliga transaktioner. Från redovisningssynpunkt är dessa typer av utbetalningar att hänföra till affärshändelser, se 2 § första stycket 7 bokföringslagen (1999:1978)

Punkten 5 behandlar något som i doktrinen ofta betecknas som "förtäckt vinstutdelning". Transaktionerna beskrivs i lagtexten som affärshändelser. Begreppet anknyter till det nyssnämnda lagrummet i bokföringslagen. Där definieras en affärshändelse på följande sätt: Alla förändringar i storleken och sammansättningen av ett företags förmögenhet som beror på företagets ekonomiska relationer med omvärlden, såsom in- och utbetalningar, uppkomna fordringar och skulder

samt egna tillskott till och uttag ur verksamheten av pengar, varor eller annat.

Ordet värdeöverföring antyder att ett värde skall överföras från bolaget, vars förmögenhet minskas, till någon annan. Så torde det också förhålla sig i flertalet fall. Som punkten 5 är skriven täcker den emellertid också det fallet att bolaget förlorar värde utan att någon annan gör en motsvarande ekonomiska vinning.

Av termen affärshändelse framgår emellertid att det beslut eller den åtgärd varigenom bolaget tillfogas förmögenhetsförlust skall fattas eller vidtas av personer med anknytning till bolaget.

Det är inte alla affärshändelser som omfattas av punkten 5. Det är för det första bara transaktioner som leder till att bolagets förmögenhet minskar som behandlas här. Om en transaktion innebär att bolagets förmögenhet består oförändrad eller till och med ökas är punkten inte tillämplig. Huruvida en transaktion påverkar bolagets förmögenhet negativt får avgöras med tillämpning i första hand av vanliga värderingsprinciper. Om bolaget för att ta ett exempel ger ett lån till lägre ränta än marknadsräntan, är bolagets fordran på låntagaren mindre värd än om lånet lämnats på marknadsmässiga villkor och denna skillnad skall i vissa fall synliggöras i balansräkningen, jfr Redovisningsrådets rekommendation RR3 Redovisning av fordringar och skulder med hänsyn till räntevillkor och dold räntekompensation. Även om bolaget inte kan anses ha någon skyldighet att ta hänsyn till eller upplysa om en skillnad av nu angivet slag i sin redovisning, får ett lån till ränta som understiger den marknadsmässiga anses vara förlustbringande vid tillämpningen av förevarande punkt 5. Frågan om låneräntan är marknadsmässig eller ej får avgöras med hänsyn till omständigheterna i det särskilda fallet med tillämpning av vanliga regler om bevisbörda och bevisvärdering.

En ytterligare förutsättning för att punkten 5 skall vara tillämplig är att den ifrågakommande förlustbringande affärshändelsen företagits av annat än rent affärsmässiga skäl. Vilka motiv bolagets motpart därvid har haft kan lämnas därhän. Intresset skall i stället riktas mot dem som agerat för bolaget och fokuseras på vilka motiv de kan ha haft för att företa en transaktion som förorsakat bolaget en förmögenhetsförlust.

Som framgår indirekt av lagtexten kan en i grunden legitim affärsöverenskommelse föras med sidovillkor som syftar till att gynna exempelvis en aktieägare. Transaktionen företas då inte längre av rent affärsmässiga skäl och faller därmed under punkten 5.

I 1997 års betänkande lämnades följande exempel på icke affärsmässigt betingade transaktioner som medför att bolagets förmögenhet, direkt eller indirekt, minskar:

Det kan röra sig om att bolaget avhänder sig egendom till underpris, förvärvar egendom till överpris, utbetalar lön eller arvode för tjänster eller arbeten som inte alls eller endast delvis motsvaras av utbetalningen, lånar ut medel till en i förhållande till marknadsräntan låg ränta eller upptar lån till en högre ränta än marknadsräntan, avskriver fordringar, etc. Hur transaktionen rubriceras har inte någon betydelse i sammanhanget.

Huruvida transaktionen kan anses affärsmässigt betingad får i det enskilda fallet avgöras med hänsyn till värdediskrepansens storlek, transaktionens karaktär (köp, byte, pant, borgen, löneutbetalning etc.), mottagarens relation till bolaget (aktieägare med mer eller mindre stort inflytande i bolaget, styrelseledamot eller ledande befattningshavare i bolaget, utomstående etc.) och övriga omständigheter. Det kan givetvis inte komma i fråga att betrakta varje transaktion som är oförmånlig för bolaget och förmånlig för motparten som en värdeöverföring (jfr Rodhe s. 131).

Det bör understrykas att även en transaktion som kortsiktigt kan förutses bli förlustbringande mycket väl kan vara affärsmässigt motiverad i ett längre perspektiv.

Tillåtna former för värdeöverföring

2 §

Paragrafen reglerar de tillåtna formerna för värdeöverföringar.

Första stycket motsvarar med smärre ändringar 16 kap. 1 § i det författningsförslag som kommittén lade fram i delbetänkandet Vinstutdelning i aktiebolag (SOU 1997:168). Bestämmelsen anger på vilka sätt värdeöverföringar får ske från bolaget. Bestämmelsen tar sikte på värdeöverföringar beslutade av bolaget genom därtill behörigt bolagsorgan, vanligtvis bolagsstämman.

I punkterna 1–4 anges samma fyra former av öppen värdeöverföring som upptagits i 1 § 1–4. Bestämmelser om hur sådana värdeöverföringar skall göras finns i 15–17 och 22 kap. Punkten 5 erinrar om att det i 5 § finns en specialregel för ett särskilt slag av värdeöverföring, nämligen gåva till allmännyttigt ändamål.

Andra stycket är nytt. Det ger uttryck för den grundläggande principen att regler uppställda uteslutande till aktieägarnas skydd kan åsidosättas om samtliga aktieägare samtycker därtill. Det innebär i förevarande sammanhang att värdeöverföring också kan ske i annan form om alla aktieägare är överens därom. Av bestämmelsen följer bl.a. att beslut om värdeöverföringar i strid med bolagets syfte får fattas endast av aktieägarna samfällt. Att en värdeöverföring beslutad av aktieägarna samfällt inte får inkräkta på borgenärsskyddet framgår av 3 §.

*Skyddet för bolagets bundna egna kapital och försiktighetsregeln***3 §**

Paragrafen motsvarar närmast 16 kap. 11 § i SOU 1997:168.

I ett aktiebolag svarar aktieägarna inte personligen för bolagets förpliktelser utan bolagets borgenärer hänvisas till bolagets tillgångar för betalning. Om bolagets tillgångar fritt kunde avhändas bolaget och skulderna ökas utan begränsning, skulle borgenärernas rätt till betalning ur bolagets tillgångar vara illusorisk. I aktiebolagslagen finns därför bestämmelser som skall garantera att det alltid finns en behållen förmögenhet i bolaget, bolagets bundna egna kapital. Den grundläggande bestämmelsen härom har upptagits i förevarande paragraf.

I *första stycket* första meningen föreskrivs att bolaget inte får företa en värdeöverföring till aktieägare eller annan, om det inte finns full täckning för det bundna egna kapitalet efter överföringen. Värdeöverföring definieras i 1 §.

Med full täckning förstås att det sammanlagda bokförda värdet av bolagets tillgångar överstiger summan av skulderna och avsättningarna enligt samma balansräkning med belopp som minst motsvarar summan av aktiekapitalet, reservfonden, uppskrivningsfonden och fond som enligt bestämmelse i bolagsordningen skall vara bunden.

Beräkningen av om det finns full täckning för det bundna egna kapitalet sker med ledning av den balansräkning som skall ligga till grund för stämmans eller styrelsens beslut om värdeöverföring. Skall beslutet fattas på ordinarie stämma på vilken balansräkningen enligt bolagsordningen skall fastställas, skall stämman först pröva frågan om fastställelse och därefter beräkna täckningsgraden med ledning av balansräkningen i fastställt skick. Det framgår av andra meningen.

Kommittén anser att det bör vara tillåtet med vinstutdelning i efterskott genom beslut på extra stämma. En sådan ordning kan emellertid innebära risker för borgenärerna. Antag att ett bolag har fastställt en balansräkning som utvisar att bolaget har fritt eget kapital av viss storlek och att ordinarie stämman beslutat om utbetalning av hälften av detta. Under det löpande räkenskapsåret går emellertid bolaget med kraftig förlust, skulderna ökar och tillgångarnas värde minskar så att det inte längre finns täckning för det bundna egna kapitalet. Under sådana omständigheter får den återstående hälften av det fria egna kapitalet inte längre tas i anspråk för efterskottsutdelning eller annan värdeöverföring. Det framgår av första meningen.

För att kravet i första meningen på att det skall finnas full täckning för det bundna egna kapitalet efter en värdeöverföring skall bli effektivt måste beräkningen av täckningsgraden ske på ett aktuellt material. I princip bör fordras upplysningar om bolagets ställning som är lika

fullständiga som på en ordinarie bolagsstämma på vilken balansräkningen fastställs. Det gäller inte bara tillgångar, skulder och avsättningar utan också det egna kapitalet. Ökning eller minskning av det registrerade aktiekapitalet bör sålunda beaktas liksom förändringar i reservfonden, uppskrivningsfonden och annan bunden fond.

I enlighet härmed föreskrivs i tredje meningen att om fråga om värdeöverföring prövas på en extra bolagsstämma eller av styrelsen – vid inlösen av aktier enligt förbehåll i bolagsordningen eller vid förvärv av egna aktier med stöd av bemyndigande – skall beräkningen göras på grundval av följande handlingar, nämligen

1. en kopia av den årsredovisning som innehåller senast fastställda balans- och resultaträkningar, försedd med en anteckning om bolagsstämmans beslut om bolagets vinst eller förlust,

2. en kopia av revisionsberättelsen för det år årsredovisningen avser,

3. en av styrelsen undertecknad redogörelse för händelser av väsentlig betydelse för bolagets ställning, vilka har inträffat efter det att årsredovisningen lämnades med uppgift om förändringar i det bundna egna kapitalet som har skett under samma tid, och

4. ett yttrande av revisorerna över den redogörelse som avses i 3 med uttalande om huruvida bolagsstämman bör besluta i enlighet med förslaget.

I 15 kap. 5 § ges föreskrifter om att den angivna informationen skall tillhandahållas aktieägarna vid förslag till beslut om vinstutdelning på extra stämma. Motsvarande föreskrifter har upptagits i 16 kap. 12 § andra stycket och 17 kap. 7 § beträffande förslag till beslut om förvärv av egna aktier respektive minskning av aktiekapitalet för återbetalning till aktieägarna.

I *andra stycket* behandlas den s.k. försiktighetsregeln. För en kommentar hänvisas till 1997 års betänkande.

I *tredje stycket* behandlas minskning av aktiekapitalet och reservfonden för avsättning till fritt eget kapital. En sådan avsättning kan ses som en förberedelse till utbetalning till aktieägarna. Beslut av angivet slag jämföras därför, i förevarande paragraf, med minskningsbeslut med direkt återbetalning till aktieägarna.

Värdeöverföringar under löpande räkenskapsår

4 §

Som anförts under 3 § föreslår kommittén att det skall vara möjligt att besluta om värdeöverföring på extra stämma. Därvid motsätter sig kommittén värdeöverföringar som tar i anspråk överskott i bolagets verksamhet som upparbetas under löpande verksamhetsår. Utbetal-

ningar i förskott skall alltså även i fortsättningen vara förbjudna medan utbetalningar i efterskott, vare sig de sker öppet eller förtäckt, godtas. Det innebär att sedan ordinarie bolagsstämma fastställt balansräkningen för ett räkenskapsår, den kan omedelbart besluta om överföring av ett sammanlagt värde som högst uppgår till det fria egna kapitalet enligt balansräkningen. Om stämman beslutar om överföring av ett lägre värde, kan en senare extra stämma besluta om överföring helt eller delvis av vad som därefter återstår av fritt eget kapital. Detta kan upprepas vid ytterligare en eller flera extra stämmor, under förutsättning att stämman hålls senast dagen före nästa ordinarie bolagsstämma.

Varje extra stämma som skall pröva fråga om utbetalning i efterskott måste veta hur mycket av det fria egna kapitalet enligt den senast fastställda balansräkningen som återstår efter de beslut om värdeöverföring som har fattats sedan balansräkningen fastställdes. Det är därvid att märka att det inte bara är vinstutdelning som räknas. Också värdeöverföringar i form av förvärv av egna aktier och minskning av aktiekapitalet för återbetalning eller avsättning till fritt eget kapital skall tas med i beräkningen.

Reglerna om värdeöverföringar i efterskott gäller inte bara extra bolagsstämmor utan också styrelsen. Styrelsen kan med stöd av bolagsordningen besluta att bolaget skall lösa in aktier och med stöd av bolagsstämmans bemyndigande besluta att bolaget skall förvärva egna aktier.

Vid beräkningen skall hänsyn tas inte bara till förändringar beträffande tillgångar, skulder och avsättningar utan också i fråga om det egna kapitalet. Ökning eller minskning av det registrerade aktiekapitalet bör sålunda beaktas liksom förändringar i reservfonden, uppskrivningsfonden och annan bunden fond, se 3 § tredje meningen punkten 3 in fine.

I förevarande paragraf har i enlighet med det anförda upptagits en begränsningsregel som innebär att under tiden från och med den ordinarie bolagsstämma på vilken resultaträkningen och balansräkningen för räkenskapsår 1 har fastställts till den ordinarie bolagsstämma på vilken årsredovisningen för räkenskapsår 2 skall behandlas, värdeöverföringar får ske med ett sammanlagt belopp som uppgår till högst det fria egna kapitalet enligt den fastställda balansräkningen.

*Gåva till allmännyttigt ändamål***5 §**

Paragrafen överensstämmer i sak med 12 kap. 6 § ABL. En gåva från bolaget innebär en värdeöverföring. Den strider mot vinstsyftet och kan lämnas endast om aktieägarna samfällt beslutar därom. I förevarande paragraf behandlas ett undantag från denna huvudregel, nämligen gåva till allmännyttigt eller därmed jämförligt ändamål. Sådan gåva får, om den är skälig med hänsyn till ändamålets beskaffenhet, bolagets ställning och omständigheterna i övrigt, och gåvan inte strider mot 3 §, beslutas av bolagsstämman. Är gåvan med hänsyn till bolagets ställning av ringa betydelse får den beslutas av styrelsen.

*Rättsföljderna vid olaglig värdeöverföring***6 §**

Paragrafen motsvarar 16 kap. 12 § i SOU 1997:168. För en kommentar hänvisas till det betänkandet.

15 kap. Vinstutdelning*Bolagsverksamhetens syfte***1 §**

Paragrafen är ny. Den slår fast att bolagsverksamhetens syfte är att bereda vinst och att denna skall fördelas bland aktieägarna om inte annat föreskrivs i bolagsordningen. Finns det i bolaget endast ett aktieslag skall vinsten fördelas bland aktieägarna i förhållande till deras aktieinnehav. Detsamma gäller om det finns flera aktieslag, men dessa inte skiljer sig åt i fråga om de ekonomiska rättigheterna i bolaget.

Av 2 kap. 7 § framgår att i bolagsordningen kan föreskrivas att bolagets verksamhet helt eller delvis skall ha ett annat syfte än att ge vinst till fördelning bland aktieägarna.

*Beslutsordning vid vinstutdelning***2 §**

Paragrafen motsvarar 16 kap. 2 § i SOU 1997:168. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Förslag till beslut om vinstutdelning***3 §**

Paragrafen motsvarar med vissa redaktionella ändringar 16 kap. 3 § andra meningen i SOU 1997:168. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Kompletterande information***4 §**

Paragrafen motsvarar närmast 16 kap. 5 § i SOU 1997:168.

Bestämmelserna knyter an till 14 kap. 4 §. Som utvecklats i anslutning till den paragrafen finns det en beloppsgräns som gäller för alla värdeöverföringar som företas från och med en ordinarie bolagsstämma till den nästa. Under denna tid får de sammanlagda värdeöverföringarna inte överstiga det fria egna kapitalet enligt den fastställda balansräkningen. Hur mycket som vid varje tillfälle står till stämmans eller styrelsens förfogande för värdeöverföring skall beräknas enligt 14 kap. 4 §. Enligt förevarande paragraf skall resultatet av denna beräkning framgå av förslaget till beslut, jfr 16 kap. 14 § och 17 kap. 7 §. Dessutom skall beräkningsunderlaget, dvs. handlingar som anges i 14 kap. 3 § första stycket tredje meningen tillhandahållas aktieägarna.

*Avstämningsdag***5 §**

Paragrafen motsvarar närmast 16 kap. 3 § första stycket tredje meningen i SOU 1997:168.

I syfte att öka bolagens flexibilitet i fråga om utdelningstidpunkten har i bestämmelsen gjorts ett tillägg av innebörd att stämman kan bemyndiga styrelsen att besluta om avstämningsdag för utdelningen i avstämningsbolag. På motsvarande skäl förslås i 7 § att stämman i kupongbolag kan bemyndiga styrelsen att besluta när utdelningen förfaller till betalning. Med dessa ändringar förbättras bolagens förutsättningar att tidsmässigt anpassa en utdelning i form av exempelvis aktier eller andra finansiella instrument till marknadsläget.

I ljuset av framförda synpunkter från vissa remissinstanser har kommittén också övervägt om den föreslagna regeln att avstämningsdagen inte får infalla senare än dagen före nästkommande ordinarie stämma är alltför restriktiv. Kommittén utesluter inte att det undantagsvis kan finnas skäl att förlägga avstämningsdag och därmed utdelningsdagen (7 §) längre in i framtiden, men finner också starka

ordningsskäl tala för att avstämningsdagar för utdelning inte går omlott, något som säkert skulle uppfattas som svårförståeligt bl.a. i bolag med bland allmänheten spridda aktier. Kommittén vill också erinra om att bestämmelsen ifråga är uppställd uteslutande till aktieägarnas skydd. Den kan därför alltid åsidosättas om samtliga aktieägare är överens därom.

För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

Tillhandahållande av förslag till beslut m.m.

6 §

Paragrafen motsvarar närmast 16 kap. 3 § andra stycket i SOU 1997:168. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

Förfallodag för beslutad utdelning

7 §

Paragrafen motsvarar 16 kap. 8 § i SOU 1997:168. På skäl som anförts i kommentaren till 5 § föreslår kommittén, beträffande kupongbolag, att stämman skall kunna bemyndiga styrelsen att besluta om när utdelningen förfaller till betalning.

I *andra stycket* har endast första meningen i det tidigare förslaget en motsvarighet i kommitténs slutförslag. Resterande del av stycket ersätts av 4 kap. 18 §.

För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

Vinstutdelning på yrkande av aktieägarminoritet

8 §

Paragrafen motsvarar 16 kap. 9 § i SOU 1997:168. I *första stycket* första meningen har hänvisningen till överkursfond tagits bort eftersom kommittén föreslår att denna fond avskaffas.

För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

16 kap. Förvärv och överlåtelse av egna aktier m.m.

Teckning av egna aktier

1 §

Paragrafen motsvarar 7 kap. 1 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1999/2000:34.

*Egna aktier som pant***2 §**

Paragrafen motsvarar 7 kap. 2 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1999/2000:34.

*Förvärv av egna aktier***3 §**

Paragrafen motsvarar 7 kap. 3 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1999/2000:34.

4 §

Paragrafen motsvarar 7 kap. 4 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1999/2000:34.

5 §

Paragrafen motsvarar 7 kap. 5 § ABL. Tredje meningen har anpassats till kommitténs förslag att upphäva systemet med ett nominellt belopp på aktierna.

För en kommentar i övrigt hänvisas till prop. 1999/2000:34.

6 §

Paragrafen motsvarar 7 kap. 6 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1999/2000:34.

Förvärv enligt 3 § första stycket*Tillåtna förvärvsmetoder***7 §**

Paragrafen motsvarar 7 kap. 7 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1999/2000:34.

*Hur stor andel egna aktier som får förvärvas***8 §**

Paragrafen motsvarar 7 kap. 9 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1999/2000:34.

*Otillåtna förvärv av egna aktier***9 §**

Paragrafen motsvarar 7 kap. 10 § ABL. Hänvisningen till 14 kap. 3 § föranleds av kommitténs förslag att flytta borgenärsskyddsreglerna till den paragrafen. Tredje meningen har anpassats till kommitténs förslag att upphäva systemet med ett nominellt belopp på aktierna.

För en kommentar i övrigt hänvisas till prop. 1999/2000:34.

*Beslutsordning vid förvärv av egna aktier***10 §**

Paragrafen motsvarar 7 kap. 11 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1999/2000:34.

*Majoritetskrav***11 §**

Paragrafen motsvarar 7 kap. 16 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1999/2000:34.

*Förslag till beslut om förvärv av egna aktier***12 §**

Paragrafen motsvarar med smärre redaktionella ändringar 7 kap. 14 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1999/2000:34.

*Förslag till bemyndigande för styrelsen att besluta om förvärv av egna aktier***13 §**

Paragrafen motsvarar 7 kap. 15 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1999/2000:34.

*Kompletterande information***14 §**

Paragrafen knyter an till 14 kap. 4 §. Som utvecklats i anslutning till den paragrafen finns det en beloppsgräns som gäller för alla värdeöverföringar som företas från och med en ordinarie bolagsstämma till den nästa. Under denna tid får det sammanlagda beloppet av öppna

och förtäckta värdeöverföringar inte överstiga det fria egna kapitalet enligt den fastställda balansräkningen. Hur mycket som vid varje tillfälle står till stämmans eller styrelsens förfogande för värdeöverföring skall beräknas enligt 14 kap. 4 §. Enligt förevarande paragraf skall resultatet av denna beräkning framgå av förslaget till beslut, jfr 15 kap. 5 § och 17 kap. 7 §. Dessutom skall beräkningsunderlaget, dvs. handlingar som anges i 14 kap. 3 § första stycket tredje meningen tillhandahållas aktieägarna.

Tillhandahållande av förslag till beslut m.m.

15 §

Paragrafen motsvarar 7 kap. 13 § första, tredje och fjärde styckena ABL. Andra stycket i den paragrafen motsvaras i kommitténs förslag av 14 kap. 3 § första stycket tredje meningen.

För en kommentar i övrigt hänvisas till prop. 1999/200:34.

Kallelsens innehåll

16 §

Paragrafen motsvarar 7 kap. 12 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1999/2000:34.

Publika aktiebolags överlåtelse av egna aktier

17 §

Paragrafen motsvarar 7 kap. 17 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1999/2000:34.

Överlåtelse av egna aktier på börs, auktoriserad marknadsplats eller annan reglerad marknad

18 §

Paragrafen motsvarar 7 kap. 18 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1999/2000:34.

19 §

Paragrafen motsvarar 7 kap. 19 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1999/2000:34.

20 §

Paragrafen motsvarar 7 kap. 20 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1999/2000:34.

*Överlåtelse av egna aktier som inte sker på börs, auktoriserad marknadsplats eller annan reglerad marknad***21 §**

Paragrafen motsvarar 7 kap. 21 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1999/2000:34.

22 §

Paragrafen motsvarar 7 kap. 22 § ABL. Lydelsen har anpassats till 12 kap. 4 §.

För en kommentar i övrigt hänvisas till prop. 1999/2000:34.

*Dotterföretags förvärv och innehav av aktier i moderbolag***23 §**

Paragrafen motsvarar 7 kap. 23 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1999/2000:34.

24 §

Paragrafen motsvarar 7 kap. 24 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1999/2000:34.

25 §

Paragrafen motsvarar 7 kap. 25 § ABL. För en kommentar hänvisas till prop. 1999/2000:34.

*Förvärv och överlåtelse av egna teckningsoptioner och konvertibler***26 §**

Paragrafen motsvarar 11 kap. 27 § i 1997 års förslag. Borgenärsskyddet har i det framlagda förslaget utformats som en hänvisning till de för värdeöverföringar gemensamma borgenärsskyddsreglerna i 14 kap. 3 och 4 §§.

För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

27 §

Paragrafen motsvarar 11 kap. 28 § i 1997 års förslag. Kommittén föreslog i 1997 års betänkande att varken konvertibler eller teckningsoptioner, som återköpts av bolaget, ånyo skulle få överlåtas. I ljuset av framförda synpunkter från remissinstanserna har kommittén vid en förnyad prövning kommit fram till att en sådan begränsning i överlåtbarheten är motiverad endast för konvertibler. Bestämmelsen har anpassats därtill. För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

28 §

Paragrafen motsvarar 11 kap. 29 § första stycket i 1997 års förslag. Bestämmelsen har anpassats till den nya lydelsen av 33 § i förslaget.

För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

17 kap. Minskning av aktiekapitalet och reservfonden**Minskning av aktiekapitalet genom beslut av bolagsstämma***Minskingsändamål***1 §**

Paragrafen motsvarar 10 kap. 1 § i 1997 års betänkande. Punkten 4 i det förslaget har inte tagits upp i det nya förslaget.

För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

*Minskningmetoder***2 §**

Paragrafen motsvarar 10 kap. 2 § i 1997 års betänkande. Kommittén föreslår att systemet med ett nominellt belopp på aktierna upphävs, se kommitténs allmänna överväganden i kapitel 2. Bestämmelsen har utformats i enlighet därmed. Lydelsen har också anpassats till 10 kap. 1 § andra stycket sista meningen.

För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

*Beslutsordning vid minskning av aktiekapitalet***3 §**

Paragrafen motsvarar 10 kap. 3 § i 1997 års betänkande. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Majoritetskrav***4 §**

Paragrafen motsvarar med redaktionella ändringar 10 kap. 4 § i 1997 års betänkande. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Förslag till beslut om minskning av aktiekapitalet***5 §**

Paragrafen motsvarar 10 kap. 6 § i 1997 års betänkande. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

6 §

Paragrafen motsvarar 10 kap. 7 § i 1997 års betänkande. I punkten 3 har lagts till ett krav på att aktieägarna upplyses om hur stor del av det föreslagna inlösenbeloppet som motsvarar aktiens andel av aktiekapitalet och hur stor del som härrör från fritt eget kapital.

För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

*Kompletterande information***7 §**

Paragrafen knyter an till 14 kap. 4 §. Som utvecklats i anslutning till den paragrafen finns det en beloppsgräns som gäller för alla värdeöverföringar som företas från och med en ordinarie bolagsstämma till den nästa. Under denna tid får det sammanlagda beloppet av öppna och förtäckta värdeöverföringar inte överstiga det fria egna kapitalet enligt den fastställda balansräkningen. Hur mycket som vid varje tillfälle står till stämmans eller styrelsens förfogande för värdeöverföring skall beräknas enligt 14 kap. 4 §. Enligt förevarande paragraf skall resultatet av denna beräkning framgå av förslaget till beslut, jfr 15 kap. 5 § och 16 kap. 14 §. Dessutom skall beräkningsunderlaget, dvs. handlingar som anges i 14 kap. 3 § första stycket tredje meningen tillhandahållas aktieägarna.

*Särskild redogörelse***8 §**

Paragrafen motsvarar 10 kap. 9 § i 1997 års betänkande. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Revisorsgranskning av redogörelse enligt 8 §***9 §**

Paragrafen motsvarar 10 kap. 10 § i 1997 års betänkande. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Avstämningsdag***10 §**

Paragrafen motsvarar i sak närmast 10 kap. 6 § 5 i 1997 års förslag. Kommittén har i tydlighetens intresse brutit ut den till en egen paragraf och utformat den på samma sätt som motsvarande bestämmelse för vinstutdelning (15 kap. 5 §).

*Tillhandahållande av förslag till beslut m.m.***11 §**

Paragrafen motsvarar 10 kap. 11 § i 1997 års betänkande. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Kallelsens innehåll***12 §**

Paragrafen motsvarar 10 kap. 12 § i 1997 års betänkande. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Kungörande av beslutet och underrättelse***13 §**

Paragrafen motsvarar med redaktionella ändringar 10 kap. 13 § i 1997 års betänkande. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Registrering***14 §**

Paragrafen motsvarar 10 kap. 14 § i 1997 års betänkande. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Förlusttäckning***15 §**

Paragrafen motsvarar 10 kap. 15 § i 1997 års betänkande. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Återbetalning till aktieägarna m.m.***16 §**

Paragrafen motsvarar 10 kap. 16 § i 1997 års betänkande. Den behandlar tillsammans med 17–20 §§ borgenärsskyddet vid minskning av aktiekapitalet för avsättning till fritt eget kapital eller återbetalning till aktieägarna.

Beslut om sådan minskning får enligt förslaget som huvudregel, inte verkställas utan Patent- och registreringsverkets eller, i tvistiga fall, rättens tillstånd. I fall då tillstånd krävs skall bolaget skriftligen underätta sina kända borgenärer om minskningsbeslutet och därvid upplysa om att bolaget avser att ansöka om tillstånd till minskning samt att borgenärerna enligt 19 § har rätt att motsätta sig detsamma.

I bolag med ett stort antal borgenärer kan denna underrättelseskyldighet bli mycket betungande och kostnadskrävande. Kommittén har uppmärksammat på fall där uppemot 50 000 borgenärer underrettats. Det väcker frågan om det skulle vara möjligt begränsa underrättelseskyldigheten till fall där borgenärernas ställning inte kan anses komma att vara betryggande efter minskningen.

En likartad situation föreligger vid fusion och har där efter ingående övervägande av lagstiftaren (prop. 1993/94:196 s. 97 ff.) hanterats så att borgenärerna i det övertagande bolaget inte behöver underrättas om revisorerna i yttrande över fusionsplanen har uttalat att de inte har funnit att fusionen medför någon fara för dem (14 kap. 13 § ABL). Kommittén föreslår att motsvarande ordning införs vid minskning av aktiekapitalet. Tredje stycket har utformats i enlighet därmed.

För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

*Ansökan om tillstånd att verkställa minskningsbeslutet***17 §**

Paragrafen motsvarar med vissa redaktionella ändringar 10 kap. 17 § i 1997 års betänkande. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Kallelse på bolagets borgenärer***18 §**

Paragrafen motsvarar 10 kap.18 § i 1997 års betänkande. Den har anpassats till 16 § i förevarande kapitel.

För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

*Patent- och registreringsverkets tillstånd till minskning av aktiekapitalet***19 §**

Paragrafen motsvarar 10 kap. 19 § i 1997 års betänkande. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Rättens tillstånd till minskning av aktiekapitalet***20 §**

Paragrafen motsvarar 10 kap. 20 § i 1997 års betänkande. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Registrering***21 §**

Paragrafen motsvarar 10 kap. 21 § i 1997 års betänkande. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Minskingsbeslutet förfaller***22 §**

Paragrafen motsvarar 10 kap. 22 § i 1997 års betänkande. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

Minskning av aktiekapitalet enligt förbehåll i bolagsordningen*Inlösenförbehåll***23 §**

Paragrafen motsvarar 10 kap. 23 § i 1997 års betänkande. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Majoritetskrav***24 §**

Paragrafen motsvarar 10 kap. 24 § i 1997 års betänkande. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Tillstånd till minskning av aktiekapitalet***25 §**

Paragrafen motsvarar 10 kap. 26 § i 1997 års betänkande. I punkten 1 har den tidigare hänvisningen till fritt eget kapital utformats som en hänvisning till vad som är disponibelt enligt den för värdeöverföringar gemensamma borgenärsskyddsregeln i 14 kap. 3 § första stycket.

För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

*Registrering***26 §**

Paragrafen motsvarar 10 kap. 27 § i 1997 års betänkande. Andra stycket har anpassats till förslaget att avskaffa systemet med ett nominellt belopp på aktierna.

För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

Minskning av reservfond*Minskningsändamål***27 §**

Paragrafen motsvarar 10 kap. 28 § i 1997 års betänkande. Paragrafen har anpassats till förslaget att avskaffa överkursfonden.

För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

*Beslutsordning***28 §**

Paragrafen motsvarar 10 kap. 28 § i 1997 års betänkande. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

18 kap. Lån från bolaget till aktieägare m.fl.

Lån till aktieägare, styrelseledamot, verkställande direktör m.fl.

1 §

Paragrafen motsvarar 16 kap. 13 § i SOU 1997:168. Kommittén föreslog i det betänkandet att lån av det i bestämmelsen behandlade slaget skulle få lämnas endast under förutsättning att det dels fanns täckning för det bundna egna kapitalet efter lånets lämnande, dels ställdes betryggande säkerhet för lånet.

I ljuset av flera remissinstansers synpunkter har kommittén i det nu framlagda förslaget omprövat sitt tidigare ställningstagande. Det är, som remissinstanserna påpekat, motsägelsefullt att tillåta utdelning av ett visst belopp till aktieägarna, men inte tillåta att samma belopp lånas ut till ägarna, om de inte ställer säkerhet för detsamma. Kommittén har därför inte tagit upp kravet på säkerhet i det slutliga förslaget. I paragrafen har också införts ett nytt tredje stycke innehållande den allmänna försiktighetsregel som kommittén föreslår skall gälla vid värdeöverföringar från bolaget.

Den s.k. släktkatalogen i p. 1–3 har utformats till överensstämmelse med släktkatalogen i 8 kap. 16 § och 13 kap. 2 §. Se också kommentaren till 8 kap. 16 §.

För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

2 §

Paragrafen motsvarar 16 kap. 14 § i SOU 1997:168. Andra stycket, som fått en ny lydelse innebär att koncernundantaget i första stycket 2 är tillämpligt även i koncern där moderföretaget är en annan svensk juridisk person än ett aktiebolag. En ytterligare förutsättning för att undantaget skall kunna tillämpas är att den juridiska personen är bokföringsskyldig. Undantaget omfattar också motsvarande utländska juridiska personer. Det innebär att ett aktiebolag med stöd av koncernundantaget kan lämna lån till bl.a. ett utländskt aktiebolag eller en utländsk ekonomisk förening. Undantaget för utländska företag är begränsat till sådan juridiska personer som är hemmahörande i det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

3 §

Paragrafen motsvarar 16 kap. 15 § andra stycket i SOU 1997:168. Det i det betänkandet föreslagna första stycket bortfaller till följd av den föreslagna nya utformningen av släktkatalogen i 1 §.

För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

*Lån till förvärv av aktier i bolaget eller överordnat bolag i samma koncern***4 §**

Paragrafen motsvarar 11 kap. 21 § i SOU 1997:22. Den s.k. släktkatalogen i p. 1–3 har utformats på samma sätt som i 1 §. Därmed bortfaller behovet av det i 1997 års betänkande föreslagna andra stycket.

För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandena.

5 §

Paragrafen motsvarar 11 kap. 22 § i 1997 års förslag i SOU 1997:22. I enlighet med den nya terminologin i lagen om allmän försäkring har i första stycket 1 ordet basbelopp ersatts av prisbasbelopp. Andra stycket har anpassats till kommitténs förslag i SOU 1997:168.

För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandena.

6 §

Paragrafen motsvarar 11 kap. 23 § i SOU 1997:22. Termen aktiefond har ersatts av värdepappersfond (jfr SOU 1997:168).

För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandena.

7 §

Paragrafen motsvarar 11 kap. 24 § i 1997 års förslag i SOU 1997:22. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

8 §

Paragrafen motsvarar 11 kap. 25 § i 1997 års förslag i SOU 1997:22. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

9 §

Paragrafen motsvarar 11 kap. 26 § i 1997 års förslag i SOU 1997:22. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Rättsföljderna vid olagligt lämnande av lån eller ställande av säkerhet***10 §**

Paragrafen motsvarar närmast 16 kap. 16 § i SOU 1997:168. Kommittén föreslår att motsvarande rättsföljd skall gälla vid överträdelse av förvärvslåneförbudet.

För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

19 Kap. Inlösen av minoritetsaktier*Förutsättningar för inlösen***1 §**

Paragrafen motsvarar 17 kap. 1 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

2 §

Paragrafen motsvarar 17 kap. 2 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Lösenbeloppet***3 §**

Paragrafen motsvarar 17 kap. 3 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

4 §

Paragrafen motsvarar 17 kap. 4 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

5 §

Paragrafen motsvarar 17 kap. 5 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Prövning av inlösentvist***6 §**

Paragrafen motsvarar 17 kap. 6 § i 1997 års förslag. Den har anpassats till lagen (1999:116) om skiljeförfaranden.

För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

*Särskilda bestämmelser om förfarandet när majoritetsaktieägare hänskjutit tvisten till prövning av skiljemän***7 §**

Paragrafen motsvarar 17 kap. 7 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

8 §

Paragrafen motsvarar 17 kap. 8 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

9 §

Paragrafen motsvarar 17 kap. 9 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

10 §

Paragrafen motsvarar 17 kap. 10 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

11 §

Paragrafen motsvarar 17 kap. 11 § i 1997 års förslag.

Tredje stycket är nytt. Det har tillkommit mot bakgrund av den debatt som förs om hur den nya skiljemannalagen skall tillämpas i skiljeförfarande om inlösen av minoritetsaktier. Enligt en uppfattning innebär den nya lagen att fråga om godkännande av säkerhet enligt andra stycket av förevarande paragraf alltid skall avgöras genom skiljedom som kan klandras hos allmän domstol (Nord i Juridisk Tidskrift 2000 s. 189). Enligt en annan uppfattning är ett beslut om godkännande av säkerhet en sådan preliminärfråga som enligt den nya lagen om skiljeförfarande inte får bli föremål för skiljedom utan skall avgöras genom beslut som inte får överklagas (Munck i Juridisk Tidskrift 2000 s. 185). Företrädarna för de olika uppfattningarna är ense om att det är önskvärt att rättsläget klarläggs av lagstiftaren.

Aktiebolagskommittén anser att det är olyckligt att det råder oklarhet om vad lagen innebär i detta för det praktiska rättslivet mycket viktiga spörsmål. Kommittén föreslår därför att saken klagas genom en uttrycklig bestämmelse. Vid det val som sålunda skall träffas mellan de två alternativen konstaterar kommittén inledningsvis att rätten till inlösen ofta är ostridig eftersom det är så enkelt att med ledning av aktieboken konstatera om majoritetsaktieägaren har de för inlösen erforderliga aktierna. Om emellertid rätten till inlösen bestrids så måste denna fråga avgöras genom skiljedom som kan överklagas till allmän domstol. Förhandstillträde kommer alltså inte i fråga annat än om rätten till inlösen är ostridig eller fastställd genom lagakraftvunnen dom.

I detta läge har skiljenämnden endast att pröva om den erbjudna säkerheten kan godkännas. Som regel är säkerhetens belopp och utformning ostridiga och nämnden behöver då inte företa någon egentlig prövning.

Det är alltså en skäligen enkel prövning som normalt föregår nämndens beslut om godkännande. Ett godkännandebeslut innebär visserligen att minoriteten frånhands äganderätten till sina aktier, men att så skulle komma att ske har ju stått klart sedan tidigare genom att minoriteten vitsordat att inlösenrätt föreligger eller fått en lagakraftvunnen

dom emot sig med denna innebörd. Betydelsen av godkännandebeslutet skall alltså enligt kommitténs mening inte överdrivas. Det framstår med hänsyn till det sagda inte som sannolikt att Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna skulle ställa krav på en domstolsprövning som bara gäller frågan om säkerhetens belopp och utformning, när huvudfrågan dvs. inlösenbeloppet, kan föras till domstol genom klander av skiljedomen (jfr Danelius, Mänskliga rättigheter i europeisk praxis, s. 134).

Det är tydligt att en rätt att överklaga skiljenämndens beslut om säkerhetens belopp och utformning till allmän domstol innebär att tidpunkten för förhandstillträde kan bli kraftigt fördröjd även med den ordning som kommittén föreslår, nämligen att överklagande från skiljenämnd skall ske direkt till Svea hovrätt med krav på prövningstillstånd om hovrättens avgörande överklagas till Högsta domstolen, se 20 §. Därmed skulle institutet förhandstillträde förlora mycket av sitt värde för strukturrationaliseringar i svenskt näringsliv. Kommittén föreslår därför ett uttryckligt förbud mot överklagande av sådana beslut. Av lagtexten framgår att avgörandet inte skall ske genom skiljedom.

12 §

Paragrafen motsvarar 17 kap. 12 § i 1997 års förslag. I *andra stycket* har hänvisningen till aktiekontolagen, som numera är upphävd, ersatts av en hänvisning till lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument. För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

13 §

Paragrafen motsvarar 17 kap. 13 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

14 §

Paragrafen motsvarar 17 kap. 14 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

15 §

Paragrafen motsvarar 17 kap. 15 § i 1997 års förslag. I *andra stycket* har hänvisningen till aktiekontolagen, som numera är upphävd, ersatts av en hänvisning till lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument.

För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

*Dom i inlösentvist***16 §**

Paragrafen motsvarar 17 kap. 16 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

17 §

Paragrafen motsvarar 17 kap. 17 § i 1997 års förslag. I *andra stycket* har hänvisningen till aktiekontolagen, som numera är upphävd, ersatts av en hänvisning till lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument.

För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

*Återkallelse av talan***18 §**

Paragrafen motsvarar 17 kap. 18 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Kostnaderna för skiljeförfarandet***19 §**

Paragrafen motsvarar 17 kap. 19 § i 1997 års förslag. I *fjärde meningen* har begreppet aktiemarknadsbolag ersatts av ”bolag vars aktier är noterade vid en svensk eller utländsk börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad”. Skälen därtill har redovisats i kommentaren till 1 kap. 4 §.

För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

*Klander av skiljedom***20 §**

Paragrafen motsvarar 17 kap. 20 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Rättegångskostnader i Svea hovrätt och Högsta domstolen***21 §**

Paragrafen motsvarar 17 kap. 21 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

Särskilda bestämmelser om inlösen av teckningsoptioner och konvertibler

22 §

Paragrafen motsvarar 17 kap. 22 § i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

20 kap. Fusion

Absorption och kombination

Vad en fusion innebär m.m.

1 §

Paragrafen motsvarar 14 kap. 1 § ABL.

Fusion när det överlåtande bolaget gått i likvidation

2 §

Paragrafen motsvarar med smärre redaktionella ändringar 14 kap. 2 § ABL.

3 §

Paragrafen motsvarar 14 kap. 3 § ABL. Den har anpassats till de föreslagna bestämmelserna om kapitalandelslån i 10 kap. och fristående teckningsoptioner i 12 kap.

Fusionsplan

4 §

Paragrafen motsvarar 14 kap. 4 § ABL.

5 §

Paragrafen motsvarar 14 kap. 5 § ABL. Den har anpassats till de föreslagna reglerna om bolagsbildning i 2 kap. På samma grund har 12 § i gällande rätt inte upptagits i förslaget.

6 §

Paragrafen motsvarar 14 kap. 6 § ABL.

*Revisors granskning av fusionsplanen***7 §**

Paragrafen motsvarar 14 kap. 7 § ABL. Kommittén föreslår att det nu gällande kravet på att fusionsplanen skall granskas av respektive bolags egen revisor ändras. Det bör enligt kommitténs mening även anses vara tillfyllest att planen granskas av annan revisor, under förutsättning att denna är auktoriserad eller godkänd (jfr 2 kap. 11 § och 12 kap. 11 och 23 §§). Bestämmelsen utgår från att en och samma revisor granskar fusionsplanen för samtliga inblandade bolags räkning, men hindrar inte att bolagen anlitar var sin revisor.

8 §

Paragrafen motsvarar 14 kap. 8 § ABL. Den har anpassats till den föreslagna ändringen i 7 §.

*Registrering av fusionsplanen***9 §**

Paragrafen motsvarar 14 kap. 9 § ABL

*Bolagsstämmans godkännande av fusionsplanen***10 §**

Paragrafen motsvarar 14 kap. 10 § ABL.

11 §

Paragrafen motsvarar, med vissa redaktionella ändringar i tredje stycket, 14 kap. 11 § ABL.

*Underrättelse av bolagets kända borgenärer***12 §**

Paragrafen motsvarar 14 kap. 13 § ABL.

*Ansökan om tillstånd att verkställa fusionsplanen***13 §**

Paragrafen motsvarar 14 kap. 14 § ABL.

*Patent- och registreringsverkets prövning av ansökan***14 §**

Paragrafen motsvarar 14 kap. 15 § ABL. Hänvisningen till den numera upphävda EES-lagen har tagits bort.

*Kallelse på bolagens borgenärer***15 §**

Paragrafen motsvarar 14 kap. 16 § ABL.

16 §

Paragrafen motsvarar 14 kap. 17 § ABL.

17 §

Paragrafen motsvarar 14 kap. 18 § ABL.

*Registrering av fusionen***18 §**

Paragrafen motsvarar 14 kap. 19 § ABL. Den har anpassats till de föreslagna reglerna om bolagsbildning i 2 kap.

*Fusionens rättsverkningar***19 §**

Paragrafen motsvarar 14 kap. 20 § ABL.

*Frågan om fusion förfaller***20 §**

Paragrafen motsvarar med smärre ändringar 14 kap. 21 § ABL. Lydelsen har anpassats till motsvarande bestämmelse i 12 kap. 25 § och 17 kap. 22 §. Jfr också 28 § förevarande kapitel och 21 kap. 20 §.

Absorption av helägt dotterbolag*Fusionsplan***21 §**

Paragrafen motsvarar 14 kap. 22 § ABL.

*Revisors granskning av fusionsplanen***22 §**

Paragrafen motsvarar 14 kap. 23 § ABL. Bestämmelsen har ändrats på samma sätt som 7 §. För en kommentar hänvisas till den paragrafen.

*Registrering av fusionsplanen***23 §**

Paragrafen motsvarar 14 kap. 24 § ABL.

*Bolagsstämmans godkännande av fusionsplanen***24 §**

Paragrafen motsvarar 14 kap. 25 § ABL.

*Underrättelse av bolagets kända borgenärer***25 §**

Paragrafen motsvarar 14 kap. 26 § ABL.

*Ansökan om tillstånd att verkställa fusionsplanen***26 §**

Paragrafen motsvarar 14 kap. 27 § ABL.

*Fusionernas rättsverkningar***27 §**

Paragrafen motsvarar 14 kap. 28 § ABL.

*Frågan om fusion förfaller***28 §**

Paragrafen motsvarar med smärre ändringar 14 kap. 29 § ABL. Lydelsen har anpassats till bestämmelserna i 12 kap. 25 § och 17 kap. 22 §. Jfr också 20 § förevarande kapitel.

Ogiltighet

29 §

Paragrafen motsvarar 14 kap. 30 § ABL.

21 kap. Fission

Vad en fission innebär m.m.

1 §

Första stycket innehåller en definition av begreppet fission. Definitionen täcker motsvarande definitioner i artiklarna 2 och 21 i fissionsdirektivet.

Med fission förstås att ett aktiebolag upplöses utan likvidation genom att dess tillgångar och skulder delas upp på två eller flera andra aktiebolag samtidigt som aktieägarna i det upplösta bolaget som ersättning får aktier i övertagande bolag och/eller kontanter. Lagtexten har utformats med 14 kap. 1 § första stycket ABL som förebild.

Det är värt att notera att det överlåtande bolaget måste upplösas. Det är med kommitténs förslag inte fråga om fission, om ett bolag t.ex. överlåter en del av sin rörelse på ett nybildat aktiebolag eller på ett för ändamålet inköpt lagerbolag, jfr andra stycket.

Några särskilda krav på de övertagande aktiebolagen ställs inte i definitionen. De kan vara gamla aktiebolag eller aktiebolag som bildas i samband med fissionen (jfr fusion genom absorption respektive kombination). Det är således möjligt att dela upp det överlåtande bolaget på två eller flera gamla bolag, på ett eller flera gamla och ett eller flera för ändamålet nybildade aktiebolag eller på två eller flera nybildade bolag. Denna valfrihet beträffande de övertagande bolagen är tillåten enligt artikel 1.3, under förutsättning att förfarandereglerna utformas i enlighet med bestämmelserna i artiklarna 2–20 och 22.

På samma sätt som vid fusion skall aktieägarna i det överlåtande bolaget få vederlag i form av aktier i de övertagande bolagen eller något av dem eller pengar. Någon gräns för hur stor andel av vederlaget som skall vara kontant uppställs inte (jfr artikel 24). Liksom vid fusion är det alltså möjligt att erlagga hela vederlaget kontant. Däremot är det inte möjligt att betala aktieägarna i överlåtande bolaget med aktier i ett icke-övertagande bolag. Inte heller går det att låta en del av vederlaget bestå av exempelvis konvertibler eller andra värdepapper som emitteras av övertagande bolag.

Aktieägarna i det överlåtande bolaget skall behandlas lika. Möjligheterna att kombinera aktier och kontanter får inte utnyttjas så att

aktieägare mot sin vilja tilldelas annat vederlag för sina aktier i det överlåtande bolaget än andra aktieägare.

I *andra stycket* har kommittén öppnat möjlighet att tillämpa fissionsbestämmelserna också i situationer då det överlåtande bolaget består (jfr artikel 25). Kommittén har inte funnit det påkallat att föreskriva skyldighet att tillämpa bestämmelserna t.ex. när ett aktiebolag delas i två eller flera delar, varvid en del behåller det överlåtande bolagets identitet (organisationsnummer).

Det ligger i sakens natur att 19 § första stycket första meningen inte tillämpas när överlåtande bolaget består.

Fission när det överlåtande bolaget gått i likvidation

2 §

Paragrafen har utformats med 14 kap. 2 § ABL som förebild. Den går tillbaka på artikel 1.3 i fissionsdirektivet jämförd med artikel 1.3 i fusionsdirektivet.

Övertagande bolags betalningsansvar

3 §

Första stycket saknar motsvarighet i 14 kap. ABL. Det går tillbaka på artikel 12, som ålägger medlemsstaterna att skydda det överlåtande bolagets borgenärer vid fissionen. Det gäller de borgenärer vilkas fordringar på det överlåtande bolaget har uppkommit innan fissionsplanen offentliggjordes och som inte var förfallna till betalning vid offentliggörandet.

För det fall det bolag som övertagit det primära ansvaret för skulden inte förmår betala skall borgenärerna ha rätt att vända sig mot de övriga mottagande bolagen som alltså svarar subsidiärt solidariskt för skulden. Detta subsidiära betalningsansvar begränsas emellertid till ett belopp som motsvarar vad respektive övertagande bolag mottagit netto i samband med fissionen.

Skyldigheten att svara subsidiärt solidariskt för överlåtande bolagets skulder innebär en belastning för övertagande bolagen. Denna belastning skall varje bolag redovisa i sin årsredovisning som en ansvarsförbindelse avseende det nettobelopp som tillförts bolaget enligt fissionsplanen. Man måste emellertid räkna med att de övertagande bolagen amorterar på de förbindelser som de övertagit i samband med fissionen och för vilka de svarar primärt. Det innebär att det subsidiära ansvaret efter hand kan komma att minska. Det är av intresse för övertagande bolag att få upplysningar om sådana reduktioner i den

subsidiära ansvarighetens omfattning. Det kan vara lämpligt att i fissionsplanen föreskriva upplysningsskyldighet övertagande bolagen emellan om amortering av skuld för vilka bolagen svarar subsidiärt solidariskt.

Andra stycket har utformats med 14 kap. 3 § ABL som förebild. Bestämmelsen går tillbaka på artikel 13.

Fissionsplan

4 §

Paragrafen har utformats med 14 kap. 4 § ABL som förebild. Den går tillbaka på artiklarna 3.1 och 2 samt 22.1 och 2.

En fission kan innebära att överlåtande bolagets tillgångar och skulder överförs på ett eller flera nybildade bolag. Den föreslagna regleringen förutsätter – i likhet med regleringen i 14 kap. ABL av kombination – att det är det överlåtande bolaget som ”stiftar” det eller de nya bolag som skall bildas för att överta det överlåtande bolagets egendom. Man kan visserligen tänka sig att fission används för att strukturera om verksamheten i två bolag på så sätt att det nybildade bolaget tillförs egendom inte bara från det överlåtande bolaget i fissionen utan också från ett annat bolag. Det kan för att ta ett exempel röra sig om forskningsenheten i ett överlåtande bolag som skall tillföras ett forskningsbolag som skall drivas i joint venture med ett annat bolag. Kommittén har emellertid inte funnit det påkallat att tynga lagtexten med regler som tar sikte på situationer där det övertagande bolaget ”stiftas” av det överlåtande bolaget tillsammans med annan. Vill man utnyttja fissionsinstitutet på det sätt som anges i exemplet måste joint venture-bolaget först bildas varefter det deltar i fissionen genom sin styrelse på det sätt lagtexten anger.

Det ligger i sakens natur att något organisationsnummer inte kan anges i fissionsplanen beträffande bolag som ännu inte har registrerats i aktiebolagsregistret (punkten 1).

Punkten 2 är ny i förhållande till reglerna om fusion. Enligt denna punkt skall fissionsplanen innehålla en noggrann beskrivning av de tillgångar och skulder som skall överföras till vart och ett av de mottagande bolagen. En beskrivning av hela den förmögenhetsmassa som finns till fördelning i det överlåtande bolaget skall lämnas genom de handlingar som föreskrivs i andra stycket. Punkten 2 tar sikte på fördelningen mellan de övertagande bolagen. Den går tillbaka på artikel 3.2 h). Där föreskrivs att fissionsplanen skall innehålla en noggrann beskrivning av de tillgångar och skulder som skall överföras till vart och ett av de mottagande bolagen. När det gäller bolag som

skall bildas skall stiftarna upprätta en öppningsbalansräkning (2 kap. 1 §). Motsvarande bör gälla när ett bolag bildas genom fission (se 5 §). Denna balansräkning kan när tillgångarna enbart består av kontanter eller eljest i mycket enkla fall godtas som en sådan beskrivning som avses i punkten 2 och det kan då räcka att i fissionsplanen hänvisa till denna balansräkning. Är det fråga om överförande av annan egendom, t.ex. en rörelse, måste öppningsbalansräkningen antingen specificeras så att den kan sägas ge en noggrann beskrivning av de tillgångar och skulder som skall tillföras det nybildade bolaget eller kompletteras med en särskild beskrivning i fissionsplanen. Om tillgångar och skulder skall överföras på ett gammalt bolag måste en särskild beskrivning lämnas i fissionsplanen.

Beskrivningen enligt första stycket 2 får betydelse för det ansvar för överlåtande bolagets skulder som föreskrivs i 3 § första stycket. Den nettobehållning varom talas i det stycket beräknas på grundval av beskrivningen enligt denna punkt.

I artikel 3.2 i) föreskrivs att fissionsplanen skall innehålla uppgift om fördelningen på det överlåtande bolagets aktieägare av aktier i de mottagande bolagen och grunderna för fördelningen. Bestämmelser härom har upptagits i *första stycket 3* samt 6 § (jfr 14 kap. 4 § första stycket 2 och 6 § ABL).

I *andra stycket* har föreskrivits skyldighet att bilägga vissa redovisningshandlingar beträffande de gamla bolag som deltar i fissionen. Stycket överensstämmer med 14 kap. 4 § sista stycket ABL med en liten justering. I 9 kap. 2 § lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag föreskrivs att bestämmelserna i 9 kap. 2 och 3 §§ årsredovisningslagen om delårsrapportens innehåll skall tillämpas av kreditinstitut och värdepappersbolag med beaktande av vad som föreskrivs i 9 kap. 3 § förstnämnda lag. Av den sistnämnda paragrafen framgår att kreditinstitut och värdepappersbolag skall komplettera sina delårsrapporter med uppgifter om utvecklingen av inlåningen och utlåningen. I förevarande stycke föreslår kommittén därför i punkten 2 att uppgifter motsvarande delårsrapport enligt 9 kap. 3 och 4 §§ årsredovisningslagen (1995:1554) och i förekommande fall 9 kap. 3 § 3 lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag skall lämnas.

5 §

Paragrafen har utformats med 14 kap. 5 § ABL som förebild, men har anpassats till kommitténs förslag om nya bolagsbildningsregler i 2 kap. Den går tillbaka på artikel 22.3.

Som anförts under 4 § är det det överlåtande bolaget som "stiftar" det bolag som bildas för att överta egendom i samband med fissionen.

Bolagsbildningshandlingarna skall ha ett innehåll som motsvarar vad som gäller vid bolagsbildning i allmänhet. Stiftelseurkunden ersätts vid fission av uppgifterna i fissionsplanen. Dessutom fordras emellertid en bolagsordning för det nya bolaget, uppgifter om bolagsfunktionärer och firmateckning samt en öppningsbalansräkning (jfr 2 kap. 7 och 8 §§). Någon skyldighet för det överlåtande bolaget att välja styrelse för de nybildade bolagen behövs inte, jfr nuvarande 14 kap. 12 § som kommittén föreslår skall upphävas.

6 §

Paragrafen har utformats med 14 kap. 6 § ABL som förebild. Den går tillbaka på artikel 3.2 i) samt artikel 7.1 och 2. Som framgår av kommentaren till 4 § skall förevarande paragraf läsas tillsammans med 4 § första stycket 3.

Det har under senare år blivit vanligt bland börsnoterade bolag att dela ut aktier i dotterbolag till moderbolagets aktieägare. Ibland används i stället den tekniken att moderbolaget sätter ned sitt aktiekapital för återbetalning till sina aktieägare och använder aktier i dotterbolag för återbetalningen. Ett särskilt problem uppstår om moderbolaget har mer än ett aktieslag. Som kommittén ser det är det i så fall mest förenligt med likabehandlingsprincipen om dotterbolaget har aktieslag som överensstämmer med moderbolagets och att aktieägarna vid utdelningen eller återbetalningen erhåller aktier i dotterbolaget av samma slag som de har i moderbolaget. Detta gäller självfallet också vid fission och fusion.

Revisors granskning av fissionsplanen

7 §

Första, andra och fjärde styckena har utformats med 14 kap. 7 § ABL som förebild. Bestämmelserna går tillbaka på artikel 8.

I *andra stycket punkten 1* föreskrivs att en auktoriserad eller godkänd revisor alltid skall uttala sig om huruvida fusionen medför fara för att borgenärerna i det övertagande bolaget inte skall få sina fordringar betalda. Uttalandet får betydelse för den fortsatta handläggningen. Om nämligen någon sådan fara inte anges föreligga behöver övertagande bolaget inte underrätta sina borgenärer om fissionsplanerna, se 12 § andra stycket. Borgenärerna behöver i så fall inte heller kallas av Patent- och registreringsverket, se 15 §. Det betyder att de inte har rätt till full betalning eller betryggande säkerhet för sina fordringar, se 16 och 17 §§. Om revisors yttrande återigen anger att borgenärer löper risk att inte få betalt av det övertagande

bolaget, skall borgenärerna underrättas och kallas och kan som villkor för tillstånd till fissionen kräva säkerhet eller betalning. Av det anförda framgår motsättningsvis att borgenärerna i det överlåtande bolaget alltid skall underrättas, kallas och ges rätt till betalning eller säkerhet.

8 §

Första stycket har utformats med 14 kap. 8 § ABL som förebild. Den går tillbaka på artikel 8.2 i fissionsdirektivet och 10.3 i kapitaldirektivet.

I artikel 7.3 i fissionsdirektivet föreskrivs en skyldighet för bolagsfunktionärer i överlåtande bolaget att underrätta styrelserna i övriga bolag som deltar i fissionen om förändringar i överlåtande bolagets tillgångar och skulder som inträffar efter det att fusionsplanen upprättats. Underrättelserna skall göra det möjligt för de bolagsfunktionärer som på detta sätt underrättas att vidarebefordra informationen till bolagsstämman som skall pröva fråga om godkännande av fusionsplanen. Artikel 7.3 saknar motsvarighet i fusionsdirektivet och följaktigen också i 14 kap. ABL.

I *andra stycket* har upptagits bestämmelser om skyldighet att underrätta om förändringar av nu angivet slag. Att underrättelsen skall vidarebefordras till bolagsstämman föreskrivs i 10 § femte stycket.

Registrering av fusionsplanen

9 §

Paragrafen har utformats med 14 kap. 9 § ABL som förebild. Den går tillbaka på artikel 4.

Kommittén anser det vara naturligt att det överlåtande bolaget svarar för att fusionsplanen blir registrerad. Vid denna tidpunkt är bolaget ju inte upplöst.

Bolagsstämmans godkännande av fusionsplanen

10 §

Paragrafen har utformats med 14 kap. 10 § ABL som förebild.

Första stycket går tillbaka på artikel 5.1 första meningen och *andra-fjärde styckena* på artikel 6 c, 6 a respektive 6 b. Motsvarande bestämmelser finns i 7.1 första meningen och artikel 8 i fusionsdirektivet.

Femte stycket, som inte har någon motsvarighet i 14 kap. 10 § ABL, går tillbaka på artikel 7.3. Stycket har kommenterats under 8 §.

11 §

Bestämmelserna har utformats med 14 kap. 11 § ABL som förebild. Bestämmelserna går tillbaka på artikel 5.1 i fissionsdirektivet och artikel 7.1 i fusionsdirektivet.

*Underrättelse av bolagets kända borgenärer***12 §**

Paragraferna 12 och 13 har utformats med 14 kap. 13 och 14 §§ ABL som förebild. De går tillbaka på artikel 12. Bestämmelserna har berörts i kommentaren till 3 §.

*Ansökan om tillstånd att verkställa fissionsplanen***13 §**

Paragraferna 12 och 13 har utformats med 14 kap. 13 och 14 §§ ABL som förebild. De går tillbaka på artikel 12. Bestämmelserna har berörts i kommentaren till 3 §.

*Patent- och registreringsverkets prövning av ansökan***14 §**

Punkten 1 har utformats med 14 kap. 15 första stycket 1 ABL som förebild. Bestämmelsen har ingen motsvarighet i fissionsdirektivet. Bestämmelsen tar sikte på en situation där det överlåtande bolaget har en stark marknadsposition inom ett av sina verksamhetsområden och i samband med fissionen överlåter detta verksamhetsområde till ett bolag som också har en stark position på samma marknad. Punkten förutsätter att en motsvarande bestämmelse tas upp i konkurrenslagen.

Punkten 2 har utformats med 14 kap. 15 första stycket 2 ABL som förebild. Den bestämmelsen handlar om ett enda övertagande bolag som bildas i samband med kombination och ger ett skydd mot emission av aktier till underkurs: det skall av fusionsplanen framgå att de överlåtande bolagens verkliga värde för det övertagande bolaget uppgår till minst aktiekapitalet i detta.

Vid fission tillförs nybildade bolag tillgångar och skulder från det överlåtande bolaget. Det är då viktigt att tillgångarna efter avdrag för skulderna (nettobehållningen, jfr 3 § första stycket) har ett verkligt värde som uppgår till minst aktiekapitalet. Bestämmelsen har utformats i enlighet härmed.

*Kallelse på bolagens borgenärer***15–17 §§**

Paragraferna 15–17 har utformats med 14 kap. 15–17 §§ ABL som förebild. De går tillbaka på artikel 12. Jfr också 12 §.

Det är naturligt att det är rätten i den ort där det överlåtande bolaget har sitt säte som har att pröva frågor om det bolagets borgenärer skall ha säkerhet eller betalning för sina fordringar.

*Registrering av fissionen***18 §**

Paragrafen har utformats med 14 kap. 19 § ABL som förebild. Den går tillbaka på artikel 16.

*Fissionens rättsverkningar***19 §**

Paragrafen har utformats med 14 kap. 20 § ABL som förebild. Den går tillbaka på artikel 17.

*Frågan om fission förfaller***20 §**

Paragrafen har utformats med 14 kap. 21 § ABL som förebild. Lydelsen har anpassats till den föreslagna bestämmelsen i 20 kap. 20 §.

Ogiltighet**21 §**

Paragrafen har utformats med 14 kap. 30 § ABL som förebild. Den går tillbaka på artikel 19.

22 kap. Likvidation och konkurs

Likvidationsgrunder m.m.

Frivillig likvidation

1 §

Paragrafen motsvarar 13 kap. 1 § i kommitténs delbetänkande Likvidation av aktiebolag (SOU 1999:36). För en kommentar hänvisas till betänkandet.

2 §

Paragrafen motsvarar 13 kap. 2 § i kommitténs delbetänkande Likvidation av aktiebolag (SOU 1999:36). För en kommentar hänvisas till betänkandet.

3 §

Paragrafen motsvarar 13 kap. 3 § i kommitténs delbetänkande Likvidation av aktiebolag (SOU 1999:36). För en kommentar hänvisas till betänkandet.

Förslag till beslut om likvidation

4 §

Paragrafen motsvarar 13 kap. 4 § i kommitténs delbetänkande Likvidation av aktiebolag (SOU 1999:36). För en kommentar hänvisas till betänkandet.

Kompletterande information vid förslag till beslut på extra bolagsstämma

5 §

Paragrafen motsvarar 13 kap. 5 och 6 §§ i kommitténs delbetänkande Likvidation av aktiebolag (SOU 1999:36). Sammanslagningen är rent redaktionell (jfr 11 kap. 3 §, 12 kap. 9 § och 16 kap. 8 §). För en kommentar hänvisas till betänkandet.

Tillhandahållande av förslag till beslut m.m.

6 §

Paragrafen motsvarar 13 kap. 7 § i kommitténs delbetänkande Likvidation av aktiebolag (SOU 1999:36). För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Kallelsens innehåll***7 §**

Paragrafen motsvarar 13 kap. 8 § i kommitténs delbetänkande Likvidation av aktiebolag (SOU 1999:36). För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Registrering***8 §**

Paragrafen motsvarar 13 kap. 9 § i kommitténs delbetänkande Likvidation av aktiebolag (SOU 1999:36). För en kommentar hänvisas till betänkandet.

Täckningskontroll*Skyldighet att upprätta kontrollbalansräkning***9 §**

Paragrafen motsvarar 13 kap. 10 § i kommitténs delbetänkande Likvidation av aktiebolag (SOU 1999:36). För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Kontrollbalansräkningens innehåll***10 §**

Paragrafen motsvarar 13 kap. 11 § i kommitténs delbetänkande Likvidation av aktiebolag (SOU 1999:36). För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Första kontrollstämman***11 §**

Paragrafen motsvarar 13 kap. 12 § i kommitténs delbetänkande Likvidation av aktiebolag (SOU 1999:36). För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Andra kontrollstämman***12 §**

Paragrafen motsvarar 13 kap. 13 § i kommitténs delbetänkande Likvidation av aktiebolag (SOU 1999:36). För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Ansökan om tvångslikvidation***13 §**

Paragrafen motsvarar 13 kap. 14 § i kommitténs delbetänkande Likvidation av aktiebolag (SOU 1999:36). För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Personligt betalningsansvar***14 §**

Paragrafen motsvarar 13 kap. 15 § i kommitténs delbetänkande Likvidation av aktiebolag (SOU 1999:36). I andra stycket har en mindre ändring gjorts rörande den tidpunkt vid vilken faktisk kapitalbrist skall ha förelegat. I det tidigare lagförslaget angavs denna felaktigt till "tiden för förpliktelsens uppkomst". Som påpekats av remissinstanserna är den relevanta tidpunkten i stället den tidpunkt då skyldighet att upprätta kontrollbalansräkning förelåg (NJA 1988 s. 620). För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

15 §

Paragrafen motsvarar 13 kap. 16 § i kommitténs delbetänkande Likvidation av aktiebolag (SOU 1999:36). För en kommentar hänvisas till betänkandet.

16 §

Paragrafen motsvarar 13 kap. 17 § i kommitténs delbetänkande Likvidation av aktiebolag (SOU 1999:36). För en kommentar hänvisas till betänkandet.

Majoritetsmissbruk**17 §**

Paragrafen motsvarar 13 kap. 18 § i kommitténs delbetänkande Likvidation av aktiebolag (SOU 1999:36). För en kommentar hänvisas till betänkandet.

18 §

Paragrafen motsvarar 13 kap. 19 § i kommitténs delbetänkande Likvidation av aktiebolag (SOU 1999:36). För en kommentar hänvisas till betänkandet.

19 §

Paragrafen motsvarar 13 kap. 20 § i kommitténs delbetänkande Likvidation av aktiebolag (SOU 1999:36). För en kommentar hänvisas till betänkandet.

Tvångslikvidation**20 §**

Paragrafen motsvarar 13 kap. 21 § i kommitténs delbetänkande Likvidation av aktiebolag (SOU 1999:36). För en kommentar hänvisas till betänkandet.

21 §

Paragrafen motsvarar 13 kap. 22 § i kommitténs delbetänkande Likvidation av aktiebolag (SOU 1999:36). Punkten 4 föll genom ett redaktionellt misstag bort i det betänkandet. Att den nu läggs till i förslaget innebär alltså ingen ändring i sak, jfr SOU 1999:36 s. 105 f. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

22 §

Paragrafen motsvarar 13 kap. 23 § i kommitténs delbetänkande Likvidation av aktiebolag (SOU 1999:36). I andra stycket har orden ”i annat fall än enligt första stycket” utgått eftersom länsstyrelsen numera inte skall fatta några av de beslut som behandlas i första stycket. För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

23 §

Paragrafen motsvarar 13 kap. 24 § i kommitténs delbetänkande Likvidation av aktiebolag (SOU 1999:36). För en kommentar hänvisas till betänkandet.

24 §

Paragrafen motsvarar 13 kap. 25 § i kommitténs delbetänkande Likvidation av aktiebolag (SOU 1999:36). För en kommentar hänvisas till betänkandet.

25 §

Paragrafen motsvarar 13 kap. 26 § i kommitténs delbetänkande Likvidation av aktiebolag (SOU 1999:36). För en kommentar hänvisas till betänkandet.

26 §

Paragrafen motsvarar 13 kap. 27 § i kommitténs delbetänkande Likvidation av aktiebolag (SOU 1999:36). För en kommentar hänvisas till betänkandet.

Genomförande av likvidation*Utseende av likvidator***27 §**

Paragrafen motsvarar 13 kap. 28 § i kommitténs delbetänkande Likvidation av aktiebolag (SOU 1999:36). För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Registrering***28 §**

Paragrafen motsvarar 13 kap. 29 § i kommitténs delbetänkande Likvidation av aktiebolag (SOU 1999:36). För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Styrelse och verkställande direktör***29 §**

Paragrafen motsvarar 13 kap. 30 § i kommitténs delbetänkande Likvidation av aktiebolag (SOU 1999:36). För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Revisor***30 §**

Paragrafen motsvarar 13 kap. 31 § i kommitténs delbetänkande Likvidation av aktiebolag (SOU 1999:36). För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Bolagsstämma***31 §**

Paragrafen motsvarar 13 kap. 32 § i kommitténs delbetänkande Likvidation av aktiebolag (SOU 1999:36). För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Redovisning för tiden före likvidators förordnande***32 §**

Paragrafen motsvarar 13 kap. 33 § i kommitténs delbetänkande Likvidation av aktiebolag (SOU 1999:36). För en kommentar hänvisas till betänkandet.

33 §

Paragrafen motsvarar 13 kap. 34 § i kommitténs delbetänkande Likvidation av aktiebolag (SOU 1999:36). För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Avveckling av rörelsen***34 §**

Paragrafen motsvarar 13 kap. 35 § i kommitténs delbetänkande Likvidation av aktiebolag (SOU 1999:36). För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Årsredovisning***35 §**

Paragrafen motsvarar 13 kap. 36 § i kommitténs delbetänkande Likvidation av aktiebolag (SOU 1999:36). För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Skifte***36 §**

Paragrafen motsvarar 13 kap. 37 § i kommitténs delbetänkande Likvidation av aktiebolag (SOU 1999:36). *Andra stycket* är nytt. Det ålägger likvidatorerna att i avstämningsbolag lägga fast en avstämningsdag för skiftet. För en kommentar i övrigt hänvisas till betänkandet.

*Klander av skifte***37 §**

Paragrafen motsvarar 13 kap. 38 § i kommitténs delbetänkande Likvidation av aktiebolag (SOU 1999:36). För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Slutredovisning***38 §**

Paragrafen motsvarar 13 kap. 39 § i kommitténs delbetänkande Likvidation av aktiebolag (SOU 1999:36). För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Upplösning***39 §**

Paragrafen motsvarar 13 kap. 40 § i kommitténs delbetänkande Likvidation av aktiebolag (SOU 1999:36). För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Preskription***40 §**

Paragrafen motsvarar 13 kap. 41 § i kommitténs delbetänkande Likvidation av aktiebolag (SOU 1999:36). För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Skadeståndstalan***41 §**

Paragrafen motsvarar 13 kap. 44 § i kommitténs delbetänkande Likvidation av aktiebolag (SOU 1999:36). För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Obestånd***42 §**

Paragrafen motsvarar 13 kap. 43 § i kommitténs delbetänkande Likvidation av aktiebolag (SOU 1999:36). För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Fortsatt likvidation***43 §**

Paragrafen motsvarar 13 kap. 44 § i kommitténs delbetänkande Likvidation av aktiebolag (SOU 1999:36). För en kommentar hänvisas till betänkandet.

*Upphörande av likvidation***44 §**

Paragrafen motsvarar, med en mindre redaktionell korrigering, 13 kap. 45 § i kommitténs delbetänkande Likvidation av aktiebolag (SOU 1999:36). För en kommentar hänvisas till betänkandet.

45 §

Paragrafen motsvarar 13 kap. 46 § i kommitténs delbetänkande Likvidation av aktiebolag (SOU 1999:36). För en kommentar hänvisas till betänkandet.

46 §

Paragrafen motsvarar 13 kap. 47 § i kommitténs delbetänkande Likvidation av aktiebolag (SOU 1999:36). För en kommentar hänvisas till betänkandet.

Konkurs**47 §**

Paragrafen motsvarar 13 kap. 48 § i kommitténs delbetänkande Likvidation av aktiebolag (SOU 1999:36). För en kommentar hänvisas till betänkandet.

48 §

Paragrafen motsvarar 13 kap. 49 § i kommitténs delbetänkande Likvidation av aktiebolag (SOU 1999:36). För en kommentar hänvisas till betänkandet.

23 kap. Byte av bolagskategori*Byte från privat till publikt aktiebolag***1 §**

Paragrafen motsvarar 17 kap. 1 § ABL.

2 §

Paragrafen motsvarar 17 kap. 3 § ABL.

*Byte från publikt till privat aktiebolag***3 §**

Paragrafen motsvarar med viss redaktionell ändring 17 kap. 2 § ABL.

24 kap. Registrering, överklagande m. m.*Registreringsmyndighet***1 §**

Paragrafen motsvarar 18 kap. 1 § första stycket ABL.

*Aktiebolagsregister***2 §**

Paragrafen motsvarar 18 kap. 1 § andra stycket ABL.

*Registreringsavgifter***3 §**

Paragrafen motsvarar 18 kap. 1 § tredje stycket ABL.

*Kungörande i Post- och Inrikes Tidningar***4 §**

Paragrafen motsvarar 18 kap. 2 § ABL.

*Verkan av kungörande***5 §**

Paragrafen motsvarar 18 kap. 3 § ABL.

6 §

Paragrafen motsvarar 18 kap. 3 § ABL.

Handläggning av registreringsärende

7 §

Paragrafen motsvarar med viss redaktionell ändring 18 kap. 4 § första och andra stycket ABL.

Underrättelse om beslut

8 §

Paragrafen motsvarar 18 kap. 4 § tredje stycket ABL.

Avregistrering

9 §

Paragrafen motsvarar 18 kap. 4 a § ABL.

10 §

Paragrafen motsvarar 18 kap. 5 § ABL.

Ändring av aktiekapitalet m.m.

11 §

Paragrafen motsvarar 18 kap. 6 § ABL

Överklagande

12 §

Paragrafen motsvarar 18 kap. 7 § ABL.

13 §

Paragrafen motsvarar 18 kap. 8 § ABL

25 kap. Aktiebolags firma

Firma

1 §

Paragrafen motsvarar 16 kap. 1 § ABL.

*Bifirma***2 §**

Paragrafen motsvarar 16 kap. 2 § ABL.

*Underskrifter***3 §**

Paragrafen motsvarar med viss redaktionell ändring 16 kap. 3 § ABL.

*Brev, fakturor och orderblanketter***4 §**

Paragrafen motsvarar 16 kap. 4 § ABL.

*Förbud mot användning av firma***5 §**

Paragrafen motsvarar 16 kap. 5 § ABL.

26 kap. Skadestånd m.m.*Stiftares, styrelseledamots och verkställande direktörs
skadeståndsansvar***1 §**

Paragrafen motsvarar 15 kap. 1 § i 1997 års förslag. Ändringen innebär att styrelseledamöter i publika aktiebolag även i utomobligatoriska förhållanden blir skyldiga att ersätta ren förmögenhetsskada som de vållar genom att överträda de för publika aktiebolag gällande prospektreglerna i LHF och LBC. På grund av hänvisningen till denna paragraf i 15 kap. 2 § kommer skadeståndsansvaret att gälla också för bolagets revisorer. Ändringen hänger samman med kommitténs förslag att upphäva aktiebolagslagens regler om emissionsprospekt, se SOU 1997:22 s. 225 f.

*Revisors, allmän granskares och särskild granskares
skadeståndsansvar***2 §**

Paragrafen motsvarar 15 kap. 2 § ABL.

*Aktieägares skadeståndsansvar***3 §**

Paragrafen motsvarar 15 kap. 3 § ABL.

*Aktieägares inlösen skyldighet vid missbruk m.m.***4 §**

Paragrafen motsvarar 15 kap. 4 § ABL.

*Jämkning***5 §**

Paragrafen motsvarar 15 kap. 5 § ABL.

*Gemensamt skadeståndsansvar***6 §**

Paragrafen motsvarar 15 kap. 6 § ABL.

*Talan om skadestånd till bolaget***7 §**

Paragrafen motsvarar 15 kap. 7 § ABL.

8 §

Paragrafen motsvarar 15 kap. 8 § ABL.

9 §

Paragrafen motsvarar 15 kap. 9 § ABL.

*Tiden för väckande av talan***10 §**

Paragrafen motsvarar 15 kap. 10 § ABL.

11 §

Paragrafen motsvarar 15 kap. 11 § ABL.

12 §

Paragrafen motsvarar 15 kap. 12 § ABL.

13 §

Paragrafen motsvarar 15 kap. 13 § ABL. Punkten 1 har anpassats till kommitténs förslag till nya regler om bolagsbildning. Tidpunkten för bolagets bildande framgår av 2 kap. 1 § sista stycket.

*Konkursbos talerätt***14 §**

Paragrafen motsvarar 15 kap. 14 § ABL.

27 kap. Straff och vite*Böter, fängelse***1 §**

Paragrafen motsvarar 19 kap. 1 § ABL. Punkten 1 har anpassats till förslaget att avskaffa reglerna om pantavarförteckning, se kommentaren till 1 kap. 5 §. Straffstadgandet i nuvarande punkt 4 rörande brott mot låneförbudet har utmönstras. Kommittén föreslår att rättsföljden vid olagligen lämnade lån bestäms på i huvudsak samma sätt som överträdelse av övriga kapitalskyddsregler, se 18 kap. 10 §.

*Vite***2 §**

Paragrafen motsvarar 19 kap. 2 § ABL.

2. Förslaget till lag om införande av aktiebolagslagen (2003:000)

Inledning

Aktiebolagskommittén föreslår en helt ny aktiebolagslag som skall ersätta 1975 års lag. Kommittén menar att den nya lagen bör tillämpas i alla aktiebolag så snart som möjligt. Det är emellertid tydligt att övergången från den gamla till den nya lagen i vissa avseenden kommer att erbjuda problem som måste regleras. Denna övergångsreglering har upptagits i två särskilda lagar, lagen om införande av aktiebolagslagen (2003:000) och lagen (2003:000) om upphävande av lagen (1987:464) om vissa riktade emissioner i aktiemarknadsbolag m.m. Den föreslagna övergångsregleringen kommenteras i författningskommentaren nedan. Kommittén finner det emellertid vara lämpligt att inledningsvis behandla några övergångsfrågor som den ansett inte kräva någon särskild reglering.

Advokataktiebolag

I 1 kap. 1 § andra stycket föreslår kommittén en begränsning i förhållande till gällande rätt av det ansvar delägare i advokataktiebolag har i förhållande till bolagets klienter på så sätt att delägare föreslås svara endast för sina egna uppdrag. Denna nya begränsning bör gälla endast förpliktelser som uppkommer efter ikraftträdandet. Klienter som förvärvat en ersättningsrätt enligt de gamla bestämmelserna skall enligt grundläggande principer för civilrättslig lagstiftning bevaras vid denna rätt. Kommittén föreslår inte någon övergångsreglering utan menar att den beskrivna ordningen följer av 1 § i den föreslagna lagen om införande av aktiebolagslagen (2003:000).

Kvotaktier

Kommittén föreslår att det nuvarande systemet med ett nominellt belopp på varje aktie avskaffas. Det bör inte utlösa åtgärder beträffande de utelöpande aktiebrevens, se 9 § promulgationslagen. Aktieboken påverkas inte av att det nominella beloppet avskaffas. Som en konsekvens av övergången till kvotaktier avskaffas överkursfonden. Kommittén föreslår att vad som står inne på överkursfond vid ikraftträdandet skall överföras till reservfonden. En bestämmelse om detta upptas i förslagen till lag om ändring av årsredovisningslagen (1995:1554) lag om

ändring av lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag och lag om ändring av lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag.

Arkivering av aktiebok

Kommittén föreslår i 4 kap. 5 § vissa arkiveringstider beträffande aktieboken och uppgifter från denna. En aktiebok som är bunden eller som består av kort eller lösa blad betraktas sedan gammalt som en fortlöpande enhet som skall bevaras så länge bolaget består. Det gäller också utgallrade kort eller lösblad. Motsvarande får anses gälla när aktieboken förs med dator. Kommitténs förslag innebär att den nuvarande ordningen lagfästs varvid bevarandetiden fixeras till tio år. Kommittén menar att några särskilda övergångsbestämmelser inte behövs utan att aktieböcker och uppgifter från dessa som finns i behåll vid ikraftträdandet skall bevaras enligt 4 kap. 5 §.

Ansaret för aktieboken

I 4 kap. 11 § andra stycket föreslår kommittén att den centrala värdepappersförvararen inte längre nödvändigtvis skall ha ansvaret för att sända ut utdelning och vidta åtgärder enligt 4 kap. 14 § och 11 kap. 7 § i fråga om aktie som inte visats upp eller tagits ut. Det får bli en fråga mellan bolaget och den centrala värdepappersförvararen att träffa avtal härom för det fall den senare skall fullgöra dessa uppgifter för bolaget även efter ikraftträdandet. Någon övergångsreglering med denna innebörd behövs inte.

Utövande av vissa ur aktien uppkomna ekonomiska rättigheter

Kommittén föreslår i 4 kap. 18 § en gemensam regel för alla former av värdeöverföringar från bolaget. Regeln innebär i korthet att bolaget skall anses ha fullgjort sin skyldighet, t.ex. att betala ut beslutad utdelning, om betalning skett till den som på avstämningsdagen var upptagen i avstämningsregistret och aktieboken. Huruvida denne också är den rättmätige ägaren (eller förvaltaren) av aktien spelar som huvudregel ingen roll. Skulle så inte vara fallet blir det den rätte mottagarens sak att vända sig till den faktiske mottagaren och begära rättelse. Om emellertid bolaget eller den centrala värdepappersförvararen inte är i god tro vid tiden för den åtgärd som vidtagits på grundval av registreringen, får bolaget inte tillgodoräkna sig åtgärden,

dvs. bolagets prestation har inte befriande verkan. Bolaget måste i sådant fall betala ett felsänt utdelningsbelopp ännu en gång, till rätt mottagare, respektive hålla den som har blivit registrerad för en rättighet skadeslös.

Den föreslagna bestämmelsen överensstämmer i allt väsentligt med vad som gäller i dag vid ny- och fondemission, se 4 kap. 3 § tredje stycket ABL. Tillämpningsområdet för den föreslagna bestämmelsen är emellertid kraftigt utvidgat. Kravet på att bolaget skall vara i god tro ännu vid tiden för betalningsåtgärden skall gälla inte bara vid ny- och fondemission utan också vid utbetalning av utdelning och värdeöverföring över huvud taget. Av de principer som brukar tillämpas vid civilrättslig lagstiftning följer att dessa nya regler inte bör ges retroaktiv verkan. Kommittén föreslår därför inte någon övergångsreglering vilket innebär att värdeöverföringar som skett före utgången av år 2003 skall bedömas enligt 1975 års lag.

Rätten att delta på bolagsstämma

I 6 kap. 2 § första stycket andra meningen jämförd med 6 kap. 20 § och 2 kap. 5 § föreslår kommittén en ändring i fråga om rätten att delta i bolagsstämma i avstämningsbolag. Medan denna rätt i dag tillkommer den som upptagits i utskrift av aktieboken tio dagar före stämman föreslår kommittén att det av bolagsordningen skall framgå vid vilken tidpunkt man skall vara upptagen i sådan utskrift för att få delta i stämman. Vid den stämma som efter lagens ikraftträdande skall besluta om ändring av bolagsordningen i detta hänseende tillämpas alltjämt tiodagarsregeln. Någon bestämmelse därom behövs inte.

Elektronisk fullmakt

I 6 kap. 3 § öppnar kommittén möjlighet att lämna fullmakt med hjälp av kvalificerad elektronisk signatur. En sådan fullmakt kan enligt kommittén godkännas endast om den lämnats efter ikraftträdandet. Någon särskild bestämmelse om detta behövs inte.

Tillhandahållande av aktiebok vid bolagsstämma

I 6 kap. 20 § 1 öppnar kommittén möjlighet att på bolagsstämma hålla aktieboken tillgänglig inte bara i form av en utskrift på papper utan också på exempelvis en bildskärm. Det är tydligt att denna ordning inte

kan tillämpas annat än på bolagsstämma som hålls efter ikraftträdandet. Någon bestämmelse om detta behövs inte.

Allmän granskare

Kommittén har vid utformningen av 9 kap. använt beteckningen "Allmän granskare" i stället för den term som används i dag, nämligen "Lekmannarevisor". Den nya beteckningen skall användas först sedan lagen trätt i kraft. Någon bestämmelse om detta behövs inte.

Vinstutdelning

Beslut om vinstutdelning, annan värdeöverföring eller lån till aktieägare m.fl. som fattas efter ikraftträdandetidpunkten skall ske med iakttagande av de nya reglerna. Det bör gälla även i bolag som har brutet räkenskapsår. Det finns inte skäl att vänta med tillämpningen av de nya bestämmelserna till det första räkenskapsår som inleds efter ikraftträdandet.

Det är naturligt att beslut som före ikraftträdandet har fattats i enlighet med äldre rätt får verkställas utan hinder av att bestämmelserna har ändrats. Utdelning som beslutats före ikraftträdandet får alltså utbetalas efter denna tidpunkt. Detsamma gäller lån som avses i 12 kap. 7–9 §§ ABL. Det skall i sammanhanget påpekas att varken beslut om vinstutdelning eller beslut om att lämna sådana lån skall registreras i aktiebolagsregistret. Några särskilda bestämmelser om registrering efter ikraftträdandet av äldre beslut behövs alltså inte.

En särskild fråga är hur man skall se på verkställighet av beslut som fattats före ikraftträdandet i strid med de bestämmelser som då gällde. Om beslutet strider också mot de nya bestämmelserna är det klart att beslutet är ogiltigt och inte får verkställas. Men hur skall man se på ett beslut som är lagstridigt när det fattas före ikraftträdandet men överensstämmer med de nya bestämmelserna? Kommittén menar att äldre beslut som strider mot lagen vid tiden för beslutet inte utan vidare får verkställas. I en sådan situation måste först ett nytt beslut fattas efter ikraftträdandet, som ratifierar det gamla olagliga beslutet.

Det finns beslut som fattats före ikraftträdandet i strid med då gällande bestämmelser och som också har verkställts före detta.

En grupp av sådana rättsstridiga beslut utgörs av olagliga värdeöverföringar till aktieägare och andra. För dem gäller i dag en återbäringsskyldighet. Den bör enligt kommitténs mening bestå även efter ikraftträdandet av de nya bestämmelserna.

En annan grupp av äldre rättsstridiga beslut avser lån som utbetalats i strid med låneförbudet i 12 kap. 7–9 §§ ABL. Kommittén förslår en helt ny reglering av lån till aktieägare och andra närstående som innebär bl.a. att den nuvarande straffsanktionen ersätts med bestämmelser i 18 kap. 10 § om återbetalning av olagliga lån. De nya reglerna om återbetalning bör enligt kommitténs mening tillämpas på gamla olagliga lån i den mån de strider också mot de nya lånebestämmelserna. Skulle ett gammalt olagligt lån vara förenlig med de nya bestämmelserna, så bör någon återbetalningsskyldighet inte komma i fråga. Det innebär att vissa gamla olagliga penninglån läks av den nya lagstiftningen.

Här tillstöter den särskilda komplikationen att låneförbudet är straffsanktionerat, se 19 kap. 1 § första stycket 4 ABL. I 5 § andra stycket lagen (1964:163) om införande av brottsbalken förskrivs som huvudregel att straff skall bestämmas efter den lag som gällde när gärningen företogs. Om annan lag gäller när dom meddelas, skall dock den lagen i stället tillämpas, om den leder till frihet från straff eller till lindrigare straff. Strafffrihet eller strafflindring på grund av ändrad lagstiftning inträder emellertid inte när det är fråga om gärning som under viss tid varit straffbelagd på grund av särskilda förhållanden. Den sistnämnda bestämmelsen gäller främst kristidsförfattningar. Dessa bestämmelser i brottsbalkens promulgationslag ger uttryck för allmänna straffrättsliga principer som måste tillämpas på nu aktuella brott mot låneförbudet. Principerna innebär att straff enligt 19 kap. 1 § första stycket 4 ABL för brott mot låneförbudet bortfaller vid ikraftträdandet.

Likvidation

Kommittén anser att de nya bestämmelserna om likvidation innebär förbättringar som bör tas till vara så snart som möjligt och i största utsträckning. De bör därför tillämpas så snart lagen trätt i kraft.

Som exempel på vad ett sådant omedelbart genomslag innebär vill kommittén peka på de nya bestämmelserna om kontrollbalansräkning. Om en kontrollbalansräkning har upprättats före utgången av år 2003 enligt de gamla bestämmelserna men kontrollstämma 1 eller 2 hålls efter ikraftträdandet, skall den kontrollbalansräkning som behandlas på stämmorna upprättas enligt de nya bestämmelserna.

Som ett annat exempel på vad ett omedelbart genomslag innebär vill kommittén nämna kapitlets bestämmelser om konkurs. Om ett bolag har försatts i konkurs före ikraftträdandet och konkursen avslutas efter detta gäller de nya bestämmelserna. Det innebär att om konkursen

avslutas med överskott, skall bolagsstämman inom en månad besluta att bolaget skall gå i likvidation. Till skillnad från vad som gäller i dag kan emellertid denna likvidation avbrytas genom beslut av aktieägarna om aktiekapitalet har föreskriven täckning.

Kommittén utgår således från att de nya bestämmelserna om genomförande av likvidation skall tillämpas också i bolag som trätt i likvidation före ikraftträdandet. Det är en inställning som skiljer sig från vad som har varit brukligt. I 19 § lagen (1975:1386) om införande av aktiebolagslagen (1975:1385) föreskrevs att likvidation skulle genomföras enligt 1944 års aktiebolagslag, om likvidator utsetts före ikraftträdandet. I sammanhanget skall också nämnas att i paragrafen 2 i övergångsbestämmelserna till konkurslagen (1987:672) föreskrevs att äldre föreskrifter fortfarande skulle gälla i fråga om konkurs i vilken konkursbeslutet hade meddelats före ikraftträdandet.

Kommittén menar emellertid att de föreslagna bestämmelserna i 23 kap. 27–46 §§ om genomförandet av likvidation i sak överensstämmer så nära med bestämmelserna i 13 kap. 7 § fjärde och femte styckena samt 8–18 §§ i sin äldre lydelse att det inte finns skäl att föreskriva att äldre bestämmelser skall tillämpas om likvidator har utsetts före utgången av år 2003.

1 §

Kommitténs betänkande överlämnas till regeringen i januari 2001. Med beaktande av tidsåtgången för remissbehandling, bearbetning av betänkandet i regeringskansliet och riksdagsbehandling kan den nya lagstiftningen förväntas träda i kraft tidigast den 1 januari 2004.

I överensstämmelse med vedertagna principer inom aktiebolagslagstiftningen skall de nya bestämmelserna tillämpas också på bolag som bildats före den nya lagens ikraftträdande, om inte annat föreskrivs.

2 §

Den nya aktiebolagslagen upphäver 1975 års aktiebolagslag och den särskilda lagen om införande av 1975 års lag. Vissa av bestämmelserna i 1975 års införandelag har upptagits i den nu föreslagna införandelagen, se t.ex. 7 §.

I den nya lagen har införts bestämmelser som ersätter lagen (1987:464) om vissa riktade emissioner i aktiemarknadsbolag m.m. Den lagen upphävs särskilt, se författningsförslag 3.

3 §

Hänvisningar i andra författningar till aktiebolagslagen är vanligt förekommande. Dessa hänvisningar måste justeras när den nya lagen träder i kraft. I förevarande paragraf föreskrivs att om det i lag eller någon annan författning förekommer hänvisning till föreskrift som ersatts genom bestämmelse i den nya lagen, skall i stället den nya lagen tillämpas.

4 §

Enligt paragrafen gäller den nya aktiebolagslagen även för bolag som registrerats före den 1 januari 2004 med de undantag som framgår av efterföljande paragrafer.

Vid lagstiftning inom civilrättens område gäller som huvudregel att ny lag inte får betydelse för äldre rättsförhållanden. Det är emellertid uppenbart olämpligt att ha olika lagregler för skilda bolag beroende på vid vilken tidpunkt bolaget i fråga bildats. Den angivna principen har därför inte tillämpats fullt ut vid lagstiftning på aktiebolagsrättens område (se prop. 1975:103).

Av paragrafen följer att, om ett äldre bolag i sin bolagsordning skulle ha en bestämmelse som strider mot den nya aktiebolagslagen, sådana bestämmelser blir utan verkan. Från denna huvudregel görs emellertid vissa undantag i förevarande lag.

Bestämmelser som verkligen har till uppgift att överbrygga övergången mellan äldre och ny lag får icke sin giltighet annullerad därför att den lagstiftning till vilken de ansluter sig upphävs. Enligt vedertagen lagstiftningsteknik behöver man därför inte uttryckligen ange att upphävandet av lagstiftning inte skall innebära ett upphävande också av övergångsbestämmelserna till samma lagstiftning. (Se SOU 1960 s. 13 och prop. 1975 s. 714.)

Den nya lagen innebär vissa ändringar i förhållande till straffbestämmelserna i 1975 års lag. Bestämmelserna i 5 § lagen (1964:163) om införande av brottsbalken blir här tillämpliga.

5 §

I 2 kap. har upptagits i huvudsak nya bestämmelser om aktiebolags bildande. Har beslut om bildande av ett aktiebolag fattats på konstituerande stämma innan den nya lagen trätt i kraft, bör dock ett sådant bolag få registreras enligt äldre bestämmelser även efter nämnda tidpunkt – under den givna förutsättningen att anmälan för registrering sker inom sex månader från stiftelseurkundens undertecknande. En bestämmelse om detta har upptagits i förevarande paragraf.

6 §

Det finns i dag bolag som har bolagsordningsbestämmelser som garanterar preferensaktieägarna viss utdelning som relateras till aktiernas nominella belopp. Det kan för att ta ett exempel innebära att varje preferensaktie ger rätt till utdelning varje år med ett belopp som motsvarar 10 procent av nominella beloppet. Liknande bestämmelser kan finnas beträffande rätten till inlösen i samband med nedsättning av aktiekapitalet och beträffande rätten till skifteslikvid i samband med likvidation. När det nominella beloppet med kommitténs förslag avskaffas inställer sig frågan vad som skall ske med sådana bestämmelser. Det är tydligt att det inte går att rakt av tillämpa kvotvärdet i stället för nominella beloppet. Inte heller kan man ålägga bolaget att genast ändra dessa bestämmelser, t.ex. ange utdelnings- och inlösenbelopp samt skifteslikvid i ett visst i kronor eller euro angivet belopp. En sådan ändring kräver nämligen kvalificerad majoritet och det är inte givet att en sådan kan uppnås.

På grund av det anförda föreslår kommittén att bolagsordningsbestämmelser av nu ifrågavarande slag skall fortsätta att gälla. Eftersom de nominella beloppen avskaffas måste bestämmelserna emellertid kompletteras med en lagregel som anger att vid tillämpningen skall aktierna anses ha det nominella belopp som gällde vid ikraftträdandet.

7 §

Sedan gammalt finns bolag med aktier, vilkas röstvärde enligt bolagsordningen överstiger tio gånger röstvärdet för aktier annat slag. För att inte förhållandet mellan aktieslagen skall kunna rubbas vid exempelvis fondemission har i övergångsbestämmelserna till såväl 1944 års ABL som 1975 års ABL föreskrivits, att sådana bolag får fortsätta att ge ut aktier med de röstvärden som tillkommer redan utgivna aktier. En motsvarande bestämmelse upptas, med ett redaktionellt förtydligande, i förevarande paragraf.

8 §

Den nya lagen innehåller ändrade bestämmelser om utformningen av s.k. hembudsförbehåll. Sådana förbehåll, som utformats i överensstämmelse med nu gällande lag, förekommer i de flesta aktiebolag. Att ålägga alla de bolag som har hembudsförbehåll i sin bolagsordning att ändra dessa till överensstämmelse med nya lagen skulle medföra ett omfattande arbete såväl för de berörda bolagen som för PRV. Enligt kommittén saknas tillräckliga skäl för en sådan reglering. I denna paragraf föreskrivs därför, att äldre hembudsförbehåll skall ha fortsatt giltighet, även om de strider mot den nya lagens bestämmelser.

Som exempel på vad paragrafen innebär kan nämnas att kommittén förslår att en hembudsklausul som är tillämplig på arv i visst fall skall tillämpas gentemot dödsboet. Denna bestämmelse skall alltså gälla också äldre hembudsförbehåll av nu ifrågavarande slag, jfr 7 § lagen (1975:1386) om införande av aktiebolagslagen (1975:1385) och prop. 1975:103 s. 717.

9 §

Enligt den nya lagen skall aktiebrev innehålla uppgift om bolagets organisationsnummer och kategoritillhörighet samt aktieägarens personnummer, organisationsnummer eller annat identifieringsnummer. Kommittén har övervägt att föreskriva en skyldighet för bolagen att, när äldre aktiebrev företes för bolaget, förse dem med dessa uppgifter. Av betydelse i detta sammanhang är att kommittén i anslutning till sitt förslag om upprättande av ett centralt aktieägarregister förslår att alla aktiebrev skall avskaffas. Kommittén har därför stannat för att låta skyldigheten att anteckna de nu aktuella uppgifterna på aktiebrev gälla endast aktiebrev som ges ut efter den nya lagens ikraftträdande. Förevarande paragraf har utformats i överensstämmelse härmed.

10 §

Har bolagsstämma före den nya lagens ikraftträdande fattat beslut i något av de ämnen som omfattas av den nya lagens bestämmelser, skall beslutet enligt förevarande paragraf registreras och verkställas enligt äldre lag. Bestämmelsen får betydelse, när bolagsstämma fattat beslut om t.ex. ökning eller nedsättning av aktiekapitalet. Om bolagsstämma t.ex. fattat beslut om nyemission före ikraftträdandet, skall alltså bestämmelserna i 4 kap. i dess äldre lydelse tillämpas i fråga om registrering och verkställighet av beslutet.

11 §

Med samma synsätt som i 10 § föreskrivs att äldre bestämmelser skall tillämpas vid registrering av beslut varigenom styrelsen med stöd av den gamla lagen fattat beslut om nyemission, emission av konvertibla skuldebrev eller skuldebrev förenade med optionsrätt till teckning eller om nedsättning enligt förbehåll i bolagsordningen.

12 §

Har inlösen av minoritetsaktier påkallats före den nya lagens ikraftträdande, bör äldre bestämmelser tillämpas inte bara när det gäller frågan om rätt eller plikt till inlösen föreligger, utan även i fråga om själva förfarandet. De nya bestämmelserna om bestämmande av lösenbelopp skall inte heller tillämpas, när inlösen påkallats under den gamla

lagen. I sådana förfaranden får alltså lösenbeloppet allt efter omständigheterna bestämmas efter den äldre s.k. särregeln eller med utgångspunkt i rättspraxis.

Talan mot skiljemännens avgörande som väcks efter ikraftträdandet bör, enligt kommitténs mening, alltid följa nya lagen, även om skiljeförfarandet påkallats före ikraftträdandet.

13 §

För att bolagsstämman skall få tillfälle att anpassa bolagsordningen till den nya lagens bestämmelser, föreskrivs i förevarande paragraf att om bolagsordningen innehåller bestämmelser som strider mot den nya lagen, skall styrelsen till första bolagsstämma som hålls efter ikraftträdandet lägga fram förslag om ändring av bolagsordningen till överensstämmelse med de nya lagreglerna.

3. Förslaget till lag om upphävande av lagen (1987:464) om vissa riktade emissioner i aktiemarknadsbolag m.m.

Den s.k. LEO-lagen föreslås upphävd vid utgången av år 2003. Bestämmelserna i den upphävda lagen skall dock tillämpas vid registrering och verkställighet av bolagsstämmobeslut som fattats före nämnda tidpunkt, jfr 10 § förslaget till lag om införande av aktiebolagslagen (2003:000).

4. Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument

1 kap. 3 §

Förslaget föranleds av den nya paragrafindelning i 1 kap. aktiebolagslagen som föreslås av kommittén. Det innebär ingen ändring i sak i förhållande till gällande rätt.

3 kap. 12 §

Förslaget i första stycket föranleds av kommitténs förslag till ändrad lydelse bl.a. i 4 kap. 1 § aktiebolagslagen.

13 §

Förslaget föranleds av kommitténs förslag till nya bestämmelser om aktiebokens offentlighet i 4 kap. aktiebolagslagen. För en kommentar hänvisas till kommitténs allmänna överväganden avsnitt 3.5.4.

4 kap. 2 §

Förslaget föranleds av kommitténs förslag till nya bestämmelser om kapitalökning i 10–12 kap. aktiebolagslagen. Det innebär inga ändringar i sak i förhållande till gällande rätt.

5 §

Förslaget innebär en rent redaktionell ändring och föranleds av kommitténs förslag till nya bestämmelser om kapitalökning i 10–12 kap. aktiebolagslagen

6 §

Förslaget innebär en rent redaktionell ändring och föranleds av kommitténs förslag till nya bestämmelser om aktiebrev i 5 kap. aktiebolagslagen.

9 §

Förslaget innebär en rent redaktionell ändring och föranleds av kommitténs förslag till nya bestämmelser om kapitalökning i 10–12 kap. aktiebolagslagen och om aktiebrev i 5 kap. samma lag.

17 §

Förslaget i första stycket 1 och 2 föranleds av kommitténs förslag till ändrad lydelse bl.a. i 4 kap. 1 § aktiebolagslagen.

18 §

Förslaget i första stycket 1 och 5 föränleds av kommitténs förslag att avskaffa systemet med ett nominellt belopp på aktier. För en kommentar hänvisas till kommitténs allmänna överväganden kapitel 2.

Förslaget i första stycket 4 föränleds av kommitténs förslag till nya bestämmelser om aktiers överlåtbarhet i 3 kap. aktiebolagslagen.

Första stycket 6 i nuvarande lydelse hänvisar bl.a. till 3 kap. 12 § ABL. I den paragrafen finns bestämmelser om att panthavare m.fl. som har rätt att lyfta utdelning, ta emot fondaktie och teckna nya aktier i stället för aktieägaren skall antecknas i en särskild förteckning, den s.k. panthavarförteckningen. Kommittén föreslår att förteckningen utmönstras men att uppgifterna, liksom i dag, skall finnas i avstämningsregistret. I första stycket 6 har hänvisningen till panthavarförteckningen utmönstrats. Motsvarande bestämmelser finns numera i andra och tredje styckena.

19 §

Förslaget föränleds av kommitténs förslag till nya bestämmelser om kapitalökning i 10–12 kap. aktiebolagslagen samt av ändrad lydelse bl.a. i 4 kap. 1 § samma lag.

9 kap. 3 §

Förslaget innebär en rent redaktionell ändring och föränleds av kommitténs förslag till ny kapitel- och paragrafindelning i aktiebolagslagen.

5. Förslaget till lag om ändring i lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument

2 kap. 1 §

Paragrafen motsvarar 2 kap. 1 § lagen om handel med finansiella instrument i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

2 §

Paragrafen motsvarar 2 kap. 2 § lagen om handel med finansiella instrument i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

3 §

Paragrafen motsvarar 2 kap. 3 § lagen om handel med finansiella instrument i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

4 §

Paragrafen motsvarar 2 kap. 4 § lagen om handel med finansiella instrument i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

5 §

Paragrafen motsvarar med smärre ändringar 2 kap. 5 § andra stycket lagen om handel med finansiella instrument i 1997 års förslag. Den lägger fast bolagets skyldighet att upprätta prospekt om aktieägare säljer ut fondpapper utgivna av bolaget under sådana förhållanden att bolaget, om det självt emitterat papperen i fråga, skulle ha varit tvunget att upprätta prospekt.

I 1997 års förslag upptogs i paragrafen ett första stycke som lade fast att skyldigheten att upprätta emissions- respektive erbjudande-prospekt åvilade bolagets styrelse (jfr 4 kap. 18 § ABL). Vid en förnyad genomgång av bestämmelserna och med särskild hänsyn till de regler om prospektansvar som nu föreslås, menar kommittén att detta uttryckssätt riskerar att ge upphov till missförstånd i skadeståndssammanhang. Upprättandet av ett emissionsprospekt är ett led i bolagets kapitalanskaffning och skyldigheten att upprätta ett sådant prospekt åvilar bolaget. Det framgår av 2 §. Är fondpapperen i fråga inregistrerade eller föremål för ansökan om inregistrering vid en börs, följer av 5 kap. 5 § lagen (1992:542) om börs- och clearingverksamhet att bolaget i stället skall upprätta ett börsprospekt.

Vad därefter gäller frågan om vilket organ inom bolaget som ansvarar för prospektets upprättande följer av bestämmelserna i 8 kap. ABL (7 kap. kommitténs förslag) att denna skyldighet åvilar styrelsen. Det innebär att styrelsen har att tillse att det finns en fungerande organisation för prospektarbetet och att granska och godkänna prospektet före dess offentliggörande.

6 §

Paragrafen motsvarar 4 kap. 6 § lagen om handel med finansiella instrument i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

7 §

Paragrafen motsvarar 4 kap. 7 § lagen om handel med finansiella instrument i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

8 §

Paragrafen motsvarar 4 kap. 8 § lagen om handel med finansiella instrument i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

9 §

Paragrafen motsvarar 4 kap. 9 § lagen om handel med finansiella instrument i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

10 §

Paragrafen motsvarar 4 kap. 10 § lagen om handel med finansiella instrument i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

11 §

Paragrafen motsvarar 4 kap. 11 § lagen om handel med finansiella instrument i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

12 §

Paragrafen motsvarar 4 kap. 12 § lagen om handel med finansiella instrument i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

2 kap. 13 §

Paragrafen är ny. Den reglerar möjligheten att utkräva ansvar av bolaget för felaktigheter och brister i prospekt av i paragrafen angivet slag. Den har behandlats i kommitténs allmänna överväganden avsnitt 6.6.

Genom den nya lagens upphävs aktiebolagslagens bestämmelser om emissionsprospekt och ersätts av väsentligen motsvarande bestämmelser i LHF och LBC. Av allmänna civilrättsliga regler följer, att frågor om upprättande av emissionsprospekt och innehållet i dessa är att bedöma efter den lag som gällde, när prospektsskyldighet inträdde. Skadeståndsansvar för fel eller brister i prospekt skall givetvis bedömas efter den lag som gällde, när den skadebringande handlingen eller underlåtenheten inträffade. Några särskilda bestämmelser om detta erfordras inte.

6. Förslaget till lag om ändring i lagen (1992:543) om börs- och clearingverksamhet

5 kap. 5 c §

Paragrafen motsvarar 5 kap. 5 c § börs- och clearinglagen i 1997 års förslag. För en kommentar hänvisas till betänkandet.

Genom den nya lagens upphävs aktiebolagslagens bestämmelser om emissionsprospekt och ersätts av väsentligen motsvarande bestämmelser i LHF och LBC. Av allmänna civilrättsliga regler följer, att frågor om upprättande av emissionsprospekt och innehållet i dessa är att bedöma efter den lag som gällde, när prospektsskyldighet inträdde. Skadeståndsansvar för fel eller brister i prospekt skall givetvis bedömas efter den lag som gällde, när den skadebringande handlingen eller underlåtenheten inträffade. Några särskilda bestämmelser om detta erfordras inte.

7. Förslaget till lag om ändring i lagen (2000:1087) om anmälningsskyldighet för vissa innehav av finansiella instrument

15 §

Paragrafen innehåller den s.k. korttidshandelsregeln. Regeln innebär att personer med insynsställning i ett aktiemarknadsbolag, som förvärvat aktier i bolaget, får avyttra aktier av samma slag tidigast tre månader efter förvärvet. I samband med de ändringar i aktiebolagslagen som gav vissa aktiebolag rätt att förvärva egna aktier (SFS 2000:66) utsträcktes korttidshandelsregelns tillämpningsområde till att omfatta aktiebolags köp och försäljning av egna aktier – regeln återfanns vid tidpunkten för den lagändringen i insiderlagen (1990:1342). Det innebär även att ett aktiebolag som med stöd av 7 kap. 3 § första stycket ABL förvärvat en egen aktie får avyttra aktie av samma slag tidigast tre månader efter förvärvet. Syftet med att på detta sätt göra regeln tillämplig på handel med egna aktier var att motverka kursmanipulation.

Korttidshandelsregeln är generellt tillämplig vid köp och försäljningar inte bara på värdepappersmarknaden utan också vid affärer utanför marknaden. Därigenom uppkommer, såvitt avser köp och försäljning av egna aktier, en omotiverad och i förarbetena icke uppmärksammas skillnad mellan försäljning av egna aktier och nyemission. Ett aktiebolag som återköper egna aktier kan när som helst därefter nyemittera aktier enligt reglerna i 4 kap. ABL. Skulle emellertid bolaget i stället vilja genomföra en kapitalökning genom att överlåta tidigare återköpta egna aktier på annat sätt än på aktiemarknaden får detta inte ske förrän tre månader efter det senaste förvärvet av sådana aktier, trots att det av 7 kap. 21 § ABL framgår att även en sådan överlåtelse skall ske enligt nyemissionsreglerna i 4 kap. ABL.

I praktiken medför det nu beskrivna rättsläget framför allt den olägenheten att aktiebolag som återköpt egna aktier omotiverat begränsas i sina möjligheter att använda dessa t.ex. som betalningsmedel vid ett företagsförvärv. Kommittén föreslår därför att det i paragrafens andra stycke tas in ett undantag från huvudregeln för det fall aktierna överlåts enligt reglerna i 16 kap. 21 §, som i sin tur hänvisar till nyemissionsreglerna. Det bakomliggande syftet med regeln påverkas, som kommittén ser det, inte därav.

8. Förslaget till lag om ändring i årsredovisningslagen (1995:1554)

8 kap. 7 §

Paragrafen motsvarar det förslag som kommittén lade fram i betänkandet Likvidation av aktiebolag (SOU 1999:36).

Bilaga 1

Ändringen föranleds av kommitténs förslag att avskaffa systemet med ett nominellt värde på aktierna. Därmed bortfaller också behovet av överkursfond.

9. Förslaget till lag om ändring i miljöbalken

10 kap. 2 §

I paragrafens andra stycke har införts en ny bestämmelse om ansvarsgenombrott på miljöbalkens område. Bestämmelsen utgår från att verksamhetsutövaren så som han definieras i första meningen inte förmår uppfylla sina förpliktelser enligt 10 kap miljöbalken, framför allt att vidta föreskrivna återställningsåtgärder. Denna oförmåga kan vara notorisk, han kan för att ta ett exempel vara i konkurs. I andra fall kan saken vara mera svårbedömd och det ankommer då på den som vill göra ansvaret gällande att visa verksamhetsutövarens oförmåga.

Är verksamhetsutövaren oförmögen att uppfylla miljöbalkens förpliktelser ger bestämmelsen miljömyndigheten rätt att vända sig mot den som genom att utöva ett bestämmande inflytande över verksamheten i avsevärd grad medverkat till denna oförmåga. Det ankommer på den som vill göra ansvaret gällande att visa att motparten har utövat ett bestämmande inflytande över verksamhetsutövarens verksamhet. Det kan vara enkelt när verksamhetsutövaren är exempelvis ett aktiebolag som ägs av en enda fysisk person som också utgör bolagets styrelse. Ett helägt dotterbolag i en koncern får antas stå under moderbolagets bestämmande inflytande och moderbolaget torde inte kunna frita sig från ansvar med mindre det med stämмо- och styrelseprotokoll förmår visa att verksamheten i dotterbolaget varit fristående från moderbolagets. Är ägarförhållandena mera komplicerade kan det krävas bevisning om hur verksamheten styrts för att bestämmelsen skall kunna tillämpas.

Det är emellertid inte bara beslutsordningen i verksamhetsutövarens rörelse som skall klarläggas. För bifall till en talan om ansvarsgenombrott krävs att det bestämmande inflytandet utövats på ett sådant sätt att verksamhetsutövaren förlorat sin förmåga till återställningsåtgärder. Det skall alltså finnas ett samband mellan de beslut som så att säga påtvingats verksamhetsutövaren och hans ekonomiska oförmåga att göra rätt för sig. Kausalitetsproblematiken för tankarna till bestämmelserna om oredlighet mot borgenärer; i 11 kap. 1 § första stycket brottsbalken behandlas den situationen att en gäldenär genom gåva eller annan liknade åtgärd försätter sig på obestånd eller framkallar påtaglig fara för att han skall komma på obestånd. Bevisningen torde utgöras av de ekonomiska rapporter som upprättats i verksamhetsutövarens rörelse jämförda med motsvarande rapporter hos den mot vilken talan om ansvarsgenombrott förs.

Nu krävs inte att det enbart är dessa påtvingade beslut som leder till verksamhetsutövarens oförmåga. Det räcker att besluten i avsevärd grad medverkat till denna. Det är ett rekvisit som påminner om vad som

föreskrivs i 11 kap. 3 § brottsbalken om vårdslöshet mot borgenärer där lagstiftaren talar om att någon "försämrar sin förmögenhetsställning i avsevärd mån".

Det ansvar som kan åläggas någon med stöd av andra meningens är begränsat till vad som är skäligt. Denna skälighetsprövning får ske med hänsyn tagen till samtliga relevanta omständigheter. Framstår det således vid en samlad bedömning som oskäligt att ålägga ansvarsgenombrott skall talan helt ogillas, medan det i andra fall kan framstå som rimligt att ålägga någon att svara för en viss kvotdel av återställningskostnaderna eller för samtliga kostnader.

Övergångsregleringen

De nya bestämmelserna föreslås träda i kraft samtidigt med den nya aktiebolagslagen, dvs. den 1 januari 2004. De nya bestämmelserna skall tillämpas också på verksamhet som orsakat förorening redan före ikraftträdandet. Någon särskild bestämmelse om detta behövs inte.

Reservationer och särskilda yttranden

Reservation av ledamöterna *Sussi Kwart* och *Stig Rindborg* samt särskilt yttrande av sakkunniga *Lars Bredin*, *Jan Bökmark*, *Sven Ekholm*, *Johan Gernandt*, *Per-Ola Jansson*, *Hans Peter Larsson*, *Sten Lundvall* och *Ulf Magnusson* samt experten *Karin Wallin-Norman*

Vi instämmer i nära nog samtliga av kommitténs överväganden och ställer oss utom i nedan angivna hänseenden bakom kommitténs förslag.

Aktieägarregister

Kommittén lägger fram förslag till ett heltäckande centralt aktieägarregister. Enligt direktiven ankommer det inte på kommittén att pröva om det är lämpligt att införa ett sådant register. Kommittén går likväl längre än att presentera en teknisk lösning. Enligt vår mening krävs för en sådan reform som kommittén föreslår en betydligt mer ingående analys. Vi anser inte att det är rimligt att genomföra en så genomgripande reform utan att det först gjorts en noggrann avvägning av om behovet uppväger de kostnader, olägenheter och risker i olika avseenden som reformen medför.

Förslaget bottnar i en ambition att bekämpa ekonomisk brottslighet, en angelägenhet som vi alla ställer oss bakom. Det finns dock inget som talar för att den föreslagna reformen skulle bli ett effektivt medel i denna kamp. Någon analys av effekterna i detta avseende har nämligen inte gjorts. Behovet av ett centralt aktieägarregister i brottsbekämpningen har, såvitt vi kunnat finna, inte påvisats.

Inte heller har frågan om ansvaret gentemot aktieägare och andra rättighetshavare för felaktigheter i aktieböckerna analyserats tillräckligt. Med tanke på att registret skulle komma att omfatta över en halv miljon aktieägare och rättighetshavare anser vi att integritetsskyddsaspekterna förtjänat avsevärt större uppmärksamhet. Förslaget har

vidare en sådan utformning att det kan föranleda betydande svårigheter att åstadkomma sakrättsligt säkerställda övergångar av aktieägarrätten, vilket kan få ytterst allvarliga följder.

Vi ställer oss bakom ett avskaffande av aktiebrev och är övertygade om att ny teknik på frivillig väg kan komma till användning vid rationaliseringen av hanteringen av aktier och ägarregister men motsätter oss ett centralt aktieägarregister enligt majoritetens förslag.

Ansvarsgenombrott

Kommittén har enligt tilläggsdirektiv haft i uppdrag att lägga fram bestämmelser vilka, om möjligt i större utsträckning än ett tidigare av lagrådet kritiserat förslag från Betalningsansvarighetskommittén, preciserar rekvisiten för ansvarsgenombrott. Efter att grundligt ha analyserat frågan konstaterar kommittén i avsnitt 8.5 att behovet av institutet ansvarsgenombrott är ännu mindre idag än vid mitten av 1980-talet, när Betalningsansvarighetskommitténs förslag utformades. Kommittén finner det därför svårt att motivera en generell regel som skulle ge möjlighet till ansvarsgenombrott i alla aktiebolag.

Till denna slutsats ansluter vi oss till fullo och enligt vår mening borde frågan om ansvarsgenombrott därmed ha kunnat avföras från kommitténs arbete. Kommittén har emellertid inte stannat därvid utan framlagt förslag till en regel i 10 kap. 2 § miljöbalken om ansvarsgenombrott med avseende på skyldigheten att vidta återställningsåtgärder. Mot detta har vi starka invändningar.

Förslaget framläggs utan att kommittén gjort någon egen analys av behovet av en ansvarsgenombrottsregel på detta område. Kommittén har med detta angreppssätt behandlat saken som en lagteknisk redigeringsfråga och inte som en för aktiebolagsrätten viktig principfråga. Vi finner detta synnerligen beklagligt och anser att kommittén beträdder en farlig väg när den på detta sätt urholkar aktiebolagsrättens grundprincip om ansvarets begränsning till det satsade aktiekapitalet. Att så skett i skatte- och redovisningslagstiftningen är inget argument för att det successivt skall spridas till annan lagstiftning. Med denna lagstiftningsmetod blir portalbestämmelsen i 1 kap. 1 § aktiebolagslagen om att i ett aktiebolag aktieägarna inte har personligt betalningsansvar för bolagets förpliktelser, om inte annat följer av 22 kap. 14 eller 15 §, direkt missvisande.

Den i miljöbalken föreslagna regeln uppfyller dessutom inte de rättssäkerhetskrav som man har rätt att ställa. Den föreskriver att, om en verksamhetsutövare inte förmår utföra sina förpliktelser till efterbehandling av mark m.m. enligt miljöbalken, ansvarar i skälig omfattning

den, som genom att utöva ett bestämmande inflytande över verksamheten, i avsevärd grad medverkat till denna oförmåga. Eftersom den som äger aktiemajoriteten i ett bolag, exempelvis en familjeföretagare, typiskt sett inte kan undgå att utöva ett bestämmande inflytande över bolagets verksamhet, kan vederbörande alltid sägas ha i avsevärd grad medverkat till bolagets oförmåga att uppfylla sina efterbehandlingsförpliktelser, om sådan oförmåga skulle inträda till följd av satsningar som i efterhand visat sig vara mindre lyckliga. Aktieägaren behöver inte ha agerat på något sätt otillbörligt utan bolaget har kanske endast fallit offer för hårda ekonomiska realiteter eller förändrade teknologiska eller marknadsmässiga förutsättningar. Att ansvaret skall utkrävas endast i skälig omfattning är en klen tröst, eftersom aktieägaren aldrig kan veta hur stor risk han tar utöver den kapitalinsats han gör i form av aktiekapital. Vi vill erinra om lagrådets uttalande om Betalningsansvarighetskommitténs förslag, nämligen att det riskerade att medföra ”ett nytt osäkerhetsmoment i all näringsverksamhet som sker i aktiebolagsform, genom att principen om ansvarets begränsning till det satsade aktiekapitalet kan genombrytas i efterhand på otillbörligt preciserade grunder”. Enligt vår uppfattning går Aktiebolagskommitténs förslag till ansvarsgenombrott på miljöområdet längre än Betalningsansvarighetskommitténs genom att osäkerhetsmomentet för den som äger en aktiemajoritet i ett bolag blir permanent och inte ens knutet till förhandenvaron av olika i och för sig diffusa rekvisit som ”otillbörlighet”, ”vårdslöshet” och liknande, som dock beskriver beteenden som aktieägaren – åtminstone i uppenbara fall – kan förutse och påverka.

Av vad ovan anförts framgår att vi anser att kommitténs förslag till regel om ansvarsgenombrott i miljöbalken inte bör genomföras.

Reservation av ledamoten *Rolf Åbjörnsson*

Aktieägarregister

Beträffande frågan om aktieägarregister är jag överens med kommitténs majoritet dock med den reservationen att jag inte anser att sakrättsliga effekter kan knytas till anteckning i registret. Detta gäller särskilt innan registret förs utav en oberoende myndighet. Sakrättsliga konsekvenser får inte knytas till vad privaträttsliga subjekt tar sig före särskilt som dessa kan tänkas ha intresse i saken. Ett sakrättsligt relevant moment måste vara själva anmälan till registret vilket mer står i överensstämmelse med traditionell svensk sakrätt.

Ansvarsgenombrott

Beträffande frågan om ansvarsgenombrott delar jag reservationen av Sussi Kwart och Stig Rindborg samt det särskilda yttrande som avgivits av de sakkunniga Lars Bredin m.fl.

Reservation av ledamöterna *Stig Rindborg* och *Rolf Åbjörnsson* samt särskilt yttrande av sakkunnige *Sven Ekholm***Förhandstillträde**

Enligt vår uppfattning måste skiljenämndens beslut avseende säkerhet kunna överklagas till domstol. Frågan om säkerhet är av materiell innebörd beträffande äganderättens innehåll, då en otillräcklig säkerhet medför att inlösen reellt sker mot ofullständig gottgörelse, varför ett otillbörligt intrång sker i den egendomsrätt som är skyddad såväl i grundlag som europarätt. Redan tidigare har Europadomstolen fastlagt att skiljeförfarande utan besvär rätt till domstol ej är tillfyllest vid expropriationsliknande förfarande.

Särskilt yttrande av sakkunniga *Lars Bredin*, *Jan Bökmark*, *Johan Gernandt*, *Per-Ola Jansson* och *Ulf Magnusson*

Förutom vad vi anfört rörande aktieägarregister och ansvarsgenombrott vill vi, i fråga om den s.k. LEO-lagsregleringen, upprepa vårt tidigare ställningstagande (SOU 1997:22 s. 438) att två tredjedelars majoritet är tillfyllest vid här ifrågavarande bolagsstämmebeslut i likhet med vad kommittén föreslagit för andra jämförbara beslut.

Särskilt yttrande av sakkunnige *Lars Milberg***Förhandstillträde**

Ett moderbolag kan begära förhandstillträde till aktier som är föremål för tvångsinlösen. Förhandstillträdet medför att äganderätten till aktierna överförs från de enskilda aktieägarna till moderbolaget innan

lösenbeloppet för aktierna har fastställts. För att erhålla förhandstillträde måste två förutsättningar vara uppfyllda, dels måste lösenrätten antingen vara ostridig mellan parterna eller vara fastslagen i en lagakraftvunnen dom dels måste moderbolaget ställa en säkerhet för det kommande lösenbeloppet jämte ränta som skiljemännen eller, om tvisten prövas i domstol, domstolen godkänner. Godkännande av säkerheten är alltså en del av frågan om förhandstillträde skall beviljas eller ej.

Dom eller beslut

Den nya lagen om skiljeförfarande (1999:116) föreskriver att de frågor som har lämnats till skiljemännen avgörs genom skiljedom. Enligt motiven till lagen tar denna föreskrift sikte på ett avgörande av en fråga om "saken", dvs. en tvistefråga som har överlämnats till skiljemännen. Avgöranden i t.ex. jävsfrågor, förelägganden av olika slag för parterna i fråga om handläggningen omfattas däremot inte enligt motiven. Lagen föreskriver även att skiljemännen får avgöra en del av tvisten eller en viss fråga av betydelse för tvistens bedömning genom särskild skiljedom (del- eller mellandom) under förutsättning att inte båda parterna motsätter sig det.

Skiljemännen äger meddela deldom beträffande någon eller några bland flera frågor som de har att bedöma. Deldom kan meddelas när det inte finns något samband mellan de olika avgörandena, det ena avgörandet får inte vara beroende av utgången i det andra. När det gäller förhandstillträdet är det inte möjligt att avkunna en deldom eftersom den godkända säkerheten har en stark koppling till det lösenbelopp som senare kommer att fastställas.

Mellandom däremot är en dom i en fråga eller del av målet som har betydelse för återstoden av målet. Mellandomen lämpar sig väl att använda när det gäller att avgöra frågan om förhandstillträde.

Trots att inlösentvister tvångsmässigt medför skiljeförfarande, till skillnad från frivilliga skiljeförfaranden som lagen i första hand tar sikte på, måste antas att det även i dessa fall är ett avgörande av saken, dvs. en tvistefråga som har lämnats till skiljemännen, som avsetts bli betecknat som skiljedom.

Andra avgöranden sker genom beslut. Det föreligger stora skillnader mellan ett avgörande som sker genom beslut och ett som sker genom skiljedom. En skiljedom i ett tvångsinlösenförfarande vinner rättskraft samt går att överklaga till allmän domstol. Ett beslut vinner däremot inte rättskraft vilket medför att skiljemännen när som helst under förfarandet kan ändra det. Besluten går endast att överklaga i samband med den slutliga skiljedomen.

De materiella reglerna om tvångsinlösen, som ligger till grund för att ta ställning till vilka avgöranden som skall ske genom skiljedom och vilka som skall ske genom beslut, finns i 14 kap. aktiebolagslagen.

Tvångsinlösenförfarandet handlar om äganderätten till de återstående aktierna. Det faktum att frågan om inlösen av minoritetsaktierna har lett till ett skiljeförfarande innebär att det föreligger en tvist mellan moderbolaget och de återstående aktieägarna.

En närmare granskning av 14 kap. ABL måste göras för att kunna ta ställning till om förhandstillträdet, som innefattar en bedömning av den ställda säkerheten, är en tvistefråga som har lämnats till skiljemännen för avgörande vilket medför att den skall avgöras genom skiljedom.

Huvudtvistefrågan som skiljemännen ställs inför i ett inlösenförfarande är en äganderättsöverföring mot ett vederlag. För att kunna avgöra denna fråga måste skiljemännen ta ställning till om lösenrätt föreligger, hur inlösningen och äganderättsövergången skall gå till samt vilka villkor som skall gälla för ett tvångsöverförande av äganderätten. Även detta är tvistefrågor som skiljemännen ställs inför när de skall avgöra huvudtvistefrågan.

I 14 kap. ABL finns det två olika regler för hur inlösningen kan gå till och äganderätten överföras. Den första kallar jag för huvudregeln eftersom den används automatiskt av skiljemännen om inte moderbolaget yrkar på annat. Regeln innebär att skiljemännen först måste fastslå om det överhuvudtaget föreligger en lösenrätt för moderbolaget, är moderbolaget självt eller tillsammans med dotterföretag ägare till mer än nio tiondelar av aktierna med mer än nio tiondelar av röstetalet för samtliga aktier i bolaget. Om skiljemännen finner att moderbolaget har lösenrätt återstår att fastställa det lösenbelopp som skall gälla för aktierna. Äganderätten till aktierna övergår när skiljemännen fastställt lösenbeloppet och moderbolaget betalat ut ersättningen eller nedsatt lösenbeloppet enligt lagen (1927:56) om nedsättning av pengar hos myndighet.

Den andra regeln om hur inlösningen skall gå till och äganderätten överföras är den om förhandstillträde. Denna regel kallar jag för undantagsregeln eftersom den endast kan tillämpas efter yrkande från moderbolaget.

Förhandstillträdet innebär att äganderätten överförs från minoritetsägaren till moderbolaget redan innan lösenbeloppet har fastställts. För att erhålla förhandstillträde måste två förutsättningar vara uppfyllda, dels måste lösenrätten antingen vara ostridig eller fastställd genom en lagakraftvunnen dom, dels måste moderbolaget ställa en av skiljemännen godkänd säkerhet för det kommande lösenbeloppet jämte ränta. För att kunna bevilja förhandstillträde, dvs. frågå huvudregeln om hur tvångsinlösningen skall gå till, måste skiljemännen ta ställning

till om båda dessa förutsättningar är uppfyllda. Det är frågan om förhandstillträde som är uppe till prövning och som skall avgöras och för att kunna göra detta måste skiljemännen ta ställning till om de två förutsättningarna är uppfyllda. Att i detta läge säga att den ena förutsättningen, lösenrätten, är en del som berör den sak som är uppe till prövning samtidigt som man säger att den andra förutsättningen, godkänd säkerhet, inte skulle beröra saken är fel.

Hela förfarandet med tvångsinlösen handlar om äganderätten till de återstående aktierna; om, hur och på vilka villkor som moderbolaget kan tvinga de enskilda aktieägarna att överföra äganderätten till aktierna. Eftersom frågan om förhandstillträde handlar om att göra ett undantag från huvudregeln om hur inlösningen skall gå till och äganderätten överförs ingår båda förutsättningarna för förhandstillträde i den sak som är uppe till prövning.

Lagen om skiljeförfarande ger skiljemännen möjlighet att avkunna en särskild skiljedom när inte båda parterna motsätter sig det. Regleringen om särskild skiljedom fastslår endast att det finns en möjlighet att avkunna en sådan inte vilka frågor som skall avgöras så. I lagen finns dock reglerat att en tvistefråga som lämnats till skiljemännen skall avgöras genom skiljedom. Från detta stadgande finns inget undantag.

Som beskrivits ovan är frågan om förhandstillträde, som innefattar en prövning av den ställda säkerheten, en fråga som har lämnats till skiljemännen för avgörande.

Konsekvensen av dessa regler blir att skiljemännen, om inte båda parterna motsätter sig det, måste avgöra frågan om förhandstillträde, där skiljemännen tar ställning till om de två förutsättningarna är uppfyllda, genom en särskild skiljedom eftersom det är en tvistefråga som lämnats till dem för avgörande.

Vad talar emot att avgörandet skall ske genom beslut?

Särreglering

Om det fastslås att avgörandet om förhandstillträde, som innefattar ett godkännande av säkerheten, skall ske genom beslut innebär detta en särreglering som inte står i överensstämmelse med reglerna i rättegångsbalken och lagen om skiljeförfarande. Som tidigare nämnts är förhandstillträdet en tvistefråga som har lämnats till skiljemännen för avgörande. Det är olämpligt att frånga reglerna i 17 kap. 1 § rättegångsbalken och 27 § lagen om skiljeförfarande genom att fastslå att just denna tvistefråga skall avgöras genom beslut när det inte finns några bärande argument för denna specialreglering.

Beslutet vinner inte rättskraft

Ett avgörande som sker genom beslut erhåller inte rättskraft. Konsekvensen blir att skiljemännen har möjlighet att när som helst under förfarandets gång ändra beslutet. Ett avgörande om förhandstillträde, som innefattar ett godkännande av säkerheten, innebär att äganderätten till aktierna överförs från de enskilda aktieägarna till moderbolaget. Frågan är hur en ändring av avgörandet skulle fungera i praktiken. Vad händer om en skiljenämnd sedan de godkänt säkerheten och moderbolaget registrerat sig som ägare till aktierna ändrar sitt beslut och kräver moderbolaget på ett högre säkerhetsbelopp som de inte har möjlighet att uppfylla. Skall äganderätten återgå? Vem är att anse som ägare till aktierna under tiden från beslutet tills skiljemännen ändrar detta? Vem har rätt till en eventuell utdelning som givits under denna period? Vilka sakrättsliga konsekvenser får det om moderbolaget gått i konkurs under denna tid och konkursboet inte har möjlighet att ställa en högre säkerhet?

Det är klart olämpligt att moderbolaget och de enskilda aktieägarna svävar i ovisshet om äganderätten. Äganderättsövergången är en så ingripande åtgärd som en gång för alla måste avgöras. Det enda alternativet för att uppnå detta är att avgörandet sker i form av en särskild skiljedom.

Finns det några bärande argument för att införa ett överklagandeförbud?

Är det tillräckligt att avgörandet går att överklaga i samband med den slutliga skiljedomen?

För att diskutera frågan om ett avgörande om förhandstillträde, som innefattar ett godkännande av säkerheten, skall kunna överklagas eller ej måste syftet med säkerheten först klargöras.

I normalfallet övergår äganderätten till aktierna när lösenbeloppet har fastställts och ersättningen för aktierna utbetalats eller nedsatts hos myndighet enligt lagen (1927:56) om nedsättning av pengar hos myndighet.

Vid förhandstillträde övergår däremot äganderätten under förfarandets gång, innan lösenbeloppet fastställts. Säkerheten som skiljemännen skall godkänna har till syfte att vara en garanti för aktieägarna att det lösenbelopp som senare kommer att fastställas verkligen kommer dem till godo t.ex. om moderbolaget under förfarandet skulle försättas i konkurs.

Ett argument som har framförts för att det inte skall gå att överklaga ett avgörande om förhandstillträde, som innefattar ett godkännande av säkerheten, är att det finns en möjlighet till prövning av detta genom att föra talan mot den slutliga skiljedomen. Argumentet är dock inte hållbart eftersom den av skiljemännen godkända säkerheten har till syfte att vara en garanti under förfarandets gång, dvs. tills lösenbeloppet fastställts och betalats ut till aktieägarna. Att överklaga avgörandet och erhålla en ändring av den godkända säkerheten i ett läge när lösenbeloppet är fastställt kan vara helt verkningslöst. Ett exempel för att åskådliggöra detta skall ges. Tänk er att skiljemännen i ett tvångsinlösenförfarande godtar en säkerhet på 10 000 000 kr för att garantera att det lösenbelopp som senare skall fastställas verkligen kommer att komma aktieägarna till godo. De aktieägare som omfattas av tvångsinlösenförfarandet anser dock att säkerheten inte är tillfredsställande men kan inte föra talan mot avgörandet eftersom det endast går att göra i samband med den slutliga skiljedomen. Under förfarandets gång går moderbolaget i konkurs. När den slutliga skiljedomen kommer visar det sig att det fastställda lösenbeloppet för samtliga aktier kommer att uppgå till 15 000 000 kr. Konsekvensen blir att den av skiljemännen godkända säkerheten inte är tillräcklig för att täcka lösenbeloppet. Att i detta läge föra talan mot den säkerhet som bolaget ställt och som skiljemännen godkänt får ingen verkan eftersom moderbolaget är försatt i konkurs.

Är argumentet att en överklagandemöjlighet skulle kunna fördröja förfarandet hållbart?

Kommitténs motivering för att införa ett överklagandeförbud är att en möjlighet till överklagande skulle kunna leda till att tvångsinlösenförfarandet kraftigt fördröjs.

Inte heller detta argument är hållbart eftersom en minoritetsägare som vill sabotera förfarandet kan göra detta genom att på en obefogad grund överklaga avgörandet om lösenrätt föreligger eller ej. En möjlighet att överklaga ett avgörande om förhandstillträdet, som innefattar ett godkännande av den ställda säkerheten, skulle självklart kunna fördröja förfarandet ännu mer. Risken för detta står dock inte i proportion till de nackdelar som ett överklagandeförbud kommer att medföra.

Ur ett rättssäkerhetsperspektiv är det helt oacceptabelt att införa ett generellt överklagandeförbud som inte tar hänsyn till om det finns fog för överklagandet, dvs. när syftet med överklagandet inte är att fördröja förfarandet, med den motiveringen att förfarandet annars skulle kunna fördröjas. Att försöka förhindra obefogade överklaganden som har till

enda syfte att fördröja förfarandet är något helt annat än att förbjuda alla överklaganden oavsett om de har en bärande grund eller ej.

Genom reglerna om rättegångskostnader finns det redan i dagens läge ett skydd mot obefogade invändningar och överklaganden som har till enda syfte att fördröja förfarandet.

De regler som gäller kostnader för skiljeförfarandet innebär att moderbolaget skall svara för alla kostnader för skiljeförfarandet om inte särskilda skäl föranleder annat. Ett sådant särskilt skäl för att frångå regeln är att någon framfört obefogade invändningar. Detta innebär att den aktieägare som framför obefogade invändningar riskerar att inte bara bli utan ersättning för sitt eget arbete utan kan även bli tvungen att ersätta moderbolaget och skiljemännen för deras arbete i skiljeförfarandet. Ett överklagande som har till enda syfte att fördröja förfarandet är att jämställa med en obefogad invändning som framförs under skiljeförfarandet.

Vid ett överklagande av skiljedomen till allmän domstol gäller rättegångsbalkens regler för rättegångskostnaderna. Den part som överklagar ett avgörande från skiljemännen för att fördröja förfarandet, dvs. utan en befogad grund, och förlorar processen blir tvungen att betala både sina egna och moderbolagets rättegångskostnader.

En minoritetsaktieägare som överklagar ett avgörande från skiljemännen med enda syfte att fördröja förfarandet riskerar alltså att få svara för både rättegångskostnaderna vid förfarandet i allmän domstol och kostnaderna för skiljeförfarandet. Detta om något förhindrar obefogade överklaganden vad gäller frågan om förhandstillträde och godkännande av säkerheten. Att risken för att få bära rättegångskostnaderna är en återhållande faktor mot obefogade överklaganden framgår tydligt vid en granskning av de skiljedomar som i dagens läge överklagas både vad gäller avgöranden om lösenrätt överhuvudtaget föreligger som avgöranden om lösenbeloppets storlek.

Risken att få svara för rättegångskostnaderna vid förfarandet i allmän domstol samt kostnaderna för skiljeförfarandet finns dock inte när invändningen är befogad, dvs. när den inte görs för att fördröja förfarandet. Ur rättssäkerhetssynpunkt är det, som tidigare nämnts, helt oacceptabelt att införa ett generellt överklagandeförbud som inte tar hänsyn till om det finns en bärande grund för överklagandet med motiveringen att en överklagandemöjlighet skulle kunna fördröja förfarandet.

Vilka blir konsekvenserna om avgörandet sker genom ett beslut som ej går att överklaga?

Europakonventionen för de mänskliga rättigheterna

I Europakonventionens art. 6 (1) stadgas att:

Var och en skall, vid prövning av hans civila rättigheter och skyldigheter eller av en anklagelse mot honom för brott, vara berättigad till en rättvis och offentlig förhandling inom skälig tid och inför en oavhängig och opartisk domstol, som upprättats enligt lag.

Frågan om skiljenämnden i ett tvångsinlösenförfarande enligt 14 kap. aktiebolagslagen uppfyller konventionens krav på att vara en oavhängig och opartisk domstol har varit uppe till prövning i fallet Bramelid-Malmström mot Sverige.

Bramelid-Malmström åberopade att art. 6 (1) inte var uppfylld eftersom de ansåg att skiljenämnden inte utgjorde en "tribunal" så som förutsätts i art. 6 (1).

Kommissionen hade ingen svårighet att konstatera att saken gällde de klagandens "civil rights and obligations". De möjligheter till klandertalan inför svensk domstol som den svenska lagstiftningen öppnade befanns också för begränsad för att räcka i ett fall som detta. Som huvudfråga kvarstod förfarandet inför skiljenämnden. Normalt utgjorde art. 6 (1) inget hinder för skiljeförfarande när detta var frivilligt. I det förevarande fallet var det dock fråga om ett förfarande där parterna inte hade något val utan måste hänskjuta tvisten till skiljenämnden och nämnden måste då uppfylla kraven i art. 6 (1).

Förfarandet måste föras inför en "independent and impartial tribunal" för att uppfylla kraven i art. 6 (1). Enligt kommissionen måste skiljenämnden anses vara opartisk fram tills motsatsen frambragts. Vad gäller kravet på independence menade kommissionen att det inte var nog med att skiljenämnden "were in fact independent". Visserligen kunde skiljemännen anses vara "independent of the executive". De enskilda ägarna, som måste vara enhälliga i sitt utseende av skiljeman, ansågs emellertid inte ha samma inflytande på val av skiljeman som moderbolaget. I utseendeförfarandet utesluts att varje ägares preferenser beaktades vilket icke var fallet med moderbolaget.

Kravet på oberoende och opartiskhet enligt art. 6 (1) var därmed icke uppfyllt. Kravet på att förhandlingen skall vara offentlig ansågs inte heller uppfyllt.

Efter att kommissionen lagt fram sin ståndpunkt och innan ministerrådet hade hunnit fatta beslut i frågan ändrade Sverige reglerna, som nu finns i 14 kap. aktiebolagslagen, så att den slutliga skiljedomen numera

går att överklaga till allmän domstol. Ministerrådet kunde därefter fastslå att det förekommit ett brott mot art. 6 (1) i konventionen samt att med hänsyn till vad numera upplysts i ärendet någon vidare åtgärd i saken av rådet inte vore erforderlig.

Vad avser frågan om Europakonventionens krav på oavhängighet och opartiskhet skall även beaktas att moderbolaget, till skillnad från enskilda aktieägare, enligt den nya bestämmelsen i 44 § första stycket tredje meningen lagen om skiljeförfarande, givits rätt att yttra sig över gode mannens förslag till skiljeman, vilket ytterligare ökat graden av obalans. Det kan vidare konstateras att tingsrätten ofta bereder moderbolaget möjlighet att yttra sig över enskilda minoritetsaktieägares förslag till god man, vilket övriga aktieägare inte bereds tillfälle att göra. Det förekommer även att tingsrätten utser en god man som föreslagits av målbolagets styrelse, mot enskilda aktieägares förslag. Då målbolaget vid denna tidpunkt i praktiken är helt styrt av moderbolaget ökar obalansen ytterligare.

Det kan alltså utan tvekan konstateras att skiljenämnden i ett tvångsinlösenförfarande inte uppfyller Europakonventionens krav i art. 6 (1) om oavhängighet och opartiskhet.

För att en enskild skall vara berättigad till en prövning inför en oavhängig och opartisk domstol krävs det enligt art. 6 (1) att det är fråga om en prövning av en "civil rights" (civilrättighet). Vad är då att anse som en civil rättighet?

Att äganderätten är en civil rättighet är nog de flesta överens om. Frågan är då om förhandstillträdet, dvs. äganderättsövergången mot ställande av en godkänd säkerhet är en fråga om en civil rättighet.

Vid en granskning av Regeringsformens skydd för äganderätten framkommer att en enskild medborgare är skyddad mot att tvingas avstå sin egendom till det allmänna eller till någon enskild genom expropriation eller annat sådant förfogande. Skyddet gäller dock inte om avstående krävs för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse. Det är alltså en civilrättighet att inte behöva avstå egendom förutom i de fall att det krävs för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse. Lagstiftaren har ansett att ägandeförhållandena i ett aktiebolag är ett sådant angeläget allmänt intresse.

I 2 kap. 18 § andra stycket Regeringsformen finns en annan civilrättighet angiven nämligen att den som tvingas avstå från egendom för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse skall vara tillförsäkrad ersättning för den skada som uppstår.

I frågan om förhandstillträde till aktierna i ett tvångsinlösenförfarande är både de civila rättigheterna, äganderätten och rätten till ersättning vid ingrepp i äganderätten, uppe till prövning. För det första måste det avgöras om inlösenrätt överhuvudtaget föreligger, är moder-

bolaget självt eller tillsammans med dotterföretag ägare till mer än nio tiondelar av aktierna och rösterna i dotterbolaget. För det andra måste skiljemännen avgöra om den ställda säkerheten är godtagbar, dvs. uppfyller den kravet på att tillförsäkra de enskilda aktieägarna ersättning för det ingrepp i äganderätten som förhandstillträdet innebär. Med detta som utgångspunkt konstateras att skiljemännens avgörande om att bevilja förhandstillträde innebär en prövning av två av de enskilda aktieägarnas civila rättigheter.

När prövningen avser en enskilds civila rättighet och företas av en skiljenämnd som inte uppfyller konventionens krav på oavhängighet och opartiskhet kommer ett överklagandeförbud att strida mot Europakonventionen.

Sammanfattning

Om det fastslås att avgörandet om förhandstillträde, som innefattar ett godkännande av den ställda säkerheten, skall ske genom beslut innebär detta en särreglering som inte står i överensstämmelse med reglerna i rättegångsbalken och lagen om skiljeförfarande. Förhandstillträdet är en tvistefråga som skiljemännen har att avgöra. Att frångå reglerna i 17 kap. 1 § rättegångsbalken och 27 § lagen om skiljeförfarande, genom att i speciallag fastslå att just frågan om godkännande av säkerheten skall avgöras genom beslut, är olämpligt eftersom det inte finns något bärande argument för denna specialreglering.

Ur rättssäkerhetssynpunkt är det oacceptabelt att införa ett generellt överklagandeförbud som inte tar hänsyn till om det finns fog för överklagandet eller ej speciellt när det rör sig om en så ingripande fråga som tvångsöverföring av äganderätten. Obefogade överklaganden som endast har till syfte att fördröja förfarandet motverkas redan i dag genom reglerna om vem som skall svara för rättegångskostnaderna och kostnaderna för skiljeförfarandet.

När ett avgörande sker genom beslut erhåller det inte rättskraft dvs. skiljemännen kan när som helst under förfarandet ändra beslutet. Äganderättsövergången är en så ingripande åtgärd som en gång för alla måste avgöras. Det är klart olämpligt att moderbolaget och de enskilda aktieägarna svävar i ovisshet om äganderätten när det avgörs genom ett beslut som när som helst kan ändras. Det enda alternativet för att en gång för alla avgöra äganderättsövergången är att avgörandet sker genom en skiljedom som det finns möjlighet att överklaga.

En lagreglering som stadgar att ett avgörande om att godkänna säkerheten skall ske genom beslut som inte går att överklaga kommer

att strida mot art. 6 (1) i Europakonventionen för de mänskliga rättigheterna.

Ett avgörande om att bevilja förhandstillträde, som innefattar en prövning av den ställda säkerheten, berör de enskilda aktieägarnas civila rättigheter. Dels berörs rätten att inte berövas egendom förutom i fall där det finns ett angeläget allmänt intresse dels rätten att vara tillförsäkrad ersättning om ingrepp i äganderätten sker. För att Sverige inte skall bryta mot Europakonventionen vid prövning av en enskilds civila rättigheter måste denne vara tillförsäkrad en rättvis och offentlig förhandling inför en opartisk och oavhängig domstol. I *Bramelid-Malmström mot Sverige* konstaterades att en skiljenämnd i ett tvångsinlösenförfarande enligt 14 kap. aktiebolagslagen inte uppfyller kravet på att vara oavhängig.

När avgörandet berör en enskilds civila rättigheter och avgörs av en skiljenämnd som inte uppfyller kraven i art. 6 (1) i Europakonventionen måste det finnas en möjlighet att föra talan mot avgörandet i allmän domstol för att Sverige inte skall bryta mot Europakonventionen.

Förslag till lagtext

Prövas en tvist om inlösen enligt 1 § av skiljemän eller domstol, har majoritetsägaren rätt att erhålla förhandstillträde till de återstående aktierna om skiljemännen eller domstolen fastställer att lösenrätt enligt 1 § föreligger samt att moderbolaget ställer en av skiljemännen eller av domstolen godkänd säkerhet för kommande lösenbelopp jämte ränta.

Förhandstillträdet innebär att ägarna till de aktier som skall lösas in är skyldiga att till majoritetsägaren överlämna sina aktiebrev med påskrift om överlåtelse eller, när det är fråga om aktier i avstämningsbolag, att låta majoritetsägaren registreras som ägare till aktierna enligt lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument.

Ett avgörande om förhandstillträde skall avgöras genom särskild skiljedom, om inte båda parterna motsätter sig det.

Motivering

Det skall framgå av lagtexten att det är förhandstillträdet som avgörs eftersom skiljemännen avgör hur inlösningen och äganderättsövergången skall gå till. I detta avgörande ingår en bedömning av om lösenrätt föreligger samt om den ställda säkerheten är godtagbar. Konsekvensen blir att minoritetsägaren har rätt att överklaga avgörandet både på den grund att han inte anser att lösenrätt föreligger eller om han anser att säkerheten inte är godtagbar. När båda förutsättningarna

ingår i samma avgörande finns det ingen möjlighet för en minoritetsägare som vill fördröja förfarandet att först överklaga om lösenrätt överhuvudtaget föreligger för att sedan överklaga att den godkända säkerheten inte är tillfredsställande. För att inte strida mot lagen om skiljeförfaranden skall avgörandet inte ske genom särskild skiljedom om båda parterna motsätter sig det. För att förhindra ett utdraget förfarandet bör det införas en reglering om att ett överklagande av den särskilda skiljedomen sker till Svea hovrätt som första instans.

Bilaga**Kommittédirektiv**

Dir. 1990:46**Översyn av aktiebolagslagen**

Dir. 1990:46

Beslut vid regeringssammanträde 1990-06-21

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Freivalds, anför efter samråd med chefen för industridepartementet statsrådet Molin och statsrådet Åsbrink.

Mitt förslag

En kommitté tillkallas för att göra en översyn av aktiebolagslagen. Kommittén, som skall utföra arbetet i samarbete med motsvarande kommittéer i Finland och Norge, skall bl.a. föreslå de lagändringar som erfordras med hänsyn till den pågående europeiska integrationen. Vidare skall kommittén överväga frågor som rör aktiebolagets kapital och finansiella instrument, aktiebolagets organisation samt aktieägarnas minoritetsskydd.

Bakgrund

Sedan början av 1970-talet har aktiebolagsrätten varit föremål för ett fortlöpande reformarbete. Ett första steg togs år 1973 då betydande förändringar vidtogs i 1944 års aktiebolagslag i syfte att trygga aktiebolagets kapitalförsörjning och stärka skyddet för bolagets egna kapital. Bland annat höjdes minimigränsen för aktiekapitalet från 5 000 kr. till 50 000 kr. och aktiebolagen fick tillgång till nya finansiella instrument såsom konvertibla skuldebrev, skuldebrev förenade med optionsrätt att teckna nya aktier i det låntagande bolaget samt konvertibla aktier. Den 1 januari 1977 trädde den nuvarande aktiebolagslagen i kraft och ersatte 1944 års aktiebolagslag. Den nya aktiebolagslagen tillkom efter samnordiskt utredningsarbete och innebar en genomgripande teknisk översyn av aktiebolagsrätten i syfte att förenkla denna. Också de övriga nordiska länderna genomförde under åren 1973 till 1978 ny

lagstiftning inom aktiebolagsrätten. En följd av detta är att det föreligger en betydande rättslikhet i Norden på aktiebolagsrättens område.

Sedan aktiebolagslagen trädde i kraft år 1977 har ett antal viktigare förändringar skett av lagen. Bland annat har bestämmelserna om skyldighet för ett aktiebolag att träda i likvidation när aktiekapitalet delvis gått förlorat skärpts och kravet på kvalificerad revision höjts genom att det nu krävs en auktoriserad eller godkänd revisor i varje aktiebolag. År 1987 infördes lagen (1987:464) om vissa riktade emissioner i aktiemarknadsbolag m.m. samtidigt som vissa ändringar vidtog i aktiebolagslagen, allt i syfte att stärka minoritetsskyddet i samband med beslut om riktade emissioner och vid tilldelning av aktier. Nyligen har regeringen lagt fram en proposition om ändringar i aktiebolagslagen som innebär bl.a. att kravet på svenskt medborgarskap för styrelseledamöter och andra befattningshavare i aktiebolag avskaffas.

Ändringarna i aktiebolagslagen har skett efter visst samråd med de övriga nordiska länderna. Någon samlad kartläggning och uppföljning av utvecklingen av de nordiska ländernas aktiebolagslagar och rättspraxis på området har emellertid inte skett sedan lagstiftning genomfördes vid mitten av 1970-talet. Nordiska ministerrådet föreslog därför år 1988 att särskild uppmärksamhet skulle fästas vid att en gemensam lagstiftning upprätthölls inom aktiebolagsrätten. Som ett första steg i detta arbete tillkallade ministerrådet under år 1989 en särskild utredare som gemensamt för de nordiska länderna skall kartlägga och analysera såväl redan antagna som framlagda förslag till direktiv inom den europeiska gemenskapen. Utredaren skall särskilt belysa i vad mån den nordiska aktiebolagsrätten behöver ändras för att få till stånd en harmonisering med EG-reglerna. Arbetet beräknas vara avslutat inom kort.

Inom regeringkansliet övervägs vissa frågor rörande aktiebolagslagen och områden av betydelse för aktiebolagsrätten. Röstvärdeskommittén har i betänkandet (SOU 1986:23) Aktiers röstvärde övervägt frågan om röstvärdet för aktier och lämnat förslag till en teknisk lösning som skulle begränsa den andel av aktiekapitalet som utgörs av s.k. röstsvaga aktier. I betalningsansvarskommitténs betänkande (SOU 1987:59) Ansvarsgenombrott m.m. har framlagts förslag till ändringar i aktiebolagslagen i syfte att bl.a. stärka borgenärskyddet i underkapitaliserade aktiebolag när det förekommit ett otillbörligt förfarande. Ägarutredningen har i sitt huvudbetänkande (SOU 1988:38) Ägande och inflytande i svenskt näringsliv bl.a. analyserat frågor om aktiebolagsförvärv av egna aktier, om ömsesidigt och cirkulärt ägande inom näringslivet, om behovet av regler om begränsad rösträtt vid bolagsstämma samt om informationsskyldigheten i fråga om större ägares innehav av röst- och kapitalandelar i aktiemarknadsföretag. Värdepappersmarknadskommittén har i betänkandet (SOU 1989:72) Värdepappersmarknaden i framtiden övervägt vissa aktiebolagsrättsliga frågor. Utredningen har bl.a. övervägt frågor om aktiebolags informationsplikt och om skyldighet för förvärvare av viss väsentlig andel av ett bolags aktier att på samma villkor erbjuda sig att köpa övriga aktier i bolaget, s.k. erbjudandeplikt. I slutbetänkandet (SOU 1990:1) Företagsförvärv i svenskt näringsliv har även ägarutredningen behandlat frågan om erbjudandeplikt.

Ägarutredningens kartläggning av det svenska näringslivet under den senaste tioårsperioden visar att den svenska aktiemarknaden och ägarstrukturen inom de större aktiebolagen har genomgått betydande förändringar sedan den nuvarande aktiebolagslagen trädde i kraft. Ägarstrukturen i de enskilda företagen har koncentrerats. Antalet kontrollägarskiften har ökat markant under senare år. Samtidigt har företagens intresse för försvar mot oönskade ägarskiften ökat, vilket inte minst återspeglas i ett ökat ömsesidigt och cirkulärt ägande i företagen. Utgivandet av konvertibla skuldebrev och andra finansiella instrument som står aktien nära har blivit vanligt förekommande. Ägarutredningen pekar även på ett par punkter i aktiebolagslagen där det nu föreligger ett behov av ändrade regler eller en översyn av bestämmelserna. Detta gäller t.ex. reglerna om andra finansiella instrument än aktier. I fråga om den ökade förekomsten av ömsesidigt och cirkulärt ägande i företagen ansåg utredningen att statsmakterna nog bör följa den fortsatta utvecklingen av dessa ägarförhållanden och överväga en begränsande lagstiftning på området efter förebild från andra länder. Med denna fråga sammanhänger delvis också det från olika håll – främst från näringslivshåll – framförda kravet på en modifiering av förbudet för aktiebolag att förvärva egen aktie. Ägarutredningens betänkanden övervägs nu i regeringskansliet.

Utöver vad jag nu redovisat har ett antal händelser på den svenska aktiemarknaden väckt uppmärksamhet och medfört en debatt rörande bl.a. regleringen av aktiebolagsformen. Den händelse som väckt den största uppmärksamheten är otvivelaktigt den s.k. Fermentaaffären som bl.a. resulterade i att styrelsen för Stockholms fondbörs tillkallade tre utredare för att mot bakgrund av händelseförloppet i Fermenta analysera principfrågor och övriga förhållanden av betydelse för fondbörsen och aktiemarknaden. Utredningens arbete resulterade i en rapport till Stockholms fondbörs, Fermenta fakta och erfarenheter, vari utredarna föreslog en rad förändringar i bl.a. aktiebolagslagen rörande främst aktiebolagets organisation och aktieägarnas minoritetsskydd.

Härtill kommer det arbete på bolagsrättens område som nu pågår inom ramen för den västeuropeiska integrationen och som är av stor betydelse. Förhandlingar kommer nu att inledas mellan Sverige och övriga EFTA-länder samt EG rörande ett avtal om ett europeiskt ekonomiskt samarbetsområde (EES). Avsikten är att detta avtal också skall omfatta bolagsrättsliga frågor. Som en grund för förhandlingarna ligger bl.a. de inom EG tidigare antagna direktiven och förordningarna på bolagsrättens område.

Mot bakgrund av vad jag nu har anfört förordar jag att en särskild kommitté tillkallas för att i nordiskt samarbete se över aktiebolagslagen. Jag kommer i det följande att närmare ange riktlinjerna för arbetet.

Utredningsuppdraget

Anpassning till regelverket inom EG

En viktig arbetsuppgift för kommittén hänger samman med det arbete på bolagsrättens område som sker inom ramen för den västeuropeiska integratio-

nen. Det kan förutses att lagändringar måste göras med hänsyn till de åtaganden rörande bolagsrätt som Sverige kan komma att göra i ett avtal om EES. Som redan har nämnts kommer förhandlingarna om ett sådant avtal att föras med utgångspunkt bl.a. i de direktiv och förordningar som har antagits inom EG. Avtalet kan beräknas bli träffat tidigast omkring årsskiftet 1990/91.

Det inom EG utarbetade regelverket är omfattande och kan i korthet beskrivas på följande sätt. Ett *första bolagsrättsdirektiv* antogs år 1968 och innehåller grundläggande krav som måste ställas på bolag utan personligen ansvariga delägare (public limited companies, private limited companies), bl.a. rörande registrering av bolaget, årsredovisning samt behörigheten att utåt företräda bolaget. Ett *andra bolagsrättsdirektiv* antogs år 1976 och innehåller främst regler om skydd för det egna kapitalet i s.k. public limited companies. Ett *tredje bolagsrättsdirektiv* antogs år 1978 och innehåller regler om fusion mellan public limited companies. Ett *fjärde bolagsrättsdirektiv* antogs år 1978 och innehåller regler om årsredovisning. Ett *sjätte bolagsrättsdirektiv* antogs år 1982 och innehåller bestämmelser om delning av aktiebolag. Ett *sjunde bolagsrättsdirektiv* antogs år 1983 och innehåller bestämmelser om koncernredovisning. Ett *åttonde bolagsrättsdirektiv* antogs år 1984 och reglerar auktorisation och godkännande av revisorer i public resp. private companies. Ett *elfte bolagsrättsdirektiv* antogs år 1988 och behandlar redovisning i filialer till ett aktiebolag. Ett *tolfte bolagsrättsdirektiv* antogs år 1989 och innehåller regler om enmansaktiebolag. Vidare antogs år 1985 förordningen om Europeiska ekonomiska företagsgrupper (EEIG). Förordningen, som trädde i kraft år 1989, reglerar den särskilda företagsformen EEIG, som kan karakteriseras som ett slags konsortium för samarbete mellan företag med hemvist i olika EG-länder.

Utöver vad som nu har nämnts har lagts fram ett flertal förslag till ytterligare reglering på bolagsrättens område. Bl.a. har föreslagits ett *femte bolagsrättsdirektiv* rörande organisationen av aktiebolag och bolagsorganens befogenheter och förpliktelser, ett *tionde bolagsrättsdirektiv* om fusion över gränserna av aktiebolag samt ett *trettonde bolagsrättsdirektiv* om erbjudanden om övertaganden (s.k. take over bids). Slutligen har föreslagits en *förordning om s.k. Europabolag* och ett direktiv som kompletterar förordningen med regler om de anställdas inflytande. Europabolaget kan beskrivas som en övernationell bolagsform som lyder direkt under gemenskapsrätten.

En mera översiktlig analys av det inom EG hittills antagna regelverket som har gjorts inom regeringskansliet ger vid handen att reglerna i allmänhet står i god överensstämmelse med principerna inom den nordiska aktiebolagsrätten. På många punkter kan det emellertid förutses att lagändringar, mestadels av teknisk natur, måste göras om en fullständig överensstämmelse skall uppnås.

Som har nämnts tidigare har Nordiska ministerrådet år 1989 tillkallat en särskild utredare med uppgift bl.a. att belysa i vad mån den nordiska aktiebolagsrätten behöver ändras för att man skall få till stånd en harmonisering med EG-reglerna. Avsikten har varit att utredarens rapport skall kunna ligga till grund för det vidare utredningsarbete som krävs för lagändringar med hänsyn till innehållet i ett kommande EES-avtal.

I enlighet med vad som nu har anförts bör det bli en uppgift för kommittén att lägga fram förslag till de lagändringar som kommer att krävas med hänsyn till EES-avtalet.

Jag vill i detta sammanhang nämna att det inom EG-kommissionen för närvarande förbereds förslag till ändringar i de bolagsrättsliga direktiven i syfte att undanröja hinder mot företagsförvärv. Utvecklingen inom detta område kan senare komma att föranleda mig att föreslå tilläggsdirektiv till utredningen beträffande de frågor om ömsesidigt och cirkulärt ägande i företagen som jag har nämnt i det föregående.

Aktiebolagets kapital och finansiella instrument

Utmärkande för aktiebolaget är att delägarna inte svarar personligen för bolagets åtaganden och förpliktelser, utan borgenärerna är hänvisade till att kräva betalning ur bolagets tillgångar. Aktiekapitalets funktion är att utgöra ett slags garanti för bolagets fordringsägare. Aktiebolagslagen innehåller en rad regler som avser att garantera att bolaget när det bildas tillförs tillgångar samt att skydda det bundna kapitalet under bolagets verksamhet. Aktiebolagslagen innehåller även regler som syftar till att möjliggöra för bolagen att tillgodose behovet av extern finansiering i form av upplånat kapital och riskvilligt ägar-kapital.

Jag har inledningsvis nämnt att det år 1973 vidtogs betydande förändringar i den dåvarande aktiebolagslagen för att stärka skyddet för bolagets eget kapital och att trygga bolagens kapitalförsörjning. Ändringarna innebar att minimigränsen för aktiekapitalet höjdes från 5 000 kr. till 50 000 kr., att aktiebolagens rätt att ge lån till aktieägare eller personer i bolagsledningen eller närstående begränsades samt att aktiebolagen fick tillgång till nya finansiella instrument såsom konvertibla skuldebrev och skuldebrev förenade med optionsrätt att teckna nya aktier i det låntagande bolaget.

Sedan minimigränsen för aktiekapitalet 1973 bestämdes till 50 000 kr. har inflationen medfört att detta belopp i dag representerar ett betydligt lägre värde. Med hänsyn till att det inte föreligger något personligt betalningsansvar för aktieägarna är det av betydelse att ett aktiebolag har ett tillräckligt ekonomiskt underlag för sin verksamhet. Det kan ifrågasättas om den nuvarande minimigränsen för aktiekapitalet säkerställer detta. Till detta kommer att det tidigare omnämnda inom EG antagna andra bolagsrättsdirektivet innebär att aktiekapitalet i ett public limited company skall uppgå till minst 25 000 ECU, dvs. omkring 185 000 kr. Kommittén bör mot denna bakgrund överväga frågan om en höjning av minimigränsen för aktiekapitalet.

Aktiebolagslagen innehåller som tidigare redovisats förbud för aktiebolag att lämna lån till aktieägare, personer i bolagsledning eller närstående. Låneförbudet, som infördes år 1973, genomfördes för att förhindra skatteflykt och för att säkerställa att skyddet för bolagets bundna kapital inte urholkas genom att det bundna kapitalet tas i anspråk av aktieägare eller företagsledningen genom lån. Låneförbudsreglerna har vid skilda tillfällen tillförts en rad ganska komplicerade undantags- och dispensregler, vilket har gjort bestämmelserna svåröverskådliga. Det kann ämnas att utredningen angående de

små och medelstora företagens finansiella situation i betänkandet (SOU 1983:59) Kreativ finansiering har ifrågasatt om inte en generösare reglering av dispensmöjligheterna borde införas för att ytterligare underlätta generationsskiften i företag. Kommittén bör mot denna bakgrund överväga utformningen av låneförbudsreglerna.

Som jag inledningsvis redovisat har användningen av sådana finansiella instrument som kan omvandlas till aktier eller som ger rätt till nyteckning av aktier ökat kraftigt under senare år. I aktiebolagslagen regleras relativt ingående emission av konvertibla skuldebrev och skuldebrev förenade med optionsrätt. Under år 1987 infördes härutöver som jag inledningsvis nämnt lagen om vissa riktade emissioner i aktiemarknadsbolag m.m. Denna lag har till syfte att skapa garantier för att bl.a. emission av konvertibla skuldebrev eller skuldebrev med optionsrätt till nyteckning, som erbjuds vissa bestämda persongrupper, genomförs på ett godtagbart sätt för de mindre aktieägarna. Emellertid saknar aktiebolagslagen regler om hur konvertibla skuldebrev och sådana optionsrätter som här avses (s.k. teckningsoptioner) skall behandlas under tiden efter det att de emitterats och till dess de omvandlas till aktier. Exempelvis saknas regler om hur konvertibla skuldebrev och teckningsoptioner skall behandlas i samband med tvångsinlösen enligt 14 kap. aktiebolagslagen. Det är också oreglerat huruvida det emitterande bolaget självt kan förvärva konvertibla skuldebrev och teckningsoptioner och huruvida ett bolag kan återförsälja sådana finansiella instrument. Av betydelse i fråga om de finansiella instrumenten är vidare att dessa, när de används i stor omfattning, har betydelse för ett bolags ägarstruktur. Emellertid saknar aktiebolagslagen regler som ger samma offentlighet åt dessa instrument som åt aktier. Denna fråga har uppmärksammats av såväl ägarutredningen som värdepappersmarknadskommittén, vilka har uttalat att samma offentlighet som idag genom aktieboken föreligger i fråga om aktier bör gälla beträffande sådana finansiella instrument som ger rätt till utbyte av en fordran mot aktier eller till nyteckning av aktier.

Härtill kommer i fråga om de finansiella instrumenten att det från näringslivet har framförts förslag om att bolag bör ges möjlighet att utfärda optionsrätter till nyteckning som är fristående och inte har anknytning till ett skuldebrev. Från näringslivshåll har därvid angivits att den nuvarande kopplingen av optionsrätten till skuldebrevet i praktiken saknar betydelse eftersom optionsbeviset oftast skiljs från skuldebrevet omedelbart efter emissionen. Frågan om rätt för bolag att utfärda fristående optioner har tidigare berörts i den rapport (Ds Fi 1986:21) som kommissionen för undersökning av vissa aktieemissioner lade fram år 1986. Kommissionen förordade att frågan togs upp till prövning.

Mot bakgrund av de nu redovisade frågeställningarna avseende finansiella instrument med anknytning till aktier bör kommittén överväga om man i vissa avseenden bör jämställa dessa finansiella instrument med aktier. Kommittén bör därutöver överväga om det finns skäl att ge aktiebolagen möjlighet att emittera fristående optionsrätter.

Aktiebolagets organisation

I aktiebolag som har ett aktiekapital överstigande 1 miljon kronor skall finnas fyra bolagsorgan, nämligen bolagsstämman, styrelse, verkställande direktör och revisorer. I mindre bolag behöver inte verkställande direktör utses. Aktiebolagslagens kompetensfördelning mellan bolagsorganen är avsedd att åstadkomma en balans mellan bolagets olika organ samt mellan å ena sidan majoriteten bland aktieägarna och å andra sidan minoriteten och enskilda aktieägare.

Kompetensfördelningen mellan de olika bolagsorganen kan i korthet beskrivas enligt följande. Bolagsstämman är det överordnade, i sista hand beslutande organet. Styrelsen väljs av bolagsstämman och har till uppgift att svara för bolagets organisation och den övergripande förvaltningen av bolagets angelägenheter. Bolagets verkställande direktör, som väljs av styrelsen, skall under styrelsen sköta den löpande förvaltningen av bolaget. Revisorerna har till uppgift att granska styrelsens och verkställande direktörens förvaltning och bolagets räkenskaper. Revisorerna utses normalt av bolagsstämman.

Under senare år har i debatten rörande regleringen av aktiebolagsformen framförts att ansvarsfördelningen mellan bolagsorganen i vissa avseenden är oklar, särskilt vad gäller styrelse och verkställande direktör, och att det kan ifrågasättas om aktiebolagslagens regler om tillsättande och entledigande av styrelsens ledamöter och revisorer är utformade så att man åstadkommer den balans mellan bolagsorganen och mellan olika aktieägarintressen som lagstiftaren åsyftat.

Revisorernas roll och kontakter med företagsledningen har blivit av allt större betydelse för bolagsorganens möjligheter att balansera varandra och de olika aktieägarintressena. Det är av central betydelse att revisorn intar en självständig ställning gentemot dem han skall granska och i förhållande till bolagsstämman så att han kan agera opartiskt vid granskningen. Att revisorerna skall inta en självständig ställning även i förhållande till bolagsstämman sammanhänger med att revisorernas uppgift inte bara är att beakta aktieägarnas intressen. Det åligger revisorerna att också ägna uppmärksamhet åt i vad mån bolagsledningen beaktat samhällets, de anställdas och borgenärernas intressen. Revisorerna har därutöver även ett ansvar gentemot den aktieplacerande allmänheten.

En annan fråga av stor betydelse hänger samman med att aktiebolagslagens regler i allmänhet utgår från att varje aktiebolag utgör ett ekonomiskt och juridiskt självständigt företag även om bolaget ingår i en koncern. De särskilda regler som återfinns i aktiebolagslagen om koncerner är få och gäller främst redovisningen i sådana bolag. Aktiebolagslagen innehåller således inga särskilda regler om styrningen av och ansvarsfördelningen i aktiebolag som ingår i koncerner.

Som jag inledningsvis nämnt har ägarutredningens kartläggning av ägande och inflytande i de större aktiebolagen visat att koncentrationen i de enskilda företagens ägar- och inflytandestruktur har ökat påtagligt under de senaste tio åren. Av statistiska centralbyråns koncernregister framgår också att antalet

koncerner i svenskt näringsliv ökat kraftigt. Detta har inneburit att antalet bolag som enligt aktiebolagslagens definition utgör koncernbolag blivit fler.

I praktiken torde styrningen och ansvarsförhållandena i koncerner ofta skilja sig åtskilligt från den grundstruktur som finns angiven i aktiebolagslagen. Som exempel kan nämnas den inom koncerner allt mer förekommande befattningen koncernchef, som är ett okänt begrepp i aktiebolagslagen.

Kommittén bör mot bakgrund av den utveckling som skett av ägarstrukturen inom näringslivet överväga om den nuvarande organisationen av aktiebolaget och kompetensfördelningen mellan bolagsorganen åstadkommer den balans som lagstiftaren åsyftat. Kommittén bör därvid särskilt uppmärksamma revisorernas roll och ansvarsfördelningen mellan styrelse och verkställande direktör. När det gäller revisorernas roll bör utredningen till grund för sina överväganden kunna lägga en rapport om revisorernas roll som för närvarande utarbetas på uppdrag av Nordiska ministerrådet och som beräknas bli klar in om kort.

Kommittén bör även överväga om aktiebolagslagens regler om tillsättande och entledigande av styrelseledamöter och revisorer är utformade så att de befrämjar att dessa utför sina funktioner med självständighet och integritet. Vidare bör kommittén klarlägga vad aktiebolagslagen innebär beträffande styrningen och ansvarsförhållandena mellan bolagen och dessas bolagsorgan i koncernförhållanden och utifrån denna analys överväga om det föreligger behov av att särskilt reglera dessa frågor i aktiebolagslagen.

Minoritetsskyddet m.m.

Aktiebolagslagen vilar på principen att bestämmanderätten i bolaget tillkommer den eller dem som har majoriteten av rösterna. Lagen innehåller emellertid också ett antal regler som syftar till att skydda minoriteten mot maktmissbruk av majoriteten och garantera en likabehandling av aktieägarna.

De flesta av aktiebolagslagens regler till skydd för minoriteten syftar till att ge minoritetsaktieägare inflytande över och insyn i förvaltningen av bolagets angelägenheter samt möjlighet att initiera sanktioner vid bolagsorganens åsidosättande av minoritetens rättigheter. Dessa regler blir tillämpliga beträffande minoritetsaktieägare som representerar minst tio procent av aktiekapitalet. Från Stockholms fondbörs och Sveriges Aktiesparares Riksförbund har mot bakgrund av Fermentaaffären framförts att man bör överväga att sänka den andel av aktiekapitalet som krävs för att en aktieägarminoritet skall kunna åberopa minoritetsskyddsreglerna i aktiebolagslagen. Det har framförts bl.a. att aktieägandet i större företag ofta är så spritt bland de mindre aktieägarna att det i praktiken inte är möjligt att samla en aktieägarminoritet som representerar tio procent av aktiekapitalet.

Utformningen av minoritetsskyddet är av stor betydelse för den aktieplacerande allmänhetens förtroende för aktiemarknaden. Kommittén bör mot denna bakgrund överväga om den nuvarande gränsen för att åberopa minoritetsskyddsreglerna bör sänkas generellt eller i vissa avseenden.

Av betydelse för minoritetens skydd är även bestämmelserna i aktiebolagslagen om att en aktie i princip är fritt överlåtbar. Detta innebär ett skydd så

tillvida att en minoritetsaktieägare, som är missnöjd med majoritetens skötsel av bolaget, alltid kan dra sig ur bolaget genom att sälja sitt aktieinnehav. Värdet av detta skydd är dock självfallet beroende av till vilket pris aktieägaren kan sälja sitt aktieinnehav.

Under senare år har det i motioner till riksdagen och även i den allmänna debatten framförts krav på att man, efter utländsk förebild, bör införa regler om skyldighet för den som förvärvat en viss väsentlig andel av aktierna i ett bolag att erbjuda sig att förvärva övriga aktier till samma pris som det senaste förvärvet, s.k. erbjudandeplikt. Kraven har framförts mot bakgrund av den under senaste tioårsperioden ökade förekomsten av kontrollägarskiften inom svenska storföretag samt den internationella utvecklingen. De skäl som har framförts för en regel om erbjudandeplikt är främst att den innebär ett skydd för de mindre aktieägarna och en garanti för att alla aktieägare behandlas lika. Erbjudandeplikt för en kontrollerande aktieägare har införts i Finland och Norge. Till detta kommer EG-kommissionens tidigare omnämnda förslag till ett trettonde bolagsrättsdirektiv, vilket innehåller en erbjudandeplikt av detta slag.

Frågan om att införa regler om erbjudandeplikt i Sverige har övervägts av värdepappersmarknadskommittén och ägarutredningen som har ansett att det för närvarande inte finns skäl för att införa en lagstadgad erbjudandeplikt. Som värdepappersmarknadskommittén har påpekat är det emellertid av stor vikt att man följer utvecklingen inom den europeiska gemenskapen och i andra länder som är av betydelse i detta sammanhang. Mot bakgrund härav bör kommittén följa utvecklingen och utifrån denna överväga en motsvarande reglering inom den svenska aktiebolagsrätten.

Slutligen kan framhållas att det föreligger ett nära funktionellt samband mellan minoritetsskyddet och ansvarsförhållandena i bolaget samt lagens regler om straff, skadestånd och vite. Det kan finnas anledning att i detta sammanhang mera generellt överväga om sanktionssystemet är utformat på ett sådant sätt att lagens materiella regler får det genomslag som har varit avsett. Även valet av påföljd för olika åsidosättanden av lagens regler kan behöva övervägas på nytt. Kommittén bör förutsättningslöst analysera dessa frågor och lägga fram de förslag till lagändringar som kommittén anser vara motiverade.

Andra aktiebolagsrättsliga frågor

Det finns även andra frågor inom aktiebolagsrätten som inte kan hänföras till någon av de ovan angivna huvudpunkterna men som bör belysas och övervägas vid en översyn av aktiebolagslagen. Ägarutredningen har i sitt huvudbetänkande (SOU 1989:38) Ägande och inflytande i svenskt näringsliv ifrågasatt behovet av den dispositiva regel i aktiebolagslagen som begränsar rätten för aktieägare att vid bolagsstämma utöva rösträtt för mer än en femtedel av de vid stämman företrädda aktierna. Vidare har under senare år i olika sammanhang framförts önskemål om ändringar av vissa specificerade bestämmelser i aktiebolagslagen i syfte att förenkla lagstiftningen eller att förbättra aktieägarnas möjlighet att ta del av bolagsinformation. Så t.ex. har patent- och registreringsverket i en framställning till regeringen föreslagit att vissa av

aktiebolagslagens föreskrivna uppgiftsskyldigheter för aktiebolagen till registermyndigheterna upphävs (se justitiedepartementets ärende dnr 2583-85). Vidare har revisorernas organisationer föreslagit att aktiebolagslagen ändras så att, i de fall där till revisor utsetts ett revisionsbolag, registreringen avser revisionsbolaget och inte den huvudansvarige revisorn i bolaget (se justitiedepartementets ärende dnr 87-1877). Från Sveriges Aktiesparares Riksförbund har framställts önskemål om ändring i aktiebolagslagen i fråga om kallelse av aktieägare till bolagsstämma (se justitiedepartementets ärende dnr 1718-88).

Kommittén bör förutsättningslöst överväga även de nu redovisade frågorna. Kommittén bör vara oförhindrad att ta upp även andra frågor avseende aktiebolagsrätten än de som särskilt tagits upp här i den mån utredningsarbetet föranleder det.

Övrigt

Kommittén bör i alla de frågor som har berörts överlägga med de motsvarande utredningar som nyligen har tillsatts i Finland och Norge. Kommittén bör därvid särskilt uppmärksamma de olikheter som föreligger på vissa punkter mellan de skilda aktiebolagslagarna samt utvärdera om det inte kan uppnås en ännu större nordisk rättslikhet på detta område.

Mycket talar för att kommittén redovisar sitt arbete i etapper. Det är sannolikt att den del av utredningsuppgiften som gäller harmonisering med EG-direktiven m.m. behöver behandlas med förtur.

Utredningsuppdraget bör vara slutfört före den 1 december 1992.

För kommittén bör gälla regeringens direktiv (dir. 1984:5) till samtliga kommittéer och särskilda utredare angående utredningsförslagets inriktning.

Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen bemyndigar chefen för justitiedepartementet

att tillkalla en kommitté – omfattad av kommittéförordningen (1976:119) – med högst fem ledamöter med uppdrag att göra en översyn av aktiebolagslagen, samt

att besluta om sakkunniga, experter, sekreterare och annat biträde åt kommittén.

Vidare hemställer jag att regeringen beslutar att kostnaderna skall belasta andra huvudtitelns anslag Utredningar m.m.

Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och bifaller hennes hemställan.

(Justitiedepartementet)

Kommittédirektiv

Dir. 1991:89

Tilläggsdirektiv till Aktiebolagskommittén (Ju 1990:08)

Dir. 1991:89

Beslut vid regeringssammanträde 1991-09-12

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Freivalds, anför.

Mitt förslag

Kommittén skall lämna förslag till regler om s.k. ansvarsgenombrott. Kommittén skall också behandla vissa andra aktiebolagsrättsliga frågor, däribland frågan om det finns skäl att modifiera förbudet för ett bolag att förvärva sina egna aktier.

Inledning

År 1990 tillkallades en kommitté (Ju 1990:08) för att göra en översyn av aktiebolagslagen. Kommittén antog namnet aktiebolagskommittén.

Kommitténs uppgift är att i samarbete med motsvarande kommittéer i Finland och Norge föreslå de lagändringar som erfordras med hänsyn till den pågående europeiska integrationen. Vidare skall kommittén överväga frågor som rör aktiebolagets kapital och finansiella instrument, aktiebolagets organisation samt aktieägarnas minoritetsskydd.

Ansvarsgenombrott

Den 25 april 1991 beslutade regeringen att inhämta lagrådets yttrande över förslag till ändringar i aktiebolagslagen och lagen om ekonomiska föreningar som innebar att bl.a. en delägare i ett aktiebolag i vissa undantagssituationer skulle kunna bli solidariskt betalningsansvarig för bolagets skulder (ansvarsgenombrott). För ansvarsgenombrott förutsattes att bolaget inte kunde uppfylla sina förpliktelser samt att detta berodde på att delägaren hade begagnat sitt inflytande över bolaget på ett otillbörligt sätt. En motsvarande regel föreslogs även gälla för ekonomiska föreningar.

I sitt yttrande över lagrådsremissen anförde lagrådet att förslaget till bestämmelser om ansvarsgenombrott inte borde genomföras. En lagreglering av ansvarsgenombrott borde enligt lagrådets uppfattning föregås av en fördjupad utredning om vilka företeelser som borde träffas av en sådan lagreglering och

hur rekvisiten för ansvarsgenombrott bör utformas. Lagrådet anförde bl.a. att två av de rekvisit som förslaget innehöll var vaga och kunde leda till rättsosäkerhet. Lagrådet menade med hänsyn härtill att den föreslagna lagstiftningen skulle innebära ett nytt osäkerhetsmoment i näringsverksamhet som sker i aktiebolagsform.

I prop. 1990/91:198 om vissa ändringar i aktiebolagslagen anförde jag att jag hade svårt att instämma i lagrådets slutsats att det finns risk att den föreslagna lagstiftningen om ansvarsgenombrott innebär ett nytt osäkerhetsmoment i all näringsverksamhet som sker i aktiebolagsform. Med hänsyn till lagrådets inställning var jag emellertid inte beredd att föreslå regler om ansvarsgenombrott. Dessa frågor skulle i stället utredas vidare i syfte att om möjligt precisera rekvisiten ytterligare. I propositionen uttalades att den frågan borde anförtros åt aktiebolagskommittén.

I enlighet med det anförda bör frågan om ansvarsgenombrott utredas vidare av kommittén. Kommitténs uppgift i denna del bör vara att lägga fram förslag till bestämmelser vilka om möjligt preciserar rekvisiten i större utsträckning än förslaget i den lagrådsremiss som har nämnts i det föregående.

Förvärv av egna aktier

I direktiven till aktiebolagskommittén angav jag att det från olika håll – främst från näringslivshåll – har framförts krav på en modifiering av förbudet för aktiebolag att förvärva egna aktier. Ett skäl som framförts för att tillåta förvärv av egna aktier i vissa fall är att en sådan möjlighet skulle kunna bidra till att underlätta riskkapitalförsörjningen för små och medelstora företag.

I överläggningar mellan aktiebolagskommittén och motsvarande utredningar i Norge och Finland har från norsk och finsk sida framförts att man avser att ta upp frågan om att modifiera reglerna om förbud för aktiebolag att förvärva egna aktier. Med hänsyn till intresset av nordisk rättslikhet på detta område bör även aktiebolagskommittén överväga denna fråga.

I detta sammanhang finns det ett flertal faktorer som måste beaktas. Bakgrunden till att den svenska lagstiftningen intagit en restriktiv hållning till förvärv av egna aktier är bl.a. att ett sådant förvärv till sina ekonomiska verkningar har ansetts jämförligt med nedsättning av aktiekapitalet i förening med återbetalning till vissa aktieägare. Detta innebär att en reglering som tillåter förvärv av egna aktier måste tillförsäkra borgenärerna ett skydd så att det finns täckning för det bundna kapitalet i bolaget. Vidare bör en reglering innebära att aktieägarna likabehandlas så att inte vissa aktieägare gynnas genom att bolaget förvärvar deras aktier till ett värde som överstiger marknadsvärdet. Det kan i detta sammanhang erinras om att förvärv av egna aktier kan användas för att påverka kurssättningen på ett bolags aktier och därigenom användas för stödköp eller spekulationsköp. En reglering måste kunna kombineras med effektiva insiderregler. Ett skäl för restriktiva regler som framförts under senare år – bl.a. inom den Europeiska gemenskapen – är att förvärv av egna aktier kan genomföras för att stärka företagsledningens ställning i bolaget gentemot befintliga eller potentiella ägare. I Europeiska gemenskapens andra bolagsrättsdirektiv finns redan regler med begränsningar i fråga om förvärv av

egna aktier. Kommissionen har också nyligen lagt fram förslag till ytterligare begränsningar i detta avseende. Det är av vikt att här beakta inte endast det befintliga regelverket inom gemenskapen utan även den pågående utvecklingen.

Kommittén skall med beaktande av vad jag nu har anfört bedöma om det finns skäl att modifiera förbudet mot förvärv av egna aktier och, om så skulle anses vara fallet, lämna förslag till nya bestämmelser om detta.

Övrigt

Aktiefrämjandet och Svenska Bankföreningen har framställt önskemål om att aktiebolagskommittén skall överväga om det bör införas regler som ger aktiebolag möjlighet att emittera aktier i annan valuta än svenska kronor (se justitiedepartementets ärenden dnr 91-1835 och 91-2233). Kommittén bör förutsättningslöst överväga denna fråga.

Som ett led i arbetet med att befria regeringen från förvaltningsärenden och anpassa vår lagstiftning till Europakonventionens krav på tillgång till domstolsprövning (jfr prop. 1990/91:100 bil.2 s 55) bör kommittén också överväga om den nuvarande instansordningen för dispensärenden enligt aktiebolagslagen behöver ändras. Jag tänker då på bl.a. ärenden enligt 12 kap. 7 § aktiebolagslagen.

Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen kompletterar kommitténs uppdrag i enlighet med vad jag har förordat.

Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och bifaller hennes hemställan.

(Justitiedepartementet)

Kommittédirektiv

Dir. 1991:98

Tilläggsdirektiv till Aktiebolagskommittén (Ju 1990:08)

Dir. 1991:98

Beslut vid regeringsammanträde 1991-11-28

Statsrådet Laurén anför.

Aktiebolagskommittén är en parlamentariskt sammansatt kommitté som har till uppgift att se över aktiebolagslagen. Genom tilläggsdirektiv (dir. 1991:89) som beslutades den 12 september 1991 fick kommittén i uppgift att lämna förslag till regler som i huvudsak innebär att en delägare i ett aktiebolag i vissa undantagssituationer skall kunna bli solidariskt betalningsansvarig för bolagets skulder (ansvarsgenombrott).

I rättspraxis har ansvarsgenombrott förekommit i några få, mycket speciella fall då det inte har ansetts godtagbart att upprätthålla principen om frihet från personligt betalningsansvar. Det finns för närvarande enligt min mening inget som tyder på att det skulle föreligga behov av att införa särskilda lagregler om ansvarsgenombrott. Det bör därför inte ingå i aktiebolagskommitténs uppdrag att lämna förslag till sådana regler.

Jag hemställer att regeringen beslutar att begränsa aktiebolagskommitténs uppdrag på så sätt att vad som sägs på s. 1 och 2 i de tidigare meddelade tilläggsdirektiven under rubriken "Ansvarsgenombrott" inte längre skall gälla.

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och bifaller hennes hemställan.

(Justitiedepartementet)

Kommittédirektiv

Dir. 1992:18

Tilläggsdirektiv till Aktiebolagskommittén (Ju 1990:08)

Dir. 1992:18

Beslut vid regeringsammanträde: 1992-02-13

Statsrådet Laurén anför.

Mitt förslag

Kommitténs uppdrag begränsas på så sätt att detta inte skall omfatta anpassningen till EG:s fjärde, sjunde, åttonde och elfte bolagsrättsdirektiv.

Inledning

Aktiebolagskommittén är en parlamentariskt sammansatt kommitté som har till uppgift att se över aktiebolagslagen. Kommittén skall bl.a. föreslå de lagändringar som erfordras med hänsyn till den pågående europeiska integrationen. Den frågan skall kommittén behandla med förtur.

De rättsakter som utgör EG:s bolagsrätt består av en förordning och elva direktiv. Tre av dessa rättsakter rör redovisningsfrågor och en rättsakt vilka personer och revisionsbolag som får godkännas för att utföra lagstadgad revision. Av dessa rättsakter reglerar det fjärde bolagsrättsdirektivet årsredovisning, det sjunde bolagsrättsdirektivet koncernredovisning, det åttonde bolagsrättsdirektivet auktorisation och godkännande av revisorer i s.k. public resp. private companies och det elfte bolagsrättsdirektivet redovisning i filialer.

Genom beslut den 22 augusti 1991 bemyndigade regeringen den dåvarande chefen för justitiedepartementet att tillkalla en kommitté med uppdrag att göra en översyn av redovisningslagstiftningen (dir 1991:71). En huvuduppgift för kommittén är att överväga vilka lagändringar och andra åtgärder som är påkallade för att anpassa lagstiftningen till den snabba utveckling som har ägt rum på redovisningsområdet såväl i Sverige som internationellt.

Kommitténs uppdrag begränsas

Enligt min mening är det en fördel om man vid utformningen av den nya lagstiftningen på redovisningsområdet kan ta hänsyn till vad som krävs enligt EG-rätten på detta område, så att övervägandena kan ske i ett enda sam-

manhang. Till detta kommer att de EG-direktiv på bolagsrättens område som rör redovisningsfrågor behandlar redovisningen inte endast i aktiebolag utan även i vissa andra bolagsformer. En anpassning av den svenska lagstiftningen kommer därför att beröra redovisningsregler även i andra lagar än aktiebolagslagen och få betydelse för frågan om vilken struktur redovisningslagstiftningen bör ha. Det åttonde bolagsrättsdirektivet behandlar auktorisation och godkännande av revisorer och har inte något direkt samband med den aktiebolagsrättsliga lagstiftningen.

Mot bakgrund av det anförda är det enligt min mening mest lämpligt att anpassningen på redovisningsområdet till EG:s regelverk sker i samband med den förestående generella översynen av lagstiftningen på detta område samt att anpassningen till EG:s regler om auktorisation och godkännande av revisorer utreds i särskild ordning.

Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu anført hemställer jag att regeringen beslutar att begränsa aktiebolagskommitténs uppdrag på så sätt att detta inte skall omfatta anpassningen till EG:s fjärde, sjunde, åttonde och elfte bolagsrättsdirektiv. Vad som sägs om detta i de tidigare meddelade direktiven (dir. 1990:46) under rubriken ”Anpassningen till regelverket inom EG” skall alltså inte längre gälla.

Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och bifaller hennes hemställan.

(Justitiedepartementet)

Kommittédirektiv

Dir. 1994:143

Tilläggsdirektiv till Aktiebolagskommittén (Ju 1990:08)

Dir. 1994:143

Beslut vid regeringssammanträde den 8 december 1994

Sammanfattning av uppdraget

Aktiebolagskommittén skall lämna förslag till regler om s.k. ansvarsgenombrott.

Bakgrund

År 1990 tillkallades en kommitté (Ju 1990:08) med uppdrag att göra en översyn av aktiebolagslagen. Kommittén antog namnet Aktiebolagskommittén.

Kommittén har tidigare avgivit två delbetänkanden. Bland de frågor som återstår för kommittén att behandla kan nämnas bolagsorganens roller och ansvar, frågor kring finansiella instrument i aktiebolag, aktieägares minoritetsskydd och aktiebolags förvärv av egna aktier. Kommitténs arbete skall vara avslutat senast vid utgången av juni 1996.

Tidigare överväganden om ansvarsgenombrott

Den 25 april 1991 beslutade regeringen att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till ändringar i aktiebolagslagen och lagen om ekonomiska föreningar. Förslaget, som byggde på Betalningsansvarskommitténs betänkande Ansvarsgenombrott m.m. (SOU 1987:59) innebar bl.a. att en delägare i ett aktiebolag i vissa undantagssituationer skulle kunna bli solidariskt betalningsansvarig för bolagets skulder (ansvarsgenombrott). En motsvarande regel föreslogs gälla även för ekonomiska föreningar.

Lagrådet framförde i sitt yttrande över lagrådsremissen vissa invändningar mot förslaget. Enligt Lagrådet borde en lagreglering av ansvarsgenombrott föregås av en fördjupad utredning om vilka företeelser som borde träffas av en sådan lagreglering och hur rekvisiten för ansvarsgenombrott borde utformas.

Med hänsyn till Lagrådets inställning avstod regeringen från att lägga fram förslag angående ansvarsgenombrott. I en senare proposition angående vissa andra aktiebolagsrättsliga frågor uttalades att frågor om ansvarsgenombrott i stället borde utredas vidare i syfte att om möjligt precisera rekvisiten ytterligare

(prop. 1990/91:198 s. 7). Genom regeringsbeslut den 12 september 1991 fick Aktiebolagskommittén i uppdrag att göra denna utredning (dir. 1991:89).

Efter valet 1991 beslöt den nya regeringen den 28 november 1991 om nya tilläggsdirektiv till Aktiebolagskommittén. De nya tilläggsdirektiven innebar bl.a. att kommitténs uppdrag begränsades så att den inte längre hade i uppdrag att utreda frågan om ansvarsgenombrott.

Behovet av utredning m.m.

Enligt regeringens mening finns det fortfarande starka skäl som talar för att det i lagstiftningen införs bestämmelser om ansvarsgenombrott. Innan lagstiftningen ändras bör dock de frågor som Lagrådet har tagit upp analyseras ytterligare. Aktiebolagskommittén bör därför få i uppdrag att lägga fram förslag till bestämmelser om ansvarsgenombrott. Förslagen bör även avse den associationsrättsliga regleringen av bankaktiebolag och försäkringsaktiebolag.

Aktiebolagskommittén skall därvid ta ställning till vilka olika företeelser som bör föranleda ansvarsgenombrott. Kommittén skall även i övrigt söka precisera förutsättningarna för att ansvarsgenombrott skall kunna komma i fråga.

Tidsplan

Resultatet av kommitténs överväganden skall redovisas före utgången av juni 1996.

(Justitiedepartementet)

Kommittédirektiv

Tilläggsdirektiv till Aktiebolagskommittén
(Ju 1990:08)

Dir.
1997:77

Beslut vid regeringssammanträde den 15 maj 1997.

Sammanfattning av uppdraget

Kommitténs uppdrag begränsas på så sätt att det inte skall omfatta frågan om emission av aktier i utländsk valuta.

Bakgrund

Aktiebolagskommittén är en parlamentariskt sammansatt kommitté som har till uppgift att se över aktiebolagslagen (1075:1385). Kommittén har hittills avgett fyra betänkanden: Bundna aktier (SOU 1992:13), Aktiebolagslagen och EG (SOU 1992:83), Aktiebolagets organisation (SOU 1995:44) och Aktiebolagets kapital (SOU 1997:22). Kommitténs slutbetänkande skall avges under år 1998.

Kommittén har tidigare fått i uppdrag att förutsättningslöst överväga om det bör införas regler som ger aktiebolag möjlighet att emittera aktier i annan valuta än svenska kronor (dir. 1991:89).

Med anledning av planerna på en europeisk valutaunion har regeringen denna dag beslutat att tillkalla en utredare för att undersöka vilket behov svenska aktiebolag har av att ange aktiekapital och akties nominella belopp i annat än svensk valuta samt svenska företags behov av att upprätta sina finansiella redovisningar i euro. Om något behov kan konstateras, skall utredaren redovisa de principiella lösningar som kan tillgodose detta samt de för- och nackdelar som är förenade med dessa lösningar. Utredaren skall redovisa resultatet av sitt arbete senast den 15 oktober 1997.

Kommitténs uppdrag begränsas

De frågor som aktualiseras i det utredningsuppdrag som regeringen i dag har beslutat om är delvis av samma slag som de frågor som Aktiebolagskommittén enligt dir. 1991:89 har att ta ställning till. Frågorna bör därför behandlas i en och samma utredning. Lämpligen bör det ske genom en begränsning av Aktiebolagskommitténs uppdrag. Vad som sägs i de tidigare meddelade direktiven (dir. 1991:89) om att Aktiebolagskommittén skall överväga frågan om emission av aktier i utländsk valuta skall därför inte längre gälla.

(Justitiedepartementet)

Kommittédirektiv

Tilläggsdirektiv till Aktiebolagskommittén
(Ju 1990:08)

Dir.
1998:90

Beslut vid regeringssammanträde den 15 oktober 1998.

Sammanfattning av uppdraget

Aktiebolagskommittén skall

- lämna förslag till åtgärder mot aktiebolag som saknar styrelse,
- överväga om beslut att utse eller entlediga styrelseledamöter i aktiebolag skall ges rättsverkan först från registreringen av beslutet,
- utarbeta förslag till författningsbestämmelser om ett aktieägarregister för andra aktiebolag än avstämningsbolag,
- överväga om det bör införas ett system med s.k. kvotaktier samt
- överväga frågan om aktiebokens offentlighet i avstämningsbolag.

Bakgrund

Aktiebolagskommittén är en parlamentariskt sammansatt kommitté som har till uppgift att se över aktiebolagslagen (1975:1385). Kommittén har hittills avgett fem delbetänkanden: Bundna aktier (SOU 1992:13), Aktiebolagslagen och EG (SOU 1992:83), Aktiebolagets organisation (SOU 1995:44), Aktiebolagets kapital (SOU 1997:22) och Vinstutdelning i aktiebolag (SOU 1997:168). Kommitténs slutbetänkande skall enligt nuvarande direktiv avges under år 1998.

I rapporten Bolagsplundring, Översiktlig kartläggning och förslag till åtgärder, som har utarbetats av Riksenheten mot ekonomisk brottslighet, har skilda aktiebolagsrättsliga frågor behandlats, främst sådana som har anknytning till ekonomisk brottslighet. Utredningen om aktiekapital och redovisning i utländsk valuta har i delbetänkandet Redovisning och aktiekapital i euro och annan utländsk valuta (SOU 1997:181) diskuterat om man i svensk rätt bör överge systemet med aktier med nominellt belopp till förmån för ett system med s.k. kvotaktier. Vidare har Bulvanutredningen i betänkandet Bulvaner och annat (SOU 1998:47) behandlat frågan om införandet av ett aktieägarregister. Slutligen har frågan uppkommit om de nuvarande reglerna om aktieboks offentlighet i avstämningsbolag är ändamålsenliga. De nu nämnda frågorna fordrar ytterligare utredning.

Enligt regeringens mening bör detta arbete anförtros Aktiebolagskommittén.

Styrelselösa bolag o.d.

Behovet av förändringar

Det förekommer varje år att ett antal bolag under en kortare eller längre tid saknar registrerad styrelse. Både för den seriösa affärsverksamheten och för en myndighet som i efterhand skall utreda om brott har förekommit, och vem som i så fall bär ansvaret för det, utgör de styrelselösa bolagen ett svårbemästrat problem. Problemet ligger framför allt i att det inte finns någon person genom vilken företaget kan nås och som kan göras personligen ansvarig för bolagets åtgärder.

Liknande problem kan uppstå i en del fall där aktiebolagsregistret i och för sig innehåller en uppgift om bolagets styrelse. Det händer ibland, t.ex. sedan delgivning har skett med en registrerad styrelseledamot eller när ansvar skall utkrävas av styrelsen, att de registrerade personerna påstår att de vid tiden för den aktuella åtgärden hade avgått ur styrelsen.

Nuvarande lagstiftning innehåller vissa metoder att komma till rätta med bolag som saknar registrerad styrelse. Den främsta av dessa är möjligheten att enligt 13 kap. 4 a § första stycket 2 aktiebolagslagen besluta att bolaget skall träda i likvidation. Det inte obetydliga antalet styrelselösa bolag visar dock att nuvarande medel är otillräckliga. Det har också visat sig att en del bolag försöker kringgå likvidationsreglerna. Det har sålunda förekommit att ett styrelselöst bolag anmält en ny styrelse så snart Patent- och registreringsverket har inlett ett likvidationsförfarande men att styrelsen genast avgått efter det att verket har avbrutit likvidationsärendet.

De nuvarande reglerna har inte heller någon effekt när de styrelseledamöter som vid en viss tidpunkt var registrerade i aktiebolagsregistret i efterhand felaktigt påstår att de vid den tidpunkten hade avgått och därför inte kan göras ansvariga för den verksamhet som då bedrevs i bolaget.

Uppdraget

Kommittén skall överväga vilka åtgärder som behövs för att komma åt problemen med de styrelselösa bolagen.

En möjlighet som bör övervägas för att komma tillrätta med bolag som helt saknar registrerad styrelse är att skärpa de nuvarande likvidationsreglerna. Ett sätt att åstadkomma en sådan skärpning är att förkorta de tidsfrister som gäller för likvidationsförfarandet. Ett annat sätt kan vara att införa bestämmelser om att aktiebolag som under viss längre tid har saknat registrerad styrelse kan försättas i likvidation trots att de under likvidationsförfarandet anmäler ny styrelse. Det står kommittén fritt att pröva även andra lösningar.

Kommittén skall vidare överväga problemet med de styrelseledamöter som påstår att de har avgått. I den ovannämnda rapporten Bolagsplundring har det föreslagits att utseende och entledigande av styrelseledamöter skall ges rättsverkan först i och med registreringen. En sådan regel torde lösa det aktuella problemet. Samtidigt torde emellertid en sådan regel innebära problem för den seriösa näringsverksamheten. Det beror bl.a. på att det kan ta tid innan en registreringsanmälan föranleder registrering (jfr även prop. 1994/95:67 s. 35).

Kommittén skall analysera dessa problem närmare och därefter ta ställning till om en regel som den föreslagna bör införas.

Kommittén skall också överväga mera begränsade åtgärder. En sådan åtgärd kan vara att införa regler om att ett beslut att utse en styrelseledamot eller ett beslut om en styrelseledamots avgång eller entledigande förfaller om det inte anmäls för registrering inom en viss kortare tid. För att sådana regler skall få full verkan torde det vara nödvändigt att samtidigt precisera de krav som bör ställas på en anmälan om registrering och införa bestämmelser om omedelbar avvisning av bristfälliga anmälningar.

Kommittén skall utforma förslag till författningsändringar.

Aktieägarregister

Behovet av utredning

För närvarande finns det inte någon central registrering av ägarförhållandena i aktiebolag. Patent- och registreringsverket, som svarar för de obligatoriska registreringsuppgifterna enligt aktiebolagslagen, registrerar inte uppgifter om aktieägare vare sig för privata eller för publika aktiebolag.

För alla aktiebolag gäller emellertid att en aktiebok skall föras över bolagets samtliga aktier och aktieägare. Aktieboken skall i princip hållas tillgänglig för var och en (se 3 kap. 7–13 §§ aktiebolagslagen). I aktiebolag med avstämningsförbehåll (avstämningsbolag), dvs. bolag där aktierna inte kommer till uttryck i pappersbaserade aktiebrev utan är kontobaserade, är det Värdepapperscentralen VPC AB som för aktieboken. Den aktiebok som förs av bolag utan avstämningsförbehåll kan vara otillförlitlig. Det beror bl.a. på att det i princip är frivilligt för en aktieägare att göra anmälan till bolaget om sitt innehav. För avstämningsbolag sker ägarregistreringarna i flertalet fall genom kontoförande institut som har fått tillstånd av Värdepapperscentralen att göra registreringar i det kontobaserade systemet. Publika aktiebolag har i regel ett avstämningsförbehåll och ett sådant förbehåll är ett krav för notering vid Stockholms Fondbörs. Bland de privata aktiebolag är det endast en mindre andel som har avstämningsförbehåll.

Bulvanutredningen har i betänkandet *Bulvaner* och annat (SOU 1998:47) behandlat bl.a. frågan om det finns skäl att införa ett register för information om ägare i fåmansbolag (se betänkandet s. 137 f.). Utredningen har kommit till slutsatsen att det för dessa bolag bör införas ett system med obligatorisk aktieägarregistrering. Enligt utredningen skulle ett sådant register vara av värde vid åtskilliga utredningar om ekonomisk brottslighet. Det skulle också underlätta skattekontrollen och ha betydelse för kronofogdemyndigheternas arbete. Även för näringslivet skulle registret vara av värde. Olika slag av näringsidkare skulle få bättre möjligheter att före en kredit eller ett avtalsslut kontrollera den tilltänkte affärspartnern och skulle därmed också få bättre möjligheter att skydda sig mot ekonomiska förluster. Bolagen skulle själva slippa att föra aktiebok och utfärda aktiebrev. Enligt utredningen skulle en nyordning av detta slag sannolikt ganska snart komma att uppfattas som en förenkling. Utredningen har uttalat att registret måste konstrueras så att anteckning i registret blir en förutsättning för ett giltigt aktieförvärv.

Utredningen, som har gjort vissa principiella överväganden om utformningen av ett aktieägarregister, har förordat att statsmakterna först fattar ett principbeslut om att införa ett sådant register och att Patent- och registreringsverket därefter ges i uppdrag att utarbeta ett system.

Regeringen anser liksom Bulvanutredningen att starka skäl talar för ett system med obligatorisk aktieägarregistrering. Något slutligt beslut om att införa ett sådant system bör dock inte tas förrän ett utförligt förslag, inklusive författningsbestämmelser, har presenterats. Utredningsarbetet bör därför omedelbart drivas vidare. Uppdraget att utarbeta förslaget bör anförtros Aktiebolagskommittén.

Uppdraget

Kommittén skall ta ställning i alla de frågor som inrättandet av ett obligatoriskt aktieägarregister aktualiserar. Arbetet skall ha som utgångspunkt att registret skall omfatta samtliga aktiebolag utom sådana med avstämningsförbehåll.

Vid utformningen av regelverket kring registret skall kommittén förutsättningslöst pröva vilken betydelse registreringen bör ges i fråga om giltigheten av förvärv eller pantsättning av aktie, i fråga om rätten att förfoga över aktien och i fråga om rätten att i andra avseenden utöva de rättigheter som i dag utövas av aktieägaren. En möjlighet som kommittén särskilt skall studera är att – såsom Bulvanutredningen föreslagit – registreringen skall vara en förutsättning för att ett giltigt förvärv skall föreligga och därmed också en förutsättning för att förvärvaren skall kunna utöva de befogenheter som följer med aktieägandet. Kommer kommittén fram till att denna lösning skall väljas, skall kommittén också uppmärksamma frågor om förvärvares ställning mellan överlåtelseavtalet och registreringen.

Kommittén skall vidare pröva vilka sakrättsliga verkningar registreringen skall ha. Härvid bör de bestämmelser som finns i aktiekontolagen (1989:827) eller den lag som skall ersätta denna lag enligt prop. 1997/98:160 tjäna som förebild. Kommittén skall också studera de övriga problem med sakrättslig anknytning som ett system av det aktuella slaget kan vara förenat med, såsom de av Bulvanutredningen uppmärksammade frågorna om likvidutväxling vid överlåtelse av aktie och skydd mot dubbelöverlåtelse av aktie (se SOU 1998:47 s. 149).

Kommittén skall ta ställning till vilket eller vilka organ som skall ha hand om registreringen. De alternativa lösningar som Bulvanutredningen har diskuterat innebär att ansvaret för registreringsverksamheten läggs på Patent- och registreringsverket eller på Värdepapperscentralen. I prop. 1997/98:160 har det föreslagits att även andra än Värdepapperscentralen skall kunna få auktorisation att föra register över finansiella instrument i kontobaserade system. Detta innebär att även andra kan komma i fråga för den nu aktuella registreringsuppgiften. Kommittén skall i denna del förutsättningslöst överväga vad som utgör den lämpligaste lösningen.

Kommittén skall vidare ta ställning till vad registret skall omfatta. En utgångspunkt är att registret skall innehålla ägaruppgifter för samtliga aktier i de aktuella bolagen. Kommittén skall utreda om motsvarande uppgifter även bör lämnas i fråga om konvertibla skuldebrev och optionsrätter. Kommittén skall också ta ställning till vilka uppgifter om aktieägaren som registret skall innehålla,

såsom uppgifter om adress, personnummer m.m., samt i vilken utsträckning uppgifter av annat slag, t.ex. uppgifter om pantsättning, utmätning och liknande rättsliga åtgärder och om köpeskilling m.m. för aktier, skall registreras. I det sammanhanget skall kommittén särskilt ta upp frågan om det skall vara möjligt att registrera olika slag av förbud för aktieägaren att förfoga över aktien.

Kommittén skall ta ställning till om det finns skäl för att registrets uppgifter om aktieägare till någon del skall vara hemliga. En utgångspunkt skall dock vara att det i det nya systemet inte skall finnas någon möjlighet, motsvarande den som finns enligt aktiekontolagen, att låta en förvaltare vara antecknad i registret i stället för aktieägaren. Kommittén skall också ta ställning till i vilken utsträckning andra uppgifter som har förts in i registret skall vara allmänt tillgängliga.

Kommittén skall vidare ta upp frågor kring förfarandet i samband med registrering, däribland frågan om verkställandet av registreringsåtgärder i någon omfattning kan överlåtas till någon annan än det eller de registrerande organen. Även frågor kring rättelseåtgärder och hävande av registreringsåtgärder skall uppmärksammas.

Vidare skall kommittén behandla de integritetsfrågor som inrättandet av ett aktieägarregister ger upphov till. Därvid skall kommittén ta ställning till om registret i datarättsligt avseende skall omfattas av personuppgiftslagens regler eller om det skall införas särskilda regler om personuppgiftsansvar.

Kommittén skall särskilt ta upp frågan om skadestånd vid felaktig registrering.

Kommittén skall vidare utvärdera behovet av en övergångsreglering. Därvid aktualiseras bl.a. frågan om vid vilken tidpunkt ett system av detta slag kan träda i kraft och frågan om behovet av en särskild övergångstid. En annan fråga som kommittén måste behandla gäller förutsättningarna för registrering av de aktier som förekommer vid ikraftträdandet eller vid övergångstidens slut. Starka skäl talar för att man i fråga om dessa aktier, i vart fall som huvudregel, gör uppvisandet av aktiebrevet till en förutsättning för registrering. Kommittén skall dock överväga om det i mera begränsade situationer finns anledning att avstå från kravet på att visa upp aktiebrevet. Den skall vidare ta ställning till vilka rättsföljder som bör inträda om aktiebrevet inte visas upp och – som en följd därav – registrering av aktien inte kommer till stånd.

Kommittén skall överväga om särskilda regler behövs för de fall då ett aktiebolag inför avstämningsförbehåll eller avskaffar det.

Frågan om kostnaderna för att införa av registret och deras finansiering skall ägnas särskild uppmärksamhet. En utgångspunkt skall vara att övergången till ett nytt system skall innebära minsta möjliga besvär och kostnader för bolagen.

Åtskilliga av de frågor som kommittén skall ta ställning till tangerar förhållanden av utpräglat teknisk art. I kommitténs uppdrag ingår inte att presentera lösningar på olika tekniska problem som är förenade med exempelvis ADB-användningar. Kommittén måste emellertid genom samråd med Patent- och registreringsverket, Värdepapperscentralen och annan expertis förvissa sig om att tekniska problem som kommitténs förslag kan ge upphov till går att lösa.

Kommittén skall utarbeta förslag till nödvändiga författningsändringar.

Aktier utan nominellt belopp

Behovet av förändringar

Ett aktiebolag skall ha ett aktiekapital. Detta skall i privata aktiebolag uppgå till minst 100 000 kronor och i publika aktiebolag till minst 500 000 kronor. Om det finns flera aktier i bolaget, skall aktiekapitalet vara fördelat på aktierna med lika belopp på varje aktie. Det belopp som belöper på varje aktie brukar benämnas aktiens nominella belopp. Aktiernas nominella belopp skall anges i bolagsordningen. En rad regler i aktiebolagslagen anknyter till det nominella beloppet.

Det synes emellertid tveksamt om det är nödvändigt att ställa krav på att varje aktie skall ha ett nominellt belopp. Det nominella beloppet är i grunden ett uttryck för den andel i bolaget som varje aktie representerar. En akties andel i bolaget kan beräknas utan att något nominellt belopp fastställs, nämligen genom att aktiekapitalet divideras med antalet aktier. Det kan rentav hävdas att kravet på att varje aktie skall ha nominellt belopp utgör enbart en onödig komplikation i det aktiebolagsrättsliga systemet. Det finns mot den bakgrunden anledning att överväga om det nu är dags att tillåta aktier utan nominellt belopp (*kvotaktier* eller, med ett engelskt uttryck, *no- par value shares*) i svensk rätt.

Behovet av sådana överväganden understryks av det förhållandet att vissa europeiska rättsordningar redan idag tillåter att aktiebolag ger ut kvotaktier. Av betydelse är också att den europeiska börsfederationen (*Fédération des Bourses Européennes*) år 1997 rekommenderade de europeiska lagstiftarna att överväga lagstiftning som tillåter kvotaktier. Några länder, däribland Finland och Tyskland, förbereder sådan lagstiftning.

Ett avskaffande av det nominella beloppet skulle också kunna vara av betydelse vid ett eventuellt genomförande av ett av de förslag som Utredningen om aktiekapital och redovisning i utländsk valuta har lagt fram i delbetänkandet *Redovisning och aktiekapital i euro och annan utländsk valuta* (SOU 1997:181). Enligt det förslaget skall svenska aktiebolag ges rätt att ha sitt aktiekapital i euro. Vid den omräkning av aktiernas nominella belopp som måste göras i samband med övergången till aktiekapital i euro skulle det uppkomma mycket ojämna belopp, något som sannolikt skulle driva fram kostnadskrävande öknings- eller nedsättningsbeslut. Dessa problem skulle undvikas om kravet på nominella belopp togs bort. Om det förslaget skulle genomföras, är det viktigt att det så snart som möjligt finns tillgång till en analys av för- och nackdelar med ett system med kvotaktier.

Uppdraget

Kommittén skall göra en fördjupad analys av fördelar och nackdelar med en övergång till kvotaktier. På grundval av denna analys skall kommittén ta ställning till om det bör införas ett system med kvotaktier i Sverige. Kommer kommittén fram till detta, skall den också ta ställning till om systemet skall vara obligatoriskt för samtliga aktiebolag eller om bolagen själva skall få avgöra om de skall gå över till systemet. Vidare skall kommittén pröva om systemet skall gälla för alla aktiebolag eller öppnas enbart för vissa.

Vid sin prövning skall kommittén analysera de olika effekter som ett avskaffande av det nominella beloppet kan få på andra regler i aktiebolagslagen och andra lagar. Därvid skall behovet av kompletterande regler utvärderas. Analysen skall göras under beaktande av såväl de överväganden som har gjorts av Utredningen om aktiekapital och redovisning i utländsk valuta (se SOU 1997:181 s. 132 f.) som det lagstiftningsarbete som pågår i andra europeiska länder med likartad aktiebolagsrätt. Kommittén skall i det sammanhanget överväga bl.a. vilka effekter ett avskaffande av det nominella beloppet får på det s.k. underkursförbudet, dvs. förbudet att sätta teckningskursen för en aktie lägre än det nominella beloppet.

Kommittén skall vidare överväga de övergångsproblem som ett avskaffande av det nominella beloppet kan föra med sig och utvärdera hur dessa problem kan lösas. Den skall därvid särskilt uppmärksamma vad som bör gälla i fråga om bolagsordningsbestämmelser som anknyter till aktiernas nominella belopp.

Om kommittén kommer fram till att ett system med kvotaktier bör införas, skall den utforma förslag till författningsändringar.

Aktiebokens offentlighet i fråga om avstämningsbolag

Behovet av förändringar

Inom svensk aktiebolagsrätt tillämpas ”principen om aktiebokens offentlighet”. Denna princip kommer till uttryck i 3 kap. 13 § aktiebolagslagen. Där sägs att aktieboken eller en utskrift av denna skall hållas tillgänglig för var och en hos bolaget och, när det gäller avstämningsbolag, hos Värdepapperscentralen. I fråga om avstämningsbolag får utskriften dock inte innehålla uppgifter om aktieägare med högst 500 aktier.

Numera anses aktiebokens offentlighet fylla huvudsakligen två funktioner. För det första skall varje aktieägare kunna få reda på vilka andra som är aktieägare, något som kan ha betydelse t.ex. för den som vill förbereda en aktion på en bolagsstämma eller utöva någon rättighet som en viss grupp av aktieägare har. Detta intresse motiverar normalt inte offentlighet för andra än aktieägare men kan vara av visst intresse för den som avser att bli aktieägare i ett bolag. För det andra åstadkommer man genom aktiebokens offentlighet en insyn från allmänheten, vilket leder till att maktförhållandena i näringslivet kan kartläggas och minskar risken för att aktiebolag används som bulvaner (jfr Rodhe, Aktiebolagsrätt, 17 uppl. s. 151 f.).

Att aktieböckerna är offentliga ger en möjlighet för vem som helst att få insyn i andra personers ekonomiska förhållanden. Detta saknar motsvarighet på andra områden och principen om aktiebokens offentlighet lär vara unik för Sverige. Tillgången till detaljerade uppgifter om enskilda aktieägare kan utnyttjas i brottsligt syfte. Dessvärre har detta förekommit vid några tillfällen beträffande avstämningsbolag. Mot det nu sagda står dock de ovan redovisade skälen för offentlighet liksom de strävanden till ökad genomlysning som gör sig gällande för näringslivet i stort.

Frågan om aktiebokens offentlighet har indirekt betydelse även i ett internationellt perspektiv, nämligen när det gäller innehav av aktier som är förvaltarregistrerade. Sådana innehav framgår inte av aktieboken. För avstämningsbolag

har emellertid en motsvarande ordning åstadkommit genom att förvaltaren är skyldig att lämna uppgifter till Värdepapperscentralen om de aktieägare som har sina aktier i ett bolag förvaltarregistrerade. Värdepapperscentralen är i sin tur skyldig att hålla tillgänglig en sammanställning – högst sex månader gammal – över de aktieägare som har mer än 500 aktier i ett avstämningsbolag förvaltarregistrerade. Det har hävdats att detta försvårar förvaltarregistrering hos utländska förvaltare, eftersom andra länders lagstiftning kan hindra att sådana uppgifter lämnas ut.

Bestämmelsen om att en utskrift av aktieboken för avstämningsbolag inte får avse aktieägare som har färre än 500 aktier har motiverats med att varken samhället eller allmänheten har något berättigat intresse av att få reda på namnen på de personer som har småposter och saknar möjlighet att påverka bolagets förvaltning (se prop. 1970:99 s. 60). Eftersom bestämmelsen gäller oavsett vilken andel av bolagsförmögenheten eller röstetalet som aktien representerar, har Bulvanutredningen föreslagit att den formuleras om. Utredningen har därvid förordat att begränsningen i stället relateras till en viss andel – en tiotusendel – av bolagets registrerade aktiekapital.

Det finns mot denna bakgrund anledning att se över vissa frågor som rör aktiebokens offentlighet.

Uppdraget

Kommittén skall analysera de skäl som finns för respektive mot att behålla de nuvarande reglerna om aktiebokens offentlighet för avstämningsbolag. Kommittén skall därvid överväga om de skäl som talar för att aktieboken skall vara offentlig kan tillgodoses på annat sätt, t.ex. genom de flaggningsregler som finns i lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument. Vidare skall kommittén uppmärksamma i vilken utsträckning principen behövs för att tillgodose myndigheters behov av information, t.ex. när det gäller skatter eller brottsförebyggande verksamhet.

Kommittén skall under arbetet inhämta uppgifter om hur man i andra länder ser på frågan om aktiebokens offentlighet.

Kommittén skall vidare bedöma om bestämmelsen om att en utskrift av aktieboken för avstämningsbolag inte får avse aktieägare som har färre än 500 aktier är lämplig och har en ändamålsenlig utformning. Därvid skall de överväganden som Bulvanutredningen har gjort beaktas.

Om kommittén finner att reglerna om aktiebokens offentlighet bör avskaffas eller förändras i fråga om avstämningsbolag, skall kommittén lämna förslag till de författningsändringar som behöver göras.

Tidsramar

Med hänsyn till de ytterligare uppgifter som kommittén ges genom dessa direktiv förlängs tiden för slutförandet av kommitténs uppdrag till den 31 december 1999. Kommittén skall dock redovisa sina förslag om åtgärder mot styrelselösa bolag i ett delbetänkande senast den 26 februari 1999.

(Justitiedepartementet)